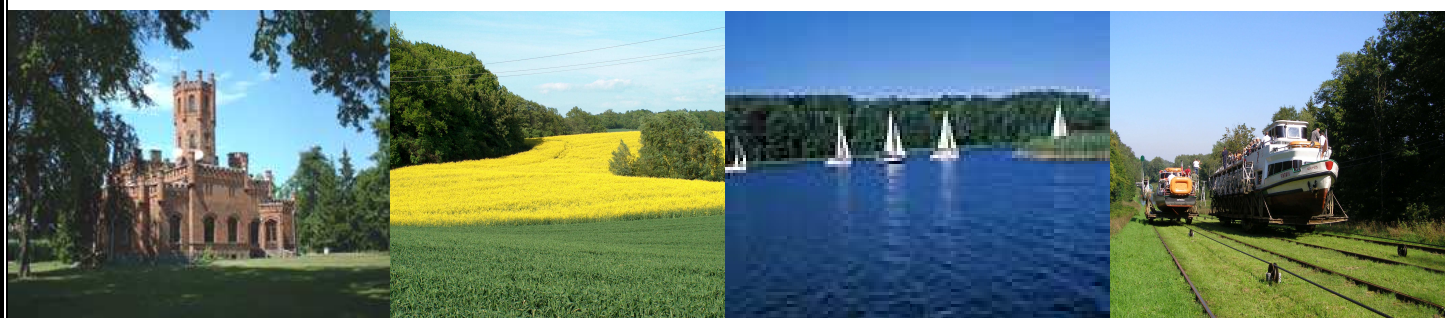

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Raport okresowy nr VII
z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020
Stan na koniec 2006 r.

Raport zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego
zgodnie z Uchwałą Nr XXI/409/08
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 28 sierpnia 2008r.

Olsztyn, 28 sierpień 2008

SPIS TREŚCI

WSTĘP	1
I. Województwo warmińsko-mazurskie w latach 1999-2006 w kontekście wskaźników unijnych, krajowych, zróżnicowań regionalnych	3
1. Województwo warmińsko-mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej.....	3
2. Wskaźniki kontekstowe- profil województwa w kontekście zróżnicowań regionalnych	7
II. Raportowanie realizacji Strategii wg priorytetów, celów i działań	24
1. Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy	24
2. Raporty z realizacji priorytetów i celów operacyjnych	33
2.1. Konkurencyjna gospodarka	33
2.1.1. Wzrost konkurencyjności firm	34
2.1.2. Wzrost liczby miejsc pracy	45
2.1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.....	51
2.1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości.....	54
2.1.5. Wzrost potencjału turystycznego	57
2.1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa	75
2.1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu.....	77
2.1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego	88
2.1.9. Doskonalenie administracji	91
2.2. Otwarte społeczeństwo	96
2.2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.....	96
2.2.2. Różnorodna i dostępna edukacja	100
2.2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.....	109
2.2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych.....	114
2.2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	123
2.2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.....	142
2.2.7. Wzrost dostępności mieszkań	151
2.2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej.....	156
2.2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska.....	159
2.3. Nowoczesne sieci	171
2.3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności	171
2.3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii.....	176
2.3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	178
2.3.4. Monitoring środowiska	183
III. Podsumowanie i wnioski	186
ZAŁĄCZNIK nr 1 Synteza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa	
ZAŁĄCZNIK nr 2 Wybrane informacje o programach pomocowych	

WYKAZ JEDNOSTEK ODPOWIEDZIALNYCH ZA OPRACOWANIE RAPORTÓW Z CELÓW STRATEGICZNYCH I OPERACYJNYCH

Priorytet 1 - Konkurencyjna gospodarka

Cel strategiczny Priorytetu 1 – Wzrost konkurencyjności gospodarki

Koordynator opracowania raportu z Priorytetu 1: **Departament Polityki Regionalnej**

Cel operacyjny:	Jednostka odpowiedzialna za opracowanie raportu z celu operacyjnego:
1.1. Wzrost konkurencyjności firm	Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego
1.2. Wzrost liczby miejsc pracy	Wojewódzki Urząd Pracy
1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych	Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego
1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości	Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
1.5. Wzrost potencjału turystycznego	Departament Turystyki i Promocji Regionu
1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa	Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Departamentem Zdrowia
1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu	Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego
1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego	Departament Infrastruktury i Geodezji
1.9. Doskonalenie administracji	Biuro Jakości i Znaków Regionalnych

Priorytet 2 – Otwarte społeczeństwo

Cel strategiczny Priorytetu 2 – Wzrost aktywności społecznej

Koordynator opracowania raportu z Priorytetu 2: **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej**

2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy	Departament Kultury i Edukacji
2.2. Różnorodna i dostępna edukacja	Departament Kultury i Edukacji
2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Biuro ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych	Departament Zdrowia
2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	Biuro ds. Obronnych i Bezpieczeństwa Publicznego
2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
2.7. Wzrost dostępności mieszkań	Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego
2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo - rekreacyjnej	Departament Sportu
2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska	Departament Ochrony Środowiska

Priorytet 3 – Nowoczesne sieci

Cel strategiczny Priorytetu 3 – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

Koordynator opracowania raportu z Priorytetu 3: **Departament Infrastruktury i Geodezji**

3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i wewnętrznej spójności	Departament Infrastruktury i Geodezji
3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii	Departament Infrastruktury i Geodezji
3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	Departament Współpracy Międzynarodowej i Promocji
3.4. Monitoring Środowiska	Departament Ochrony Środowiska

WSTĘP

Przedstawiony materiał – to druga cykliczna edycja Raportu z realizacji zaktualizowanego dokumentu Strategii, tj. *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r., a siódma już edycja, licząc od początku realizacji bazowego dokumentu Strategii z 2000 r.

Niniejszy Raport stanowi jeden z elementów monitorowania Strategii. Zgodnie z przyjętymi przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego zasadami monitoringu i ewaluacji Strategii, monitorowanie realizacji odbywa się na bieżąco (raporty roczne z realizacji Strategii), a proces ewaluacji dokonany zostanie w połowie i po zakończeniu jej realizacji.

Stosownie do zapisów szczegółowych w zakresie monitoringu Strategii utrzymano, że:

- raporty roczne opracowywane są w drugim roku po roku sprawozdawczym,
- za koordynację prac i przygotowanie zbiorczego raportu okresowego z realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020* odpowiedzialny jest Departament Polityki Regionalnej,
- natomiast za przygotowanie raportów z przebiegu realizacji poszczególnych priorytetów Strategii odpowiedzialne są merytoryczne departamenty, tj. za:
 - Priorytet 1 *Konkurencyjna gospodarka* - Departament Polityki Regionalnej,
 - Priorytet 2 *Otwarte społeczeństwo* - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
 - Priorytet 3 *Nowoczesne sieci* - Departament Infrastruktury i Geodezji.
- w proces przygotowywania raportów z realizacji priorytetów Strategii zaangażowane są odpowiednie departamenty Urzędu Marszałkowskiego i inne jednostki uczestniczące w realizacji Strategii poprzez opracowywanie materiałów jako raportów cząstkowych z postępów realizacji celów operacyjnych w poszczególnych priorytetach.

Zgodnie z zapisami Strategii, ustalony zestaw wskaźników służących ocenie jej realizacji należy traktować jako otwarty na bieżące dostosowywanie do zaistniałych uwarunkowań. W toku prac nad monitoringiem zgłoszono konieczność dokonania niezbędnych modyfikacji wskaźników, polegających na uściśleniu ich brzmienia, rezygnacji bądź wprowadzeniu nowych. Zaktualizowany zestaw wskaźników został przyjęty przez Sejmik Województwa Uchwałą Nr XVII/370/08 z dnia 29 kwietnia 2008 r. Niniejszy Raport uwzględnia nowe wskaźniki.

W odniesieniu do poprzednich edycji dokonano niewielkiej modyfikacji zawartości merytorycznej Raportu, który obejmuje 2 części:

- **Krótką część wprowadzającą** - dotyczącą głównych tendencji w sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2006 r. w kontekście wskaźników krajowych, zróżnicowań wewnątrzregionalnych, a także na tle Unii Europejskiej.
- **Część zasadniczą** - zawierającą raportowanie wdrażania Strategii w odniesieniu do:
 - **celu głównego**, jakim jest *Spójność ekonomiczna, społeczna, przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*,
 - **celów strategicznych i operacyjnych w ramach trzech priorytetów Strategii:** *Konkurencyjność gospodarki, Otwarte społeczeństwo i Nowoczesne sieci*.

Jednocześnie dodatkowo w załączeniu jako szczegółowe materiały, stanowiące część informacyjną przedstawiono:

- informację o sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2006 r. w podstawowych dziedzinach gospodarki województwa,
- wybrane informacje o wykorzystaniu środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych.

W materiale posłużono się przedziałem czasowym 1999-2006, a tam gdzie nie było to możliwe lub zasadne, przyjęto krótszy horyzont czasowy. Raport opracowany został zatem według stanu na koniec 2006 r. Utrzymano zasadę, że generalnie wszelkie odniesienia w materiale dokonywane są do roku bazowego, za jaki przyjęto rok 1999, a także do roku poprzedniego, o ile nie zaznaczono inaczej.

W analizie porównawczej oparto się głównie na relacjach przeliczonych na mieszkańca i odniesieniach wskaźników wojewódzkich do średniego poziomu w kraju, bądź województw o skrajnych wskaźnikach, tj. o najwyższych i najniższych ich parametrach, wybranych wskaźników osiągniętych w Unii Europejskiej. Dla warmińsko-mazurskiego istotne znaczenie miało włączenie województwa do grupy województw tzw. Polski Wschodniej, objętych odrębnym międzyregionalnym programem operacyjnym. Stąd w Raporcie wprowadzono też odniesienia do Polski Wschodniej. W zróżnicowaniach wewnątrzregionalnych podano przykłady porównań w przekroju podregionów i powiatów, w tym uwzględniając rankingi krajowe.

Jako podstawowe źródła informacji wykorzystano głównie publikacje Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Statystycznego w Olsztynie, Banku Danych Regionalnych, Eurostatu, Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i innych resortów oraz jednostek. Wykaz wykorzystanych źródeł znajduje się w końcowej części Raportu.

I. Województwo warmińsko-mazurskie w latach 1999-2006 w kontekście wskaźników unijnych, krajowych, zróznicowań regionalnych

1. Województwo warmińsko-mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej

Według nomenklatury jednostek terytorialnych dla celów statystycznych, tj. jednostek NUTS 1 warmińsko-mazurskie wchodzi w skład jednego z 6 dużych regionów w Polsce, tj. Regionu Północnego, obejmującego swym zasięgiem ponadto województwo pomorskie i kujawsko-pomorskie. Jest jednym z 16 województw samorządowych w kraju, tj. jednostek NUTS 2. W strukturze wewnętrznej w województwie wyodrębnione są trzy podregiony (NUTS 3) – elbląski (31% powierzchni, 37,2% ludności województwa), olsztyński (prawie 43% zarówno powierzchni jak i ludności) oraz elcki (26% powierzchni, około 20% ludności województwa). Na obszarze województwa utworzono 19 powiatów ziemskich i 2 powiaty grodzkie (NUTS 4). W granicach województwa znajduje się 116 gmin, w tym 16 miejskich, 33 miejsko-wiejskie i 67 wiejskich (NUTS 5). W regionie znajduje się 49 miast, 3778 miejscowości wiejskich i 2232 sołectwa.

Uwzględniając zbliżone aspekty sytuacji społeczno-ekonomicznej województw, aktualnie istotną okazała się przynależność warmińsko-mazurskiego do grupy 5 województw tzw. Polski Wschodniej, położonych wzdłuż granicy wschodniej, stanowiącej zewnętrzną granicę Unii Europejskiej (ponadto grupa ta obejmuje lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie). Są to obszary zaliczane do najsłabszych pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski, również grupy najsłabszych regionów Unii Europejskiej. Stąd w ramach programowania regionalnego na lata 2007-2013 obszar ten został wyodrębniony dla potrzeb planowania strategicznego, uwzględniając aspekt programowania międzyregionalnego. Konsekwencją było objęcie tego obszaru Programem Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej i dodatkowymi środkami unijnymi na stopniowe odrabianie dystansu dzielącego ten obszar od innych regionów kraju i Europy.

Od początku funkcjonowania województw samorządowych wskaźniki charakteryzujące sytuację społeczno-ekonomiczną tego obszaru na tle średnich osiąganych w kraju, a także regionów Unii Europejskiej były niekorzystne, wskazywały na duże dysproporcje w odniesieniu do pozostałych regionów w kraju i w Europie. Ich udział w wolumenie krajowego produktu krajowego brutto oscyluje w granicach 3%, a liczony na 1 mieszkańca, mierzony parytetem siły nabywczej kształtuje się poniżej 40% średniej Unii Europejskiej, podczas gdy średni wskaźnik krajowy wynosi 51,3%. Stąd analizy porównawcze uwzględniające zmiany w sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa na tle innych regionów kraju są bardziej adekwatne, w odniesieniu właśnie do grupy regionów Polski Wschodniej.

Na średni poziom wskaźników uzyskiwanych w kraju w decydujący sposób rzutują wyniki 4-5 województw najsilniejszych ekonomicznie. Stąd odnosząc wskaźniki województwa do średniej krajowej lub województw najsilniejszych ekonomicznie istotną sprawą jest przede wszystkim zmniejszanie dystansu województwa, a nie osiąganie bezwzględnych pułapów wskaźników krajowych.

Badania eksperckie i dotychczasowe dokumenty programowania regionalnego potwierdzają, że podstawowym źródłem problemów rozwojowych na tym obszarze jest wciąż niski poziom spójności we wszystkich trzech wymiarach, tj. gospodarczym, przestrzennym i terytorialnym.

Badania w ramach Programu ESPON¹ wykazują, że województwo warmińsko-mazurskie jest najbardziej peryferyjnie położonym regionem w Polsce i jednym z najsłabiej dostępnych

¹ Program ESPON (Europejska Sieć Obserwacyjna Rozwoju Terytorialnego i Spójności Terytorialnej) – Program badawczy dotyczący rozwoju przestrzennego, związany z Funduszami Strukturalnymi UE.

komunikacyjnie regionów w Unii Europejskiej, a wśród 45 podregionów Polski typu NUTS 3 najgorzej położonym jest podregion elcki.

Peryferyjne położenie, duża koncentracja obszarów rolniczych opóźnionych w rozwoju, z dominacją byłych państwowych gospodarstw rolnych zagrożonych marginalizacją ekonomiczną i społeczną, zły stan infrastruktury technicznej wpływają na niską innowacyjność gospodarki, małą atrakcyjność inwestycyjną, niski poziom PKB na mieszkańca, a w konsekwencji niską konkurencyjność regionu.

Dotychczasowe dokumenty programowania regionalnego podkreślają ważne w kontekście europejskim aspekty położenia województwa:

- aspekt bałtycki - warmińsko-mazurskie jest jednym z trzech województw bałtyckich, obok pomorskiego i zachodniopomorskiego, co wyznacza nowe impulsy współpracy w ramach członkostwa,
- położenie nadgraniczne - pojawienie się zewnętrznej granicy Unii Europejskiej. Unikalna sytuacja województwa wynika z faktu, że poza niewielkim odcinkiem Mierzei Wiślanej jest to jedyny region w Polsce, mający bezpośrednią granicę z Federacją Rosyjską - Obwodem Kaliningradzkim,
- obszary wymagające szczególnego traktowania w polityce regionalnej kraju, a także w kontekście europejskim, jak Zielone Płuca Polski, Żuławy Wiślane, Zalew Wiślany, Natura 2000, Obszar Wielkich Jezior Mazurskich,
- duże bogactwo kulturowe, zabytki, atrakcje turystyczne o unikalnym znaczeniu w skali europejskiej.

Dokumentem Unii Europejskiej o podstawowym znaczeniu dla polityki regionalnej jest 4. Raport na temat spójności gospodarczej i społecznej z 2007 r. pt. *Rozwijające się regiony – rozwijająca się Europa*. Jako kluczowe czynniki wpływające na skuteczność europejskiej polityki spójności wskazuje on m. in.:

- sprawność i skuteczność działania administracji publicznej na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym,
- czynniki zewnętrzne, szczególnie globalizację, mające ogromny wpływ na rozwój gospodarczy i tworzenie miejsc pracy i nierzadko stanowiące główną siłę sprawczą zmian strukturalnych na wszystkich poziomach,
- inwestycje w zasoby ludzkie, jako wysoce opłacalne.

Aktualnie głównym instrumentem wdrażania *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020* jest Regionalny Program Operacyjny *Warmia i Mazury* na lata 2007-2013, którego instytucją zarządzającą jest Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Realizację Regionalnego Programu Operacyjnego wspomagać będą środki z sektorowych Programów Operacyjnych, znajdujących się w kompetencjach Rządu: PO Infrastruktura i Środowisko, PO Innowacyjna Gospodarka, PO Kapitał Ludzki, PO Europejska Współpraca Terytorialna. Między te programy wpisana została realizacja pierwszego programu międzyregionalnego – Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej. Rozwiązywanie problemów terenów wiejskich wspomaga Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Podkreślić należy, że w warunkach rosnącej otwartości gospodarki, członkostwa w Unii Europejskiej, gospodarka województwa analogicznie jak gospodarka krajowa podlega w coraz szerszym zakresie wpływom otoczenia zewnętrznego. Istotne zmiany następowały we wszystkich województwach, choć skala ich była zróżnicowana.

Podobnie jak w poprzedniej edycji Raportu podano zestaw podstawowych wskaźników kontekstowych charakteryzujących województwo na tle kraju i Unii Europejskiej, wykorzystywanych również do monitorowania Regionalnego Programu Operacyjnego *Warmia i Mazury* na lata 2007-2013.

Warmię i Mazury na koniec 2006 r. zamieszkiwało 1,4 mln osób, co stanowiło 3,7% ludności kraju i 0,3% ludności Unii Europejskiej. Pod względem powierzchni udział w wolumenie krajowym wynosi 7,7% i 0,5% Unii Europejskiej. Gęstość zaludnienia – 59 osób/km² jest najniższą w kraju i jedną z najniższych wśród regionów Unii Europejskiej (114 osoby/ km²).

Wskaźniki zatrudnienia i stopa bezrobocia zarówno na tle średnich wskaźników w kraju, jak i regionów Unii Europejskiej są niekorzystne.

Także poziom PKB na 1 mieszkańca województwa stanowi tylko 39,2% poziomu osiąganego w UE-27, również przy znacznie niższym poziomie niż średnio w kraju.

Struktura produkcji dodanej wskazuje na niższy udział usług (zwłaszcza rynkowych) niż w kraju i Unii Europejskiej. Czynniki te decydują, podobnie jak w pozostałych województwach Polski Wschodniej, o niższej sile potencjału gospodarczego i społecznego.

Tabela nr 1

Województwo warmińsko – mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2006 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Warmińsko - mazurskie	Polska	UE-27
1.	Powierzchnia	tys. km ²	24,2	312,7	4408,8 ^a
2.	Ludność	mln osób	1,4	38,1	493,8
3.	Ludność w wieku:				
	przedprodukcyjnym	%	21,9	20,1	16,4 ^{a,c}
	produkcyjnym		64,5	64,2	67,1 ^{a,c}
poprodukcyjnym	13,6		15,7	16,5 ^{a,c}	
4.	Gęstość zaludnienia na 1 km ² powierzchni	osoba	59	122	114 ^a
5.	Przyrost naturalny na 1 000 ludności	‰	1,7	0,1	0,6 ^a
6.	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	osoba	-3,5	-0,9	3,6 ^a
7.	Przeciętne trwanie życia:				
	mężczyźni	lata	70,1	70,9	75,8 ^{a,c}
kobiety	79,5		79,6	81,9 ^{a,c}	
8.	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców	osoba	422	506	377 ^a
9.	Pracujący wg sektorów:				
	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	%	16,6	16,6	5,8
	przemysł		24,8	23,1	19,6
	budownictwo		4,9	5,4	7,9
	usługi rynkowe		32,9	37,0	36,8
usługi nierynkowe	20,8		17,9	29,4	
10.	Wskaźnik zatrudnienia ogółem wg BAEL	%	43,2	46,5	52,8
11.	Wskaźnik zatrudnienia wg płci (BAEL)				
	kobiety	%	39,0	43,1	45,4
mężczyźni	53,7		56,5	60,6	
12.	Wskaźnik zatrudnienia wg grup wieku (BAEL)				
	15-64 lat	%	50,7	54,3	64,3
	15-24 lat		18,3	23,7	36,2
	25-34 lat		68,6	73,5	77,6
	35-44 lat		72,9	77,2	80,8
45- 54 lat	63,7		65,5	76,3	

	55-64 lat		26,8	28,0	43,4
13.	Stopa bezrobocia wg BAEL	%	15,9	13,8	8,2
	w tym kobiety		19,0	14,9	9,0
14.	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem	%	23,6	14,8	8,7 ^a
	w tym długotrwałego		15,5	9,7	3,7
15.	Udział uczących się i doksztalających w liczbie ludności w wieku 25-64 lat	%	4,1	4,7	9,1
16.	Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca wg PPS	euro	8781,9 ^a	11481,8 ^a	22400,2 ^a
	UE 27 =100	%	39,2 ^a	51,3 ^a	100,0 ^a
17.	Udział w wartości dodanej brutto				
	rolnictwo, leśnictwo, rybolówstwo	%	8,5 ^a	4,5 ^a	2,0 ^b
	przemysł i budownictwo		27,3 ^a	29,5 ^a	26,6 ^b
usługi	65,2 ^a		66,0 ^a	71,4 ^b	
18.	Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w relacji do PKB	%	0,24 ^a	0,57 ^a	1,84 ^a
	w tym nakłady finansowane przez podmioty gospodarcze		0,02 ^a	0,15 ^a	1,00 ^a
19.	Udział budżetu państwa w nakładach na działalność badawczo-rozwojową	%	68,8 ^a	57,7 ^a	34,9 ^a
20.	Ofiary śmiertelne w wypadkach samochodowych na 100 tys. mieszkańców	osoby	17	14	9 ^a
21.	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu	%	22,1	28,4	51,0

- a) dane za 2005 r.
b) dane za 2004 r.
c) dane dla UE25

Źródło danych:

- *Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2007, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007;*
- *Rocznik Statystyczny Województw 2007, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2007;*
- *Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013, Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn 2007;*
- *Bank Danych Regionalnych, Główny Urząd Statystyczny, <http://www.stat.gov.pl>*
- *Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>*

2. Wskaźniki kontekstowe- profil województwa w kontekście różnicowań regionalnych

Dla potrzeb analizy porównawczej zróżnicowań regionalnych, utrzymano listę podstawowych wskaźników charakteryzujących profil województwa z uwzględnieniem porównań na dwóch zasadniczych poziomach, tj.:

- w odniesieniu do średniego poziomu krajowego oraz do województw o skrajnych wartościach wskaźników, co odpowiada zróżnicowaniom wojewódzkim, a także województw Polski Wschodniej,
- poziomu zróżnicowań wewnątrz województwa, z określeniem rozpiętości wskaźników w powiatach o maksymalnym i minimalnym ich poziomie, co odpowiada zróżnicowaniom wewnątrzregionalnym w obrębie województwa. Dla wybranych wskaźników podano również przykłady lokat powiatów województwa w rankingu krajowym powiatów i miast na prawach powiatu, obejmującym skrajne pozycje, tj. 50 powiatów w Polsce o najwyższej i najniższej wartości wskaźnika.

Zgodnie z wypracowaną dotychczas metodologią - wskaźniki kontekstowe podano według stanu na koniec 2006 r., dokonując porównań do roku poprzedniego, tj. 2005 r. i 1999 r. – roku utworzenia województw samorządowych.

Dla potrzeb oceny najważniejszych zmian w zróżnicowaniach wojewódzkich i wewnątrzregionalnych, określenia dystansu województwa do średniego poziomu w kraju, zaistniałych dysproporcji posłużono się wskaźnikami:

- zmiany lokat, pozycji, miejsc rankingowych województwa w kraju,
- zmian odnotowanych w relacjach osiągniętych wskaźników w województwie do średnich krajowych, a także województw oraz powiatów o skrajnych wartościach wskaźnika.

Wykorzystanie do analizy porównawczej zróżnicowanych mierników daje szersze możliwości oceny zmian w kontekście regionalnym, terytorialnym. Województwa słabsze pod względem rozwoju ekonomicznego i społecznego, do których zalicza się warmińsko-mazurskie, w odniesieniu do szeregu wskaźników nie są w stanie osiągnąć średniego poziomu kraju, istotną sprawą jest natomiast zmniejszanie istniejącego dystansu, dysproporcji rozwojowych. I stąd dodatkowo odniesiono się w porównaniach do województw Polski Wschodniej, tj. województw o zbliżonym poziomie rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Analiza kształtowania się najważniejszych zmian, w oparciu o prezentowane wskaźniki charakteryzujące profil województwa w latach 1999-2006 w kontekście zróżnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych, badań i ocen rankingowych wskazuje, że:

- **Rok 2006 w szeregu dziedzin przyniósł dalsze przyśpieszenie rozwoju gospodarczego i społecznego oraz odwracanie negatywnych tendencji.** Nastąpiło znaczne ożywienie działalności inwestycyjnej, dalszy wzrost liczby pracujących i spadek bezrobocia, przyśpieszenie wzrostu wynagrodzeń, korzystne wskaźniki w zakresie oddawanych mieszkań. Mimo osiągniętej poprawy na tych odcinkach województwo nadal zajmuje w odniesieniu do szeregu wskaźników końcowe lokaty w rankingu krajowym, na tle innych województw, a także Unii Europejskiej. Są dziedziny gdzie w 2006 r. powiększyła się w odniesieniu do 2005 r. różnica na niekorzyść - jak relacje poziomu PKB, produkcji przemysłowej, budowlanej na 1 mieszkańca.

Trendy charakteryzujące zmiany w poszczególnych dziedzinach gospodarki, jak i wartościach wskaźników były zatem zróżnicowane. Niektóre wskaźniki uległy poprawie w odniesieniu do 1999 r., a zmalały w stosunku do 2005 r. i na odwrót.

- **Województwo znajduje się w grupie liderów województw w zakresie wielkości powierzchni** – 4. lokata w kraju, natomiast stan ludności plasuje region na 4. miejscu od końca.

Województwo zajmując obszar 24,2 tys. km² (7,7% powierzchni kraju) jest mniejsze o 32% od największego powierzchniowo województwa mazowieckiego, a ponad 2,6 krotnie większe od najmniejszego powierzchniowo województwa opolskiego, plasującego się na ostatniej lokacie. Z grupy województw Polski Wschodniej większą powierzchnię niż warmińsko-mazurskie zajmuje tylko lubelskie, plasujące się na 3. miejscu w kraju, podczas gdy pozostałe zajmowały miejsce od 6. do 15.

Największy w skali województwa powiat olsztyński, zajmuje jednocześnie drugą lokatę wśród wszystkich powiatów w Polsce. W rankingu krajowym wśród 50 powiatów i miast na prawach powiatu o najwyższej powierzchni uplasowało się łącznie 5 powiatów województwa, w tym 4 w pierwszej dwudziestce, tj. olsztyński (2. lokata), szczycieński (9.), piski (16.) oraz ostródzki (17.), a powiat elbląski zajął 45. miejsce. Natomiast wśród 50 powiatów i miast na prawach powiatu o najniższej powierzchni uplasowało się tylko miasto Elbląg na 30. i Olsztyn na 39. lokacie.

- **Liczba ludności województwa wykazuje poziom stabilny.** W końcu 2006 r. województwo liczyło ponad 1,4 mln mieszkańców, co oznacza stałą od 1999 r. 12. lokatę i 3,7% udziału w wolumenie ludności w Polsce. Dystans do województw o wskaźnikach skrajnych utrzymał się na tym samym poziomie. Liczba ludności warmińsko-mazurskiego była 3,6 krotnie niższa niż w największym liczebnie województwie mazowieckim i o ponad 40% wyższa niż w lubuskim o najmniejszej liczbie ludności. Z grupy województw Polski Wschodniej niższą liczbę ludności niż warmińsko-mazurskie notowano tylko w podlaskim (14. lokata w kraju) i świętokrzyskim (13. lokata), podczas gdy lubelskie i podkarpackie plasowały się na 8. i 9. miejscu.

Powiat węgorzewski o najniższej liczbie ludności w województwie, w rankingu krajowym powiatów zajął 3. miejsce. Łącznie 7 powiatów województwa znalazło miejsce wśród 50 powiatów Polski o najniższej wartości wskaźnika – węgorzewski (3.) goldapski (5.), nidzicki (9.), olecki (10.), lidzbarski (39.) nowomiejski (42.), braniewski (43.). W grupie 50 powiatów i miast na prawach powiatu o największej liczbie ludności w kraju uplasowało się tylko miasto Olsztyn na 31. pozycji.

W miastach zamieszkuje 60% ludności, co plasuje od 1999 r. województwo na 9. lokacie w kraju (najwyższy wskaźnik w kraju ma województwo śląskie – 78,5%) i stanowi najwyższy udział w grupie województw Polski Wschodniej. W pozostałych województwach tej grupy udział ludności miejskiej wahał się w przedziale od 40,5% w podkarpackim (co jest jednocześnie najniższym wskaźnikiem w kraju) do 59,5% w podlaskim.

Duże dysproporcje w lokatach powierzchni i stanu ludności regionu decydują, że jest to obok podlaskiego najrzadziej zaludnione województwo w kraju - 59 osób na km², tj. o gęstości zaludnienia o połowę mniejszej niż w kraju i ponad 6,5 krotnie niższej niż w województwie śląskim o największej gęstości zaludnienia. W pozostałych województwach Polski Wschodniej wskaźnik wahał się w granicach od 86 osób na km² w lubelskim (12. lokata) do 118 osób na km² w podkarpackim (7. lokata).

Powiat piski o najniższej gęstości zaludnienia w województwie w rankingu krajowym zajmuje 8. lokatę. Ogółem aż 10 powiatów uplasowało się w grupie 50 powiatów o najniższej wartości wskaźnika. Były to ponadto powiaty węgorzewski (13.), goldapski (14.), nidzicki (15.), braniewski (18.), szczycieński (21.), olecki (26.), elbląski (28.), olsztyński (30.), lidzbarski (49.). Wśród 50 powiatów o najwyższej wartości wskaźnika uplasowało się tylko miasto Olsztyn na 23. lokacie i Elbląg - 37. miejsce.

Przyrost naturalny nadal należy do najwyższych w kraju – 2. lokata za pomorskim, ze wskaźnikiem 1,7 – podczas gdy aż w 7 województwach w kraju utrzymywały się wskaźniki ujemne. W województwach Polski Wschodniej dodatni wskaźnik wystąpił tylko

w podkarpackim, w pozostałych wahał się od minus 0,5 w lubelskim do minus 1,9 w świętokrzyskim.

Powiat nowomiejski o najwyższym przyroście naturalnym w województwie w 2006 r. uplasował się na 12. pozycji w rankingu krajowym. W grupie 50 powiatów o najwyższym wskaźniku uplasowało się ogółem 5 powiatów województwa; były to nowomiejski (12.) iławski (18.), szczycieński (39.), olecki (45.) i piski (47.). Tylko powiat węgorzewski o najniższym przyroście naturalnym w województwie uplasował się na 49. lokacie wśród 50 powiatów i miast na prawach powiatu o najniższym wskaźniku w Polsce.

Rozpiętość między powiatami województwa o skrajnych wartościach wskaźnika wzrosła z 4,2 punktu procentowego w 1999 r. do 6,8 punktu procentowego w 2006 r.

- **Potencjał gospodarczy** – podobnie jak w pozostałych województwach Polski Wschodniej już od początku funkcjonowania województw samorządowych plasuje warmińsko-mazurskie na końcowych lokatach w kraju, pod względem osiąganych wartości podstawowych wskaźników gospodarczych (choć są też przykłady korzystnych wskaźników).

- Wartość produktu krajowego brutto per capita w województwie w 2005 r. – 19709 zł, stanowiła 76,5% średniej krajowej (12. lokata w kraju). Relacja uległa pogłębieniu na niekorzyść o 1,8 punktu procentowego w stosunku do 2000 r. (12. lokata w kraju) i 1,1 punktu procentowego w odniesieniu do 2005 r. Jest to jednak wskaźnik najwyższy w grupie województw Polski Wschodniej. Wskaźnik korzystniejszy niż średni w kraju uzyskiwały tylko 4 województwa, tj. mazowieckie, śląskie, wielkopolskie i dolnośląskie. Województwa te wytwarzają ponad połowę krajowego PKB (decydujący wpływ na poziom średniego wskaźnika PKB w kraju ma województwo mazowieckie - 21,4%, a praktycznie miasto Warszawa). Natomiast na ostatnich lokatach plasuje się 5 województw Polski Wschodniej, na które łącznie przypada tylko ponad 15% krajowego PKB. Wskaźnik PKB na 1 mieszkańca w tej grupie względem średniej krajowej wahał się do 68,3% w lubelskim do 74,8% w świętokrzyskim.

Odnosząc wskaźnik PBK warmińsko-mazurskiego do najlepszego województwa mazowieckiego był to poziom ponad dwukrotnie niższy, relacja wskaźnika uległa od 2000 r. pogorszeniu o 3,6 punktu procentowego, a w porównaniu do województwa lubelskiego o najniższym wskaźniku było to o 12% więcej. Dystans do średniego poziomu krajowego i do województwa najkorzystniejszego uległ, zatem dalszemu zwiększeniu, analogicznie jak w pozostałych województwach Polski Wschodniej.

- Produkcja sprzedana przemysłu – 11,7 tys. zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca w warmińsko-mazurskim stanowiła zaledwie 56,9% średniego poziomu krajowego. Wskaźnik ten od 1999 r. pogorszył się o ponad 10 punktów procentowych. Produkcja sprzedana przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego stanowiła tylko 36% poziomu wskaźnika najlepszego województwa mazowieckiego. Natomiast odnosząc do województwa najsłabszego lubelskiego był to poziom wyższy o 41%. Województwo w ostatnich latach plasuje się na 14. lokacie wobec 13. pozycji w 1999 r. Wyższy niż średnio w kraju poziom wskaźnika odnotowano w 5 województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, dolnośląskim, pomorskim. W pozostałych województwach Polski Wschodniej sprzedaż produkcji przemysłowej na mieszkańca względem średniego poziomu w kraju wahała się w przedziale od 40,3% w lubelskim do 66,7% w świętokrzyskim.

W przekroju powiatów utrzymał się najkorzystniejszy wskaźnik w Olsztynie i najniższy – w powiecie węgorzewskim.

- W budownictwie w 2006 r. w porównaniu do roku poprzedniego koniunktura w zakresie sprzedaży obniżyła się. Produkcja sprzedana w budownictwie na 1 mieszkańca województwa (1705 zł) stanowiła 69,1% średniego poziomu krajowego. Relacja

do średniej krajowej w budownictwie uległa poprawie od 1999 r. o 9,6 punktu procentowego. Jednak w porównaniu do wyjątkowo korzystnego 2005 r. radykalnie zmniejszyła się, co spowodowało ponownie 11. lokatę (1999 r. - 13.; 2005 r. - 8.). Jednocześnie stanowiło to prawie 44% poziomu najlepszego województwa mazowieckiego - ponad 9 punktów procentowych więcej niż w 1999 r. na korzyść województwa. W odniesieniu do najsłabszego województwa podkarpackiego było to odpowiednio ok. 127% i 8 punktów. Był to najwyższy wskaźnik w skali województw Polski Wschodniej, w pozostałych województwach wahał się od 54,5% w podkarpackim do 65,8% w lubelskim.

Wyższy niż średnio w kraju poziom wskaźnika odnotowano tylko w 6 województwach: mazowieckim, dolnośląskim, wielkopolskim, zachodniopomorskim, śląskim, małopolskim.

- W rolnictwie utrzymano korzystne lokaty w skupie produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych. W skupie żywca uzyskano 187 kg/ha, tj. 5. lokatę (2005 r. - 4. miejsce), w skupie mleka – 615 l/ha poprawiono lokatę o 1 pozycję i uzyskano również 5. miejsce. W żywcu był to poziom ponad dwukrotnie niższy niż w województwie wielkopolskim (o najwyższym skupie żywca na 1 ha użytków rolnych), a 2,5 krotnie wyższy niż w dolnośląskim o najniższym wskaźniku. Natomiast w mleku było to ponad dwukrotnie mniej niż w podlaskim (o najwyższym poziomie skupu mleka na 1 ha użytków rolnych) i niemal 4 krotnie więcej niż w podkarpackim o najniższym poziomie skupu.
- W turystyce utrzymano 5. lokatę pod względem ilości miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania, co stanowi najwyższą lokatę wśród województw Polski Wschodniej. Udział miejsc noclegowych w krajowej bazie noclegowej wyniósł 6,7%, a w pozostałych województwach Polski Wschodniej wahał się w przedziale od 1,4% w świętokrzyskim do 3,5% w podkarpackim. Baza noclegowa województwa stanowiła ponad 36% poziomu najlepszego województwa zachodniopomorskiego. Była natomiast ponad 5 krotnie większa niż w województwie opolskim o najniższym wskaźniku.

Rozpiętość w województwie wahała się w przedziale od 144 w powiecie nowomiejskim do 6110 miejsc w powiecie mrągowskim. Były to te same powiaty jak w 1999 r. W 2005 r. największą ilość miejsc noclegowych posiadało miasto Olsztyn.

- **Relatywnie niska przedsiębiorczość, dochodowość mieszkańców**

- Poziom nasycenia podmiotami w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 10 tys. ludności – 780 podmiotów - nadal zapewnia województwu w rankingu krajowym jedynie trzecią lokatę od końca. Wszystkie województwa Polski Wschodniej plasują się na ostatnich lokatach w kraju, a wskaźnik wahał się w przedziale od 671 w podkarpackim (16. lokata) do 831 podmiotów w świętokrzyskim (12. lokata). Wskaźnik w warmińsko-mazurskim stanowił tylko 81,8% średniego poziomu krajowego i 63,1% poziomu najlepszego województwa zachodniopomorskiego i ponad 116% najsłabszego podkarpackiego. Wyższy niż średni poziom wskaźnika w kraju wystąpił w 6 województwach: zachodniopomorskim, mazowieckim, dolnośląskim, lubuskim, pomorskim i wielkopolskim. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ zwiększeniu na niekorzyść warmińsko-mazurskiego w stosunku do 1999 r. o 2,1 punktu procentowego, a w odniesieniu do 2005 r. poprawił się o 0,5 punktu. Rozpiętość między wskaźnikiem najwyższym (Olsztyn) i najniższym (powiat działdowski) w województwie była nadal ponad dwukrotna.
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce narodowej - 2118 zł - nadal było w warmińsko-mazurskim jednym z najniższych w kraju, jednak województwo w 2006 r. poprawiło lokatę o 2 pozycje, plasując się na 13. miejscu wobec 15. lokaty w 1999 r.

i 2005 r. Nadal stanowiło tylko 85,6% średniego poziomu w kraju i około 67% województwa o najwyższej wartości tego wskaźnika, tj. mazowieckiego. Wyższy niż średni poziom wskaźnika w kraju wystąpił tylko w 2 województwach, tj. mazowieckim i śląskim. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ zwiększeniu na niekorzyść od 1999 r. o 1,5 punktu procentowego, a w stosunku do 2005 r. nieznacznie poprawił się. Z województw Polski Wschodniej niższą lokatę uzyskało tylko podkarpackie (16.) i świętokrzyskie (14.), podczas gdy podlaskie zajęło 9. lokatę a lubelskie 10.

Najniższe wynagrodzenie osiągnięte w 2006 r. w powiecie gołgapskim stanowiło 65% wynagrodzenia uzyskanego w mieście Olsztyn. Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem w powiatach województwa pogorszyła się o ok. 6 punktów od 1999 r.

• **Warunki życia nadal odbiegają od średniego poziomu w kraju**

- Wskaźniki charakteryzujące sytuację mieszkaniową w województwie są nadal gorsze niż w kraju. Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę - 21,1 m² - stanowiła niecałe 90% średniego wskaźnika krajowego i około 85% najlepszych województw, tj. mazowieckiego i opolskiego. Plasuje to województwo wciąż na ostatniej lokacie w kraju. Był to poziom niższy niż w pozostałych województwach Polski Wschodniej, gdzie wskaźnik wahał się w przedziale od 22,3 m² w podkarpackim do 24,5 m² w podlaskim.

Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju od 1999 r. zwiększył się o 1,3 punktu. Wyższy wskaźnik niż średni w kraju wystąpił w 5 województwach, tj. mazowieckim, opolskim, podlaskim, łódzkim i lubelskim. Relacja między najwyższym i najniższym wskaźnikiem w powiatach województwa utrzymuje się na poziomie 85,0%. Natomiast znacznie korzystniej kształtują się wskaźniki ilości oddanych mieszkań – 11. lokata, a w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców 5. lokata, wobec 7. lokaty w 2005 r. i 11. w 1999 r.

- Coraz szybciej następowała obserwowana od 2004 r. stopniowa poprawa na rynku pracy, chociaż problemy bezrobocia nadal należały do bardzo trudnych. Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2006 r. wyniosła w województwie 23,6% i plasowała region na ostatniej lokacie w kraju, przy utrzymującej się rozpiętości wobec średniego wskaźnika w kraju w wysokości około 9 punktów procentowych. Była to również wyższa stopa bezrobocia niż w pozostałych województwach Polski Wschodniej, gdzie wahała się w przedziale od 13,3% w podlaskim do 17,7% w świętokrzyskim. Natomiast stopa bezrobocia korzystniejsza niż średni poziom w kraju wystąpiła w 6 województwach: małopolskim, wielkopolskim, mazowieckim, śląskim, podlaskim i łódzkim.

Dysproporcja między wskaźnikiem najkorzystniejszym (6,8% - Olsztyn) i najwyższym (36,7% - braniewski) w powiatach województwa pozostała na poziomie 2005 r. i wynosiła prawie 30 punktów procentowych wobec 17,7 punktów w 1999 r. Powiat braniewski jednocześnie posiadał najwyższą stopę bezrobocia w kraju. W rankingu krajowym łącznie aż 11 powiatów województwa uplasowało się wśród 50 powiatów Polski o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego: braniewski (1.), węgorzewski (3.), bartoszycki (6.), piski (12.), lidzbarski (13.), goldapski (17.), kętrzyński (19.), elbląski (25.), giżycki (28.), ostródzki (36.), szczycieński (38.). Natomiast w grupie 50 powiatów o najniższej wartości wskaźnika uplasował się tylko Olsztyn na 11. lokacie.

Wśród bezrobotnych do 25 lat tylko Olsztyn (23.) i Elbląg (42.) znalazły się w grupie 50 powiatów w Polsce o najniższych parametrach wskaźnika. Wskaźnik w województwie w 2006 r. wyniósł 21,2% i przewyższył średni wskaźnik krajowy o 0,6 punktu procentowego. Był to korzystniejszy wskaźnik niż w pozostałych województwach Polski Wschodniej, gdzie wahał się w przedziale od 21,7% w świętokrzyskim do 25,4% w lubelskim (najwyższy wskaźnik w kraju).

Mierząc natomiast stopę bezrobocia wg BAEL, województwo ze wskaźnikiem - 15,9% sytuowało się na 13. miejscu w Polsce, a dysproporcje w odniesieniu do kraju były zdecydowanie mniejsze – 2,1 punktu. Był to wskaźnik gorszy o 4,5 punktu procentowego niż w województwie najkorzystniejszym (podlaskim) a niższy o 1,2 punktu niż w województwach zajmujących ostatnie lokaty (zachodniopomorskie, dolnośląskie). Był to jednocześnie wskaźnik mniej korzystny niż w pozostałych województwach Polski Wschodniej, gdzie wahał się w przedziale od 11,4% w podlaskim do 15,6% w świętokrzyskim.

Natomiast niższa niż średnia w kraju stopa bezrobocia wg BAEL wystąpiła łącznie w 9 województwach.

- Wskaźnik liczby pracujących na 1000 ludności w województwie, wynoszący 284,6 osób – nadal najniższy w kraju; stanowił 84,1% średniego poziomu krajowego i 69,6% najlepszego województwa mazowieckiego. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ poprawie od 1999 r. o 0,8 punktu procentowego. W pozostałych województwach Polski Wschodniej, wahał się w przedziale od 311,9 osób na 1000 ludności w województwie podkarpackim (12. lokata) do 346,3 osób na 1000 ludności w województwie świętokrzyskim (4. lokata).

Natomiast korzystniejszy niż średni w kraju wskaźnik wystąpił tylko w 5 województwach, tj. mazowieckim, wielkopolskim, łódzkim, świętokrzyskim, lubelskim.

Powiaty o najniższej wartości wskaźnika (braniewski, piski) notowały poziom dwukrotnie niższy niż Olsztyn o najwyższym wskaźniku. W powiatach ziemskich relacja między skrajnymi powiatami wynosiła 62,5%.

- Liczba studentów przypadających na 10 tys. ludności w województwie – 422 osoby, stanowiła 83,4% wskaźnika średniego poziomu krajowego i 62,4% najlepszego województwa mazowieckiego, natomiast była wyższa o prawie 20% niż w najsłabszym województwie opolskim. Dystans ulega stopniowej poprawie. Województwo uplasowało się na 12. lokacie w kraju (2005 r. 13. lokata). W pozostałych województwach Polski Wschodniej, wskaźnik wahał się w przedziale od 362 osób w podkarpackim do 490 osób w lubelskim.

Natomiast korzystniejszy niż średni w kraju wskaźnik wystąpił tylko w 5 województwach, tj. mazowieckim, małopolskim, dolnośląskim, łódzkim i wielkopolskim.

- Liczba ludności przypadającej na łóżko w szpitalach w województwie wyniosła 240 osób (14. lokata) i była wyższa o 11,1% niż średni poziom wskaźnika krajowego i 37,1% niż w województwie o najniższym wskaźniku (śląskim) i prawie 9% wyższa niż w województwie o najwyższym poziomie wskaźnika, tj. pomorskim. Dystans ulega stopniowej poprawie. W pozostałych województwach Polski Wschodniej wskaźnik wahał się w przedziale od 197 osób na łóżko w szpitalach w województwie lubelskim do 234 osób na łóżko w szpitalach w województwie podkarpackim. Korzystniejszy niż średni w kraju wskaźnik wystąpił tylko w 5 województwach, tj. śląskim, łódzkim, lubelskim, podlaskim, dolnośląskim.

- Poziom księgozbioru w wolumenach na 1000 ludności w województwie wyniósł 3,8 tys. szt. - był nadal wyższy o 8% niż średni poziom tego wskaźnika w kraju, a o 9% niższy niż w województwie najlepszym (podkarpackim) i ponad 40% wyższy niż w województwie o najniższych parametrach (pomorskim) – 5. lokata w kraju. Dystans do średniego wskaźnika krajowego i województwa najlepszego utrzymał się na poziomie zbliżonym do 1999 r. W pozostałych województwach Polski Wschodniej wskaźnik wahał się w przedziale od 3,2 tys. w lubelskim do 4,2 tys. w podkarpackim. Korzystniejszy niż średni w kraju wskaźnik wystąpił łącznie w 9 województwach w Polsce.

Inne wskaźniki dotyczące warunków życia omówione zostały w części Raportu dotyczącej realizacji priorytetów i celu głównego Strategii.

- **Infrastruktura techniczna** – zagęszczenie dróg, ze wskaźnikiem 50,6 km/100 km² nadal plasuje województwo na ostatniej lokacie w Polsce. W pozostałych województwach Polski Wschodniej wskaźnik wahał się w przedziale od 72,7 km/100 km² w lubelskim (11. lokata) do 104,1 km/100 km² w świętokrzyskim (3. lokata).

Poziom wskaźnika dróg publicznych o nawierzchni twardej na 100 km² w województwie stanowił zaledwie 62% średniego poziomu krajowego i 31% poziomu najlepszego województwa śląskiego. Dystans do średniego poziomu w kraju zwiększył o 1,4 punktu procentowego, a w odniesieniu do województwa najlepszego o 0,4 punktu. Korzystniejszy niż średni w kraju wskaźnik wystąpił łącznie w 8 województwach Polski, tj. śląskim, małopolskim, świętokrzyskim, łódzkim, dolnośląskim, opolskim, wielkopolskim, mazowieckim.

Ponad 70% ludności województwa korzystało z oczyszczalni ścieków tj. o prawie 9% więcej niż przeciętnie w kraju i ponad 21% więcej niż w województwie o najniższej wartości wskaźnika, tj. mazowieckim. Najniższy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków zanotowano w powiecie nowomiejskim (36%) i elbląskim (38,4%), najwyższy – w miastach Elbląg (100%) i Olsztyn (99,9%). Najwyższy wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2006 r. wobec roku poprzedniego odnotowano w powiecie bartoszyckim (o 3,5 punktu) i gołdapskim (o 2,5 punktu). Większość odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych w województwie w 2006 r. została poddana odzyskowi (86,1%).

- **Konkurencyjność gospodarki.** Notuje się nadal znacznie niższy poziom inwestowania niż w kraju, jednak w ostatnich latach, w tym w 2006 r., nastąpiło znaczące ożywienie działalności inwestycyjnej i poprawa relacji wobec kraju. Poziom nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca województwa wyniósł 3312 zł i stanowił 81,5% średniego wolumenu krajowego i 51,4% poziomu województwa najlepszego i 146,5% województwa najslabszego. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ poprawie o 28 punktów w odniesieniu do 1999 r. i prawie 2 punkty w stosunku do 2005 r. W stosunku do województwa najlepszego odnotowano poprawę relacji o prawie 26 punktów. Jednocześnie był to poziom wyższy o 46,5% niż w województwie lubelskim plasującym się na ostatniej lokacie. Pozwoliło to na przesunięcie się województwa z 16. lokaty w 1999 r. na 10., a w nakładach przedsiębiorstw z 14. miejsca na 9.

Był to najwyższy poziom inwestowania w skali województw Polski Wschodniej, gdzie poziom inwestycji na 1 mieszkańca wahał się w granicach od 2261 zł w lubelskim do 3064 zł w podlaskim.

Natomiast wyższy poziom wskaźnika niż średni w kraju wystąpił tylko w 4 województwach: mazowieckim, dolnośląskim, śląskim, wielkopolskim.

W rankingu prowadzonym przez Instytut Badań Nad Gospodarką Rynkową pt. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski* w oparciu o ocenę syntetyczną w trzech kategoriach atrakcyjności inwestycyjnej dla:

- działalności przemysłowej,
- działalności usługowej,
- działalności zaawansowanej technologicznie

i 7 grup wskaźników cząstkowych, jak:

- dostępność transportowa,
- koszty pracy,
- wielkość i jakość zasobów pracy,
- chłonność rynku zbytu,

- poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej,
- poziom rozwoju infrastruktury społecznej,
- poziom bezpieczeństwa powszechnego,
- aktywność regionów wobec inwestorów

warmińsko-mazurskie uplasowało się w 2006 r. na 12. miejscu w kraju (2005 r. 13. lokata) przed pozostałymi województwami Polski Wschodniej, tj. podlaskim, lubelskim, świętokrzyskim i podkarpackim.

- **Budżety jednostek samorządu terytorialnego** – korzystne lokaty w dochodach budżetów w przeliczeniu na 1 mieszkańca na tle średnich w kraju i wśród województw Polski Wschodniej:
 - dochody budżetu województwa – 7. lokata w kraju (województwo - 239 zł, kraj - 249 zł). Relacja do średniej krajowej uległa poprawie z 85,9% w 1999 r. do 96% w 2006 r. W odniesieniu do województwa najsłabszego relacja również uległa poprawie z 132,7% do 143,1%, a najlepszego z 56,6% do 58,2%. W pozostałych województwach Polski Wschodniej dochody wynosiły od 215 zł w województwie lubelskim do 229 zł w podkarpackim.
 - dochody budżetów powiatów ziemskich – 1. lokata w kraju (województwo - 705 zł, kraj - 586 zł). Relacja do średniej krajowej uległa poprawie z 113,8% w 1999 r. do 120,3% w 2006 r. W odniesieniu do województwa najsłabszego relacja również uległa poprawie z 131,5% do 137,7%, a w stosunku do najlepszego z 91,6% do 100%. W pozostałych województwach Polski Wschodniej dochody wynosiły od 559 zł w województwie podkarpackim do 614 zł w świętokrzyskim.
 - dochody budżetów miast na prawach powiatów – 8. lokata w kraju; województwo – 2913 zł (kraj 3206 zł). Relacja do średniej krajowej obniżyła się z 97,4% w 1999 r. do 90,9% w 2006 r. W odniesieniu do województwa najsłabszego relacja uległa poprawie z 106,9% do 111,4%, a w stosunku do najlepszego obniżyła się z 79,3% do 63,1%. W pozostałych województwach Polski Wschodniej dochody wynosiły od 2664 zł w województwie lubelskim (15. lokata) do 3181 zł w podkarpackim (6. lokata).
 - dochody budżetów gmin – 5. lokata w kraju (województwo - 2131 zł, kraj - 2041 zł). Relacja do średniej krajowej uległa poprawie z 92,3% w 1999 r. do 104,4% w 2006 r. W odniesieniu do województwa najsłabszego relacja również uległa poprawie z 112,5% do 115,4%, a w stosunku do najlepszego z 64,2% do 94,4%. W pozostałych województwach Polski Wschodniej dochody wynosiły od 1847 zł w województwie lubelskim (15. lokata) do 1965 zł w podlaskim (6. lokata).

Szczegółowe analizy budżetów jednostek samorządu terytorialnego według podstawowych jego części wskazują, że stosunkowo wysoki poziom dochodów jednostek samorządu terytorialnego w województwie jest wynikiem znacznie wyższego niż w skali kraju zakresu dotacji i subwencji, przy zdecydowanie niższych dochodach własnych. Potwierdzają również, że wprowadzane dotychczas zmiany w finansach publicznych nie przyniosły oczekiwanej poprawy dochodów własnych województw dotychczas najsłabszych ekonomicznie, do których zaliczono warmińsko-mazurskie, a wręcz dysproporcje pogłębiły się.

Jednocześnie podkreślić należy, że obok opisu sytuacji społeczno-ekonomicznej opartej o wskaźniki instytucjonalne, zarówno makroekonomiczne (np. PKB) i mikroekonomiczne (np. liczba lekarzy na 10 tys. mieszkańców), istotne uzupełniające znaczenie mają badania ankietowe sięgające do opinii ludności. Przykładem są badania terenowe dotyczące warunków życia, przeprowadzane przez profesjonalną siatkę ankietatorów GUS w ramach programu badawczego, projektu rozpoczętego w 2000 r. (Janusz Czapiński, Tomasz Panek). Wyniki badań

przeprowadzonych w latach 2001, 2004, 2006 publikowane były w formie Raportów. Ostatni dokument to *Diagnoza Społeczna 2007 -Warunki i jakość życia Polaków*.²

Wyniki dokumentu *Diagnoza społeczna 2007* potwierdzają, że warmińsko-mazurskie obok świętokrzyskiego i łódzkiego należy do grupy województw o najniższym poziomie materialnych warunków życia. Wskaźnik syntetyczny charakteryzujący warunki życia gospodarstw domowych w oparciu o 8 wartości zmiennych (obszarów życia) – plasuje warmińsko-mazurskie na 16. lokacie w kraju. Lokaty charakteryzujące poziom zaspakajania potrzeb w poszczególnych obszarach życia były zróżnicowane:

	<u>lokata</u>
- dochody	12
- wyżywienie	16
- zasobność materialna	11
- warunki mieszkaniowe	8
- kształcenie dzieci	11
- ochrona zdrowia	14
- uczestnictwo w kulturze	5
- wypoczynek	10

Jak w poprzednich edycjach Raportu z realizacji Strategii szczegółowe informacje wynikają z *Syntetycznej karty wskaźników kontekstowych – profil województwa warmińsko-mazurskiego*. Szerzej sytuacja w pozostałych dziedzinach przedstawiona została w dalszej części analitycznej Raportu.

² *Diagnoza społeczna 2007. Warunki i jakość życia Polaków*, Raport pod red. Janusza Czaplińskiego i Tomasza Panka, Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2007, <http://www.diagnoza.com>

SYNTETYCZNA KARTA WSKAZNIKÓW KONTEKSTOWYCH- PROFIL WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO stan na 31. XII.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. Miary	Lata	Warmińsko-Mazurskie	Wskaźnik w powiatach		Średnia w kraju	Wskaźnik w województwach		Lokata województwa
					min	max		min	max	
OGÓLNE										
1	Powierzchnia województwa	km ²	1999	24203	80 Elbląg	2840 olsztyński	312 685	9 412 opolskie	35 598 mazowieckie	4
			2005	24 173	80 Elbląg	2840 olsztyński	312 685	9 412 opolskie	35 559 mazowieckie	4
			2006	24 173	80 Elbląg	2837 olsztyński	312 683	9 412 opolskie	35 557 mazowieckie	4
2	Ludność ogółem	tys. osób	1999	1 424,80	34,1 nidzicki	171,1 Olsztyn	38 263,3	1008,0 lubuskie	5112,7 mazowieckie	12
			2005	1 428,60	23,7 węgorzewski	174,5 Olsztyn	38 157,1	1 009,2 lubuskie	5 157,7 mazowieckie	12
			2006	1426,9	23,5 węgorzewski	174,9 Olsztyn	38 125,5	1 008,5, lubuskie	5 171,7 mazowieckie	12
3	Ludność w miastach (wskaźnik urbanizacji)	%	1999	60,2	25,0 nowomiejski	65,9 elcki	61,9	40,8 podkarpackie	79,3 śląskie	9
			2000	60,3	25,1 nowomiejski	65,9 elcki	61,9	40,7 podkarpackie	79,2 śląskie	9
			2005	60	25,5 nowomiejski	66,2 elcki	61,4	40,4 podkarpackie	78,6 śląskie	9
			2006	60	25,5 nowomiejski	66,2 elcki	61,3	40,5 podkarpackie	78,5 śląskie	9
4	Ludność na 1 km ²	osoby	1999	59	33 piski	1945 Olsztyn	122	59 warm.-mazur.	389 śląskie	16
			2005	59	32 piski	1985 Olsztyn	122	59 warm.-mazur.	380 śląskie	16
			2006	59	32 piski	1981 Olsztyn	122	59 warm.-mazur.	379 śląskie	16
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	%	1999	2,7	0,2 Elbląg	4,4 nowomiejski	0	-3,6 łódzkie	2,7 warm.-mazur.	1
			2002	2	-0,7 kętrzyński	3,7 nidzickii	-0,1	-3,2 łódzkie	2,0 pomorskie, warm.-mazur.	1
			2005	1,6	-1,2 lidzbarski	3,6 iławski	-0,1	-3,4 łódzkie	2,2 pomorskie	2
			2006	1,7	-2,2 węgorzewski	4,6 nowomiejski	0,1	-3,1 łódzkie	2,5 pomorskie	2
6	PRODUKT KRAJOWY BRUTTO NA MIESZKAŃCA	zł	2000	15238	x	x	19458	13574 podkarpackie	29382 mazowieckie	12
			2002	16 136	x	x	21149	14821 podkarpackie	32651 mazowieckie	14
			2004	18 790	x	x	24215	16 771 lubelskie	36 884 mazowieckie	12
			2005	19709	x	x	25767	17 591 lubelskie	40817 mazowieckie	12

PRACUJĄCY, WYNAGRODZENIE										
7	Liczba pracujących	tys. osób	1999	495,2*	9,3 nidzicki	64,0 Olsztyn	15 691,7	356,7 lubuskie	2368,6 mazowieckie	14
			2002	384,3	4,1 węgorzewski	59,1 Olsztyn	12486,7	281,1 lubuskie	2044,2 mazowieckie	14
			2005	396,9	4,3 węgorzewski	59,7 Olsztyn	12 576,3	291,9 lubuskie	2066,8 mazowieckie	13
			2006	406,1	4,3 węgorzewski	61,2 Olsztyn	12 905,4	301,9 opolskie	2116,1 mazowieckie	13
8	Liczba pracujących na 1000 ludności	tys. osób	1999	338,0	x	x	405,8	338,0 warm.–mazur.	467,4 mazowieckie	16
			2002	269,1	x	x	326,7	269,1 warm.–mazur.	396,8 mazowieckie	16
			2005	277,8	x	x	329,6	277,8 warm.–mazur.	400,7 mazowieckie	16
			2006	284,6	174 braniewski	350 Olsztyn	338,5	284,6 warm.–mazur.	409,2 mazowieckie	16
9	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	1999	1474,7	1276,8 lidzbarski	1786,7 Elbląg	1697,1	1456,6 podkarpackie	2201,8 mazowieckie	15
			2005	2016	1708,8 nowomiejski	2562,9 Olsztyn	2360,6	2001,5 podkarpackie	3027,0 mazowieckie	15
			2006	2118,3	1793 gołdapski	2741,5 Olsztyn	2475,9	2088,8 podkarpackie	3166,0 mazowieckie	13
BEZROBOCIE										
10	Bezrobotni zarejestrowani ogółem	tys. osób	1999	142,4	2,8 nidzicki	17,2 Olsztyn	2349,8	59,5 opolskie	249,2 mazowieckie	10
			2005	150,9	3,3 węgorzewski	12,5 ostródzki	2773,0	69,4 opolskie	332,5 mazowieckie	12
			2006	127,6	2,9 nidzicki	10,7 ostródzki	2309,4	60,1 opolskie	285,6 mazowieckie	11
11	Bezrobotni zarejestrowani w wieku do 25 lat w % bezrobotnych ogółem	%	1999	27,1	24,1 giżycki	32 nidzicki	31	26,6 zachodniopomorskie	37,9 małopolskie	2
			2005	22,5	14,9 Olsztyn	27,7 nowomiejski	22,6	19,4 dolnośląskie	26,7 lubelskie	9
			2006	21,2	14,4 Olsztyn	26,9 ilawski	20,6	16,9 dolnośląskie	25,4 lubelskie	9
12	Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	1999	22,4	12,7 Olsztyn	30,4 bartoszycki	13,1	9,5 mazowieckie	22,4 warm.-mazur	16
			2005	27,2	9,2 Olsztyn	39,1 braniewski	17,6	13,8 mazowieckie, małopolskie	27,2 warm.–mazur.	16
			2006	23,6	6,8 Olsztyn	36,7 braniewski	14,8	11,3 małopolskie	23,6 warm.–mazur.	16
13	Stopa bezrobocia według BAEL	%	2003	24,0	x	x	19,6	16,0 lubelskie	26,0 dolnośląskie	13
			2004	22,3	x	x	19,0	14,6 mazowieckie	24,9 dolnośląskie	13

			2005	20,4	x	x	17,7	14,3 lubelskie, podlaskie	22,8 dolnośląskie	14
			2006	15,9	x	x	13,8	11,4 podlaskie	17,1 dolnośląskie, zachodniopomorskie	13
ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA										
14	Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m ²	m ²	1999	17,3	16,0 szczycieński	18,7 giżycki	19,0	17,3 warm.-mazur.	21,5 opolskie	16
			2002	19,1	18,0 elcki	20,5 nowomiejski	21,1	19,1 warm.-mazur.	22,7 opolskie	16
			2005	20,8	19,5 Elbląg	22,8 mrągowski	23,2	20,8 warm.–mazur.	24,4 opolskie, mazowieckie	16
			2006	21,1	19,7 Elbląg	23,2 mrągowski	23,5	21,1 warm.–mazur.	24,8 mazowieckie	16
15	Mieszkania oddane do użytku	mieszkanie	1999	2534	25 elbląski	990 Olsztyn	81 979	846 opolskie	18 980 mazowieckie	13
			2005	4 451	10 braniewski	1119 Olsztyn	114 066	1157 opolskie	28 241 mazowieckie	11
			2006	4469	28 goldapski	1299 Olsztyn	115 353	1338 opolskie	27 090 mazowieckie	11
16	Mieszkania oddane do użytku na 10 tys. ludności	mieszkanie	1999	17	25,0 elbląski	57,3 Olsztyn	21	8,0 opolskie	37,0 mazowieckie	11
			2005	31,2	2,3 braniewski	75,5 elcki	29,9	11,0 opolskie	54,8 mazowieckie	7
			2006	31,3	6,7 bartoszycki	53,1 elcki 74,4 Olsztyn	30,3	12,2 świętokrzyskie	52,5 mazowieckie	5
17	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności	student	2002	387	x	x	468	332 opolskie	666 mazowieckie	12
			2005	430	x	x	508	357 opolskie	680 mazowieckie	13
			2006	422	x	x	506	353 opolskie	676 mazowieckie	12
18	Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych.	osoba	1999	231	x	x	195	161 śląskie	241 podkarpackie	15
			2000	233	x	x	200	175 śląskie	263 pomorskie	15
			2002	231	x	x	203	169 śląskie	239 podkarpackie	14
			2005	237	x	x	213	175 śląskie	257 pomorskie	14
			2006	240	x	x	216	175 śląskie	263 pomorskie	14
19	Liczba ludności na ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej		2004	1 555	x	x	1 901	1081 zachodniopom.	2557 wielkopolskie	3
			2005	1 602	x	x	1 921	1 286 zachodniopom.	2 648 wielkopolskie	4
			2006	1543	1024 elcki	2901 ilawski	1762	1312 zachodniopom.	2241 mazowieckie	5
20	Liczba ludności na 1	osoby	2002	4746	2 897 Olsztyn	8150 giżycki	4095	3060 lubelskie	5667 mazowieckie	14

	aptekę		2005	4165	2 644 Olsztyn	6 277 elbląski	3808	2868 lubelskie	4861 mazowieckie	15
			2006	4065	2691 Olsztyn	7252 nowomiejski	3687	2761 lubelskie	4762 mazowieckie	15
21	Księgozbiór w wol. na 1000 ludności	wolumin	1999	3802	2 609 elcki	5239 elbląski	3502	2 971 pomorskie	4198 zachodniopom.	5
			2002	3830	2659 elcki	5188 węgorzewski	3523	2 905 pomorskie	4182 podkarpackie	5
			2005	3 834	2 702 elcki	5 394 węgorzewski	3 541	2 753 pomorskie	4 214 podkarpackie	5
			2006	3837	2745 elcki	5467 węgorzewski	3553	2736 pomorskie	4 240 podkarpackie	5
22	Liczba ludności na 1 miejsce w kinach	miejsce	2002	181	x goldapski, piski	393 mragowski	162	132 dolnośląskie	224 podlaskie	10
			2005	172	x goldapski, braniewski, bartoszycki, piski	479 ilawski	162	120 mazowieckie	268 podlaskie	8
			2006	224	x goldapski, braniewski, bartoszycki, piski	478 ilawski	164	130 mazowieckie	267 podlaskie	13
TURYSTYKA										
23	Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania	miejsce	1999	55670	64 nowomiejski	mragowski 8932	770351	10281 opolskie	144 610 zachodniopom.	5
			2005	37408	90 nowomiejski	6099 Olsztyn	569 896	7459 opolskie	105 230 zachodniopom.	5
			2006	38290	144 nowomiejski	6110 mragowski	574 612	7491 opolskie	108 797 zachodniopom.	5
24	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	%	1999	36,4	18,8 braniewski	40,3 mragowski				
			2004	30,1	14,3 braniewski	66,9 goldapski	33,8	23,6 opolskie	46,4 zachodniopom.	8
			2005	30,1			35,0	24,6 opolskie	46,1 zachodniopom.	6
			2006	31,3	13,9 nidzicki	68,5 goldapski	36,4	25,8 opolskie	45,8 zachodniopom.	9
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA										
25	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	km	1999	50,3	28,2 piski	210 Elbląg	79,5	50,3 warm.-mazur	160,9 śląskie	16
			2005	51,1	x	x	81,2	51,1 warm.-mazur.	163,7 śląskie	16
			2006	50,6	x	x	81,7	50,6 warm.-mazur.	163,9 śląskie	16
26	Publiczne drogi	km	1999	7012	225 nowomiejski	723 olsztyński	111 357	3312 lubuskie	12 346 mazowieckie	7

	powiatowe o nawierzchni twardej		2005	7 122	193 goldapski	725 olsztyński	114 447	3 483 lubuskie	13 143 mazowieckie	7
			2006	7044	194 goldapski	725 olsztyński	114 417	3 472 lubuskie	13 329 mazowieckie	7
27	Publiczne drogi gminne o nawierzchni twardej	km	1999	1825	23 nidzicki	184 ostródzki	90 927	1825 warm.-mazur	12 982 małopolskie	16
			2005	1 993	12 węgorzewski	279 nowomiejski	92 674	1 993 warm.-mazur.	13 029 małopolskie	16
			2006	1948	12 węgorzewski	235 elbląski	94270	1 948 warm.-mazur.	13 218 małopolskie	16
28	Samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności	samochód	1999	140	x	x	240	140 warm.-mazur.	304 wielkopolskie	16
			2002	239	x	x	289	237 podkarpackie	351 wielkopolskie	15
			2005	263	x	x	323	263 warm.-mazur.	374 wielkopolskie	16
			2006	302	237 kętrzyński	349 węgorzewski	351	300 zachodniopom.	403 wielkopolskie	15
29	Wypadki drogowe na 100 tys. pojazdów samochodowych	wypadek	2004	58	x	x	35	25 małopolskie	58 warm -mazur.	16
			2005	53	x	x	32	23 śląskie	53 warm.-mazur.	16
			2006	42	x	x	29	20 małopolskie	42 warm.-mazur.	16
30	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	%	1999	61,7	26,1 nowomiejski	69,3 elcki	51,5	37,3 kujaw.-pom.	72,5 pomorskie	3
			2005	69,9	35,2 nowomiejski	elcki 75,5	60,2	47,3 mazowieckie	78,4 pomorskie	3
						100 Elbląg				
2006	70,2	36,0 nowomiejski	elcki 75,2	61,4	49,0 mazowieckie	78,8 pomorskie	3			
	Sieć rozdzielcza na 100 km ²									
31	- Wodociągowa	km	2004	46,0	16,7 piski	99,8 nowomiejski	76,5	34,7 zachodniopom.	144,5 śląskie	14
			2005	50,1	17,5 piski	106,4 nowomiejski 263,2 Olsztyn	78,6	35,3 zachodniopom.	148,8 śląskie	14

			2006	50,8	19,3 piski	107,5 nowomiejski 265 Olsztyn	80,4	36,5 zachodniopom.	151,0 śląskie	14
32	- Kanalizacyjna	km	2004	15,4	5,5 elbląski	23,6 ostródzki	23,6	9,3 podlaskie	60,3 śląskie	13
			2005	16,6	5,2 elbląski	27,7 ilawski	25,6	10,1 podlaskie	66,8 śląskie	13
						295,1 Olsztyn				
2006	16,7	5,3 elbląski	26,6 ostródzki	27,1	10,7 podlaskie	71,1 śląskie	13			
			297 Olsztyn							
33	- Gazowa	km	2004	6,3	x – braniewski, goldapski	16,6 działdowski	32,6	4,4 podlaskie	131,7 małopolskie	15
			2005	6,8	x – braniewski, goldapski, nowomiejski	16,6 działdowski	33,2	4,4 podlaskie	131,7 małopolskie	15
			2006	7,0	x -braniewski goldapski, nowomiejski	17,0 działdowski, 30,5 Olsztyn	34,1	4,5 podlaskie	133,2 małopolskie	15
BUDŻET										
34	Dochody budżetów wojewódzkich na 1 mieszkańca	zł	1999	73	x	x	85	55 łódzkie	129 lubuskie	13
			2005	162	x	x	185	121 łódzkie	309 mazowieckie	8
			2006	239	x	x	249	167 łódzkie	411 mazowieckie	7
35	Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca	zł	1999	413	313 elbląski	549 elcki	363	314 małopolskie	451 zachodniopom.	3
			2005	659	482 nowomiejski	933 węgorzewski	543	467 małopolskie	641 zachodniopom.	2
			2006	705	526 działdowski	1095 węgorzewski	586	512 małopolskie	705 wam-maz.	1
36	Dochody budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca	zł	1999	1643	1609 Elbląg	1669 Olsztyn	1687	1537 podlaskie	2073 opolskie	11
			2005	2622	2601 Elbląg	2637 Olsztyn	2830	2029 zachodniopom.	4000 mazowieckie	8
			2006	2913	2909 Elbląg	2916 Olsztyn	3206	2615 lubelskie	4614 mazowieckie	8
37	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	zł	1999	1100	1155 giżycki	1003 piski	1191	978 lubelskie	1714 mazowieckie	6
			2005	1 883	1702 lidzbarski	2093 olecki	1 808	1667 lubelskie	2043 zachodniopom.	4
			2006	2131	1968 elcki	2500 piski	2041	1847 lubelskie	2258 zachodniopom.	5

GOSPODARKA										
38	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON (<i>osoby prawne i jedn. organizacyjne nie mające osobowości prawnej + osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą</i>)	podmiot	1999	96759	1874 nidzicki	19579 Olsztyn	3041403	72 527 opolskie	502 589 mazowieckie	12
			2005	110 087	1 479 węgorzewski	20 997 Olsztyn	3 615 621	88 915 podlaskie	601 721 mazowieckie	12
			2006	111 311	1 495 węgorzewski	20 947 Olsztyn	3 636 039	88 931 podlaskie	609 601 mazowieckie	12
39	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na 10.tys. mieszkańców	podmiot	1999	659,5	484,8 nowomiejski	1134,6 Olsztyn	786,3	x	x	12
			2002	755	547 bartoszycki	1 228 Olsztyn	907	659 podkarpackie	1150 zachodniopomorskie	14
			2005	771	544 działdowski	1 203 Olsztyn	948	663 podkarpackie	1221 zachodniopom.	13
			2006	780	551działdowski	1197 Olsztyn	954	671 podkarpackie	1237 zachodniopom.	13
40	Produkcja sprzedana w przemyśle (ceny bieżące) na 1 mieszkańca	zł	1999	7445	x	x	11170	5475 lubelskie	16 830 mazowieckie	13
			2005	10879	1 092 węgorzewski	23 445 Olsztyn	18309	8016 lubelskie	28 030 mazowieckie	14
			2006	11 703	1 339 węgorzewski	23919 Olsztyn	20 579	8295 lubelskie	32 209 mazowieckie	14
41	Produkcja sprzedana w budownictwie (ceny bieżące) na 1 mieszkańca	zł	1999	1053	x	x	1770	890 lubelskie	3045 mazowieckie	13
			2002	1129	x	x	1750	913 podkarpackie	3213 mazowieckie	11
			2005	1950	x	x	2059	1092 lubelskie	3133 mazowieckie	8
			2006	1705	x	x	2469	1346 podkarpackie	3989 mazowieckie	11
42	Użytki rolne ogółem	tys. ha	1999	1305,7	1,9 Olsztyn	137,8 olsztyński	18434,7	555,3 lubuskie	2393,1 mazowieckie	4
			2005	1 078,1	x	x	15 906,0	477,9 śląskie	2045,8 mazowieckie	6
			2006	1 101,2	x	x	15 957,3	461,2 śląskie	2035,8 mazowieckie	5
43	Powierzchnia gospodarstwa indywidualnego (użytki rolne)	ha	2004	16,5	x	x	7,5	3,2 małopolskie	16,5 warm.-mazur.	1
			2005	17,4	x	x	7,6	3,2 małopolskie	17,5 zachodniopom.	2
			2006	17,6	x	x	7,7	3,2 małopolskie	17,6 warm.-mazur.	1
44	Lesistość	%	1999	29,3	15,2 kętrzyński	49 szczycieński	28,3	20,4 łódzkie	48 lubuskie	6
			2005	30,0	16,1 kętrzyński	48,9 szczycieński	28,8	20,7 łódzkie	48,7 lubuskie	6

			2006	30,2	16,0 kętrzyński	49,1 szczycieński	28,9	20,8 łódzkie	48,7 lubuskie	6
45	Skup na 1 ha użytków rolnych żywca rzeźnego	kg	1999	126	x	x	106	43 świętokrzyskie	233 wielkopolskie	4
			2005	190	x	x	171	80 dolnośląskie	366 wielkopolskie	4
			2006	187	x	x	184	76 dolnośląskie	394 wielkopolskie	5
46	Skup na 1 ha użytków rolnych mleka	l	1999	379	x	x	352	120 podkarpackie	854 podlaskie	6
			2005	567	x	x	540	166 zachodniopom.	1481 podlaskie	6
			2006	615	x	x	528	159 podkarpackie	1426 podlaskie	5
47	Zużycie nawozów sztucznych w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych	kg	1999	69,9	x	x	87,4	55,6 podkarpackie	128,4 opolskie	13
			2005	90,3	x	x	102,4	66,1 podkarpackie	141,8 opolskie	12
			2006	124,4	x	x	123,3	61,3 podkarpackie	182,3 kujawsko-pomorskie	6
INWESTYCJE, INNOWACYJNOŚĆ										
48	Nakłady inwestycyjne ogółem na 1 mieszkańca	zł	1999	1743	x	x	3259	1743 warm.-mazur.	6829 mazowieckie	16
			2002	1896			2858	1579 lubelskie	5365 mazowieckie	13
			2005	2 735	x	x	3 434	1 992 lubelskie	5 634 mazowieckie	10
			2006	3312	x	x	4062	2261 lubelskie	6445 mazowieckie	10
49	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca na w przedsiębiorstwach	zł	1999	1132	261 nowomiejski	3744 Olsztyn	2354	1093 podlaskie	5280 mazowieckie	14
			2002	958	223 węgorzewski	2032 Olsztyn	1650	773 lubelskie	3250 mazowieckie	14
			2005	1 603	404 nowomiejski	5 528 Olsztyn	2076	994 lubelskie	3 778 mazowieckie	9
			2006	1874	427 bartoszycki	7193 Olsztyn	2741	1014 lubelskie	4185 mazowieckie	9
50	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca	zł	1999	35,8	x	x	118,8	18,1 lubuskie	398 mazowieckie	13
			2004	39	x	x	135	14 świętokrzyskie	440 mazowieckie	12
			2005	57	x	x	178	17 świętokrzyskie	561 mazowieckie	12
			2006	39	x	x	155	17 świętokrzyskie	476 mazowieckie	13
51	Udział budżetu państwa w nakładach na działalność badawczą i rozwojową	%	1999	64,8	x	x	58,5	10,9 świętokrzyskie	72,8 łódzkie	12
			2004	81,2	x	x	61,7	33,8 kujaw.-pom.	81,2 warm.-mazur.	16
			2005	68,8	x	x	57,7	23,4 lubuskie	74,3 lubelskie	13
			2006	81,1	x	x	57,5	21,8 lubuskie	81,1 warm.-mazur.	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

X – brak danych

II. Raportowanie realizacji Strategii wg priorytetów, celów i działań

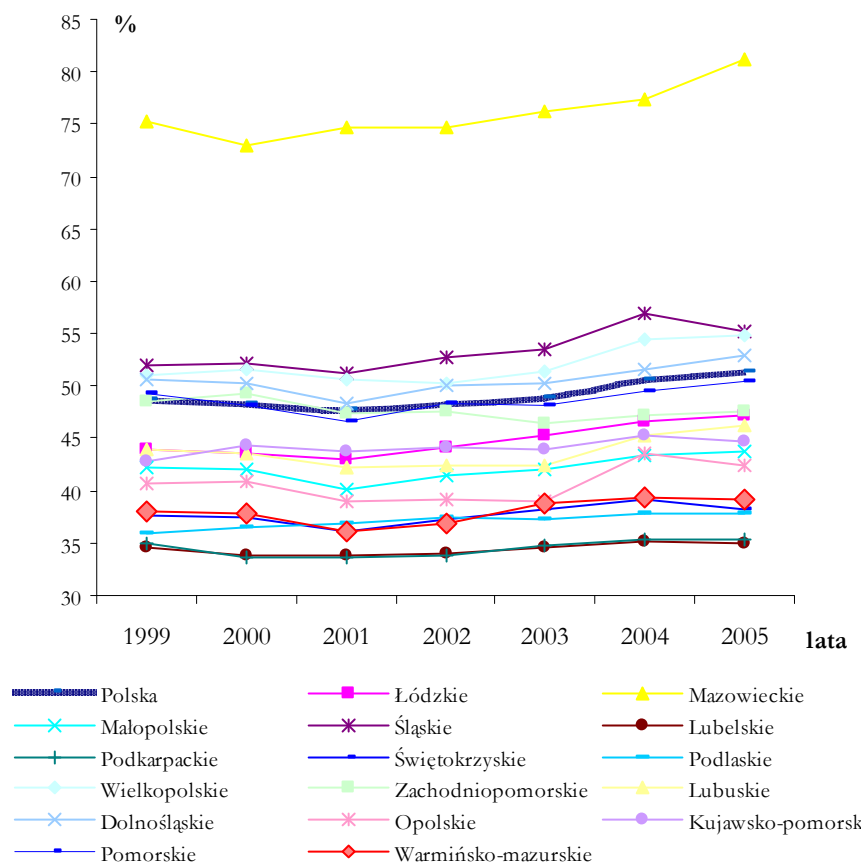
1. Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy

Zasadniczym celem realizacji Strategii jest dążenie do zmniejszenia dystansu rozwojowego województwa w stosunku do innych regionów kraju i Europy poprzez osiągnięcie spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej.

Osiąganie spójności ekonomicznej według zapisów Strategii winno dokonywać się poprzez utrzymywanie przez gospodarkę województwa udziału własnego w produkcie krajowym brutto na poziomie co najmniej 3% przy jednoczesnym dążeniu do wytworzenia PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie w wysokości, jaka zapewni zmniejszenie się dystansu w stosunku do średniego poziomu tego wskaźnika w kraju i regionach Unii Europejskiej.

Według Eurostatu, w 2005 r. wartość PKB na 1 mieszkańca mierzona paritetem siły nabywczej w województwie stanowiła 39,2% średniej wartości dla 27 krajów UE, podczas gdy udział wybijającego się pod tym względem województwa mazowieckiego wyniósł 81,2%, a średnia krajowa 51,3%. W odniesieniu do 1999 r. wartość tego wskaźnika wzrosła o 1,2 punktu procentowego, natomiast w stosunku do roku poprzedniego obniżyła się o 0,2 punktu. Warmińsko-mazurskie plasuje się w końcu klasyfikacji, podobnie jak podlaskie, podkarpackie, lubelskie i świętokrzyskie.

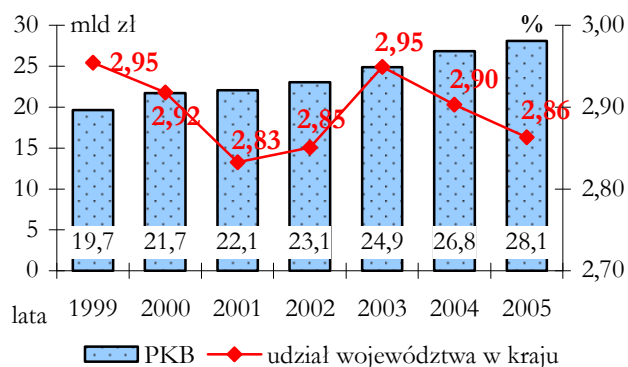
Rycina nr 1
PKB na 1 mieszkańca w PPS (UE27=100)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Rycina nr 2

PKB w województwie i jego udział w PKB kraju

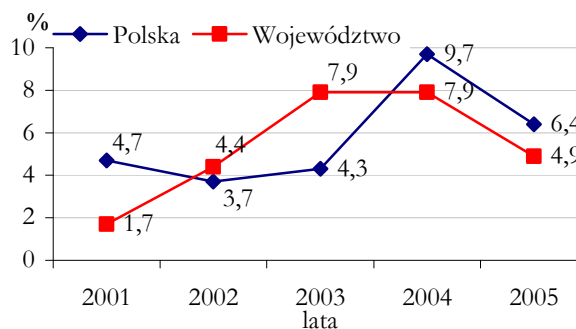

28,1 mld zł wytworzone przez gospodarke województwa w 2005 r. stanowiło 2,9% PKB krajowego. Podobnie jak w latach ubiegłych województwo uplasowało się pod tym względem na 12. miejscu w kraju i zachowało przynależność do stałej grupy 5 województw (podlaskie, świętokrzyskie, lubuskie, opolskie, warmińsko-mazurskie) o niższym niż 3% udziale w generowaniu produktu krajowego brutto.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 3

Przyrosty PKB (rok poprzedni=100)

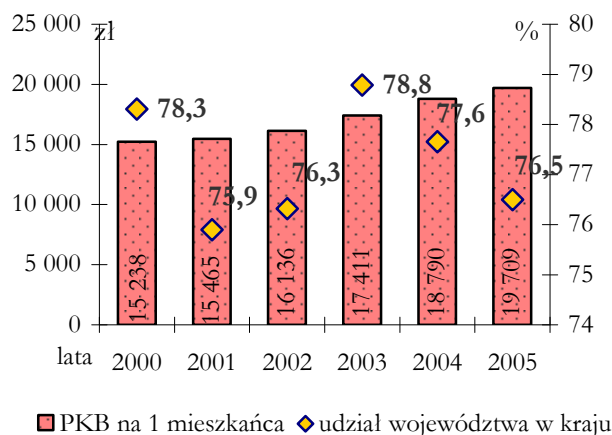
Wzrost PKB województwa w 2005 r. był niższy niż w dwóch poprzednich latach. W porównaniu do 2004 r. wyniósł on 4,9% (kraj – 6,4%), a w stosunku do 1999 r. 43,1% (kraj – 47,7%). Tylko w latach 2002-2003 przyrost PKB w województwie był wyższy niż w kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Wartość produktu krajowego brutto przypadająca na 1 mieszkańca województwa obrazuje poziom życia społeczeństwa i stopień jego aktywności ekonomicznej. Kształtowanie się tego wskaźnika na przestrzeni lat wskazuje na utrzymującą się lukę, jaka dzieli warmińsko-mazurskie od średniej krajowej, pozostałych województw oraz krajów i regionów Unii Europejskiej.

Rycina nr 4

PKB na 1 mieszkańca w województwie i jego udział w PKB na 1 mieszkańca wytworzonym w Polsce

Wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie od lat kształtuje się na poziomie niższym niż średnio w kraju. W 2005 r. wyniosła ona 19 709 zł, co stanowiło 76,5% średniej krajowej i uplasowało województwo na 12. miejscu w kraju wobec 14. miejsca w latach 2001-2002.

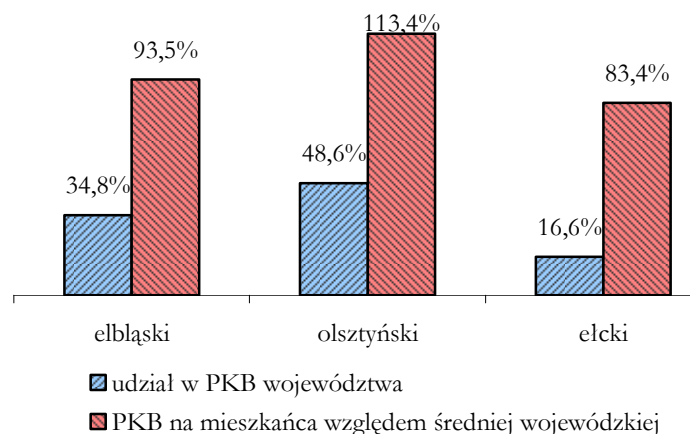
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Procentowy udział podregionów w tworzeniu PKB województwa jest zróżnicowany. Największy udział ma podregion olsztyński, a szczególnie stolica województwa wraz z okolicznymi obszarami. W 2005 r. wytworzono tam 48,6% ogólnego PKB, podczas gdy w podregionie elbląskim 34,8% i elckim 16,6%.

W podregionie olsztyńskim notuje się również największą wartość PKB na 1 mieszkańca wynoszącą w 2005 r. 22346 zł, tj. o 5917 zł (36%) więcej niż w podregionie elckim. W odniesieniu do 2000 r. różnica w wartości PKB na 1 mieszkańca między podregionem olsztyńskim i elckim wzrosła o 1540 zł, a rozpiętość mierzona w relacjach procentowych mierzonych stosunkiem podregionu najbogatszego do najbiedniejszego zwiększyła się o 2,1%.

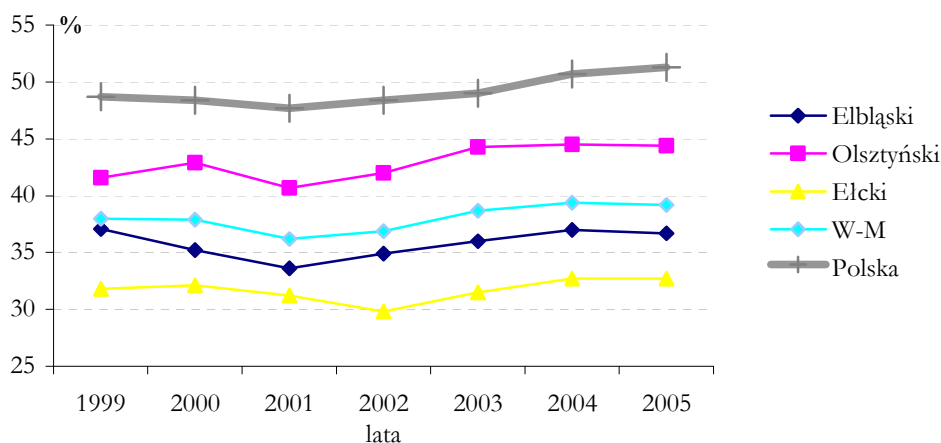
Na tle Unii Europejskiej, PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej liczony jako udział w średniej dla 27 krajów w żadnym z podregionów województwa nie osiągnął średniej wartości dla Polski. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w podregionie olsztyńskim, którego udział przewyższył średnią województwa i wyniósł w 2005 r. 44,4%, wobec 36,7% w podregionie elbląskim i 32,7% w elckim.

Rycina nr 5
Udział podregionów w wytwarzaniu PKB województwa oraz poziom PKB na mieszkańca w podregionach względem wartości wojewódzkiej w 2005 r. (województwo=100)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 6
Udział PKB per capita wg PPS (UE27=100)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

O mniejszej niż w innych regionach konkurencyjności gospodarki świadczy struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności, z większym niż średnio w kraju udziałem rolnictwa, leśnictwa i rybactwa (województwo – 8,5%, kraj – 4,5%) oraz mniejszym udziałem przemysłu (województwo – 22%, kraj – 23,9%) i usług rynkowych (województwo – 45,4%, kraj – 51,1%). Niskiemu udziałowi usług rynkowych towarzyszy wyższy niż w kraju udział usług nierynkowych – 18,8% (kraj – 14,9%), co nie sprzyja poprawie sytuacji społeczno-gospodarczej

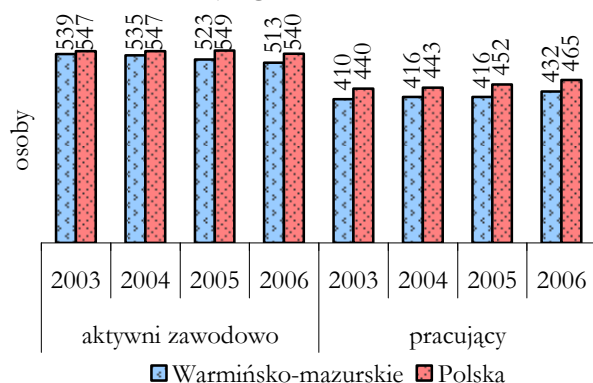
w województwie. Ponadto, struktura wartości dodanej brutto zarówno w województwie, jak i w kraju znacznie odbiega od sytuacji w Unii Europejskiej, gdzie sektor usługi stanowi ponad 70%, zaś rolnictwo, leśnictwo i rybactwo 2%.

Wartość dodana brutto wyniosła w województwie w 2005 r. 24804 mln zł (kraj – 866,3 mld zł). Największy udział w jej wytworzeniu miał podregion olsztyński - 48,6% (tj. 12052 mln zł), najmniejszy elcki – 16,6% (tj. 4116 mln zł), udział podregionu elbląskiego wyniósł 34,8% (tj. 8636 mln zł).

Pod względem wartości dodanej brutto na 1 pracującego warmińsko-mazurskie zajmuje 10. miejsce w kraju, stanowiąc 92,3% wartości krajowej (61440 zł, kraj – 66541 zł).

Osiągnięcie spójności społecznej według zapisów Strategii winno dokonywać się poprzez tworzenie miejsc pracy prowadzących do zmniejszenia bezrobocia w regionie w stosunku do poziomu bezrobocia w kraju i regionach Unii Europejskiej, kierowanie oferty nowych miejsc pracy do ludzi młodych oraz poprawę warunków życia pod względem zamożności, warunków mieszkaniowych, dostępu do usług zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, zbliżających do standardów życia występujących w krajach Unii Europejskiej. Jako wskaźnik do mierzenia spójności społecznej określono aktywność zawodową na 1000 mieszkańców.

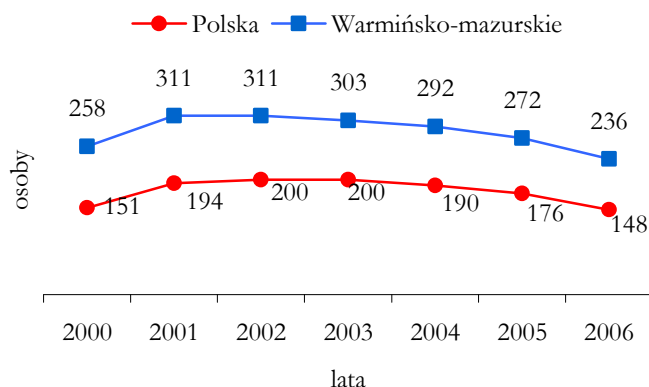
Rycina nr 7
Aktywność zawodowa na 1000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL

Według BAEL, wskaźniki zatrudnienia i aktywności zawodowej w województwie nadal należą do najniższych w kraju. Jednak w stosunku do roku poprzedniego lokata województwa w stosunku do pozostałych województw Polski odnośnie wskaźnika zatrudnienia poprawiła się z 16. na 15., a odnośnie aktywności zawodowej z 15. na 14.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 8
Bezrobotni na 1000 mieszkańców czynnych zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego

W ostatnich latach stopa bezrobocia rejestrowanego obniżała się, ale nadal była najwyższa w kraju. W 2006 r. wyniosła 23,6% (kraj – 14,8%).

Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2001 r. sukcesywnie malała. Różnica między wartością wojewódzką i krajową zmalała na korzyść województwa z 117 osób w 2001 r. do 88 osób w 2006 r.

Stopa bezrobocia wg BAEL wskazuje na sytuację korzystniejszą – wartość 15,9% plasuje województwo na 13. miejscu w kraju.

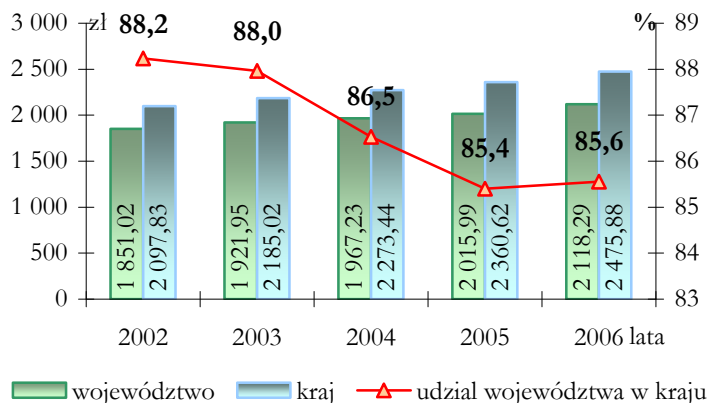
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Na podstawie danych GUS w 2006 r. w województwie utworzono 11,6 tys. nowych miejsc pracy (w kraju – 382,4 tys.). Przeciętnie w roku w województwie było 1,7 tys. wolnych miejsc pracy w podmiotach gospodarki narodowej (w kraju - 72 tys.). Sytuacja na rynku pracy przekłada się bezpośrednio na poziom zamożności społeczeństwa.

Rycina nr 9

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej

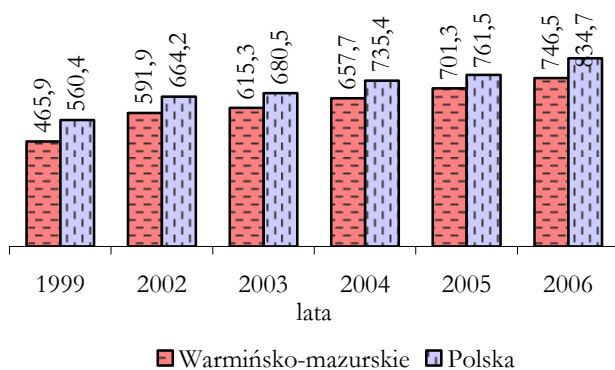
W 2006 r. województwo zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w gospodarce narodowej (wobec 15. lokaty w latach poprzednich), które stanowiło 86% średniej krajowej. Niski był również przeciętny poziom emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń, który stanowił 87,1% średniej krajowej i plasował województwo na 12. pozycji.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 10

Przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym (zł)

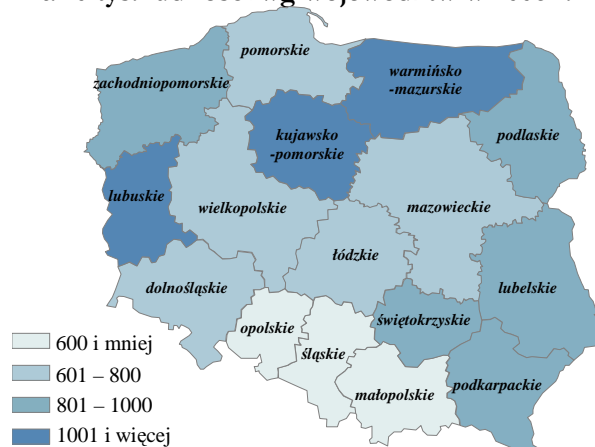
Utrzymał się relatywnie niski poziom dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym, stanowiący 89,4% średniej krajowej (13. miejsce w kraju). Relacja do średniej krajowej zmalała w stosunku do 2005 r. o 2,7 punktu procentowego (z 92,1% do 89,4%), natomiast w stosunku do 1999 r. nastąpił wzrost relacji z 83,1%, tj. o 6,3 punktu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 11

Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności wg województw w 2006 r.

Bezrobocie, niskie dochody lub ich brak sprawia, że coraz więcej mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, a dla części jest ona jedynym źródłem utrzymania. W 2006 r. liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 1078 - 1. miejsce w kraju.

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim, 2006, US w Olsztynie, s. 73

Osiągnięcie standardów rozwiniętych regionów i krajów europejskich w sferze społecznej dokonuje się również poprzez poprawę warunków bytowych społeczeństwa, dostępu do usług zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych.

Wielkość zasobów mieszkaniowych w województwie na koniec 2006 r. była niższa niż w kraju:

- liczba mieszkań w przeliczeniu na 10 tys. ludności uplasowała województwo jak przed rokiem na 12 miejscu w kraju,
- przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania oraz powierzchnia mieszkania przypadająca na 1 osobę była najniższa w kraju,

Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje: wodociąg, łazienkę, centralne ogrzewanie w stosunku do ogólnej liczby mieszkań było wyższe od średniej krajowej. Niekorzystna sytuacja w odniesieniu do kraju miała miejsce w liczbie mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy (województwo – 48,2%, kraj – 55,6%), zwłaszcza na wsi (województwo – 2,5%, kraj – 17,9%).

Dostęp do leczenia szpitalnego w województwie w 2006 r. był gorszy niż średnio w kraju:

- liczba ludności przypadającej na 1 łóżko w szpitalach ogólnych wyniosła 240 osób (kraj – 216; 14. lokata),
- liczba łóżek w szpitalach na 10 tys. mieszkańców wyniosła 41,6 (kraj – 46,3; 14. lokata),
- na 1 podmiot ambulatoryjnej opieki zdrowotnej przypadały 1543 osoby (kraj – 1762; 5. lokata),
- liczba porad lekarskich udzielonych na mieszkańca wynosząca 5,9 plasowała województwo w grupie województw o najniższym wskaźniku (kraj – 6,4).

Poziom rozwoju usług edukacyjnych charakteryzowany jest m. in. poprzez:

- współczynnik skolaryzacji brutto³, który wskazuje na poziom dostępu do usług edukacyjnych.

W 2006 r. kształtował się on na następującym poziomie:

Tabela nr 1

Współczynnik skolaryzacji brutto wg typów szkół w 2006 r. (%)

	szkoly podstawowe	gimnazja	zasadnicze szkoly zawodowe (wiek 16-18 lat)	licea ogólnokształcące (wiek 16-18 lat)	szkoly zawodowe i ogólnozawodowe (wiek 16-18 lat)	szkoly policealne (wiek 19-21 lat)
Polska	99,12	101,25	14,60	54,10	47,20	17,80
Warmińsko-mazurskie	99,89	102,34	15,40	50,40	46,30	16,10
lokata w kraju	3	4	6	13	10	11

Źródło: Dane GUS BDR

- liczba 422 studentów przypadających na 10 tys. mieszkańców określa poziom rozwoju szkolnictwa wyższego. Pod tym względem województwo plasuje się w ostatnich latach na 12. miejscu w kraju (kraj - 506),
- w roku szkolnym 2005/2006 udział szkół wyposażonych w komputery wyniósł 64,9%, co uplasowało województwo na 9. miejscu w kraju. Średnio w na 1 komputer z dostępem do internetu przypadało 16,2 uczniów (6. miejsce, kraj – 16,5),
- wśród wszystkich typów szkół, największy udział uczących się języka angielskiego wystąpił w liceach ogólnokształcących (wraz z uzupełniającymi) – 96,5% (kraj – 97,8%), najmniejszy – w zasadniczych szkołach zawodowych (wraz ze specjalnymi ponadgimnazjalnymi)

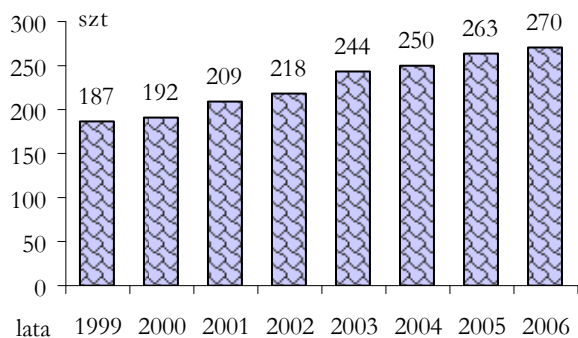
³ Współczynnik solaryzacji brutto jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dni 31.XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania

- przysposabiającymi do pracy) – 32,8% (kraj – 35,2%). Nauczanie języka niemieckiego jest najbardziej rozpowszechnione w technikach (wraz z uzupełniającymi i artystycznymi dający uprawnienia zawodowe) – 78,0% (kraj – 77,1%), zaś najmniej w szkołach policealnych (bez kolegów nauczycielskich) – 7,4% (kraj – 7,7%).

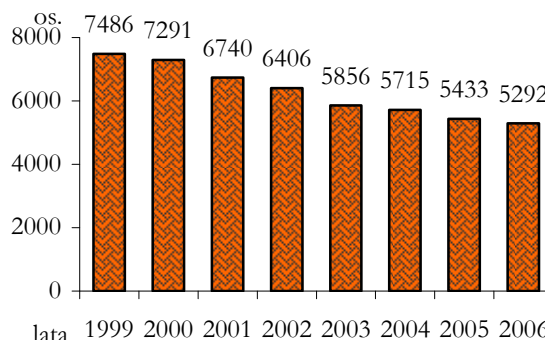
Dostępność usług kulturalnych w województwie w odniesieniu do kraju kształtowała się na średnim poziomie. Warmińsko-mazurskie zajmowało 4. miejsce w pod względem liczby ludności przypadającej na placówkę biblioteczną i 5. miejsce według posiadanego księgozbioru przypadającego na 1000 mieszkańców. Jednak wielkość woluminu wypożyczanego przez czytelnika plasuje je na 15. miejscu. Średnio na tysiąc mieszkańców 180 osób korzystało ze zbiorów bibliotek publicznych (8. miejsce w kraju), liczba ta była niższa niż w roku ubiegłym. Na jedno miejsce w kinach stałych przypadały 224 osoby (kraj – 164; 13. miejsce), natomiast na 1 miejsce w teatrach i instytucjach muzycznych – 818 (kraj – 540; 13. miejsce). Na 1000 mieszkańców, średnio 457 osób uczęszcza do kina (kraj – 849) i 267 do teatru lub instytucji muzycznej (kraj – 252).

Udział mieszkańców województwa w sferze kultury fizycznej i rekreacji sportowej uległ w ostatnich latach pozytywnym zmianom. Mimo trudności infrastrukturalnych i finansowych, ilość obiektów sportowych systematycznie rośnie.

Rycina nr 12
Liczba pełnowymiarowych sal sportowych w województwie

Rycina nr 13
Liczba mieszkańców przypadająca na 1 salę sportową o wymiarach min. 12 x 24 m

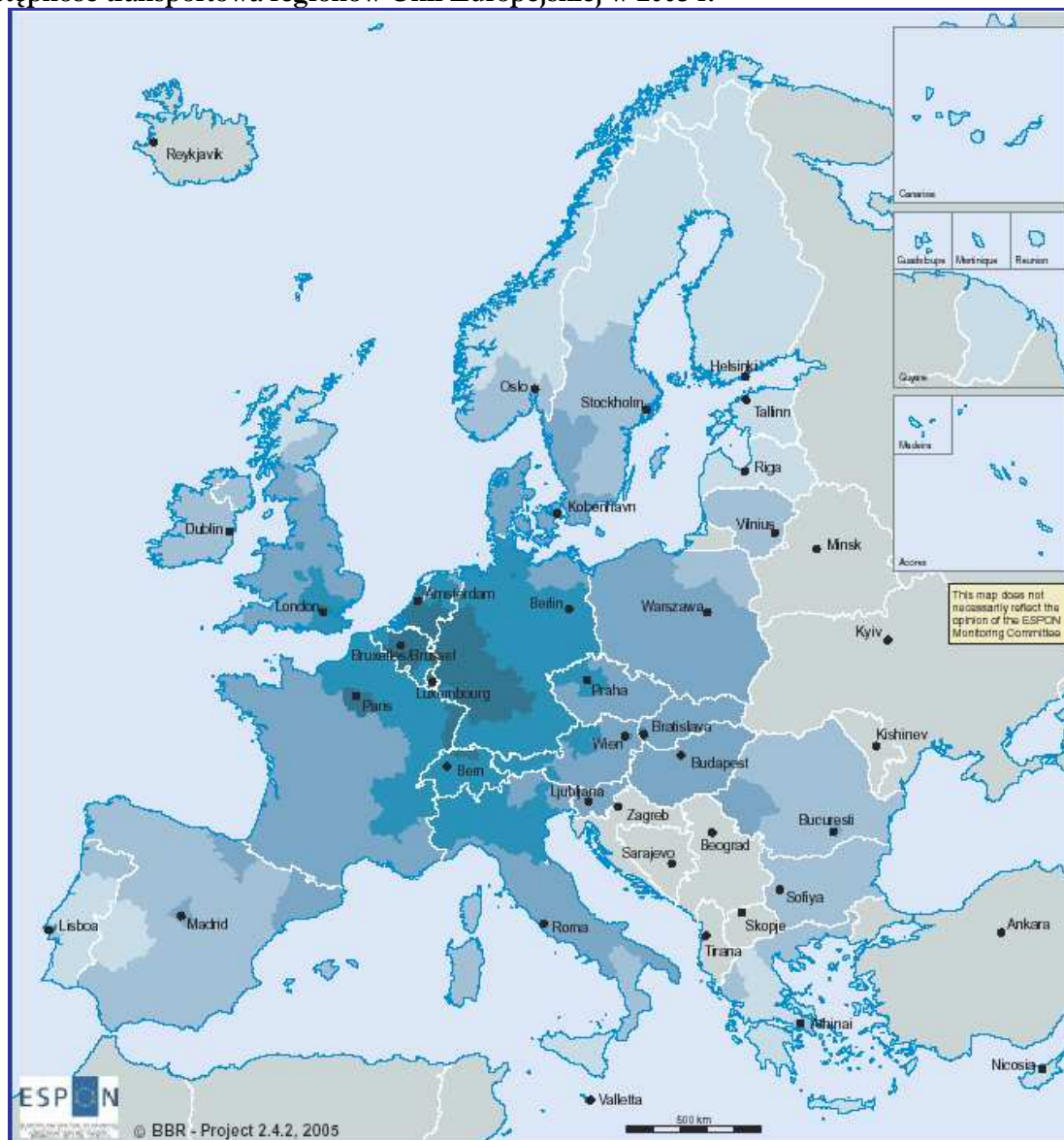

Źródło: Informacje Departamentu Sportu Urzędu
Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Osiągnięcie spójności przestrzennej dokonuje się poprzez włączanie województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych. Województwo warmińsko-mazurskie jest położone peryferyjnie w stosunku do krajowych i europejskich centrów aktywności, a w skali europejskiej należy do grupy regionów o najsłabszej dostępności komunikacyjnej i niskim potencjale wynikającym z posiadanej infrastruktury komunikacyjnej (według raportów ESPON).

Rycina nr 14

Dostępność transportowa regionów Unii Europejskiej w 2005 r.

Źródło: *In search of territorial potentials, Midterm results by spring 2005, ESPON, <http://www.espon.eu>*

Na poziom dostępności transportowej składają się wskaźniki:

- potencjalna dostępność drogową,
- potencjalna dostępność kolejową,
- potencjalna dostępność lotniczą,
- potencjalna dostępność do rynku w mezoskali,
- potencjalna dostępność do rynku w makroskali.

	Dużo poniżej średniej
	Poniżej średniej
	Średnia
	Powyżej średniej
	Dużo powyżej średniej

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się niskim poziomem dostępności multimodalnej charakteryzującej całokształt połączeń wszystkich typów. Najgorsza sytuacja ma miejsce w podregionie elckim.

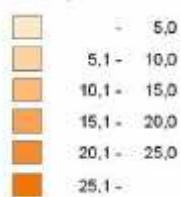
Analiza rozwoju potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wskazuje, że w województwie nie nastąpiła istotna poprawa stanu pod względem posiadanej sieci dróg. Większy potencjał komunikacyjny wynika z istniejącej sieci kolejowej.

Rycina nr 15

Zmiany potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wynikającego z sieci drogowej

Zmiany potencjału (%)

kolejowej

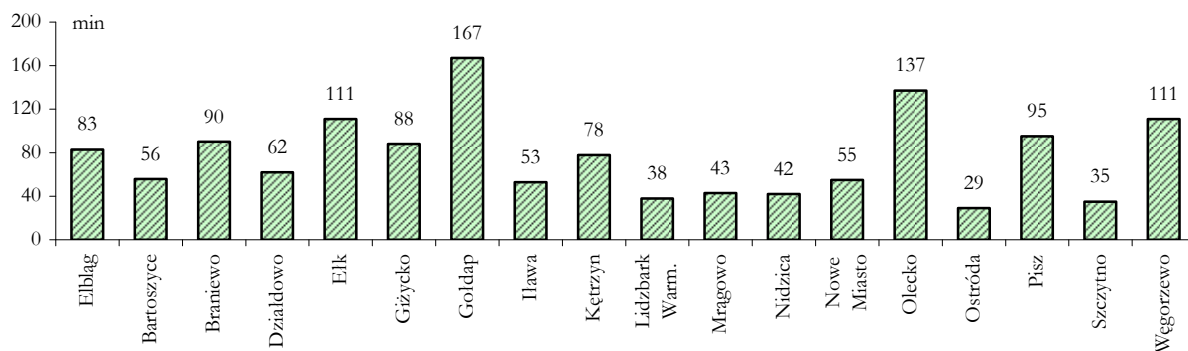
Źródło: Update of Selected Potential Accessibility Indicators, Final Report, February 2007, ESPON, <http://www.espon.eu>

Niski poziom dostępności województwa spowodowany jest również brakiem rozwiniętego i prężnie działającego lotniska regionalnego.

Dostępność może być również określona długością podróży po sieci dróg krajowych, wojewódzkich i ważniejszych powiatowych w stosunku do podróży wewnątrz województwa pomiędzy jego stolicą i siedzibami powiatów oraz w stosunku do podróży ze stolicy województwa do ważniejszych centrów gospodarczych kraju. Sytuacja w województwie warmińsko-mazurskim, na podstawie danych ekspertyzy dla potrzeb *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* kształtuje się następująco:

Rycina nr 16

Dostępność Olsztyna dla miast powiatowych województwa warmińsko-mazurskiego (minuty)

Źródło: J. Friedberg *Dostępność terytorialna Polski Wschodniej i korytarze krajowe wiążące ten region z Europą oraz prowadzące do dostępności przestrzennej wszystkich ośrodków powiatowych, Ekspertyzy do Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, MRR, Warszawa 2007

Średni czas podróży do Olsztyna z Krakowa wynosi ok. 379 minut, z Wrocławia ok. 334 minuty, z Warszawy ok. 155 minut, z Gdańska ok. 131 minut.

2. Raporty z realizacji priorytetów i celów operacyjnych

2.1. Konkurencyjna gospodarka

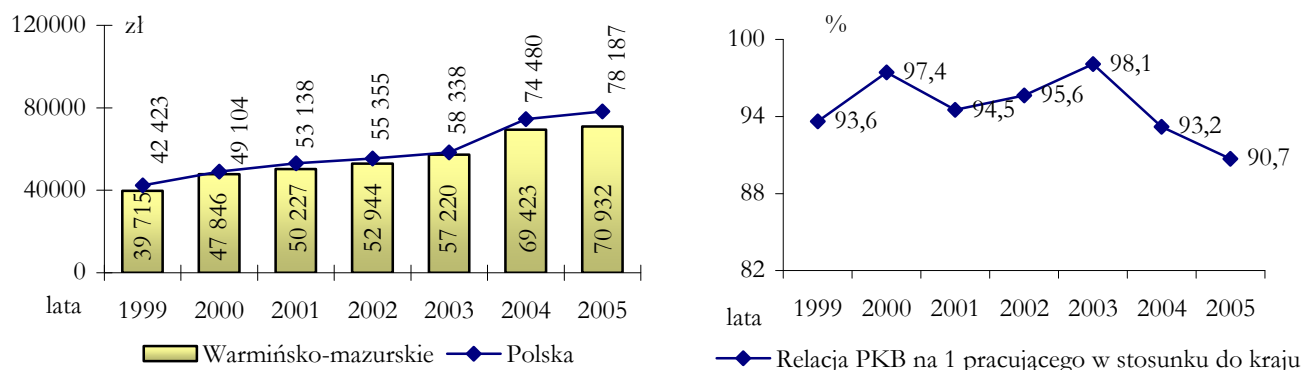
W ramach priorytetu *Konkurencyjna gospodarka* określono cel strategiczny **Wzrost konkurencyjności gospodarki** oraz 9 celów operacyjnych:

- Wzrost konkurencyjności firm
- Wzrost liczby miejsc pracy
- Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych
- Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości
- Wzrost potencjału turystycznego
- Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa
- Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu
- Tworzenie społeczeństwa informacyjnego
- Doskonalenie administracji

Miernikiem realizacji celu strategicznego **Wzrost konkurencyjności gospodarki** jest Produkt Krajowy Brutto (PKB) w przeliczeniu na jednego pracującego.

Rycina nr 1

PKB na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województw za lata 2000-2007, GUS

Tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto (PKB) w latach 1999-2005 w województwie kształtowało się na poziomie zbliżonym do średniego w kraju. Poziom PKB w wielkościach bezwzględnych wzrósł z 19,7 mld zł w 1999 r. do 28,1 mld zł w 2005 r., tj. o ponad 42% (kraj 47,7%). Województwo plasowało się na 12. lokacie w kraju.

Posługując się miernikiem przyjętym do oceny celu strategicznego *Wzrost konkurencyjności gospodarki*, tj. PKB w przeliczeniu na 1 pracującego odnotowano wzrost jego poziomu z 39,7 tys. zł w 1999 r. do 70,9 tys. zł w 2005 r. (kraj 78,2 tys. zł), tj. o 79%. Był on niższy niż na poziomie kraju, gdzie wyniósł 84%. Oznacza to jednak, że tempo wzrostu tego wskaźnika podobnie jak w kraju było znacznie szybsze niż produktu krajowego brutto ogółem.

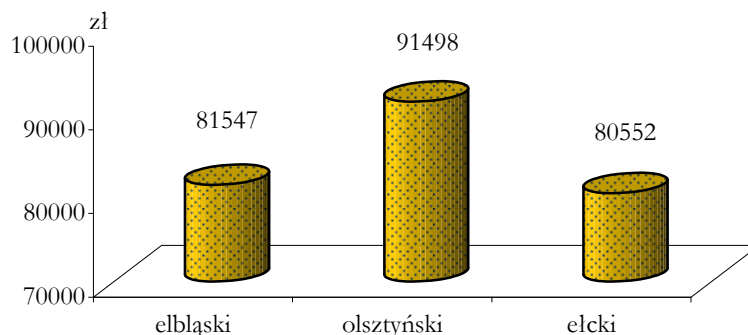
Poziom wskaźnika PKB na 1 pracującego w województwie niższy niż średni w kraju; stanowił w 2005 r. 90,7% średniej krajowej, podobnie jak na początku funkcjonowania województwa. Województwo plasowało się na 10. lokacie w kraju.

Uwzględniając fakt, że relacja PKB na 1 mieszkańca w województwie do średniej krajowej wynosiła tylko 76,5%, relacja PKB w przeliczeniu na 1 pracującego w porównaniu do średniej w kraju - jest w województwie zdecydowanie wyższa.

W układzie podregionów wskaźnik PKB na 1 pracującego był zróżnicowany, wartości wahały się od 91498 zł w podregionie olsztyńskim do 81547 zł w elbląskim i 80552 zł w elckim.

Rycina nr 2

PKB na jednego pracującego w podregionach w 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko – Mazurskiego 2007, GUS

2.1.1. Wzrost konkurencyjności firm

A. Wzrost konkurencyjności poprzez podnoszenie poziomu technologiczno-organizacyjnego oraz polepszanie jakości produktów i usług

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2006 r. kontynuował udział w projekcie *5 SCHEMES Przeniesienie najlepszych europejskich doświadczeń w zakresie poprawy kultury i umiejętności innowacyjnych do pięciu regionów NAC* finansowanym w ramach 6. Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technicznego UE. Zakończenie projektu - maj 2007 r.

Głównym efektem projektu będzie opracowanie konkretnych programów (ang. schemes) regionalnej polityki innowacyjności dla 5 regionów pracujących nad wdrożeniem swoich regionalnych strategii innowacji

Projekt obejmuje 5 Obszarów związanych z innowacyjnością:

- zarządzanie innowacyjnością w przedsiębiorstwach;
- pobudzanie sektora badań i rozwoju do współpracy z gospodarką regionalną
- usługi konsultingowe w sprawach związanych z innowacyjnością;
- promocja kultury innowacyjności;
- wsparcie klastrów.

Wpływ projektu na gospodarkę regionu:

- aktywne współdziałanie regionów w kontekście międzynarodowym poprzez wspólną metodologię pracy w ramach regionów, wymianę doświadczeń i wspólną metodologię w zakresie programów wsparcia,
- lepsza widoczność regionalnej polityki, poprzez szersze rozpropagowanie wyników projektu, szczególnie do kluczowych graczy w innych regionach.

Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego zorganizował również wizytę firmy Meta Group, która zaproponowała samorządowi udział w projekcie pn. *Innovation Coach* realizowanym wraz z europejskimi stowarzyszeniami TTI oraz Eurada w ramach 6 Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technicznego Unii Europejskiej. Rozpoczęły się przygotowania do udziału w projekcie. Realizacja projektu od 2007 r.

Głównym celem projektu będzie wspólna praca z regionami Unii Europejskiej przy wdrażaniu strategii innowacyjności poprzez wykorzystanie wartości dodanej Unii, jaką jest dwustronna nauka i współpraca w obszarze polityki innowacyjności.

15 maja 2006 r. w celu stworzenia warunków dla intensyfikacji wykorzystania potencjału regionalnego sektora akademickiego, naukowo-badawczego oraz gospodarczego, rozwoju przedsiębiorczości i wzmocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw działających na lokalnym i regionalnym rynku oraz wzrostu innowacyjności, w tym zwiększenia transferu nowoczesnych rozwiązań technologicznych, produktowych i organizacyjnych od podmiotów gospodarczych Województwo Warmińsko-Mazurskie, Miasto Olsztyn, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski oraz Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie podjęły wspólne działania na rzecz utworzenia Olsztyńskiego Parku Naukowo-Technologicznego.

Prace koncepcyjne i przygotowawcze dotyczące utworzenia Parku Naukowo-Technologicznego w Olsztynie finansowane są w ramach dwóch projektów realizowanych przez Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie ze środków Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006 (Działanie 2.6 *Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy*). Ponadto projekt utworzenia Parku znajduje się na indykatywnej liście kluczowych projektów dla I osi priorytetowej *Nowoczesna gospodarka* Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013.

Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (WMARR S.A.) w Olsztynie kontynuuje w ramach Działania 2.6 *Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy* realizację projektu *Utworzenie i prowadzenie Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji*, dzięki czemu w 2006 r. zrealizowano następujące działania:

- Szkolenia i spotkania dla beneficjentów ostatecznych – przedsiębiorców – tematem spotkań były możliwości pozyskania środków na finansowanie rozwoju i działalności innowacyjnej (łącznie 24 spotkania dla 519 osób),
- Szkolenia specjalistyczne dla poszczególnych branż (łącznie 5 spotkań dla 122 osób),
- Spotkania dla przedsiębiorców typu *foresight* na temat przyszłości branż (łącznie 9 spotkań dla 190 osób).

Powyższe spotkania oraz szkolenia pozwoliły na realizację celów, tj.: promocja innowacyjności, promocja Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji (RSWI), integracja przedsiębiorców, rozpoznanie potrzeb szkoleniowych i doradczych, rozpoznanie problemów specyficznych dla branży, zbadanie możliwości inicjatywy klastrowej, nawiązanie bezpośrednich kontaktów z przedsiębiorcami. Łącznie w zakresie działalności RSWI zrealizowano 27 dni szkoleniowych dla przedsiębiorców oraz 9 spotkań typu *foresight*, w których udział wzięło 831 osób.

Pracownicy powiatowych punktów konsultacyjnych RSWI prowadzili działalność informacyjno-doradczą dla przedsiębiorców w swoich powiatach. Pozyskiwano również ankiety od przedsiębiorców, zawierające podstawowe dane oraz informacje o innowacyjności firmy, jej zamierzeniach w tym zakresie, potrzeb doradczych i szkoleniowych, łącznie 1284 ankiet.

Narzędziem informacyjnym jest strona internetowa www.rswi-olsztyn.pl. Stronę tą odwiedziło 19991 użytkowników. W ramach prowadzonej strony funkcjonuje również baza przedsiębiorstw, do której wpisano 1316 rekordów (ilość wywołań bazy danych wyniosła 45999). Dnia 30 czerwca 2006 r., w ramach projektu, zorganizowano w Centrum Kongresowym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie *Targi innowacyjności*. Wzięło w nich udział 20 wystawców z terenu województwa, reprezentujących różne branże oraz różne poziomy innowacyjności. Wystawcy prezentowali swoje wyroby i innowacyjne rozwiązania stosowane przy ich produkcji. Wystawa stała się okazją do nawiązania kontaktów, wymiany informacji pomiędzy przedsiębiorcami z różnych branż oraz była doskonałą sposobnością do krzewienia idei innowacyjności.

W 2006 r. WMARR S.A. w Olsztynie organizowała Konkurs pn. *Warmińsko-Mazurski Lider Innowacji*, którego celem było promowanie innowacyjności wśród przedsiębiorców i mieszkańców regionu. Inicjatywa ta umożliwiła propagowanie innowacyjności, promocję RSWI oraz pozyskanie do dalszej współpracy nowych innowacyjnych firm.

WMARR S.A kontynuuje także wdrażanie Działania 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa* w ramach ZPORR oraz realizację jego podstawowych celów. W 2006 r. w ramach tego działania przeprowadzono jeden nabór wniosków. Na 249 złożonych projektów zrealizowano 59, na łączną kwotę 7111897,29 zł.

Od 2004 r. WMARR S.A. wdraża również, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, Działanie 2.5 *Promocja przedsiębiorczości* oraz Działanie 2.6 *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*.

W ramach Działania 2.5 ZPORR *Promocja przedsiębiorczości* realizowany jest jeden, rozbudowany typ Projektu, który ma na celu zapewnienie osobom, mającym zamiar rozpocząć prowadzenie własnej działalności gospodarczej bezpośredniego, kompleksowego wsparcia mającego im pomóc w pokonaniu barier utrudniających rozpoczęcie działalności. Zakres Projektu realizowanego w ramach Działania 2.5 ZPORR obejmuje następujące formy wsparcia Beneficjentów Ostatecznych:

- Świadczenie podstawowych i specjalistycznych usług szkoleniowo-doradczych wspierających zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, polegających np. na:
 - organizowaniu usług informacyjnych z zakresu podstawowych zasad prowadzenia działalności gospodarczej,
 - organizowaniu grupowych i indywidualnych usług szkoleniowo-doradczych, umożliwiających nabywanie umiejętności niezbędnych dla prowadzenia działalności gospodarczej,
 - organizowaniu szkoleń ukierunkowanych na podnoszenie kwalifikacji zawodowych, połączonych z indywidualnym doradztwem (coaching) jako częścią szkolenia,
 - organizowaniu przedsięwzięć grupowych z udziałem nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw,
 - zapewnieniu opieki indywidualnego doradcy, który wsparciem obejmie określoną grupę osób, udzielając im pomocy doradczej (np. w diagnozie potrzeb przedsiębiorstwa i zdefiniowaniu rodzaju oraz zakresu potrzebnej pomocy, ułatwianiu dostępu do zaawansowanych usług szkoleniowo-doradczych, korzystaniu z instrumentów wsparcia dostępnych dla mikroprzedsiębiorstw).
- Rozpowszechnianie dobrych praktyk i metod rozwoju.
- Przekazywanie pomocy finansowej przysługującej po zarejestrowaniu mikroprzedsiębiorstwa, tj. wsparcie pomostowe, które jest bezpośrednią, bezzwrotną pomocą kapitałową wspomagającą *przeźranie* przedsiębiorcy do uzyskania przez niego płynności finansowej. Beneficjent Ostateczny Projektu jest uprawniony do otrzymywania pomocy kapitałowej w formie comiesięcznych dotacji w wysokości 700 zł. Kwota ta ma ułatwić początkującemu przedsiębiorcy pokrycie opłat, ponoszonych niezależnie od poziomu przychodów w postaci składki na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz fundusze poza ubezpieczeniowe dla przedsiębiorcy nie zatrudniającego pracowników.

Od początku wdrażania Działania 2.5 ZPORR, WMARR S.A. w Olsztynie przeprowadziła 4 konkursy naboru wniosków. Łącznie zakontraktowano 27 projektów na kwotę 18337562,65 zł. W 2006 r. zostały podpisane umowy dla 9 projektów na kwotę dofinansowania 5998903,11 zł.

W ramach Działania 2.6 ZPORR *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy* udzielano następujących rodzajów wsparcia:

- tworzenie i dostosowanie Regionalnych Strategii Innowacyjnych,
- tworzenie sieci transferu innowacji pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym, przedsiębiorstwami i innymi podmiotami na poziomie regionalnym i lokalnym,
- rozwój systemu komunikowania się i wymiany informacji,
- transfer wiedzy z sektora badawczo-rozwojowego do przedsiębiorstw poprzez staże w przedsiębiorstwach dla absolwentów szkół wyższych oraz pracowników sektora badawczo-rozwojowego,
- stypendia dla najlepszych absolwentów szkół wyższych kontynuujących naukę na studiach doktoranckich z zakresu nauk ścisłych, technicznych oraz kierunków studiów wykorzystywanych w rozwoju klastrów przemysłowych.

Od początku realizacji Działania 2.6 ZPORR, WMARR S.A. przeprowadziła 7 konkursów naboru wniosków. Łącznie złożono ich 46, z czego zakontraktowano 23 umowy na łączną kwotę dofinansowania 14830161,63 zł. W 2006 r. podpisanych zostało 8 umów o dofinansowanie na kwotę 4965306,16 zł.

Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. pełni także rolę Regionalnej Instytucji Finansującej, pośredniczącej we wdrażaniu Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPOWKP) Działanie 2.3 – *Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje*, 2.1 – *Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo* oraz Poddziałanie 2.2.1. – *które wsparciem obejmują projekty polegające na dokonywaniu nowych inwestycji w rozumieniu przepisów UE), polegających na utworzeniu lub rozbudowie przedsiębiorstwa, zarówno ze sfery produkcyjnej jak i usługowej, jak również na rozpoczęciu w przedsiębiorstwie działalności obejmującej dokonywanie zasadniczych zmian produkcji, produktu lub procesu produkcyjnego* (instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP)).

W ramach Działania SPOWKP 2.3. wspierane są projekty inwestycyjne mikro, małych i średnich przedsiębiorstw dotyczące inwestycji w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne. Wspierane są również inwestycje w środki trwałe, związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa lub realizacją w istniejącym przedsiębiorstwie działań polegających na dokonywaniu zasadniczych zmian produktów lub procesu produkcyjnego, w szczególności poprzez racjonalizację, dywersyfikację lub modernizację; oraz inwestycje w wartości niematerialne i prawne, związane z transferem technologii drogą nabycia praw patentowych, licencji, *know-how*, w tym nie opatentowanej wiedzy technicznej.

W szczególności wspierane są następujące typy projektów:

- działania modernizacyjne w MSP prowadzące do wprowadzenia znaczącej zmiany produktu lub procesu produkcyjnego,
- wdrażanie wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa,
- zakup wyników prac badawczo-rozwojowych i/lub praw własności przemysłowej przez przedsiębiorstwa,
- wdrażanie i komercjalizacja technologii i produktów innowacyjnych,
- zastosowanie i wykorzystanie technologii gospodarki elektronicznej,
- zastosowanie i wykorzystanie ICT w procesach zarządzania przedsiębiorstwem,
- dostosowywanie technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych, zwłaszcza norm zharmonizowanych i prawodawstwa w zakresie BHP.

W 2004 r. i 2005 r. w ramach Działania odbyły się łącznie cztery rundy składania wniosków. Spośród 815 złożonych wniosków, zakontraktowano 129 umów, na kwotę

dofinansowania 83322436,86 zł. W 2006 r. zostało podpisanych 42 umowy na kwotę dofinansowania 27782567,12 zł.

W ramach Działania 2.1. SPOWKP dofinansowanie w zakresie doradztwa, udzielane jest mikro, małym i średnim przypadkiem mikroprzedsiębiorców dofinansowanie może być udzielane, jeżeli działalność gospodarcza jest oparta o wykorzystanie zaawansowanych technologii o znaczącym potencjale rynkowym oraz jest wykonywana od co najmniej 3 lat.

Działanie 2.1 SPOWKP daje możliwość wsparcia inwestycji na doradztwo w zakresie:

- zasad prowadzenia przedsiębiorstwa na terytorium Unii Europejskiej,
- jakości,
- innowacji i nowych technologii,
- wprowadzania przez przedsiębiorcę produktów na nowe rynki zagraniczne,
- tworzenia sieci kooperacyjnych przedsiębiorstw,
- łączenia się przedsiębiorstw,
- pozyskiwania zewnętrznego finansowania na rozwój działalności.

W ramach działania odbyło się łącznie 13 rund składania wniosków. Spośród 74 wniosków złożonych w 13 rundach zakontraktowano 39 umów na kwotę 125555,00 zł. W 2006 r. zostało podpisanych 20 umów na kwotę 862812,00 zł.

Celem Poddziałania 2.2.1 SPOWKP jest poprawa poziomu innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez wspieranie nowych inwestycji polegających na:

- utworzeniu lub rozbudowie istniejącego przedsiębiorstwa,
- dywersyfikacji produkcji przedsiębiorstwa przez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów, bądź,
- polegających na zasadniczej zmianie dotyczącej całościowego procesu produkcyjnego istniejącego przedsiębiorstwa.

W ramach tego Poddziałania odbył się jeden konkurs zamknięty 31.01.2007 r. W tym czasie do RIF wpłynęło 132 wnioski, z czego w 2006 r. 12. W 2006 r. nie podpisano umów o dofinansowanie.

Biuro Nauki i Współpracy Regionalnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie od 2004 r. kontynuuje projekt realizowany w ramach 6 Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technicznego Unii Europejskiej pn. *Ośrodek przekazu innowacji Polska północno – wschodnia NEPIRC*, którego zadaniem jest udzielanie wsparcia przedsiębiorcom przede wszystkim z województw warmińsko-mazurskiego, lubelskiego i podlaskiego w zakresie transferu technologii. W szczególności działalność NEPIRC obejmuje określenie potencjału innowacyjnego obsługiwanych przedsiębiorstw, identyfikowanie ich potrzeb technologicznych, znajdowanie odpowiednich rozwiązań i partnerów zagranicznych, wspomaganie podczas wszystkich etapów procesu transferu technologii – od negocjacji, poprzez zagadnienia prawne i finansowe, po wdrożenia.

NEPIRC pomaga klientom w zawieraniu z zagranicznymi partnerami różnego rodzaju umów transferu technologii, np. kupna – sprzedaży know-how, umowy licencyjnej, przedsięwzięcia joint venture, umowy produkcyjnej lub porozumienia handlowego ze wsparciem technicznym. Podstawowym celem realizacji projektu jest wzmocnienie innowacyjności wśród lokalnych przedsiębiorców poprzez efektywniejsze wykorzystanie wyników badań oraz ich promocję w kraju i poza granicami kraju. Dzięki działalności NEPIRC przedsiębiorcy mają bezpłatny dostęp do międzynarodowego rynku technologii, mogą poszukiwać międzynarodowych partnerów do współpracy i wymiany doświadczeń. Daje to szerokie możliwości rozwijania przedsiębiorczości i innowacyjności gospodarki regionu. Prowadzone przez Ośrodek Przekazu Innowacji Polska Północno-Wschodnia szkolenia i seminaria dostarczają przedsiębiorcom oraz naukowcom niezbędnych informacji na temat komercjalizacji

wyników badań oraz zasad ich wykorzystania, zagadnień związanych z transferem technologii i prawem własności intelektualnej.

Również w ramach 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej UWM realizuje projekt *Sieć wsparcia dla bałtyckich krajów kandydujących NBCC*, którego celem jest stworzenie sieci współpracy poprzez kojarzenie najlepszych centrów badawczych, przedsiębiorstw i stowarzyszeń z Europy Środkowej, a tym samym wzmocnienie Europejskiej Przestrzeni Badawczej (European Research Area - ERA). Działania w ramach projektu NBCC są skierowane głównie do MŚP w celu zwiększenia ich udziału w 6PR. Podczas szeregu specjalistycznych szkoleń i innych działań, ich uczestnicy mają okazję do wymiany *najlepszych praktyk* i skorzystania z fachowej pomocy na wszystkich etapach opracowywania projektu.

Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim znajduje się także punkt koordynujący *Polską Platformę Technologiczną Żywności*. Platforma ta jest dobrowolnym porozumieniem publicznych i prywatnych instytucji: przemysłu, naukowych i finansowych oraz grup decyzyjnych i społeczeństwa, zainteresowanych rozwojem sektora rolno spożywczego w szczególności żywności wysokiej jakości w Polsce. Polska Platforma Technologiczna Żywności skupia kluczowych przedstawicieli polskiego przemysłu i jednostek naukowych oraz innych partnerów odpowiedzialnych za rozwój sektora spożywczego produkcji żywności wysokiej jakości.

W dniach 28-29 listopada 2006 r. w Worlinach k/Ostródy odbyła się I Konferencja Polskiej Platformy Technologicznej Żywność (PPTŻ), w której uczestniczyło 43 przedstawicieli nauki, przemysłu, zrzeszeń producenckich i władz samorządowych. Było to zarazem trzecie spotkanie członków-założycieli i głównych udziałowców Platformy. Platforma PPTŻ stanowi dobrą płaszczyznę komunikacji klastrów regionalnych, poprzez zdiagnozowanie potrzeb jej partnerów, infrastruktury, lobbying, budowanie potrzeb szkoleniowych.

Realizacja regionalnego programu promocji jakości

W dniu 11 października 2000 r. Zarząd Województwa przyjął Warmińsko-Mazurski Program Promocji Jakości na lata 2000 – 2015.

Warmińsko-Mazurska Nagroda Jakości

Nagroda i wyróżnienia przyznawane są przedsiębiorstwom, organizacjom publicznym i organizacjom edukacyjnym, które osiągnęły najwyższą ocenę ekspertów i członków Komitetu WMNJ, tj. organizacjom, które poprzez wdrażanie TQM (Zarządzanie Przez Jakość) osiągnęły wyróżniającą poprawę jakości pracy, procesów, wyrobów i usług oraz poprawę satysfakcji klientów i pracowników.

W 2006 r. miała miejsce VI edycja WMNJ. Do konkursu zgłosiły się 34 organizacje (12 przedsiębiorstw, 13 org. publicznych, 9 org. edukacyjnych). Komitet WMNJ przyznał pięć nagród głównych

Program Poprawa jakości usług gastronomicznych i hotelarskich w regionie Warmii i Mazur w latach 2004 – 2013

Program realizowany jest w następujących modułach:

- *Moduł: Edukacja Szkolna Młodzieży* - w ramach realizacji tego modułu odbyły się liczne spotkania i szkolenia, m. in. dotyczące opracowywania projektów finansowanych z funduszy strukturalnych dotyczących modernizacji szkół i projektów inwestycyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem szkolenia praktycznego, programów nauczania dla szkół zawodowych branży gastronomiczno-hotelarskiej i przetwórstwa spożywczego województwa warmińsko-mazurskiego uczestniczących w programie oraz sposobów finansowania projektów miękkich. Miały miejsce także wizyty studyjne dyrektorów szkół uczestniczących w programie z województwa oraz wizyty partnerów zagranicznych.

W ramach realizacji programu powiaty szczycieński, elcki, mrągowski, miasto Elbląg i miasto Olsztyn w 2006 r. podpisały z województwem porozumienie dotyczące realizacji projektu *Budowa, rozbudowa i unowocześnienie bazy szkolnictwa zawodowego, gastronomiczno-hotelarskiego, z uwzględnieniem dostosowania do standardów unijnych*. Projekt zakłada przystosowanie szkół, ich zaplecza dydaktycznego i technicznego do standardów obowiązujących w Unii Europejskiej.

- *Moduł: Kształcenie Praktyczne i Kształcenie Ustawiczne* - w ramach działań podejmowanych w zakresie tego modułu we współpracy z Warmińsko-Mazurską Izbą Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie odbyła się wizyta w województwie oficjalnej delegacji przedstawicieli Izby Rzemieślniczej Departamentu Côtes d'Armor. Celem wizyty było omówienie dziedzin dalszej współpracy obu izb. Przyjęto 3 kierunki współpracy w branżach gastronomia i hotelarstwo, mechanika pojazdowa, fryzjerstwo.
- *Moduł: Certyfikacja Jakości* - problematyka certyfikacji i promocji jakości produktów żywnościowych poruszana była podczas spotkań, seminariów i konferencji organizowanych przez Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego, we współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Polską Izbą Produktu Regionalnego i Lokalnego oraz z partnerami zagranicznymi.
Promocja jakości w zakresie gastronomii odbywała się m.in. poprzez współorganizację konkursów na szczeblu regionalnym:
 - *Nasze Kulinarne Dziedzictwo,*
 - *Smaki Warmii, Mazur oraz Powiśla na stołach Europy.*

Konkurs Najlepszy Produkt i Usługa Warmii i Mazur

Celem konkursu jest wyłonienie najlepszych produktów i usług w regionie Warmii i Mazur oraz ich promocja na rynku lokalnym, krajowym i UE.

W konkursie mogą brać udział producenci żywności i artykułów przemysłowych, obiekty turystyczne i gastronomiczne oraz usługodawcy związani z medycyną (szpitale, przychodnie). W 2006 r. miała miejsce II edycja Konkursu NPUWM.

Do Konkursu zgłoszono 69 produktów i usług, z których, zgodnie z Regulaminem Konkursu, do ostatecznej rozgrywki o nagrodę główną w obu kategoriach nominowano po dziesięć z nich. W finale Jury przyznało po 3 nagrody w obu kategoriach.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W 2006 r. Biuro Jakości i Znaków Regionalnych ogłosiło otwarte konkursy ofert na wykonanie zadań publicznych związanych z realizacją zadań samorządu województwa z zakresu upowszechniania i ochrony praw konsumentów przez organizacje prowadzące działalność pożytku publicznego.

W wyniku pierwszego konkursu zlecono zadanie dla Stowarzyszenia *Pro Publico Bono Dla Dobra Wspólnego* z Nowego Miasta Lubawskiego. Zlecenie, którego realizacja przypadła w okresie 1 maja - 15 grudnia 2006 r., obejmowało:

- opracowanie i wydanie broszury informującej o prawach konsumenta,
- opracowanie i wydanie plakatu propagującego akcje wyjazdowe,
- przeprowadzenie spotkań z władzami samorządu lokalnego i innymi instytucjami na temat współpracy w realizacji projektu,
- spotkania z przedstawicielami mediów lokalnych,
- przyjmowanie interesantów w Biurze Informacji i Pomocy Prawnej,
- przygotowanie i przeprowadzenie akcji wyjazdowych.

W wyniku drugiego konkursu zlecono zadanie dla Federacji Konsumentów (z główną siedzibą w Warszawie, a mającą swój oddział w Olsztynie), którego realizacja przypadła w okresie od 20 września do 31 grudnia 2006 r., obejmowało prowadzenie:

- specjalistycznej poradni konsumenckiej,
- edukacji konsumenckiej w zakresie sprzedaży poza lokalem przedsiębiorcy dla mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego.

B. Budowanie opartych na zaufaniu powiązań kooperacyjnych w regionie

WMARR S.A. w Olsztynie, w ramach Działania 2.6 ZPORR *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*, kontynuuje realizację projektu pt. *Wspieranie innowacyjności województwa warmińsko-mazurskiego poprzez wspieranie rozwoju klastrów – działania pilotażowe*, którego celem jest wyłonienie grup klastrowych: grupa producentów przetworów mlecznych, grupa producentów mebli i grupa producentów okien i drzwi.

W ramach tego projektu w 2006 r. podjęto działania inicjujące współpracę przedsiębiorstw oraz innych instytucji w województwie, które przyczynią się do poprawy konkurencyjności i innowacyjności, a mianowicie:

- Działania zmierzające do powstania i rozwoju strategii 3 wybranych inicjatyw klastrowych w wybranych branżach gospodarki woj. warmińsko-mazurskiego, tj.: klastra stolarki otworowej, klastra mleczarskiego i meblarskiego,
- Działania promujące wiedzę nt. funkcjonowania i wspierania rozwoju klastrów: (spotkania dla przedstawicieli mediów i organizacji biznesowych; konferencje, działania promujące w formie ogłoszeń i audycji radiowych,
- Działania analityczne identyfikujące istniejące, powstające i potencjalne klastry, regionalne uwarunkowania oraz określające perspektywy, bariery oraz potrzeby rozwojowe klastrów w województwie warmińsko-mazurskim.

WMARR S.A. w Olsztynie organizowała również szkolenia z zakresu wspierania i rozwoju inicjatyw klastrowych w ramach projektu *Program szkoleń promujących clustering* realizowanego na zlecenie Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP).

C. Wsparcie aktywności promocyjnej i wystawienniczej firm, szczególnie z sektora MSP

Punkt Wymiany Ofert Import Eksport przy Regionalnym Centrum Biznesu Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie został powołany w celu wspierania inicjatyw proeksportowych na Warmii i Mazurach.

Za główne zadania Punktu przyjęto:

- kojarzenie partnerów handlowych z regionu z przedsiębiorcami z zagranicy. Ze względu na specyficzne położenie geograficzne głównym celem jest rozwój kontaktów gospodarczych z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej,
- dostarczaniu wszelkich informacji gospodarczych oraz innych.

Zadania Punktu zrealizowano poprzez utworzenie strony internetowej Punktu umożliwiającej uzyskanie szeregu przydatnych informacji na temat warunków gospodarowania w Obwodzie Kaliningradzkim; utworzona strona daje również możliwość wyszukania i pozostawienia ofert współpracy z przedsiębiorcami zagranicznymi. W chwili obecnej w bazie znajduje się 600 ofert współpracy.

WMARR S.A. kontynuuje współpracę z organizacjami skupiającymi przedsiębiorców na poziomie lokalnym oraz regionalnym. Współpraca ta oparta była na następujących działaniach:

- uczestnictwo w seminariach i sesjach informacyjnych Krajowej Sieci Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw w zakresie międzynarodowym,
- współpraca z instytucjami otoczenia biznesu z Obwodu Kaliningradzkiego FR m. in. Agencją Rozwoju Regionalnego w Kaliningradzie, Związkiem Międzynarodowych Ekspertów ds. Rozwoju Obwodu Kaliningradzkiego i Bałtyckim Klubem Gospodarczym, WMARR S.A. kontynuuje współpracę międzynarodową i regionów partnerskich:

- współpraca z przedstawicielami Departamentu Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej Administracji Obwodu Rówieńskiego na Ukrainie,
- opracowanie wniosku aplikacyjnego z Programu Sąsiedztwa Litwa – Polska – Obwód Kaliningradzki FR pt. *Partnership between Russian and Polish local authorities as a basis of cross – border cooperation*. Partnerem w projekcie jest Rząd Obwodu Kaliningradzkiego oraz Rosyjski Uniwersytet Państwowy im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie,
- wsparcie informacyjne Centrum Obsługi Inwestora w działania proekspertowe na terenie Obwodu Kaliningradzkiego.

D. Stały monitoring i badania gospodarki województwa, które dostarczą podmiotom regionu nie tylko wiedzy na temat stanu gospodarki, ale będą również służyły jako pomoc w podejmowaniu decyzji

We wrześniu 2006 r. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zakończył badania naukowe realizowane w ramach projektu pt. *Badanie przedsiębiorstw Warmii i Mazur w zakresie konkurencyjności i innowacyjności* realizowanego przy współudziale ośrodków naukowych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Projekt badawczy realizowany był w ramach Działania 2.6. ZPORR *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*. Celem badań było zdobycie wiedzy na temat konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw województwa oraz poznanie instrumentów wspierania konkurencyjności i innowacyjności przez samorządy terytorialne oraz instytucje i organizacje otoczenia biznesu.

W ramach realizacji projektu badania prowadzone były z wykorzystaniem głównie tych metod badawczych, które pozwalają na bezpośrednie zaangażowanie badanych podmiotów, tj. ankiety, wywiady. Dzięki temu budowana była świadomość przedsiębiorców oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego na temat potrzeby innowacyjności. Jednocześnie wyniki badań stanowią podstawę do dalszych badań nad konkurencyjnością i innowacyjnością przedsiębiorstw w województwie, dzięki czemu mogą również zostać wykorzystane do opracowania założeń do przyszłej aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Dzięki wynikom badań przeprowadzonych w trakcie realizacji projektu łatwiejsze będzie precyzyjne określenie instrumentów wspierania i promocji przedsiębiorczości, które integrowałyby wysiłki samorządów regionalnych i lokalnych oraz instytucji wspierania biznesu.

Książka wydana na zakończenie projektu stanowi jeden z podstawowych instrumentów diagnostycznych w trakcie negocjowania Regionalnego Programu Operacyjnego *Warmia i Mazury* 2007-2013 z Komisją Europejską. Jest ponadto źródłem do dalszych badań nad konkurencyjnością i innowacyjnością przedsiębiorstw w województwie. Może tym samym zostać wykorzystana jako podstawa do tworzenia kolejnych projektów promujących politykę innowacyjności.

WMARR S.A. kontynuuje realizację projektu *Barometr innowacyjności województwa warmińsko-mazurskiego*, w ramach Działania 2.6. ZPORR, którego celem jest zapewnienie bieżącej oceny stanu innowacyjności województwa oraz zmian zachodzących w tym zakresie na przestrzeni lat.

W ramach projektu powstał Raport o poziomie innowacyjności gospodarki Warmii i Mazur. Część merytoryczna raportu układa się w dwie części. Jedną z nich to część obejmująca szczegółową analizę potencjału innowacyjnego woj. warmińsko-mazurskiego na tle kraju i Europy oraz wyniki badań empirycznych, drugą to sformułowane na podstawie dokonanej analizy danych wtórnych i pierwotnych rekomendacje dla polityki regionalnej.

Barometr Innowacyjności edycja 2006 przyniósł m.in. następujące wyniki i wnioski:

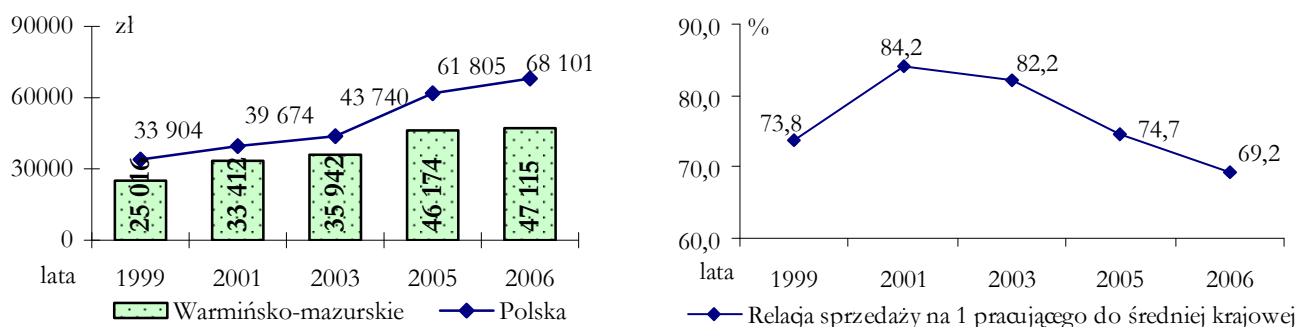
- ponad połowa firm z regionu jest innowacyjna, ale najczęściej jest to jedynie innowacyjność na skalę firmy,
- działalność innowacyjna firm koncentruje się na działaniach w zakresie szkoleń i marketingu oraz zakupie wiedzy ucieleśnionej w postaci maszyn i urządzeń,
- region charakteryzuje się ograniczoną liczbą przedsiębiorstw o wysokim potencjale innowacyjnym,
- duże zróżnicowanie branżowe innowacyjności,
- większe firmy są bardziej innowacyjne,
- firmy eksportujące swoje produkty częściej wprowadzają innowacje,
- bardziej innowacyjne są firmy, które współpracują z innymi podmiotami w zakresie działalności innowacyjnej.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Wartość sprzedaży produkcji na 1 pracującego

Rycina nr 3

Wartość sprzedaży na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2000- 2007

Poziom wartości sprzedaży produkcji na jednego pracującego w województwie systematycznie rośnie od 1999 r. Wzrost ten w 2006 r. wyniósł 88,3% w stosunku do 1999 r. (średnia dla kraju 100,8%) i 2% w stosunku do 2005 (Polska 10,2%). Równocześnie zaobserwować można spadek relacji wskaźnika do średniej krajowej od 2001 r. z 84,2% do 69,2% czyli aż o 15 punktów procentowych, a w stosunku do roku ubiegłego o 5,5.

2. Liczba realizowanych projektów o charakterze innowacyjnym (współfinansowanych środkami z funduszy strukturalnych)

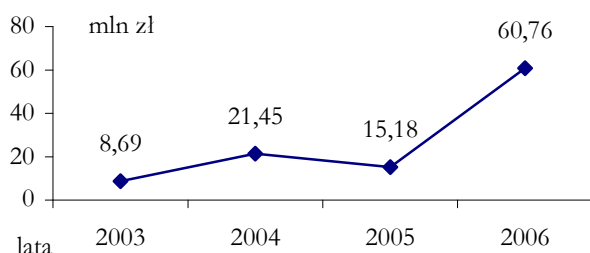
Miarą poziomu wzrostu konkurencyjności firm jest także ocena ich postaw innowacyjnych mierzona między innymi ilością projektów o charakterze innowacyjnym realizowany w ramach środków finansowych przeznaczonych na ten obszar przez Unię Europejską. Dane dotyczące tej kwestii są jednakże dostępne dopiero od 2006 r., kiedy to realizowane były 23 takie projekty. Niemniej jednak wskaźnik ten będzie monitorowany w latach kolejnych, co pozwoli na ocenę jego dynamiki w dłuższej perspektywie.

3. Wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw na podstawie całkowitych nakładów na realizację projektów (współfinansowanych środkami z UE)

Kolejnym wskaźnikiem, za pomocą którego ocenić można podnoszącą się konkurencyjność firm w regionie jest ich działalność inwestycyjna i rozwojowa. Poniżej zaprezentowano wartość inwestycji w rozwój lub rozbudowę przedsiębiorstw na podstawie całkowitych nakładów na realizację projektów (współfinansowanych środkami z UE).

Rycina nr 4

Nakłady na realizację projektów (współfinansowanych środkami z UE) związanych z rozbudową i rozwojem przedsiębiorstw w województwie w latach 2003-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

Prezentowany wykres wskazuje na znaczny wzrost poziomu wydatków w rozwój i inwestycje wspieranych środkami Unii Europejskiej. Wydatki badane od 2003 r. zwiększyły się niemal siedmiokrotnie. Miało to związek z coraz szerszym dostępem do tych środków oraz wzrostem wiedzy i świadomości przedsiębiorców w zakresie instrumentów unijnych.

Podsumowanie i wnioski

Od czasu wejścia Polski do Unii Europejskiej obserwuje się stały wzrost inicjatyw mających na celu wzrost przedsiębiorczości i promujących postawy innowacyjne w regionie. W 2006 r. realizowano szereg projektów w tym zakresie wykorzystujących środki unijne dostępne dzięki programom operacyjnym oraz programom ramowym Unii. Obserwowano szczególnie intensywne działania skierowane na badanie potencjału innowacyjnego regionu oraz jego konkurencyjności. Wykorzystywano w tym celu projekty badawcze będące między innymi kontynuacją Regionalnej Strategii Innowacyjności opracowanej w 2004 r.

W 2006 r. stworzono również wiele instrumentów wspomagających małych i średnich przedsiębiorców w ich postawach innowacyjnych, ułatwiając transfer technologii z instytucji naukowo-badawczych do sektora rynkowego. Ponieważ rok 2006 był zaledwie trzecim rokiem Polski w Unii działania te nie były jeszcze dostatecznie zsynchronizowane, co będzie stanowiło wyzwanie dla zaangażowanych instytucji na kolejne lata.

Zaobserwować można również wzrost zainteresowania nowymi formami powiązań kooperacyjnych, tzw. klastrami.

Nowy okres programowania wraz z sektorowymi programami operacyjnymi oraz Regionalnym Programem Operacyjnym dla Warmii i Mazur da możliwość kontynuacji rozpoczętych działań, a także wprowadzania nowych, nakierowanych na przedsiębiorczość oraz wzrost konkurencyjności regionalnych firm. Niezbędna również będzie aktualizacja Regionalnej Strategii Innowacyjności, która wytyczy nowe kierunki rozwoju w zakresie wspierania innowacyjności w województwie i stanowić będzie odpowiedź na nowe wyzwania stawiane przez globalną gospodarkę.

2.1.2. Wzrost liczby miejsc pracy

W 2006 r. z różnych aktywnych formach przeciwdziałaniu bezrobociu, finansowanego z Funduszu Pracy, skorzystało 36377 bezrobotnych. W porównaniu do 2005 r. liczba zaktywizowanych bezrobotnych wzrosła o 7,2%, tj. o 2428 osób.

Szkolenia podnoszące kwalifikacje lub mające na celu nabycie nowych kwalifikacji przez osoby bezrobotne, w 2006 r. podjęło 7727 osób.

Prace interwencyjne organizowane były przede wszystkim u pracodawców działających w następujących sekcjach gospodarki: handel hurtowy i detaliczny, działalność produkcyjna, administracja publiczna i ochrona zdrowia, edukacja.. Do prac interwencyjnych w 2006 r. skierowano 5662 osoby.

Roboty publiczne są instrumentem, po który najczęściej sięgają samorzady, kierując bezrobotnych na zorganizowane przez siebie miejsca pracy. W 2006 r. do robót publicznych skierowano 2479 osób.

Środki na podjęcie działalności gospodarczej przez bezrobotnego – w województwie widoczne jest ożywienie w samozatrudnieniu: w okresie styczeń – grudzień 2006 r. przyznano 1981 osobom bezrobotnym dotacje na wsparcie podjęcia działalności gospodarczej. W analogicznym okresie 2005 r. wsparcie otrzymało 1589 osób.

Refundacja kosztów wyposażenia lub wyposażenia przez pracodawcę miejsca pracy, na którym zatrudniono bezrobotnego – poprzez tę formę pomocy, dotacje otrzymało 725 pracodawców na organizację 1111 nowych lub wyposażenie istniejących miejsc pracy, na których zatrudniono 1459 bezrobotnych.

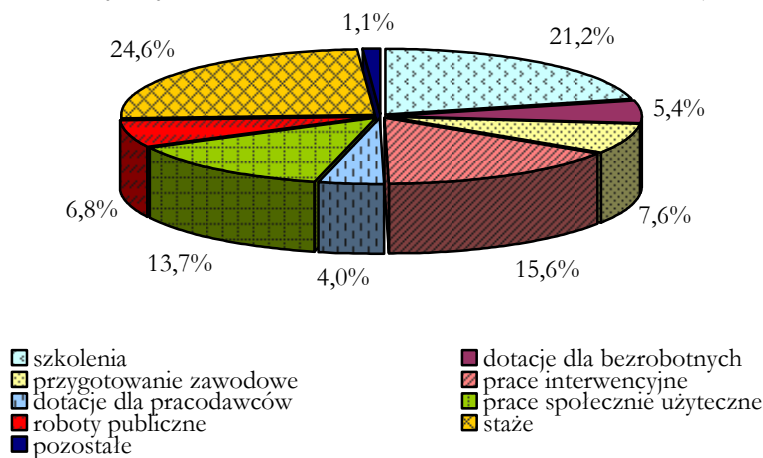
Staże zawodowe umożliwiają osobie bezrobotnej nabycie praktycznych umiejętności do wykonywania pracy poprzez wykonywanie zadań w miejscu pracy, bez nawiązywania stosunku pracy z pracodawcą. Z tej formy skorzystało w 2006 r. 8960 młodych osób.

Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy to zdobywanie nowych kwalifikacji lub umiejętności zawodowych poprzez praktyczne wykonywanie zadań zawodowych na stanowisku pracy. Z tego instrumentu w 2006 r. skorzystało 2747 osób

Prace społecznie użyteczne – od początku 2006 r. do prac społecznie użytecznych skierowano 4990 bezrobotnych bez prawa do zasiłku, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Wykonywanie prac społecznie użytecznych odbywa się na podstawie porozumienia zawartego między starostą, a gminą, na rzecz której prace społecznie użyteczne są realizowane.

Rycina nr 5

Struktura uczestników aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w województwie w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS-01

Działania zapisane w celu operacyjnym realizowane były w 2006 r. poprzez liczne projekty i programy, których celem był wzrost zatrudnienia i aktywizacja zawodowa bezrobotnych. Działania te pozwoliły na wejście lub przywrócenie na rynek pracy osób poszukujących zatrudnienia, a tym samym przyczyniły się do wzrostu liczby osób pracujących.

Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)

Po przyjęciu Polski do grona członków Unii Europejskiej Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, pełnił rolę Instytucji Wdrażającej przy realizacji programów współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekty realizowane w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwoju Zasobów Ludzkich oraz Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego, a współfinansowane z EFS, umożliwiły zwiększenie liczby pracujących w regionie oraz rozwój kapitału ludzkiego.

Sektorowy Program Operacyjny Rozwoju Zasobów Ludzkich (SPO RZL)

Od początku realizacji Działania 1.2 – *Perspektywy dla młodzieży* i 1.3 – *Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia* SPO RZL do końca 2006 r., w województwie warmińsko-mazurskim zostało wybranych 130 wniosków o dofinansowanie projektów, z czego zakontraktowano 90 projektów:

- 2 projekty własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie,
- 83 projekty Powiatowych Urzędów Pracy,
- 5 projektów innych podmiotów.

Łączna wysokość środków zaangażowanych w realizację projektów współfinansowanych przez EFS wynosi ponad 96 mln złotych, z czego w Działaniu 1.2 – 49,1 mln zł oraz w Działaniu 1.3 - 47,1 mln zł. Kolejne 34 mln zł zostało przeznaczone na finansowanie ostatnich 40 projektów, wybranych w drugim konkursie ogłoszonym jeszcze w 2006 r., a których umowy na realizację zostały podpisane w 2007 r.

Liczba beneficjentów ostatecznych objętych wsparciem w ramach Działania 1.2 i 1.3 SPO RZL w latach 2004-2006 w województwie wynosiła 23741 osób bezrobotnych (12542 osób w Działaniu 1.2 oraz 11199 w Działaniu 1.3). Tylko w 2006 r. udział w projektach realizowanych przez powiatowe urzędy pracy, współfinansowanych przez EFS, rozpoczęło w sumie 8749 osób, z czego 5217 osób w Działaniu 1.2 oraz 3532 osoby w Działaniu 1.3.

W przypadku Działania 1.2 najczęściej stosowanymi formami wsparcia były staże i szkolenia zawodowe. Młodzi bezrobotni (w wieku do 25. roku życia) najczęściej wybierali szkolenia, w których łączyło się nabywanie umiejętności zawodowych z nauką języka obcego (np. szkolenia barman - kelner, obsługa ruchu turystycznego, pracownik biurowo - administracyjny). Oprócz tego beneficjenci chętnie wybierali kursy na prawo jazdy, szkolenia z zakresu księgowości, obsługi komputera, a także szkolenia z zasad podejmowania własnej działalności gospodarczej. Ten ostatni rodzaj szkolenia był często połączony z ubieganiem się przez bezrobotnych o jednorazowe środki na podjęcie własnej działalności gospodarczej. W 2006 r., z propozycji szkoleniowych realizowanych w ramach tego Działania skorzystało 1083 osoby, staż odbyło 4933 osób oraz udzielono 208 dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

W Działaniu 1.3 formą wsparcia, z której najczęściej korzystali bezrobotni było subsydiowane zatrudnienie zarówno w jednostkach samorządu terytorialnego, jaki u prywatnych przedsiębiorców a także szkolenia mające na celu uzupełnienie, zmianę lub nabycie nowych kwalifikacji zawodowych.

Wśród szkoleń dla bezrobotnych powyżej 25. roku życia, najczęściej występowały szkolenia w zakresie obsługi wózków jezdniowych i widłowych, maszyn ciężkich, spawania, stolarstwa, technologii budowlanej, a także obsługi komputera, fakturowania oraz księgowości.

W przypadku Działania 1.3, bezrobotni zainteresowani byli również szkoleniami z zakresu prowadzenia własnej firmy, powiązanymi z możliwością otrzymania jednorazowych środków

na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej. W 2006 r., z propozycji szkoleniowych realizowanych w ramach tego Działania skorzystało 2071 osób, z oferty subsydiowanego zatrudnienia 825 osób, na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej udzielono 815 dotacji.

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

W 2006 r. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie zakończył nabór projektów w ramach Działania 2.1 - *Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie*, 2.3 – *Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa* i 2.4 – *Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi* ZPORR. Tym samym dobiegł końca pierwszy, główny etap wdrażania pomocy unijnej, który rozpoczęto z chwilą przystąpienia Polski do struktur europejskich.

Na rozwój zasobów ludzkich na Warmii i Mazurach w ramach trzech Działania ZPORR, wykorzystano ok. 58 mln zł. Część zakontraktowanych projektów, realizowana będzie do połowy 2008 r. W ramach tego programu Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie podpisał w sumie 74 umowy o dofinansowanie projektów. Liczba osób objętych działaniami w ramach tych projektów wynosi ponad 10 tys.

W Działaniu 2.1 do realizacji przyjęto 41 wniosków na łączną kwotę ponad 29 mln zł. Projekty skierowane były do ponad 7,5 tys. Beneficjentów Ostatecznych.

Tematyka projektów w większości dotyczyła szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe pracujących osób dorosłych, w tym z zakresu wykorzystania nowoczesnych technologii informatycznych (doskonalenie obsługi komputera na różnym poziomie zaawansowania, z możliwością uzyskania Europejskiego Certyfikatu Umiejętności Komputerowych), szkoleń językowych, kursów gastronomicznych dla rolników i domowników (z nauką języka wraz z usługami doradczymi w zakresie podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa), szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe lekarzy i techników weterynaryjnych, szkolenia dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników branży spawalniczej, szkolenia dotyczące podnoszenia kwalifikacji zawodowych pracowników administracji rządowej i samorządowej przygotowujące do egzaminu na pracownika korpusu służby cywilnej, szkolenia dla pielęgniarek i położnych z zakresu zarządzania służbą zdrowia, szkolenia dla pracowników ochrony, praktyki zawodowe dla studentów.

W Działaniu 2.3 ZPORR do realizacji przyjęto 26 projektów na kwotę ponad 17 mln zł. Projekty skierowane są do grupy ponad 2 tys. rolników i domowników. Celem projektów było nabycie nowych kwalifikacji zawodowych związanych z nowym zawodem m.in.: spawacza, stolarza meblowego, kierowcy wózków jezdniowych, kierowcy kat. C, szwaczki - szycie wykończeniowe, kosmetyczki – pielęgnacja dłoni, pilarz-drwal, kasjer kas fiskalnych, kucharz z językiem angielskim, brukarz.

W Działaniu 2.4 ZPORR do realizacji przyjęto 7 projektów na łączną kwotę ponad 11 mln zł. Projekty skierowane były do grupy ponad 600 osób zagrożonych utratą pracy wskutek procesów restrukturyzacyjnych. Tematyka przyjętych do realizacji projektów obejmowała: szkolenia informatyczne dla pracowników sektora oświaty, podwyższanie kwalifikacji pielęgniarek i pielęgniarzy w zakresie pielęgniarstwa anestezyjologicznego i intensywnej opieki, barman – kelner z jęz. niemieckim, glazurnik – posadzkarz, opiekun dzieci i osób starszych z jęz. angielskim, recepcjonistka z jęz. angielskim, sprzedawca – magazynier.

Program Nadzieja – aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych ze środowisk byłych ppgr-ów

Projekt zakładał udzielenie 310 osobom pozostającym w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy, wielostronnego wsparcia, które doprowadzi do podniesienia ich statusu zawodowego i społecznego, poprzez szkolenia, kształcenie oraz pracę. Działaniami objęte były osoby długotrwale bezrobotne (ponad 24 miesiące nieprzerwanie od ostatniej rejestracji) z terenów wiejskich (byłych ppgr-ów). Projekt był realizowany w ramach Europejskiego Funduszu

Spolecznego, Działania 1.5 SPO RZL - *Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnie ryzyka* - Schemat A.

W ramach projektu przeprowadzono: szkolenia aktywizujące, mające na celu wsparcie psychologiczne, kształcenie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, poruszania się na rynku pracy, szkolenia zawodowe pod potrzeby pracodawców, staże lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy. Zakończenie projektu planowane jest na grudzień 2007 r.

W trakcie dwóch edycji projektu wsparciem objęto 193 osoby (szkolenia zawodowe, staż, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy), z których:

- 89 ukończyło już całą usługę, tj. szkolenie teoretyczno-praktyczne, staż lub przygotowanie zawodowe w miejscu pracy,
- 56 osób podjęło pracę.

Zagraniczne staże zawodowe dla absolwentów szkół zawodowych – Program *Leonardo da Vinci*

Celem programu było umożliwienie młodym osobom z terenu województwa zdobycia nowych umiejętności oraz ich aktywizacja zawodowa.

Projekt zakładał realizację czteromiesięcznego stażu w Niemczech dla bezrobotnych absolwentów szkół zawodowych o profilach: gastronomicznym, mechanika pojazdowa, obróbka drewna, zawody biurowe. Staż zagraniczny był poprzedzony kilkutygodniowym szkoleniem kulturowo-językowym. Uczestnikami projektu była grupa 144 osób bezrobotnych z województwa, absolwenci różnego typu szkół zawodowych, w przedziale wiekowym 18 - 24 lata.

Projekt był realizowany w ramach Programu Unii Europejskiej, w zakresie kształcenia zawodowego Leonardo da Vinci.

Podczas trwania projektu na staż do Niemiec wyjechało 71 osób w tym:

- 27 mechaników samochodowych,
- 34 osoby w zawodach gastronomicznych,
- osób 10 osób w zawodach biurowych.

69 uczestników projektu otrzymało dokument *EUROPASS* (uznawane w Unii Europejskiej potwierdzenie zdobytych kwalifikacji).

Regionalny program *Przedsiębiorczość*

Celem programu była promocja rozwoju przedsiębiorczości w powiatach: elbląskim, goldapskim, kętrzyńskim, nidzickim, ostródzkim i piskim. Program zakładał udzielenie wsparcia 267 osobom poprzez przyznanie jednorazowo środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz zrefundowanie pracodawcom kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego.

Projekt finansowany był ze środków Funduszu Pracy, będących w dyspozycji Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Stan realizacji programu na koniec 2006 r.:

- udzielono 212 dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- ponadto udzielono 53 dotacje na wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy.

Ponadto **Fundacja *Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach*** w 2006 r. realizowała następujące projekty:

- *Szkolenia, doradztwo i dotacje dla podejmujących działalność gospodarczą*
Program ten realizowany był w ramach 2 Priorytetu ZPORR - Działanie 2.5 *Promocja Przedsiębiorczości*, w powiatach: olsztyńskim, kętrzyńskim, węgorzewskim i giżyckim. Celem Projektu było aktywne wspieranie zatrudnienia, poprzez stymulowanie powstawania nowych mikroprzedsiębiorstw oraz zapewnienie nowo zarejestrowanym pomocy w wykorzystaniu dostępnych instrumentów wsparcia.

Priorytetowo traktowane były:

- osoby odchodzące z rolnictwa,
- osoby zagrożone utratą zatrudnienia,
- młodzież do 25 r. życia nie zarejestrowana jako bezrobotna.

Formy wsparcia:

- usługi doradcze i szkoleniowe wspierające zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej,
- rozpowszechnianie dobrych praktyk i metod rozwoju.

Pomoc finansowa przysługująca po zarejestrowaniu się mikroprzedsiębiorcy udzielana była w formie:

- wsparcia pomostowego (bezpośrednia, bezzwrotna pomoc kapitałowa wspomagająca *przetrvanie* przedsiębiorcy do uzyskania przez niego płynności finansowej),
- jednorazowej dotacji inwestycyjnej na rozwój działalności (wsparcie kapitałowe ułatwiające sfinansowanie pierwszych wydatków bądź inwestycji umożliwiających rozpoczęcie funkcjonowania nowozarejestrowanemu przedsiębiorcy.

Do realizacji projektów zakwalifikowano łącznie 158 osób.

- *Stażę dla pracowników sektora badawczo-rozwojowego i absolwentów szkół wyższych.*

Program realizowany był w ramach Działania 2.6 ZPORR *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*. Celem projektu było umożliwienie absolwentom szkół wyższych i pracownikom sektora badawczo-rozwojowego zdobycie doświadczenia oraz podniesienie potencjału rozwoju innowacyjnego regionu poprzez wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a przedsiębiorcami dla obopólnych korzyści oraz pomoc w finansowaniu kosztów związanych z uczestnictwem w stażach.

Program adresowany był do:

- absolwentów szkół wyższych z województwa warmińsko-mazurskiego, nie zarejestrowanych jako bezrobotni,
- pracowników sektora badawczo-rozwojowego i pracowników jednostek naukowych oraz innych instytucji wspierających rozwój innowacyjny regionu,
- przedsiębiorców, włączając jednostki badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwach, zainteresowanych przyjęciem na staż absolwentów i pracowników naukowych.

Dodatki stażowe przyznano 117 osobom, z tego w 2006 r. 48 absolwentom.

- *Stypendia dla absolwentów kontynuujących naukę na studiach doktoranckich*

Program realizowany był w ramach Działania 2.6 ZPORR. Celem projektu było kreowanie potencjału naukowego w dziedzinach istotnych z punktu widzenia podnoszenia innowacyjności regionu oraz wykorzystywanie przez przemysł wyników badań naukowych. Wsparcie finansowe dotyczyło refundacji części kosztów związanych z pracą naukową (zakupem niezbędnej literatury, opłatami za odbywanie studiów doktoranckich, kosztami prowadzenia prac projektowych i wdrożeniowych, kosztami udziału w konferencjach i sympozjach naukowych) oraz wypłacania grantów na realizację studiów doktoranckich.

O udział w projekcie ubiegać się mogli najlepsi absolwenci szkół wyższych kontynuujący naukę na studiach doktoranckich, odbywający studia z zakresu nauk ścisłych, technicznych i innych dziedzin naukowych przyczyniający się do rozwoju strategicznych obszarów regionu. Przyznano 20 stypendiów osobom kontynuującym naukę na studiach doktoranckich.

Biuro Współpracy Regionalnej i Programów Europejskich UWM w Olsztynie realizowało projekt pt. *Regionalny transfer wiedzy UWM – stażę pracowników i absolwentów w firmach*, prowadzony ramach Działania 2.6 ZPORR. Celem funduszu stażowego było zwiększenie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a przedsiębiorstwami poprzez transfer wiedzy i innowacji. Granty przeznaczone były na pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem w stażach

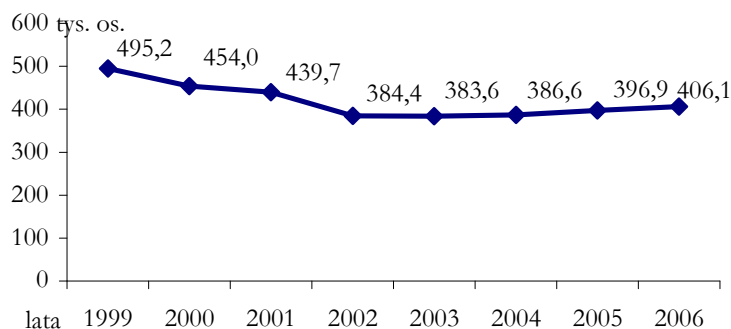
i przeznaczone m.in. na pokrycie kosztów podróży, zakwaterowania i wyżywienia stażystów. Staże w przedsiębiorstwach były przyznawane na okres do 3 miesięcy, jednak nie mogły być krótsze niż 1 miesiąc.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Liczba pracujących w gospodarce narodowej (stan na koniec roku)

Rycina nr 6

Liczba pracujących w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2000 -2007

W 2006 r. w województwie pracowało 406094 osób. W porównaniu do 2005 r. liczba pracujących w województwie wzrosła o 2,3%, tj. o 9241 osób. W stosunku do 1999 r. liczba pracujących w regionie zmniejszyła się o 89071 osób, tj. o 18,0%. Według danych Urzędu Statystycznego w 1999 r. w województwie pracowało 495165 osób. Jednakże należy pamiętać, iż Główny Urząd Statystyczny podając informację za ten okres posłużył się danymi szacunkowymi. Dane za okres późniejszy zostały skorygowane i obliczone na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, gdyż szacunki okazały się zawyżone. Rozbieżność między danymi ze Spisu i danymi szacunkowymi może sięgać nawet 50 tys. osób.

Z ogólnej liczby pracujących w 2006 r. większość osób skupia sektor prywatny – 72,5%, w mniejszości zaś pozostawali pracownicy sektora publicznego – 27,5%. Kobiety stanowiły 46,5% ogółu pracujących w województwie. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących od 1999 r. utrzymuje się na niezmiennym poziomie.

W rolnictwie zatrudnionych było 16,6% pracujących, w przemyśle 24,8%, w budownictwie zaś 4,9% pracujących w regionie. Najwięcej osób zatrudnionych skupiają usługi – 53,7% ogółu pracujących.

Zmniejsza się udział osób pracujących w rolnictwie. W 1999 r. zatrudnieni w tej sekcji gospodarki stanowili 25,1% ogółu pracujących, w 2005 r. 16,6%. Obserwujemy, zatem na przestrzeni lat 1999-2006 spadek udziału tej kategorii o 8,5 punktów procentowych.

Według danych przedstawionych na rycinie nr 6 zaobserwować można, iż od 1999 r. do 2003 r. liczba pracujących w województwie spadała. Jednakże od 2004 r. pojawia się zmiana kierunku trendu i wzrost liczby pracujących. W okresie najbliższych lat prognozowany jest dalszy wzrost zatrudnienia w regionie.

Podsumowanie i wnioski

Dane statystyczne wskazują na systematyczne zwiększanie się liczby pracujących w województwie warmińsko-mazurskim. W porównaniu do 2005 r. liczba pracujących w województwie wzrosła o 2,3%, tj. o 9241 osób. Głównym pracodawcą są firmy sektora prywatnego, które skupiają 72,5% pracujących. Różnica pomiędzy udziałem pracujących kobiet (46,5%) i pracujących mężczyzn (53,5%) jest niewielka.

W województwie realizowane są liczne projekty i programy, mające na celu wzrost zatrudnienia. Działania te pozwoliły na wejście lub przywrócenie na rynek pracy osób poszukujących zatrudnienia, a tym samym przyczyniły się do wzrostu liczby pracujących w regionie.

Regularnie wzrasta również liczba osób wyrejestrowanych z ewidencji bezrobotnych z powodu podjęcia pracy. W 2006 r. z tej przyczyny bezrobocie zmniejszyło się o 78836 osób, to jest o 3028 osób (o 4,0%) więcej niż w 2005 r. oraz o 6443 osoby, tj. o 8,9% więcej niż w 2004 r.

Znaczący wpływ na dalszy wzrost liczby miejsc pracy ma zapobieganie i przeciwdziałanie bezrobociu, które polega m.in. na:

- zapewnieniu odpowiedniej dynamiki rozwoju gospodarki regionu,
- realizacji prozatrudnieniowej polityki w regionie, poprzez np. zapewnienie funduszy na realizację programów prozatrudnieniowych, które stymulują zatrudnianie pracowników oraz umożliwiają nabycie kwalifikacji niezbędnych ze względu na przyszłe potrzeby rozwijającego się rynku pracy.

2.1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych

Cel ten realizowany był w województwie głównie poprzez działalność Warmińsko-Mazurskiego Centrum Obsługi Inwestora przy Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie.

Za główne zadania W-M COI przyjęto:

- działanie na rzecz promocji oferty inwestycyjnej regionu,
- aktywne uczestnictwo w procesie obsługi inwestorów zagranicznych jak i krajowych,
- prowadzenie baz danych ofert inwestycyjnych oraz doradztwo odbiorcom inwestycji,
- profesjonalnym doradztwie przy opracowywaniu kompleksowych ofert terenów i obiektów przygotowanych pod nowe inwestycje,
- promowanie ich kanałami krajowymi i zagranicznymi,
- dostarczanie inwestorom wszelkich informacji gospodarczych i innych potrzebnych na etapie wyboru lokalizacji; poszukiwaniu odpowiednich lokalizacji dla inwestycji,
- pomoc w kontaktach z administracją rządową i samorządową.

Zadania W-M COI zrealizowano poprzez:

- Utworzenie strony internetowej W-M COI,
- Wydanie ulotek informacyjnych o działalności W-M COI (3 wersje językowe) oraz *Folderu Inwestycyjnego Warmii i Mazur* (wydanie dwujęzyczne),
- Uaktualnienie Baz lokalizacyjnych z województw z lat 2005 i 2006 oraz listy największych inwestorów w Polsce według kraju pochodzenia kapitału – grudzień 2006 r.,
- Stworzenie elektronicznej bazy terenów inwestycyjnych typu greenfield oraz brownfield udostępnionej poprzez stronę internetową W-MCOI. W chwili obecnej w bazie znajduje się 170 ofert terenów inwestycyjnych,
- W-M COI kwartalnie zwracało się do JST z prośbą o nadsyłanie ofert inwestycyjnych oferując swoją pomoc w profesjonalnym ich przygotowaniu. Pracownicy W-M COI na bieżąco w kontaktach telefonicznych odpowiadali na wszelkie pytania pracowników urzędów gmin i miast z terenu województwa odnośnie wypełniania formularzy zgłoszeniowych itp.,
- W-M COI przekazało do Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych w Warszawie 70 ofert inwestycyjnych z regionu. Dzięki takiej współpracy oferty inwestycyjne z terenu Warmii i Mazur mają szansę dotrzeć do szerokiego grona odbiorców w tym inwestorów zagranicznych dzięki licznej inicjatywie podejmowanej przez Agencję m. in. Kongres Gospodarczy Polonii Świata.

Istotne znaczenie dla rozwoju gospodarki w województwie mają również specjalne strefy ekonomiczne. Wywierają one bowiem wpływ na tworzenie nowych obszarów rozwojowych, ułatwiających rozpoczęcie działalności przez inwestorów zewnętrznych, m.in. poprzez przygotowywanie i uzbrajanie terenów pod inwestycje. W województwie funkcjonują:

- **Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna (W-M SSE)**

Powstała ona w 1997 r. Jej misją jest pozyskiwanie inwestorów krajowych i zagranicznych, którzy na obszarach szczególnie dotkniętych bezrobociem tworzyć będą nowe miejsca pracy.

W-M SSE położona w rejonie północno-wschodnim Polski obejmuje swymi granicami obszar 700,2 ha gruntów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze. Obok dobrego uzbrojenia, korzystnego położenia, możliwości szerokiego wyboru, główną zachętą do inwestowania na tych terenach jest pomoc publiczna udzielana inwestorom w postaci zwolnienia z podatku dochodowego.

Na obszar ten składa się 18 Podstref zlokalizowanych na terenie następujących miast i gmin: Bartoszyce, Ciechanów, Dobre Miasto, Elbląg, Iława, Iłowo, Lidzbark Warmiński, Mława, Morąg, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko, Olsztyn, Ostrołęka, Ostróda, Pasłęk, Szczytno i Wielbark.

Wśród działających przedsiębiorców preferowane gałęzie produkcji to przede wszystkim: meble, artykuły dla potrzeb budownictwa, przetwórstwo spożywcze i produkcja artykułów dla potrzeb przetwórstwa spożywczego, makarony, mieszanki nawozowe, przetwórstwo szkła, elektronika i elektrotechnika, okładziny hamulcowe, opony samochodowe, artykuły gospodarstwa domowego i przetwórstwo tworzyw sztucznych.

Strefą zarządza Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A., której udziałowcami są samorządy i Skarb Państwa, a kadre stanowią starannie dobrani pracownicy.

Grunty objęte granicami W-M SSE przeznaczone są pod nową zabudowę. Tereny oferowane inwestorom są w znacznej mierze uzbrojone i dogodnie położone pod względem komunikacyjnym. W pobliżu większości Podstref funkcjonują kolejowe stacje przeładunkowe. Grunty niecieszące się zainteresowaniem inwestorów są systematycznie wyłączane z granic W-M SSE, a w ich miejsce włączane są tereny spełniające oczekiwania przedsiębiorców.

- **Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. (SSSE S.A.)**

Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna to cztery wydzielone obszary na terenie Suwałk, Elku, Goldapi oraz Grajewa o łącznej powierzchni 288,94 ha, na których przedsiębiorcy prowadzą działalność gospodarczą na preferencyjnych warunkach.

SSSE S.A. oddaje do dyspozycji inwestorów tereny przemysłowe wyposażone w pełną infrastrukturę techniczną, przygotowane do rozpoczęcia działalności gospodarczej, która wiąże się z możliwością korzystania z ulg i preferencji podatkowych. Podstawową zachętą inwestycyjną jest ulga w podatku dochodowym w wysokości do 70% wartości inwestycji. Przewagę konkurencyjną Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej zapewniają również niskie koszty pracy w regionie oraz dostępność wykwalifikowanych pracowników.

Jest ona jedną z najdłużej istniejących i najlepiej rozwiniętych stref ekonomicznych w kraju. W trzech nowoczesnych centrach przemysłowych z powodzeniem funkcjonuje ponad 50 firm. W Strefie obecny jest m.in. kapitał niemiecki, szwajcarski, francuski i tajwański. Przedsiębiorcy stworzyli blisko 4200 miejsc pracy, poziom inwestycji to ponad 635 mln złotych. Wiele firm jest zdobywcami prestiżowych nagród przyznawanych w Polsce i za granicą. Zaangażowanie inwestorów, którzy uznali SSSE S.A. za najlepsze miejsce do prowadzenia działalności produkcyjnej powoduje, że Strefa jest najważniejszym elementem gospodarki lokalnej.

O atrakcyjności inwestycyjnej Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej stanowią również: lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie wschodniej granicy Unii Europejskiej, bliskość granic Rosji, Litwy i Białorusi, dogodne połączenia drogowe z wszystkimi regionami Polski oraz z państwami sąsiednimi.

Innymi ważnymi zaletami Strefy, dla których warto jest rozważyć umiejscowienie zakładu produkcyjnego są: atrakcyjna lokalizacja, tereny przemysłowe przygotowane do rozpoczęcia działalności gospodarczej, wykwalifikowani pracownicy, duże możliwości kooperacji, rozwinięta infrastruktura okołobiznesowa oraz przyjazny samorząd.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Liczba inwestorów zagranicznych korzystających z systemu (liczba kontaktów z COI)

Dane w tym zakresie dostępne są od czasu powstania Centrum Obsługi Inwestora tj. od 2005 r. Do W-M COI wpłynęło w 2005 r. – 20, a w 2006 r. - 15 zapytań od inwestorów zagranicznych. Wszyscy, którzy zgłosili się do W-M COI z prośbą o informację w ww. zakresie uzyskali odpowiedź.

Podsumowanie i wnioski

Rozpoczęcie działań Regionalnego Centrum Biznesu (RCB), w ramach którego funkcjonuje Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora, Punkt Wymiany Ofert Importowo - Eksportowych oraz Regionalny System Wspierania Innowacji zwiększył skutecznie zdolność do pozyskiwania nowych inwestorów zewnętrznych zarówno na poziomie krajowym, jak i w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestorów zagranicznych.

Wsparcie udzielone na podstawie trójstronnej umowy pomiędzy Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz Państwową Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych pozwoliło na bieżąco realizować zaplanowane działania, którymi było wspieranie i pomoc w opracowywaniu profesjonalnych ofert inwestycyjnych, ofertowanie terenów inwestycyjnych poprzez tworzenie i aktualizowanie bazy danych PAIiIZ, dla potrzeb zapewnienia nowoczesnej i skutecznej ich dystrybucji.

Promocja ofert na spotkaniach organizowanych przez Centrum Obsługi Inwestora poprzez tworzenie i dystrybucję materiałów informacyjnych i opracowań naukowych zaowocowała licznymi spotkaniami z inwestorami indywidualnymi i delegacjami przedstawicieli państw chcących zwiększyć swój udział na polskim rynku inwestycyjnym.

Wszystkie rodzaje podejmowanych w ramach RCB działań nakierowane były na spełnianie celu operacyjnego Strategii - *Konkurencyjna gospodarka*.

Dalsze utrzymanie skutecznego systemu pozyskiwania inwestorów zewnętrznych zależy w dużej mierze od sprawnego systemu wsparcia finansowego powstałych i rozwiniętych obecnie struktur. Szanse na dalsze doskonalenie i rozwój systemu wsparcia inwestorów zewnętrznych daje realizacja projektów w ramach Programów Operacyjnych na lata 2007-2013, tj. Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, w jak najszybszym okresie od ich zatwierdzenia i wdrożenia.

2.1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości

A. Wspieranie rozwoju systemu produkcji żywności wysokiej jakości, w tym żywności ekologicznej

W 2006 r. realizowane były działania podejmowane przez podmioty gospodarcze w ramach programu SAPARD Działanie 1. *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych*. W realizacji zadań związanych z tym działaniem samorząd województwa współpracował z samorządami lokalnymi, organami administracji zespolonej (ARR, AR i MR, W-M ODR) oraz podmiotami gospodarczymi. Zakres przedsięwzięć realizowanych w ramach powyższego działania przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1

SAPARD Działanie 1 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych 2006 r.

Złożone wnioski o płatność	Wnioskowana kwota (zł)	Zrealizowane zlecenia płatności	Kwota zrealizowanych zleceń płatności (zł)
7	11 532 803	13	31 607 952

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Ponadto, w 2006 r. realizowane było także działanie w ramach SPO *Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich* - Działanie 1.5.

Tabela nr 2

SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich Działanie 1.5 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych 2006 r.

Liczba złożonych wniosków	Wnioskowana kwota (zł)	Liczba podpisanych umów	Kwota podpisanych umów (zł)
99	198 293 432	73	165 081 371

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Regionalnego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Uzyskane środki przeznaczone zostały głównie na zakup i instalację nowych maszyn, urządzeń, sprzętu włącznie z oprogramowaniem komputerowym i specjalistycznym sprzętem do transportu. Znaczącą część kosztów inwestycji stanowiły także wydatki na budowę nowych lub remont starych obiektów budowlanych. W większości przedsięwzięć koszty inwestycyjne związane były z dostosowaniem zakładów do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych UE.

W 2006 r. z ramienia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego uczestniczono w wojewódzkich konferencjach szkoleniowo-edukacyjnych dotyczących rolnictwa ekologicznego:

- *Rolnictwo ekologiczne – szanse i możliwości rozwoju w województwie warmińsko-mazurskim,*
- *Warunki formalno-prawne prowadzenia gospodarstw ekologicznych,*
- *Technologie produkcji w gospodarstwach ekologicznych*

Uczestniczono również w szkoleniach o charakterze informacyjnym, dotyczących możliwości pozyskania środków finansowych na poprawę jakości produktów rolnych oraz dostosowanie przetwórstwa rolnego do wymogów rynków zewnętrznych, szczególnie UE.

Konferencje były skierowane przede wszystkim do producentów rolnych posiadających stosowne certyfikaty produkcji ekologicznej, jak też do tych rolników, którzy są w tzw. okresie przedstawiania swojej produkcji z konwencjonalnej na ekologiczną.

B. Wspieranie promocji żywności ze znakiem świadczącym, że pochodzi ona z Warmii i Mazur

Realizacji tego Działania służyły podejmowane w 2006 r. zadania w zakresie promocji regionalnych produktów i firm. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego był współorganizatorem cyklicznych edycji imprez promocyjnych:

Jesienne Targi Rolnicze *Wszystko dla Rolnictwa* połączone z Warmińsko-Mazurską Wystawą Zwierząt Hodowlanych. Była to trzynasta edycja tej imprezy. Swój dorobek przedstawili najlepsi hodowcy zwierząt, gdzie spośród wystawionych zwierząt wyłoniono najlepsze zwierzęta i przyznano tytuły championów i vice championów. Jesiennym Targom Rolniczym towarzyszyły konkursy związane z promocją regionalnych produktów żywnościowych i firm.

W konkursie organizowanym przez Warmińsko-Mazurską Izę Rolniczą *Nasz chleb 2006*, promującym polską żywność wysokiej jakości oceniono wyroby z 13 piekarń w kategoriach *chleba zwykłego* oraz *oryginalnej receptury*.

Województwo jako jedyne w kraju jest członkiem Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne. W 2006 r. do sieci zostało przyjętych 38 przedsiębiorstw z województwa

w następujących kategoriach:

- producenci surowców w rolnictwie, ogrodnicy, przedsiębiorstwa rybołówstwa/rybactwa,
- przetwórcy żywności,
- restauracje i inne punkty gastronomiczne,
- sklepy farmerskie, hurtownicy i sprzedawcy detaliczni.

Działania w ramach sieci:

- wizyta studyjna na Bornholm (Dania) dla grupy 20 producentów rolnych, przetwórców żywności i restauratorów z województwa
- udział regionalnego menedżera sieci w spotkaniu członków europejskiej sieci Dziedzictwa Kulinarne, które odbyło się w Daugavpils w regionie Latgale na Łotwie.
- wizyta studyjna przedstawicieli restauratorów i administracji Obwodu Rówieńskiego (Ukraina) mająca na celu zapoznanie się z funkcjonowaniem sieci Dziedzictwa Kulinarne Warmia Mazury Powiśle.

Promocja sieci i jej członków odbywała się poprzez publikacje w prasie regionalnej, audycje radiowe oraz udział przedstawicieli Biura Jakości i Znaków Regionalnych Urzędu Marszałkowskiego w szkoleniach i warsztatach dotyczących tematyki produkcji i promocji żywności o charakterze tradycyjnym i regionalnym organizowanych przez samorządy lokalne.

W dniach 12-15 października 2006 r. w Poznaniu odbyły się Międzynarodowe Targi *POLAGRA-FARM' 2006*, podczas których województwo zorganizowało stoisko w ekspozycji Polskiej Izby Produktu Regionalnego i Lokalnego *Nasze Kulinarne Dziedzictwo*. W stoisku wzięło udział 11 producentów żywności z regionu Warmii i Mazur, członków sieci *Dziedzictwo Kulinarne – Warmia, Mazury i Powiśle*.

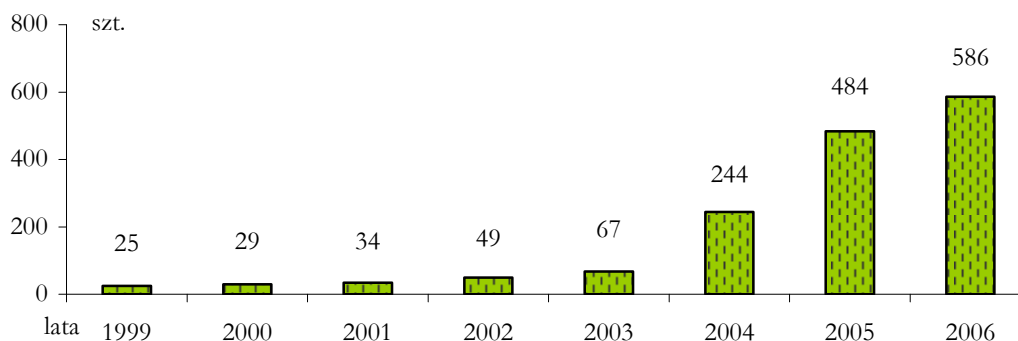
Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Liczba gospodarstw ekologicznych

Efektom podejmowanych działań jest systematyczny wzrost liczby gospodarstw rolnych prowadzących produkcję metodami ekologicznymi (z certyfikatem zgodności i będących w okresie przestawiania) - z 25 w 1999 r. do 586 w 2006 r.

Rycina nr 7

Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie w latach 1999-2006

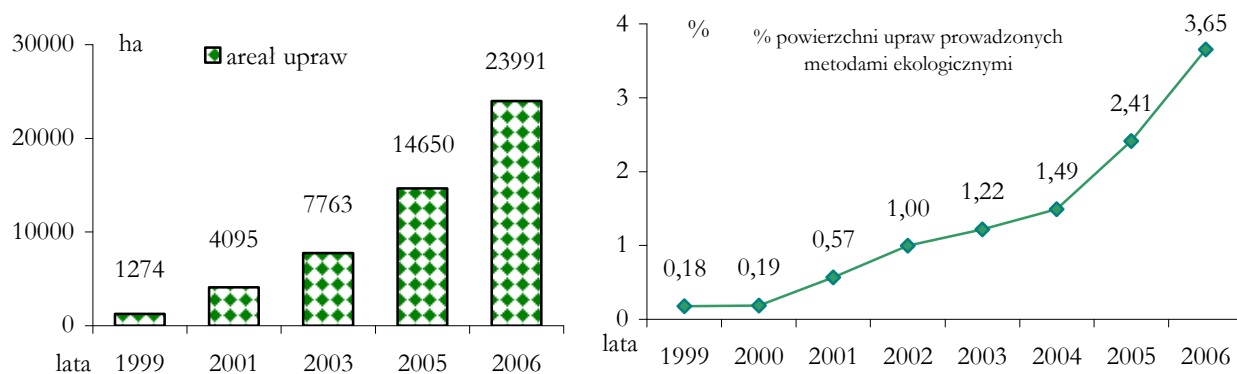
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

2. % powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi

Efektom podejmowanych działań jest również wzrost arealu uprawy roślin prowadzonych metodami ekologicznymi z 1274 ha w 1999 r. do 23991 ha w 2006 r.

Rycina nr 8

Areał upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2000-2007

Podsumowanie i wnioski

Znaczący wpływ na podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz na poprawę jakości produkcji rolnej i przetworzonych artykułów rolnych miało wdrażanie programu przedakcesyjnego SAPARD, który stanowił jeden z elementów przygotowania rolnictwa regionu do korzystania ze środków Unii Europejskiej. Od czasu wstąpienia Polski do UE w ramach programu SAPARD realizowane były tylko te projekty, na które wcześniej zostały podpisane umowy. Realizacja programu została zakończona ostatecznie w grudniu 2006 r.

W województwie warmińsko-mazurskim następuje systematyczny wzrost liczby gospodarstw rolnych prowadzących produkcję metodami ekologicznymi (z certyfikatem zgodności w produkcji ekologicznej i będących w okresie przestawiania swojej produkcji z konwencjonalnej na ekologiczną). Od 1999 r. do 2006 r. powstało tych gospodarstw aż 23 razy więcej. Równocześnie nastąpił prawie 19-krotny wzrost arealu uprawy roślin prowadzonych metodami ekologicznymi.

W 2006 r. zanotowano także wzrost aktywności osób prawnych i fizycznych branży rolno – spożywczej z naszego regionu w różnego rodzaju przedsięwzięciach typu: wystawy, imprezy targowe, prezentacje itp. co przyczyniło się do szerokiej promocji województwa warmińsko – mazurskiego.

Ponadto w 2004 r. rozpoczęło się wdrażanie Sektorowego Programu Operacyjnego *Restrukturyzacja i modernizacja sektora rolno-żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004-2006* oraz Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006. Programy te były głównymi instrumentami realizacji zadań z zakresu przekształceń w obszarze rolnictwa i gospodarki żywnościowej oraz rozwoju obszarów wiejskich. Z kolei Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 wpłynie na dalszy rozwój rolnictwa, w tym realizację i wdrażanie programów rolnośrodowiskowych, a także na dalszy wzrost liczby gospodarstw ekologicznych oraz wzrost powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi.

2.1.5. Wzrost potencjału turystycznego

A. Opracowanie koncepcji produktów turystycznych

- **Opracowanie i wdrożenie marketingowej strategii rozwoju turystyki w regionie, identyfikującej rynki, produkty i kanały komunikacji**

Dokument *Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego* został przyjęty w 2001 r. Uchwałą nr XXX/445/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

- **Wylansowanie najważniejszych produktów turystycznych regionu w zakresie turystyki aktywnej i specjalistycznej, tranzytowej, wiejskiej i eko-turystyki, kulturowej i turystyki dla osób niepełnosprawnych**

Samorząd województwa współpracuje z organizacjami turystycznymi w dziedzinie promocji regionu, jako obszaru atrakcyjnego, zarówno pod względem krajoznawczym, odrębności kulturowej, etnicznej oraz tradycji Warmii i Mazur. Działania te polegają na pokazaniu ww. walorów podczas imprez promocyjnych, targów, prezentacji oraz wizyt studyjnych dziennikarzy zagranicznych. W ramach podejmowanych działań, do 2006 r., promowano następujące produkty turystyczne:

- Szlak Zamków Gotyckich
- Spływ Kajakowy Krutynią
- Szlak Wielkich Jezior Mazurskich
- Szlak Kopernikowski
- Kanał Elbląski
- Zima na Warmii i Mazurach
- Bitwa pod Grunwaldem

- **Wydłużenie sezonu turystycznego m.in. poprzez wykorzystanie rzeźby terenu do tworzenia ośrodków zimowego wypoczynku**

W 2000 r. sezonowość turystyczna została wskazana jako słaba strona, w dokonanej na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim, analizie SWOT. Brak oferty zimowej powodował skupienie się ruchu turystycznego tylko w miesiącach letnich. Na przestrzeni lat 2000-2006 nastąpiła zmiana oferty turystycznej z typowo letniej na jesienną i zimową. W regionie obecnie funkcjonuje 7 ośrodków sportów zimowych: Góra Dylewska koło Ostródy, Piękna Góra koło Goldapi, Ruś koło Olsztyna, Góra Chrobrego w Elblągu, Góra Czterech Wiatrów koło Mrągowa, Krzyżowa Góra w Lidzbarku Warmińskim oraz Okrągłe k. Talek w Gminie Wydminy. Przedłużeniem sezonu jest także bogata oferta obiektów oferujących turystykę aktywną nie tylko w sezonie letnim. Typowym przykładem oferty zimowej są bojery, skiping, skiring, kuligi czy zimowe spływy kajakowe po Krutyni. Bardzo ciekawą ofertą na sezon zimowy są programy rekreacyjne przygotowywane przez organizację *Biegnący Wilk*. W ofercie organizacji znajduje się jedyny w Europie program rekreacyjny oparty na kulturze eskimoskiej.

W ramach dotacji Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na zadania z zakresu turystyki, promowane są akcje związane z wprowadzeniem nowych produktów turystycznych na rynek oraz promowaniem wszelkich nowych form turystyki oferowanych głównie poza sezonem turystycznym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Na terenie województwa funkcjonuje wiele obiektów typu SPA oferujących pobyty również przez cały rok.

B. Wspierania rozwoju infrastruktury

- **Rozbudowa bazy noclegowej o zróżnicowanym standardzie jakości, w tym podniesienie standardu pól namiotowych**

Przed rozpoczęciem świadczenia usług hotelarskich w obiekcie hotelarskim, przedsiębiorca zobowiązany jest uzyskać zaszeregowanie tego obiektu do odpowiedniego rodzaju i kategorii. Od 2006 r. zaszeregowania dokonuje marszałek województwa właściwy ze względu na miejsce położenia obiektu. Poprzednio nadanie kategoryzacji leżało w kompetencjach wojewody właściwego ze względu na miejsce położenia obiektu.

W związku z tym, że system kategoryzacji i klasyfikacji, podany w ustawie o usługach turystycznych, jest niewystarczający w odniesieniu do wiejskiej bazy noclegowej, podjęto prace nad dobrowolną jej systematyzacją. Ogólną podstawę systemu kategoryzacji bez względu na wybór ośrodka dokonującego klasyfikacji - stanowią grupy kryteriów:

- usytuowanie i warunki otoczenia wokół obiektu,
- utrzymanie czystości i porządku w domu jak i całym gospodarstwie,
- bezpieczeństwo w obiektach i gospodarstwie - brak źródeł zagrożeń,
- stan obiektu – rozkład pomieszczeń, oświetlenie, jakość podłóg i ścian itp.,
- wyposażenie i umeblowanie, różnego rodzaju udogodnienia (sprzęt AGD, RTV) itp.,
- przygotowanie całej rodziny, a także pracowników do przyjmowania gości,
- proekologiczność obiektu - segregacja odpadów, ekologiczne środki czystości.

Określenie minimalnych wymagań kategoryzacyjnych jest konieczne dla wykreowania marki produktu turystycznego, wyznaczenia podstawowego poziomu usługi.

Z powyższych powodów Polska Federacja Turystyki Wiejskiej *Gospodarstwa Gościnne* prowadzi dobrowolną kategoryzację obiektów turystyki wiejskiej. Może być ona przeprowadzona zarówno w obiektach, których właściciele są zrzeszeni w stowarzyszeniach kwaterodawców wchodzących w skład Państwowej Federacji Turystyki Wiejskiej *Gospodarstwa Gościnne*, jak i w obiektach osób w nich niezrzeszonych.

Tabela nr 3

Ilość obiektów hotelarskich w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2006

(stan na 31 grudnia)

Rodzaj	Kategoria	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Hotel	*	1	5	5	5	7	8	7
	**	9	19	26	32	35	36	37
	***	9	13	17	25	28	30	31
	****	-	1	1	1	1	1	3
Razem		19	38	49	63	71	75	78
Pensjonat	**	-	3	4	6	6	7	7
	***	5	5	5	5	6	7	6
Razem		5	8	9	11	12	14	13
Kemping	**	2	4	8	7	5	5	6
	***	-	-	-	1	1	2	5
	****	1	2	2	2	1	1	1
Razem		3	6	10	10	7	8	12
Schronisko młodzieżowe	I	1	2	2	3	3	3	1
	II	1	1	1	1	1	1	1
	III	-	-	-	1	1	1	1
Razem		2	3	3	5	5	5	3
Ogółem		29	55	71	89	95	102	106

Ponadto w 2005 r. wydano jedną promesę na hotel ***.

• **Zwiększenie dbałości o muzea w województwie, poprzez wsparcie kadry merytorycznej, poprawę bazy lokalowej i lepsze wyposażenie techniczne**

Ogólna wartość prac remontowych i konserwatorskich w siedzibach muzeów nieznacznie wzrosła z kwoty 1061810 zł w 2005 r. do 1112431 zł w 2006 r. Nakłady na funkcjonowanie instytucji muzealnych osiągnęły poziom 15099329 zł (w 2005 r. – 13321015 zł). W 2006 r. nastąpił wzrost zatrudnionych pracowników merytorycznych - 111,35 (w przeliczeniu na etaty) i pracowników administracji i obsługi 212,37 (w przeliczeniu na etaty). Ogółem w muzeach samorządowych pracuje 323,75 osób (w przeliczeniu na etaty).

- *Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku* - poprawa bazy lokalowej i wyposażenia technicznego Muzeum.
- *Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku* - prowadzono prace remontowe oraz zakończono ostatni etap prac konserwatorsko-budowlanych, na Wzgórzu Katedralnym we Fromborku. W czerwcu przewieziono z firmy Uniwesal w Żywcu kopułę i teleskop systemu Casseraina do pawilonu astronomicznego w muzealnym obserwatorium astronomicznym na tzw. Górze Żurawiej. Montaż urządzeń zakończono w listopadzie 2006 r. kończąc budowę nowej wieży astronomicznej z największym teleskopem optycznym w Polsce.
- *Muzeum Warmii i Mazur* - Zakupiono System Sygnalizacji Włamania i Napadu, kamery zewnętrzne i sprzęt komputerowy itp.

- **Budowa nowych i doinwestowanie istniejących instytucji kulturalnych**

- *Warmińsko – Mazurska Filharmonia w Olsztynie* w ramach realizacji I etapu prac inwestycyjnych, związanych z budową siedziby Filharmonii, dokonano przebudowy kolidujących z projektowanym budynkiem sieci infrastruktury technicznej.
- *Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie* - projekt *Revitalizacja Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie* (ZPORR). Efektem części pierwszego etapu działań było oddanie po remoncie do użytku skrzydła Teatru, w którym znalazło siedzibę Studium Aktorskie oraz stolarnia, pracownia krawieckie, pralnia, farbiarnia, tapicernia, pracownia szewska.
- *Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej Światowid w Elblągu* - projekt pt.: *Rozwój i poszerzenie oferty edukacyjnej CKiWM Światowid*, w ramach którego modernizowano budynek.
- *Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie* - projekt: *Modernizacja kina Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie VIII - XII 2006* miał na celu poprawę warunków powszechnego dostępu do dorobku polskiej europejskiej i światowej sztuki filmowej. Wyposażono kino Centrum w nowoczesne nośniki przekazu.
- *Teatr Dramatyczny w Elblągu* - wyremontowano pomieszczenia Teatru wraz z parkingiem przed Teatrem.

- C. **Wzrost jakości aktualnej oferty turystycznej**

- **Opracowanie i realizowanie programów wspierania i ochrony indywidualnych cech kultury regionalnej**

W 2006 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął Uchwały:

- w sprawie zasad udzielania dotacji z budżetu samorządu województwa na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru. Dotacje będą udzielane po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert. Pierwszy konkurs przewidziany został na 2007 r.
- w sprawie zasad, trybu i harmonogramu opracowania Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2008-2011.

W 2006 r. przeznaczono na zadania z zakresu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych kwotę 95800 zł, w ramach których zrealizowano 29 przedsięwzięć w regionie. Z ogólnej kwoty 306000 zł przeznaczonej na dofinansowanie realizacji zadań z zakresu kultury i ochrony jej dóbr wyodrębniono również kwotę 37000 na ochronę zabytków.

- **Poszerzenie programów i repertuaru instytucji kultury**

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

- projekt *Noc Muzeów* pod hasłem *Mikołaj Kopernik* realizowany w ramach Międzynarodowej Nocy Muzeów. Uczestniczyło w niej ponad 1200 osób,
- nowa oferta edukacyjna *Wyprawy przyrodnicze*, przygotowana wg koncepcji i realizowana pod kierunkiem pracowników Muzeum Przyrody,
- nowy cykl spotkań *Oko w oko z...*, poświęcony ciekawym ludziom regionu, zjawiskom kulturowym, aktualnym problemom itp.

Warmińsko – Mazurska Filharmonia w Olsztynie

- prawykonania światowe, m.in. Jacek Sykulski – Oratorium Gietrzwałdzkie, Janusz B. Lewandowski – Uwertura Polska.

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej Światowid w Elblągu

- *Tydzień z Rzeczpospolitą*.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie

- 26 programów (warsztaty, szkolenia, seminaria, konferencje, wystawy, projekcje filmowe, prezentacje samodzielnych grup twórczych, koncerty, jarmarki, festyny i kiermasze.

- **Zwiększenie opieki nad działalnością twórczą i zapewnienie warunków powszechnej edukacji kulturalnej wszystkich grup społecznych**

Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku

- wystawa prac twórców ludowych i rękodzielników z województwa warmińsko-mazurskiego,
- pracownie rzeźbiarskie i malarskie ,
- pokazy tradycyjnego tkactwa i kowalstwa,
- kiermasze twórczości ludowej.

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

- 26 nowych ekspozycji ze zbiorów własnych i we współpracy,
- cykliczne programy edukacyjne, adresowane do różnych grup społecznych,
- imprezy historyczno-rekreacyjne,
- spotkania w *Galerii Jednego Obrazu*,
- warsztaty muzealne we współpracy ze szkołami.

Teatr Dramatyczny w Elblągu

- Cykl spotkań artystycznych pn. *Scena przy stoliku*,
- Kurs doskonalący dla nauczycieli pn. *Mój warsztat teatralny*,
- Cykl spotkań pn. *Elbląska Scena Literacka*.

Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie

- Studium Aktorskie przy Teatrze, *Didaskalia* – popremierowe spotkania publiczności z twórcami.

Warmińsko – Mazurska Filharmonia w Olsztynie

- stale koncerty dla dzieci i młodzieży,
- specjalne programy edukacyjne dla przedszkoli integracyjnych regionu,
- współpraca ze szkołami ponadpodstawowymi, umożliwiającą zorganizowanym grupom uczniów uczestnictwo w wieczornych koncertach symfonicznych,
- program – *Włączenie najuboższych mieszkańców Olsztyna w życie kulturalne, oświatowe, sportowe i rekreacyjne miasta*.

Centrum Polsko-Francuskie Cotes d'Armor

- cykl spotkań z wybitnymi tłumaczami literatur obcych,
- otwarte prelekcje o współczesnej literaturze francuskiej,
- współorganizowanie i fundowanie nagród w wojewódzkich konkursach j. francuskiego dla uczniów szkół gimnazjalnych i licealnych.

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej Światowid w Elblągu

- działania ukierunkowane na pracę z dziećmi i młodzieżą,
- Mała Akademia Filmowa - program edukacyjny skierowany do przedszkoli i szkół podstawowych, edukacja dla filmu i przez film skierowana dla uczniów szkół gimnazjalnych i Cykl Lektur Szkolnych dla szkół średnich,
- wystawy artystów amatorów z terenu Elbląga województwa warmińsko – mazurskiego,
- przesłuchania powiatowego i rejonowego etapu 51 Ogólnopolskiego Konkursu Recytatorskiego dla młodzieży szkół średnich oraz szkół wyższych,

- X Ogólnopolski Festiwal Sztuki Słowa... *Czy to jest kochanie?*,
- Elbląskie Noce Teatru i Poezji - Festiwal Piosenki Wartościowej,
- Letnia Szkoła Edukacji Artystycznej- cykliczna forma edukacji kulturalnej młodzieży niepełnosprawnej realizowana w sezonie letnim, obejmuje ona zajęcia warsztatowe z malarstwa, ceramiki, batiku, teatralne, filmowe i kulturoznawcze,
- X Ogólnopolskie Spotkania Artystyczne Osób Niepełnosprawnych, na których zaprezentowano szereg spektakli i wystaw,
- konferencja pn. *Dla kogo jest ten świat?*, dotycząca włączania osób niepełnosprawnych w otwarte społeczeństwo.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie

- w *Galerii Stary Ratusz* prezentowane były prace plastyczne, fotograficzne twórców lokalnych i krajowych,
- promocja regionalnych nowości wydawniczych oraz popularyzowanie zbiorów książkowych i fonograficzne w formie wystaw,
- Akcja *Bookcrossing*,
- spotkania autorskie i wernisaże literackie,
- program *Czytające przedszkola* - cykl spotkań z głośnym czytaniem, w którym uczestniczyło 116 osób oraz udzielano porad rodzicom w doborze lektury do głośnego czytania w domu.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie

- działania na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych, animatorów kultury, instruktorów terapii zajęciowej i nauczycieli,
- Projekty adresowane do młodzieży alternatywnej- kontestującej, uzdolnionej artystycznie,
- Projekty adresowane do młodzieży szkół średnich, studentów, młodzieży pracującej,
- Edukacja dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych i gimnazjum z zakresu kultury ludowej.

Ośrodek Poszukiwań i Edukacji Teatralnej Węgałty

- edukacja teatralna, muzyczna i plastyczna dzieci i młodzieży,
- warsztaty z zakresu tańca tradycyjnego, ćwiczeń aktorskich, opracowań etiud teatralnych dla młodzieży szkół średnich, w ośrodkach i centrach kultury, w olsztyńskich placówkach psychiatrycznych,
- edukacja plastyczna dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- Warsztat Animatora Kultury w ramach których odbywały się warsztaty plastyczne, taneczne, a także filmowe,
- koncerty, przeglądy, festiwale przeznaczone dla różnorodnego odbiorcy.

• **Inicjowanie działań zmierzających do uzyskania przez miejscowości położone w województwie statusu miejscowości sanatoryjno-uzdrowiskowych**

W 2000 r. status uzdrowiska uzyskała miejscowość Goldap. Według analizy możliwości wprowadzenia funkcji uzdrowiskowej w województwie warmińsko-mazurskim opracowanej przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego istnieje także możliwość utworzenia uzdrowisk w następujących miejscowościach: Siemiany, Jasińczyk, Mikołajki, Elganowo, Marózek, Frombork, Górowo Iławeckie, Ameryka k. Olsztynka.

• **Promowanie nowych, mniej znanych obszarów turystycznych województwa**

Trwają prace przygotowawcze w związku z wdrożeniem na terenie Warmii i Mazur oznakowania, w tym turystycznych tablic drogowych oraz turystycznych tablic

informacyjnych będących jednym z elementów aktywizacji obszarów położonych w pasie oddziaływania wytyczonych drogowych szlaków turystycznych. Celem liniowego oznakowanie tych szlaków jest utworzenie w regionie strategicznych *korytarzy* turystycznych, które jako regionalne produkty będą wspierać i stymulować w swoim zasięgu rozwój lokalnej gospodarki turystycznej.

- **Zwiększenie aktywności turystycznej w rejonie Zalewu Wiślanego oraz jeziora Drużno**

Włączenie się w realizację projektu pn.: *Pętla Żuławska - Międzynarodowa Droga E-70*. W 2006 r. podjęto uchwałę w sprawie wyrażenia woli powierzenia Samorządowi Województwa Pomorskiego realizacji projektu *Pętla Żuławska – Międzynarodowa Droga Wodna E-70*, na odcinku położonym na obszarze Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Celem projektu był rozwój gospodarczy poprzez turystyczne wykorzystanie potencjału dróg wodnych.

- **Stworzenie bogatego wyboru usług okołoturystycznych**

W celu stworzenie szerokiej oferty usług okołoturystycznych podejmowane są następujące działania:

- wspieranie inicjatyw podejmowanych na rzecz rozwoju turystyki aktywnej, zwłaszcza poza sezonem letnim,
- przygotowanie projektu dotyczącego terenowego oznakowania zasobów i atrakcji turystycznych.

Efektom ww. działań będzie:

- wzrost atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej oferty regionu Warmii i Mazur,
- ułatwienie dostępności do regionalnych atrakcji oraz zasobów turystycznych,
- popularyzacja oferty turystycznej,
- pozytywny wpływ na aktywizowanie inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości turystycznej na obszarach wiejskich, zwłaszcza w pasie utworzonych *korytarzy*,
- polepszenie znajomości potencjału dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wśród mieszkańców regionu.

- **Utrzymanie sprawności i kompleksowego zagospodarowania osobliwości w skali europejskiej, jaką jest kanał Elbląsko-Ostródzki z połączeniem do jeziora Jeziorak razem z przylegającymi terenami**

W 2006 r. Projekt p.n.: *Revitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinkach Miłomłyn-Jezioro Drużno, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki wraz z budową portów w Miłomylynie, Małdytach oraz Zalewie* został wpisany do Programu Operacyjnego Innowacyjna gospodarka, działanie 6.4. *Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym*. Projekt ma na celu wzrost znaczenia turystyki w rozwoju gospodarczym obszaru Kanału Elbląskiego oraz wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, które zapewnią:

- poprawę warunków żeglugowych na Kanale Elbląskim,
- utrzymanie kanału jako zabytku techniki w dobrym stanie technicznym,
- poprawę stanu czystości wód – warunków siedliskowych organizmów wodnych,
- poprawę bezpieczeństwa powodziowego,
- poprawę bezpieczeństwa użytkowników kanału,
- zwiększenie zagranicznej turystyki pobytowej.

D. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki

- **Inicjowanie i tworzenie lokalnych organizacji turystycznych.**
- **Wspieranie i zaktywizowanie lobby turystycznego poprzez wspólne działania władz i zrzeszeń turystycznych**

Regionalne i lokalne organizacje turystyczne obejmujące swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, stanowią forum współpracy samorządów terytorialnych, zawodowych organizacji branżowych i podmiotów gospodarczych działających w turystyce. Tworzy się je w celu zapewnienia profesjonalnej promocji turystycznej regionu. Organizacje regionalne powstają w wyniku suwerennej decyzji podmiotów zainteresowanych rozwojem i promocją turystyki. Łącząc różne podmioty, doświadczenia i interesy zapewniają bardziej skuteczną i skoordynowaną promocję a także lepsze wykorzystanie rozproszonych środków promocyjnych. W 2003 r. z inicjatywy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego powstała Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna. W 2004 r. powstały pierwsze w województwie warmińsko-mazurskim lokalne organizacje turystyczne (LOT) – w Mrągowie, Szczytnie, Nidzicy, Gołdapi, Morağu i Mikołajkach. W 2005 r. LOT-y utworzono w Ostródzie i Iławie a w 2006 r. powołano stowarzyszenie *Dom Warmiński* skupiające powiaty: olsztyński, lidzbarski i braniewski.

- **Wsparcie inicjatyw lokalnych (w tym mniejszości narodowych) w tworzeniu placówek muzealnych, izb regionalnych, kolekcji oraz promocji miejsc historycznych**

Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku poparło inicjatywę tworzenia przez Ochotnicze Straże Pożarne w Mrągowie i Szczytnie Izb Pamięci. W celu wzbogacenia kolekcji tych Oddziałów i umożliwienia zorganizowania ekspozycji sprzętu strażackiego Muzeum przekazało sprzęt strażacki.

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Od sierpnia 2006 r. muzeum prowadzić będzie działalność programową i instruktażowo-merytoryczną dla osób prawnych, fizycznych i nieposiadających osobowości prawnej, działających na terenie powiatu w zakresie gromadzenia, opracowywania, przechowywania i udostępniania dóbr kultury.

- **Wsparcie współpracy partnerskiej regionów i samorządów, w tym wykorzystującej naturalne powiązania mniejszości narodowych z ich ojczyznami**

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie

- udział w II Przeglądzie Widowisk Kolędniczych Rejonu Solecznickiego w Solecznikach (Litwa), w obchodach 140-lecia Szkoły i Inauguracji Gimnazjum im. Konstantego Parczewskiego w Niemenczynie (Litwa),
- koncert *Na wileńską nutkę*,
- Jesienne Koncerty Muzyki Cerkiewnej.

Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku

- wystawa kultury materialnej mniejszości etnicznych (Łemków i Bojków) i narodowej – dotyczącej ludności ukraińskiej.

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku

- współpraca z instytucjami zagranicznymi ze Szwecji, Czech, Włoch i Wielkiej Brytanii – z ww. partnerami prezentowano stronę internetową (<http://www.worldviewnetwork.org>) zawierającą krótką historię poglądów na budowę świata, wizerunki pięciu wybitnych astronomów europejskich, dane dotyczące muzeów i ich współpracy,

- Współpracowano i wspierano działalność lokalnych stowarzyszeń kulturalnych Towarzystwa Miłośników Fromborka, Fundacji im. Mikołaja Kopernika we Fromborku.

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

- współorganizowanie ok. 80 spotkań o charakterze edukacyjnym, kulturalnym i społecznym, realizowanych przez instytucje samorządowe, związki twórcze i organizacje pozarządowe.

Teatr Dramatyczny w Elblągu

- spektakle w Tarnopolskim Akademickim Teatrze Dramatycznym (Ukraina),
- udział w Warsztatach Teatralnych dla osób niepełnosprawnych z Elbląga i Rostoku.

Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie.

- Występy teatrów z Ukrainy i Kaliningradu,
- spektakl Wołyńskiego Państwowego Instytutu Kultury i Sztuki z Łucka,
- udział w Festiwalu *Tarnopolskie wieczory teatralne*,
- nad przygotowaniem projektu *Teatr trzech kultur: Kłajpeda, Kaliningrad, Olsztyn*,
- Międzynarodowy Festiwal Teatralny *Na pomostach*.

Warmińsko – Mazurska Filharmonia w Olsztynie

- współpraca z samorządami lokalnymi - m.in.: Gala Noworoczna w Filharmonii, XV Koncert Europejski.

Centrum Polsko-Francuskie Cotes d'Armor – Warmia i Mazury

- Dni Frankofonii i Kultury Francuskiej,
- Dni Bretanii.

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej Światowid w Elblągu

- program współpracy transgranicznej z instytucjami kultury oraz organizacjami pozarządowymi z Obwodu Kaliningradzkiego.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie

- współpraca z Danią (Powiat Bornholm), Litwą (Okręg Taurogi), Ukrainą (Obwód Równieński) i Niemcami (Herne),
- kolekcje zbiorów mniejszości narodowych poprzez zakup literatury pięknej i popularnonaukowej oraz prenumeratę prasy obcojęzycznej.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie.

- porozumienie z Miejskim Pałacem Kultury we Lwowie dotyczące współpracy i wymiany doświadczeń w projektach będących przedmiotem działania obu placówek,
- współpraca z organizacjami ukraińskimi z Obwodu Winnickiego: Stowarzyszeniem *Initiativa*, Stowarzyszeniem *Opora*, Obwodowym Domem Kultury w Winnicy,
- działania na rzecz mniejszości romskiej (Międzynarodowy Dzień Romów, *Piknik cygański*),
- Projekt: *Warmińska Akademia Kultury - Złoty piasek*, który jest kontynuacją działań w ramach projektu *Sztuka jako katalizator społecznego włączenia i uczenia się w kontekście międzykulturowym*,
- integracyjny koncert charytatywny *Jesteśmy razem* z udziałem osób niepełnosprawnych z Olsztyna w ramach XIV Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- V Wojewódzkie Prezentacje Artystyczne dzieci i młodzieży niepełnosprawnej *Akordzik 2006*,

- VIII Festyn Integracyjno-Rekreacyjny Osób Niepełnosprawnych *Jesteśmy razem*,
 - Przegląd Artystyczny *KOMBATANT 2006* w ramach partnerskiej współpracy Centrum z Dziennym Domem Pomocy Społecznej *Kombatant* w Olsztynie,
 - konferencja *Przez CEiK-u wrota do Stadionu Leśnego - Stadion Leśny- co było, co jest, co będzie?*
- **Współtworzenie i współuczestniczenie w międzynarodowych i krajowych programach i imprezach kulturalnych**

Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku

- XIV Światowe Forum Mediów Polonijnych Tarnów – Olsztyn,
- Zjazd Muzealników z okazji 100-lecia Muzealnictwa na Wolnym Powietrzu w Polsce.

Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie

- XXIV Międzynarodowy Przegląd Widowisk Kolędniczych *Herody 2006*,
- XXIX Międzynarodowy Przegląd Wiosennych Widowisk Obrzędowych *Święto Wiosny 2006*,
- Jesienne Koncerty Muzyki Cerkiewnej we współpracy ze Związkiem Ukraińców w Polsce (kolem w Węgorzewie) i Parafią Greckokatolicką w Giżycku.

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku

- XXXIX Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej – Frombork 2006.

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

- uroczysta inauguracja Europejskich Dni Dziedzictwa. We współpracy z partnerami z zagranicy (Warmińskim Towarzystwem Historycznym w Niemczech, Westpreussenmuseum w Munster (Muzeum Mazurskie w Szczytnie), Lidzbarskim Domem Kultury (Muzeum Warmińskie w Lidzbarku Warmińskim).

Teatr Dramatyczny w Elblągu

- udział w festiwalach tj. min.: 6 Międzynarodowym Festiwalu Dziecięce Lato Teatralne w Warszawie, VII Narodowym Festiwalu *Tarnopolskie Wieczory Teatralne* w Tarnopolu (Ukraina).

Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie

- festiwale o charakterze międzynarodowym:
 - XIV Olsztyńskie Spotkania Teatralne,
 - II Tydzień Młodego Teatru *Prolog*,
 - III Międzynarodowy Festiwal Teatralny *Na pomostach*,
- W festiwalach wystąpiły teatry z Rosji, Niemiec, Ukrainy, Norwegii, Białorusi, Szwecji, Czech, Afrykańskiej Republiki Togo.

Warmińsko – Mazurska Filharmonia w Olsztynie

- współpraca z Obwodową Filharmonią Kalingradzką - w Kalingradzie odbyły się koncerty muzyki poważnej w wykonaniu Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Warmińsko – Mazurskiej, w Olsztynie miały miejsce koncerty rosyjskich zespołów i orkiestr kameralnych,
- w ramach XVI Koncertu Europejskiego - Orkiestra Symfoniczna Warmińsko – Mazurskiej Filharmonii wraz z połączonymi olsztyńskimi chórmi dokonała polskiego prawykonania Requiem Gótyckiego francuskiego kompozytora Philippe'a de Cancka.

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej Światowid w Elblągu

- *Pomosty* - europejskie spotkania młodzieży artystycznie uzdolnionej,

- Projekt *Sztuka dla życia* współfinansowany ze środków PHARE i Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego,
- Projekt *Przełamać ciszę*. Projekt zrealizowano we współpracy z partnerami rosyjskimi. Dofinansowany był ze środków Polsko - Amerykańskiej Fundacji Wolności w ramach programu *Przemiany w Regionie RITA*.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie zainicjowała na arenie międzynarodowej projekt *Internetowy Festiwal Literacki - Euroczytanie 2007*. Partnerzy: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, Biblioteka Publiczna w Taurogach (Litwa) i Kaliningradzka Regionalna Biblioteka Naukowa (Rosja). Projekt dofinansowany z Programu Sąsiedztwa Litwa, Polska, Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej. Biblioteka realizowała również projekty krajowe: BIL - Baza Informacji Lokalnej, WPBP – Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie:

- *Festiwal Atlantyda Północy* - cykl wydarzeń artystycznych opartych o historyczne dziedzictwo regionu - w ramach unijnego Programu Sąsiedztwa Litwa, Polska, Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG III A,
- W ramach Programu Młodzież z partnerami unijnymi:
 - o z zakresu wolontariatu europejskiego: Projekt: *Szczęśliwe godziny - integracja i czas wolny dzieci i młodzieży z upośledzeniem, Happy Hours- individual and integrative design for children youth with disabilities*, Projekt: *Fuenlabrada Por Una Europa Intercultural*, Projekt: *L'Europe Inyitee du Lycee*,
 - o młodzieżowe wymiany zagraniczne: Projekt: *Jak było kiedyś, jak jest teraz*,
 - o prezentacje programów europejskich: Projekt *Doświadczenia i perspektywy - Program MŁODZIEŻ na Warmii, Mazurach i Podlasiu* z udziałem przedstawicieli 15 krajów europejskich.

We wrześniu 2006 r. powołane zostało w Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie Regionalnego Punktu Informacyjnego EURODESK. EURODESK to europejski program informacyjny dla młodzieży i osób pracujących z młodzieżą. Funkcjonuje w 31 państwach. Finansowany jest przez Komisję Europejską oraz rządy państw, które w nim uczestniczą. Program ten działa na trzech poziomach europejskim, krajowym i regionalnym. Koordynatorem programu na poziomie europejskim jest Europejskie Biuro w Brukseli. Za koordynację programu w poszczególnych państwach odpowiadają Krajowe Biura a poziom regionalny to sieć Regionalnych i Lokalnych Punktów Informacyjnych, które udzielają informacji, korzystając z zasobów gromadzonych przez Europejskie i Krajowe Biuro Eurodesk. Baza zawiera informacje o programach polskich i europejskich, organizacjach i instytucjach, źródłach informacji publikacjach, stronach internetowych, czasopismach etc. - ta część bazy danych dostępna jest tylko i wyłącznie dla krajowych, regionalnych i lokalnych partnerów Eurodesk.

E. Informacja i promocja

• Regularna informacja o ofercie turystycznej i kulturalnej

Oferta kulturalna regularnie dociera do społeczności lokalnej głównie dzięki współpracy z mediami. Informacje o podejmowanych przedsięwzięciach kulturalnych ukazują się w prasie, telewizji, radio i portalach internetowych. W przypadku imprez o zasięgu ogólnopolskim nawiązywana jest współpraca z mediami ogólnopolskimi. Promocja i informacja o ofertach kulturalnych prowadzona jest poprzez: informatory, szczegółowe programy, afisze, różne formy zaproszeń, banery reklamowe, serwisy internetowe. Zapowiedzi wydarzeń kulturalnych przekazywane są drogą e-mailową, pocztową, faxem do zakładów pracy, szkół, przedszkoli, ośrodków kultury itp. Przed każdą premierą teatralną, festiwalem lub innym ważnym wydarzeniem kulturalnym organizowane są konferencje prasowe. Promocji teatru i spektakli służą happeningi, sympozja, spotkania z reżyserami, aktorami, scenografami, działania parateatralne organizowane w różnych miejscach takich jak księgarnie, kluby studenckie, biblioteki, domy kultury, place i ulice miasta. Drukowane są plakaty, programy, ulotki, afisze repertuarowe, foldery, zaproszenia i katalogi wystaw. Wiadomości o imprezach kulturalnych są stale aktualizowane na stronach internetowych instytucji kultury. Na uwagę zasługuje forma promocji ekspozycji Muzeum Warmii i Mazur w *Gazecie Olsztyńskiej* w cyklu *Muzeum w Gazecie*. Jest to unikatowe w Polsce *muzeum gazetowe*. Pracownicy Muzeum Budownictwa Ludowego Park Etnograficzny w Olsztynku uczestniczyli w pracach związanych z powstaniem mapy Muzeów na Wolnym Powietrzu w Polsce, która ukazała się w lipcu 2006 r.

• Rozbudowa systemu informacji lokalnej

Rozbudowa systemu informacji lokalnej w oparciu o biblioteki publiczne

Znaczne obszary działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie skoncentrowane były wokół poprawy swobodnego dostępu do informacji. Kontynuowana była współpraca bibliotek publicznych przy tworzeniu systemu bibliografii regionu warmińsko-mazurskiego w oparciu o biblioteki w siedzibach powiatów. Biblioteka w 2006 r. realizowała projekty:

BIL - Baza Informacji Lokalnej - aktualizowano i nadzorowano stronę internetową BIL: <http://www.bil-wm.pl>; 6 bibliotek (Biskupiec Pomorski, Korsze, Miłakowo, Płońnica, Ryn, Sorkwity) podjęło się tworzenia nowych baz, które zostały umieszczone na ogólnodostępnej mapce BIL-a. Na koniec roku kalendarzowego na stronie internetowej dostępnych było 51 baz informacji lokalnej.

WPBP - Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna - realizowano zadania zgodnie z umową zawartą z Zarządem Powiatu Olsztyńskiego, m.in. aktualizowano, nadzorowano, rozbudowywano stronę internetową WPBP; zastosowano mechanizm automatycznego łączenia baz katalogowych bibliotek realizujących projekt; zainstalowano nową wersję MAK WWW umożliwiającą kopiowanie opisów z baz katalogowych udostępnionych w Internecie; wykonywano systematyczne prace nad tworzeniem i modyfikacją katalogu centralnego książek bibliotek uczestniczących w projekcie.

• Utrzymanie na wysokim poziomie systemu informacji i promocji regionu funkcjonującego w sieci krajowej, poprzez:

- Utworzenie i wspieranie powiatowych ośrodków informacji i promocji turystycznej

W latach 2001-2003 w ramach Kontraktu dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego utworzono powiatowy system punktów informacji i promocji turystycznej. Decyzją Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego zatwierdzono stworzenie 35 punktów *it*. Powstałe informacje turystyczne

w regionie Warmii i Mazur cechuje jednolity standard, określony przez Polską Organizację Turystyczną, na który składają się: lokalizacja, dostępność, wyposażenie oraz oznakowanie. Dzięki wysokiej jakości usług świadczonych w poszczególnych punktach it warmińsko-mazurski system powiatowych centrów informacji i promocji jest postrzegany w kraju jako wzorcowy. Do 2006 r. Polska Organizacja Turystyczna nadała Certyfikat Najlepszego Centrum Informacji Turystycznej informacjom turystycznym w Elblągu (2005), Giżycku (2006) oraz Mrągowie (2006).

– Budowa pozytywnego wizerunku regionu

Zadanie to wymaga dalszego współdziałania wszystkich sfer turystycznych, władz regionu, instytucji rządowych i pozarządowych oraz branży turystycznej. Promocja i budowa pozytywnego wizerunku regionu jest jednym z podstawowych zadań własnych Samorządu. Dla potencjalnego turysty, wybór destynacji turystycznej, to nie tylko analiza ofert poszczególnych gestorów bazy turystycznej, ale w istotnym stopniu ocena atrakcyjności danego obszaru turystycznego, jego walorów, dostępności a także możliwości spędzania wolnego czasu.

W celu skutecznej promocji walorów turystycznych i inwestycyjnych regionu, działania przejawiają się we wzroście nakładów inwestycyjnych w odniesieniu do roku poprzedniego.

Zakres podejmowanych działań obejmuje:

- inicjowanie i koordynację działań w zakresie promocji regionu,
- inicjowanie i wspieranie promocji gospodarczej firm działających w województwie,
- współudział w przygotowaniu imprez i przedsięwzięć promujących region,
- gromadzenie i upowszechnianie materiałów promocyjnych dotyczących województwa.

Istotnym elementem składającym się na budowę pozytywnego wizerunku regionu są wizyty studyjne dziennikarzy. Celem tych podróży jest poznanie atrakcji i zasobów turystycznych, infrastruktury turystycznej regionu, zebranie informacji praktycznych o regionie. Zdobyte informacje są wykorzystywane w publikacjach, reportażach czy programach telewizyjnych. Szereg wizyt studyjnych dziennikarzy i touroperatorów zagranicznych zorganizowała też Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna.

Nawiązana została współpraca z telewizją regionalną w zakresie produkcji i emisji programów promujących województwo.

Funkcjonowanie instytucji kultury stanowi najlepszą promocję zabytków, a także sztuki współczesnej. Promocji regionu służą strony internetowe instytucji, informacje telewizyjne, radiowe, prasowe a także publikacje własne, informatory, foldery, plakaty. Pozytywny wizerunek regionu buduje także udział w spotkaniach, imprezach krajowych i zagranicznych, podczas których prezentowane są osiągnięcia poszczególnych instytucji kultury.

W 2006 r. Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie zaprezentowało 24 wystawy zarówno związane z programami i projektami Centrum, w tym twórczość artystyczną niepełnosprawnych dzieci, działania artystyczne młodzieżowych grup alternatywnych, jak i prezentacje promujące twórczość indywidualną i zbiorową artystów profesjonalnych – z Olsztyna i województwa. Do znaczących wystaw należały m.in.: wystawa dokumentacji fotograficznej z realizacji projektu *Mega Mix*, *Pasja*- malarstwo Ewy Bażanowskiej.

W marcu 2006 r. w Olsztynie odbyło się II Regionalne Forum Edukacyjne, na którym prezentowane były, w formie stoisk i pokazów, projekty realizowane w ramach Programu *Równać Szansę*.

W kwietniu 2006 r. projekt teatralny *Tu i Teraz*, którego efektem był spektakl *MC HCW PROJEKT* realizowany przez Zespół Inicjatyw Kulturalnych Centrum w latach 2003-2005

został zwycięzcą ogólnopolskiego konkursu teatralnego *Dolina Kreatywna- czyli czego szuka młoda sztuka* organizowanego przez Telewizję Polską. Fragmenty spektaklu kilkakrotnie pokazywano w maju 2006 r. na antenie TVP.

Od listopada 2006 r. Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie rozpoczął realizację wystaw w Galerii Urzędu Marszałkowskiego.

Sztandarowa impreza CEiIK - Ogólnopolskie Spotkania Zamkowe *Śpiewajmy Poezję* promowana jest za pośrednictwem lokalnej i ogólnopolskiej prasy, emitowana na antenie radiowej w Olsztynie i w rozgłośniach regionalnych, rejestrowana na żywo z dziedzińca Zamku Olsztyńskiego przez radio i TVP. W mediach ukazują się reportaże z wydarzenia, wywiady z wykonawcami konkursowymi jak i wywiady z artystami. Spotkania mają swoje wydawnictwa, archiwum fotograficzne, prezentowane na specjalnej stronie internetowej. 6 listopada 2006 Spotkania Zamkowe otrzymały nominację do konkursu *Najlepszy produkt - usługa Warmii i Mazur*.

– Zwiększenie liczby, jakości i wielkości nakładów wydawnictw promocyjnych

Ilość publikacji i wydawnictw promocyjnych utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie.

– Organizowanie cyklicznych imprez promujących region

W regionie promowanych jest ok. 40 cyklicznych przedsięwzięć i imprez o charakterze festiwalowym, teatralnym, plenerowym, a także tanecznym. Do nich zaliczyć można m.in. Olsztyńskie Lato Artystyczne, Międzynarodowy Letni Festiwal Teatralny *Na pomostach* w Olsztynie, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej we Fromborku, Olsztyńskie Spotkania Teatralne, Festiwal Kultury Kresowej w Mrągowie, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Country *Piknik Country* w Mrągowie, Lidzbarskie Wieczory Humoru i Satyry, *Każuuki* – *Wilniuki* w Lidzbarku Warmińskim, Dni Grunwaldu.

- **Zwiększenie w społeczeństwie świadomości korzyści płynących z rozwoju turystyki**

W ramach projektu *Działania na rzecz doskonalenia turystyki wiejskiej na Warmii i Mazurach* w Katedrze Architektury Krajobrazu i Agroturystyki (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) w Olsztynie utworzono punkt konsultacyjny, zadaniem którego była pomoc merytoryczna osobom zainteresowanym podjęciem działalności turystycznej na terenach wiejskich, a także prowadzącym działalność agroturystyczną na terenie Warmii i Mazur.

Podjęta została współpraca z Warmińsko-Mazurskim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Olsztynie w zakresie rozwoju i promocji turystyki wiejskiej na Warmii i Mazurach oraz z Polską Agencją Rozwoju Turystyki (m.in.: organizowano konferencję prasową na temat cyklu szkoleń *Rozwój przemysłu hotelarsko-turystycznego poprzez szkolenie kadr w wykorzystywaniu nowoczesnych technologii* podnoszących umiejętności i wiedzę we wdrażaniu i wykorzystywaniu nowoczesnej technologii.

W 2006 r. Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego objął patronat nad projektem p.n.: *Turystyka - wspólna sprawa* - pierwszym w Polsce dużym projektem w zakresie szkoleń i doradztwa dla branży turystycznej. Celem projektu jest podniesienie konkurencyjności branży turystycznej w wybranych regionach kraju poprzez doskonalenie umiejętności i kwalifikacji kadr.

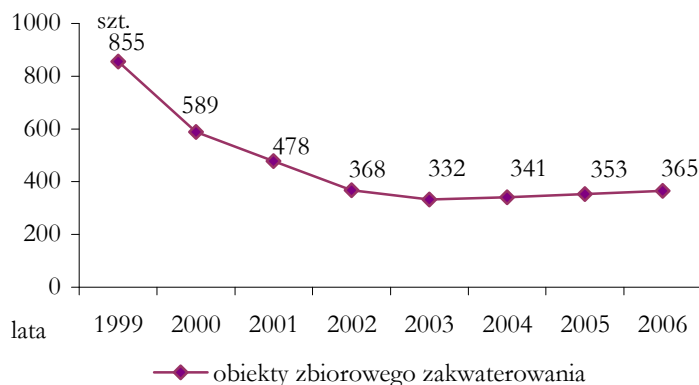
Wskaźniki oceny celu operacyjnego

Od 1999 r. notowano w województwie spadek zarówno ilości miejsc noclegowych i obiektów zbiorowego zakwaterowania jak ilości osób korzystających z noclegów. Tendencja spadkowa zatrzymała się w 2003 r. i od 2004 r. notuje się już systematyczny wzrost wskaźników. Województwo warmińsko-mazurskie w 2006 r. dysponowało ponad 38 tys. miejsc noclegowych, z których skorzystało 819 tys. osób. W 2006 r. województwo zajmowało 7. miejsce w kraju.

1. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania

Rycina nr 9

Obiekty zbiorowego zakwaterowania w województwie w latach 1999-2006

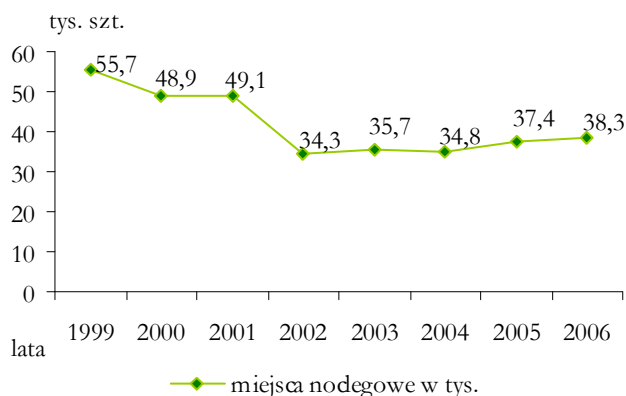

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005, 2006, 2007 oraz Rocznika Statystycznego Województw 2005, 2006.

2. Liczba miejsc noclegowych w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania

Rycina nr 10

Miejsca noclegowe w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005, 2006, 2007 oraz Rocznika Statystycznego Województw 2005, 2006.

Tabela nr 4

Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania wg rodzajów w latach 2005-2006

Lp.	Obiekty stan w dniu 31.VII	Ilość obiektów		Miejsca noclegowe	
		2006	zmiana w stosunku do 2005	2006	zmiana w stosunku do 2005
1.	Hotele	86	1	9590	907
2.	Motele	5	0	160	0
3.	Pensjonaty	21	-2	756	-298
4.	Inne obiekty hotelowe	26	3	1589	539
5.	Domy wycieczkowe	1	-1	40	-71
6.	Schroniska	0	0	0	0
7.	Schroniska młodzieżowe	9	-1	648	-65
8.	Szkolne schroniska młodzieżowe	16	2	1011	-99
9.	Kempingi	10	-2	1390	-314
10.	Pola biwakowe	25	5	2275	-237
11.	Ośrodki wczasowe	61	4	6944	563
12.	Ośrodki kolonijne	10	6	1155	479
13.	Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	23	5	3674	474
14.	Domy pracy twórczej	1	0	135	-21
15.	Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	17	1	1405	13
16.	Ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	1	0	14	-1
17.	Pozostałe obiekty	52	-10	7024	-1 467
18.	Zakłady uzdrowiskowe	1	0	480	8
	ŁĄCZNIE	365	12	38290	882

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2006, 2007

Powyższa tabela ilustruje zmiany ilości poszczególnych rodzajów obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania. W odniesieniu do 2005 r. wzrost zanotowano w liczbie hoteli i obiektów hotelowych, szkolnych schronisk młodzieżowych, pól biwakowych, ośrodków wczasowych i kolonijnych, ośrodków szkoleniowo-wypoczynkowych oraz zespołów ogólnodostępnych domków turystycznych. Spadek zanotowano w ilości pensjonatów, domów wycieczkowych, schronisk młodzieżowych, kempingów oraz pozostałych obiektów. Bez zmian pozostała liczba moteli, domów pracy twórczej, zakładów uzdrowiskowych oraz ośrodków wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego.

W 2006 r. zwiększeniu liczby obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania towarzyszył wzrost liczby miejsc noclegowych. Według stanu z 31 lipca 2006 r. w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego, liczba miejsc noclegowych wzrosła najbardziej, tj. o 70,9% w ośrodkach kolonijnych. W innych obiektach hotelowych liczba tych miejsc zwiększyła się o 51,3%, w ośrodkach szkoleniowo-wypoczynkowych o 14,8%, a w hotelach o 10,4%.⁴

⁴ Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.24.

Tabela nr 5

Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania (stan w dniu 31.VII. 2006)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006		
	w liczbach bezwzględnych			2004=100	2005=100
Obiekty	341	353	365	107	103,4
Miejsca noclegowe	34835	37408	38290	109,9	102,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007

Dane statystyczne dotyczące obiektów turystycznych zbiorowego zakwaterowania nie ujmują wszystkich kwater agroturystycznych funkcjonujących na terenie województwa. Obiekty te zaliczono do grupy obiektów indywidualnego zakwaterowania, w związku, z czym nie mają wpływu na dane dotyczące obiektów zbiorowego zakwaterowania.

Tabela nr 6

Zasoby bazy noclegowej w 2006 r. wg województw

Województwo	Liczba obiektów	Liczba obiektów całorocznych	Liczba pokoi w hotelach	Liczba miejsc noclegowych	Liczba miejsc noclegowych całorocznych
Ogółem	6694	4514	88409	574612	350562
Dolnośląskie	694	643	9402	45018	40976
Kujawsko-Pomorskie	317	188	3641	25469	14957
Lubelskie	314	182	2925	19042	10727
Lubuskie	300	186	3072	19553	9456
Łódzkie	229	180	3986	15821	11561
Małopolskie	819	718	10930	62747	55430
Mazowieckie	331	289	13212	36843	32017
Opolskie	114	86	1055	7491	4757
Podkarpackie	335	243	3094	20169	15101
Podlaskie	176	99	1549	11741	6171
Pomorskie	797	342	6800	83943	29117
Śląskie	426	383	7977	35179	32094
Świętokrzyskie	111	89	2019	7861	5758
Warmińsko-Mazurskie	365	192	5324	38290	18836
Wielkopolskie	516	331	7355	36648	22324
Zachodniopomorskie	850	363	6068	108797	41280

Źródło: GUS; opracowanie: Instytut Turystyki.

Pod względem ilości obiektów hotelowych zbiorowego zakwaterowania w 2006 r. województwo znalazło się na 7. miejscu w kraju. Więcej obiektów posiada województwo: zachodniopomorskie, małopolskie, pomorskie, dolnośląskie, wielkopolskie i śląskie.

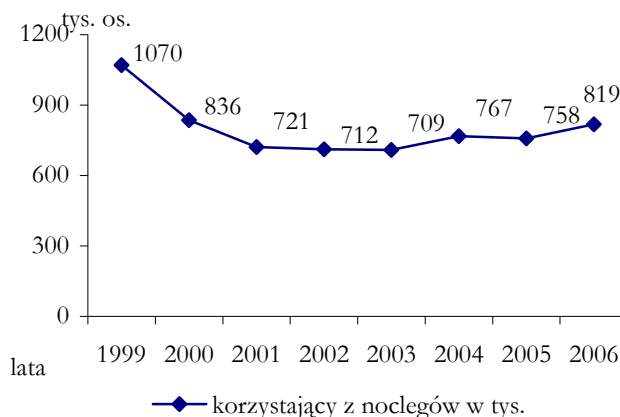
Bardzo istotnym czynnikiem stanowiącym o wielkości ruchu turystycznego jest oferta turystyczna. Zarzuca się branży turystycznej brak atrakcyjnych ofert pobytowych. Ważnym elementem są też warunki pogodowe, które skłaniają turystów do szukania ofert wypoczynku w cieplejszych regionach kraju oraz zagranicą. Aby turystyka była jedną z najważniejszych branż gospodarki, potrzebne są zachęty inwestycyjne, które pozwoliłyby rozbudować bazę noclegową i przygotować atrakcyjną ofertę. Przedsiębiorcy chętnie widzieliby tu możliwość uzyskania

zwolnień podatkowych. Negatywne tendencje w ruchu turystycznym województwa można także powiązać z brakiem komercyjnego podejścia do spraw turystyki oraz brakiem podejmowania wspólnych inicjatyw przez samorządy lokalne i przedsiębiorców. Należy, więc nacisk położyć na rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego. Podstawą do podjęcia tego typu działań w turystyce jest powołanie w 2003 r. Warmińsko-Mazurskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej.

3. Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania

Rycina nr 11

Korzystający z noclegów w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005, 2006, 2007 oraz Rocznika Statystycznego Województw 2005, 2006.

Podsumowanie i wnioski

Współczesny rynek turystyczny cechuje duża dynamika zmian. Stwarza to trudności związane głównie z nieustannym dostosowywaniem oferty turystycznej do oczekiwań i preferencji turystów. Niemniej jednak przedstawione powyżej działania wskazują na wysoką dbałość poszczególnych instytucji o rozwój, pielęgnację oraz propagowanie wartości kulturowych regionu. Stwierdzić należy, że zakres owych działań jest bardzo szeroki, a potrzeba ich dalszej realizacji – w takiej, a przede wszystkim poszerzonej formule – jest społecznie niezbędna. Przy kultywowaniu owych zamierzeń i inicjatyw, podniesienie jakości działań i poszerzenie ich zakresu jest związane m.in. z finansowaniem instytucji. Nawiązując do powyższego, szczególną uwagę należy zwrócić na szeroki wachlarz odbiorców, do których kierowane są opisane powyżej inicjatywy. Ten ostatni fakt decyduje, iż należy wspierać te działania oraz starać się, by ich praktykowanie wpisało się na stałą tradycję regionu.

Nowy okres programowania to okazja do pozyskania funduszy unijnych na inwestycje turystyczne i paraturystyczne. Planuje się skierować działania na tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności regionu poprzez wspieranie przedsięwzięć stanowiących impuls do rozwoju lokalnych inicjatyw i firm działających w sektorze usług turystycznych.

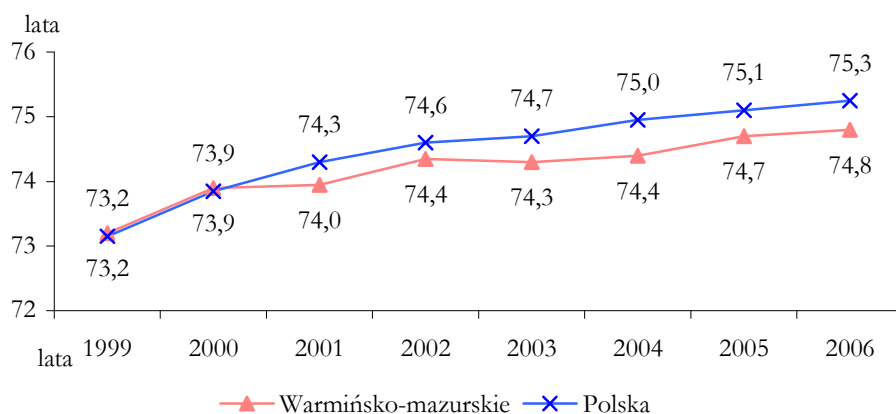
2.1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Długość życia (uśredniona)

Wskaźnik średniej długości życia w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie rósł na przestrzeni lat 1999-2006, w tempie przybliżonym do średniej krajowej. Od 1999 r. wzrósł o 1,6 roku, (średnia dla Polski wzrost o 3,1). Od 2005 r. zmiana ta wyniosła 0,1 roku (Polska 0,2). W latach 1999-2000 średnia długość życia równała się średniej krajowej, zaś w 2001 r. różniła się już od średniej o 0,3 roku, różnica ta powiększyła się do 0,5 roku w 2006 r.

Rycina nr 12
Średnia długość życia w latach 1999-2006

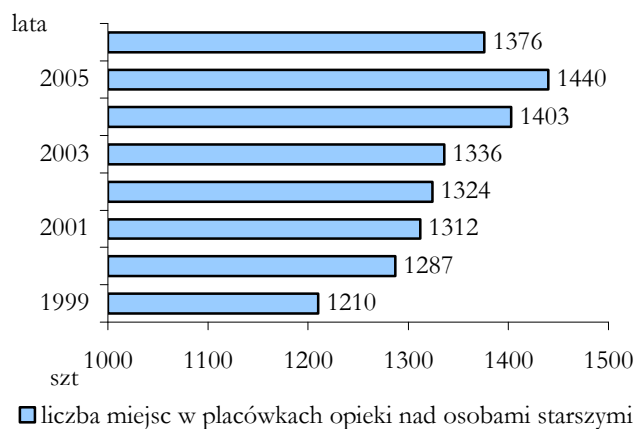

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2000-2007

2. Liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej określa podział domów pomocy społecznej w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone. Podział ten wyróżnia 6 typów domów z zaznaczeniem, że możliwe jest prowadzenie domu o charakterze łączonym, ale tylko w zakresie określonym przez ustawodawcę.

Rycina nr 13
Liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi w latach 1999-2006

W danych uwzględniono liczbę miejsc w domach pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz domach dla osób przewlekle somatycznie chorych. Podkreślenia wymaga jednakże fakt, iż osoby starsze ze względu na swój szczególny rodzaj niepełnosprawności mogą być również umieszczane w domach dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, domach dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz domach dla osób niepełnosprawnych fizycznie.

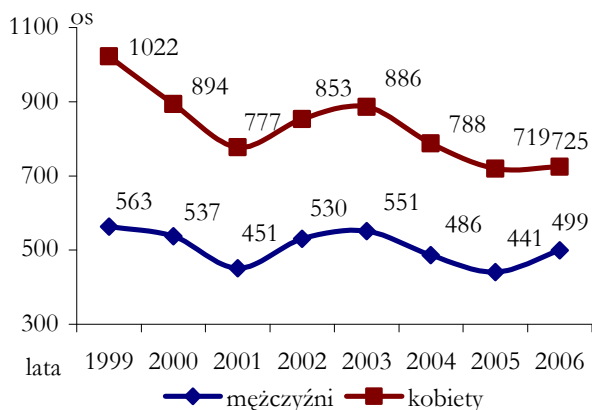
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z powiatowych centrów pomocy rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim

Od 2005 r. funkcjonuje w województwie jeden dom opieki działający na podstawie przepisów o działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku - liczba miejsc w placówce 40.

3. Imigracja w wieku powyżej 60 lat

Rycina nr 14

Napływ do województwa ludności pow. 60 roku życia w latach 1999-2006

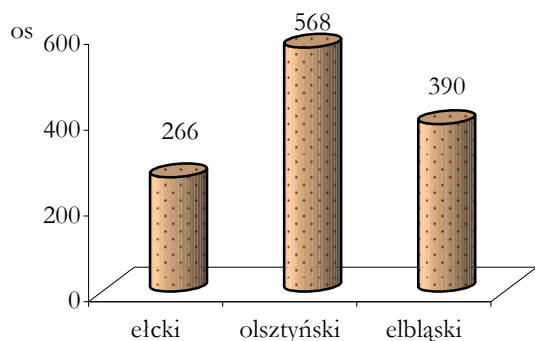

W odniesieniu do migracji ludności na pobyt stały obserwuje się stały spadek napływu do województwa warmińsko-mazurskiego ilości osób w wieku powyżej 60 lat. Od 1999 r. ilość ta spadła z 1585 osób do 1224 w 2006 r. Nadal w ilości zameldowań w województwie przeważają jednak kobiety.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2000- 2007

Rycina nr 15

Imigracja ludności powyżej 60. roku życia w podziale na podregiony w 2006 r.

Napływ ludności do województwa w podziale na powiaty wyraźnie wskazuje na przewagę w tym zakresie podregionu olsztyńskiego, w którym zameldowała się połowa osób powyżej 60. roku życia, które przybyły do województwa, tj. 568 osób, w tym w samym powiecie olsztyńskim i mieście Olsztyn 303 osoby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2000-2007

Podsumowanie i wnioski

Realizacja celu 1.6 Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa wydaje się być najsłabszym punktem Priorytetu I. W 2006 r. nie wzrosła ilość domów opieki działających na podstawie przepisów o działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom w podeszłym wieku, nie odnotowano również specjalnych projektów czy programów nakierowanych na podniesienie jakości usług przeznaczonych dla społeczeństwa starzejącego się.

Perspektywa nowych programów operacyjnych na lata 2007-2013, w tym zwłaszcza Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki będzie umożliwiała podjęcie stosownych czynności dla zapewnienia poprawy w zakresie realizacji tego celu operacyjnego Strategii.

2.1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu

Institucje otoczenia biznesu jako instrumenty pobudzania przedsiębiorczości, odgrywają istotną rolę w powstawaniu i rozwoju przedsiębiorstw, mogą w aktywny sposób kształtować rozwój przedsiębiorczości na danym terenie.

W województwie działa szereg instytucji otoczenia biznesu, wśród których do najaktywniejszych zaliczyć można:

Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. (WMARR S.A. w Olsztynie), która powstała w 1993 r. jako spółka akcyjna z inicjatywy samorządów lokalnych ówczesnego województwa olsztyńskiego.

Misją Agencji jest wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości w celu rozwoju gospodarczego całego regionu.

WMARR S.A. w Olsztynie pełni aktualnie rolę Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF) obsługującej realizację programów pomocowych UE, prowadzi Regionalny Punkt Konsultacyjny dla MSP, który posiada akredytację Krajowego Systemu Usług z zakresu usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, gdzie mała lub średnia firma może uzyskać informacje dotyczące zarówno podstawowych zagadnień związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz zarządzaniem przedsiębiorstwem, jak również dostępnych instrumentów wsparcia dla przedsiębiorców, w tym funduszy wsparcia UE oraz rządu polskiego. Usługi informacyjne dla MSP świadczone przez konsultantów PK są bezpłatne.

WMARR S.A. prowadzi także Warmińsko-Mazurski Regionalny Fundusz Pożyczkowy, który został utworzony w grudniu 2003 r. na podstawie umowy zawartej pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim a Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie. Celem funkcjonowania RFP jest udzielanie pożyczek mikro i małym przedsiębiorcom znajdującym się we wczesnej fazie rozwoju lub w fazie ekspansji lub przedsiębiorcom rozpoczynającym działalność gospodarczą, realizującym przedsięwzięcie współfinansowane ze środków pożyczki na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Oferowane wsparcie finansowe w postaci pożyczek poszerza i ułatwia dostęp do zewnętrznego źródła finansowania przedsięwzięć gospodarczych.

W strukturze WMARR S.A. funkcjonuje również Centrum Obsługi Inwestora.

Fundację *Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach*

Fundacja została powołana z inicjatywy instytucji zaangażowanych w rozwój gospodarczy regionu, którymi obecnie są:

- Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- Gmina Olsztyn
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
- Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

Misją Fundacji jest wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, w szczególności podejmowanie działań na rzecz sektora MSP. Fundacja wspiera przede wszystkim te działania, które są zintegrowane z lokalną i regionalną strategią rozwoju oraz te, które tworzą warunki dla nowych inwestycji pobudzających rozwój gospodarczy regionu. Fundacja świadczy usługi doradcze, szkoleniowe, informacyjne, audytorskie.

W ramach podpisanej umowy o współpracy pomiędzy Fundacją a Wydziałem Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego realizuje zadania mające na celu aktywizację zawodową, popularyzację przedsiębiorczości w środowisku studentów ostatnich lat studiów tego Wydziału. Odbywa się to m.in. poprzez: umożliwienie odbywania okresowych praktyk studenckich, udostępnianie informacji i pomoc merytoryczną przy pisaniu prac dyplomowych.

Fundacja była i jest inicjatorem, i realizatorem wielu przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym. Jej pracownicy prowadzili i koordynowali szkolenia, warsztaty, spotkania dotyczące zagadnień z zakresu przedsiębiorczości w Polsce i Unii Europejskiej.

Mając na uwadze jak najlepsze i najbardziej efektywne wykorzystanie unijnych funduszy strukturalnych, Fundacja przystąpiła do realizacji cyklu szkoleń mających na celu szczegółowe zapoznanie m.in. ze strukturą programów UE w okresie 2007-2013, zasadami przygotowania i wielopoziomowego zarządzania projektami zgodnie z wymogami Unii Europejskiej. Szkolenia te adresowane były przede wszystkim do przedstawicieli samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych jak również administracji państwowej i firm- beneficjentów funduszy. Łącznie, do końca 2006 r. przeszkolono 1680 pracowników samorządów, instytucji pozarządowych, beneficjentów i potencjalnych beneficjentów programów UE, z tego w 2006 r. - 560 osób.

W 2006 r. realizowane były następujące projekty:

- *Szkolenia, doradztwo i dotacje dla podejmujących działalność gospodarczą*
- *Staże dla pracowników sektora badawczo-rozwojowego i absolwentów szkół wyższych*
- *Stypendia dla absolwentów kontynuujących naukę na studiach doktoranckich*
- W 2006 r., w ramach programu UE *Leonardo da Vinci*, Fundacja przyjęła na 3-miesięczne staże 2 osoby z Rumunii.

Działdowską Agencję Rozwoju S.A. (DAR S.A) – powołaną w 1994 r. w celu wspomaganie rozwoju gospodarczego oraz kulturalnego i społecznego powiatu działdowskiego. DAR S.A. współpracuje z instytucjami państwowymi oraz samorządem terytorialnym w zakresie kształtowania i realizacji polityki regionalnej.

Jej celem nadrzędnym jest organizowanie szkoleń, kursów, konferencji, promocja regionu, wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości oraz podejmowanie wszelkich inicjatyw, które zmierzają do ograniczenia bezrobocia.

Przedstawiciele mikro, małej i średniej przedsiębiorczości mogą korzystać z bezpłatnych usług Punktu Konsultacyjnego, działającego w ramach Działdowskiej Agencji Rozwoju S.A., obejmujących zagadnienia związane m.in. z:

- prowadzeniem działalności gospodarczej oraz programami i formami wsparcia MSP, w szczególności w formie pakietów informacyjnych wraz z udzieleniem niezbędnych informacji dotyczących tematyki pakietu,
- dostępnymi programami pomocy, finansowanymi m.in. z budżetu państwa, programu Phare, funduszy strukturalnych oraz zasadami ubiegania się o dotacje,
- dostępną na rynku ofertą finansowania zewnętrznego np. przez instytucje finansowe – fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych.
- Punkt Konsultacyjny świadczy także usługi informacyjne dotyczące: prezentacji i wyjaśnienia zasad przygotowywania wniosków o udzielenie wsparcia, w ramach projektów pomocowych dostępnych dla MSP.

W strukturze Agencji funkcjonuje także:

- Lokalny Fundusz Pożyczkowy dla mikro i małych przedsiębiorców, którego celem jest ograniczenie bezrobocia na terenie powiatu działdowskiego i powiatów ościennych, dzięki stworzeniu szansy na rozpoczęcie lub rozwinięcie działalności gospodarczej w sytuacji, w której specyfika przedsięwzięcia uniemożliwia pozyskanie środków z innych instytucji finansowych. Lokalny Fundusz Pożyczkowy oferuje pożyczki dla przedsiębiorstw rozpoczynających i rozwijających działalność gospodarczą z przeznaczeniem na finansowanie bieżącej i inwestycyjnej działalności gospodarczej.
- Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych w Działdowie, który zabezpiecza kredyty i pożyczki dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na finansowanie bieżącej i inwestycyjnej działalności gospodarczej.

Działdowska Agencja Rozwoju S.A. w 2006 r. realizowała następujące projekty:

- *Rozwój przedsiębiorstw woj. warmińsko-mazurskiego ze szczególnym uwzględnieniem powiatu działdowskiego i nowomiejskiego poprzez doradztwo, szkolenie i bezpośrednie wsparcie finansowe* w ramach Działania 2.5 ZPORR,
 - *Rozwój przedsiębiorstw powiatu działdowskiego i nowomiejskiego poprzez doradztwo, szkolenie i bezpośrednie wsparcie finansowe* w ramach Działania 2.5 ZPORR,
 - *Rozwój przedsiębiorstw powiatu gołdapskiego i oleckiego poprzez doradztwo, szkolenie i bezpośrednie wsparcie finansowe* w ramach Działania 2.5 ZPORR
- Projekty te obejmowały wsparciem świadczenie usług szkoleniowych i doradczych, bezpośrednie wsparcie finansowe wpływające na rozwój przedsiębiorstw w postaci wsparcia pomostowego oraz jednorazowej dotacji inwestycyjnej. Projekty te skierowane były do osób pracujących, które zamierzają rozpocząć działalność gospodarczą, rolników i domowników oraz innych osób zatrudnionych w rolnictwie, a także osób fizycznych nie zarejestrowanych jako bezrobotne - młodzieży do 25 lat.
- *Lokalny Fundusz Pożyczkowy dla Mikro i Małych Przedsiębiorców* w ramach Działania 1.2 ZPORR,
 - *Lokalny Fundusz Poręczeń Kredytowych w Działdowie* w ramach Działania 1.2 ZPORR.

Iławska Izba Gospodarcza w Iławie, która zrzeszona jest w Krajowej Izbie Gospodarczej. Posiada akredytację w Krajowym Systemie Usług dla MSP w zakresie usług informacyjnych i szkoleniowych. Legitymuje się wdrożonym i certyfikowanym Systemem Zarządzania Jakością zgodną z PN-EN ISO 9001:2001.

Przedsiębiorca zrzeszony w Iławskiej Izbie Gospodarczej może liczyć na:

- promocję swojej firmy w kraju i zagranicą,
- pomoc w uzyskaniu dofinansowania wyjazdu na targi i misje zagraniczne,
- reprezentowanie i obronę interesów w kontaktach z administracją państwową, samorządową oraz innymi instytucjami użyteczności publicznej,
- bezpłatne konsultacje i doradztwo w prowadzonej działalności gospodarczej, m.in. w przygotowaniu wniosku o dofinansowanie ze środków publicznych (krajowych i unijnych),
- udział w bezpłatnych szkoleniach finansowanych ze środków publicznych,
- pomoc w uzyskaniu niskoprocentowanej pożyczki i jej zabezpieczeniu,
- 20% rabat przy wszystkich usługach komercyjnych (płatne szkolenia, przygotowanie kompletnego wniosku o dofinansowanie, wynajem sprzętu multimedialnego, wynajem sali,
- udostępnianie bazy danych podmiotów gospodarczych, usługi ksero, faks,
- udział w organizowanych spotkaniach integracyjnych (m.in. wyjazdy do teatru, kuligi, pikniki).

W siedzibie Izby działa również Fundusz Poręczeń Kredytowych, którego celem jest pomoc w powstawaniu, funkcjonowaniu i rozwoju przedsiębiorstw działających na terenie powiatu iławskiego. Pomoc ta jest realizowana przez udzielanie poręczeń kredytowych w celu udostępnienia małym i średnim przedsiębiorcom dodatkowych źródeł zabezpieczeń kredytów udzielanych przez instytucje finansowe. Uzyskane przy pomocy poręczenia środki zewnętrzne są przeznaczone na: inwestycje, tworzenie nowych miejsc pracy, na zakup środków trwałych lub obrotowych.

W 2006 r. zostały zrealizowane następujące projekty finansowane z funduszy strukturalnych:

- *Englisch i Deutsch z Europejskim Funduszem Społecznym*. Projekt realizowany dla 280 osób pracujących chcących podwyższyć swoje kwalifikacje zawodowe.

- *Podniesienie kwalifikacji językowych pracowników w powiatach ostródzkim, iławskim i nowomiejskim.* Projekt realizowany w trzech powiatach, w ramach którego 420 osób ucząc się języka podnosi swoje kwalifikacje zawodowe.
- *KIGNET – Izbowy System Wsparcia Konkurencyjności Przedsiębiorstw.* Projekt zmierzający do wzmocnienia organizacji otoczenia biznesu poprzez dostarczenie nowych i pełniejsze wykorzystanie istniejących już usług dla przedsiębiorców.
- *Budowa Sieci Punktów Konsultacyjnych.* Projekt polegający na udzielaniu konsultacji MSP m.in. z zakresu finansowania działalności gospodarczej, marketingu, prawa gospodarczego oraz wspomagający Ośrodek infrastrukturalnie w celu podniesienia standardu w/w usług.

Ponadto w ramach promocji przedsiębiorczości oraz polepszania jakości towarów i usług, w marcu 2006 r. Iławska Izba Gospodarcza organizowała Konkurs na Produkty Roku Powiatu Iławskiego - z udziałem Prezesa Krajowej Izby Gospodarczej, przedsiębiorców, samorządowców, wojewody, parlamentarzystów, regionalnej TVP oraz prasy.

Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie – będące organizacją przedsiębiorców zrzeszającą 200 członków, którym świadczy usługi z zakresu prawa, podatków, ZUS, kształcenia pracowników młodocianych, rejestracji firmy, dostępnych programów pomocowych i innych wymaganych przez przedsiębiorców.

W 2006 r. realizowane zostały następujące projekty dofinansowane ze środków UE:

- *Prowadzenie dwóch Punktów Konsultacyjnych dla przedsiębiorców w Olsztynie i Mrągowie*
- *Dofinansowanie na wzmocnienie potencjału do świadczenia usług*
- *Promowanie podejmowania działalności gospodarczej* - dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej

W 2006 r. zrealizowane zostały także usługi informacyjne, szkoleniowe i o charakterze ogólnym, wyłącznie dla MSP:

W wyniku realizacji projektów dofinansowanych z Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie utworzono w województwie 100 nowych przedsiębiorstw. Działając w systemie ośrodków Krajowego Systemu Usług Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie nawiązało więzi w regionie z ośrodkami wspierania biznesu. Projekty realizuje w partnerstwie np. Cech Rzemiosł Różnych w Mrągowie.

Nidzicką Fundację Rozwoju NIDA, która od 12 lat wspiera rozwój przedsiębiorczości, promuje lokalne inicjatywy, wdraża nowatorskie rozwiązania w zakresie rozwoju lokalnego i realizuje programy edukacyjne.

Od 1998 r. Fundacja prowadzi Punkt Konsultacyjny, w ramach którego świadczone są bezpłatne usługi doradcze i informacyjne, związane z aspektami finansowo-prawnymi prowadzenia działalności gospodarczej oraz zarządzaniem przedsiębiorstwem. W ramach Punktu informuje o dostępnej na rynku ofercie finansowania zewnętrznego (warunki udzielania kredytu czy pożyczki, oprocentowania, okres kredytowania itp.). Świadczy pomoc w opracowaniu biznes planów przedsięwzięć gospodarczych osobom bezrobotnym i firmom.

Usługi finansowe Fundacja realizuje poprzez Fundusz Poręczeń Kredytowych oraz Fundusz Pożyczkowy oparty o program *Mikropożyczki*.

Ponadto swoje cele Fundacja realizuje poprzez następujące działania:

- udzielanie poręczeń kredytów bankowych i pożyczek,
- udzielanie mikropożyczek,
- doradztwo ekonomiczne i prawne,
- szkolenia, konferencje i seminaria,

- organizacja targów i wystaw,
- wydawnictwa promocyjne i reklamowe,
- organizację i obsługę kontaktów zagranicznych władz samorządowych i przedsiębiorców,
- obsługę programów pomocowych Unii Europejskiej oraz innych programów funduszy i fundacji krajowych i zagranicznych,
- pomoc gminom i organizacjom pozarządowym w przygotowaniu aplikacji do programów Unii Europejskiej,
- rozdzielanie funduszy na cele edukacyjne, kulturalne, ochrony środowiska, ochrony zabytków i rozwoju gospodarczego,
- organizowanie spotkań, szkoleń, konferencji i wyjazdów studyjnych,
- wydawanie książek i biuletynów związanych z działalnością Fundacji.

Efektom tych działań jest ponad 1000 nowych miejsc pracy, około 80 nowych i rozwijających się małych i średnich firm oraz kilkaset przeszkolonych w różnych dziedzinach osób, które uczestniczyły w szkoleniach, organizowanych przez Fundację.

Fundacja w 2006 r.:

- powiększyła kapitał funduszu poręczeń kredytowych,
- utworzyła nową organizację – Związek Stowarzyszeń *Brama Mazurskiej Krainy*. Ta Lokalna Grupa Działania uczestniczy w realizacji inicjatywy Fundacji, w ramach Programu LEADER +,
- Koordynowała partnerski projekt, finansowanego z Programu EQUAL - przedsiębiorstwo społeczne *Garncarska Wioska* we wsi Kamionka, koło Nidzicy,
- realizowała Program ENGLISH TEACHING, Polsko - Amerykańskiej Fundacji Wolności,
- dzieliła się doświadczeniami z innymi organizacjami i samorządami lokalnymi z kraju i z zagranicy. Gościła kilkanaście grup z Rosji, Ukrainy, Białorusi, Mołdawia, Bułgarii, Gruzji, Tadżykistanu podczas wizyt studialnych.

Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości ATUT w Ostródzie, którego celem jest przede wszystkim:

- ograniczenie bezrobocia poprzez:
 - udzielanie poręczeń kredytowych nowo powstającym oraz istniejącym podmiotom gospodarczym z terenu powiatu ostródzkiego, na działalność związaną z tworzeniem nowych miejsc pracy i utrzymaniem już istniejących,
 - prowadzenie w szerokim zakresie doradztwa dla MSP, w tym również pomoc w przygotowywaniu wniosków do programów pomocowych, krajowych i Unii Europejskiej,
- wpływ na rozwój regionu ostródzkiego poprzez:
 - inicjowanie i wspieranie programów społecznych i gospodarczych w zakresie rozwoju kultury, ochrony środowiska naturalnego i aktywizacji obszarów wiejskich,
 - promowanie regionu, rozwój demokracji lokalnej i promocję postaw obywatelskich,
- pomoc w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy podmiotami gospodarczymi z regionu ostródzkiego z podmiotami krajowymi i zagranicznymi (konferencje, szkolenia, targi),
- wspieranie młodzieży uzdolnionej, pochodzącej z obszarów po pegeerowskich i wiejskich (fundusz stypendialny).

W 2006 r. zostały zrealizowane następujące projekty:

- *Bez strategii ani rusz - strategia Ozierska szansą na lepszą przyszłość* - Program Partnerstwa na linii współpracy organizacji pozarządowych i budowania społeczności demokratycznej w Obwodzie Kaliningradzkim,
- *Uczymy się języka swoich sąsiadów* - projekt realizowany na przełomie roku 2006-2007 - projekt skierowany do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych z Ostródy i Ozierska. Uczniowie z Polski uczyli się języka rosyjskiego, a Rosjanie polskiego,
- *50+ Przedsiębiorczość = PRACA* - projekt realizowany na przełomie roku 2005-2006 - celem projektu było przeszkolenie 50 osób po 50 – tym roku życia z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. Po przeszkoleniu zadanie uczestników polegało na przygotowaniu biznes planu swojej działalności, które po ocenie i wyborze 20 najlepszych zostały objęte wsparciem w formie dotacji,
- *Ośrodek Konferencyjno- Szkoleniowy dla MŚP w Faltyjankach* - 2004-2006 - głównym celem było uruchomienie w Faltyjankach ośrodka wsparcia firm z terenu powiatu ostródzkiego, jak również zawiązanie współpracy pomiędzy: Fundacją ATUT - Izbą Gospodarczą Powiatu Ostródzkiego i Morąską Izbą Gospodarczą .

Warmińsko-Mazurski Fundusz Poręczenia Kredytowe Sp. z o. o. w Działdowie,

który powstał w grudniu 2003 r.

Misją Funduszu jest wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw na terenie Warmii i Mazur poprzez budowę silnej i konkurencyjnej przedsiębiorczości regionalnej zdolnej konkurować w Unii Europejskiej. Misja ta realizowana jest poprzez:

- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- szczególne wspieranie przedsięwzięć gospodarczych z tych sekcji PKD, które wykorzystują zasoby naturalne Warmii i Mazur tj. turystyka, przemysł rolno-przetwórczy, handel,
- ułatwienie dostępu do środków funduszu regionalnego dla projektów uwzględniających ochronę środowiska oraz preferujących zatrudnienie kobiet lub realizowanych przez kobiety,
- aktywny wpływ na zmniejszenie bezrobocia poprzez wspieranie inwestycji tworzących nowe miejsca pracy i zachowania dotychczasowych,
- wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw już istniejących i nowopowstałych,
- udzielanie poręczeń do kredytów i pożyczek o charakterze inwestycyjnym i obrotowym,
- udzielanie poręczeń jako zabezpieczeń docelowych i przejściowych.

W 2006 r. kontynuowano budowę sieci sprzedaży poręczeń na terenie województwa w oparciu o:

- sieć placówek współpracujących instytucji finansowych,
- własne punkty poręczeniowe.

W 2006 r. kontynuowano promocję Regionalnego Funduszu Poręczeniowego m.in. poprzez udział w konferencjach oraz publikacje prasowe, reklamę prasową i radiową, ulotki reklamowe.

W ramach Spółki został wydzielony organizacyjnie Regionalny Fundusz Poręczeniowy którego kapitał tworzony jest ze środków własnych oraz środków pochodzących z dokapitalizowania w ramach projektu Regionalny Fundusz Poręczeń dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W 2006 r. Warmińsko-Mazurski Fundusz przyjął 87 wniosków na kwotę 8581140 zł, z czego udzielił 63 poręczenia o łącznej wartości 5097040 zł.

Elbląską Izbę Przemysłowo-Handlową, która została zarejestrowana 14 września 1999 r. na podstawie ustawy o Izbach Gospodarczych.

Misją Izby jest pomoc w tworzeniu nowych biznesów, rozwijanie przedsiębiorczości poprzez kreowanie warunków dla wzmocnienia pozycji sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na obszarze miasta Elbląga i regionu elbląskiego. Misja ta jest realizowana poprzez stwarzanie materialnych, merytorycznych i organizacyjnych warunków do ujawniania, rozwijania i wdrażania wszelkich inicjatyw przedsiębiorczych oraz związanych z nimi pomysłów dotyczących działalności produkcyjnej i usługowej, umożliwiających stały wzrost ilości podmiotów gospodarczych, a także zwiększenie liczby, związanych z nimi, miejsc pracy. EIPH świadczy usługi szkoleniowe, informacyjne i doradcze mające na celu założenie działalności gospodarczej, jak i podniesienie konkurencyjności już istniejących firm.

Elbląska Izba Przemysłowo-Handlowa w 2006 r. realizowała następujące projekty:

- *Elbląska Akademia Mikroprzedsiębiorcy*,
 - *Braniewska Akademia Mikroprzedsiębiorcy*,
- Powyższe projekty były skierowane do osób bezrobotnych, studentów, absolwentów szkół wyższych, osób mających pracę, ale chcących otworzyć własną działalność gospodarczą. Organizowano szkolenia pod kierunkiem zakładania działalności gospodarczej, pisania biznes planu, wniosku o dofinansowanie ww. działalności,
- *Punkt Konsultacyjny* - budowa Sieci Punktów Konsultacyjnych w ramach KSU
- W ramach Punktu Konsultacyjnego (w Elblągu i Braniewie), Izba świadczy bezpłatne usługi m.in. w zakresie: pomocy w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych dla przedsiębiorców, pomocy przy tworzeniu wniosków o dotacje.

Fundację Rozwoju Regionu Gołdap, której misją jest wspieranie i promowanie wszelkich przedsięwzięć gospodarczych, kulturalnych i oświatowych mających na celu rozwój i aktywizację regionu.

Misją Fundacji realizowana jest poprzez następujące cele:

- stymulowanie i wspieranie regionalnych inicjatyw gospodarczo-społecznych,
- wspieranie działań mających na celu przekształcenia strukturalne gmin zagrożonych takim bezrobociem,
- wspomaganie inicjatyw regionalnych w zakresie rozwoju myśli naukowo-technicznej oraz informacji,
- wspieranie przedsięwzięć gospodarczych, kulturalnych i oświatowych,
- promowanie powiatu gołdapskiego.

Promocją powiatu gołdapskiego zajmuje się Centrum Promocji Regionu Gołdap (CPRG), którego rdzeniem jest punkt informacji turystycznej.

Przy Fundacji działa również Gołdapski Fundusz Stypendialny, w ramach którego przyznawane są stypendia uczniom dziennych szkół średnich, którzy mają trudności z warunkami do nauki i posiadają jednocześnie określone zdolności i dobre wyniki w nauce.

Fundację Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi, która istnieje od 1998 r. Działania Fundacji są kontynuacją działalności Polsko-Szwajcarskiego Programu Regionalnego a zdobyte doświadczenia pozwoliły na pomnożenie kapitału i zwiększenie pomocy i oczekiwań małych i mikro przedsiębiorców.

Głównym celem działalności Fundacji jest wspieranie przedsiębiorczości poprzez udzielanie pożyczek na rozwój firm na preferencyjnych warunkach, wspieranie regionalnych inicjatyw w zakresie rozwoju myśli naukowo technicznej oraz wspieranie przedsięwzięć gospodarczych, kulturalnych i oświatowych mających na celu rozwój i aktywizację regionu.

Fundacja bierze udział w przedsięwzięciach aktywujących środowisko lokalne, w szczególności ludzi młodych i bezrobotnych, poprzez tworzenie warunków uczestnictwa

w życiu społecznym i zawodowym. Pomaga zainteresowanym mieszkańcom w dotarciu do informacji o nowoczesnych technologiach przekazu informacji i poruszania się na rynkach pracy unii europejskiej. Fundacja udziela także pożyczki: inwestycyjne, kupieckie oraz na wspieranie działalności gospodarczej.

Fundację Rozwoju Regionu Łukta, która jest organizacją pozarządową działającą od 1995 r. w sferze przedsiębiorczości, edukacji, kultury oraz promocji.

Współpracuje z innymi organizacjami pozarządowymi, instytucjami i urzędami. Pomaga przedsiębiorcom poprzez działalność informacyjną i pożyczkową, prowadzi fundusz stypendialny dla zdolnej młodzieży oraz realizuje projekty dla mieszkańców regionu. Jest współorganizatorem wielu imprez kulturalnych, współfinansuje działalność wielu grup nieformalnych (młodzież, seniorzy). Łącznie zrealizowała ponad 25 projektów, na które otrzymała dofinansowanie w wysokości około 10 mln złotych. Jest członkiem Związku Stowarzyszeń *Kraina Drwęcy i Pastłeki*, Polskiego Stowarzyszenia Funduszy Pożyczkowych oraz Lokalnej Organizacji Turystycznej *Kraina Nieodkrytych Tajemnic*. Od 2006 r. Fundacja posiada certyfikat Systemu Jakości w zakresie usług informacyjnych i finansowych. Została także zarejestrowana w Krajowym Systemie Usług dla sektora MSP.

Fundacja realizowała następujące projekty:

- *Fundusz Pożyczkowy instrumentem wsparcia rozwoju regionalnego* - projekt polegał na dokapitalizowaniu funduszu pożyczkowego *Przedsiębiorczość* dla mikro i małych przedsiębiorstw z powiatu olsztyńskiego, ostródzkiego i ilawskiego,
- *Leader+ - TAK, wiemy też jak* - projekt polegał na przeprowadzeniu spotkań informacyjno-szkoleniowych dla mieszkańców regionu, przeprowadzeniu badań ewaluacyjnych i analizy SWOT regionu, opracowaniu i wydaniu *Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich*, utworzeniu i zarejestrowaniu Lokalnej Grupy Działania jako Związku Stowarzyszeń *Kraina Drwęcy i Pastłeki*,
- *Silny sektor przedsiębiorczości kluczem rozwoju regionalnego* - projekt polegał na dokapitalizowaniu funduszu pożyczkowego *Przedsiębiorczość* dla mikro i małych przedsiębiorstw,
- *Rozwój i umocnienie instytucji otoczenia biznesu – FRRL* - celem projektu była poprawa jakości i dostępności świadczonych usług przez Fundację na rzecz przedsiębiorców z regionu poprzez udoskonalenie sprawności jej funkcjonowania, szerokiej promocji oraz wdrożenia oferty dostosowanej do potrzeb klientów. Dzięki realizacji projektu Fundacja została wyposażona w sprzęt komputerowy z oprogramowaniem, ksero cyfrowe oraz program do obsługi pożyczek. Skróciło to czas obsługi klientów a także ułatwiło pozyskiwanie wszelkich informacji na temat pożyczkobiorcy. Ponadto dzięki przeprowadzonym szkoleniom, pracownicy Fundacji podnieśli swoje kwalifikacje zawodowe.

Promując Fundusz Pożyczkowy Fundacja zmieniła swoją stronę internetową na bardziej dynamiczną i interaktywną. W wyniku przeprowadzonych badań potrzeb klientów ulepszyła oferowane usługi informacyjne i doradcze a także przygotowała standardy oferowanych usług.

Warmińsko-Mazurską Izbę Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie, która zrzesza 16 organizacji cechowych i 7 spółdzielni rzemieślniczych, na zasadach dobrowolnej przynależności. Misją Izby jest: przygotowanie dobrze wyszkolonych kadr dla rzemiosła i małej przedsiębiorczości, partnerskie wspieranie rozwoju rzemiosła i małej przedsiębiorczości oraz stałe doskonalenie i podnoszenie kwalifikacji pracowników Izby

Do głównych jej zadań należy:

- reprezentowanie interesów zrzeszonych członków wobec organów administracji publicznej, instytucji i organizacji,

- udzielanie pomocy instruktażowej i doradczej na rzecz członków,
- integrowanie środowiska rzemieślniczego i popularyzacja rzemiosła,
- przeprowadzanie egzaminów kwalifikacyjnych- czeladniczych i mistrzowskich,
- prowadzenie usług szkoleniowych na rzecz rzemiosła MSP,
- współpraca z zagranicą,
- nadzór nad przebiegiem przygotowania zawodowego w rzemiośle pracowników budowlanych.

Izba świadczy także usługi informacyjne, m.in. na temat administracyjno-prawnych aspektów prowadzenia działalności gospodarczej. Od 1996 r. wchodzi w skład Krajowego Systemu Usług dla MSP.

Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie, w 2006 r. realizowała następujące projekty szkoleniowo-doradcze:

- *Szkolenie z zakresu usług gastronomicznych - kuchnia francuska,*
- *Promocja aktywności gospodarczej - powiat olsztyński,*
- *Promocja aktywności gospodarczej - powiat ostródzki,*
- *Promocja aktywności gospodarczej - powiat mrągowski,*
- *Nowy zawód inwestycją w przyszłość - kurs kelnerski,*
- *Nadzieja - szkolenie spawaczy,*
- *E2-VET - Popularyzacja nauczania w zawodzie mechatronik,*
- *Interreg III Parlament Hanzęatycki.*

Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka w Pasłęku,

przy którym od 1 lipca 2005 r. działa Punkt Konsultacyjny. Usługi świadczone przez PK są bezpłatne ze względu na współfinansowanie ze środków wsparcia udzielonego przez PARP. W Punkcie Konsultacyjnym mikro, mali i średni przedsiębiorcy mogą uzyskać informacje obejmujące zagadnienia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz programami i formami wsparcia MSP.

Przy Stowarzyszeniu funkcjonuje również fundusz pożyczkowy. O pożyczkę ze środków Funduszu Rozwoju Przedsiębiorczości mogą ubiegać się mikro i mali przedsiębiorcy, którzy uzyskane finansowanie będą mogli przeznaczyć m.in. na: zakup, budowę, rozbudowę lub modernizację obiektów o charakterze bądź przeznaczeniu produkcyjnym, usługowym lub handlowym, wyposażenie w maszyny, urządzenia, narzędzia pracy, aparaturę oraz środki transportu.

Stowarzyszenie w 2006 r. realizowało następujące projekty:

- 1.6 SPO RZL *Nowoczesna kobieta pracująca,*
- SPO RZL *Wsparcie dla wspierających – program dla pracowników instytucji rynku pracy,*
- SPO WKP *Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości,*
- *Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości Powiatu Braniewskiego,*
- SPO WKP *Budowa sieci Punktów Konsultacyjnych w ramach Krajowego Systemu Usług dla małych i Średnich Przedsiębiorstw.*

Izba Gospodarcza Powiatu Ostródzkiego została powołana przez ostródzkich pracodawców w dniu 7 marca 2000 r.

Do jej głównych działań należy:

- promocja sektora gospodarczego powiatu ostródzkiego na terenie Polski, Unii Europejskiej oraz całego świata,
- doradztwo oraz pomoc w pisaniu wniosków o dofinansowanie sektora gospodarczego ze środków UE,

- organizacja oraz dofinansowanie misji gospodarczych, targów, spotkań biznesowych o charakterze lokalnym i międzynarodowym,
- dofinansowanie oraz organizacja szkoleń i kursów wszelkiego typu,
- tworzenie aktualnych baz danych powiatu ostródzkiego,
- wyszukiwanie na potrzeby sektora gospodarczego krajowych i zagranicznych importerów, eksporterów, inwestorów, przedstawicieli, specjalistów itp.,
- tworzenie korzystnych dla powiatu ostródzkiego międzynarodowych umów partnerskich mających na celu promocje za granicą przedsiębiorstw powiatowych,
- aktywne wspieranie redukcji bezrobocia poprzez: wspieranie współpracy Urzędów Pracy i lokalnych przedsiębiorstw; realizację programów wspierających redukcję bezrobocia (EFS); realizację programów mających na celu dofinansowanie nowych miejsc pracy; organizację współpracy międzynarodowej umożliwiającej szkolenia i podjęcie pracy w krajach UE.

W 2006r duża liczba przedsiębiorstw powiatu ostródzkiego ze względu na trudną sytuację na rynku pracy, tj. zwiększony popyt na pracę, zwróciła się do Izby Gospodarczej Powiatu Ostródzkiego z prośbą o pomoc w pozyskiwaniu pracowników, głównie w branżach: przetwórstwa spożywczego, turystycznej, laminatów – produkcja jachtów i elementów nadwozi samochodowych. Izba Gospodarcza Powiatu Ostródzkiego stworzyła system pomocy oparty na wykorzystaniu zasobów pracy w obszarach wykluczenia społecznego. Przy pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie i Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ostródzie udało się zaktywizować zawodowo dużą grupę osób, w większości kobiet.

Bezrobotni zostali poddani procedurze naboru w ścisłym porozumieniu z Powiatowym urzędem Pracy w Ostródzie i wykorzystaniem opracowanej przez Izbę Gospodarczą Powiatu Ostródzkiego specyficznej metody selekcji branżowej. Wykorzystano ogólnodostępne elementy technik doradztwa zawodowego, profesjonalnej analizy osobowościowo - psychologicznej oraz przeprowadzono branżowe szkolenia specjalistyczne.

Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw (KSU)

KSU powstał w październiku 1996 r. z inicjatywy Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw (obecnie Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości), która pełni rolę koordynatora działań systemu.

KSU jest siecią dobrowolnie współpracujących ze sobą niekomercyjnych organizacji świadczących na rzecz mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących działalność gospodarczą, usługi: doradcze (w tym o charakterze ogólnym oraz o charakterze proinnowacyjnym), szkoleniowe, informacyjne i finansowe (w tym udzielanie poręczeń oraz udzielanie pożyczek).

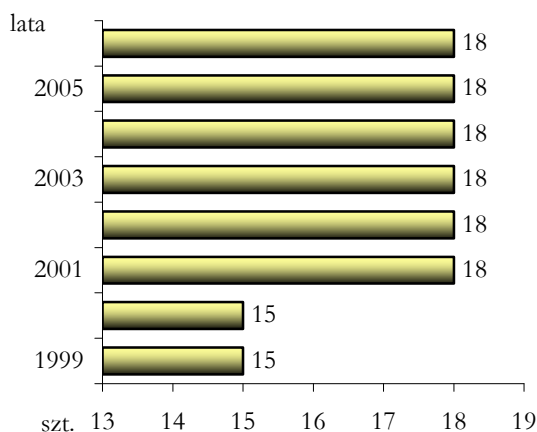
Misją KSU jest partnerskie wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorców. Podstawowym celem systemu jest podniesienie konkurencyjności polskich MSP poprzez dostarczenie im kompleksowej oferty wysokiej jakości usług oraz przygotowanie ich do działania na Jednolitym Rynku Unii Europejskiej.

Uczestnictwo w systemie jest całkowicie dobrowolne, współpraca między ośrodkami ma na celu wyłącznie rozwój systemu wsparcia małych i średnich firm, a tym samym zwiększenie ich konkurencyjności.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Liczba instytucji otoczenia biznesu w regionie

Rycina nr 16
Liczba instytucji otoczenia biznesu
w województwie w latach 1999-2006

Wskaźnikiem przyjętym w ramach tego celu operacyjnego jest liczba instytucji otoczenia biznesu w regionie Warmii i Mazur. Jak zaprezentowano na rycinie liczba ta od 2003 r. utrzymuje się na poziomie 18 instytucji, czyli o 3 instytucje więcej niż w latach 1999 - 2002.

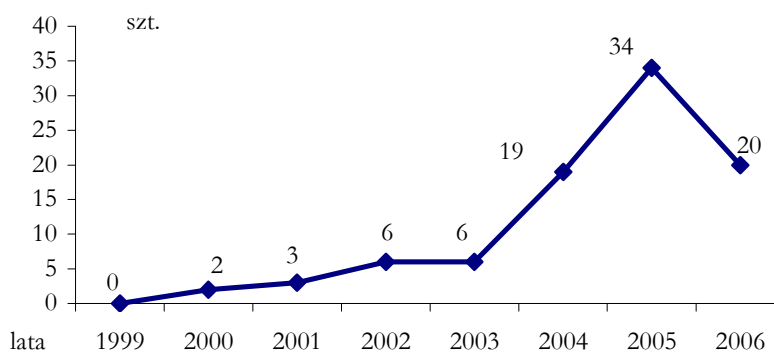
W tej kategorii zostały uwzględnione instytucje zrzeszone w ramach Krajowego Systemu Usług przy Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości oraz instytucje okołobiznesowe zgodnie z definicją zawartą w Uszczegółowieniu do RPO Warmia i Mazury 2007-2013. Uwzględniono tylko instytucje, które oferują określone wsparcie merytoryczne dla przedstawicieli MSP.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

2. Liczba realizowanych projektów przez IOB

Ocenie aktywności i intensywności działania instytucji otoczenia biznesu może służyć również informacja na temat ilości wniosków o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej złożonych przez wspomniane podmioty. Poniższa rycina prezentuje dynamikę zaproponowanego wskaźnika.

Rycina nr 17
Liczba wniosków złożonych przez IOB o wsparcie ze środków Unii Europejskiej
w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

Podsumowanie i wnioski

Pomimo iż od kilku lat nie obserwuje się wzrostu ilości instytucji otoczenia biznesu w województwie warmińsko-mazurskim (por. rycina 16), jakość oferowanych przez te instytucje usług skierowanych dla MŚP systematycznie wzrasta. Tworzone są nowe instrumenty ułatwiające przedsiębiorcom zarówno korzystanie z szans, jakie niesie za sobą członkostwo Polski w Unii Europejskiej, jak i nadążanie za nowymi wyzwaniami i trendami narzucanymi przez konkurencję. Instytucje otoczenia biznesu z regionu Warmii i Mazur czynnie uczestniczą w wykorzystywaniu środków unijnych w celu zwiększenia zatrudnienia na poziomie lokalnym, promowania postaw przedsiębiorczych oraz podnoszenia poziomu konkurencyjności lokalnych firm. Powstają zarówno fundusze pożyczkowe jak i poręczeniowe, a także system ułatwiający ubieganie się o środki unijne. Ponadto instytucje te same wykorzystują w coraz większym zakresie fundusze unijne z przeznaczeniem na swój własny rozwój. Obserwuje się również stały wzrost wykwalifikowanej kadry w strukturach tychże instytucji, co dodatkowo podnosi ich potencjał.

Kolejne lata i nowy okres programowania będą niosły za sobą dalsze wyzwania dla instytucji otoczenia biznesu, pozwolą być może na rozwinięcie nowych instrumentów nie istniejących obecnie w województwie oraz wzmocnienie struktury promowania innowacyjności w regionie.

2.1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego

Tendencje w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego

24 czerwca 2005 r. Ministerstwo Nauki i Informatyzacji opublikowało dokument zatytułowany: *Strategia kierunkowa rozwoju informatyzacji Polski do roku 2013 oraz perspektywiczna prognoza transformacji społeczeństwa informacyjnego do roku 2020*, która miał być dokumentem wspierającym wzrost ekonomiczny i społeczny poprzez skuteczną stymulację wykorzystania możliwości technik informacyjnych i komunikacyjnych we wszystkich obszarach życia istotnych dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

Aby sprostać zadaniom, które niosą za sobą cele Strategii rozwoju informatyzacji kraju, w grudniu 2006 Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął decyzję o przystąpieniu do opracowania *Strategii informatyzacji województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2007-2015*.

Do 2006 r. cele związane z rozwojem społeczeństwa informacyjnego na terenie województwa realizowała *Strategia Informatyzacji Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2004-2006*, która wyznaczała cztery obszary strategiczne, na których powinno skoncentrować się województwo w podanym okresie. Są to:

- Rozwój infrastruktury teleinformatycznej,
- Rozwój i promocja e-usług,
- Rozwój edukacji w zakresie Społeczeństwa Informacyjnego,
- Rozwój nowych sposobów finansowania realizacji strategii.

Powyższe obszary strategiczne dla województwa wynikają z obszarów rozwoju społeczeństwa informacyjnego priorytetowych dla Unii Europejskiej i Polski oraz diagnozy stanu informatyzacji regionu. Na bazie zapisów *Strategii Informatyzacji Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2004-2006* opracowane zostały szczegółowe koncepcje projektów dotyczących informatyzacji. Tworzą one spójną całość, która z jednej strony dba o rozwój podstawowej infrastruktury, a z drugiej wspiera rozwój e-usług i treści prezentowanych w Internecie oraz kładzie nacisk na edukację społeczeństwa w zakresie stosowania nowoczesnych technik komunikacji. Jako główne źródło finansowania projektów *Strategia* przewidywała fundusze strukturalne. Realizacja tych projektów w latach 2004-2006 spełnia przyjęte założenia *Strategii Informatyzacji*.

Działania w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego

Wrota Warmii i Mazur elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej i świadczenia usług publicznych

W dniu 23 czerwca 2006 r. Instytucja Pośrednicząca podpisała z Województwem Warmińsko-Mazurskim umowę o dofinansowanie projektu *Wrota Warmii i Mazur – elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej i świadczenia usług publicznych*.

Przedmiotem projektu jest wyposażenie 112 jednostek administracji samorządowej na Warmii i Mazurach w niezbędne narzędzia informatyczne pozwalające uruchomić bezpieczne funkcjonowanie e-urzędu i stworzyć podstawy do stworzenia w przyszłości elektronicznej administracji. Funkcjonalność dostarczonych rozwiązań zapewni skuteczną i bezpieczną komunikację za pomocą narzędzi IT wewnątrz urzędu, pomiędzy urzędami oraz interesant - urząd. Liderem Projektu jest województwo warmińsko-mazurskie, zaś partnerami 111 jednostek samorządu terytorialnego województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem projektu jest przygotowanie administracji publicznej w województwie warmińsko-mazurskim do skutecznego udziału w tworzeniu w regionie społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy, poprzez stworzenie niezbędnych do tego merytorycznych, organizacyjnych i technologicznych podstaw. Cele szczegółowe natomiast obejmują utworzenie portalu o funkcjonalności umożliwiającej kontakt on-line obywatela z urzędem i wdrożenie kompleksowych systemów zarządzania i elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych, co w efekcie doprowadzi do sprawniejszej obsługi interesantów.

Dnia 19 lipca 2006 r. wysłano ogłoszenie dotyczące postępowania o zamówienie publiczne na zarządzanie projektem *Wrota Warmii i Mazur – elektroniczna platforma funkcjonowania publicznej oraz świadczenia usług publicznych*. Wnioski złożyły 4 firmy (konsorcja firm) i każda z nich spełniła stawiane kryteria i została dopuszczona do składania ofert. 25 września miało miejsce otwarcie ofert przetargowych. Dokonano wyboru najkorzystniejszej oferty złożonej przez konsorcjum, którego liderem jest Krajowa Agencja Informacyjna *INFO* sp. z o.o. z siedzibą w Warkalach. Dnia 25.10.2006 r. podpisana została umowa na pełnienie funkcji Menedżera Projektu z w/w firmą.

W dniu 27.11.2006 r. wysłano ogłoszenie dotyczące postępowania o zamówienie publiczne na dostawę sprzętu komputerowego i serwerów, dostawę instalacji oprogramowania do funkcjonowania e-urzędu i konfigurację systemów informatycznych. Termin składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu upłynął 12 grudnia 2006.

Ze względu na przedłużające się terminy procedur przetargowych, realizacja działań określonych w harmonogramie rzeczowo-finansowym uległa przesunięciu w czasie. W związku z powyższym Beneficjent wystąpił do Instytucji Pośredniczącej o ustalenie nowych terminów realizacji umowy. Urząd Marszałkowski dostarczył do Urzędu Wojewódzkiego dokumenty niezbędne do podpisania aneksu.

Kultura Informacja Sukces – Sieć PIAP w województwie warmińsko-mazurskim

Celem strategicznym projektu jest tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego a poprzez to:

- Wzrostu poziomu zatrudnienia na obszarach objętych projektem,
- Wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej,
- Podniesienia jakości życia mieszkańców.

Cele operacyjne projektu to powstanie:

- 2 telecentrów w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie,
- 5 telecentrów w pięciu miastach powiatowych (Pasłęk, Bartoszyce, Elk, Pisz, Szczytno),
- 187 telecentrów w ponad 70 gminach województwa warmińsko-mazurskiego,
- 1 infomatu przy budynku Biblioteki Publicznej w Olsztynie,

- 5 informatów w pięciu miastach powiatowych (Pasłęk, Bartoszyce, Elk, Pisz, Szczytno).

W czerwcu 2006 r. podpisano umowę na dofinansowanie projektu, po czym rozpoczęto postępowanie o zamówienie publiczne na dostawy sprzętu i oprogramowania komputerowego, informatów i systemów klimatyzacji. W grudniu rozpoczęła się dostawa i montaż zakupionego sprzętu.

W 2006 r. na terenie województwa realizowany był również projekt **Autobus Internetowy (N@utobus)**. Był to projekt szkoleniowy skupiający się na edukacji społeczeństwa poprzez kształtowanie świadomości technologicznej.

Cele projektu:

- aktywacja wspólnot lokalnych z obszarów o niższym poziomie rozwoju gospodarczego,
- rozwijanie umiejętności związanych z korzystaniem z Internetu.

Autobus internetowy podróżował do lokalizacji w 16 województwach, odwiedzając małe i średnie miasta oraz większe wsie. Podczas podróży organizowane były szkolenia obejmujące podstawową obsługę komputera oraz Internetu, przybliżające takie tematy, jak dostęp szerokopasmowy do Internetu, podpis elektroniczny, czy publiczne punkty dostępu do Internetu. W n@utobusie można było także poznać elektroniczne rozwiązania wymiany informacji dla urzędów i szpitali. Podczas szkoleń prezentowane były systemy e-karty miejskiej, e-recepty i koncepcja telemedycyny. Odwiedzający internetowy autobus mogli zapoznać się z elektroniczną kartą zdrowia, zdobyć informacje na temat e-zamówień publicznych, idei e-podatków, dowiedzieć się jak funkcjonuje eLearning, czy eSzkola. W ciągu 6 miesięcy - od lipca 2006 r. do stycznia 2007 r. N@utobus odwiedziło ponad 10 tys. mieszkańców naszego województwa. Najczęściej w szkoleniach uczestniczyli urzędnicy, strażacy, nauczyciele, policja, wojsko, osoby starsze, osoby niepełnosprawne oraz dzieci i młodzież.

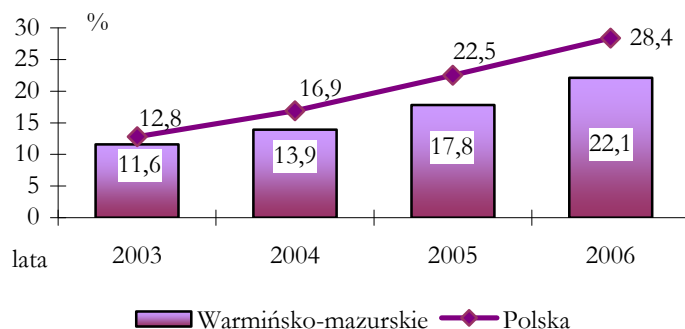
Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu

Wskaźnik liczby gospodarstw domowych z dostępem do Internetu stale wzrasta. W 2002 r. wynosił on 9,7 % ogółu, w 2005 r. wynosił już 17,8 % a w 2006 r. 22,1%.

Rycina nr 18

Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu w latach 2003-2006 (w %)

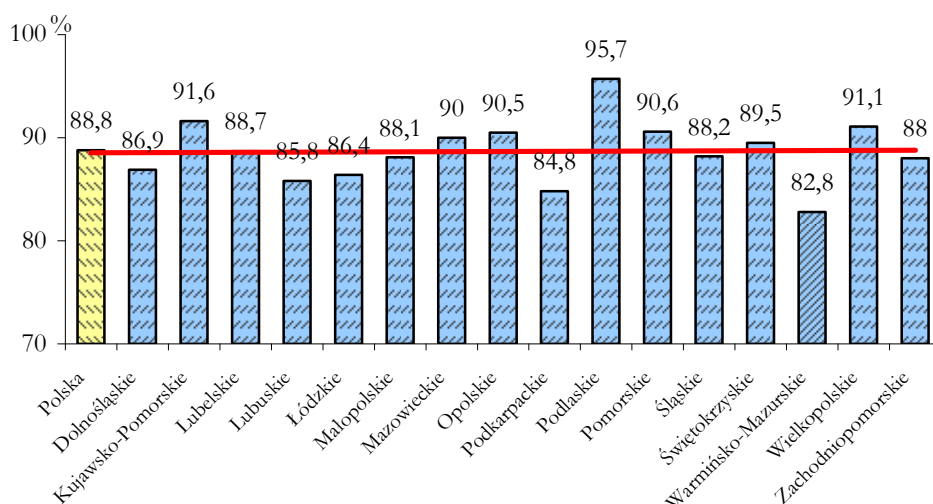
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Roczników Statystycznych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2004-2007

2. Przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu

Wskaźnik % przedsiębiorstw z dostępem do Internetu nie był badany w latach 1999-2005, w 2006 r. miał wartość 82,8% ogółu wszystkich przedsiębiorstw w województwie, co dało Warmii i Mazurom ostatnie miejsce w kraju. Wskaźnik ten jest niższy od 6 punktów procentowych od średniej krajowej.

Rycina nr 19

Przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu w 2006 r. (w %)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województw 2007

Podsumowanie i wnioski

Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego przyczyni się do intensyfikacji rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez poprawę warunków dostępu do Internetu i telekomunikacji, warunków dla rozwoju komunikacji, co wiąże się z poprawą warunków dostępu do informacji publicznej, publicznych i komercyjnych e-usług, (w tym e-government, e edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa) świadczonych drogą elektroniczną oraz do gospodarki elektronicznej (e-business). Pozwoli to na włączenie naszego regionu w procesy rozwojowe kraju i umożliwi przełamanie peryferyjności oraz barier cyfrowego wykluczenia, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach. Dzięki temu obywatele i przedsiębiorcy zyskają łatwiejszy dostęp do informacji, a region Warmii i Mazur stanie się znacznie bardziej atrakcyjny gospodarczo i turystycznie.

2.1.9. Doskonalenie administracji

W dniu 11 października 2000 r. Zarząd Województwa przyjął Warmińsko-Mazurski Program Promocji Jakości na lata 2000-2015, a następnie program ten został wpisany w *Strategię rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego*.

Dnia 13 grudnia 2000 r. doszło do podpisania deklaracji współpracy pomiędzy Ministrem Gospodarki a Marszałkiem Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie realizacji Programu Promocji Jakości Ministerstwa Gospodarki i Programu Promocji Jakości województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach tej współpracy w latach 2001-2005 odbyła się 1 konferencja i 5 seminariów szkoleniowych, odpowiednio o tematyce: *Systemy Zarządzania Jakością w Urzędach Administracji Samorządowej*, *System zarządzania środowiskowego ISO 14001*, *Zarządzanie jakością w perspektywie integracji i Unią Europejską*, *Zarządzanie jakością, ochrona środowiska i bhp w perspektywie*

integracji z Unią Europejską, Rola systemów zarządzania jakością w dostosowywaniu przedsiębiorstw do wymogów rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, Rola systemów zarządzania w spełnianiu wymogów prawa Unii Europejskiej. Ogółem w powyższej konferencji i seminariach uczestniczyli m.in. przedstawiciele z 53 urzędów samorządowych z regionu.

Między innymi w celu podniesienia wiarygodności Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w procesie realizacji Warmińsko-Mazurskiego Programu Promocji Jakości, Zarząd Województwa w dniu 2 listopada 2004 r. podjął decyzję o wdrożeniu w Urzędzie Systemu Zarządzania Jakością ISO 9001:2000 oraz dokonaniu jego certyfikacji. W dniach 9-11 stycznia 2006 r. zespół auditorów Polskiej Izby Handlu Zagranicznego Certyfikacja sp. z o.o. przeprowadził audit certyfikacyjny w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W oparciu o pozytywny raport z auditu certyfikacyjnego Nr 396/C-1 z dnia 13.01.2006 r. Urząd uzyskał certyfikat ISO.

Od 2000 r. Urząd Marszałkowski zbiera z regionu dane na temat wdrażania przez organizacje znormalizowanych systemów zarządzania. Pod koniec 2005 r. stworzony został bank danych organizacji posiadających certyfikaty znormalizowanych systemów zarządzania. Powstała baza jest na bieżąco monitorowana i aktualizowana. Jest ona dostępna na stronie internetowej Urzędu. Obecnie w bazie tej znajduje się ponad 400 organizacji i filii organizacji.

Województwo w 2005 r. po raz pierwszy podjęło się organizacji regionalnego etapu Konkursu **Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości**. Projekt Konkursu powstał w Komisji Europejskiej z inicjatywy prezydencji brytyjskiej i ogłoszono go po raz pierwszy w 2006 r. Wzbudził duże zainteresowanie w krajach członkowskich UE. Wzięły w nim także udział: Bułgaria, Islandia, Norwegia, Turcja i Rumunia. W eliminacjach krajowych zgłoszono ponad 400 wniosków konkursowych, a w europejskiej fazie

Konkursu wzięło udział 51 projektów nominowanych przez poszczególne kraje.

Celem Konkursu było wyróżnienie najciekawszych inicjatyw i projektów promujących przedsiębiorczość w skali UE, prezentacja oraz wymiana dobrych praktyk i polityk w tej sferze, zwiększenie świadomości społecznej o znaczeniu przedsiębiorczości dla rozwoju regionalnego i lokalnego, a także inspiracja potencjalnych projektodawców.

Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości przyznawane były w 5 kategoriach:

- promocja ducha i kultury przedsiębiorczości,
- wspieranie biznesu innowacyjną polityką,
- upraszczanie procedur administracyjnych dla przedsiębiorców,
- polepszenie powiązań biznesu z edukacją,
- promocja odpowiedzialnych społecznie i zrównoważonych praktyk biznesowych.

Do udziału w Konkursie zaproszone zostały władze lokalne i regionalne, w tym: władze gminne i miejskie, regionalne i inne społeczności, jak również partnerstwa publiczno-prywatne (PPP) łączące instytucje publiczne i przedsiębiorców, programy w dziedzinie kształcenia, przedsiębiorstwa oraz organizacje pracodawców.

W województwie warmińsko-mazurskim zgłoszone zostały 2 projekty. Oba zostały rekomendowane do szczybla krajowego Konkursu Europejskie Nagrody Przedsiębiorczości 2006 oraz przesłane do Ministerstwa Gospodarki RP.

Projekt Międzynarodowe Stowarzyszenie Miast Cittaslow

Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego jest inicjatorem utworzenia polskiej krajowej sieci miast Cittaslow, będącej częścią Międzynarodowej Sieci Miast Cittaslow.

Założycielami sieci są cztery miasta z województwa: Reszel, Bisztynek, Biskupiec i Lidzbark Warmiński.

W maju 2006 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął uchwałę w sprawie przystąpienia Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego do Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow.

W czerwcu 2006 r. miała miejsce wizyta studyjna delegacji z Województwa Warmińsko-Mazurskiego do włoskich miast będących członkami Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow: Greve in Chianti, Città della Pieve, San Gemini i Orvieto. Celem wizyty studyjnej było zapoznanie się z funkcjonowaniem włoskich miast należących do włoskiej sieci miast Cittaslow.

Na początku września 2006 r. Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego w imieniu wszystkich członków założycieli polskiej krajowej sieci miast Cittaslow przesłał projekt regulaminu wymagań polskiej sieci Cittaslow do akceptacji Komitetu Koordynującego Międzynarodowego Stowarzyszenia Miast Cittaslow. Regulamin został zaakceptowany decyzją Komitetu. Kolejnym etapem w tworzeniu polskiej krajowej sieci miast Cittaslow jest przeprowadzenie w miastach weryfikacji spełniania przez nie wymagań sieci. Wyniki tej weryfikacji zostaną przekazane władzom Stowarzyszenia Cittaslow, które po ich zatwierdzeniu poinformują o rozpoczęciu funkcjonowania polskiej krajowej sieci miast Cittaslow.

Samorząd województwa wspiera miasta tworzące polską krajową sieć Cittaslow w spełnianiu przez nie regulaminu wymagań sieci m. in. w zakresie sporządzania planu zagospodarowania przestrzennego miasta Reszla oraz wdrażania w urzędach miejskich systemów zarządzania jakością oraz zarządzania środowiskowego według norm ISO.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. % ludności wysoko oceniającej działalność administracji

Urząd Marszałkowski zwrócił się do urzędów administracji samorządowej z regionu posiadających certyfikaty ISO o przesłanie informacji na temat wyników badań zadowolenia ich klientów przeprowadzonych w 2006 r. Na podstawie danych otrzymanych z 7 urzędów oraz dotyczących oceny pracy Urzędu Marszałkowskiego dokonano obliczenia średniej ważonej ilości ankiet. Uzyskano następujący wynik tego obliczenia, oparty na 774 ankietach: 75% klientów, którzy wypełnili ankietę wysoko oceniło działalność urzędów.

Planuje się przeprowadzenie kompleksowych badań dotyczących oceny działalności administracji samorządowej w regionie.

2. % uchylanych decyzji przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze

Zgodnie z Rozporządzeniem Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lutego 1999 r. w sprawie właściwości samorządowych kolegiów odwoławczych w województwie warmińsko-mazurskim zostały utworzone dwa samorządowe kolegia odwoławcze: Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Olsztynie i Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu.

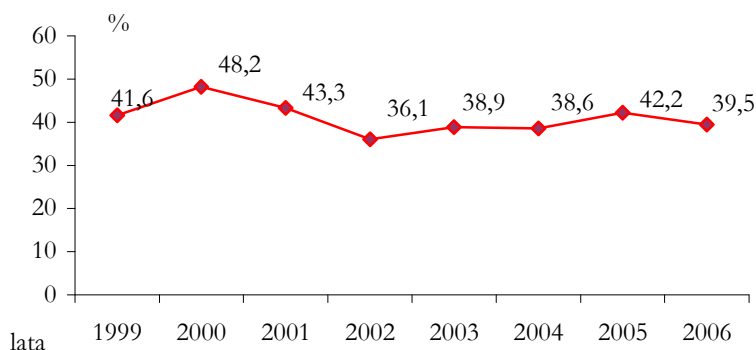
Poniżej przedstawiono roczną liczbę uchylonych decyzji przez SKO w Olsztynie i Elblągu, ogólną liczbę spraw rozstrzyganych przez te kolegia oraz udział procentowy liczby uchylonych przez nie decyzji do liczby spraw rozstrzygniętych ich decyzjami (w poszczególnych latach).

Tabela nr 7
Decyzje uchylane przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze

Rok	Ogólna liczba uchylonych decyzji administracyjnych	Ogólna liczba spraw rozstrzygniętych decyzjami SKO
1999	1852	4444
2000	2024	4200
2001	1864	4302
2002	1826	5051
2003	1913	4912
2004	2165	5602
2005	2615	6197
2006	2705	6839

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań SKO

Rycina nr 20
Udział liczby uchylonych decyzji w liczbie spraw rozstrzygniętych decyzjami SKO

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze sprawozdań SKO

W 2000 r. w stosunku do 1999 r. wzrosła liczba i procent (o 6,6 punktów procentowych) uchylanych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze. W kolejnych latach zauważalny jest spadek wartości wskaźnika w stosunku do uzyskanego w 2000 r. a od 2003 r. - jego stabilizacja na poziomie ok. 40 procent.

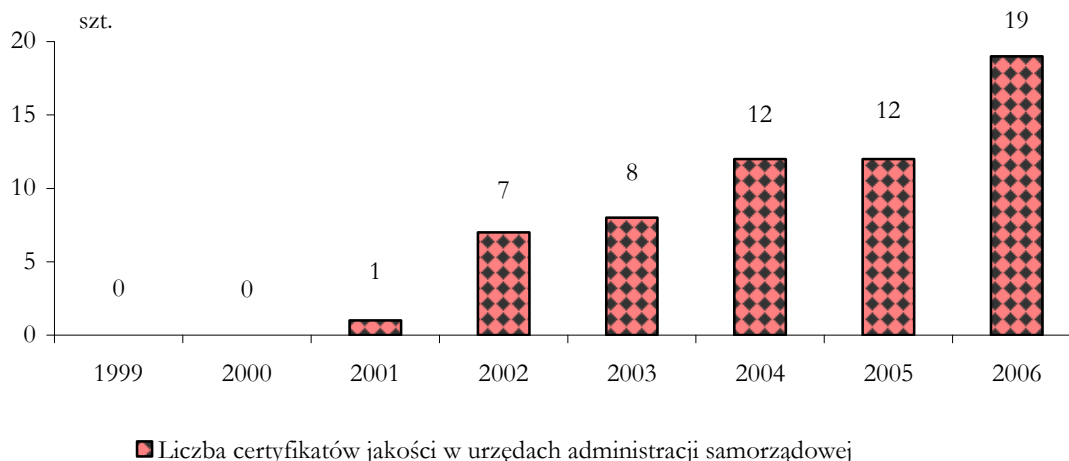
Powodem uchylanych decyzji były najczęściej powtarzające się nieprawidłowości, tj. naruszanie prawa procesowego, naruszanie przepisów prawa materialnego (różnego typu niejasności, wadliwe doręczenie decyzji itp.).

Analizując powyższe dane trzeba brać pod uwagę, że liczba spraw, które wpływają corocznie do SKO stanowi znikomą część decyzji administracyjnych podejmowanych co roku przez urzędy administracji samorządowej w regionie.

3. Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej

Rycina nr 21

Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura jakości i Znaków Regionalnych

Aktualnie obowiązujące wydanie normy ISO 9001, bardziej dostosowanej do specyfiki organizacji publicznych, zostało opublikowane w Polsce jesienią 2001 r., dlatego pierwsze certyfikaty w regionie zostały przyznane urzędom samorządowym, poza jednym wyjątkiem, w 2002 r. Średni okres wdrażania systemu zarządzania jakością wynosi 10-12 miesięcy, dlatego może się zdarzyć, że w pewnym roku może nie być efektów w postaci wzrostu ilości certyfikatów.

Na koniec 2006 r. 14% wszystkich urzędów samorządowych w regionie posiadało certyfikaty ISO. W tymże roku, w stosunku do 2005 r., odnotowany został w tym zakresie znaczny wzrost, o ponad 5 punktów procentowych.

Podsumowanie i wnioski

Decyzją Samorządu Województwa od 2000 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego realizowany jest Warmińsko – Mazurski Program Promocji Jakości na lata 2000 – 2015. Między innymi dzięki działaniom podejmowanym przez Samorząd Województwa w ramach tego programu oraz innych wymienionych powyżej, proces doskonalenia administracji samorządowej w regionie rozpoczął się i z roku na rok zwiększa się jego skala oraz zasięg.

Niemniej jednak należy rozszerzyć zakres edukacji projakościowej skierowanej do samorządów lokalnych, w szczególności poprzez większy udział urzędów gminnych, miejskich, miejsko-gminnych, powiatowych w Warmińsko-Mazurskiej Nagrodzie Jakości. Konkurs ten oparty jest na Modelu Polskiej Nagrody Jakości, opracowanym na podstawie koncepcji Europejskiej Nagrody Jakości. Celem konkursu jest wdrażanie Zarządzania przez Jakość (TQM), jako nowego rodzaju wszechstronnego, zbiorowego wysiłku zorientowanego na ustawiczne doskonalenie organizacji we wszystkich aspektach, sferach i efektach ich działalności - nowej filozofii zarządzania, ukierunkowanego na zwiększanie satysfakcji klientów, tj. w przypadku urzędów samorządowych: mieszkańców i odwiedzających województwo.

2.2. Otwarte społeczeństwo

2.2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy

A. Wspieranie zmian w szkołach i uczelniach

- Proces stopniowej likwidacji kierunków zbędnych z punktu możliwości zatrudnienia powinien być ściśle skorelowany z regionalnym rynkiem pracy. W roku szkolnym 2006/2007 nie nastąpiła odczuwalna likwidacja kierunków zbędnych, w powiązaniu z rynkiem pracy. Z badań przeprowadzonych w ramach projektu *Potencjał Plus* przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie wynika, że w około 74% przypadków ankietowani wykonują inny zawód niż wyuczony.

- W ostatnich latach można zaobserwować korzystne zmiany zachodzące w szkolnictwie wyższym. Nasz region wzbogaca się systematycznie o nowe kierunki studiów, takie jak: zarządzanie, prawo i administracja, socjologia, filozofia, technologie informacyjne, nauki medyczne, dostosowując się do zmieniającego się zapotrzebowania na określone zawody, a także na przemiany zachodzące w gospodarce regionalnej i krajowej.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje 9 uczelni wyższych, w tym 3 państwowe (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu i Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie), kilka filii i wydziałów zamiejscowych uczelni niepublicznych (w tym m. in.: Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku Filia w Elku i Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy Zamiejscowy Ośrodek Dydaktyczny w Elku), działają 2 placówki Polskiej Akademii Nauk (w Olsztynie i w Popielnie) oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego Ministerstwa Rolnictwa w Olsztynie.

Szkoły wyższe naszego regionu realizują kształcenie w systemie studiów dziennych, zaocznych, wieczorowych i eksternistycznych, w roku akademickim 2006/2007 dysponując ofertą 45 kierunków studiów magisterskich.

Od momentu powstania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, tj.: od 1999 r. na tej uczelni funkcjonują studia doktoranckie, na których można nadawać stopnie doktora w 15 dyscyplinach.

Tabela nr 1

Liczba kierunków studiów z uprawnieniami do nadawania stopnia magistra w roku akademickim 2006/2007

Lp.	Nazwa uczelni wyższej	Liczba kierunków studiów magisterskich
1.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	39
2.	Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego w Olsztynie	2
3.	Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii w Olsztynie	2
4.	Wszechnica Mazurska w Olecku	1
5.	Elbląska Uczelnia Humanistyczno – Ekonomiczna w Elblągu	1

Źródło: ankieta przeprowadzona wśród uczelni wyższych regionu przez Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w styczniu 2008 r.

W roku akademickim 2006/2007 na uczelniach wyższych regionu wraz z filiami studiowało ogółem 60177 studentów, w tym:

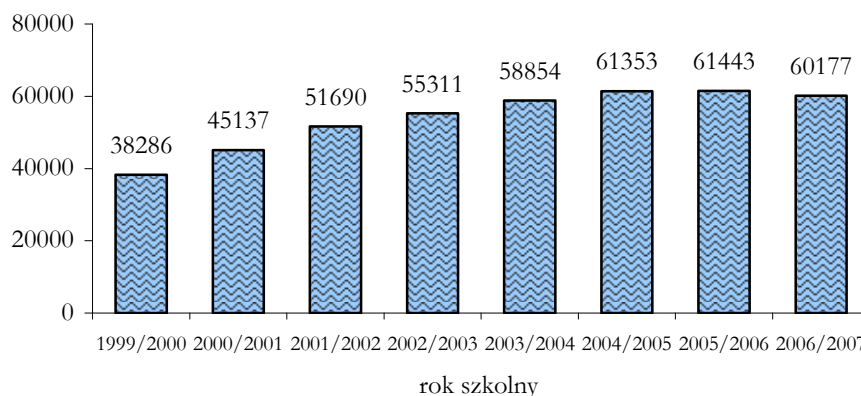
- na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim – 35624 osoby,
- na wyższych uczelniach ekonomicznych regionu – 9381 osób,
- w wyższych szkołach pedagogicznych – 7105 osób,
- w wyższych szkołach zawodowych – 8067 osób.

Największym zainteresowaniem cieszyły się wydziały: nauk społecznych i sztuki, humanistyczny oraz prawa i administracji.

W 1999 r., na 12 wydziałach z 33 kierunkami studiów naukę rozpoczynało 26 tys. studentów, a w 2006 r. na 15 wydziałach Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego studiowało około 40 tys. osób na 39 kierunkach studiów stacjonarnych oraz na 31 kierunkach studiów niestacjonarnych.

Rycina nr 1

Liczba studentów szkół wyższych ogółem w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2000-2007, Urząd Statystyczny w Olsztynie

Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego proponuje studia na pięciu kierunkach kształcenia, tj.: na pedagogice, politologii, wychowaniu fizycznym, fizjoterapii, zdrowiu publicznym. We Wszechnicy Mazurskiej w Olecku można ukończyć studia na kierunkach administracja, zarządzanie, filologie, pedagogika, ochrona środowiska, wychowanie fizyczne. W Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu można uzyskać wyższe wykształcenie na kierunkach administracja, filologie, pedagogika, ekonomia, elektrotechnika, mechanika i budowa maszyn, ochrona środowiska.

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie to jedyna uczelnia w kraju, która kształci kadry oficerskie policji. Od kilku lat można w niej podjąć wyższe studia zawodowe oraz studia dla absolwentów wyższych uczelni cywilnych.

Na potencjał prorozwojowy naszego województwa składają się przede wszystkim instytucje prowadzące działalność naukową, artystyczną, analitykę ekonomiczną z zakresu zarządzania i informatyzacji. Są to jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk, instytuty naukowe, samodzielne zakłady naukowe, jednostki badawczo-rozwojowe, instytuty naukowo-badawcze, ośrodki badawczo-rozwojowe, jednostki rozwojowe.

W roku 2006 w w/w instytucjach były zatrudnione łącznie 2094 osoby, w tym:

- z tytułem naukowym profesora – 245 osób,
- ze stopniem naukowym doktora habilitowanego – 280 osób,
- doktora – 993 osoby,
- z tytułem zawodowym magistra, inżyniera, licencjata, lekarza – 449 osób,
- pozostałe – 127 osób.

B. Wspieranie współpracy szkół zawodowych i uczelni wyższych z przedsiębiorcami

- W roku szkolnym 2006/2007 w województwie funkcjonowało 79 zasadniczych szkół zawodowych dla młodzieży z 9306 uczniami oraz 108 techników dla młodzieży z liczbą uczniów - 22 367. Wśród 7 dostępnych grup kierunków kształcenia w zasadniczych szkołach zawodowych najbardziej popularnymi były produkcja i przetwórstwo, inżynierijno-techniczny oraz usługi dla ludności. Natomiast spośród 11 grup kierunków kształcenia w technikach najczęściej wybieranymi były: społeczny, ekonomiczno-administracyjny, inżynierijno-techniczny i usługi dla ludności.

Nawiązując do współpracy szkół zawodowych i uczelni wyższych z przedsiębiorcami, według danych, którymi dysponuje Wojewódzki Urząd Pracy w 2006 r. w odniesieniu do 1999 r. liczba staży zwiększyła się prawie 2,5-krotnie, intensywność tego zjawiska zależy między innymi od środków Funduszu Pracy.

Kształcenie w ramach zamówień edukacyjnych realizowano do tej pory na 3 uczelniach województwa, tj. w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego, na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim i w Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej. Odbiorcami byli przeważnie nauczyciele szkół i placówek oświatowych, a zlecenie dotyczyło uzupełnienia wiedzy z zakresu matematyki i fizyki, matematyki i informatyki, filologii rosyjskiej z językiem niemieckim, filologii rosyjskiej z językiem angielskim, kursu dla opiekunów świetlic wiejskich i studiów podyplomowych z kosmetologii.

- Informacji na temat zawodów poszukiwanych na rynku pracy dostarcza analiza zapotrzebowania pracodawców na organizację staży zawodowych, mających na celu ułatwienie startu zawodowego bezrobotnej młodzieży w wieku do 25 roku życia.

Jak wynika z badań, najczęściej kierowano bezrobotną młodzież do odbycia stażu w zawodach: pracownik administracyjno-biurowy, pracownik finansowo-ekonomiczny, sprzedawca, kucharz, barman, pomoc kuchenna, pracownik budowlany, mechanik samochodowy, technik fizjoterapii, stolarz, recepcjonista, informatyk, szwacz maszynowy (źródło danych - - Wojewódzki Urząd Pracy).

Istnieją także zawody deficytowe, do których pracodawcy mimo ponawiania oferty nie mogą znaleźć chętnych do odbycia stażu, są to: technik drogowy, technik budowlany, technik budownictwa ogólnego, inżynier budownictwa komunikacyjnego, inżynier budowy dróg i mostów, inżynier budowy maszyn i urządzeń, inżynier mechanik, zawody inżynierskie z uprawnieniami pedagogicznymi (źródło danych – Wojewódzki Urząd Pracy).

C. Badania na rzecz...

- W obecnym systemie edukacyjnym istotną rolę odgrywa edukacja ustawiczna – idea i praktyka uczenia się przez całe życie, proces pogłębiania swoich umiejętności, podnoszenia kwalifikacji, zdobywania szerszej wiedzy z wybranych obszarów nauczania. Proces ten jest ściśle powiązany ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi, tj. społeczno-ekonomicznymi, a także z postępem naukowo-technicznym.
- W roku szkolnym 2006/2007 w województwie nie funkcjonował bank informacji o potrzebach rynku pracy w powiązaniu z dostosowaniem do nich oferty kształcenia ustawicznego.
- Proces likwidacji kierunków kształcenia ustawicznego wynika z braku zainteresowania kształceniem w niektórych zawodach i najczęściej odbywa się w drodze wygaszania. Dużym zainteresowaniem cieszy się doksztalcanie w zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych, co jest ściśle powiązane z potrzebami regionu.

Oferta ośrodków kształcenia ustawicznego jest bardzo urozmaicona, można ukończyć m.in. kurs komputerowy podstawowy, kosmetyczny, fryzjerski, wizażu i stylizacji, projektowania, kroju i szycia, rysunku i malarstwa, projektowanie stron www, kadry i place, rachunkowość i finanse, sekretarka-asystentka, public relations.

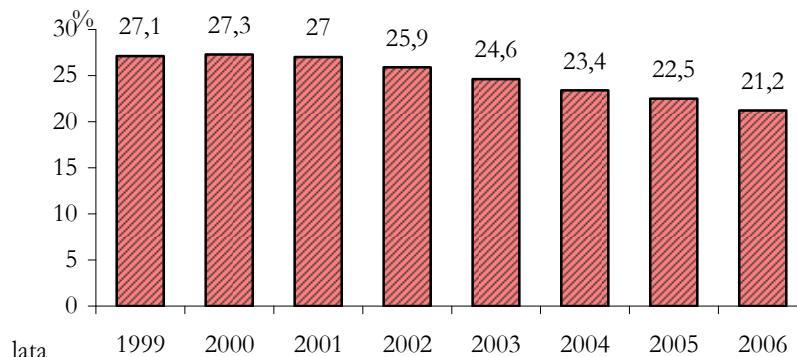
W naszym województwie funkcjonuje od lat sieć szkolnictwa ustawicznego, a liczba ośrodków kształcenia ustawicznego charakteryzuje się sześciokrotnym wzrostem od 1999 r. do 2006 r. W latach 1999-2006 powstało 11 Centrów Kształcenia Ustawicznego w: Elblągu, Elku, Giżycku, Kętrzynie, Mragowie, Ostródzie, Lidzbarku Warmińskim, Olsztynie, Szczytnie, Iławie i Piszcu oraz 7 Centrów Kształcenia Praktycznego w: Elblągu, Elku, Iławie, Karolewie, Mragowie, Nidzicy i Giżycku.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Bezrobotni w wieku do 25 lat w % ogółu bezrobotnych

Rycina nr 2

Bezrobotni w wieku do 25 lat w % ogółu bezrobotnych

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie i Roczniki Statystyczne Województw 2000-2007

Podsumowanie

Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy wymaga współpracy pomiędzy Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty, Wojewódzkim Urzędem Pracy, Powiatowymi Urzędami Pracy oraz organami prowadzącymi szkoły, aby zrealizować zamierzone działania tego celu.

Współdziałanie uczelni wyższych i szkół zawodowych z przedsiębiorcami jest niewystarczające i trudno jest zdobyć źródło danych na ten temat.

Wojewódzki Urząd Pracy od 2005 r. przygotowuje w układzie półrocznym i rocznym Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Generalny wniosek z Rankingu za 2006 r. wskazuje, że mimo wyraźnej poprawy na rynku pracy, charakteryzuje się on nadal głęboką nierównością między podażą a popytem w przekroju zawodowym. Występuje bowiem wyraźna przewaga liczby zawodów nadwyżkowych w stosunku do zawodów deficytowych.

Bezrobotna młodzież i absolwenci szkół są kierowani przez Wojewódzki Urząd Pracy na odbycie szkoleń, staży i praktyk w swoim zawodzie, jednak monitorowanie tego zjawiska wymaga ciągłego ankietowania i aktualizowania badań.

W latach 1999-2006 liczba bezrobotnych do 25 lat obniżyła się o 30%, a udział w ogólnej liczbie bezrobotnych obniżył się o 6 punktów procentowych.

Wnioski

Powstrzymanie odpływu absolwentów szkół średnich poza województwo przez podniesienie jakości kształcenia w uczelniach i szeroką ofertę na uczelniach wyższych regionu jest zjawiskiem niezależnym od Samorządu Województwa. Uczelnie wyższe podlegają Ministerstwu Szkolnictwa Wyższego i są w pełni autonomiczne.

Wzmocnienie i rozszerzenie roli praktyk zawodowych młodzieży wymagać będzie, między innymi nawiązania ściślejszej współpracy organów prowadzących szkoły z organizacjami, stowarzyszeniami pracodawców oraz z samymi pracodawcami.

Utworzenie banku informacji o potrzebach rynku pracy jest długotrwałym procesem, w który zaangażowanych powinno być wiele współdziałających instytucji, związanych z edukacją i pracodawcami.

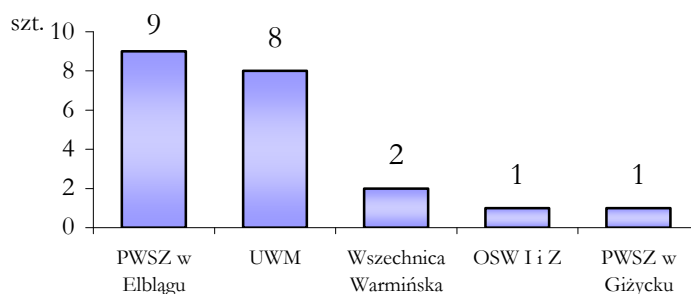
2.2.2. Różnorodna i dostępna edukacja

A. Różnorodność edukacji

- W szkołach na każdym etapie nauczania i w szkolnictwie wyższym z roku na rok wzrasta atrakcyjność procesu kształcenia, m. in.: poprzez wzbogacanie się szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, profesjonalną bazę (szczególnie w szkolnictwie zawodowym) oraz otwieranie kierunków kształcenia związanych z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.

Rycina nr 3

Liczba kierunków o profilu technicznym w szkołach wyższych województwa

Źródło: Ankieta przeprowadzona wśród uczelni wyższych regionu przez Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w styczniu 2008 r.

Uczelnie wyższe regionu oferują kształcenie na kierunkach o profilu technicznym, jednak brakuje takich kierunków, jak techniki multimedialne, polityka i ekonomika turystyki, systemy informatyczne w przedsiębiorstwach, itp.

Najwięcej kierunków studiów o profilu technicznym skupia Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu (9), Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie (8), następnie Wszechnica Mazurska w Olecku (2), Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. T. Kotarbińskiego oraz Prywatna Wyższa Szkoła Zawodowa w Giżycku (1).

Tabela nr 2

Kierunki studiów technicznych funkcjonujące w szkołach wyższych regionu w roku akademickim 2006/2007

Lp.	Nazwa Uczelni Wyższej	Nazwy kierunków studiów
1.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Architektura krajobrazu, budownictwo, edukacja techniczno-informatyczna, geodezja i kartografia, gospodarka przestrzenna, inżynieria chemiczna i procesowa, informatyka, mechanika i budowa maszyn,
2.	Wszechnica Warmińska w Lidzbarku Warmińskim	Gospodarka przestrzenna Architektura krajobrazu
3.	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. T. Kotarbińskiego w Olsztynie	Informatyka
4.	Prywatna Wyższa Szkoła Zawodowa w Giżycku	
5.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	Administracja systemów i sieci komputerowych, projektowanie baz danych i oprogramowanie użytkowe, elektrotechnika z informatyką techniczną, inżynieria mechaniczna, inżynieria produkcji, informatyka, mechanika i budowa maszyn, systemy, maszyny i urządzenia energetyczne, technologia budowy maszyn.

Źródło: Ankieta przeprowadzona wśród uczelni wyższych regionu przez Departament Kultury i Edukacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w styczniu 2008 r.

Pod względem wysoko wykwalifikowanej kadry naukowej w województwie warmińsko-mazurskim zatrudnionych jest blisko 550 profesorów i doktorów habilitowanych. Wśród nich zdecydowaną większość stanowią przedstawiciele nauk przyrodniczych, głównie rolniczych, takich jak agronomia, zootechnika, rybactwo, technologia żywności i żywienie, kształtowanie środowiska, inżynieria rolnicza lub bliskich rolnictwu - weterynaria, biologia (55%). Nieco ponad 20% stanowią przedstawiciele nauk humanistycznych i teologicznych, a 15% - nauk technicznych.

- Cele i kluczowe kierunki działania, które będą podjęte w sferze regionalnej polityki rynku pracy określa Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do roku 2020 (Strategia została przyjęta Uchwałą nr 46/627/06 na Sesji Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w dniu 27 czerwca 2006 r.), zakładając w Priorytecie 2 kształcenie i wychowanie do zatrudnienia i integracji społecznej i inwestowanie w kapitał ludzki.

Priorytet ten będzie dotyczył wszystkich poziomów nauczania w systemie szkolnym, w tym również edukacji dorosłej części społeczeństwa - w systemie szkolnym i pozaszkolnym, poprzez promowanie pracy i przedsiębiorczości.

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wspiera uczelnie wyższe naszego regionu w środki finansowe pochodzące z Unii Europejskiej przeznaczone na badania i wyposażenie pracowni do ćwiczeń.

W ramach działania 1.3.1 ZPORR Samorząd Województwa współfinansował zadanie *Poprawa jakości kształcenia w Wyższym Seminarium Duchownym w Olsztynie poprzez budowę sali gimnastycznej*, gdzie wnioskodawcą było Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej HOSIANUM, całkowita wartość projektu wynosiła 3300953,57 zł, a kwota wnioskowana z EFS - 2407909,17 zł.

Wartość całkowita drugiego projektu pt. *Zakup wyposażenia i elektronicznego systemu udostępniania zbiorów nowej biblioteki UWM w Olsztynie* wyniosła 13233504,36 zł, a kwota wnioskowana z EFS - 8601777,83 zł.

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wsparł finansowo uczelnie, szkoły i instytucje oświatowe w rozwoju infrastruktury lokalnej.

W ramach działania 3.5 i poddziałania 3.5.1 ZPORR pt.: *Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa* Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dofinansował w 2006 r. następujące zadania:

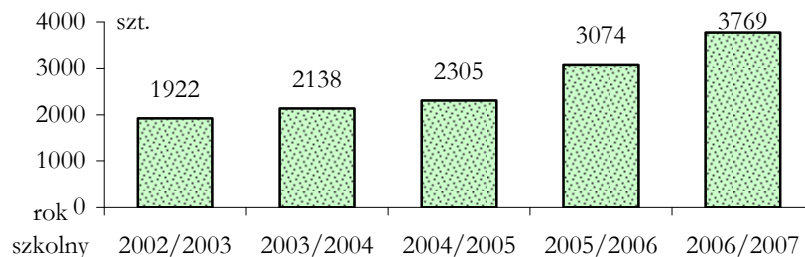
- *Przebudowa stołówki szkolnej w Szkole Podstawowej Nr 3 im. Orła Białego w Biskupcu*, gdzie całkowita wartość projektu wyniosła 250 516,13 zł, kwota wnioskowana z EFRR - 125258,06 zł,
- *Dostosowanie budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Gołdapi do potrzeb osób niepełnosprawnych*, całkowita wartość projektu – 793751,63 zł, wnioskowana kwota z EFRR - 476316,00 zł.

- W zakresie promowania i poszerzania wiedzy informatycznej, na poziomie szkół gimnazjalnych od kilku lat organizowany jest ogólnopolski konkurs wiedzy informatycznej dla uczniów tych szkół. Celem konkursu jest m. in.: motywowanie nauczycieli, uczniów i ich rodziców do zainteresowania się informatyką, przedsiębiorczością i wykorzystaniem komputera w bankowości i rachunkowości.

W szkołach województwa z roku na rok systematycznie wzrasta liczba komputerów z dostępem do Internetu.

Rycina nr 4

Ilość komputerów z dostępem do internetu przeznaczonych do użytku dzieci w szkołach gimnazjalnych

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2003-2007

Wejście Polski do Unii Europejskiej wpłynęło pozytywnie na ukierunkowania w dziedzinie kształcenia zawodowego. Proces ten, skupia się na całym systemie edukacyjnym, jak również dotyczy poszczególnych grup zawodów.

Z informacji pozyskanych z Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty wynika, że istnieje potrzeba podjęcia działań zmierzających do poprawy stanu i jakości kształcenia zawodowego, w celu wzmocnienia współpracy między szkołami a rynkiem pracodawców w obszarze kształcenia zawodowego i praktycznego. Dlatego też, zawarto porozumienia z organizacjami pracodawców, samorządami gospodarczymi oraz innymi organizacjami pozarządowymi.

Proponowany zakres współpracy obejmuje m.in.:

- tworzenie sieci zakładów pracy, w których uczniowie i słuchacze ponadgimnazjalnych szkół prowadzących kształcenie zawodowe będą odbywać kształcenie praktyczne;
- podniesienie poziomu praktyk zawodowych poprzez wypracowanie standardów praktyk w poszczególnych zawodach, opartych głównie na Krajowych Standardach Kwalifikacji Zawodowych,
- wspieranie szkół w zakresie wyposażenia bazy dydaktycznej, w tym w nowoczesne środki dydaktyczne i materiały;
- udział pracodawców w organizowaniu dodatkowych zajęć w formach pozaszkolnych dla uczniów ostatnich klas w szkołach ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie zawodowe, zwiększających szansę ich zatrudnienia po ukończeniu szkoły;
- prowadzenie przez pracodawców doskonalenia zawodowego kadry pedagogicznej szkół.

Dotychczas Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty zawarł porozumienia m.in. ze Stowarzyszeniem Elektryków Polskich, Business Centre Club, Warmińsko-Mazurską Izbą Rzemiosła i Przedsiębiorczości, Stowarzyszeniem Inżynierów i Techników Mechaników Polskich, Sejmikiem Samorządu Gospodarczego Warmii i Mazur, Warmińsko-Mazurskim Związkiem Pracowników Prywatnych, Olsztyńską Izbą Budowlaną, Zrzeszeniem Prywatnego Handlu i Usług, Warmińsko-Mazurską Okręgową Izbą Inżynierów Budowlanych, Michalin Polska S.A..

Ponadto, podejmowane są działania zmierzające do utworzenia sieci nowoczesnych przedsiębiorstw, w których przyszli absolwenci będą mogli praktycznie zapoznać się z zastosowaniem najnowszych technologii. Efektem współpracy będzie możliwość doskonalenia zawodowego nauczycieli przedmiotów zawodowych i instruktorów praktycznej nauki zawodu oraz wzbogacenia wyposażenia bazy kształcenia zawodowego szkół.

W roku szkolnym 2006/2007 w szkołach policealnych, prowadzonych przez Samorząd Województwa kształcenie odbywało się na następujących kierunkach: asystentka stomatologiczna, asystent osoby niepełnosprawnej, dietetyk, opiekun w domu pomocy społecznej, pracownik socjalny, ratownik medyczny, technik usług kosmetycznych, technik

elektrodiagnosta, technik masażysta, terapeuta zajęciowy, technik fizjoterapii, technik farmacji, język angielski i język niemiecki w Zespole Kolegiów Nauczycielskich w Szczytnie.

Pozostałe szkoły policealne województwa oferują kształcenie m. in. w zawodach: technik logistyki, technik spedytor, technik organizacji reklamy, technik rachunkowości, technik obsługi turystycznej, technik informatyki, technik optyki, technik usług fryzjerskich, itp.

W 2006 r. Wojewódzki Urząd Pracy zorganizował wiele form pomocy bezrobotnym absolwentom szkół poprzez organizowanie i finansowanie szkoleń z Funduszu Pracy oraz środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.

- Na każdym szczeblu nauczania realizowana jest edukacja ekologiczna. W przedszkolu i w klasach 1-3 szkoły podstawowej jest to edukacja środowiskowa, w klasach 4-6 szkoły podstawowej - nauczanie przyrody wraz realizacją ścieżek przyrodniczych, w gimnazjum prowadzone są lekcje biologii, wykorzystywane są również ścieżki przyrodnicze.

W roku szkolnym 2006/2007 Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie podejmowało szereg działań służących edukacji ekologicznej (w sumie 25 form), m. in. różne formy doskonalenia zawodowego nauczycieli, warsztaty, konferencje itp.

W 2006 r. Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej przy Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie zorganizowało 25 form doskonalenia zawodowego nauczycieli (warsztatów, konferencji), w ramach których przeszkolono 1233 nauczycieli z województwa.

Adresatami Olsztyńskiego Centrum Edukacji Ekologicznej są: placówki oświatowe (przedszkola i szkoły wszystkich typów), dzieci i młodzież, studenci, nauczyciele, ośrodki dydaktyczne parków krajobrazowych, nadleśnictw, organizacje pozarządowe. W szkołach i innych placówkach oświatowych województwa realizowanych jest wiele programów edukacyjnych, które koordynowane i wspierane są przez Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej, m. in.: Międzynarodowy Program Edukacji Ekologicznej GREEN dotyczący badania rzek, Certyfikat Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty *Szkoła Przyjazna Środowisku*, Program ekozespołów, czyli kampania ekologicznego stylu życia.

Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej obejmuje pomocą merytoryczną i finansową wiele przedsięwzięć szkolnych w zakresie ekologii, w których zaangażowanych było w roku 2006 ok. 9 tys. uczniów i 1096 nauczycieli. Dofinansowanie otrzymało 176 szkół i placówek oświatowych, a przeszkolonych zostało 373 nauczycieli.

- Teren Warmii i Mazur jest zamieszkiwany przez mniejszość ukraińską, Romów, Białorusinów, mniejszość niemiecką, Litwinów i Tatarów.

W roku szkolnym 2006/2007 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przejął do prowadzenia od Powiatu Bartoszyckiego Zespół Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania w Górowie Ilaweckim.

Zarówno Ministerstwo Edukacji Narodowej, jak i Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty w Olsztynie wspiera mniejszości narodowe i etniczne opracowując specjalnie dla nich odpowiednie programy.

W roku szkolnym 2006/2007 Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty zaopiniował wnioski dyrektorów szkół z terenu Warmii i Mazur na nieodpłatne przyznanie podręczników i programów do nauczania języka mniejszości narodowych, rozproszając nieodpłatnie podręczniki do nauczania języka mniejszości narodowych przez MEN do szkół, które złożyły zamówienia.

Sześć placówek realizujących rządowy *Program na Rzecz Społeczności Romskiej w Polsce* otrzymało dotację z MEN: Gimnazjum nr 5 w Olsztynie, Szkoła Podstawowa nr 2 w Olsztynie, Szkoła Podstawowa nr 2 w Ostródzie, Szkoła Podstawowa nr 2 w Elku, Urząd Miasta w Elblągu, Katolickie Stowarzyszenie Opieki nad Dziećmi i Rodziną.

Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty pozytywnie zaopiniował *Projekt Strategii Rozwoju Oświaty Mniejszości Niemieckiej w Polsce*.

- W zakresie realizowania działań z edukacji ekologicznej dorosłej części społeczeństwa działa Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej przy Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie oraz Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej przy Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu. Adresatami jego programów są: placówki oświatowe (przedszkola i szkoły wszystkich typów), studenci, nauczyciele, ośrodki dydaktyczne parków krajobrazowych, nadleśnictwa, organizacje pozarządowe.
- Na poziomie lokalnym edukacja ekologiczna jest realizowana poprzez ścieżki edukacyjne w ramach lekcji przyrody i biologii, zwiedzanie parków dzikich zwierząt (np.: park w Kadzidłowie), rezerwatów (np.: rezerwat jeziora Oświn), czy muzeów przyrodniczych (Muzeum Przyrody w Olsztynie). Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonują 104 rezerваты przyrody, 1 arboretum w Kudypach oraz 1 Muzeum Przyrody w Olsztynie.

W zakresie programu Certyfikat Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty *Szkoła przyjazna środowisku* zrealizowano następujące przedsięwzięcia: zazieleniono teren (7 placówek), utworzono pracownię ceramiczną, zagospodarowano place zabaw (3 placówki), utworzono ptasią gospodę, ścieżkę edukacyjno-przyrodniczą (2 placówki), zainicjowano powstanie sklepiku ze zdrową żywnością, założono ogródki doświadczalne (2 placówki).

B. Zwiększanie dostępności szkół*

- W celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniów dojeżdżających do szkół, Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty jest w trakcie zbierania informacji o sposobie organizacji dowożenia uczniów szkół podstawowych i gimnazjów i opieki nad nimi w ramach programu *Razem Bezpieczniej*.

W roku szkolnym 2006/2007 podejmowano także liczne działania służące ułatwieniu dostępu do edukacji osobom niepełnosprawnym, tj.:

- corocznie Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze, w ramach których funkcjonują szkoły zawodowe specjalne weryfikują ofertę zawodów pod kątem potrzeb rynku lokalnego i samych zainteresowanych,
 - w Ośrodku Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Nidzicy realizowany był program mający na celu aktywizację zawodową uczniów z niepełnosprawnością intelektualną,
 - pedagodzy szkolni zdobyli wykształcenie w kierunku doradztwa zawodowego, w ramach grantu MEN.
- Stopniowo umożliwia się dzieciom i młodzieży z rodzin najbiedniejszych kształcenie na poziomie ponadpodstawowym za pomocy systemu stypendialnego.
Jest to możliwe dzięki działaniu 2.2 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. W ramach tego działania w roku szkolnym 2006/2007 dofinansowano naukę 10727 dzieciom.

C. Wspieranie realizacji funkcji szkoły*

- Każda szkoła ma ustawowy obowiązek opracowania i realizowania programu wychowawczego szkoły, w którym ujęte powinny być zagadnienia związane z przeciwdziałaniem zjawiskom patologicznym.

* Informacje Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w Olsztynie

W zakresie profilaktyki zjawisk patologicznych w środowisku wychowawczym w roku szkolnym 2006/2007:

- w ramach programu *Zero tolerancji dla przemocy w szkole* – dokonano 1266 przeglądów szkół i placówek, w skład zespołów dokonujących przeglądów wchodziły przedstawiciele Kuratorium Oświaty, organów prowadzących szkoły, policji,
- ww. zespoły diagnozowały, czy istnieje zjawisko przemocy i agresji w danej szkole poprzez rozmowy z uczniami, radami pedagogicznymi, radami rodziców i na tej podstawie szkoły podjęły skuteczne działania zmierzające do eliminacji niekorzystnych zjawisk,
- wizytatorzy Kuratorium Oświaty przeprowadzili ewaluację szkolnych programów i harmonogramów działań dotyczących poprawy efektywności wychowania,
- przeprowadzono szkolenie w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie dla wybranych nauczycieli w zakresie bezpieczeństwa oraz szkolenia rad pedagogicznych w tym zakresie.

Kuratorium Oświaty w Olsztynie zorganizowało wojewódzką konferencję dla dyrektorów szkół, nauczycieli i pedagogów inaugurującą Program *Razem bezpieczniej* oraz konferencję *Szkoła i rodzice – współuczestnictwo w wychowywaniu dziecka*.

W celu upowszechnienia w/w programu wśród szkół, na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Olsztynie umieszczono baner z linkiem do strony internetowej *Razem Bezpieczniej*, który ma charakter wieloletni i realizowany jest we współpracy z policją i innymi podmiotami.

- W ramach działań służących wspieraniu funkcji szkoły Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty zrealizował projekt *Program działań naprawczych w szkołach uzyskujących niesatysfakcjonujące wyniki na sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych*, którego celem była konieczność poprawy efektów kształcenia.

Jakość pracy szkół wspierano poprzez organizację konkursów na programy edukacyjno-wychowawcze ze środków przyznanych przez MEN oraz grantów W-M KO w oparciu o rozpoznanie potrzeb nauczycieli.

- Zajęcia pozalekcyjne w szkołach realizowane są w różnej skali - w zależności od środków finansowych organów prowadzących. Waha się to w granicach 10-27% (wg planów dyrektorów szkół w arkuszach organizacyjnych) i w zależności od zamożności jednostek samorządu terytorialnego, który to przy ciągle zmniejszającej się subwencji oświatowej, dawkuje możliwość wprowadzania przez szkoły, płatnych zajęć pozalekcyjnych. A to powoduje ograniczenie możliwości rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów.

W szkołach województwa w roku szkolnym 2006/2007 propagowany był program Ministerstwa Edukacji Narodowej *Animator Sportu Dzieci i Młodzieży*, w którym wzięło udział 6 tysięcy uczniów, z 56 szkół podstawowych, 58 gimnazjów i 32 szkół ponagimnazjalnych województwa.

Każda szkoła realizuje zadania z zakresu budowania tożsamości regionalnej przez rozszerzenie w programach nauczania historii regionu i wiedzy o dziedzictwie narodowym.

Ponadto, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 listopada 2007 r. w sprawie warunków i sposobu wykonywania przez przedszkola, szkoły i placówki publiczne zadań umożliwiających podtrzymywanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej uczniów należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym (Dz. U. z 2007 r. Nr 214, poz. 1579) szkoły dla mniejszości narodowych mają obowiązek nauki własnej historii i kultury oraz rozwijania poczucia tożsamości narodowej.

D. Wspieranie systemu doskonalenia kadr w oświacie

- Kadra kierownicza szkół i placówek oświatowych oraz organów prowadzących systematycznie bierze udział w szkoleniach podnoszących kwalifikacje (zgodnie z potrzebami).

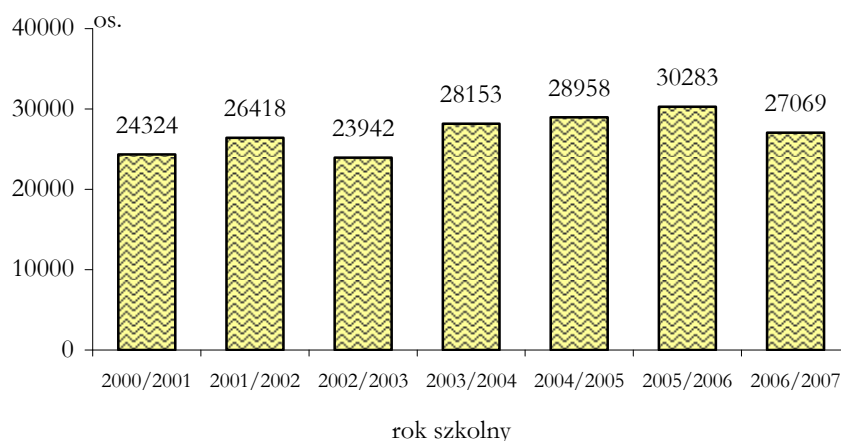
Każdego roku Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i w Elblągu diagnozują potrzeby nauczycieli, na podstawie których opracowują dla nich ofertę edukacyjną.

W 2006 r. w Warmińsko-Mazurskich Ośrodkach Doskonalenia Nauczycieli przeprowadzono łącznie około 1305 różnych form doskonalenia zawodowego, z których skorzystało 31 612 uczestników.

W roku szkolnym 2006/2007 w szkołach i placówkach oświatowych województwa było zatrudnionych ogółem 27069 nauczycieli, w tym 20121 na pełnym etacie i 6948 niepełnozatrudnionych. Według stopnia awansu zawodowego: nauczycieli dyplomowanych - 11252, mianowanych - 9504, kontraktowych - 4067 i stażystów - 1637.

Rycina nr 5

Liczba czynnych nauczycieli w szkołach i placówkach województwa w latach 2000-2006

Źródło: Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie

- W Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty od kilku lat funkcjonuje elektroniczny bank informacji o nauczycielach, którzy deklarują podjęcie pracy w szkole, a także o wolnych miejscach pracy w podziale na nauczanie poszczególnych przedmiotów. Wojewódzki *Bank Ofert Pracy dla Nauczycieli* został utworzony pod patronatem Wojewody Warmińsko-Mazurskiego w porozumieniu ze Związkami Zawodowymi i Wojewódzkim Urzędem Pracy.

Zasięgnąć informacji o potencjalnej kadrze nauczycielskiej można na stronie internetowej www.ko.olsztyn.pl.

- Niektóre uczelnie wyższe regionu wzbogaciły ofertę kształcenia w moduł z organizacji i zarządzania oświatą. Największa szkoła wyższa województwa – Uniwersytet Warmińsko-Mazurski wprowadziła w/w moduł na kierunku pedagogika od roku akademickiego 1999/2000 i funkcjonuje on do chwili obecnej.

Moduł z organizacji i zarządzania oświatą pod nazwą zarządzanie i marketing w oświacie funkcjonuje na studiach podyplomowych w roku 2006/2007 na UWM w Olsztynie (29 uczestników), w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego – 43 uczestników oraz w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu – 39 uczestników.

Na poziomie regionalnym funkcjonują dwie placówki wojewódzkie - Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i Elblągu oraz powiatowe,

utworzone przez inne niż województwo jednostki samorządu terytorialnego, tj. 6 placówek publicznych doskonalenia nauczycieli oraz 13 placówek niepublicznych.

Zadania realizowane przez nauczycieli konsultantów na rok szkolny 2006/2007 w oparciu o priorytety organu prowadzącego, którym jest Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, wynikały z rozporządzenia o placówkach doskonalenia nauczycieli.

Najliczniejszą grupą doskonalącą się byli nauczyciele przedszkoli i nauczania zintegrowanego, natomiast tematyka spotkań dotyczyła m.in. technologii informacyjnych, kierowania i zarządzania instytucją oświatową, innowacji pedagogicznych, problematyki wychowawczej, psychologii i rozwoju osobistego.

W Warmińsko-Mazurskich Ośrodkach Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i w Elblągu wraz z filiami w 2006 r. zatrudnionych było 66 konsultantów. Na terenie województwa działało 65 doradców metodycznych, w tym w Elblągu – 12, w Olsztynie – 53 osoby.

Problemem naszego województwa jest ciągle niewystarczająca liczba doradców metodycznych, pod tym względem województwo znajduje się na 14 miejscu w kraju. Najwięcej doradców metodycznych pracuje w województwie śląskim, mazowieckim, wielkopolskim i dolnośląskim. Najmniej w województwie podlaskim i lubuskim.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Udział uczących się w szkołach dla dorosłych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym

Z roku na rok wzrasta liczba osób kształcących się w ogóle dorosłych. W 2006 r. ogółem w szkołach dla dorosłych pobierało naukę 2,75% osób, to o ponad połowę więcej niż w 1999 r. (1,17).

Od 2000 r. w regionie warmińsko-mazurskim nie ma chętnych do pobierania nauki w szkole podstawowej (w 1999 r. - jeszcze 257 uczących się). Najwięcej dorosłych uczących się w szkołach podstawowych jest w województwie śląskim (39) oraz kujawsko-pomorskim i pomorskim (13).

Z nauki w 10 gimnazjach województwa skorzystało w 2006 r. 981 dorosłych. Najwięcej gimnazjów dla dorosłych jest w woj. śląskim - 20 i mazowieckim - 13. Najmniej w województwach lubelskim i świętokrzyskim (2).

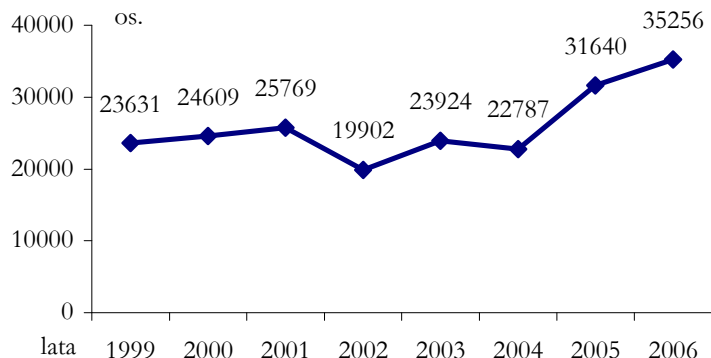
Wśród szkół dla dorosłych dominują licea ogólnokształcące. W LO w 2006 r. pobierało naukę 8187 osób.

Ogółem do szkół dla dorosłych w roku szkolnym 2006/2007 uczęszczało więcej mężczyzn (61,4%) niż kobiet (38,6%).

2. Absolwenci szkół średnich, policealnych i wyższych

Rycina nr 6

Absolwenci szkół średnich, policealnych i wyższych

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2000-2007

Liczba absolwentów w/w szkół w 2006 r. w porównaniu z rokiem bazowym (1999) wzrosła o prawie o ponad 11 tysięcy osób.

3. % uczniów w szkołach niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje

Zmienną tendencję cechuje procent uczniów w szkołach niepublicznych, prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje.

Tabela nr 3

Udział uczniów w szkołach niepublicznych

Wyszczególnienie	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
% uczniów w szkołach niepublicznych prowadzonych przez stowarzyszenia i inne organizacje	b.d.	1,28	1,17	0,52	2,63	3,07	2,68	2,21

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2000-2007

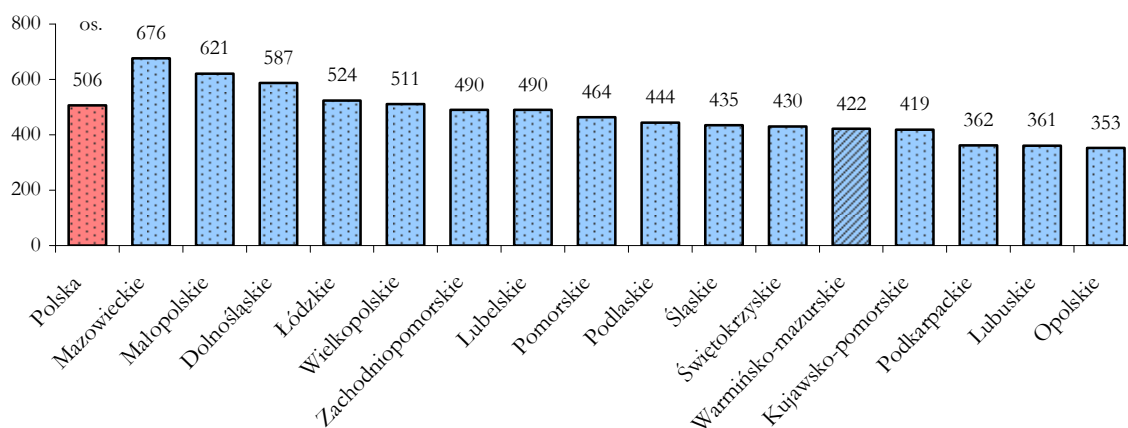
4. Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców

Liczba studentów kształcących się w województwie warmińsko-mazurskim na 10000 mieszkańców z niewielkimi wahaniami utrzymuje się w granicach 400 osób, w 2006 r. wyniosła 422 osoby.

Najwięcej studentów na 10 tys. mieszkańców w 2006 r. kształciło się w województwach: mazowieckim (676), małopolskim (621), najmniej w województwach: opolskim (353) i lubuskim (361).

Rycina nr 7

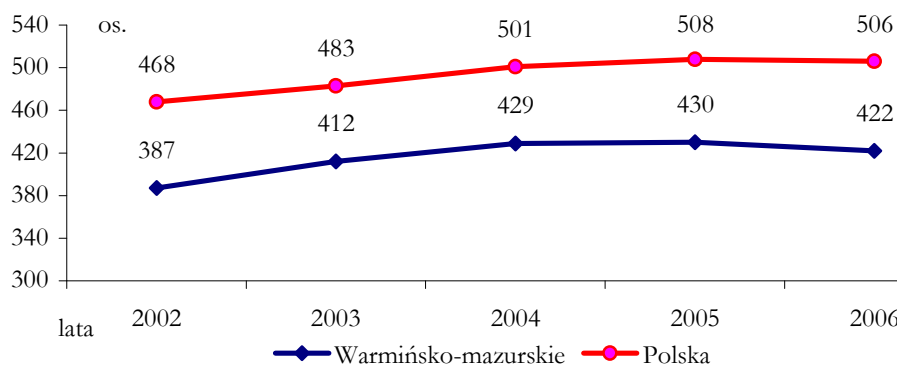
Studenci na 10 tys. mieszkańców w województwach w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego BDR

Rycina nr 8

Studenci na 10 tys. mieszkańców w kraju i województwie w latach 2002-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego, BDR

Podsumowanie

Pozytywne działania w naszym regionie dokonywane są w sferze edukacji ekologicznej, informatycznej oraz wspierania nauczania mniejszości narodowych i etnicznych.

Województwo warmińsko-mazurskie może poszczycić się wysoce wykształconą kadrą pedagogiczną. Według stopnia awansu zawodowego w roku szkolnym 2006/2007 nauczycieli dyplomowanych było 11252 (41,5%), mianowanych – 9504 (35,1%), kontraktowych – 4067 (15%) i stażystów -1637 (6%).

Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli i uczelnie wyższe regionu podejmują działania zmierzające do dostosowania do potrzeb nauczycieli oferty studiów podyplomowych, kursów kwalifikacyjnych i innych form doskonalenia.

Uczelnie wyższe regionu oferują kształcenie na kierunkach o profilu technicznym, jednak wymaga ono wzbogacenia o bardziej zaawansowane specjalności jak techniki multimedialne, polityka i ekonomika turystyki, systemy informatyczne w przedsiębiorstwach, itp.

Aktywnie wspierany jest rozwój infrastruktury na poziomie szkolnictwa wyższego, a część uczelni wyższych regionu dysponuje modulem z zakresu organizacji i zarządzania oświatą.

Wnioski

Samorząd Województwa nie ma bezpośredniego wpływu na tworzenie nowych kierunków technicznych na uczelniach wyższych regionu, ale istnieje możliwość podjęcia współpracy.

Samorząd Województwa będzie mógł aktywnie uczestniczyć we współfinansowaniu badań naukowych i organizowaniu pomocy we współpracy z innymi ośrodkami akademickimi w kraju i za granicą ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.

2.2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

- **Wzmacnianie potencjału poprzez dostęp do kapitału informacji i szkoleń już istniejących organizacji, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo obywatelskie**

Działanie to powinno przyczynić się do podniesienia jakości realizowanych obecnie zadań, jak również rozszerzyć aktywność tych organizacji na dziedziny, dotychczas nią nie objęte ze względu na różnorodne ograniczenia.

Od 2005 r. funkcjonują w naszym województwie dwa Regionalne Ośrodki Szkoleniowe Europejskiego Funduszu Społecznego. Ich zadaniem było szkolenie przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych w zakresie aplikowania o środki Europejskiego Funduszu Społecznego, tj. opracowywania projektów i wniosków o dofinansowanie. ROSzEFS prowadziły: Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych oraz Nidzicka Fundacja Rozwoju *NIDA*. Objęły one swoim zasięgiem cały region. Zgodnie z informacją uzyskaną z KOSzEFS (Krajowego Ośrodka Szkoleniowego EFS z Warszawy) w 2005 r. ośrodki w województwie przeszkoliły 1447 osób, natomiast w 2006 r. była to liczba 2045 osób.

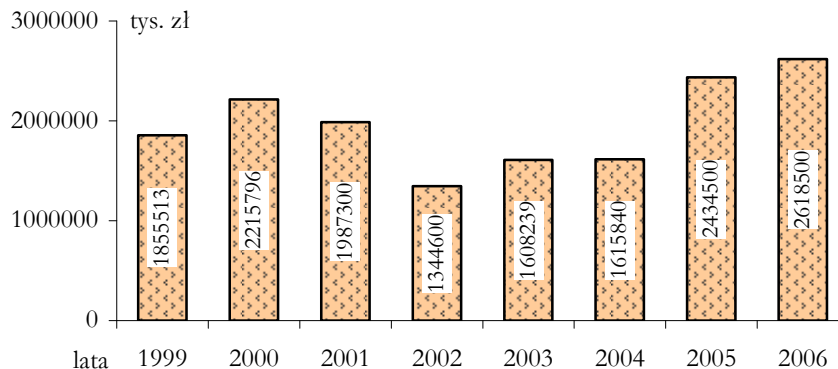
- **Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego z ukierunkowaniem na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym**

Samorząd województwa od początku swojego istnienia wspiera organizacje pozarządowe, m.in. poprzez zlecenie do realizacji zadań i przekazywanie na ten cel środków finansowych z budżetu województwa. Od 2004 r., co roku uchwalany jest roczny program współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi, zawierający zadania, w ramach których odbywa się współpraca dwóch sektorów. Rycina poniżej pokazuje zmiany w wysokości przekazywanych organizacjom dotacji na przestrzeni lat 1999 – 2006. Od 2004 r. dotacje przekazywane są głównie w trybie określonym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2005 r. ogłoszono 14 otwartych

konkursów ofert, zawarto 186 umów, w 2006 r. zaś po rozstrzygnięciu 12 otwartych konkursów ofert podpisano 200 umów.

Rycina nr 9

Planowane wydatki z budżetu województwa przeznaczone na wsparcie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 1999-2006

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Kontynuowano działania obejmujące partnerską współpracę samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi poprzez m.in.:

- wspólne opracowywanie strategii, programów i projektów i ich realizacja; w 2006 r. w sposób partnerski opracowano następujące dokumenty: Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 r., Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia na 2006 r., Program Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na 2007 r.
- opiniowanie wniosków o dotacje z budżetu województwa składanych w otwartych konkursach ofert przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - w ramach wspólnych komisji konkursowych,
- współpracę przy realizacji różnorodnych inicjatyw (np. konferencje, szkolenia, imprezy kulturalne itp.).

• **Wspieranie inicjatyw pozarządowych w dziedzinie ekonomii społecznej**

Pojęcie ekonomii społecznej zaczyna nabierać w Polsce znaczenia. W 2005 r. trwały prace nad ustawą o spółdzielniach socjalnych, która weszła w życie w 2006 r.

W 2006 r. realizowano, również na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, projekty w ramach IW EQUAL promujące i wspierające powstawanie i działalność podmiotów ekonomii społecznej. W ramach Partnerstwa na Rzecz Rozwoju Tu jest praca odbyły się warsztaty przygotowujące do zakładania spółdzielni socjalnych w ramach Międzynarodowej Szkoły Letniej Gospodarki Społecznej (organizatorem było m.in. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Spółdzielczości i Przedsiębiorczości Lokalnej *WAMA-COOP*). Przedsiębiorstwa społeczne tworzone są także w ramach Partnerstwa W stronę polskiego modelu ekonomii społecznej *Budujemy nowy Lisków*, m.in. w Prostkach i Kamionce.

W 2006 r. w województwie powstało 6 spółdzielni socjalnych, zajmujących się m.in.: rękodziełem ludowym i artystycznym, budownictwem, pracami porządkowymi. Łącznie istniało w 2006 r. 9 spółdzielni socjalnych w: Sorkwicach, Pakoszach, Lidzbarku Warmińskim, Dobrym Mieście, Kalinowie oraz 4 w Olsztynie.

W Olsztynie, w sierpniu 2006 r. zostało utworzone Centrum Wspierania Spółdzielczości Socjalnej przy MOPS, jako jeden z 9 tego typu ośrodków w kraju.

- **Wspieranie nowych inicjatyw wychodzących naprzeciw oczekiwaniom i dążeniom społecznym**

2004 r. to okres wylaniania się reprezentacji sektora pozarządowego oraz federalizacji organizacji w województwie. Powstała Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W 2006 r. działało już 20 rad powiatowych (w 2003 r. istniały one w 9 powiatach). W 2006 r. funkcjonuje i rozwija się Federacja Organizacji Socjalnych FOSa, Sieć Organizacji Paliatywnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego PALIUM, sieć *Wolontariat Warmii i Mazur* oraz Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego HEROLD, działa 5 funduszy lokalnych, skupionych w ogólnopolskiej Sieci Funduszy Lokalnych.

Ideę budowania reprezentacji sektora pozarządowego, ciekawe inicjatywy samorządów podejmowane we współpracy z organizacjami pozarządowymi, jak również najciekawsze inicjatywy organizacji pozarządowych promuje konkurs Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego pt. *Godni Naśladowania*. Objęty jest on patronatem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego i organizowany przy współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W 2006 r. odbyła się już trzecia edycja konkursu.

W 2006 r. Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego we współpracy z samorządem województwa podjęła - pierwszą tego typu inicjatywę w kraju - *Forum Pełnomocników*. Jej celem jest wsparcie merytoryczne pracowników samorządów lokalnych, których zadaniem jest współpraca z organizacjami pozarządowymi. W ramach projektu w dniu 19 września 2006 r. w Olsztynie odbyła się konferencja regionalna. Jej celem było m.in. zachęcenie samorządów lokalnych do włączenia się w realizację projektu ESWIP: *Partnerstwo w praktyce – modelowy system współpracy samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi* finansowanego z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, polegającego na wdrożeniu modelowego systemu współpracy z organizacjami w 5 samorządach lokalnych.

- **Inicjowanie i wspieranie działań służących kształtowaniu postaw obywatelskich w szkołach i społecznościach**

Wolontariat proponuje aktywny udział w życiu społecznym oraz aktywizację na rynku pracy poprzez uczestnictwo w działalności organizacji pozarządowych i instytucji, w których wolontariusze pracują i zdobywają nowe umiejętności zawodowe i społeczne.

W 2005 r. przeprowadzono ankietę w powiatach województwa warmińsko – mazurskiego, mającą na celu m.in. zbadanie funkcjonowania wolontariatu w regionie. Łącznie powiaty przekazały informację o działalności 49 podmiotów koordynujących pracę wolontariuszy. Liczba zarejestrowanych wolontariuszy to 2192 osoby.

Wolontariusze pomagają również w przedsięwzięciach organizowanych przez Samorząd Województwa w ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych, profilaktyki uzależnień oraz polityki prorodzinnej.

Szczególnie ważnym zadaniem związanym ze wzmocnieniem sektora pozarządowego jest wsparcie rozwoju wolontariatu. 8 grudnia 2006 r. odbyła się w Olsztynie, jak co roku, konferencja z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza organizowana przez Urząd Marszałkowski we współpracy z: Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim, Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim, Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty, Radą Organizacji Pozarządowych Województwa, Stowarzyszeniami : *Tratwa* i *Borussia* z Olsztyna, Nidzicką Fundacją Rozwoju *NIDA*, Siecią *Wolontariat Warmii i Mazur*, Elbląskim Stowarzyszeniem Wspierania Inicjatyw Pozarządowych, Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych oraz Miejskim Zespołem Profilaktyki i Terapii Uzależnień z Olsztyna.

W konferencji uczestniczyło ok. 300 osób: przedstawiciele szkół, instytucji pomocy społecznej, organizacji pozarządowych, parafii, domów kultury oraz przede wszystkim młodzież.

Konferencja była okazją do podzielenia się doświadczeniami własnej codziennej pracy oraz zdobycia nowych wiadomości i umiejętności doskonalących wolontariuszy oraz organizatorów i opiekunów wolontariatu. Poruszono m.in. następujące zagadnienia: wolontariat jako narzędzie dialogu międzypokoleniowego, wolontariat w aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych, organizacja wolontariatu w szkołach i placówkach oświatowych, wolontariat międzynarodowy – jak zostać wolontariuszem europejskim, w jaki sposób zdobywać środki na zadania realizowane przez wolontariuszy.

Konferencję poprzedziło przeprowadzenie badań nt. sytuacji i potrzeb organizatorów wolontariatu w województwie warmińsko-mazurskim. Kwestionariusz ankiety został wysłany do 130 podmiotów, w tym: 51 Klubów Integracji Społecznej/Ośrodków Pomocy Społecznej; 41 punktów wolontariatu oraz do 38 Domów Pomocy Społecznej województwa. Odpowiedzi udzieliły 42 podmioty w tym: 17 instytucji (15 OPS), 7 szkół, 5 organizacji pozarządowych, 5 domów pomocy społecznej. 8 instytucji (OPS/DPS) wskazało, że nie współpracuje z wolontariuszami.

Na prośbę Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu RP pod koniec 2006 r. przeprowadzono ankietę wśród samorządów lokalnych dot. współpracy szkół z organizacjami pozarządowymi. Uzyskano informację z 49 samorządów powiatowych i gminnych (ogółem 135 samorządów lokalnych). Powstał katalog wspólnych zadań samorządów lokalnych, szkół i organizacji pozarządowych. Jeszcze raz zostało potwierdzone duże znaczenie wspólnych partnerskich działań w zaspakajaniu potrzeb społeczności lokalnych.

Upowszechnianiu idei wolontariatu służy również przekazywanie informacji gminom nt. Samorządowego Konkursu *Ośmiu Wspaniałych*, który wspiera pozytywne działania oraz postawy dzieci i młodzieży w zakresie pomocy potrzebującym. Urząd Marszałkowski od 2000 r. współpracuje w tym zakresie z Fundacją *Świat na TAK*, organizatorem przedsięwzięcia.

Z roku na rok wzrasta zainteresowanie samorządów udziałem w konkursie, a więc również organizacją pracy wolontariuszy na swoim terenie.

W Ogólnopolskim Samorządowym Konkursie Nastolatków *Ośmiu Wspaniałych* w latach 2004 – 2005 wzięło udział: 6 powiatów oraz 9 miast z naszego województwa (15 podmiotów). Kluby *Ośmiu Wspaniałych* działały w: Bartoszycach, Braniewie, Elblągu, Elku, Fromborku, Goldapi, Kętrzynie, Olecku i Ornecie. Do XII edycji konkursu, która odbyła się w roku szkolnym 2005/2006, przystąpiło 9 powiatów i 11 miast regionu. W ogólnopolskim finale konkursu w czerwcu 2006 r. wzięło udział 13 reprezentantów województwa.

- **Wspieranie i promocja działań prospołecznych, wolontarystycznych, filantropijnych itp.**

Organizacje pozarządowe to podmioty realizujące zadania, których podstawowym celem jest szeroko rozumiane dobro społeczne. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego opiera się przede wszystkim na ich działalności.

Z danych otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie wynika, że w 1999 r. w województwie zarejestrowane były 103 fundacje i 1222 stowarzyszenia. W 2005 r. było 3027 organizacji (174 fundacje i 2 853 stowarzyszenia), w 2006 r. - 3229 podmiotów (3039 stowarzyszeń, 190 fundacji).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wprowadziła możliwość uzyskania przez organizacje statusu pożytku publicznego. Organizacje te mogą zostać wsparte przez obywateli poprzez przekazanie organizacji 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. W 2004 r. z tej możliwości skorzystało w naszym województwie 1 642 podatników przekazując kwotę 299526,27 zł. Zarówno liczba osób wpłacających (tabela poniżej) część swojego podatku jak i kwota wpłacana na rzecz organizacji pożytku publicznego z roku na rok

rośnie. Świadczy to o powiększającej się wiedzy i świadomości obywateli o funkcjonowania i znaczenia organizacji III sektora.

Tabela nr 4

Liczba osób przekazujących 1% podatku dochodowego na rzecz organizacji pożytku publicznego

Wyszczególnienie	2004	2005	2006
Liczba osób wpłacających 1% podatku OPP	1 642	14 061	22 784

Źródło: *Urząd Skarbowy w Olsztynie*

- **Promowanie istniejących i wspieranie tworzenia nowych regionalnych więzi międzyinstytucjonalnych, których efektem ma być większa wrażliwość i odpowiedzialność społeczna świata biznesu oraz poprawa klimatu inwestycyjnego wskutek kształtowania postaw obywatelskich wśród pracowników**

We wrześniu 2004 r. Wojewoda Warmińsko-Mazurski, Marszałek Województwa, Konwent Starostów, Związek Gmin Warmińsko - Mazurskich, Olsztyńska Loża BCC, Warmińsko-Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych, Sejmik Samorządu Gospodarczego Warmii i Mazur, Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego podpisali *Porozumienie na rzecz rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego*, deklarując partnerską współpracę. W 2005 r. odbyło się spotkanie podsumowujące rok funkcjonowania porozumienia.

W 2006 r. sygnatariusze *Porozumienia* podpisali Apel do wszystkich podmiotów, których celem działalności jest rozwój naszego województwa, aby na różnych poziomach życia społeczno-gospodarczego z nastawieniem na długofalowe efekty tworzyli partnerstwa.

Idea partnerstwa promowana i wdrażana jest również poprzez Program Partnerstwa Lokalnego, którego koordynatorem regionalnym jest Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie.

Rok 2006 to drugi rok realizacji Programu w województwie dla powiatów, które wdrażanie Programu rozpoczęły w 2005 r. W działaniach podejmowanych w ramach realizacji programu aktywnie uczestniczą przedstawiciele organizacji pozarządowych. Zorganizowano 5 konferencji Lokalnego Ożywienia Gospodarczego, w których udział wzięło 27 przedstawicieli organizacji pozarządowych.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Liczba organizacji (stowarzyszeń i fundacji) wg numeru REGON
2. Frekwencja wyborcza
3. Wartość odprowadzonego 1% podatku dochodowego od osób fizycznych

Tabela nr 5

Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego *Rozwój społeczeństwa obywatelskiego*

Wskaźnik	Rok				Źródło informacji
	1999	2004	2005	2006	
Liczba organizacji (stowarzyszeń i fundacji) wg numeru REGON	1 325	2 827	3 027	3 229	Urząd Statystyczny w Olsztynie
Frekwencja wyborcza	-	13%*	34,47%**	46,35%***	Państwowa Komisja Wyborcza
Wartość odprowadzonego 1% podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanego organizacjom pożytku publicznego w zł	-	299526,27	856792,69	1 385 236,59	Urząd Skarbowy w Olsztynie

* *wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego – dot. okręgu wyborczego, w skład którego wchodziło województwo warmińsko-mazurskie i podlaskie*

** *wybory do Sejmu i Senatu RP*

*** *wybory samorządowe*

Podsumowanie

W okresie monitorowania strategii obserwuje się wzrost liczby organizacji pozarządowych będących podstawą rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Coraz więcej osób korzysta z prawa wsparcia organizacji pożytku publicznego przekazując 1% swojego podatku dochodowego na ich działalność. Ułatwienia w przekazywaniu 1% na pewno przyczynią się do zwiększenia liczby osób, które przekażą część podatku na działalność organizacji pożytku publicznego. Wzrasta ilość środków finansowych przeznaczanych z budżetu województwa na wsparcie podmiotów obywatelskich. Świadczy to o rosnącej świadomości społecznej dot. ważnego znaczenia pracy podejmowanej przez organizacje pozarządowe na rzecz rozwoju. Jednak odpowiedzialność społeczności lokalnych za kształt swojego najbliższego otoczenia nie jest jeszcze zadowalająca.

Wnioski

Z uwagi na wartość, jaką niesie ze sobą aktywność obywatelska, świadomość i odpowiedzialność za rozwój lokalny, wciąż nierozwiązany problem naszego regionu, jakim jest wysokie bezrobocie a także pojawiające się możliwości realizacji inicjatyw dzięki środkom europejskim - ważne jest zwiększenie wsparcia udzielanego podmiotom obywatelskim w szerokim zakresie – prawnym, finansowym, księgowym, doradczym itp. Należy pamiętać, że podmioty III sektora to również pracodawcy: podmioty ekonomii społecznej.

Organizacje pozarządowe coraz częściej powinny być postrzegane jako realizator i partner samorządów w realizacji działań wynikających ze strategii oraz programów operacyjnych. Jako partner muszą wykazać się one potencjałem i zasobami mogącymi w istotny sposób wpłynąć na rozwój regionu.

Świadomość wagi współpracy i łączenia potencjałów różnych podmiotów, wartość pracy zespołowej i współodpowiedzialność za rozwój swojego najbliższego środowiska powinny być kształtowane już podczas edukacji szkolnej. Warto zwrócić większą uwagę na to działanie, wyszczególnione w strategii, a wciąż niedoceniane w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego Warmii i Mazur.

2.2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych

Istotną rolę w kształtowaniu polityki zdrowotnej w naszym województwie odgrywa wdrażanie w jak najszerszym zakresie działań profilaktycznych i promocji zdrowia. Priorytetem w podejmowanych działaniach jest realizacja Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006, którego celem jest poprawa stanu zdrowia ludności województwa warmińsko-mazurskiego.

W celu realizacji Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006 podjęto następujące działania operacyjne:

- **Profilaktyka i promocja zdrowia**

W 2006 r. na realizację zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006 oraz Wojewódzkiego Programu Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi i podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Samorząd Województwa przyznał dotację 21 podmiotom na realizację 32 programów zdrowotnych.

Ogółem z budżetu województwa przyznano 159455 zł na realizację programów.

W ramach realizowanych w 2006 r. programów edukacyjnych:

- 4 organizacje pozarządowe zorganizowały 5 imprez sportowo-rekreacyjnych mających na celu wskazanie możliwości czynnego życia osobom niepełnosprawnym fizycznie, w których uczestniczyło 1350 osób oraz 1 turnus rehabilitacyjny dla 41 niewidomych i słabo widzących dzieci,

- 6 organizacji pozarządowych podjęło działania edukacyjno-informacyjne na temat zdrowego stylu życia. Przeprowadziły 19 szkoleń edukacyjnych 4 akcje przesiewowe dla 922 osób, zorganizowały 1 olimpiadę wiedzy – 6200 osób oraz 1 konkurs *Promujmy zdrowy tryb życia* – 942 osoby. Program *Super wiewiórka* mający na celu przede wszystkim wyrobienie nawyku higieny jamy ustnej, skierowany został do 2000 dzieci w wieku przedszkolnym z 14 powiatów naszego województwa,
- 4 organizacje propagowały wiedzę z zakresu zapobiegania chorobom zakaźnym i uzależnieniom od substancji psychoaktywnych. Przeprowadzono 1366 godzin zajęć edukacyjnych z uczniami szkół ponadpodstawowych, nauczycielami oraz osadzonymi w zakładach karnych, a także w ramach programu: *Szkoła dla rodziców* 11 warsztatów dotyczących uzależnień oraz sposobów radzenia sobie z problemami wychowawczymi - dla 15 rodziców,
- w celu stworzenia warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym psychicznie powrót do środowiska, 2 organizacje pozarządowe przeprowadziły 102 warsztaty terapii zajęciowej dla 85 osób, 49 zajęć sportowo rekreacyjnych oraz treningów aktywujących motorycznie dla 63 osób, 1 organizacja zorganizowała obóz terapeutyczny dla 99 dzieci z zaburzeniami emocji i zachowania,
- 4 organizacje podjęły działania zmierzające do podniesienia wiedzy i umiejętności w zakresie udzielania pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia. W tym zakresie zorganizowano 328 kursów pierwszej pomocy i sprawdzianów wiedzy praktycznej dla 6500 osób a także TVP3 wyemitowało 15 programów dotyczących sposobów udzielania pierwszej pomocy w różnych zdarzeniach,
- 1 organizacja przeprowadziła 236 godzin zajęć edukacyjnych w zakresie zapobiegania zagrożeniom wakacyjnym oraz opracowała i rozpowszechniła około 2000 sztuk informatorów *Zdrowe Wakacje* – programem objęto 10342 osoby,
- 2 organizacje w celu nauczania i wyrobienia nawyku systematycznego samobadania piersi zorganizowały 24 spotkania składające się z wykładów i szkoleń. W spotkaniach uczestniczyło około 2300 kobiet.

Profilaktyczne programy zdrowotne

W 2006 r. w województwie realizowane były następujące programy profilaktyczne:

- *Program Zwalczania Gruźlicy w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2003-2006,*
- *Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2005-2008,*
- *Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2004-2007.*

Podejmowanie różnorodnych działań poprzez zwiększenie dostępności do diagnostyki i leczenia oraz szerokoprofilową edukację społeczeństwa w ramach dofinansowanych programów przyczyniło się do zwiększenia świadomości społeczeństwa, szczególnie w zakresie: edukacji zdrowotnej, profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych, zapobiegania chorobom zakaźnym, sprawności i skuteczności pomocy doraźnej, zapobiegania niedokrwiennej chorobie serca, potrzeby wykonywania badań umożliwiających wczesne wykrycie choroby nowotworowej.

Mając na celu wczesne wykrywanie wielu chorób zagrażających życiu społeczeństwa Narodowy Fundusz Zdrowia Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki w Olsztynie w 2006 r. realizował następujące **programy profilaktyczne**:

- profilaktyki chorób układu krążenia – przebadano 13 033 osób,
- profilaktyki przewlekłej obturacyjnej choroby płuc (etap podstawowy) przebadano 6 500 osób,
- profilaktyki raka szyjki macicy (etap diagnostyczny) – przebadano 29268 osób,
- profilaktyki raka piersi (etap podstawowy) – przebadano 30765 osób,
- profilaktyki raka piersi (etap pogłębionej diagnostyki) – przebadano 1 201 osób,

- program wczesnej, wielospecjalistycznej, kompleksowej, skoordynowanej i ciągłej pomocy dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu oraz jego rodzinie,
- profilaktyki przewlekłej obturacyjnej choroby płuc (etap pogłębionej diagnostyki) - przebadano 440 osób,
- profilaktyki raka szyjki macicy (etap podstawowy) – przebadano 29268 osób,
- badań prenatalnych – przebadano 1 153 osób.

W 2006 r. założenia organizowanej działalności oświatowo-zdrowotnej i promocji zdrowia były ukierunkowane na rzecz poprawy czynników warunkujących zdrowie oraz zapobieganie chorobom. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie w 2006 r. w ramach zapobiegania i zwalczania chorób realizowała następujące **programy edukacyjno-zdrowotne:**

- pierwotnej profilaktyki wrodzonych wad cewy nerwowej,
- profilaktyki raka piersi *Różowa wstążeczka*,
- profilaktyki HIV/AIDS,
- przedszkolny program profilaktyki WZW typu A,
- profilaktyki próchnicy *Radosny uśmiech, radosna przyszłość*,
- profilaktyki astmy *Wolność oddechu- zapobiegaj astmie*,
- zapobiegania wściekliznie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego,
- zapobiegania zarażeniom pasożytniczym przewodu pokarmowego,
- dotyczący promowania zdrowego żywienia i aktywności fizycznej *Trzymaj formę*,
- higieny osobistej.

Celem programów jest ograniczenie liczby nowych przypadków zakażeń i zachorowań, szczególnie wśród dzieci, konsekwentne realizowanie dążenia do eliminacji, a następnie eradykacji wirusów wywołujących dane schorzenie.

Inne działania

Samorządy organizowały imprezy prozdrowotne i festyny, podczas których prowadzono edukację i rozdawano gazetki, ulotki promujące zdrowy styl życia.

Inicjowano i brano udział m. in. w następujących przedsięwzięciach prozdrowotnych:

- obchody: *Światowego Dnia Zdrowia, Światowego Dnia Chorego, Światowego Dnia bez Tytoniu, Walki z Rakiem Piersi, Światowego Dnia Walki z Narkomanią, Światowego Dnia Walki z AIDS, Dni Walki z Gruźlicą i Chorobami Płuc*,
- organizacja festynów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej,
- uczestnictwo wraz z *Forum Kobiet* w akcji profilaktycznej mającej na celu wczesne wykrywanie nowotworów – bezpłatne badania lekarskie, porady lekarzy onkologów, wykonywanie mammografii,
- współorganizacja wraz z Ministerstwem Zdrowia i organizacjami pozarządowymi w województwie warmińsko-mazurskim *Białej Soboty* – porady lekarzy specjalistów udzielane w miejscowościach popegeerowskich,
- propagowanie zdrowego stylu życia we współpracy z mediami lokalnymi: radio, prasa, telewizja lokalna.

Profilaktyka chorób zakaźnych

W województwie warmińsko-mazurskim sytuacja epidemiologiczna jest dobra. Spośród wielu analizowanych zagrożeń zdrowotnych poważny problem stanowią choroby zakaźne.

W strategiach zapobiegania chorobom zakaźnym, a ten kierunek okazał się najskuteczniejszy, szczególnie ważne miejsce zajmują szczepienia ochronne (obowiązkowe i nieobowiązkowe) oraz powszechna edukacja i promocja zdrowia. Dzięki szczepieniom ochronnym społeczeństwo radzi już sobie z wieloma uchodzącymi dotąd za nieuleczalne chorobami zakaźnymi.

W 2006 r. w województwie wykonano szczepienia:

- pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w pierwszym roku życia wykonano w 63,5%,
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w drugim roku życia – w 98,1%,
- przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w 19 roku życia – w 99,5%.

W 2006 r. w Punkcie Szczepień Profilaktycznych WSSE w Olsztynie wykonano prawie 8 tysięcy szczepień ochronnych, zaś w całym województwie – łącznie ze zleceniami wykonanymi w filiach Punktu – około 43 tys.

Aktywny udział Sekcji Szczepień WSSE oraz Punktu Szczepień w realizacji Wojewódzkiego Programu Zapobiegania i Zwalczenia Świnki zaowocował dodatkowymi odpłatnymi szczepieniami, które w dużej mierze sfinansowały samorządy miast i gmin województwa.

- **Zapewnienie pełnego, całodobowego dostępu do lekarza pierwszego kontaktu oraz rozwój specjalistycznego leczenia ambulatoryjnego**

Dostępność do świadczeń specjalistycznych w niektórych dziedzinach medycyny jest niewystarczająca, co spowodowane jest brakiem specjalistów.

W województwie najdłuższy czas oczekiwania odnotowano na świadczenia w następujących poradniach: kardiologicznych, okulistycznych, endokrynologicznych, alergologicznych, diabetologicznych. Rozmieszczenie poradni specjalistycznych w województwie jest nierównomierne, największe utrudnienia w dostępności do specjalistów występują w powiatach położonych we wschodniej części województwa.

W 2006 r. odnotowano niewielki wzrost liczby pracowników zawodów medycznych pracujących w sektorze ochrony zdrowia.. Największy wzrost zaobserwowano wśród lekarzy, najmniejszy wśród lekarzy dentyków.

W 2006 r. na terenie województwa pracowało:

- 2314 lekarzy - w stosunku do 2005 r. o 134 lekarzy więcej, natomiast w stosunku do 1999 r. o 153 lekarzy więcej,
- 346 lekarzy dentyków - w stosunku do 2005 r. o 11 lekarzy dentyków więcej, natomiast w odniesieniu do 1999 r. o 73 lekarzy dentyków więcej,
- 5927 pielęgniarek - w stosunku do 2005 r. o 278 pielęgniarek więcej, natomiast w odniesieniu do 1999 r. o 360 pielęgniarek mniej,
- 776 położnych - w stosunku do 2005 r. o 19 położnych więcej, natomiast w odniesieniu do 1999 r. o 61 położnych mniej.

Zakres świadczeń zdrowotnych w dziennej i nocnej opiece wyjazdowej obejmuje świadczenia lekarskie w formie porady ambulatoryjnej i porady w domu pacjenta w formie wizyty wyjazdowej. Pomoc wyjazdowa dzienna i nocna ma charakter pomocy doraźnej.

- **Wspieranie podstawowej opieki zdrowotnej**

W 2006 r. dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej wydaje się zadowalająca, jednak docierały sygnały o pojawiających się problemach dotyczących malejącej liczby wykwalifikowanej kadry medycznej. Największe problemy wystąpiły u świadczeniodawców zabezpieczających świadczenia POZ po godzinie 18-tej i dni wolne od pracy. Ponadto stwierdzono brak dostępu do poradni chirurgii szczękowej.

- **Wdrożenie regionalnego programu restrukturyzacji zakładów opieki zdrowotnej**

Przyjęty w 2000 r. rządowy Program Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia był podstawą opracowania Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Regionalny Komitet Sterujący na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2000 r. ustalił priorytety wieloletniego Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego, wytyczając jednocześnie kierunki przekształceń systemowych w ochronie zdrowia.

Do najważniejszych zadań komitet sterujący zaliczył:

- utworzenie w Olsztynie Centrum Onkologii,
- wdrożenie programów rozwojowych placówek ochrony zdrowia,
- tworzenie łóżek opieki długoterminowej i związany z tym zakup niezbędnego sprzętu medycznego,
- refundację wydatków związanych z odprawami dla zwalnianych pracowników w ochronie zdrowia,
- utworzenie Centrum Profilaktyki, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień.

Rok 2003 był ostatnim rokiem realizacji Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia.

• **Wspieranie centrum onkologicznego i kardiochirurgicznego oraz rozwój innych centrów specjalistycznych**

W 2004 r. na terenie nowych obiektów szpitala MSWiA utworzono Warmińsko-Mazurskie Centrum Onkologii. Centrum wyposażono w najnowocześniejszą aparaturę do radioterapii obejmującą m.in. dwa przyspieszacze liniowe. Samorząd Województwa przekazał do Centrum znaczne zasoby sprzętowe i kadrowe Zespołu Pulmonologii i Onkologii. Ostatecznie rozstrzygnięto, że ośrodek onkologii funkcjonuje w ramach szpitala MSWiA., przez co usunięto wiele problemów organizacyjnych i zapewniło Centrum podstawy do dalszego rozwoju.

W 2004 r. powstało Centrum Diagnostyki Endoskopowej i Leczenia Nowotworów Przewodu Pokarmowego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu.

Od 2000 r. istnieje możliwość wykonywania badań inwazyjnych serca w pełno profilowym oddziale kardiologicznym w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu, a od 2001 r. również w Olsztynie, jednakże istniała wyrażona w strategii rozwoju silna potrzeba rozwoju leczenia chorób serca o zabiegi kardiochirurgiczne. W 2003 r. przystąpiono do utworzenia oddziału kardiochirurgii w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie. Samorząd Województwa zdecydował o współfinansowaniu inwestycji kwotą 5 mln zł. Podjęte zadania zrealizowano z sukcesem. Od początku 2005 r. działa w pełni wyposażony oddział kardiochirurgii ratujący zdrowie i życie potrzebujących.

• **Podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego**

Podstawowym źródłem finansowania nakładów na podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego były dotacje pochodzące z budżetu województwa.

W 2006 r. realizowano następujące zadania inwestycyjne:

- modernizacja pomieszczeń Oddziału Chirurgii Ortopedyczno - Urazowej z salą gipsową w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie,
- modernizacja Bloku Operacyjnego, Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii, SOR i Laboratorium Bakteriologicznego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu,
- rozwój infrastruktury w zakresie nowoczesnych metod diagnostyki i leczenia chorób serca w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu,
- modernizacja Oddziału Rehabilitacyjnego w Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym w Górowie Ilaweckim,
- zakup sprzętu medycznego do zabiegów operacyjnych w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie,

- zakup sprzętu na potrzeby oddziału gruźlicy i oddziału diagnostyki laboratoryjnej w Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie,
 - modernizacja Samodzielnego Publicznego Zespołu Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie,
 - przebudowa, modernizacja wyposażenie Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego dla Dzieci w Ameryce,
 - modernizacja Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie,
- **Inicjowanie i wspieranie działań związanych z wdrożeniem planu zintegrowanego ratownictwa medycznego**

W Polsce od 2000 r. w celu zwiększenia skuteczności pomocy doraźnej trwały prace związane z organizacją Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego. Organizację systemu ratownictwa medycznego reguluje Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dnia 25 lipca 2001 r., która w części weszła w życie w roku 2002 oraz Ustawa z dnia 6 grudnia 2002 r. o świadczeniu usług ratownictwa medycznego.

Jednostkami świadczącymi usługi ratownictwa medycznego są:

- szpitalne oddziały ratunkowe,
- zespoły ratownictwa medycznego.

W 2006 r. na terenie województwa funkcjonowało 11 Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych, znajdujących się w następujących placówkach:

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie,
- Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy w Olsztynie,
- Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu,
- Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II w Bartoszczach,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Giżycku,
- Szpital Powiatowy im. W. Biegańskiego w Iławie,
- 108 Szpital Wojskowy z Przychodnią w Elku,
- Szpital Powiatowy w Piszcu,
- Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej MSWiA w Olsztynie,
- Szpital Powiatowy im. M. Kajki w Mrągowie,
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Działdowie.

Liczba dotychczas funkcjonujących szpitalnych oddziałów ratunkowych całkowicie zabezpiecza potrzeby mieszkańców województwa w stanach zagrożenia zdrowia i życia

W województwie w 2006 r. funkcjonowało 62 zespoły ratownictwa medycznego: w tym 23 reanimacyjne, 39 wypadkowe. W porównaniu z 2005 r. zmniejszyła się o 2 liczba zespołów ratownictwa medycznego. W 2006 r. zespoły wyjazdowe typu R i W interweniowały w 82111 przypadkach. W porównaniu do 2005 r. nastąpił wzrost o 18 527 interwencji.

Na terenie województwa w dyspozycji Lotniczego Pogotowia Ratunkowego jest jeden śmigłowiec stacjonujący na lotnisku w Olsztynie z rejonem działania obejmującym powiaty: olsztyński (grodzki i ziemski), szczywieński, nidzicki, ostródzki, elbląski ziemski, lidzbarski, bartoszycki. Ponadto planuje się uruchomienie śmigłowca ratunkowego stacjonującego przy 108 Szpitalu Wojskowym w Elku.

W 2006 r. wykonano 301 misji, w tym 102 do wypadków, 64 do zachorowań i 135 lotów transportowych. Największa liczba lotów, podobnie jak w latach ubiegłych odbyła się w miesiącach letnich (maj-wrzesień). W porównaniu do 2005 r. nastąpił wzrost o 30 misji. Biorąc pod uwagę specyfikę regionu – obecność dużej liczby jezior na terenie województwa oraz dbając o zapewnienie bezpieczeństwa osób pływających na sprzęcie wodnym, w sezonie

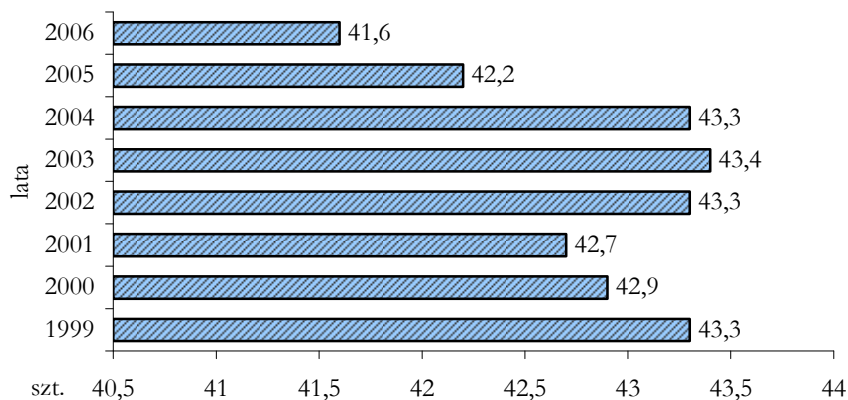
letnim 2006 funkcjonowały 3 wodne karetki ratunkowe, które zlokalizowane były w Giżycku, Węgorzewie i Mikołajkach. Taka lokalizacja umożliwia dotarcie na miejsce zdarzenia w czasie 15 minut.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców

Rycina nr 10

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w województwie na 10 tys. mieszkańców w latach 1999-2006

Źródło: Roczniki Statystyczne Województw 2000-2007, GUS Warszawa

W 2006 r. liczba łóżek w szpitalach ogólnych zmniejsza się, rośnie natomiast liczba pacjentów w szpitalach ogólnych. Wskaźnik liczby łóżek w szpitalach ogólnych w województwie warmińsko-mazurskim na 10 tys. ludności w 2006 r. wynosił 41,6 i w stosunku do 2005 r. był o 0,6 niższy, natomiast w stosunku do 1999 r. również był o 1,7 niższy. W porównaniu do najniższego wskaźnika (38,1 – woj. pomorskie) był wyższy o 3,5 natomiast w odniesieniu do najwyższego wskaźnika (57,0 – woj. śląskie) był niższy o 15,4.

Od 1998 r. liczba łóżek w szpitalach ogólnych maleje, rośnie natomiast liczba pacjentów. W 2006 r. w naszym województwie odnotowano wzrost liczby łóżek w następujących oddziałach: wewnętrznych, chirurgicznych, położniczych rooming in, rehabilitacyjnych oraz onkologicznych, natomiast spadek liczby łóżek zaobserwowano w oddziałach: gastroenterologicznych, kardiologicznych, chirurgii dziecięcej, urologii, ortopedyczno-urazowych, położniczo-ginekologicznych, gruźlicy i chorób płuc, okulistycznych.

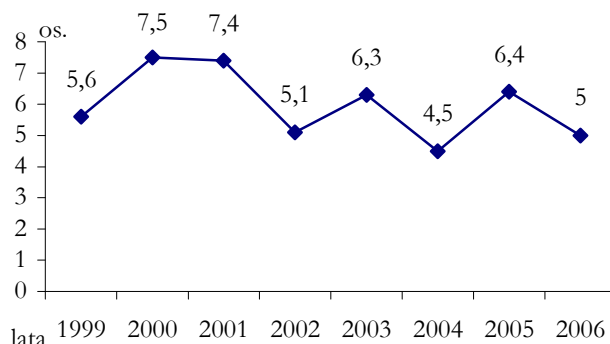
2. Liczba lekarzy na 1 tys. mieszkańców

W województwie niekorzystnie kształtował się wskaźnik liczby lekarzy pracujących na 1000 mieszkańców. W 2006 r. wynosił 1,62 i w stosunku do 2005 r. był wyższy o 0,10 natomiast w stosunku do 1999 r. był wyższy o 0,15.

3. Wskaźnik umieralności niemowląt

Rycina nr 11

Umieralność niemowląt na 1000 urodzeń

Źródło: Roczniki Statystyczne Województw 2000-2007, GUS Warszawa

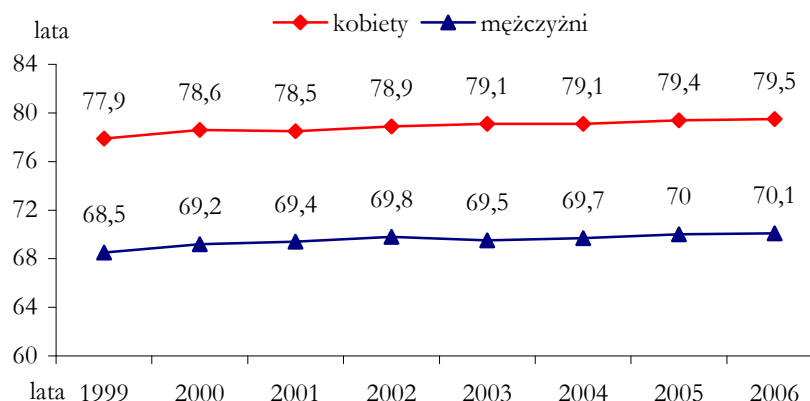
W 2006 r. w województwie zmniejszyła się umieralność niemowląt. W 2006 r. zanotowano 75 zgonów niemowląt i w stosunku do 2005 r. nastąpił spadek o 19 zgonów, natomiast w stosunku do 1999 r. nastąpił spadek o 15 zgonów. W województwie współczynnik umieralności niemowląt (na 1000 urodzeń żywych) w 2006 r. wynosił 5,0 i w porównaniu z 2005 r. był o 1,4 niższy, natomiast w porównaniu z 1999 r. był niższy o 0,6. W 2006 r. współczynnik umieralności niemowląt w województwie warmińsko-mazurskim, a także w woj. mazowieckim i świętokrzyskim był najniższy w kraju, natomiast w porównaniu do najwyższego wskaźnika (7,3 – woj. śląskie) współczynnik w województwie warmińsko-mazurskim był o 2,3 niższy.

Umieralność niemowląt jest w dużym stopniu związana z wcześniactwem, małą masą urodzeniową oraz wadami rozwojowymi wrodzonymi. W naszym województwie od 1997 r. wdrażany był Program Optymalizacji Opieki Okołoporodowej, którego głównym celem jest obniżenie wskaźnika umieralności noworodków. Osiągnięcie tego celu jest możliwe poprzez wprowadzenie mechanizmów i zasad kierowania pacjentek ciężarnych do odpowiednich oddziałów w placówkach posiadających specjalistyczne wyposażenie sprzętowe oraz wysokokwalifikowaną kadrę medyczną.

4. Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn

Rycina nr 12

Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn

Źródło: Roczniki Statystyczne Województw 2000-2007, GUS Warszawa

W porównaniu do woj. łódzkiego gdzie najkrócej żyły kobiety – 78,5 lat, kobiety w woj. warmińsko-mazurskim żyły o 1 rok dłużej, natomiast w porównaniu do woj. podkarpackiego gdzie kobiety żyły najdłużej – 80,8 lat kobiety z naszego województwa żyły o 1,3 roku krócej.

W porównaniu do woj. łódzkiego gdzie najkrócej żyli mężczyźni – 68,5, mężczyźni w woj. warmińsko-mazurskim żyli o 1,6 roku dłużej, natomiast w porównaniu do woj. podkarpackiego gdzie mężczyźni żyli najdłużej – 72,6, mężczyźni z naszego województwa żyli o 2,5 roku krócej.

W 2006 r. odnotowano wzrost średniej długości trwania życia zarówno kobiet jak i mężczyzn, na co niewątpliwy wpływ mają między innymi coraz większa świadomość znaczenia profilaktyki zdrowotnej w ograniczaniu umieralności, propagowanie aktywnego wypoczynku, a przede wszystkim zmiana złych nawyków żywieniowych w kierunku diety bogatszej w warzywa i owoce.

W 2006 r. dominującymi przyczynami zgonów mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego były zdecydowanie choroby układu krążenia, a następnie nowotwory złośliwe.

Wskaźnik umieralności (na 100 tys. ludności) z powodu chorób układu krążenia w 2006 r. wynosił 335 i w stosunku do 2005 r. był o 3 niższy, a w stosunku do 1999 r. był o 12 niższy. Wśród chorób układu krążenia największe zagrożenie życia mieszkańców naszego województwa w 2006 r. stanowią choroby niedokrwienne serca, w tym zawał serca oraz choroby naczyń mózgowych.

Obserwowana tendencja zmniejszania się udziału chorób układu krążenia w umieralności ogólnej jest wynikiem wielu czynników, wśród których należy wymienić konsekwentne wdrażanie działań profilaktycznych, poprawienie stanu wyposażenia ZOZ w niezbędną aparaturę leczniczą i diagnostyczną oraz wdrażanie nowych metod leczniczych i diagnostycznych.

Nowotwory złośliwe są drugą, co do częstości występowania przyczyną zgonów w naszym województwie i nie zmniejszają swojego znaczenia, a w przypadku niektórych umiejscowień zagrożenie życia nimi wzrasta. Zdecydowanie najbardziej zagrażającym życiu mieszkańców nowotworem złośliwym jest rak oskrzeli i płuc, rak sutka oraz rak jelita grubego.

W 2006 r. wskaźnik umieralności (na 100 tys. ludności) z powodu chorób nowotworów złośliwych wynosił 230 i w stosunku do 2005 r. był o 8 wyższy, a w stosunku do 1999 r. był o 44 wyższy.

Mając na celu zmniejszenie ryzyka zachorowań na nowotwory złośliwe należy podjąć w jak największym stopniu kompleksowe działania profilaktyczne i diagnostyczne.

Podsumowanie

Stan zdrowia ludności ulega systematycznie pewnej poprawie, jednak w stopniu niewystarczającym.

Powoli, ale systematycznie wydłuża się długość życia mieszkańców naszego województwa.

Za zjawisko pozytywne należy uznać znaczny spadek liczby zgonów niemowląt.

Nowotwory złośliwe nadal stanowią zagrożenie życia mieszkańców w województwie.

Od lat najważniejszą przyczyną zgonów, chociaż powoli zmniejszającą swoje znaczenie stanowią choroby układu krążenia.

Korzystną, stabilną sytuację epidemiologiczną wielu chorób zakaźnych w naszym województwie osiągnięto dzięki konsekwentnie prowadzonym obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

Wnioski

W celu utrzymania tendencji wydłużania się długości życia oraz zmniejszenia liczby zgonów z powodu chorób układu krążenia należy zwiększyć nakłady finansowe na wdrażanie programów profilaktycznych na terenie gmin i powiatów.

Usprawnienie wczesnej diagnostyki i zwiększenie efektywności leczenia nowotworów złośliwych poprzez skrócenie czasu oczekiwania na badania diagnostyczne.

Umożliwienie kształcenia kadry medycznej na terenie naszego województwa.

Zwiększenie środków finansowych na współfinansowanie programów zdrowotnych realizowanych przez organizacje pozarządowe.

2.2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego

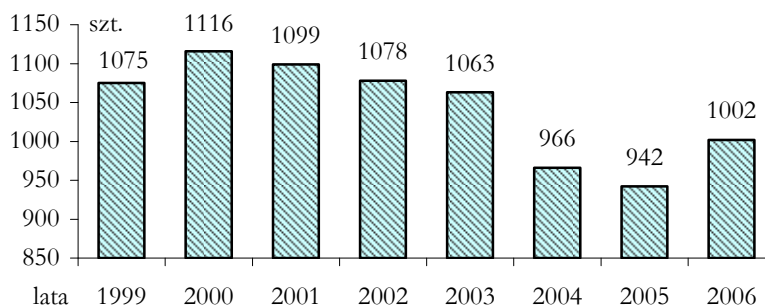
Na poziom bezpieczeństwa publicznego na Warmii i Mazurach wpływa szereg czynników społeczno – gospodarczych. Istotne znaczenie ma poziom życia mieszkańców województwa, ale i aktualny stan gospodarki turystycznej. Mieszkańcy regionu i turyści mogą czuć się bezpiecznie.

W ostatnich latach zostały podjęte w regionie działania zmierzające do ograniczenia przestępczości, oraz zjawisk patologicznych. Podjęto również prace mające wzmocnić ochronę przeciwpożarową i powodziową.

- **Zwiększenia liczby policjantów w regionie, tzn. obsady dzielnicowych, służb patrolowych i interwencyjnych**

Rycina nr 13

Ilość stanowisk w służbie prewencyjnej w województwie w latach 1999 - 2006

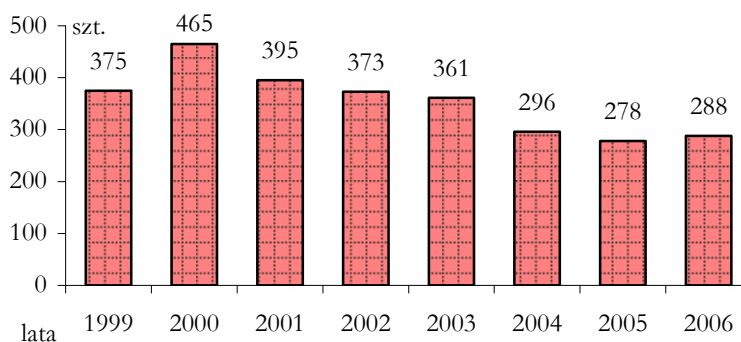

Źródło: KWP Olsztyn

w tym:

Rycina nr 14

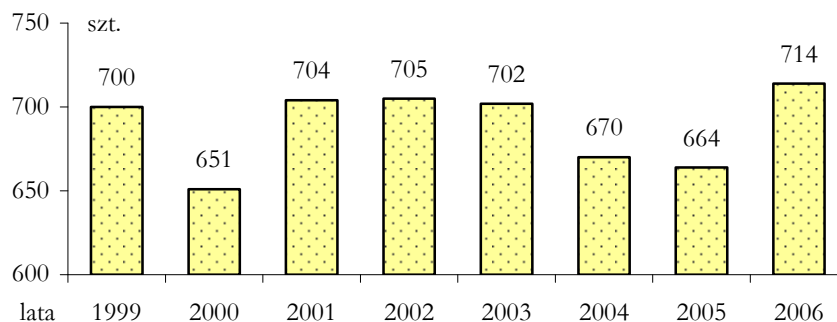
Ilość stanowisk w służbie dzielnicowych w województwie w latach 1999 - 2006

Źródło: KWP Olsztyn

Rycina nr 15

Ilość stanowisk w służbie patrolowo-interwencyjnej w województwie w latach 1999-2006

Źródło: KWP Olsztyn

Na znaczące wahania w strukturze służby patrolowo-interwencyjnej oraz w służbie dzielnicowych w naszym województwie jak też w kraju miały wpływ głównie zmiany przepisów służbowych, a mianowicie Zarządzenie Nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 marca 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania Komend, Komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji wprowadziło likwidację Komisariatów o stanie etatowym mniejszym niż 15 etatów Policyjnych.

Konsekwencją tego była likwidacja małych Komisariatów Policji, które zostały przekształcone w Rewiry Dzielnicowych w strukturach, których mogli tylko pracować dzielnicowi. Niniejsza zmiana spowodowała wzrost etatów dzielnicowych a spadek etatów w służbie patrolowej.

Kolejna zmiana to Wytyczne Nr 4/2002 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 kwietnia 2002 r. w sprawie organizacji oraz szczegółowych zadań posterunku Policji. Miały one na celu usprawnienie realizacji podstawowych zadań Policji na terenach wiejskich pozbawionych siedzib komisariatów Policji. Zgodnie z tymi wytycznymi w strukturze etatowej posterunku Policji poza stanowiskiem kierownika posterunku Policji mogą występować dzielnicowi, funkcjonariusze służby patrolowej oraz funkcjonariusze służby kryminalnej. Dlatego też w Komendach Powiatowych i Miejskich Policji na bazie Rewirów Dzielnicowych zaczęto powoływać posterunki Policji, tworząc między innymi etaty w służbie patrolowej oraz dochodzeniowej na bazie etatów dzielnicowych.

Kolejnym aktem prawnym było Zarządzenie Nr 1173 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 listopada 2004 r. w sprawie organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Policji, które w § 3 ust. 1 wprowadziło zapis *służba na stanowisku kierowania pełniona jest w obsadzie minimum dwuosobowej przez dyżurnego jednostki i jego zastępcę*. Z uwagi, iż w tym czasie w naszym województwie w zdecydowanej większości na stanowiskach kierowania była tylko etatowo obsada jednoosobowa, wymagało to dokonania przesunięć kadrowych z innych komórek organizacyjnych w tym ze służby prewencji, celem zrealizowania cytowanego wyżej zapisu zarządzenia.

Ponadto w ostatnich latach w wielu jednostkach Policji naszego garnizonu w komórkach patrolowo-interwencyjnych zostały wyodrębnione etatowe konwojowe komórki organizacyjne, które powstały głównie z wyłączenia etatów w służbie prewencyjnej.

Ponadto na zmianę w strukturze służby miała Decyzja 107 KGP z dnia 27 lutego 2006 r. w sprawie wzmocnienia komórek patrolowych i patrolowo – interwencyjnych w jednostkach organizacyjnych Policji oraz przekazanie etatów służby patrolowej celem wzmocnienia służby ruchu drogowego.

- **Poprawienie wyposażenia w sprzęt i w środki transportu policji, jednostek o specjalnych funkcjach, służb patrolowych i interwencyjnych, straży pożarnej**

Policja

Jednym z elementów realizacji przez Policję zadań w obszarze I jest zintegrowany system organizacji i dyslokacji sprzętu i służby.

W ramach funkcjonowania tego systemu w wprowadzono obowiązek tworzenia na szczeblu Komend Powiatowych/Miejskich Policji tzw. map zagrożeń z udziałem podmiotów pozapolicyjnych w ramach cyklicznych i systematycznych spotkań.

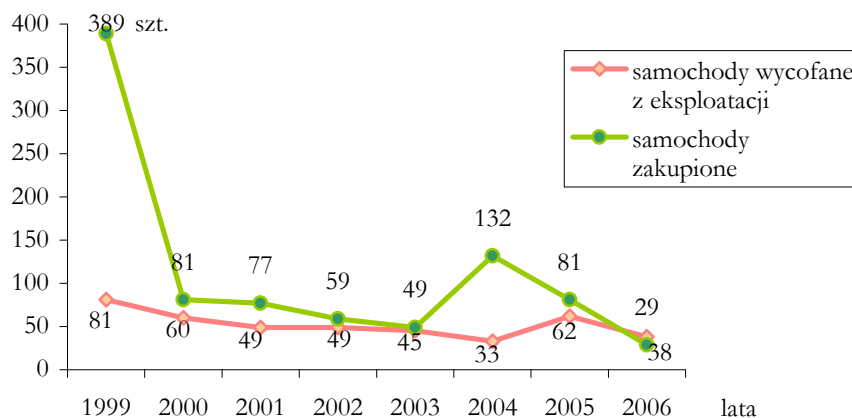
Ideą tworzenia tzw. map zagrożeń jest wzajemne informowanie Policji i podmiotów pozapolicyjnych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w zakresie występujących zagrożeń, co do ich rodzaju, miejsca i czasu ich występowania, aby można było na bieżąco i skutecznie podejmować działania przez Policję wspólnie z podmiotami pozapolicyjnymi odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo, jak też przez same podmioty pozapolicyjne w ramach posiadanych kompetencji, aby poprawić bezpieczeństwo w miejscach publicznych i w miejscu zamieszkania.

Kolejną innowacją w tym obszarze było Porozumienie zawarte w dniu 28 grudnia 2006 r. pomiędzy Komendantem – Rektorem Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie a Komendantem

Wojewódzkim Policji w Olsztynie - w sprawie współdziałania w zakresie realizacji ustawowych zadań Policji.

Rycina nr 16

Samochody zakupione i wycofane z eksploatacji przez KWP w Olsztynie

Źródło: KWP Olsztyn

Sprzęt informatyczny i środki łączności:

Rycina nr 17

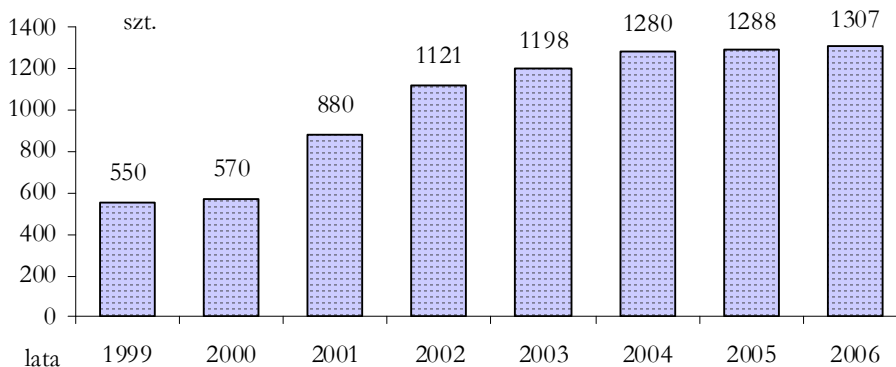
Ilość radiotelefonów przewoźnych w latach 1999-2006

Źródło: KWP Olsztyn

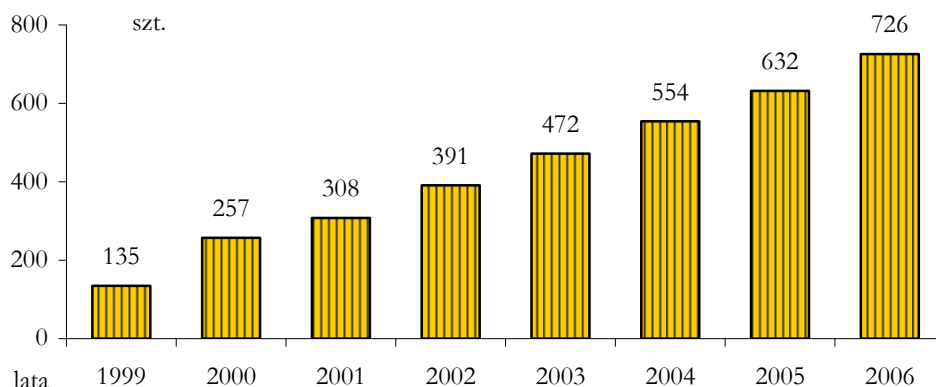
Rycina nr 18

Ilość radiotelefonów noszonych w latach 1999-2006

Źródło: KWP Olsztyn

Rycina nr 19
Ilość komputerów PC i laptopów w latach 1999-2006

Źródło: KWP Olsztyn

Straż Pożarna

W latach 1999-2007 jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej (PSP) z terenu województwa warmińsko-mazurskiego zakupiły bądź pozyskały bezfinansowo pojazdy i sprzęt specjalistyczny o wartości łącznej blisko 42 mln zł. Środki finansowe na ten cel pochodziły z budżetów własnych komend powiatowych i miejskich PSP, dofinansowania Komendy Głównej PSP i Komendy Wojewódzkiej PSP, wsparcia władz samorządowych i innych instytucji, w tym Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz firm ubezpieczeniowych.

Tabela nr 6
Wartość pojazdów i sprzętu specjalistycznego nowo zakupionego oraz pozyskanego przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej w latach 1999-2006

Lata	Pojazdy			Łączna wartość pojazdów i sprzętu [w tys. zł]
	gaśnicze	operacyjne	specjalne	
1999	4	2	6	5.779
2000	1	3	5	2.347
2001	7	4	2	3.981
2002	1	6	4	2.579
2003	7	7	1	3.975
2004	11	10	2	6.270
2005	3	3	1	5.923
2006	6	5	–	8.000

Źródło: KW PSP Olsztyn

W 2006 r. na wyposażenie jednostek PSP trafiło 11 samochodów, w tym: 3 ciężkie samochody ratowniczo-gaśnicze, 2 lekkie samochody ratowniczo-gaśnicze, 3 samochody operacyjne o napędzie terenowym, 3 samochody operacyjne o napędzie szosowym.

W 2006 r. aż 95 pojazdów Państwowej Straży Pożarnej (na ogólną liczbę 256) przekroczyło obowiązującą normę i powinno być zastąpionych przez nowe środki transportowe. Ilość ta stanowiła prawie 37% ogółu pojazdów PSP na terenie województwa.

Konieczność wymiany dotyczy przede wszystkim:

- 36 samochodów gaśniczych (32% stanu), w tym: 17 samochodów ciężkich (60% stanu), 3 samochody prozkowe (100% stanu), 10 cystern na wodę o dużej pojemności (100% stanu),
- 50 samochodów specjalnych (41% stanu), w tym: 15 podnośników SH-18 (79% stanu), 6 drabin mechanicznych (67% stanu).

Samochody te powinny być w pierwszej kolejności wycofywane z eksploatacji i przekazywane do jednostek ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa – procedura taka uzależniona jest jednak od pozyskiwania środków na zakup nowych pojazdów przez jednostki PSP. W latach 1999-2006 ilość jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego wzrosła ze 117 do 139.

Ogółem w tych latach przekazano jednostkom działającym w ramach systemu kwotę blisko 8,3 mln zł, co w przeliczeniu na jedną jednostkę dało średnią ponad 53 tys. zł.

Tabela nr 7

Pojazdy i sprzęt zakupione z udziałem środków z dotacji dla jednostek OSP KSRG w latach 1999-2006

Lp.	Sprzęt	Łącznie								
		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Razem
1.	Pojazdy pożarnicze (zakup, karosowanie i remonty)	12	8	4	9	21	12	25	29	120
2.	Motopompy i pompy szlamowe	8	4	2	7	5	3	9	6	44
3.	Motopompy pływające	15	4	16	17	9	3	12	7	83
4.	Zestawy hydrauliczne i osprzęt	2	5	7	7	7	8	10	3	48
5.	Agregaty prądotwórcze	4	4	3	7	4	8	19	12	61
6.	Pilarki do drewna	17	29	8	9	9	8	9	9	98
7.	Pily do stali i betonu	4	17	8	8	10	1	4	1	53
8.	Zestawy ratownictwa medycznego	17	3	8	11	10	11	31	19	110
9.	Radiotelefony	24	28	31	37	32	15	69	20	226
10.	Urządzenia selektywnego wywołania (zakup i modernizacja)		36	20	7	11	7	2	2	85

Źródło: KW PSP Olsztyn

Specyfika zakupów sprzętowych realizowanych przez jednostki OSP w KSRG na przestrzeni lat uległa zmianie. Początkowo zakupy dotyczyły głównie drobnego sprzętu ratowniczego, jak pompy pływające, pilarki do drewna, urządzeń selektywnego wywołania jednostek oraz sprzętu ochrony indywidualnej strażaka. Obecnie coraz częściej środki dotacji przeznaczane są na dofinansowanie zakupu lub skarosowania pojazdów pożarniczych a także specjalistycznego sprzętu ratownictwa medycznego i ochrony indywidualnej strażaka, w tym aparatów powietrznych i sygnalizatorów bezruchu.

Jednostki OSP w dalszym ciągu potrzebują wsparcia finansowego w związku z występującymi brakami – głównie w wyposażeniu w: hydrauliczne zestawy ratownicze, zestawy ratownictwa medycznego, aparaty ochrony dróg oddechowych, sprzęt ochrony osobistej: buty, helmy, ubrania specjalne, chemiczne środki gaśnicze.

Istotnym zagadnieniem, na które należy zwrócić uwagę w najbliższych latach jest fakt ciągłej poprawy w wyposażeniu technicznym jednostek OSP. Niesie to ze sobą konieczność poprawy współpracy pomiędzy Komendami Powiatowymi i jednostkami OSP w zakresie utrzymania w pełnej sprawności tego nowoczesnego sprzętu. Chodzi tu m.in. o właściwe szkolenia, nadzór nad przestrzeganiem wymaganych czasokresów przeglądów technicznych, konserwacji sprzętu specjalistycznego oraz prawidłową jego eksploatacją. Dzięki takim działaniom można będzie liczyć na jego bezawaryjność i dłuższe użytkowanie w jednostkach OSP.

• **Pełna koordynacja służb zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców**

W 2006 r. w działaniach ratowniczych prowadzonych przez Państwową Straż Pożarną i Ochotnicze Straże Pożarne uczestniczyło łącznie 28100 osób ze służb współdziałających, w tym m.in.: z policji, pogotowia ratunkowego, pogotowia komunalnych, wojska, służb leśnych, straży miejskiej. Szczegółowe dane na temat liczby osób poszczególnych służb i podmiotów zostały przedstawione poniżej.

Tabela nr 8

Udział służb współdziałających w działaniach ratowniczych Państwowej Straży Pożarnej
w latach 2002-2006

Służba ratownicza współdziałająca z Państwową Strażą Pożarną	2002	2003	2004	2005	2006
Policja	12133	12521	13600	14536	13621
Pogotowie Ratunkowe	6189	7137	8306	9982	8865
Pogotowie energetyczne	813	768	858	780	805
Służby leśne	859	984	327	581	591
Wojsko	870	666	585	339	779
Straż Miejska	472	542	516	519	594
Pogotowie Gazowe	162	128	168	169	197
PIOŚ, WIOŚ	19	27	14	22	17
Pozostałe służby	2015	2145	2278	2721	2631
RAZEM	23632	24918	26652	26649	28100

Źródło: KW PSP Olsztyn

Największy udział Policji i Pogotowia Ratunkowego związany jest głównie z dużą ilością miejscowych zagrożeń, w tym wypadków w komunikacji drogowej.

- **Utworzenie sieci zintegrowanego ratownictwa medycznego i technicznego**

W województwie, podobnie jak w całym kraju system Państwowego Ratownictwa Medycznego wdrażany jest od 1999 r.

Nadrzędnym celem było stworzenie systemu gwarantującego natychmiastowe podjęcie działań ratowniczych wobec każdej osoby znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia, zmniejszenie liczby przypadków śmiertelnych oraz powikłań wśród ofiar katastrof, wypadków, urazów, nagłych zachorowań, zatruc, zawałów serca, udarów, ciężkich ataków astmy oskrzelowej, oparzeń i in. Realizacja tych założeń była możliwa przede wszystkim dzięki stworzeniu odpowiedniej ilości jednostek systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego, wyposażenie ich w specjalistyczny sprzęt medyczny i uruchomieniu łączności alarmowej. Zintegrowanie wszystkich podmiotów ratownictwa w jeden wspólny system mający wspólną lub kompatybilną sieć łączności, wspólne procedury ratownicze, kompatybilny sprzęt medyczny, jest podstawą sprawnego działania systemu i optymalnego wykorzystania zasobów sprzętowych i ludzkich.

Do połowy 2006 r. organizacja systemu odbywała się w oparciu o zapisy ustawy z dnia 25 lipca 2001 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym oraz ustawy z 6 grudnia 2002 r. o świadczeniu usług ratownictwa medycznego.

Podstawową jednostkę systemu ratownictwa medycznego stanowiły: Szpitalne Oddziały Ratunkowe oraz zespoły ratownictwa medycznego. Działalność jednostek koordynowały Centra Powiadamiania Ratunkowego.

Szpitalne Oddziały Ratunkowe tworzone były w placówkach posiadających przystosowaną bazę lokalową i sprzętową, dysponującą odpowiednim zapleczem diagnostycznym, natomiast podstawowym kryterium rozmieszczenia zespołów wyjazdowych było dotarcie zespołu wyjazdowego do miejsca zdarzenia w czasie 5; 8; 15 minut. W razie trudności z dotarciem zespołu wyjazdowego, w ciągu 30 min. na miejsce zdarzenia winien był dotrzeć śmigłowiec ratunkowy. W Szpitalnym Oddziale Ratunkowym pacjent powinien znaleźć się czasie nie dłuższym niż 30-40 minut, a przy szczególnym utrudnieniu w czasie tzw. *złotej godziny*.

Funkcjonowanie systemu w województwie warmińsko-mazurskim opierało się również na współdziałaniu Centrów Powiadamiania Ratunkowego z jednostkami ratownictwa medycznego, zespołami Lotniczego Pogotowia Ratunkowego oraz Szpitalnymi Oddziałami Ratunkowymi, jednostkami straży pożarnej o różnych specjalnościach: grupy ratownictwa wodno-nurkowego, grupy ratownictwa chemiczno-ekologicznego, grupa ekologiczna, grupy

ratownictwa wysokościowego, stowarzyszeniami takimi jak WOPR a także w razie potrzeby z Centrami Zarządzania Kryzysowego. Za organizację systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego wg obowiązujących w ówczesnym czasie przepisów prawa na terenie powiatu odpowiedzialny był starosta, a na terenie województwa - wojewoda. Obowiązują zapisy nowej ustawy z dnia 8 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym. Zapisy tej ustawy czynią wojewodę odpowiedzialnym za tworzenie i funkcjonowanie systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego na terenie województwa.

Tworzenie systemu ratownictwa medycznego

Od 2002 r. ustawa z dnia 25 lipca 2001 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym nakładała na wojewodę tworzenie systemu w oparciu o powiatowe plany zabezpieczenia medycznych działań ratowniczych dla danego powiatu. Plany te były przedkładane przez starostów, a następnie zatwierdzane przez wojewodę. W związku z powyższym w Wojewódzkim Planie Zabezpieczenia Medycznych Działań Ratowniczych na 2003 r. zaplanowano, iż docelowo model systemu PRM w województwie warmińsko-mazurskim będzie tworzyć 16 centrów powiadamiania ratunkowego, 17 szpitalnych oddziałów ratunkowych oraz 67 zespołów wyjazdowych.

Lotniczy zespół ratownictwa medycznego-śmigłowiec ratunkowy

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w dyspozycji Lotniczego Pogotowia Ratunkowego jest jeden śmigłowiec stacjonujący w Olsztynie. Rejonem działania obejmuje następujące powiaty: olsztyński (ziemski im. Olsztyn), szczycieński, nidzicki, ostródzki, elbląski ziemski, lidzbarski, bartoszycki.

- **Tworzenie centrów działań kryzysowych przez włączenie służb, m. in. medycznych, straży pożarnej, policji**

Jednostki organizacyjne Policji jako podstawowy podmiot uczestniczący w systemie reagowania na zdarzenia powodujące sytuacje kryzysowe włączone są w system centrów działań kryzysowych zorganizowanych na szczeblu administracji rządowej tj. wojewody, samorządu terytorialnego.

W zależności od szczebla do składu Zespołów Zarządzania Kryzysowego włączeni są komendanci jednostek organizacyjnych Policji, a do składu zespołów funkcjonalnych doświadczeni policjanci i pracownicy uczestniczący w ich bieżącej pracy.

Ustalenia z posiedzeń zespołów mają przełożenie na sprawność działania podległych służb w szczególności prewencji i ruchu drogowego w sytuacjach zdarzeń powodujących lub potęgujących zagrożenie.

- **Wdrożenie systemu rozpoznawania, prognozowania i monitorowania zagrożeń**

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy, funkcjonujący na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, stanowi integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą, w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego system tworzą:

- Komenda Wojewódzka PSP w Olsztynie,
- 19 Komend Powiatowych i Miejskich,
- 24 jednostki ratowniczo-gaśnicze, z których każda posiada własny rejon operacyjnego działania,
- 139 Ochotniczych Straży Pożarnych (włączonych do KSRG),
- 11 specjalistów z różnych dziedzin ratowniczych,
- inne podmioty wchodzące w skład systemu na podstawie odpowiednich porozumień.

W 2006 r. złożono kolejne wnioski o włączenie jednostek OSP do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego. Na podstawie przeprowadzonej analizy wnioski jednostek stanowiących wzmocnienie bądź uzupełnienie systemu bezpieczeństwa pożarowego danego powiatu uzyskały – po spełnieniu wymagań – akceptację i zostały przesłane do uzgodnienia z Komendantem Głównym PSP.

W ramach poszczególnych komend powiatowych i miejskich powołano i wyszkolono 17 grup ratowniczych, mogących prowadzić specjalistyczne działania w zakresie ratownictwa technicznego (drogowego), chemiczno-ekologicznego, wodno-nurkowego i wysokościowego.

Część sił Państwowej Straży Pożarnej oraz niektórych Ochotniczych Straży Pożarnych jest włączona do wojewódzkiego odvodu operacyjnego i może być zadysponowana zgodnie z rozkazem komendanta wojewódzkiego na teren całego województwa.

W działaniach ratowniczo-gaśniczych system może być wspomagany przez 389 niewłączonych do KSRG jednostek OSP typu S oraz 20 wojskowych i zakładowych straży pożarnych.

– Szybkie wykrywanie zagrożeń

Zdarzenia, jakie mogą powstać na terenie woj. warmińsko-mazurskiego są związane z szeregiem występujących zagrożeń. Do głównych należą: zagrożenia pożarowe, powodziowe, chemiczne i ekologiczne, komunikacyjne oraz wywołane siłami natury.

Od momentu powstania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego jego osią podczas likwidacji wszelkich zagrożeń jest Państwowa Straż Pożarna, wspierana głównie przez jednostki ochotniczych straży pożarnych, włączone do KSRG na podstawie porozumień podpisywanych z Komendantem Głównym Państwowej Straży Pożarnej oraz inne służby współdziałające z systemem na bazie odrębnych porozumień zawieranych na szczeblach regionalnych oraz powiatowych.

– Przygotowanie warunków do działań ratowniczo-gaśniczych

Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej, która przede wszystkim porządkuje stan prawny w sferze ratownictwa i ochrony ludności, reguluje sferę wzajemnych relacji pomiędzy podmiotami ratowniczymi oraz ustala kompetencje podczas dowodzenia działaniami ratowniczymi w poszczególnych obszarach ratownictwa. Określa także zasady współpracy z innymi podmiotami świadczącymi usługi z zakresu działań ratowniczych, jak też zasady współpracy z innymi państwami w ramach podpisanych umów międzynarodowych.

Nie weszła jeszcze natomiast w życie ustawa o krajowym systemie ratowniczym, której projekt zakłada skupienie rozproszonych w różnych przepisach kompetencji organów władzy publicznej, tworząc spójny i całościowy system ratowniczy jako gwarant bezpieczeństwa obywateli w sytuacjach zagrożenia.

W celu optymalizacji rozmieszczenia i wyposażenia w odpowiedni sprzęt ratowniczo-gaśniczy w Państwowej Straży Pożarnej kontynuuje się realizację postanowień zawartych w tzw. *Procedurze P-2*. Działania te mają na celu:

- Skrócenie czasu przybycia na miejsce zdarzenia oraz wejścia do działań sił i środków podmiotów ratowniczych,
- Tworzenie nowych jednostek ratowniczo-gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, specjalistycznych grup ratowniczych, posterunków czasowych lub reorganizacji i modernizacji obecnie istniejącej sieci podmiotów ratowniczych, z uwzględnieniem przemieszczania sprzętu ratowniczego oraz zmiany miejsca stacjonowania określonych sił i środków adekwatnych do rodzaju zagrożenia,
- Nałożenie nowych zadań i zakresów czynności, przy uwzględnieniu konieczności zakupu i przeprowadzenia szkoleń w tym zakresie,

- Określanie potrzeb w zakresie włączania podmiotów ratowniczych do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego lub współpracy z podmiotami działającymi na jego rzecz oraz stałą weryfikację zadeklarowanej przez podmioty ratownicze gotowości do podjęcia określonych działań ratowniczych.

- **Rozwój programów zapobiegania przestępczości obejmujących m.in.:**

- **Utworzenie sieci telefonów alarmowych przy drogach**

Na terenie województwa nie funkcjonuje sieć telefonów przy drogach. W przypadku wystąpienia zagrożeń jedyną łączność stanowi telefonia komórkowa i CB radio lub najbliższe miejscu zdarzenia stacje paliwowe.

- **Zwiększenie liczby parkingów strzeżonych**

Na terenie województwa warmińsko – mazurskiego stan miejsc parkingowych przy drogach województwa przedstawia się w następujący sposób:

- samochody osobowe - 843 miejsc
- autobusy i samochody osobowe - 187 miejsc
- samochody ciężarowe z przyczepą - 87 miejsc

- **Intensyfikacja działań profilaktycznych (akcje szkoleniowe w szkołach i wśród dorosłej części społeczeństwa)**

Policjanci uczestniczyli w pracy interdyscyplinarnych zespołów mających na celu dokonanie przeglądu i oceny publicznych i niepublicznych szkół i placówek w województwie pod względem bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Zespoły powołał Wojewoda Warmińsko-Mazurski Zarządzeniem nr 244 z dnia 17 listopada 2006 r.

W maju 2007 r. zakończono *przegląd szkół*. W okresie od listopada 2006 r. do maja 2007 r. badaniem objęto łącznie 1266 szkół i placówek, w tym 559 szkół podstawowych, 276 szkół gimnazjalnych, 399 szkół ponadgimnazjalnych, 3 szkoły artystyczne, 6 placówek oświatowo - wychowawczych oraz 23 placówki kształcenia specjalnego.

Ponadto, w 146 szkołach wskazanych przez policję przeprowadzono anonimowe ankiety dotyczące postaw i opinii uczniów w zakresie bezpieczeństwa. Należało do nich: 48 szkół ponadgimnazjalnych, 73 gimnazja i 25 szkół podstawowych. W szkołach tych w poprzednich latach doszło do największej liczby agresywnych i niebezpiecznych zachowań uczniów.

Łącznie ankiety wypełniło 27479 respondentów na 43893 wszystkich uczniów uczących się w tych szkołach, co stanowi 63% populacji.

Na terenie województwa we wszystkich jednostkach podległych KWP realizowano działania zainicjowane przez WPIRD KWP w Olsztynie. Do czerwca 2007 r. wszystkie jednostki podległe KWP realizowały policyjny program edukacyjny *Bezpiecznie z Sierżantem Bobrem*. W roku szkolnym 2006/2007 wprowadzono go do 370 szkół podstawowych województwa. Program ukierunkowany jest na poprawę szeroko rozumianego bezpieczeństwa dzieci - uczniowie klas I na podstawie elementarza opracowanego przez policjantów z Wydziału Prewencji KWP w Olsztynie

Ponadto jednostki podległe KWP w Olsztynie z własnej inicjatywy podejmowały:

KMP w Elblągu:

- *Bez narkotyków w szkole bezpieczniej* – wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu dyrektorów gimnazjów i szkół średnich na spotkaniach z młodzieżą policjanci omawiali odpowiedzialność karną za przestępstwa wynikające z nieprzestrzegania Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii,
- *Stop wulgaryzacji* – program polegający na zdecydowanym reagowaniu na wszelkiego rodzaju przejawy wulgarnych zachowań, którego celem jest przede wszystkim przeciwdziałanie używaniu słów nieprzyzwoitych w miejscach publicznych – szczególnie przez dzieci

i młodzież. Ponadto przeprowadzono spotkania z młodzieżą szkolną, w trakcie których omawiano odpowiedzialność młodych osób za używanie słów wulgarnych,

- *Czy pies musi gryźć* - program edukacyjny realizowany w przedszkolach, którego celem jest nauczenie dzieci właściwego zachowania w przypadku kontaktu z agresywnymi psami,
- *Bezpieczny lokal* – projekt został wdrożony w grudniu 2007 r. i skierowany jest do właścicieli lokali rozrywkowych. Głównym jego celem jest ograniczenie przestępstw i wykroczeń popełnianych w lokalach użyteczności publicznej jak i w ich obrębie.

KPP w Giżycku:

- *Dyskoteka bez narkotyków* - działania prewencyjne ukierunkowane na ograniczenie nieprawidłowości w myśl Ustawy o wychowaniu w trzeźwości. Celem podejmowanych działań było również podniesienie poczucia bezpieczeństwa osób przebywających w rejonie lokali rozrywkowych, zmniejszenie liczby osób nieletnich spożywających alkohol, wyeliminowanie przypadków sprzedaży alkoholu nieletnim oraz przeciwdziałanie narkomanii.

KPP w Kętrzynie:

- *Dyżury dzielnicowe w szkole* – celem dyżurów jest podniesienie bezpieczeństwa, podczas nich policjanci spotykali się dyrekcją szkół, pedagogami, przeprowadzali rozmowy z uczniami stwarzającymi problemy wychowawcze, dokonywano kontroli miejsc zagrożonych,
- *Kontrola terenu wokół szkół* – policjanci przeprowadzili wzmożone działania mające na celu ujawnienie wagarowiczów, których przekazywano pedagogom szkolnym oraz wysyłano do rodziców pisma z prośbą o zwiększenie nadzoru wychowawczego nad dziećmi. Po kilku dniach trwania działań wagarowiczów już nie ujawniono.

KPP w Mrągowie:

- Czynniki uczestniczo w konferencji organizowanej w ramach obchodów IX Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny pod hasłem *Rodzina a ekonomia* - policjant wygłosił referat nt. *Przestępczość nieletnich, postawy agresywne, a sytuacja ekonomiczna rodziny*. Uczestniczyli w niej przedstawiciele placówek oświatowych, mops/gops, urzędów pracy, organizacji pozarządowych.

KPP w Nidzicy:

- *Pierwszy dzień wiosny, Miejsce publiczne bez alkoholu* – akcje mające na celu przeciwdziałanie wybrykom chuligańskim i zakłóceniom porządku publicznego przez młodzież oraz ujawnianie nieletnich spożywających alkohol i zażywających środki odurzające.

KPP w Ostródzie:

- *Dyskoteka* - działania ukierunkowane na kontrolę miejsc, gdzie może dochodzić do sprzedaży narkotyków, alkoholu małoletnim, przeprowadzenie kontroli drogowych osób, które mogą być dealerami narkotyków. Przy realizacji działań wykorzystywano psa wyszkolonego do wyszukiwania narkotyków.

Skuteczność podejmowanych działań zależy w dużej mierze od współdziałania instytucji państwowych, samorządowych i organizacji społecznych. Ważne jest więc, że w ostatnich latach na froncie problematyki nieletnich Policja nie pozostaje już sama. Coraz więcej podmiotów zainteresowanych jest współpracą. Do wspólnych działań na rzecz dzieci i młodzieży włączyły się: szkoły, Kuratorium Oświaty, placówki wychowawcze, poradnie psychologiczno – pedagogiczne, sądy rodzinne i nieletnich, kuratorzy sądowi, Towarzystwa Pomocy Dzieciom, towarzystwa socjopatologiczne, MOPS/GOPS, Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Komisje Rodziny, Zespoły Profilaktyki i Terapii Uzależnień, Liga Polskich Kobiet, ZHP, OHP, PCK, Stowarzyszenie *Monar*, Sanepid, PIP, PZW, Straż Miejską, Straż Pożarną, Straż Rybacką, Straż Leśną, Straż Graniczną, *Caritas*, Towarzystwa Ubezpieczeniowe, Domy Kultury, Kościoły, środki masowego przekazu.

– Wzmoczenie działań resocjalizacyjnych w zakładach karnych ośrodkach prawnej izolacji

Od wielu lat w jednostkach okręgu olsztyńskiego podejmuje się szereg inicjatyw na rzecz społecznej readaptacji osadzonych, których celem jest ułatwienie powrotu do *wolności* osób obecnie odbywających karę pozbawienia wolności i wcześniejsze przygotowanie ich do funkcjonowania w społeczeństwie otwartym. Na przelomie trzech ostatnich lat szczególnie zauważa się intensyfikację ofert skierowanych na wyposażenie skazanych w konkretny zawód, poprzez możliwość kształcenia ustawicznego w ramach kursów zawodowych, zdobycie umiejętności aktywnego i efektywnego poszukiwania pracy, zdobycie wiedzy i umiejętności radzenia sobie w innych obszarach życia codziennego poprzez udział w programach profilaktycznych, edukacyjnych, terapii uzależnień.

Podejmuje się, więc inicjatywy szeroko pojętej readaptacji społecznej zarówno w obszarze wdrażania programów zapobiegania przestępczości – wzmocnienia działań resocjalizacyjnych w zakładach karnych i ośrodkach prawnej izolacji, jak i w obszarze przeciwdziałania zjawiskom patologii społecznych – propagowania zdrowego stylu życia, wolnego od alkoholu i narkotyków, utworzenia sprawnych systemów: pomocy dla osób uzależnionych, monitorowania zjawisk patologicznych w regionie.

Zestawienie liczby edycji przedsięwzięć omówionych powyżej oraz liczbę osadzonych, biorących w nich udział w poszczególnych latach diagnozowanego okresu przedstawia poniższa tabela

Tabela nr 9

Programy zapobiegania przestępczości i przeciwdziałania zjawiskom patologii społecznej

Rok	Programy zapobiegania przestępczości – wzmocnienie działań resocjalizacyjnych zakładach karnych		Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznych – propagowanie zdrowego stylu życia wolnego od alkoholu i narkotyków		RAZEM	
	Liczba edycji	Liczba osadzonych	Liczba edycji	Liczba osadzonych	Liczba edycji	Liczba osadzonych
1999	2	34	4	126	6	160
2000	5	85	8	248	10	333
2001	0	0	9	260	9	260
2002	4	53	9	194	13	247
2003	0	0	9	270	9	270
2004	2	27	16	343	18	370
2005	9	110	9	258	18	368
2006	11	112	9	233	20	345
2007	27	557	12	385	39	942
OGÓŁEM					130	3295*

* Liczba osadzonych – suma matematyczna nie mająca odzwierciedlenia w ujęciu jednostkowym personalnym, z uwagi na fakt, że jeden osadzony mógł wziąć udział w kilku różnych inicjatywach

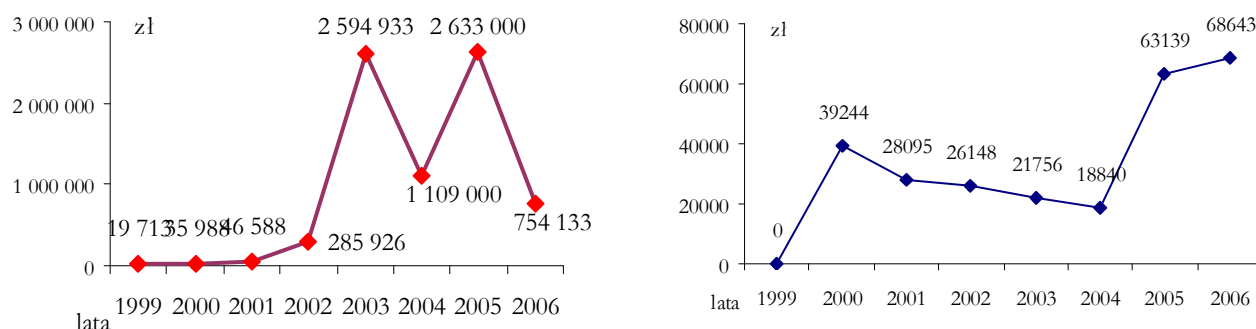
* Dane z KWP w Olsztynie (od 2007 r. KWP nie prowadzi już ewidencji miejsc parkingowych w województwie)

• **Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznych**

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego już od początku funkcjonowania realizował Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 1999-2003, następnie na lata 2004-2007, zaś obecnie na lata 2008-2011. Z zakresu narkomanii realizowany był Wojewódzki Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2000-2004, kolejny na lata 2005-2008.

Rycina nr 20

Wysokość środków finansowych wydatkowanych z budżetu województwa na zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (w poszczególnych latach) przeciwdziałanie alkoholizmowi zwalczanie narkomanii

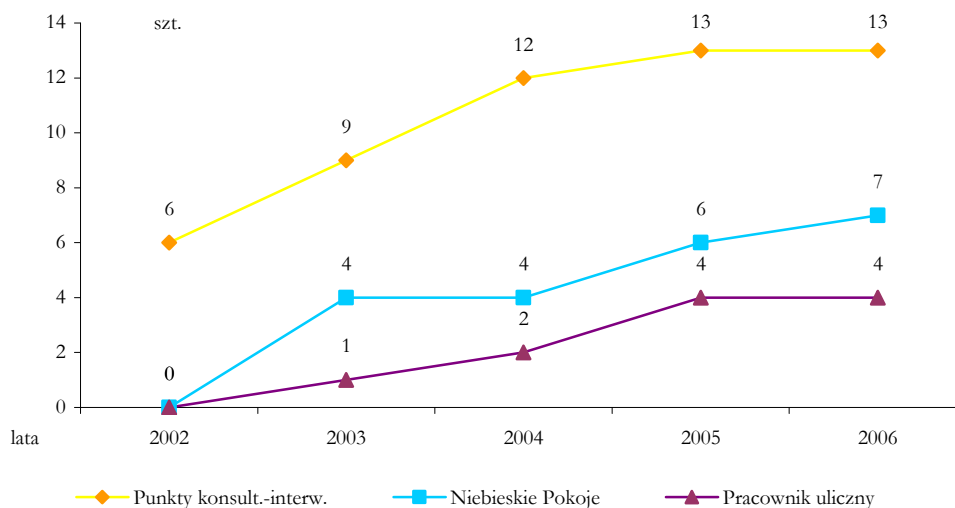

Źródło: ROPS Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie

Wspieranie działań samorządów lokalnych (powiatowych) w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (liczba nowych zadań, placówek w latach 2002-2006) przedstawiono na rycinie nr 20.

Rycina nr 21

Liczba placówek zorganizowanych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Źródło: ROPS Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko -Mazurskiego w Olsztynie

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego od 2005 r. systematycznie wspiera finansowo działania samorządów gminnych, polegające na organizacji różnorodnych form wsparcia psychologicznego dzieci i młodzieży w postaci organizacji świetlic socjoterapeutycznych czy klubów młodzieżowych, które stały się jedną z atrakcyjniejszych ofert spędzania czasu

wolnego dzieci i młodzieży. Dofinansowano 15 świetlic socjoterapeutycznych na kwotę 582010 zł oraz 14 młodzieżowych klubów integracji

Na uwagę zasługują też zrealizowane we wszystkich powiatach jako pierwsze w kraju specjalistyczne szkolenia i seminaria dotyczące rozwiązywania konfliktów lokalnych. Szkolenia i seminaria zostały zrealizowane w ramach całkowitego wolontariatu pracowników tut. Biura i oddelegowanych osób z instytucji: Komendy Wojewódzkiej Policji, Sądu Okręgowego w Olsztynie, Sądów i Prokuratur Rejonowych, Prokuratury Wojewódzkiej w Olsztynie, Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie i mediatorów sądowych w sprawach karnych i nieletnich. Szkolenia i seminaria realizowano w latach 2000-2006 w ramach Wojewódzkiego Programu Współpracy z organizacjami pozarządowymi. Szkoleniami i specjalistycznymi seminariami zrealizowanymi na zasadach całkowitego wolontariatu wykładowców i organizatorów szkoleń objęto wszystkie powiaty w województwie warmińsko – mazurskim. Łącznie przeszkolono 323 osoby dając pełne kwalifikacje w zakresie mediacji sądowych.

Tabela nr 10
Szkolenia w zakresie mediacji sądowych

Uczestnicy w osobach	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Razem
w szkoleniu	12	29	23	35	46	67	111	323
w seminariach	30	42	76	54	126	58	168	554

Źródło: Biuro ds. Obronnych i Bezpieczeństwa Publicznego Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko -Mazurskiego w Olsztynie

Należy nadmienić, że 70% osób, które ukończyły szkolenie mediacyjne zostało zarejestrowanych w Sądzie Okręgowym jako mediatorzy sądowi, wykonujący swoje zadania w Sądach Rejonowych, Policji, jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, w środowisku szkolnym i lokalnym, organizacjach pozarządowych m.in. na rzecz rozwiązywania spraw karnych, zapobiegania patologiom społecznym i rozwiązywania konfliktów lokalnych.

– Propagowanie zdrowego stylu życia od alkoholu i narkotyków

Zaangażowanie Samorządu Województwa od 1999 r. we współpracy z jednostkami samorządu gminy/powiatu i organizacjami pozarządowymi pozwoliło stworzyć system współpracy z podmiotami działającym na rzecz dzieci, rodziny. Zaobserwowano znaczną poprawę poziomu wiedzy z zakresu zjawisk patologicznych jak i sposobu ich zapobiegania i rozwiązywania.

Tabela nr 11
Działalność profilaktyczno – wychowawcza w latach 2004-2006

Rok	Szkolne i pozaszkolne programy profilaktyczne		
	Liczba uczniów	Liczba nauczycieli i wychowawców	Liczba rodziców
2004	93 498	3 811	16 350
2005	97 398	4 380	12 032
2006	95 130	4 467	8 860

Źródło Sprawozdania z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (PARPA-G1)

– Utworzenie sprawnych systemów pomocy dla osób uzależnionych (poradnie i ośrodki), monitoring zjawisk patologicznych regionie

Od 2002 r. Samorząd Województwa Warmińsko Mazurskiego udziela wsparcia finansowego samorządom powiatowym, w zakresie rozwoju lokalnego systemu pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych. Głównym celem tych działań było tworzenie punktów poradnictwa specjalistycznego przy powiatowych centrach pomocy rodzinie.

Dzięki temu wsparciu 13 PCPR rozszerzyło pomoc rodzinom w tym znajdujących się w sytuacjach kryzysowych. Są to powiaty: olsztyński, elbląski, iławski, giżycki, nidzicki, mrągowski, bartoszycki, lidzbarski, szczycieński, kętrzyński, braniewski, węgorzewski, ostródzki.

Umożliwiło to również rozwój współpracy służb społecznych z policją, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, sądami, placówkami oświaty.

Z przeprowadzonych diagnoz zauważa się także znaczną poprawę poziomu wiedzy klientów o mechanizmach, przyczynach i skutkach uzależnień, o różnych instytucjach i organizacjach udzielających wsparcia oraz umiejętności korzystania z pomocy specjalistycznej. Szczególnie doceniany jest bezpłatny i swobodny dostęp do profesjonalnej specjalistycznej pomocy.

Tylko w 2006 r. do powiatowych punktów konsultacyjnych działających przy w/w PCPR – zgłosiło się ogółem 3156 osób, w tym: 923 osobom udzielono pomocy prawnej, 260 osób objęto stałą pomocą terapeutyczną, (wg danych PCPR).

Za jedno z ciekawszych przedsięwzięć uznać można wdrażanie nowatorskich metod pracy z dziećmi i młodzieżą z grup ryzyka w środowisku otwartym (na ulicy, boisku, w parku). Od 2003 r. samorząd województwa wspiera to zadanie, pn. *pedagog ulicy* obecnie w pięciu powiatach (Giżycko, Iława, Mrągowo, Węgorzewo, Działdowo). Dzięki dotacjom możliwe było zatrudnienie pracowników do pracy z dziećmi i młodzieżą zagrożoną destrukcją społeczną oraz uzależnieniem od alkoholu i substancji psychoaktywnych.

W województwie problemami profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych zajmują się przede wszystkim pełnomocnicy/koordynatorzy ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych a także gminne komisje ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przy szerokiej współpracy m.in. z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświaty oraz coraz częściej również z organizacjami pozarządowymi.

Wspierana jest systematycznie przede wszystkim działalność placówek leczenia odwykowego, centrów i klubów integracji społecznej, młodzieżowych klubów integracji społecznej, świetlice.

W 2006 r. w województwie działały 4 centra integracji społecznej, 65 klubów integracji społecznej, które swymi programami przeciwdziałały wykluczeniu społecznemu, aktywizowały uczestników do podjęcia pracy, leczenia w poradni odwykowej czy też podjęcia terapii rodzinnej.

Szczególnie istotną rolę pełnią placówki opieki i wsparcia dzieci, zagrożonych patologią społeczną, szczególnie ze środowisk wiejskich i popegeerowskich, wg danych uzyskanych z gmin w 2006 r. funkcjonowało 331 różnego typu świetlic.

- **Tworzenie sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego regulującego stosunki wodne oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe**

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego administratorami budowli wodnych i urządzeń melioracyjnych są:

1. Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu, obejmujący swoim działaniem powiat elbląski – ziemski i grodzki oraz powiat braniewski,
2. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie – obejmujący swoim działaniem pozostałą część województwa,
3. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku,
4. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie – Inspektorat w Giżycku.

Z dokonanego przeglądu stanu technicznego obiektów hydrotechnicznych Systemu Wielkich Jezior Mazurskich, w ramach przeprowadzonych przeglądów komisja stwierdziła co następuje :

1. Gospodarka wodna prowadzona jest zgodnie z pozwoleniem wodnoprawnym i instrukcją eksploatacji.
2. Wyposażenie stanowisk pracy i obsługi obiektów Systemu Wielkich Jezior Mazurskich w sprzęt ratunkowy, przeciwpożarowy, ochrony osobistej i odzież roboczą jest prawidłowa.
3. Zabezpieczenie mienia i łączności nie budzi zastrzeżeń.

Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu (ŻZMiUW) obejmuje działaniem powiat Elbląg grodzki i ziemski (9 gmin i miasto Elbląg) oraz powiat braniewski (7 gmin). Wymienione powiaty leżą w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Teren działania ŻZMiUW wyróżnia znacznie zróżnicowana rzeźba terenu od depresji - 1,8 m p.p.m.) w Raczkach Elbląskich Żuławy do najwyższego wzniesienia (197 m n.p.m.) Góry Milejowskiej - Wysoczyzna Elbląska.

Tabela nr 12

Ewidencyjny rozmiar rzeczowy urządzeń melioracji wodnych z ŻZMiUW w Elblągu

POWIAT	Obszar zmeliorowany (ha)	Cieki naturalne i kanały km		Rurociągi (km)	Wały (km)	Stacje pomp		Budowle piętrzące (szt.)
		ogółem	w tym: uregul.			Ilość (szt.)	Obszar oddział (ha)	
Braniewo	57.912	464,6	129,8	0	35,1	5	3.812	20
Elbląg	88.281	949,0	553,1	0	365,3	57	33.578	273
Razem ŻZMiUW	146.193	1.413,6	682,9	0	400,4	62	37.390	293
W tym: Żuławy	32.940	750,3	513,7	0	365,3	57	33.578	263

Zródło: ŻZMiUW w Elblągu

Uwzględniając, że tereny działania ŻZMiUW, a szczególnie Żuławy Elbląskie są narażone na powódzie (praktycznie nieprzerwanie przez cały rok - ten sam teren zagrożony jest kilkoma różnymi typami powodzi) oraz, że urządzenia melioracji wodnych są jednocześnie najważniejszymi elementami ochrony przeciwpowodziowej.

Wszystkie podejmowane działania i przedsięwzięcia mają na celu: zapewnienie prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji wodnych podstawowych, które wpływają na regulację stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy, a także na ochronę użytków rolnych przed powodzią, poprzez modernizację, rozbudowę i odbudowę urządzeń melioracyjnych (a tym samym urządzeń osłony przeciwpowodziowej) unowocześnianie i usprawnianie tych urządzeń.

Planowane działania obejmą tworzenie sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego, który będzie zarówno regulował stosunki wodne i zabezpieczał przeciwpowodziowo zagrożone tereny, wymaga przeanalizowania wielu zagadnień związanych z gospodarką wodną, a także opracowywania strategii, koncepcji programowo-przestrzennych, studiów przedprojektowych, programów, projektów badawczych itp.

Aktualnie w zakresie urządzeń osłony przeciwpowodziowej w ramach tworzenia sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego planowane do realizacji lub realizowane są następujące programy współfinansowane ze środków U.E:

- Sektorowy Program Operacyjny - Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006. Program w końcowej fazie realizacji z planowanym terminem zakończenia w czerwcu 2008 r.

Efekty rzeczowe planowane do uzyskania w wyniku realizacji Programu przedstawiają się następująco:

- a.przebudowa stacji pomp szt. 6 (5szt. wykonano)
- b.przebudowa systemu kanałów podstawowych km 7,0
- c.przebudowa wałów p-powodziowych km 6,4
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław

W grupie zadań wytypowanych do finansowania z Funduszu Spójności, zgłaszanych przez Ż.Z.M i U.W., przewiduje się zrealizować poniższy zakres rzeczowy:

a. przebudowa stacji pomp	szt.	11
b. przebudowa wałów p-powodziowych	km	33,5
c. regulacje rzek i potoków	km	26,2
- Program *Wisła 2020*

Dotychczas najmniej zaawansowano prace przygotowawcze.

Według wstępnych założeń w ramach Programu przewiduje się zrealizować poniższy zakres rzeczowy:

a. przebudowa stacji pomp	szt.	19
b. przebudowa wałów p-powodziowych	km	64,0
c. regulacje rzek i potoków oraz przebudowa kanałów polderowych	km	223,0

Podane rozmiary rzeczowe przewidywane do wykonania w ramach w/w Programów mogą ulec korektom zarówno w trakcie prac przygotowawczych przed wdrożeniem Programu jak też w trakcie jego realizacji.

- **Realizacja spójnych elementów infrastruktury komunikacyjnej zapewniających zabezpieczenie przeciwpowodziowe**

Celem realizacji spójnych elementów infrastruktury komunikacyjnej zapewniających zabezpieczenie przeciwpowodziowe ŻZMiUW na etapie uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania, decyzji o warunkach zabudowy i opiniowania koncepcji wykonania obiektów budowlanych na terenach depresyjnych i przydepresyjnych z uwagi na zagrożenie powodziowe wskazuje na właściwe metody zabudowy i lokalizacji siedlisk najniżej położonych. Zgodnie z opracowanym przez Żuławski Ośrodek Badawczy w Elblągu Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach na zlecenie RZGW w Gdańsku dla ograniczenia zagrożenia życia i potencjalnych strat w wyniku powodzi na terenach depresyjnych wskazany jest zerowy poziom posadowienia na rzędnej +1,60 m n.p.m. na terenach przy Zalewie Wiślanym i + 0,90 m n.p.m. w basenie jeziora Drużno.

Również na etapie opracowywania koncepcji przebudowy i rozbudowy dróg na terenach depresyjnych i przydepresyjnych ŻZMiUW informuje o zagrożeniu powodzią i wskazuje na potrzebę podniesienia rzędnych nawierzchni dróg dla umożliwienia dojazdu służb technicznych podczas zagrożenia oraz prowadzenia ewentualnej ewakuacji.

- **Modernizacja i unowocześnianie urządzeń osłony przeciwpowodziowej**

Sprawne urządzenia osłony przeciwpowodziowej (w tym także urządzenia melioracyjne) często warunkują istnienie i funkcjonowanie całej zamieszkałej i użytkowanej przestrzeni, szczególnie na Żuławach Elbląskich oraz na terenach przyległych do Zalewu Wiślanego.

Urządzenia te, oprócz rutynowych zabiegów konserwacyjnych wymagają remontów, modernizacji oraz odbudowy w związku z naturalnym zużyciem (dekapitalizacją), awariami oraz koniecznością dostosowania do zmieniających się wymogów eksploatacyjnych i pojawianiem się nowych zagrożeń. Dotyczy to:

- wałów przeciwpowodziowych w związku z degradacją materiału nasypów, działalnością zwierząt ziemnych, osiadaniem podłoża oraz koniecznością podniesienia rzędnych korony z uwagi na prognozowany wzrost poziomu wód (efekt cieplarniany),
- stacji pomp w związku z naturalnym zużyciem, koniecznością stosowania nowych energooszczędnych technologii, postępem technicznym (automatyka, telemetria) oraz dostosowaniem do zwiększonych spływów związanych z urbanizacją terenu,
- rzek i potoków wraz z budowlami hydrotechnicznymi w związku z naturalnym zużyciem budowli regulacyjnych, koniecznością dostosowania koryta cieków do okresowo zwiększonych przepływów związanych z postępującą urbanizacją, koniecznością przeciwdziałania erozji itp.,

- kanałów polderowych w związku ze zmianami w użytkowaniu polderów, urbanizacją terenu, inwestycjami drogowymi, gruntowną przebudową systemów odwadniających itp.,
- urządzeń melioracji szczegółowych w związku z ich naturalnym zużyciem, koniecznością dostosowania do wymogów nowoczesnej gospodarki rolnej.

- **Modernizacja i rozbudowa istniejących urządzeń melioracyjnych**

Urządzenia melioracyjne, szczególnie na obszarach depresyjnych i przydepresyjnych, spełniają jednocześnie rolę urządzeń osłony p-powodziowej, stąd też oba zagadnienia potraktowano wspólnie.

W latach 1999 – 2006 inwestycje melioracyjne w obszarze działania obecnego ŻZMiUW w Elblągu finansowano z poniższych źródeł:

- budżet państwa,
- Bank Rozwoju Rady Europy wraz z rezerwą celową budżetu państwa,
- Europejski Bank Inwestycyjny wraz z rezerwą celową budżetu państwa,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska,
- środki UE wraz z rezerwą celową budżetu państwa (SPO 2004-2006).

Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie posiada w utrzymaniu i zabezpieczeniu:

- 4969,8 km rzek i potoków,
- 53,9 km kanałów,
- 27,6 km rurociągów podstawowych,
- 584 szt. budowli piętrzących,
- 45,8 km wałów przeciwpowodziowych chroniących obszar 2178 ha,
- 31 szt. stacji pomp odwadniających i nawadniających o obszarze oddziaływania 5931 ha.

Zapobieganie powodziom w warunkach działania Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych, odbywa się poprzez zapewnienie utrzymania rzek, kanałów, wałów i budowli melioracyjnych w pełnej sprawności i właściwym stanie technicznym oraz modernizację, budowę i odbudowę urządzeń osłony przeciwpowodziowej.

Corocznie wykonywane są zabiegi konserwacyjne polegające na: okoszeniu skarp i dna cieków, usuwaniu tworzących się zatorów i przetamowań, wycinaniu krzaków, odmulanii itp. Przez szereg lat środki otrzymywane na utrzymanie urządzeń były zbyt niskie w stosunku do potrzeb i pozwalały na zaspokojenie ich w około 20%. Od 2006 r. sytuacja ta uległa zdecydowanej poprawie umożliwiając wykonywanie robót w zakresie zapewniającym właściwe utrzymanie urządzeń, a co za tym idzie lepsze ich przygotowanie do przejścia wód powodziowych.

Rzeki i kanały są głównymi odprowadzalnikami wód, a ich stan techniczny i związana z nim przepustowość koryt ma ogromny wpływ na stopień zagrożenia powodzią.

Zakres rzeczowy modernizacji i odbudowy urządzeń melioracji podstawowych oraz urządzeń osłony przeciwpowodziowej wynika z oceny ich stanu technicznego.

W latach 1999-2006 w ramach inwestycji wykonano:

- regulacja i odbudowa rzek - 262,62 km ,
- modernizacja stacji pomp - szt. 21,
- odbudowa wałów przeciwpowodziowych - 86,21 km,
- odbudowa i modernizacja budowli piętrzących - szt. 31.

Tabela nr 13

Stan obiektów technicznych, do których utrzymania zobowiązany jest ZMiUW w Olsztynie

POWIAT	Cieki naturalne i kanały		Rurociągi	Wały		Stacje pomp	
	ogółem	w tym: uregul.		długość	obszar chroniony	ilość	obszar oddział.
	km	km		km	km	szt.	ha
Bartoszyce	408,3	151,8	0,9	5,6	493	1	800
Działdowo	213,0	153,2	0,5	7,6	300	0	0
Elk	216,4	99,4	0	0	0	0	0
Giżycko	90,8	28,6	1,3	0,6	23	5	1456
Goldap	274,6	95,1	0	0	0	0	0
Ilawa	313,3	230,7	5,3	6,1	331	3	480
Lidzbark W.	376,2	135,5	0,8	0	0	0	0
Kętrzyn	360,4	122,1	1,1	0	0	0	0
Mragowo	188,5	90,3	1,1	1,9	311	6	530
Nidzica	200,7	154,6	1,8	3,4	70	0	0
N. Miasto L.	188,9	80,6	0	0	0	0	0
Olecko	233,2	120,3	0	0	0	0	0
Olsztyn	829,3	310,6	9,6	15,9	560	7	556
Ostróda	322,3	146,9	5	0	0	2	625
Pisz	244,5	187,9	0,5	0	0	3	395
Szczytno	456,5	377,6	1,2	0	0	2	1035
Węgorzewo	105,2	66	0,2	4,7	90	3	489
Razem	5022,1	2551,2	29,3	45,8	2178	32	6366

Źródło: ZMiUW w Olsztynie

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku administruje obiektami piętrzącymi znajdującymi się na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Są one w stanie dobrym bądź zadowalającym. Żaden z obiektów nie stwarza zagrożenia powodziowego.

Tabela nr 14

Obiekty administrowane przez RZGW w Gdańsku

Stopień wodny	Obiekt	Zanotowane nieprawidłowości	Ocena stanu technicznego
Milomlyn	jaz	brak(naprawiono zasuwę nr1)	nie zagraża bezpieczeństwu
Milomlyn	wrota p.pow.	brak	-//-
Milomlyn	śluz	brak	-//-
Michałow	jaz	brak	-//-
Michałow	zapora	brak	-//-
Michałow	śluz	przeciek na wrotach górnych	-//-
Ilawa	jaz	brak	-//-
Samborowo	jaz	brak	-//-
Ligowo	wrota p.pow.	brak	-//-
Mała Ruś	śluz	głowa dolna-pęknięcia	-//-
Ostróda	śluz	pęknięcia betonu we wnękach wrót,wysiaki	-//-
Ostróda	upust denny	brak	-//-
Zielona	jaz	powierzchniowa korozja betonu	-//-
Zielona	śluz	głowa górna,komora-ubytki i pęknięcia,wrota górne-ubytki	-//-
Zagadka	wrota p.pow.	nadpróchniała belka górna wrót	-//-

Źródło: RZG W w Gdańsku

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Liczba przestępstw
2. Wykrywalność przestępstw

Tabela nr 15

Liczba przestępstw i ich wykrywalność na terenie województwa w latach 1999-2006

Lata	Liczba wszczętych postępowań	Liczba przestępstw stwierdzonych	Wykrywalność	
			województwo	średnia krajowa
1999	43728	47008	49,8	45,0
2000	44557	49413	53,1	47,8
2001	49094	60461	64,7	53,8
2002	47776	58604	68,7	54,9
2003	47006	55970	68,4	55,2
2004	48027	53476	66,4	56,2
2005	44627	50234	70,5	58,6
2006	42637	48926	72,9	62,4

Źródło: KWP Olsztyn

3. Liczba pożarów

Tabela nr 16

Liczba zdarzeń na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2006

Rodzaj zdarzenia	Rok							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pożary	6709	7217	6335	8319	9645	6965	8212	9141
Miejscowe zagroż.	5361	5946	6696	10098	8406	9989	10862	12733
Alarmy fałszywe	371	392	345	446	510	562	642	757
OGÓŁEM zdarzeń	12441	13555	13376	18863	18561	17516	19716	22631

Źródło: KW PSP Olsztyn

4. % wałów powodziowych wymagających modernizacji

Odbudowy i modernizacji wymaga 138,0 km wałów przeciwpowodziowych tj. 34,5% stanu ewidencyjnego.

Podsumowanie

Dane statystyczne obrazujące stan bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz wyniki pracy Policji województwa wskazują, że stan bezpieczeństwa i porządku publicznego ulega systematycznej poprawie.

W poszczególnych powiatach dobre wyniki dała realizacja programu *Bezpieczna Warmia i Mazury* opracowanego i wdrażanego przez Wydział Prewencji KWP w Olsztynie, który dostosowywany jest do przeciwdziałania wszystkim rodzajom zagrożeń – tak w skali ogólnowojewódzkiej, jak i w poszczególnych powiatach, czy gminach. Zakłada on szeroko zakrojoną współpracę różnymi podmiotami w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa z podmiotami pozapolicyjnymi – poczynając od Marszałka Województwa i Wojewody, (z którymi to organami dotychczasowa współpraca przebiega bardzo owocnie), z lokalnymi władzami samorządowymi i podległymi im instytucjami i służbami, placówkami edukacyjnymi, organizacjami oraz (co bardzo istotne) z mieszkańcami regionu.

Obecny model zarządzania bezpieczeństwem na poziomie lokalnym, opiera się w głównej mierze, na funkcjonowaniu określonych służb, ich autonomicznym działaniu i składaniu sprawozdań przed organami samorządowymi lub rządowymi. Strategia ta skupia się na obniżeniu ryzyka występowania zjawisk patologicznych poprzez minimalizację skutków, poprzez szybką i skuteczną relację.

Poza zakazami, nakazami, karaniem mandatami, a w najlepszym razie ostrzeżeniami nie ma praktycznie rozwiniętego dialogu ze społecznością lokalną.

Wnioski

Niezbędnym jest rozwinięcie szerszego dialogu ze społecznością lokalną (gminy, powiatu) w celu uświadamiania społecznościom lokalnym spraw związanych z zagrożeniami i ich przyczynami, aby tych zdarzeń unikać a gdy już wystąpią to aby zachowanie społeczne było bardziej adekwatne do okoliczności.

Pilnego rozwiązania wymaga m.in. problem sprzedaży i używania środków chemicznych w szkołach, dyskotekach, miejscach spotkań młodzieży.

Należy zwiększyć środki finansowe na sprzęt techniczny, środki transportu (występują braki w stosunku do zgłaszanych potrzeb) dla policji, jednostek o specjalnych funkcjach, służb patrolowych oraz jednostek interwencyjnych straży pożarnej

Wskazaniem byłoby zwiększenie funduszy w budżetach gmin/powiatów/województw na wspieranie działań z zakresu ochrony przeciwpożarowej, wycofanie z użytkowania sprzętu, który nie gwarantuje pełnej sprawności technicznej, wspieranie przez lokalne samorządy w większym zakresie finansowym i organizacyjnym PSP/OSP/WOPR

Pożądanym jest zwiększenie liczby specjalistycznych Programów Korekcyjno – Edukacyjnych dotyczących sprawców poszczególnych przestępstw, celem niwelowania powrotu do przestępstwa (np. Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla sprawców przemocy – osób skazanych za czyny związane ze stosowaniem przemocy w rodzinie) oraz wdrożenie Programów Przeciwdziałania Agresji, Treningu Interpersonalnego, kursów doskonalących dotyczące rozwiązywania konfliktów

Należy poszerzyć ofertę kursów zawodowych (dotychczas dominują kursy w branży budowlanej) oraz kursów edukacyjnych: kursy obsługi komputera, nauka języka obcego

Wskazane jest szerokie zatrudnianie skazanych i ich aktywizacja zawodowa, aby utrwalić w tej grupie pozytywne przemiany w obszarze ich osobowości.

Utrzymanie urządzeń melioracji wodnych wymaga wyraźnego zwiększenia nakładów finansowych

2.2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu

- **Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego⁵**

Począwszy od 2000 r. w województwie w sposób ciągle wzrasta liczba poradni specjalistycznych i punktów konsultacyjnych, w tym rodzinnych. Zatrudnieni tam specjaliści świadczą nieodpłatną pomoc osobom potrzebującym udzielając porad z zakresu problematyki prawnej, pedagogicznej, psychologicznej, pracy socjalnej, uzależnień.

Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa jest ustawowym zadaniem własnym realizowanym przez powiat i dlatego każde powiatowe centrum pomocy rodzinie w województwie świadczy tego rodzaju usługi na rzecz ludności. Niezależnie od tego ośrodki pomocy społecznej mając na uwadze wielkie potrzeby zgłaszane przez podopiecznych pomocy społecznej, coraz częściej starają się organizować punkty poradnictwa specjalistycznego w gminie. Można zauważyć, że cieszą się one coraz większym zainteresowaniem ze strony odbiorców.

⁵ W przypadku braku danych za 1999 r. - za rok bazowy przyjęto 2000 r.

Tabela nr 17
Poradnie w powiatach województwa

Wyszczególnienie	2000	2004	2005	2006
Liczba powiatów, w których funkcjonowały poradnie	9/19	16/21*	18/21*	19/21*
Liczba poradni	11	19 (wzrost o 72,7%)	31** (wzrost o 63,2 %)	26 (spadek o 16,1%)
Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	15249	8606 (spadek o 43,6%)	32591 (wzrost o 213,7%)	18406 (spadek o 43,5%)

* Uwaga: Z dniem 1 stycznia 2002 r., w ramach reorganizacji struktury administracyjnej województwa warmińsko-mazurskiego, utworzono dwa powiaty: węgorzewski i goldapski.

** Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm) utracił moc zapis ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, że do zadań samorządu województwa należy m.in. opracowanie wojewódzkiej strategii pomocy społecznej. Wprowadzono natomiast zapis, że do zadań samorządu województwa należy: „opracowywanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, obejmującej m.in. programy (...) profilaktyki i rozwiązywanie problemów alkoholowych”. W związku z tym w 2005 r. i w 2006 r. wykazane zostały również poradnie/punkty specjalistyczne dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz przemocy domowej.

Tabela nr 18
Poradnie w gminach województwa

Wyszczególnienie	2000	2004	2005	2006
Liczba gmin, w których funkcjonowały poradnie	26	33	46	46
Liczba poradni	38	37	59	61
Liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	7650 osób	8470 (wzrost o 11%)	12971 (wzrost o 70 %)	26358 (wzrost o 103 %)

Źródło: Raporty z monitoringu Strategii polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego do 2015 r. oraz informacje zebrane z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa warmińsko – mazurskiego.

- **Wspieranie zintegrowanych programów aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, aktywizacji dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa oraz na rzecz ograniczania uzależnień**

W gminach województwa kontynuowano działania na rzecz aktywizacji osób i rodzin w celu ich usamodzielnienia. Skutkiem realizacji programów aktywizacyjnych część biorących w nich udział osób wychodzi z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

Tabela nr 19
Realizacja programów aktywizujących w gminach

Wyszczególnienie	2000	2004	2005	2006
Liczba gmin, w których realizowany był co najmniej 1 program aktywizujący świadczeniobiorców pomocy społecznej	65	18	44	38
Liczba wszystkich programów aktywizujących realizowanych przez gminy w województwie	82	48	73	84
Liczba osób objętych programami aktywizującymi	1459	2113	3282	4064
% uczestników programów aktywizujących, którzy usamodzielnili się na skutek ich realizacji	11	29	12	27

Źródło: Raporty z monitoringu Strategii polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego do 2015 r. oraz informacje zebrane z ośrodków pomocy społecznej.

W ramach zwiększenia szans dostępu do edukacji dzieci i młodzieży z ubogich rodzin wiejskich, realizowano program *Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2005*. Program został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr XIV/227/00 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego w dniu 14 marca 2000 r., zmienioną Uchwałą Nr XXIX/436/01 z dnia 28 sierpnia 2001 r.

W ramach realizacji programu w 2006 r. uczestniczyło 13 gmin. Pomoc materialną dla studentów otrzymało:

- w okresie od stycznia do czerwca 2006 r. - 21 studentów z 13 gmin,
- w okresie od października do grudnia 2006 r. - 9 studentów z 7 gmin.

Od 2000 r. liczba studentów objętych pomocą systematycznie rosła. W 2005 r. można było obserwować wymierne efekty pracy włożonej w istnienie i prawidłowe funkcjonowanie programu, jak również pracy samych studentów. Spośród studentów objętych programem 22 ukończyło wyższe uczelnie, gdzie 19 uzyskało tytuł magistra oraz 3 osoby ukończyły studia na poziomie licencjackim.

W 2006 r. spośród studentów objętych programem 11 ukończyło wyższe uczelnie, w tym 10 uzyskało tytuł magistra oraz 1 osoba ukończyła studia na poziomie licencjackim. Byli to absolwenci przede wszystkim Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu jak również Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu.

Od początku realizacji pomocy materialnej dla studentów, tj. od października 2000 r. do grudnia 2006 r., zarówno ze środków budżetów gmin i budżetu Samorządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego wydatkowano kwotę ogółem 521099 zł.

Zgodnie z zasadami programu ostatnim rokiem przyjmowania studentów był 2005 r., dlatego też od 2006 r. będzie można obserwować stopniowe zmniejszanie się liczby uczestników.

Pomoc materialna dla studentów wyższych uczelni finansowana jest w 50% przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego i w 50% przez samorządy gmin na mocy podpisanych porozumień.

Średnia miesięczna wysokość pomocy dla studentów wynosi do 300 zł. Pomoc materialna uwzględnia wydatki ponoszone na zakwaterowanie, wyżywienie oraz dojazdy do uczelni.

Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej powstające od 2003 r. na mocy ustawy o zatrudnieniu socjalnym, są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy. Według stanu na dzień 31 grudnia 2006 r. w województwie funkcjonowały cztery CIS-y (w Olsztynie, Ostródzie, Braniewie i Pakoszach) oraz 65 KIS-ów.

Kluby Integracji Społecznej organizujące działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym, ze względu na ich szeroką formułę działania, są często uruchamianą formą wsparcia osób będących w trudnej sytuacji życiowej.

Od czerwca 2003 r. tj. od momentu wejścia w życie ww. ustawy do końca 2006 r. efektywność zajęć prowadzonych w klubach integracji społecznej mierzona liczbą uczestników, którzy usamodzielniili się ekonomicznie w stosunku do ogólnej liczby osób uczestniczących w zajęciach w KIS wyniosła 46,4%.

Również Centra Integracji Społecznej mogą się pochwalić sukcesami. Dla przykładu w 2005 r. w Centrum Integracji Społecznej w Olsztynie 68,75% uczestników, którzy zakończyli udział w zajęciach reintegracyjnych - usamodzielnili się ekonomicznie, natomiast w 2006 r. wskaźnik ten wzrósł do 88,23%.

Z uwagi na wysokie dofinansowanie, jakie otrzymały Kluby Integracji Społecznej w 2005r. (300000 zł), w 2006 r. Samorząd Województwa zdecydował o przekazaniu dotacji na tworzenie Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej w gminach: Łukta, Ilawa

oraz Świątajno. Młodzieżowe Kluby Integracji Społecznej są innowacyjną formą wspierania młodzieży wywodzącej się ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Prowadzone w Klubach zajęcia mają za zadanie zaktywizować młodzież w kierunku podejmowania działań na rzecz lokalnego środowiska oraz przede wszystkim do aktywnego wkroczenia na otwarty rynek pracy po zakończeniu szkoły.

W 2006 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w ramach konkursu przyznało dofinansowanie na tworzenie i funkcjonowanie Klubów Integracji Społecznej w województwie warmińsko-mazurskim niżej wymienionym podmiotom:

- Miejskiemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście (15000 zł),
- Miejsko-Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Piszcu (15000 zł),
- Centrum Pracy i Pomocy w Elblągu (14900 zł),
- Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Fijewie, gmina Lubawa (15000 zł),
- Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Lidzbarku Warmińskim (15000zł),
- Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Małdytach (15000 zł),
- Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Godkowie (15000 zł),
- Klubowi Integracji Społecznej MOPS w Olsztynku (8500 zł).

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przeznaczyło również dotację w kwocie 18500 zł na działalność Centrum Integracji Społecznej w Olsztynie.

Ponadto w 2006 r. w ramach konkursu *Promocja gminnej świetlicy socjoterapeutycznej* Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przyznało dotację w wysokości 12500 zł gminie Iłowo Osada. W konkursie nie brały udziału 4 województwa, stąd też pozostałą kwotę konkursową przeznaczono na dotacje dla gmin, które uzyskały w punktacji konkursowej drugie miejsce w województwie. W wyniku tej decyzji dodatkowe dofinansowanie w wysokości 50000 zł otrzymała w województwie warmińsko-mazurskim Gmina Godkowo.

W 2006 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło konkurs na dofinansowanie działań z zakresu funkcjonowania i rozwoju sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W wyniku rozstrzygnięcia konkursu 15 podmiotów z województwa warmińsko-mazurskiego otrzymało dotację w ogólnej kwocie 311000 zł.

Dotację otrzymały zarówno jednostki samorządu terytorialnego (gminy i powiaty) jak również stowarzyszenia. Działania realizowane ze środków dotacji, dotyczyły szeroko pojętej integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych intelektualnie, ich usamodzielnienia, terapii specjalistycznej oraz poradnictwa dla osób chorych psychicznie i ich rodzin.

Szczególną grupę osób podlegających zjawisku długotrwałego bezrobocia i związanego z nim często wykluczenia społecznego są osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Powstałe w 2004 r. 2 Zakłady Aktywności Zawodowej (w Elblągu i w Giżycku) dały zatrudnienie 60 osobom niepełnosprawnym i 28 osobom obsługi. Na terenie województwa funkcjonowały w 2006 r. ogółem 4 ZAZ-y (ZAZ w Olsztynie prowadzony przez PZN; ZAZ w Elblągu prowadzony przez Elbląskie Stowarzyszenie Konsultacyjne Osób Niepełnosprawnych; ZAZ w Kamienicy Elbląskiej prowadzony przez starostwo elbląskie oraz ZAZ w Giżycku prowadzony przez starostwo giżyckie).

- **Tworzenie niezbędnej infrastruktury socjalnej w takim stopniu, by była ona zagwarantowana w każdym powiecie**

Od 1999 r. systematycznie rozwija się infrastruktura socjalna w województwie.

Tabela nr 20

Infrastruktura socjalna w województwie warmińsko-mazurskim

Rok	1999	2004	2005	2006
Domy pomocy społecznej	31 (+2 filie)	36 (+4 filie)	38 (+ 3 filie)	38 (+ 3 filie)
- liczba miejsc w dps	3149	3573	3587	3495
Gminne dps	2	-*	-*	-*
Dzienne domy pomocy		21	21	22
Domy dziecka	18	18	20	21
liczba dzieci w domach dziecka	1122	1000	864	885
Młodzieżowe ośrodki wychowawcze	2	2	2	2
Ośrodki adopcyjno-opiekuńcze	5	8	7	7
Środowiskowe domy samopomocy	9	16 (+2 filie)	23 (+3 filie)	26 (+3 filie)
- liczba miejsc w Śds.	296	691	1012	1080
Pogotowia opiekuńcze	2	3	3	2

* Art. 54 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966) wprowadził z dniem 1 stycznia 2004 r. zmiany do ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 87 poz. 506 z późn. zm), gdzie m. in. w art. 10 a pkt 10 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży stały się ośrodkami wsparcia, stąd też w danych od 2004 r. placówki te nie są uwzględniane.

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz dane z zasobów Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego zebrane na podstawie informacji z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie województwa.

Od 2004 r. następuje proces stopniowego dochodzenia placówek opiekuńczo-wychowawczych do określonego przepisami standardu. Według stanu prawnego na dzień 31 grudnia 2006 r. te placówki, które standardu nie osiągnęły, miały obowiązek opracować plan naprawy do końca 2007 r. Jednym z głównych założeń standaryzacji jest ograniczenie liczby dzieci w placówce do 30, w związku z tym domy dziecka systematycznie zmniejszają liczby miejsc statutowych.

W 2006 r. utworzono nową placówkę celem zabezpieczenia utrzymujących się potrzeb (Dom Dla Dzieci w Stawigudzie).

Analizując sytuację infrastruktury socjalnej w województwie warmińsko-mazurskim w ostatnich dwóch latach, możemy zaobserwować jej stabilizację liczbową oraz ilościową. Należy zwrócić uwagę na systematyczny rozwój infrastruktury służącej wsparciu osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie. Od 1999 r. do 2006 r. powstało 14 Środowiskowych Domów Samopomocy, a liczba miejsc w tych placówkach w analogicznym okresie wzrosła o 265%.

- **Utworzenie sprawnego systemu zastępczej opieki rodzinnej na poziomie wojewódzkim i powiatowym**

Na sprawny system zastępczej opieki rodzinnej składa się tworzenie: rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Zarówno w kraju jak i w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r. analiza danych statystycznych prezentuje wzrost ilościowy rodzin zastępczych, jak i dzieci w nich przebywających.

Tabela nr 21
Rodziny zastępcze w kraju i województwie

Wyszczególnienie		1999	2004	2005	2006	1999=100	2005=100
Liczba rodzin zastępczych	kraj	43378	36587	36330	36606	84,4%	100,8%
	województwo	2142	1938	1925	2013	94,0%	104,6%
	udział w kraju	4,9%	5,3%	5,3%	5,5%	x	x
Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	kraj	55797	48344	48915	49834	89,3%	101,9%
	województwo	2777	2615	2561	2733	98,4%	106,7%
	udział w kraju	5,0%	5,4%	5,2%	5,5%	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Negatywnym zjawiskiem w województwie jest obniżenie się w stosunku do 2005 r. liczby rodzinnych domów dziecka oraz liczby dzieci w nich przebywających.

Tabela nr 22
Rodzinne domy dziecka w województwie

wyszczególnienie	2000	2004	2005	2006
Liczba rodzinnych domów dziecka	9	20	21	19
Liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka	75	127	140	128
(w 2006 r. spadek o 8,5% w stosunku do 2005 r.)				

Źródło: Raporty z monitoringu Strategii polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego do 2015 r. oraz dane zebrane z powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa warmińsko – mazurskiego.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, działając na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593 z późn. zm.) corocznie ogłasza otwarty konkurs ofert na finansowe wspieranie jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W 2005 r. jako priorytet konkursu wybrano zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży. Dofinansowanie otrzymało 30 jednostek z terenu województwa, w tym 28 jednostek powiatowych i 2 jednostki gminne, na łączną kwotę 1467000 zł.

W maju 2006 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło otwarty konkurs ofert na finansowe wspieranie budowania lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Na realizację tego zadania Minister Pracy i Polityki Społecznej udzielił dotacji w kwocie 7696000 zł, z czego na województwo warmińsko-mazurskie 17 jednostek otrzymało dofinansowanie na łączną kwotę 1875400 zł.

Dotacje otrzymało:

- 9 programów w kwocie 141000 zł na rozwój rodzinnych form opieki zastępczej;
- 8 programów w kwocie 580000 zł na przekształcenie placówek opiekuńczo – wychowawczych.
- 6 programów w kwocie 235000 zł na tworzenie mieszkań chronionych;
- 6 programów w kwocie 245000 zł na prowadzenie ośrodków wsparcia dziennego;
- 2 programy w kwocie 230000 zł na tworzenie mieszkań usamodzielnień;
- oraz 11 innych programów (np. *Od zagrożenia do normalności, Nasz Dom - nadzieją na lepszą przyszłość, Bliżej dziecka i rodziny – dalej od patologii, Warto mieć marzenia* itp.) w kwocie 444400 zł.

- **Inicjowanie rozwoju wolontariatu, tworzenie grup samopomocowych organizacji pozarządowych na rzecz wsparcia osób i rodzin wymagających pomocy z zewnątrz**

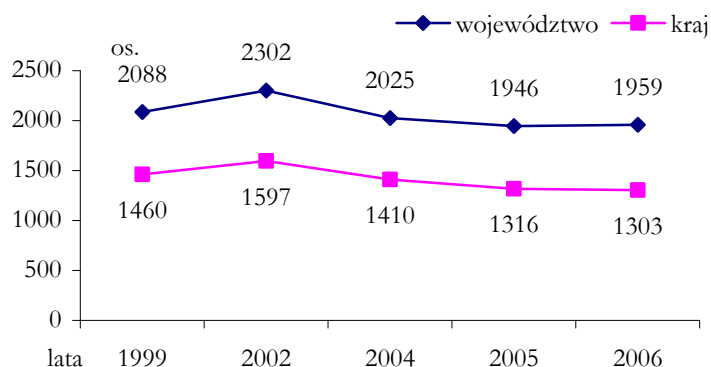
Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dostrzegając znaczącą rolę wolontariatu w działaniach podejmowanych przez organizacje pozarządowe na rzecz osób wymagających wsparcia, corocznie jest współorganizatorem konferencji wojewódzkiej z okazji Międzynarodowego Dnia Wolontariusza. 8 grudnia 2006 r. Samorząd Województwa we współpracy z Radą Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim oraz Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty, zorganizował uroczystość z tej okazji. Podczas konferencji ogłoszono m.in. wyniki konkursu organizowanego przez Radę Organizacji Pozarządowych pn. *Barwy wolontariatu*. Wolontariusze wyróżnieni i nagrodzeni w ramach konkursu za swą niezwykle skuteczną i efektywną działalność na rzecz lokalnego środowiska, przyczyniają się do promowania aktywnych postaw społecznych wśród mieszkańców województwa a w szczególności wśród młodzieży.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 10 tys. mieszkańców

Rycina nr 22

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdania MPiPS-03 oraz RSW W-M w Olsztynie RSW za lata 1999, 2004, 2005, 2006.

Analiza wartości wskaźnika wskazuje, że od 2002 r. zarówno w kraju jak i w województwie systematycznie spada liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

W 2006 r., w porównaniu do 2005 r., procent liczby ludności objętej pomocą społeczną w ogólnej liczbie mieszkańców województwa, pozostawał praktycznie na tym samym poziomie (2005 r. – 19,46% natomiast w 2006 r. – 19,59%)

Rzeczywista liczba mieszkańców objętych pomocą pozostawała na analogicznym poziomie (2005 r. – 278005 osób; rok 2006 – 279594 osoby objęte pomocą). Należy również podkreślić, że wartość wskaźnika była zawsze większa w województwie niż w kraju.

Podsumowanie

Liczba poradni specjalistycznych oraz punktów konsultacyjnych, w tym rodzinnych w województwie w latach 2000-2005 systematycznie rosła, natomiast w 2006 r. odnotowano spadek liczby takich poradni w powiatach (o 5), a liczba analogicznych poradni funkcjonujących w gminach nieznacznie zwiększyła się (o 2). Istotne zmiany przepisów prawa związane z uchwaleniem nowej ustawy z dnia 12 czerwca 2004 r. o pomocy społecznej oraz zmieniony system świadczeń rodzinnych, miały zapewne wpływ na zainteresowanie głównie świadczeniobiorców pomocy społecznej specjalistycznym poradnictwem prowadzonym przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie. W 2006 r. zaobserwowano również znaczny wzrost zainteresowania klientami poradnictwem oferowanym w gminach, co obrazuje zwiększenie liczby osób korzystających z porad aż o 103% w stosunku do 2005 r.

Niezwykle ważnym elementem pracy socjalnej jest realizowanie zintegrowanych programów aktywizacji zawodowej i społecznej skierowanych do różnych grup beneficjentów np. osób bezrobotnych, niepełnosprawnych, dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych, osób uzależnionych. Programy te realizowane są przez gminy, a odbiorcami są przede wszystkim świadczeniobiorcy pomocy społecznej. W 2006 r. 33% ośrodków pomocy społecznej zrealizowało co najmniej 1 taki program (38 gmin w stosunku do 44 gmin w 2005 r.). Wzrosła globalna liczba programów realizowanych w całym województwie (z 73 w 2005 r. do 84 w 2006 r.), jak również liczba osób objętych tymi programami (o 23%). Najważniejszym jednakże faktem, który można zaobserwować jest znacząco zwiększająca się efektywność realizowanych programów: w 2006 r. spośród 4064 osób biorących aktywny udział w programach aktywizujących 27% usamodzielniało się (w 2005 r. – 12% osób).

Od października 2000 r. do grudnia 2006 r. w programie *Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2000-2005* uczestniczyło 61 studentów z 31 gmin, z tego ukończyło uczelnie 40 osób, natomiast 12 osób w trakcie programu zrezygnowało ze studiów, bądź zmieniło tryb ze stacjonarnych na zaoczne, jak również w wielu przypadkach sytuacja materialna w rodzinie studenta uległa poprawie, co zgodnie z kryteriami uniemożliwiło dalsze finansowanie. Prowadząc systematyczny monitoring realizacji programu można stwierdzić, że był on niezwykle trafioną w potrzeby inicjatywą. Wszystkie osoby objęte programem deklarowały, że bez wsparcia finansowego z Programu nie ukończyłyby studiów wyższych ze względu na trudne warunki materialne rodzin, z których się wywodzili.

Służby pomocy społecznej województwa bardzo efektywnie wykorzystały możliwości podejmowania działań pomocowych w stosunku do bezrobotnych podopiecznych z wykorzystaniem możliwości, jakie otworzyła przed nimi ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym. Od 2004 r. niezwykle dynamicznie wzrastała liczba tworzonych klubów integracji społecznej. Województwo warmińsko-mazurskie było i pozostaje nadal krajowym liderem zarówno co do ilości funkcjonujących KIS-ów, jak i liczby osób objętych działaniami reintegracji zawodowej i społecznej. Dynamika i aktywność służb pomocy społecznej województwa doceniona została na poziomie krajowym, co skutkowało przyznawaniem licznych dotacji na działalność prowadzoną w ramach KIS. Na uwagę zasługuje również fakt powołania do życia nowej formy klubu przeznaczanego dla młodzieży – Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej. Łącznie w 2006 r. działało w województwie 65 Klubów Integracji Społecznej i 8 Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej.

Od 1999 r. następuje stopniowy rozwój infrastruktury socjalnej w województwie, która w coraz większym stopniu zabezpiecza potrzeby mieszkańców. Trwające procesy przekształceń w domach pomocy społecznej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych będą prowadziły do podwyższenia ich standardów, a co za tym idzie – podwyższenia komfortu życia ich mieszkańców. W omawianym okresie powstało wiele nowych placówek wsparcia przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych intelektualnie i chorych psychicznie. W 26 Środowiskowych Domach Samopomocy funkcjonujących na obszarze województwa, osoby te mogą aktywnie spędzać czas, co sprzyja ich integracji z lokalnym środowiskiem i wpływa na poprawę jakości ich życia.

Zarówno w kraju jak i w województwie warmińsko-mazurskim systematycznie zmniejsza się liczba rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Główną przyczyną spadku liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej były niewątpliwie zmiany, jakie dokonywały się w systemie pomocy społecznej już od 2003 r. Z katalogu świadczeń pomocy społecznej z dniem 1 października 2003 r. wyłączona została renta socjalna, która stała się świadczeniem wypłacanym przez ZUS na mocy ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej. Ponadto część świadczeń (zasilek stały, gwarantowany zasilek okresowy, macierzyński zasilek jednorazowy) z dniem 1 maja 2004 r. przeniesiona została z ustawy o pomocy społecznej do systemu świadczeń rodzinnych wprowadzonych do polskiego prawodawstwa ustawą

z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.).

Wnioski

W związku z obserwowanym z roku na rok zwiększaniem się zainteresowania klientów z korzystania z poradnictwa specjalistycznego w gminach (wzrost o 103 % w 2006 r. w stosunku do 2005 r.), należałoby wspierać rozwój poradnictwa specjalistycznego nie tylko w powiecie, ale również na poziomie gminy. Większa chęć korzystania osób potrzebujących z porad w gminie, wiąże się niewątpliwie z łatwiejszym dostępem do specjalisty oraz brakiem konieczności ponoszenia kosztów związanych z dojazdem.

Niezbędnym jest podejmowanie dalszych działań na rzecz rozwoju istniejących i inicjowania powstawania nowych KIS-ów oraz CIS-ów.

Niezbędny jest stały rozwój infrastruktury socjalnej województwa warmińsko-mazurskiego ze względu na pojawiające się kolejne problemy dotyczące zaspakajania potrzeb społeczeństwa województwa. Nowe możliwości pozyskiwania środków finansowych m.in. z różnorodnych funduszy Unii Europejskiej i Banku Światowego z całą pewnością pozwolą na finansowe wsparcie rozwoju podmiotów oferujących pomoc najuboższym mieszkańcom regionu. Wziąwszy pod uwagę procesy demograficzne przebiegające od lat w województwie tj. przede wszystkim starzenie się społeczeństwa, należy pamiętać o przygotowaniu regionu do organizowania szerokiego spektrum usług dla ludności w wieku senioralnym. Powinny to być zarówno placówki stacjonarne- domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy społecznej, jak również ośrodki wsparcia dziennego - dzienne domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy. Byłoby również wskazane przygotowywać większą liczbę profesjonalnej kadry mogącej świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osoby starszej. Formą wsparcia skierowanego szczególnie do osób w podeszłym wieku jest rodzinny dom pomocy społecznej, który może być założony i prowadzony przez gminę. Dotychczas żadna tego typu placówka nie funkcjonuje w naszym województwie. Zorganizowanie kampanii informacyjnej, promującej tworzenie rodzinnych domów pomocy (RDP), może przyczynić się do tworzenia tego typu placówek w gminach. Obok działań promujących RDP należy również wspierać działania skierowane na rozwój mieszkań chronionych przeznaczonych dla osób starszych. Również ta forma wsparcia osób starszych realizowana jest w naszym województwie w sposób marginalny.

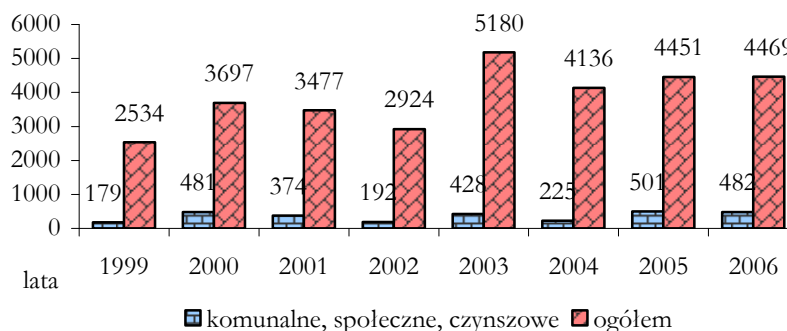
2.2.7. Wzrost dostępności mieszkań

- **Wspieranie rozwoju budownictwa czynszowego i różnych form budownictwa социального**

W latach 1999-2006 w województwie oddano do użytku ogółem 30,9 tys. mieszkań. W ramach tej liczby wybudowano ogółem 2862 mieszkania społeczne czynszowe i komunalne, które stanowiły około 9,3% zasobów oddanych do użytku.

Rycina nr 23

Udział mieszkań komunalnych i społecznych w ogólnej liczbie nowooddanych mieszkań w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RSW W- M 2000, s. 165; 2002, s.174; 2003, s.166; 2005 s.164; 2006 s.164, 2007 s.164.

W 2006 r. liczba oddanych do użytku mieszkań ogółem (wszystkie formy własności) wynosiła 4469 i była wyższa od efektu uzyskanego w 2005 r. o 18. Wskaźnik liczby mieszkań oddanych do użytku na 1000 ludności w 2006 r. był taki sam jak w 2005 r. i wynosił 3,1 (średni w kraju utrzymał się również na niezmiennym poziomie – 3,0).

W poszczególnych latach udział mieszkań społecznych i komunalnych w ogólnej liczbie wybudowanych zasobów mieszkaniowych był niewielki, wahał się w granicach od 5 do 13%.

W 2004 r. wprowadzone zostały regulacje prawne wspierające budownictwo społeczne – ustawa z dnia 29 kwietnia 2004 r. o finansowym wsparciu tworzenia w latach 2004-2006 lokali społecznych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz.U. Nr 145, poz. 1533) wraz z wymaganymi rozporządzeniami. W tym samym roku, w oparciu o wydane akty prawne, uruchomiony został przez Ministerstwo Infrastruktury pilotażowy program budowy lokali społecznych. W ramach programu możliwe było wsparcie finansowe gmin (do 35% kosztów przedsięwzięcia) realizujących budownictwo społeczne w latach 2004–2006. Z terenu województwa warmińsko-mazurskiego udzielono rekomendacji do finansowego wsparcia wnioskowi na utworzenie 94 lokali społecznych, na kwotę ponad 1,5 mln zł, co stanowiło 3% całego udzielonego wsparcia w ramach programu.

W 2006 r. ustawą z dnia 8 grudnia o finansowym wsparciu tworzenia lokali społecznych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych wprowadzony został program udzielania finansowego wsparcia dla gmin, związków międzygminnych, powiatów i organizacji pożytku publicznego na tworzenie lokali społecznych. Umożliwia on korzystanie z finansowego wsparcia budżetu państwa w/wym. jednostkom na pokrycie części kosztów przedsięwzięć, o których mowa, z Funduszu Dopłat obsługiwane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

- **Opracowanie niezbędnych planów i infrastruktury pod budownictwo mieszkaniowe**

W latach 2004-2006 samorządy gminne opracowały około 25 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całych miast lub ich dużych fragmentów.

W tym samym okresie opracowano 452 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową, mieszkaniowo-usługową, mieszkaniowo-rekreacyjną, zabudowę zagrodową dla stosunkowo niedużych obszarów (informacje własne WMBPP – projekty planów przysłane do uzgodnienia z Zarządem Województwa). W 2006 r. opracowano 98 projektów planów, o których mowa, tj. o 105 mniej niż w 2005 r. (203).

Większość miast nie posiada w pełni uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Najczęściej istnieją główne ciągi przesyłowe lub urządzenia infrastruktury technicznej, które stanowią możliwości włączenia nowych terenów w istniejące systemy miejskie.

W ostatnich latach powstały możliwości finansowania infrastruktury technicznej na nowych terenach przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa m.in. ze środków ZPORR. Od początku funkcjonowania i realizacji programu do końca 2006 r. w wyniku realizacji projektów w ramach infrastruktury ochrony środowiska zrealizowano 300,42 km sieci kanalizacji sanitarnej i 440,2 km sieci wodociągowej. Brak jest danych odnośnie mieszczącej się tej liczbie długości sieci zrealizowanych na terenach przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową.

Dofinansowanie infrastruktury towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu jest również możliwe ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego oraz WFOŚ, przy czym brak jest specyfikacji projektów dotyczących nowych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe.

- **Wspieranie inicjatyw służących obniżeniu kosztów budowy mieszkań**

W latach 1999-2006 cena 1 metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego (cena wyliczona przez GUS na podstawie nakładów poniesionych przez inwestorów na budowę domów wielorodzinnych w całym kraju) wahała się w przedziałach od 2200 zł do 2700zł. W IV kwartale 2006 r. wynosiła 2619 i była wyższa od ceny w 2005 r. o 231 zł. W 1999 r. cena metra kwadratowego stanowiła 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, a w 2006 r. relacja ta zmniejszyła się do poziomu 124%. W 2006 r. w stosunku do 2005 r. znacznie wzrosła cena 1 m² powierzchni mieszkania oraz wzrosła relacja w odniesieniu do przeciętnego wynagrodzenia. Znacznie wyższe były ceny 1 m² powierzchni mieszkań oferowanych na wolnym rynku przez firmy deweloperskie (brak danych statystycznych). Utrzymywanie się kosztów budowy mieszkań na zbliżonym poziomie w latach poprzednich, a w 2006 r. ich dynamiczny wzrost świadczą o tym, że nie podejmowano działań na rzecz ich obniżania. Wzrastały koszty zakupu gruntów pod inwestycje mieszkaniowe, zbrojenia terenów przeprowadzane były na koszt inwestorów, wzrosły także ceny materiałów budowlanych. Polityka mieszkaniowa w ostatnich latach uprawiana była przez deweloperów oraz właścicieli nieruchomości. Skierowana jest ona w stronę ludności zamożnej i średnio sytuowanej. To deweloperzy regulowali podaż mieszkań i ich ceny mając na względzie maksymalizację zysków.

- **Działania zwiększające dostępność i różnorodność form finansowania budownictwa mieszkaniowego**

Głównym źródłem finansowania inwestycji mieszkaniowych były kredyty bankowe udzielane głównie klientom indywidualnym. Zadłużenie w bankach z tytułu kredytów w 2006 r. wzrosło o około 50%. Ze względu na tajemnicę bankową dane te nie są publikowane i udostępniane. W ostatnich latach banki zwiększyły ofertę kredytową przede wszystkim kredytów hipotecznych, zmniejszyły oprocentowanie. Należy się spodziewać dalszego wzrostu liczby kredytów mieszkaniowych z uwagi na istniejącą konkurencję w tym zakresie

pomiędzy bankami. Wzrost liczby udzielonych kredytów i poprawa warunków ich udzielania będzie się przekładać na zwiększenie popytu mieszkaniowego.

Społeczne budownictwo czynszowe kredytowane było ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. W 2006 r. Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił ze środków KFM kredytów na kwotę 539,6 mln zł na sfinansowanie budowy 7,5 tys. mieszkań w całym kraju. Była to kwota znacznie niższa niż w 2005 r. (o około 94 mln zł). Brak danych z BGK uniemożliwia ocenę finansowania tego budownictwa w naszym regionie.

W 2006 r. uruchomiony został program wsparcia rodzin w nabywaniu własnego mieszkania *Rodzina na swoim*, na mocy ustawy z dnia 8 września o finansowym wsparciu rodzin w nabywaniu własnego mieszkania. Umożliwia on pomoc rodzinom i osobom samotnie wychowującym dzieci. Pomoc budżetu państwa polega na udzielaniu dopłat do odsetek w okresie pierwszych ośmiu lat spłacania kredytu po spełnieniu warunków określonych w ustawie. Program finansowany jest z Funduszu Dopłat obsługiwane przez Bank Gospodarstwa Krajowego.

- **Remonty substancji mieszkaniowej**

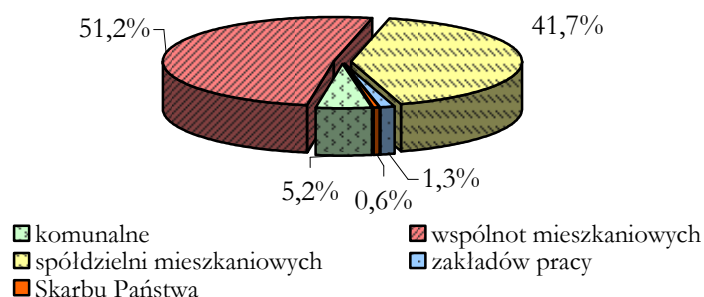
Przeanalizowanie zmian w zakresie remontów w 2006 r., jest niemożliwe z braku danych statystycznych (badania są prowadzone w cyklu 2-letnim).

W latach 1999-2005 (brak danych za 2002 r. i 2004 r.) poddano remontom i modernizacji oraz termomodernizacji 53,4 tys. mieszkań komunalnych, w tym w 2005 r. – 2,8 tys.

Uwzględniając wszystkie formy własności w 2005 r. wyremontowano 53,2 tys. mieszkań, które stanowiły 12% istniejących zasobów mieszkaniowych w województwie.

Rycina nr 24

Remonty i modernizacje zasobów mieszkaniowych w 2005 r.

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS Warszawa

Najwięcej zostało wyremontowanych mieszkań objętych wspólnotą mieszkaniową. Działaniom tym sprzyjały przepisy podatkowe, które umożliwiały odliczanie od podatku poniesionych wydatków na remonty i modernizacje mieszkań oraz wpłat na fundusze remontowe. Ulgi te zlikwidowano w 2006 r.

Zbadanie zmian w tym zakresie będzie możliwe w przyszłym roku po opracowaniu badań przeprowadzonych w 2007 r.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców
2. Powierzchnia użytkowa mieszkań w m² na 1 mieszkańca

Sytuacja mieszkaniowa ludności w województwie jest niezadowolająca. Miernikiem tej sytuacji są wskaźniki charakteryzujące sytuację mieszkaniową:

- **wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców** pomimo wzrostu z 285,1 w 1999 r. do 323,7 w 2006 r., (320,5 w 2005 r.) kształtował się poniżej średniego krajowego wynoszącego 337,7 w 2006 r. (334,8 w 2005 r.). Pod względem wielkości tego wskaźnika województwo zajmowało 12. lokatę (1. lokatę zajmowało województwo łódzkie – 370,6 mieszkań, a ostatnią województwo podkarpackie – 288,6). Wskaźnik ten plasuje nas na jednym z ostatnich miejsc w Europie. Średni wskaźnik w starych krajach członkowskich UE wynosi ok. 470.
- **wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań w m² na 1 mieszkańca** w latach 1999-2006 wzrósł z 17,3 m² do 21,1 m² (w 2005 r. – 20,8 m²). Poziom tego wskaźnika był niższy od średniego krajowego o 2,4 m² (kraj 2006 r. – 23,5 m²). Pod względem wielkości tego wskaźnika województwo zajmowało końcową lokatę (1. lokatę zajmowało woj. mazowieckie – 24,8 m²).

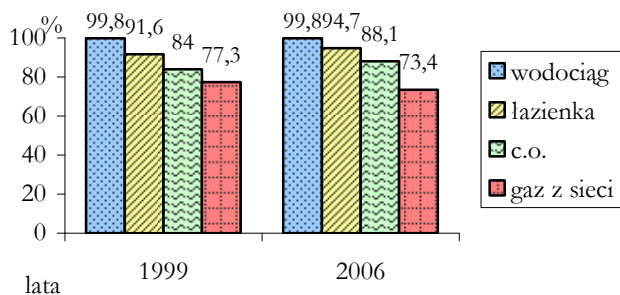
Stan wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno – sanitarne był wyraźnie zróżnicowany pomiędzy miastem a wsią.

Standard wyposażenia mieszkań w miastach w 2006 r. był wyższy od średniego krajowego. Województwo zajmowało czołowe lokaty w kraju w zakresie wyposażenia mieszkań: w wodociąg, łazienkę, c.o.

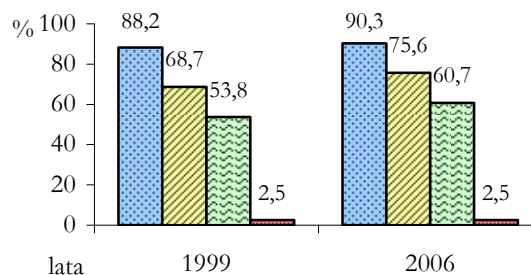
Mieszkania wiejskie były wyposażone gorzej, niż mieszkania w miastach, mimo że dynamika zmian jakościowych zasobów wiejskich w latach 1999-2006 była większa.

Rycina nr 25

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w latach 1999-2006 w miastach

na wsi

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego; 2000 s.166; 2007 s. 163.

Poziom wyposażenia mieszkań wiejskich w województwie był wyższy do przeciętnego w kraju, w odniesieniu do instalacji wodno – kanalizacyjnych, natomiast niższy w zakresie c.o. i gazu sieciowego. Niski stan gazyfikacji terenów wiejskich był spowodowany głównie brakiem gazociągów magistralnych wysokiego ciśnienia na obszarach wschodnich i płn.-zach. województwa oraz brakiem sieci gazowej średniego ciśnienia.

Podsumowanie

Sytuacja mieszkaniowa ludności województwa jest wysoce niezadowolająca, świadczą o tym niskie wskaźniki zaspokajania potrzeb mieszkaniowych oraz utrzymujący się wysoki deficyt mieszkaniowy, wynoszący w 2006 r. ok. 49 tys. mieszkań, w 2005 r. – 47 tys. (szacunek własny – różnica między prognozowaną przez GUS liczbą gospodarstw domowych a liczbą mieszkań). Liczba oddawanych do użytku mieszkań w całym monitorowanym okresie była stosunkowo nieduża. Wynikało to z faktu, że głównym źródłem finansowania były kredyty bankowe dostępne dla ludności średnio i dobrze sytuowanej, tj. posiadającej zdolność kredytową oraz finansowe możliwości utrzymania nowego mieszkania.

Przyczyny trudności w rozwoju budownictwa mieszkań społecznych czynszowych (Towarzystwa Budownictwa Społecznego) oraz mieszkań komunalnych (socjalnych i interwencyjnych) to:

- Trudna sytuacja finansowa większości samorządów gminnych, których nie stać na finansowanie budownictwa mieszkaniowego, oraz uzbrojenie terenów pod tę funkcję,
- Niedostateczne środki z budżetu państwa na dopłaty do budownictwa socjalnego i czynszowego przekazywane z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego i Funduszu Dopłat jednostkom i osobom wskazanym w odpowiednich ustawach oraz skomplikowane, czasochłonne procedury związane z uzyskaniem środków z tego funduszu.

Spoczywający na gminach ustawowy obowiązek zapewnienia mieszkań socjalnych gospodarstwom domowym o niskich dochodach nie był realizowany z uwagi na ilościowe braki gminnego zasobu mieszkaniowego, proces prywatyzacji mieszkań komunalnych, utrzymujący się od wielu lat niski poziom budownictwa komunalnego. W 2006 r. komunalne zasoby mieszkaniowe stanowiły ok. 53 tys. mieszkań, tj. 11% ogólnej liczby mieszkań.

Niewystarczające relatywnie do potrzeb były rozmiary przeprowadzanych remontów i modernizacji istniejących zasobów mieszkaniowych. Należy spodziewać się poprawy sytuacji po uruchomieniu środków UE na ten cel w ramach rewitalizacji.

Wysokie i wciąż rosnące ceny mieszkań są największym utrudnieniem w nabyciu mieszkania. Państwo nie prowadziło aktywnej polityki mieszkaniowej. Agresywna polityka mieszkaniowa uprawiana była przez deweloperów, którzy decydowali o ilości budowanych mieszkań, lokalizacji oraz cenach maksymalizujących ich zyski.

Wnioski

Samorząd województwa w istniejących uwarunkowaniach prawnych ma niewielkie możliwości oddziaływania na poprawę sytuacji mieszkaniowej. Do tego zobligowane są głównie samorządy gminne odpowiedzialne za zapewnienie lokali mieszkalnych ludności biednej (lokale socjalne, ochronne, czynszowe TBS) oraz władze państwowe zobowiązane do wprowadzenia regulacji ustawowych wspierających rozwój różnych form budownictwa oraz zasilanie mieszkaniowych funduszy celowych Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, Funduszu Dopłat.

Podstawowym warunkiem poprawy sytuacji mieszkaniowej jest znaczne wsparcie finansowe, z różnych źródeł, samorządów gminnych umożliwiające im sfinansowanie opracowania planów zagospodarowania przestrzennego dla całych miast, jednostek osadniczych lub ich dużych fragmentów, budowę nowych i porządkowanie istniejących systemów infrastruktury technicznej i komunikacji na terenach przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową oraz finansowanie budownictwa socjalnego.

Radykalne zwiększenie nakładów z budżetu państwa wraz z wprowadzeniem reformy programu TBS, oraz uruchomienie nowych programów warunkuje rozwój budownictwa społecznego.

Powstrzymanie procesu dekapitalizacji zasobów mieszkaniowych wymaga wprowadzenia nowych instrumentów finansowego wsparcia remontów, przedsięwzięć termomodernizacyjnych, zwiększenie dostępu do kredytów wspólnotom mieszkaniowym i osobom fizycznym.

Konieczne jest wprowadzenie nowych regulacji prawnych umożliwiających zwiększenie podaży gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, eliminujących bariery administracyjne związane z procesem budowlanym oraz ograniczające bariery w dostępie do finansowania budowy mieszkań.

2.2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej

Program Rozwoju Bazy Sportowej, uchwalany przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest zestawieniem realizowanych inwestycji obiektów sportowych będących w budowie oraz modernizowanych i remontowanych. Limit środków na ten cel, pochodzących z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, przekazywanych województwu warmińsko-mazurskiemu, ustala w każdym roku Ministerstwo Sportu i Turystyki. Program realizowany jest na terenie całego województwa.

- **Opracowanie i konsekwentne wdrażanie wojewódzkiego programu budowy i modernizacji bazy sportowo-rekreacyjnej, zawierającego system finansowania inwestycji, przewidujący różne formy sportu i rekreacji z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, preferencje w korzystaniu przez młodzież najuboższą oraz promocję masowego sportu i rekreacji**

Program Rozwoju Bazy Sportowej jest działaniem mającym na celu wspomaganie finansowe i organizacyjne w ten sposób, aby możliwe było osiągnięcie modelowego, równomiernego rozłożenia obiektów sportowych na terenie całego województwa, umożliwiającego udział w powszechnej kulturze fizycznej możliwie jak największej części społeczeństwa.

Przy podziale środków pochodzących z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej preferowane są inicjatywy tych jednostek samorządu terytorialnego, gdzie występują największe niedobory. Z roku na rok wzrasta liczba zamierzeń inwestycyjnych, zgłaszanych przez gminy i powiaty województwa. Jednakże słaba kondycja finansowa samorządów ograniczająca ilość środków finansowych przeznaczanych na budowę obiektów sportowych nie pozwala na realizację wszystkich zamierzeń. Także limit środków przyznawanych przez MSiT województwu warmińsko-mazurskiemu (w 1999 r. – 7,4 mln zł, w 2000 r. – 6,7 mln zł, w 2001 r. – 9,9 mln zł, w 2002 r. – 9,5 mln zł, w 2003 r. – 10,9 mln zł, w 2004 r. – 11,1 mln zł, w 2005 r. – 10,9 mln, w 2006 r. – 9,636 mln zł) nie jest w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb.

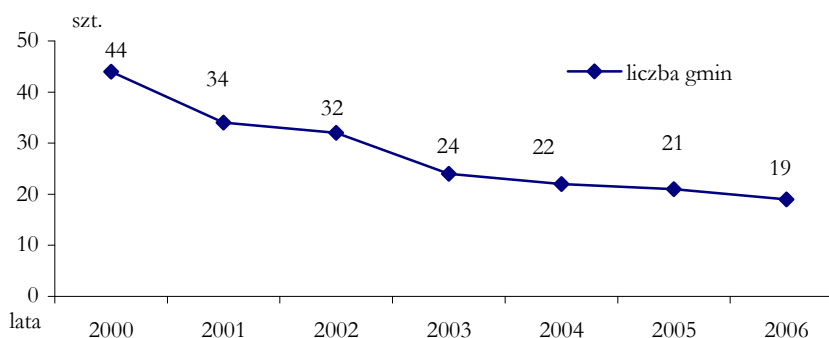
Na terenie województwa mamy do czynienia ze zjawiskiem niewystępowania niektórych rodzajów obiektów w gminach. Około 17% gmin nie posiada pełnowymiarowej sali gimnastycznej. Konieczna jest modernizacja starych oraz budowa nowych stadionów, na których będzie można rozgrywać zawody lekkoatletyczne i mecze piłki nożnej, co w znacznym stopniu podniesie wskaźnik atrakcyjności naszego województwa.

Mimo tak wielkich trudności, ilość hal, sal i innych obiektów sportowych w województwie systematycznie rośnie. W związku ze wzrostem liczby sal sportowych wzrasta też dostępność mieszkańców do sal sportowych. W latach: 1999 - 2006 wskaźnik liczby mieszkańców na 1 salę sportową o wym. min. 12 x 24 m wynosił odpowiednio: 7486; 7291; 6.740; 6.406; 5.856, 5715, 5433, 5292 osoby.

W ramach Programu Rozwoju Bazy Sportowej w 2006 r. oddano do użytku 7 nowych sal sportowych, w tym 1 wielofunkcyjną o wymiarach 44 x 22 m. Liczba sal (pełnowymiarowych i wielofunkcyjnych) w województwie wynosiła 270. Od 1999 r. zmodernizowano – wyremontowano 13 obiektów przyszkolnych. Systematycznie maleje wskaźnik liczby gmin nie posiadających sali sportowej o wym. min. 12 x 24 m.

Rycina nr 26

Liczba gmin nie posiadających sali sportowej o wym. min. 12 x 24 m

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

- **Budowa nowych i zagospodarowanie istniejących ośrodków oraz centrów sportu i rekreacji**

W PRBS ujęte są inwestycje polegające na budowie i rozbudowie ośrodków sportu i rekreacji o zasięgu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Przy pomocy środków pochodzących z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej w 2006 r. przeprowadzono modernizację stadionu w Elku, kontynuowana była, rozpoczęta w 2005 r. budowa hali widowiskowo-sportowej w Elblągu, wsparcie finansowe otrzymała inwestycja *Góra Czterech Wiatrów* etap III w Mrągowie. W 2006 r. rozpoczęto budowę zespołu boisk przy Miejskiej Hali Sportowej w Kętrzynie i modernizację stadionu miejskiego w Lubawie. W województwie znajduje się 5 obiektów sportowych, spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych. Są to: Hala Widowiskowo-Sportowa w Elblągu, sztuczne lodowisko w Elblągu, hala sportowa w Elku i Hala Widowiskowo-Sportowa w Olsztynie.

- **Modernizacja istniejącej bazy sportowej przy szkołach**

Postępująca dekapitalizacja urządzeń i obiektów sportowych, spowodowana głównie niedostatkami środków finansowych wymagała i wymaga niejednokrotnie pilnej interwencji. Odpowiedzialność za utrzymanie we właściwym stanie technicznym, umożliwiającym prawidłową eksploatację spoczywa na właścicielu obiektu oraz samorządach terytorialnych, ale niezbędne jest wsparcie działań modernizacyjnych i remontowych. Dlatego w programach rozwoju bazy sportowej w województwie znalazły się inwestycje wymagające tego typu działań. Od 1999 r. wyremontowanych i zmodernizowanych zostało 13 przyszkolnych obiektów sportowych, między innymi hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Mikołajkach, sale gimnastyczne przy Zespołach Szkół w Elku, sala sportowa przy Szkole Podstawowej w Krotoszynach, boiska sportowe przy Szkole Podstawowej w Młynarach czy dwie sale gimnastyczne przy Zespole Szkół w Milakowie.

- **Budowa i modernizacja ścieżek rowerowych oraz dróg prowadzących do ośrodków wypoczynku oraz organizacja ogólnodostępnych terenów do rekreacji w osiedlach mieszkaniowych**

Brak danych

- **Wspieranie rozwoju działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego**

Ustawa o kulturze fizycznej i sporcie jasno określa, że kultura fizyczna jako integralna część kultury narodowej chronionej przez prawo, daje do niej dostęp każdemu, bez względu na wiek, płeć, wyznanie, rasę oraz stopień i rodzaj niepełnosprawności. Podstawowymi celami kultury

fizycznej jest dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie wszystkich obywateli. Cele te są realizowane w szczególności przez tradycyjne i powszechne wychowanie fizyczne realizowane w szkołach, a także sport czy rekreację ruchową oraz rehabilitację. Zadania z zakresu kultury fizycznej zlecane są sportowym organizacjom pozarządowym, które dbają o wzrost aktywności sportowej dzieci, młodzieży i dorosłych. Oprócz propagowania wyczynu na najwyższym poziomie, równie ważne jest propagowanie i przez to rozwój sportu masowego, kierowanego przede wszystkim do młodego pokolenia, które odpowiednio kształcone w tym zakresie, będzie uczestniczyło w rekreacji, wkraczając w dorosłość. Zachętą do uczestnictwa w sporcie masowym jest podniesienie jego atrakcyjności uczestnictwa oraz wspieranie przez samorząd spektakularnych imprez, które zorganizowane w sposób widowiskowy służą znakomicie promocji kultury fizycznej. Uporządkowana struktura organizacji działających w województwie oraz opracowane zasady współpracy z wojewódzkimi organizacjami sportowymi sprzyjają tego rodzaju przedsięwzięciom.

Tabela nr 23

Nakłady z budżetu województwa na wspieranie rozwoju działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego w latach 2000 – 2006

Rok	Wydatki w zł	w tym niepełnosprawni	Ilość imprez	Liczba uczestników
2000	1 543 205,-	50 000,-	184	14 177
2001	1 125 373,-	50 000,-	234	15 212
2002	824 500,-	45 000,-	254	16 327
2003	852 000,-	53 000,-	151	16 759
2004	989 500,-	57 000,-	205	22 262
2005	1 342 000,-	70 000,-	177	49 834
2006	1 570 000,-	80 000,-	649	43 812

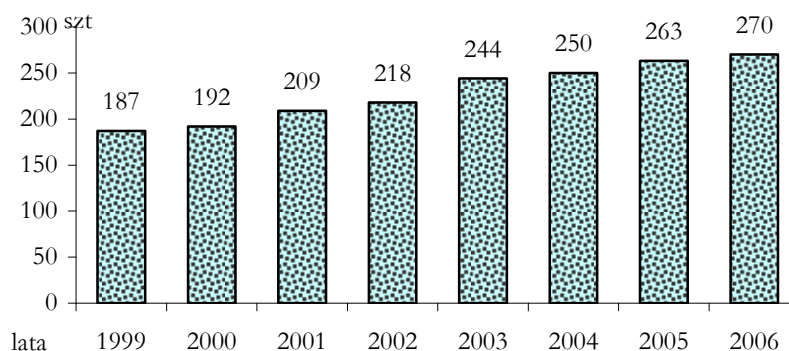
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Budżetu województwa.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Liczba pełnowymiarowych sal sportowych

Rycina nr 27

Liczba pełnowymiarowych sal sportowych w województwie

Źródło: Departament Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

2. Liczba obiektów sportowych spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych

Liczba obiektów sportowych spełniających warunki do rozgrywania zawodów międzynarodowych w 2006 r. wynosiła 6.

Podsumowanie

Rok 2006 charakteryzowały tendencje zwykłe. Środki zostały przyznane na jeszcze wyższym poziomie niż rok wcześniej, co w praktyce potwierdziło starania samorządu województwa w kwestiach deklarowanej woli doceniania rekreacji czy sportu o charakterze powszechnym.

Organizatorzy imprez - w związku z możliwością uzyskania finansowego wsparcia, wykazali ogromne zaangażowanie w przygotowanie oferty uprawiania sportu i rekreacji. Przełożyło się to na niespotykany w ostatnich latach wzrost imprez. Ich liczba zaskakuje, a wzrost tłumaczyć należy ich różnorodnym charakterem. Uczestnikom proponowano wiele dyscyplin sportu w ich rekreacyjnym wymiarze. Nie wszystkie imprezy miały charakter masowy – z tysiącami uczestników, ale coraz częściej miały charakter kameralny, wręcz rodzinny, z liczbą kilkunastu startujących. I stąd w zestawieniu za 2006 r. wzięła się nominalnie duża liczba imprez w stosunku do mniejszej liczby osób biorących w nich udział.

Ten fakt nie przeczy jednak tezie, iż rozwijaniu zainteresowań wybraną formą aktywności ruchowej dla mniejszej grupy osób jest z punktu widzenia integracji i komunikacji między ludźmi celowe. Sprawdza się zwłaszcza w małych społecznościach. Jest to tendencja warta zauważenia i wykorzystania w kolejnych latach.

Wnioski

Należy zintensyfikować działania, zmierzające do pozyskania większych limitów środków Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej, poprzez kontakty z parlamentarzystami, reprezentującymi region Warmii, Mazur i Powiśla.

Wojewódzkie organizacje sportowe powinny poprawić jakość i rozszerzyć ofertę popularnych form aktywności ruchowej.

Samorząd Województwa i samorządy lokalne powinny zwiększyć nakłady budżetów samorządów przeznaczonych na wspieranie stowarzyszeń pozarządowych, realizujących zadania z zakresu kultury fizycznej.

2.2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska

A. Dobry stan i jakość wód

• Opracowanie bilansu i programów zlewniowych

Opracowywanie bilansu i programów zlewniowych jest działaniem w trakcie realizacji. Zgodnie z Ustawą Prawo Wodne z dnia 18 listopada 2005 r. (Dz. U. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) regionalne zarządy gospodarki wodnej opracowują plany gospodarowania wodami w dorzeczach. Na obszarze województwa plany gospodarowania wodami w dorzeczach opracowywane są przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

Termin opublikowania ostatecznych wersji planów gospodarowania wodami przewidziany jest na koniec 2009 r. W 2006 r. prowadzono prace związane m.in. z uszczegółowieniem identyfikacji znaczących oddziaływań antropologicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych, weryfikacją wykazu powierzchniowych wód śródlądowych wykorzystywanych do celów rekreacyjnych, opracowaniem identyfikacji oddziaływań zmian poziomów wód podziemnych, opracowaniem raportów z przeglądów istotnych problemów gospodarki wodnej dla regionów wodnych, uporządkowaniem bazy danych zawierających dane z analiz ekonomicznych dla regionów wodnych.

Opracowywano również metodyki niezbędne do przygotowania planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza (dotyczące m.in. oceny ryzyka nie osiągnięcia celów środowiskowych, wyznaczenia silnie zmienionych i sztucznych części wód).

- **Porządkowanie gospodarki ściekowej, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji, z uwzględnieniem terenów wrażliwych, zwłaszcza zlewni jezior oraz obszarów wód podziemnych bez izolacji**

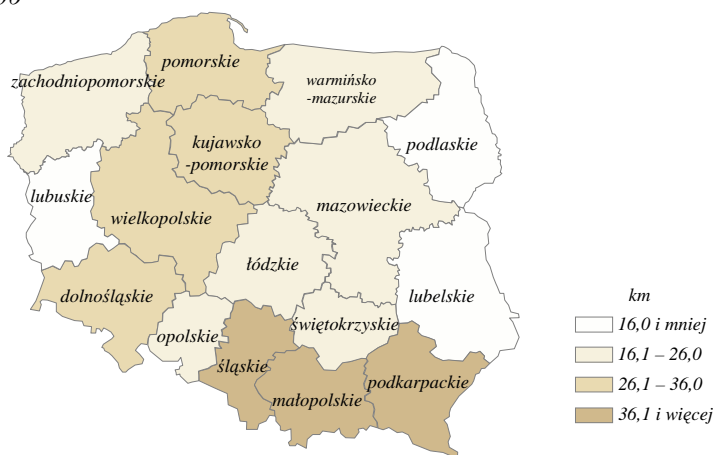
W 2006 r. długość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej w województwie wyniosła 4044,2 km i stanowiła 4,8% sieci krajowej. Pomimo wzrostu zagęszczenia sieci kanalizacyjnej, które wynosiło 16,7 km na 100 km² powierzchni województwa w 2006 r., było ono jednym z najniższych w Polsce (27,1 km).

Zagęszczenie sieci kanalizacyjnej na wsi było znacznie mniejsze niż w miastach i wynosiło 9,2 km na 100 km² powierzchni wiejskiej województwa (w miastach 313,5 km). Użytkownikami sieci kanalizacyjnej było 64,6% mieszkańców województwa (w kraju 59,8%).

Rycina nr 28

Sieć kanalizacyjna rozdzielcza na 100 m² powierzchni wg województw w 2006 r.

Stan w dniu 31.12.2006

Źródło: Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim 2006, Urząd Statystyczny w Olsztynie, s.57

W 2006 r. 70,2% ludności województwa warmińsko-mazurskiego korzystało z oczyszczalni ścieków, w porównaniu do 2005 r. nastąpił wzrost o 0,3%. Wskaźnik ten był wyższy niż średni w kraju (61,4%), co uplasowało województwo na 3. miejscu. W największym stopniu z oczyszczalni korzystali mieszkańcy Elbląga (100%) i Olsztyna (99,9%) a w najmniejszym stopniu mieszkańcy powiatu nowomiejskiego (36,0%) i elbląskiego (38,4%). Liczba oczyszczalni ścieków komunalnych wzrosła ze 192 w 2005 r. do 196 w 2006 r., natomiast liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych spadła z 40 w 2005 r. do 36 w 2006 r.

Wydatki inwestycyjne na gospodarkę ściekową i ochronę wód w 2006 r. wyniosły 103,9 mln zł, w tym na komunalne oczyszczanie ścieków 22,8 mln zł a na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe 73,1 mln zł. W wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej uzyskano efekty rzeczowe w postaci 5 oczyszczalni ścieków, 2 podczyszczalni ścieków przemysłowych oraz 213,6 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej ścieki i 29,1 km sieci kanalizacyjnej odprowadzającej wody opadowe.

Do zadań o dużym znaczeniu dla ochrony lokalnych zasobów wód, realizowanych w 2006 r., można zaliczyć modernizację oczyszczalni ścieków dla gminy Zalewo (powiat Iława) wraz z budową kanalizacji sanitarnej. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 1944 m³/dobę. Zadanie było współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach ZPORR. Efekt ekologiczny po modernizacji to ograniczenie ładunku zanieczyszczeń o: BZT5 – 1174 kg/d, Nog – 151 kg/d, Pog – 27 kg/d.

Innym przykładem działania korzystnego dla środowiska jest ochrona zlewni rzeki Węgorapa poprzez rozwiązanie problemów gospodarki wodno-ściekowej. Zadanie to realizowane

jest w ramach Programu Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG III A/TACIS. Projekt ten obejmuje modernizację stacji uzdatniania wody o wydajności do 500 m³/d w Baniach Mazurskich, wybudowanie sieci wodociągowej o długości 32,67 km, wybudowanie kanalizacji sanitarnej o długości 20,57 km oraz wybudowanie 2 przepompowni ścieków i 25 lokalnych przepompowni.

- **Budowa i modernizacja sieci wodnych oraz stacji uzdatniania wody**

Długość rozdzielczej sieci wodociągowej w województwie wyniosła w 2006 r. 12285,3 km, co stanowiło 4,9% sieci krajowej. Zagęszczenie sieci wodociągowej na 100 km² powierzchni ogólnej wyniosło 50,8 km (w kraju 80,4 km) i było jednym z najniższych w Polsce. Zagęszczenie sieci wodociągowej na obszarach wiejskich było znacznie mniejsze niż w miastach i wynosiło 43,7 km na 100 km² powierzchni (w miastach 330,3 km). W 2006 r. z sieci wodociągowej korzystało 88,0% ludności województwa.

Rycina nr 29

Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km² powierzchni wg województw w 2006 r.

Stan w dniu 31.12.2006

Źródło: Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim 2006, Urząd Statystyczny w Olsztynie, s. 56

W województwie w 2006 r. wydatki inwestycyjne na ujęcia i doprowadzenia wody wyniosły 43,4 mln zł, na stacje uzdatniania wody zaś 26,0 mln zł. W wyniku inwestycji w zakresie gospodarki wodnej powstało 428,2 km sieci wodociągowej oraz uzyskano efekty rzeczowe w postaci zwiększenia wydajności ujęć wodnych o 8484 m³/d i wydajności uzdatniania wody o 19742 m³/d.

Przy wsparciu ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie zrealizowano budowę i modernizację 6 stacji uzdatniania wody o zdolności filtracji do 17985 m³/d, m.in.: budowę stacji uzdatniania wody w Olsztynku i w Rynie oraz modernizację i rozbudowę stacji uzdatniania wody w Kruklankach.

- **Zmniejszenie zanieczyszczeń obszarowych pochodzących z rolnictwa**

Ochrona środowiska a zwłaszcza ochrona jezior przed nadmierną eutrofizacją wymaga prowadzenia racjonalnej gospodarki w zlewni polegającej na porządkowaniu gospodarki ściekowej, ograniczaniu splywu biogenów z terenów użytkowanych rolniczo oraz przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom ze strony rosnącej presji rekreacyjnej.

W 2006 r. kontynuowano badania monitoringowe wód w ramach Programu *Ochrona środowiska na terenach wiejskich*. Podstawowym celem programu jest propagowanie, wspieranie i dofinansowanie rolnictwa stosującego zasady ochrony środowiska gruntowo-wodnego przed zanieczyszczeniem pochodzącym z produkcji zwierzęcej. Końcowym efektem realizacji Programu będzie redukcja pochodzących z rolnictwa ładunków związków biogenych spływających do Morza Bałtyckiego.

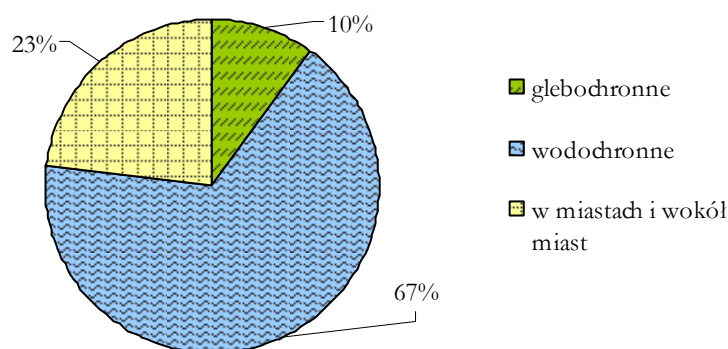
Ponadto od 2004 r. przez 4 lata, zgodnie z Rozporządzeniem Nr 5/2004 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, prowadzony jest program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego w gminach: Giżycko i Węgorzewo. Celem programu jest poprawa naruszonych standardów środowiska i przywracanie wymaganych przepisami prawa standardów jakości wód podziemnych.

- **Zwiększenie lesistości na obszarach wododziałowych i wysokich zagrożeń wód**

W 2006 r. powierzchnia lasów w województwie wyniosła 729357 ha, a wskaźnik lesistości 30,2%, co uplasowało województwo na 6. lokacie w kraju. Powierzchnia lasów ochronnych w 2006 r. wyniosła 151 071 ha (20,7% ogólnej powierzchni lasów województwa).

Rycina nr 20

Powierzchnia lasów ochronnych w zarządzie Lasów Państwowych wg funkcji ochronnych w 2006 r.

Źródło: Informacje i opracowania statystyczne - Ochrona Środowiska 2007, GUS

B. Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi

- **Utworzenie regionalnych systemów gospodarki odpadami**

Zadania przewidziane z zakresu gospodarowania odpadami były realizowane przez celowe związki gmin ds. gospodarki odpadami. Realizację działania podjęto w 2007 r. w związku z opracowywaniem *Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010*.

- **Prawidłowe rolnicze użytkowanie gleby (nawożenie, hamowanie procesów erozji); zachęty do rozwoju rolnictwa ekologicznego**

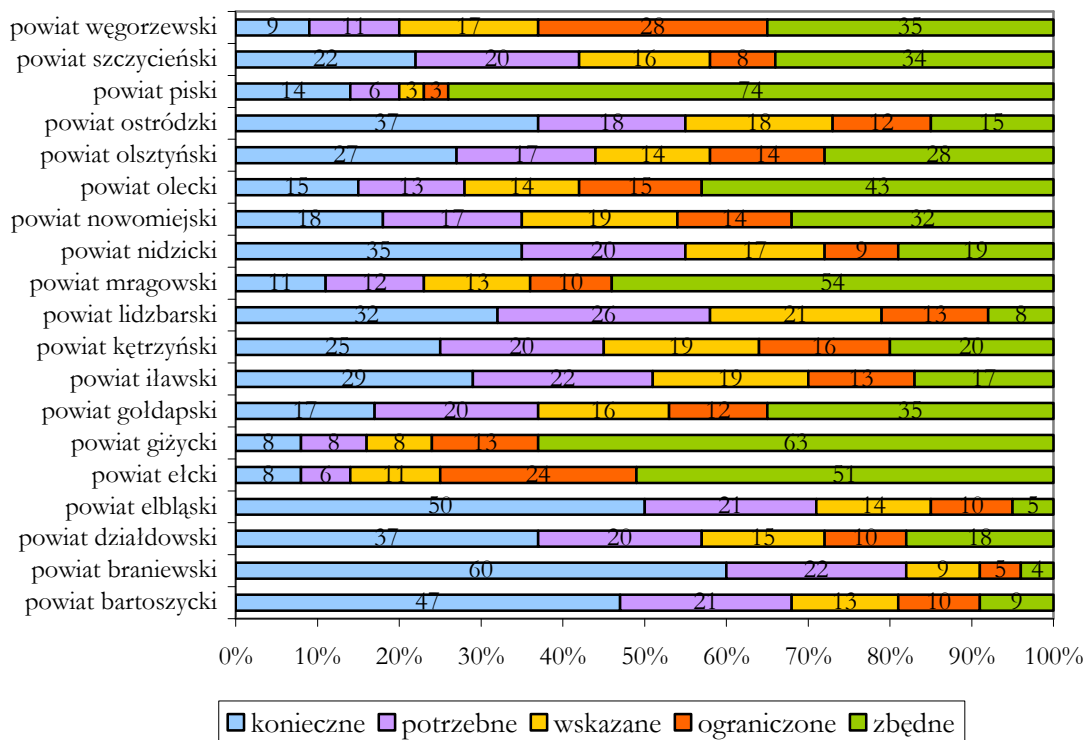
Powierzchnia województwa jest w głównej mierze wykorzystywana pod produkcję rolniczą. Według ewidencji geodezyjnej ponad połowę powierzchni zajmują użytki rolne, z czego 36,8% to grunty orne, 9,6% pastwiska trwale a 6,9% łąki trwale. Wg badań przeprowadzonych w latach 2003-2006 przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Olsztynie gleby bardzo kwaśne stanowiły 24% a kwaśne 36% powierzchni użytków rolnych w województwie. Łącznie więc gleby wymagające wapnowania stanowiły 60% użytków rolnych a gleby lekko kwaśne, wymagające okresowego wapnowania 24%. Tylko 3% gleb użytków rolnych województwa charakteryzowało się odczynem alkalicznym.

Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w stosunku do poprzednich lat nie uległ widocznemu zahamowaniu, co świadczy o zbyt małym zużyciu nawozów wapniowych. Wapnowanie gleb lekkich, o pH poniżej 5,5 i ciężkich o pH poniżej 6,0 należy uznać za potrzebne, a poniżej 4,5-5,0 bezwzględnie konieczne dla należytej produktywności roślin oraz uzyskiwania odpowiedniej jakości pasz i żywności, a także dobrego funkcjonowania ekosystemów.

W sezonie 2005/06 zużycie nawozów wapniowych wyniosło 36 kg na 1 ha.

Rycina nr 31

Potrzeba wapnowania gleb województwa w 2006 r. wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Olsztynie

Źródło: dane z badań przeprowadzonych w latach 2003-2006 przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Olsztynie.

Liczba gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi w 2006 r. wzrosła o 154 gospodarstwa w stosunku do roku poprzedniego i wynosiła 586 gospodarstw (w tym 221 gospodarstw posiadających certyfikat oraz 365 gospodarstw w trakcie przestawiania). Ponadto na obszarze województwa w 2006 r. działały 3 przetwórnice ekologiczne.

• **Racjonalne użytkowanie kopalin i rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych**

Na obszarze województwa eksploatowane są głównie złoża kopalin pospolitych, które mają zastosowanie w budownictwie i drogownictwie.

Na terenie województwa udokumentowano występowanie: surowców ilastych ceramiki budowlanej (39 złóż o zasobach geologicznych ok. 56 mln m³), torfu (22 złoża o zasobach geologicznych ok. 10,4 mln m³), piasków kwarcowych (6 złóż o zasobach geologicznych ok. 15,5 mln m³), kruszywa naturalnego (328 złóż o zasobach geologicznych ok. 743,3 mln m³) i kredy jeziornej (48 złóż o zasobach geologicznych ok. 20,5 mln m³).

Są one eksploatowane przez ok. 200 podmiotów gospodarczych posiadających koncesję na ich wydobywanie. W 2006 r. w województwie 4990 ha gruntów wymagało rekultywacji, z tego 483 ha to grunty zdewastowane a 160 ha grunty zdegradowane.

W ciągu roku zrekultywowano 87 ha (w tym 9 ha na cele rolnicze, 76 ha na cele leśne).

• **Zalesianie gruntów**

Powierzchnia gruntów leśnych w 2006 r. w województwie wynosiła 750113 ha ogółem, w tym powierzchnia lasów 729357 ha. Odnowienia i zalesienia objęły ogółem 86680ha, w tym odnowienia i zalesienia użytków rolnych i nieużytków 4923 ha, odnowienia i zalesienia halizn i płazowin 83 ha.

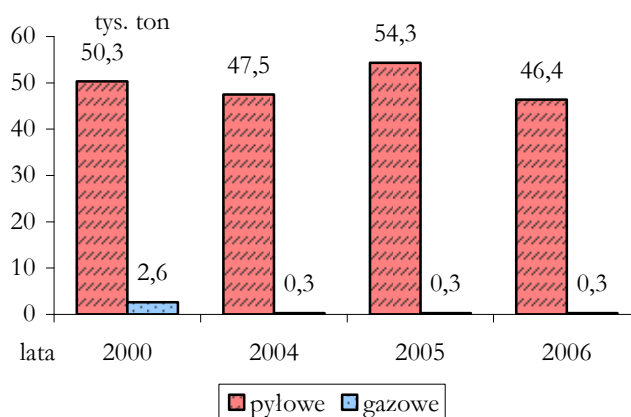
C. Poprawa jakości i ochrona powietrza

- **Ograniczenie emisji zanieczyszczeń przemysłowych**

W 2006 r. na terenie województwa istniało 41 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażone było 31 zakładów a w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych 5 zakładów. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zmniejszyła się w ciągu ostatnich lat i w 2006 r. wyniosła 1,6 tys. ton a emisja zanieczyszczeń gazowych, (bez CO₂) z zakładów szczególnie uciążliwych również uległa zmniejszeniu i osiągnęła poziom 9,5 tys. ton (najniższa w kraju).

Rycina nr 32

Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń

Źródło: Roczniki Statystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2000-2006, US Olsztyn

W wyniku inwestycji ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego w 2006 r. przekazano do eksploatacji urządzenia, których zdolność do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyniosła 58 t/r, gazowych zaś 1 t/r. Nakłady na inwestycje w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń wyniosły 11,4 mln zł.

- **Ograniczenie uciążliwości emisji do powietrza ze źródeł rozproszonych**

W wyniku przeprowadzonej przez WIOŚ analizy danych, powietrze we wszystkich strefach (powiatach) województwa oceniono w 2006 r. jako klasy A (stężenia zanieczyszczeń nie przekraczają wartości dopuszczalnych).

Średnie roczne stężenia dwutlenku azotu w 2006 r. kształtowały się od 2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Puszczy Boreckiej i od 11 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Goldapi i Elku do 39 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Ostródzie, a więc poniżej średniorocznego stężenia dopuszczalnego. W porównaniu z rokiem 2005 wzrosły lub utrzymywały się na podobnym poziomie. Najwyższe stężenia zanotowano na stacjach pomiarowych usytuowanych w okolicach ruchliwych skrzyżowań i dróg tranzytowych.

Zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych sprzyja modernizacja i przebudowa dróg, a zwłaszcza budowa obwodnic umożliwiających wyprowadzenie ruchu tranzytowego z zabudowy miejskiej.

Na terenie województwa głównym źródłem dwutlenku siarki są paleniska przemysłowe i domowe, spalające paliwa stałe, zwłaszcza węgiel kamienny. Średnioroczne stężenia dwutlenku siarki wahały się od 0,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ na większości stanowisk pomiarowych do 7,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Goldapi, a więc znacznie poniżej średniorocznego stężenia dopuszczalnego i utrzymywały się na podobnym poziomie co w 2005 r. Średnie stężenie dwutlenku siarki jest kilkakrotnie wyższe w okresie grzewczym niż w okresie letnim.

Podobnie jak w przypadku dwutlenku siarki na terenie województwa głównym źródłem pyłu są paleniska przemysłowe i domowe spalające paliwa stałe, zwłaszcza emisja z małych

lokalnych kotłowni, które nie posiadają żadnych filtrów przed kominami. W 2006 r. średnie roczne stężenie pyłu PM10 kształtowały się w zakresie od 21-22 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ Puszczy Boreckiej i w Mragowie do 39 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w Działdowie (98% wartości dopuszczalnej). Stężenia pyłu PM10 wzrosły w stosunku do dwóch poprzednich lat.

W ostatnich latach nastąpiła znaczna poprawa jakości powietrza w województwie. Szczególnie ważne z punktu widzenia ograniczenia ilości dwutlenku siarki i likwidacji zapylenia powietrza są działania podejmowane przez władze samorządowe i spółdzielnie mieszkaniowe na rzecz ograniczenia niskiej emisji, tj. poprzez likwidację osiedlowych kotłowni i podłączanie budynków mieszkalnych do miejskiej sieci ciepłowniczej czy też modernizacja kotłowni i zamiany czynnika grzewczego na bardziej przyjazny środowisku (na olej czy gaz lub z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii).

Udany przykład takich działań podjętych w 2006 r. stanowi modernizacja gospodarki ciepłowniczej w zasobach mieszkaniowych Spółdzielni Mieszkaniowej w Prostkach. Budynki SM powstałe w latach 1979-1986 charakteryzowały się dużymi stratami ciepła. Budynki te ogrzewane węglem spalonym w przestarzałych kotłach powodowały emisję znacznych ilości zanieczyszczeń do powietrza.

Przedsięwzięcie objęło budowę w pełni zautomatyzowanej, nowoczesnej kotłowni opalanej zrębkami drzewnymi oraz prace termomodernizacyjne w ramach, których ocieplono ściany zewnętrzne, ściany piwnic i stropy. Kompleksowa modernizacja systemu pozwoliła na redukcję mocy zainstalowanej o ok. 43% w stosunku do stanu wyjściowego.

Ponadto realizacja projektu przyczyniła się do zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą o blisko 50% i znaczne zmniejszenie kosztów ogrzewania. Korzyści te wynikają z ograniczenia strat ciepła oraz wykorzystania biomasy jako źródła ciepła.

Nowe paliwo, pozyskiwane z lokalnych zakładów przetwórstwa drzewnego oraz z Lasów Państwowych, praktycznie eliminuje emisję dwutlenku węgla, siarki i pyłów oraz powoduje redukcję emisji tlenków azotu o ok. 70%.

- **Preferowanie ogrzewania przyjaznego środowisku**

Większość zadań związanych z ogrzewaniem przyjaznym środowisku, realizowanych w 2006 r. przy pomocy finansowej WFOŚiGW w Olsztynie, dotyczyła wykorzystania energetycznego biomasy w postaci zrębków drewna i odpadów drzewnych. Wynika to m.in. z dostępności tego rodzaju paliwa, jak i też z upowszechnienia się tej technologii spalania. Wzrastało również zainteresowanie słomą i owsem jako paliwem, które jest również stosunkowo dostępne w naszym województwie.

Na omówienie zasługuje projekt realizowany przez gminę Braniewo pn. *Kompleksowa zmiana systemu grzewczego na zasilany odnawialnymi źródłami energii w gminie Braniewo*.

Gmina Braniewo przejęła od Agencji Nieruchomości Rolnych kotłownie, które ogrzewały osiedla popegeerowskie i tym samym spoczął na niej obowiązek dostaw ciepła. Kotłownie te opalane były olejem opalowym.

Gmina podjęła decyzję o modernizacji istniejących kotłowni poprzez zamontowanie kotłów opalanych brykietami ze słomy. Modernizacja stanowiła element większego przedsięwzięcia ukierunkowanego na efektywne wykorzystanie słomy jako taniego paliwa ogólnie dostępnego w rolniczej gminie, jaką jest gmina Braniewo.

Przedsięwzięcie obejmowało: skup i zbiór słomy, produkcję brykietów ze słomy, modernizację kotłowni, założenie plantacji roślin energetycznych jako uzupełnienie słomy uzyskiwanej od rolników. Jako kolejny etap, gmina przewiduje zorganizowanie centrum logistycznego dla pozyskiwania słomy od rolników dla brykietarni oraz uruchomienie programu pomagającego rolnikom zainstalować w ich gospodarstwach kotły opalane brykietami ze słomy.

Znaczącą grupę zadań realizowanych przy współfinansowaniu ze środków WFOŚiGW w Olsztynie stanowiły przedsięwzięcia termomodernizacyjne.

Zakres tych inwestycji obejmował najczęściej równocześnie zmiany w strukturze budowlanej, w systemach ogrzewania i wentylacji, a także w instalacjach ciepłej wody użytkowej. Kompleksowe działania w tej dziedzinie, zmierzające do redukcji emisji zanieczyszczeń i zmniejszenia strat energii, podejmowały głównie szkoły i szpitale.

Przykładem takich kompleksowych działań, może być zadanie, realizowane przez Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczytnie. Realizacja projektu ma na celu obniżenie zapotrzebowania na ciepło, zmniejszenie zużycia paliw i redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza, zmniejszenie kosztów ogrzewania, poprawę komfortu cieplnego pomieszczeń, wdrażanie zasad racjonalnej gospodarki energetycznej i poprawę efektywności energetycznej systemu zaopatrzenia w ciepło. Przedsięwzięcie obejmuje docieplenie i modernizację systemu wentylacji. Została również wybudowana kotłownia na biomase, zamontowano kolektory słoneczne jako dodatkowe źródło ciepła do wytwarzania c.w.u. na potrzeby szpitala i basenu, wykonano nową sieć ciepłowniczą z rur preizolowanych, docieplono ściany i dach oraz dokonano wymiany stolarki okiennej i drzwiowej.

Dużą grupę podmiotów realizujących modernizację systemów grzewczych i docieplenie stanowiły jednostki Kościołów. Obiekty sakralne jako źródło ciepła w realizowanych zadaniach, wykorzystywały głównie wielofunkcyjne jednostki do pełnego automatycznego spalania owsa i paliw stałych.

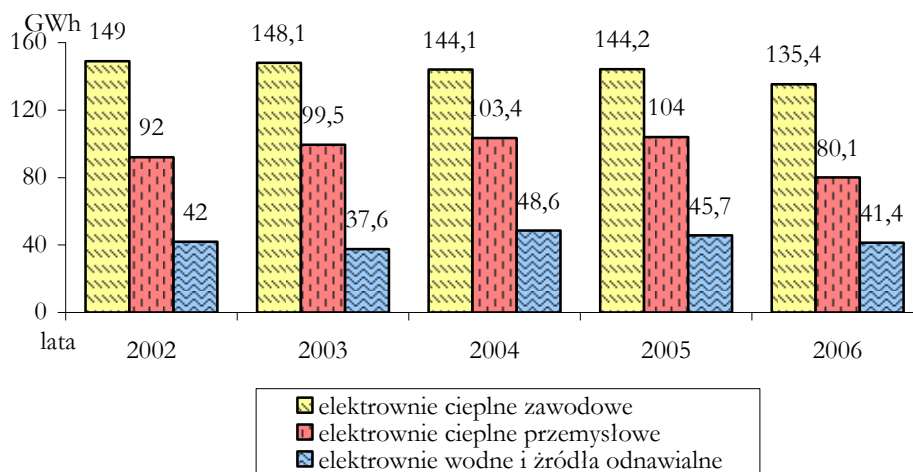
Wypróbowana technologia spalania owsa systemem retortowym, zapewnia bezpieczną bezawaryjną pracę kotła a nadzór kotła ograniczony jest do minimum.

- **Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, w tym energii geotermalnej**

W 2006 r. zainstalowana moc elektryczna województwa wynosiła 89,8 MW, w tym z elektrowni ciepłych zawodowych 49 MW, elektrowni ciepłych przemysłowych 25,5 MW, elektrowni wodnych i innych źródeł odnawialnych 15,3 MW.

Rycina nr 33

Produkcja energii elektrycznej w województwie w GWh

Źródło: Informacje i opracowania statystyczne - Ochrona Środowiska 2003-2007, GUS.

Produkcja energii odnawialnej w 2006 r. w województwie wyniosła 44669,1 MWh, w tym: 3493,3 MWh z elektrowni na biogaz; 3602,9 MWh z elektrowni na biomase; 585,0 MWh elektrowni wiatrowych i 36987,9 MWh z elektrowni wodnych. Brak jest danych odnośnie wykorzystania energii geotermalnej w województwie w 2006 r.

- **Preferowanie transportu przyjaznego środowisku**

Cele zapisane w Programie ekoenergetycznym województwa (*Racjonalne użytkowanie energii, Udział energii odnawialnej w ogólnym bilansie energii pierwotnej na poziomie, co najmniej 9% w 2010 r., Czyste powietrze*) będą realizowane m.in. w oparciu o działania: uruchomienie na terenie województwa systemu logistyki produkcji i dystrybucji biopaliw, budowa instalacji produkujących biopaliwa ciekłe.

- **Preferowanie technologii redukujących hałas, a także budowa obwodnic wokół terenów zurbanizowanych i ekranów dźwiękowych w strefach zabudowy**

W 2006 r. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska skontrolował 29 zakładów w zakresie ochrony środowiska przed ponadnormatywnym hałasem. Naruszenie przepisów stwierdzono w 13 przypadkach.

Występujące trendy zmian klimatu akustycznego na terenie województwa wskazują na wzrost zagrożenia hałasem komunikacyjnym oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań hałasu przemysłowo-instalacyjnego. Zagrożenia hałasem drogowym wynika przede wszystkim ze wzrostu liczby samochodów, w tym również starych.

Na terenie województwa realizowane są działania zmierzające do redukcji hałasu: przebudowa dróg, instalowanie ekranów.

D. Zachowanie walorów krajobrazowych

- **Podniesienie rangi ochronnej szczególnie obszarów Puszczy Boreckiej oraz Napiwodzko-Ramuckiej**

Działanie w trakcie realizacji.

- **Restytucja gatunków fauny i flory**

Teren województwa warmińsko-mazurskiego cechują wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Występuje tu wiele gatunków flory i fauny, w tym również rzadkie i zagrożone.

Dla realizacji celów ochrony przyrody podstawowe znaczenie ma stosowanie sankcji prawnych, czyli ustanawianie form ochrony przyrody. W 2006 r. 46,3% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego objętych było różnymi formami ochrony (w kraju 32,1%).

Na 1 mieszkańca województwa warmińsko-mazurskiego w 2006 r. przypadło najwięcej (7839 m²) powierzchni prawnie chronionej (w kraju 2633 m²).

Rycina nr 34

Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem według powiatów w 2006 r. Stan w dniu 31.12.2006

Źródło: *Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim 2006*, s. 48. Urząd Statystyczny w Olsztynie

Najwyższym udziałem powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogólnej wyróżniały się powiat goldapski (78,5%), giżycki i węgorzewski (po 63,8%) a najniższym Olsztyn (5,7%) oraz powiat bartoszycki (19,7%).

Realizacja zadań w 2006 r. z dziedziny ochrony przyrody dotyczyła przede wszystkim: ochrony zagrożonych gatunków flory i fauny (w tym bociana białego, tracza, gągoła, orlika krzykliwego, żubra oraz wielu cennych gatunków ryb), renaturalizacji torfowisk przejściowych i niecek pojeziernych, monitoringu populacji kormorana czarnego, ochrony i waloryzacji dendroflory i starodrzewia województwa warmińsko-mazurskiego, podziału województwa na obwody łowieckie, poprawy czystości środowiska naturalnego poprzez zabezpieczenie sanitarne obszarów przyrodniczo cennych.

Przy wsparciu WFOŚiGW w Olsztynie prowadzono działania związane z czynną ochroną żubra w Puszczy Boreckiej, na terenie Nadleśnictwa Borki. Dokarmianie stada wolnościowego, liczącego około 50 sztuk, z roku na rok przynosi korzystny efekt ekologiczny w postaci wzmocnienia krajowej populacji żubra oraz zmniejszenie strat powodowanych przez stado w uprawach leśnych.

Ponadto w 2006 r. m.in. Towarzystwo Przyrodnicze Bocian, Koło Naukowe w Działdowie podjęło próbę ochrony miejsc lęgowych tracza nurogesi i gągoła na terenie Welskiego Parku Krajobrazowego poprzez rozwieszanie 50 sztucznych dziupli w postaci skrzynek lęgowych. Pierwsze efekty rozwieszenia skrzynek będą znane w czerwcu 2007 r.

W ramach reintrodukcji zagrożonych gatunków ichtiofauny zarybiono boleniem, jaziem, kleniem, pstrągiem potokowym, sandaczem, szczupakiem, węgorzem, trocią rzekę Pasłękę i Zbiornik Pierzchalski. Poprzez zarybienie zwiększyła się różnorodność biologiczna dorzecza Pasłęki oraz poprawił się stan populacji ryb wędrownych i reofilnych.

Wykonano również zadanie związane z zarybieniem wód rezerwatu przyrody Jezioro Drużno i Jeziora Goldapiwo. Zadania te realizowane były Zarząd Okręgu PZW w Elblągu oraz Gospodarstwo Rybackie PZW w Suwałkach – Zakład Rybacki w Węgorzewie.

W 2006 r. przeprowadzono także ogólnoeuropejskie liczenie w koloniach lęgowych kormorana, organizowane przez Cormorant Research Group przy Wetlands International przy udziale naukowców zrzeszonych w ramach projektu COST (635)-INTERCAFE.

Na obszarze dwóch województw (warmińsko-mazurskiego i podlaskiego), gdzie występuje 20 kolonii lęgowych i 31 niełgowych, przeprowadzono inwentaryzację liczebności w koloniach lęgowych oraz sprawdzono kolonie niełgowe pod kątem prób zakładania gniazd.

- **Renaturalizacja bagien, łąk i torfowisk**

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych realizowała działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej poprzez zachowanie w stanie naturalnym i odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych, bagien, mszarów, torfowisk, trzęsawisk, remiz oraz zachowanie i odtwarzanie w dolinach rzek lasów lęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako regulatorów mikroklimatu i poziomu wód.

Działania związane z renaturalizacją polegające na budowie progów piętrzących oraz grobli ziemnych i zatrzymywaniu wody na bagnach (torfowiskach przejściowych) i w zagłębieniach terenu były realizowane w 2006 r. m.in. w ramach projektu finansowanego ze środków WFOŚiGW w Olsztynie oraz Fundacji EkoFundusz.

Na terenie Nadleśnictwa Wichrowo (gmina Dobre Miasto) zostały wybudowane 3 groble i 4 progi kamienne.

- **Zalesienia i zadrzewienia**

Powierzchnia gruntów leśnych w 2006 r. w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 750,1 tys. ha ogółem, w tym powierzchnia lasów 729,4 tys. ha. Lasy prywatne obejmowały obszar 39,4 tys. ha. Lesistość województwa w 2006 r. wyniosła 30,2%, utrzymując się na zbliżonym poziomie, co w latach ubiegłych (w 2005 r.: 30,0%, w 2000 r.: 29,5%), kraj 28,9%. Najwyższy

wskaźnik lesistości charakteryzował powiat szczycieński (49,1%), piski (48,4%) i nidzicki (38,3%, najniższy powiat kętrzyński (16,0%) i elbląski (18,3%). Powierzchnia produkcyjna szkólek zadrzewieniowych wynosiła w 2006 r. 22 ha.

W ramach zadrzewień posadzono 19720 szt. drzew i 10025 szt. krzewów.

• **Zapewnienie warunków dla wędrówek zwierząt**

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych realizowała działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej poprzez zachowanie i odtwarzanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako korytarzy ekologicznych oraz jako ostoi rzadkich gatunków.

Ponadto w zakresie ochrony różnorodności ekosystemowej oraz kształtowania estetyki krajobrazów leśnych prowadzono działania polegające na uzupełnianiu i odtwarzaniu korytarzy ekologicznych.

Tabela nr 24

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

Wskaźnik	Rok				Źródło informacji
	1999	2004	2005	2006	
stan czystości powietrza*	-	klasa A w 21 strefach (powiatach)	klasa A w 21 strefach (powiatach)	klasa A w 21 strefach (powiatach)	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie
udział energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zainstalowanej mocy elektrycznej województwa	-	17,55%	17,04%	17,04%	Główny Urząd Statystyczny
% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie	61,7%	68,7%	69,9%	70,2%	Urząd Statystyczny w Olsztynie
% gmin posiadających uchwalone plany gospodarki odpadami	-	40,35%	64,04%	86,84%	informacje własne DOŚ UM WW-M
% powierzchni chronionej województwa	53,1%	46,2%	46,2%	46,3%	Urząd Statystyczny w Olsztynie

* klasa A - poziom zanieczyszczeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego.

Podsumowanie

Standard i jakość życia są determinowane nie tylko poziomem dochodów, ale również oddziaływaniem otaczającego środowiska na życie ludzi. Dlatego też coraz większego znaczenia nabiera dbałość o jego jakość oraz analiza stanu środowiska naturalnego i efektów działań na rzecz jego ochrony.

Cechą charakterystyczną województwa warmińsko-mazurskiego, uznawaną za jego atut, jest w niewielkim stopniu przekształcone i mało zanieczyszczone środowisko naturalne. Pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z województw o najniższej emisji w kraju.

Stężenia średnie roczne badanych zanieczyszczeń nie przekraczały wartości dopuszczalnych a na przestrzeni lat 1999-2006 stwierdza się systematyczny spadek ich emisji. Wzrastają jedynie stężenia tlenków azotu w powietrzu, co spowodowane jest emisją pochodzącą z transportu.

Stan czystości wód powierzchniowych jest wciąż niezadowalający pomimo budowy i rozbudowy systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz zmniejszenia (w związku ze spadkiem zużycia nawozów i środków ochrony roślin) ładunków zanieczyszczeń spływających do wód z terenów rolnych. Samooczyszczanie się zbiorników wodnych jest jednak procesem bardzo powolnym, niekiedy ich zanieczyszczenie jest tak znaczne, że staje się nieodwracalne.

W dziedzinie gospodarki odpadami dużym problemem jest deponowanie odpadów komunalnych na składowiskach jako ich główny sposób zagospodarowania, niezadawalający poziom selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych oraz powstawanie *dzikich wysypisk*.

W ciągu 7 analizowanych lat wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska wzrastały i w 2006 r. wyniosły 145,5 mln zł.

Należy założyć, że ze względu na obowiązujące przepisy, wyższe standardy środowiskowe oraz oczekiwania społeczne, nakłady na ochronę środowiska będą nadal systematycznie rosnąć.

Wysoce istotne dla zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego województwa jest uwzględnianie w politykach sektorowych, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi.

Wnioski

W związku ze wzrostem wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych konieczne staje się prowadzenie programów badawczych nt. możliwości i stanu wykorzystania OZE w województwie (zwłaszcza energii wiatrowej i geotermalnej) oraz prowadzenie programów demonstracyjnych dotyczących nowych technik i technologii.

W województwie nieodzowne jest uporządkowanie gospodarki odpadami poprzez wdrażanie proekologicznych i ekonomicznie efektywnych metod zagospodarowania odpadów komunalnych i niebezpiecznych, objęcie zorganizowanym systemem odbierania odpadów komunalnych 100% mieszkańców oraz rozwój selektywnej zbiórki odpadów.

Dla poprawy oraz utrzymania wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych niezbędne jest dalsze porządkowanie gospodarki ściekowej, zwłaszcza na obszarach wiejskich oraz w warunkach zabudowy rekreacyjnej.

Ze względu na duży obszar województwa objęty różnymi formami ochrony przyrody wskazane jest wykonanie analizy możliwości proekologicznego wykorzystania cennych przyrodniczo obszarów chronionych dla rozwoju regionu oraz upowszechnianie dobrych przykładów.

2.3. Nowoczesne sieci

2.3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności

A. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej

W 2006 r. w trakcie realizacji były dwa projekty złożone w 2005 r. w ramach działania 1.5 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – *Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego*: Wrota Warmii i Mazur elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej i świadczenia usług publicznych oraz Kultura Informacja Sukces – Sieć PIAP w województwie warmińsko-mazurskim.

W grudniu 2006 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego podjął decyzję o przystąpieniu do opracowania Strategii informatyzacji województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2007-2015, która jest kontynuacją Strategii Informatyzacji Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2004-2006. Za cel Strategii przyjęto tworzenie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy oraz poprawa jakości życia mieszkańców poprzez skuteczną informatyzację. Jest to dokument niezbędny do wdrażania projektów realizujących cele związane z informatyzacją województwa.

B. Inwestycje drogowe

Podstawowa sieć dróg w województwie ukształtowana jest prawidłowo, lecz często nie są spełniane parametry dla nich przewidziane. Najpoważniejsze problemy to duża liczba obiektów nienormatywnych w ciągu dróg, brak obwodnic i zły stan techniczny dróg. Drogi nie są dostosowane do rosnącego natężenia ruchu a co za tym idzie utrudniony jest transport towarów i osób. Na szczególną uwagę zasługują odcinki strategiczne dla rozwoju regionu i komunikacji z innymi regionami, czyli biegnące przez województwo odcinki dróg krajowych nr 16 i 51 oraz międzynarodowej E77, które wymagają pilnej modernizacji.

Sieć dróg o twardej nawierzchni w województwie wynosi 12230,6 km, z czego sieć dróg krajowych liczy 1323,7 km, wojewódzkich – 1914,9, powiatowych - 7043,9 km i gminnych - 1948,1 km. Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowią 11377,6 km zawartych w powyższej sumie.

Zadania zrealizowane w 2006 r. w ramach Kontraktu Wojewódzkiego Priorytet 1 *Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej w regionie*:

- Zadanie 1.1.2 Usprawnienie powiązań komunikacyjnych we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego z podziałem na etapy.
 - Etap I: Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 655 odcinkami o długości 1,640 km z budową chodnika w m. Olecko (ul. Kościuszki, 11 Listopada, Zwycięstwa),
 - Etap II: Modernizacja skrzyżowania w ciągu drogi wojewódzkiej nr 651 (ul. Suwalska, Kolejowa, Boczna) w m. Gołdap.
- Zadanie 1.2.4 Usprawnienie powiązań komunikacyjnych w południowo-zachodnim obszarze województwa warmińsko-mazurskiego z podziałem na etapy.
 - Etap I: Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 513 na odcinkach Miłkowo – Babiak i Krykajny – Podągi: wzmocnienie i odnowa nawierzchni.
 - Etap II: Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 538 w m. Rybno – odnowa nawierzchni.
 - Etap III: Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 536 w m. Ilawa – odnowa nawierzchni.
 - Etap IV: Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 542 na odcinku Samin – Jabłonowo: odnowa nawierzchni.
- Zadanie 1.1.8 Przebudowa i budowa obiektów inżynierskich w ciągu dróg wojewódzkich z podziałem na etapy:
 - Przebudowa mostu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 545 k/m Krasnoląka,
 - Budowa kładki dla pieszych i chodników w m. Fitowo w ciągu drogi wojewódzkiej nr 538.

Zadania zrealizowane w 2006 r. przez GDDKiA:

- Przebudowa mostu przez rz. Kośnę w m. Kośno droga krajowa nr 53 (wzmocnienie mostów);
- Rozbudowa drogi krajowej nr 16 odc. od km 103+366 do km 105+062 w Ostródzie;
- Rozbudowa drogi krajowej nr 59 na odc. Wilkasy – Skop;
- Przebudowa skrzyżowania ulicy Suwalskiej z ulicą Łukasiewicza w km 294+509 drogi krajowej nr 16 w m. Elk;
- Przebudowa skrzyżowania drogi krajowej nr 7 Gdańsk-Warszawa z drogą wojewódzką nr 545 Działdowo-Jedwabno w Nidzicy;
- Przebudowa skrzyżowania drogi krajowej nr 51 Granica Państwa – Olsztyn- Olsztynek z drogami powiatowymi nr 26134 Tomaszkowo-Gietrzwałd i nr 26186 Bartąg-Tomaszkowo w km 96+083;
- Budowa chodnika na odcinku Braniewo-Młoteczno w ciągu drogi krajowej nr 54 od km 13+150 do km 14+114 na długości 0,964 km;
- Budowa chodnika wraz z oświetleniem w miejscowości Oracze w ciągu drogi krajowej nr 65 od km 63+018 do km 63+198 na długości 0,180 km.

Oprócz tego w trakcie realizacji były następujące inwestycje:

- Budowa drogi ekspresowej S-22 odc. Elbląg – Grzechotki;
- Przebudowa drogi krajowej nr 7 odc. Jazowa-Elbląg;
- Rozbudowa drogi krajowej nr 16 Gietrzwałd – Nagłady i Wójtowo – Barczewo (etap II);
- Przejście przez Pisz na drodze nr 63.

W 2006 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wybudowano 1,18 km dróg gminnych oraz 0,16 km powiatowych. Prace remontowe i przebudowę wykonano na 764,46 km dróg gminnych i na 363,74 km dróg powiatowych. Zbudowano i zmodernizowano 36,087 km dróg wojewódzkich i 63 km dróg krajowych.

C. Rozwój infrastruktury kolejowej

W 2006 r. długość linii kolejowych w województwie liczyła 1209 km przy wskaźniku gęstości linii kolejowych w województwie wynoszącym 5 km/100km². Długość linii nie zmieniła się od 2005 r. Liczba kilometrów linii zelektryfikowanych wynosi 492 km, podczas gdy w 2005 r. było to 490 km.

W 2006 r. nie podjęto żadnych działań w kierunku rozbudowy i modernizacji linii kolejowych. Realizowano jedynie prace związane z bieżącym utrzymaniem nawierzchni torowej. Opracowano również założenia do koncepcji modernizacji linii 009 Warszawa – Gdańsk, w ramach przygotowań do ww. modernizacji.

D. Rozwój transportu lotniczego

Na terenie województwa znajduje się lotnisko o znaczeniu regionalnym wraz z przejściem granicznym - w Szymanach, obecnie nieczynnym. Oprócz tego istnieją 4 lotniska wykorzystywane w celach sportowych i rekreacyjnych: Kętrzyn – Wilamowo, Elbląg, Olsztyn – Dajtki, Gryźliny. W 2006 r. żadne z powyższych lotnisk nie realizowało regularnego ruchu pasażerskiego.

E. Rozwój komunikacji wodnej

Drogi wodne regionu wykorzystywane są głównie jako szlaki turystyczne (Kanał Elbląsko-Ostródzki, system Wielkich Jezior Mazurskich), rozwój funkcji transportowych natomiast ograniczany jest przez uwarunkowania zewnętrzne (dostęp do Morza Bałtyckiego utrudnia konieczność przepływania przez Cieśninę Piławską położoną na terenie Rosji).

W 2006 r. roboty przeprowadzone na szlakach wodnych miały na celu utrzymanie dotychczasowego stanu, były to prace remontowe. Nie wybudowano nowych odcinków ani nie zmodernizowano istniejących.

F. Rozwój infrastruktury granicznej

W województwie funkcjonuje 8 przejść granicznych o znaczeniu ponadlokalnym: 3 drogowe (+1 w budowie: Grzechotki), 3 kolejowe i 2 morskie. Ponadto na terenie województwa znajduje się lotnicze przejście graniczne w Szymanach (nieczynne).

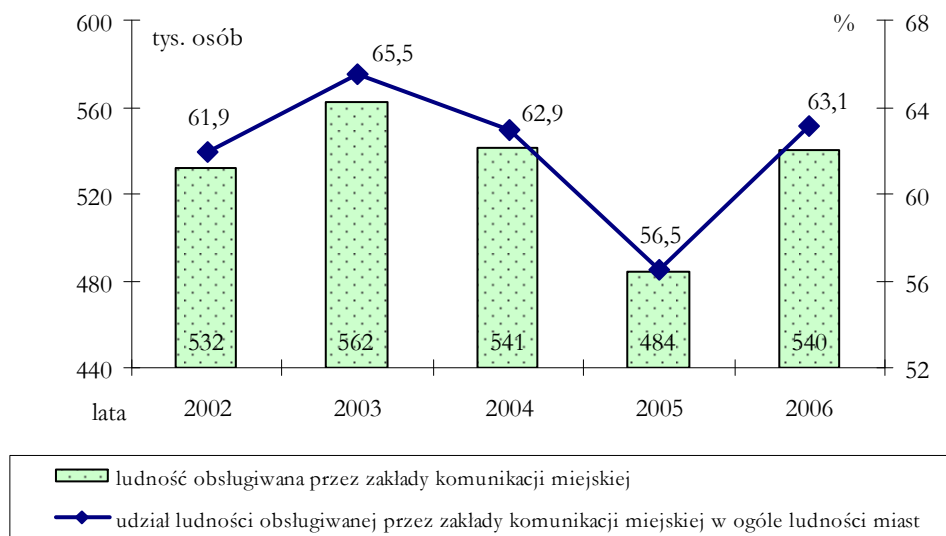
W 2005 r. złożona została dokumentacja projektu *Przebudowa drogi krajowej nr S22 na odcinku Elbląg – Grzechotki* współfinansowanego ze środków Sektorowego Programu Operacyjnego Transport. Projekt przewiduje m.in. budowę jedno- i dwujezdniowej drogi ekspresowej, budowę i remont kilkudziesięciu obiektów inżynierskich, budowę dróg dojazdowych oraz przebudowę łączników i poprzecznych dróg krajowych, powiatowych, wojewódzkich. W listopadzie 2006 r. podpisano umowę z wykonawcą konsorcjum na wykonanie robót na odcinku Maciejewo – Grzechotki. Przekazanie placu budowy nastąpiło w grudniu.

G. Rozwój zintegrowanego transportu publicznego w ośrodkach miejskich, w szczególności w największych miastach regionu (Olsztyn, Elbląg, Ełk)

Zakłady komunikacji miejskiej obsługiwały w latach 2002-2006 (brak danych na lata wcześniejsze) wskazaną poniżej liczbę ludności w województwie warmińsko-mazurskim. Natomiast wskaźnik opisujący ludność w miastach obsługiwanych przez zakłady komunikacji miejskiej w % ogółu ludności miast wygląda następująco.

Rycina nr 1

Ludność obsługiwana przez zakłady komunikacji miejskiej oraz jej udział w ogóle ludności miast w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego nie zajmuje się organizacją transportu publicznego w ośrodkach miejskich.

Transport publiczny w regionie

Według danych statystycznych 2006 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego znajdowało się 809 krajowych linii regularnej komunikacji autobusowej (w tym 46 dalekobieżnych, 237 regionalnych, 520 podmiejskich i 6 miejskich) oraz 11 międzynarodowych.

Sieć komunikacyjna województwa jest niejednolita. Fakt ten wynika ze różnicowanego stopnia rozwoju gospodarczego i społecznego poszczególnych części województwa. Nie bez wpływu zostaje również gęstość zaludnienia, która w południowo-wschodniej części województwa jest niższa w stosunku do części północno-zachodniej. Regiony, które charakteryzują się większą migracją ludności są znacznie lepiej skomunikowane. Szczególnie

dotyczy to subregionów olsztyńskiego i elbląskiego, gdzie działa większa liczba przewoźników a co za tym idzie, oferta przewozowa jest bogatsza i bardziej zróżnicowana cenowo.

W województwie warmińsko-mazurskim organem odpowiedzialnym za organizację zbiorowych samochodowych przewozów pasażerskich jest Zarząd Województwa.

W 2006 r. wydano 96 nowych zezwoleń na przewozy regularne osób i 1 zezwolenie na przewozy regularne specjalne a 229 zezwoleń zachowało ważność.

W ostatnich latach obserwujemy spadek kolejowych przewozów pasażerskich i towarowych w całym kraju. Analizując stan na rok 2006 z racji obserwujemy, że w województwie warmińsko-mazurskim dużym problemem był długi czas przejazdu z powodu złego stanu szlaków transportowych kolejowych. Najgorsza sytuacja odnosi się do połączeń komunikacyjnych wschodniej części województwa z Olsztynem. Funkcjonujące tam linie kolejowe są w złym stanie technicznym, co sprawia, że czas przejazdu na tych liniach jest bardzo niekonkurencyjny w stosunku do transportu drogowego. Komunikacja publiczna w zachodniej części województwa odbywa się w nieco lepszych warunkach technicznych szlaków komunikacyjnych.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Km zbudowanych i zmodernizowanych linii kolejowych

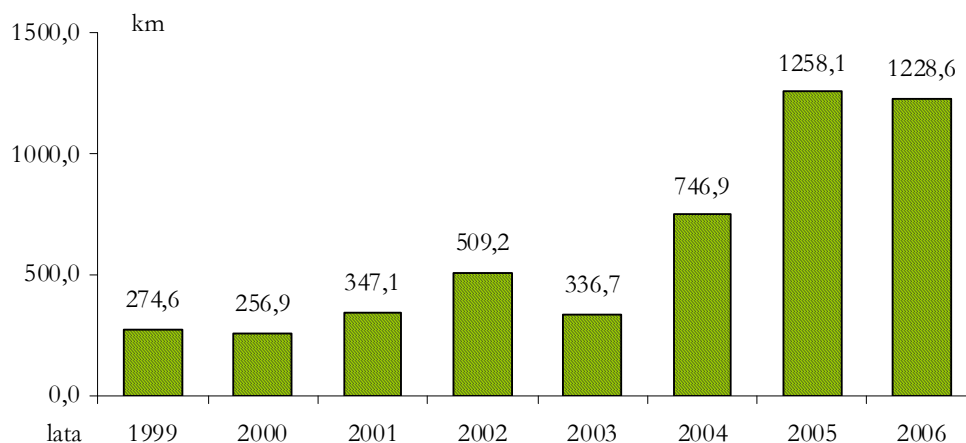
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
km zbudowanych i zmodernizowanych linii kolejowych	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: PKP Polskie Linie Kolejowe

2. Km zbudowanych i zmodernizowanych dróg

Rycina nr 2

Długość zbudowanych i zmodernizowanych dróg w województwie w latach 1999-2006

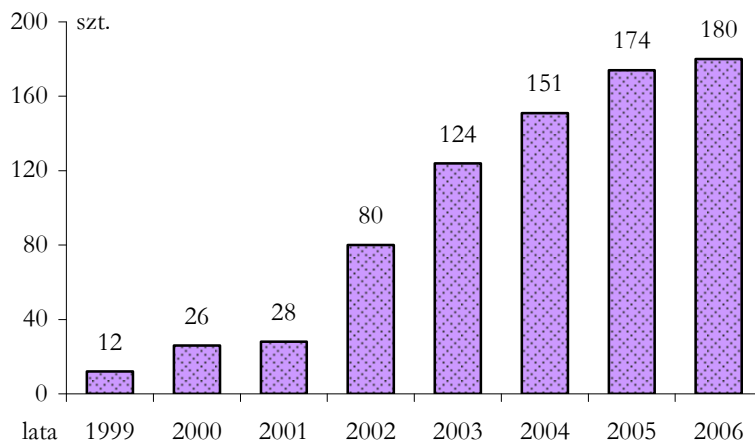
Źródło: ZDW Olsztyn, GDDKiA Olsztyn, MZDMiZ Olsztyn, Departament Infrastruktury i Geodezji

Rycina przedstawia, jak kształtowała się intensywność prac związanych z modernizacją i budową dróg w województwie warmińsko-mazurskim w poszczególnych latach. Najwięcej inwestycji tego typu przeprowadzono w 2005 r. W porównaniu z 1999 r. jest to ogromny skok.

3. Liczba publicznych punktów dostępu do Internetu (dotyczy tylko bibliotek publicznych w województwie)

Liczba publicznych punktów dostępu do Internetu (PIAP) w województwie stale rośnie. W 1999 r. było ich jedynie 12, w 2006 r. liczba ta wzrosła aż o 180.

Rycina nr 3
Liczba PIAP w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie

4. Liczba lotnisk obsługujących ruch pasażerski

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
liczba lotnisk obsługujących ruch pasażerski	1	1	1	1	1	0	0	0

Źródło: Porty Lotnicze Mazury – Szczepitno Sp. z o.o.

5. Km zbudowanych i zmodernizowanych szlaków wodnych

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
km zbudowanych i zmodernizowanych szlaków wodnych	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie

W podanym przedziale czasowym prowadzono wyłącznie prace mające na celu podtrzymanie dotychczasowego stanu szlaków wodnych, nie wybudowano nowych odcinków ani nie zmodernizowano istniejących.

Podsumowanie i wnioski

Województwo ze względu na specyfikę swojego położenia w północno-wschodniej części Polski, jest bardzo ważnym obszarem w europejskich powiązaniach komunikacyjnych i przyrodniczych. Jest jednym z trzech województw w Polsce, które ma dostęp do morza i jedynym, które graniczy z Obwodem Kaliningradzkim. Niezwykle istotne jest wzmocnienie sieci połączeń komunikacyjnych na tym terenie. Infrastruktura drogowa i kolejowa wymaga dalszej rozbudowy i modernizacji. Rozwój infrastruktury jest elementem niezbędnym do usprawnienia organizacji przewozów pasażerskich. Istnieje również silna potrzeba stworzenia koncepcji rozwoju komunikacji lotniczej jako ważnego elementu systemu transportowego regionu. Porty

lotnicze regionalne i lokalne usytuowane na terenie województwa mogłyby pełnić rolę bramy wylotowej dla skomunikowania się z krajami leżącymi na wschód od granic Polski. Głównym punktem komunikacyjnym stałby się wtedy port lotniczy w Szymanach. Punkt ten scalałby sieć lotnisk lokalnych. Na bazie istniejącej infrastruktury mogą powstać lotniska dostosowane do komunikacji użytku publicznego z zachowaniem norm unijnych.

2.3.2. Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii

Cel ten zawiera działania bezpośrednio wpływające na szybszy rozwój gospodarki oraz poprawę warunków życia mieszkańców województwa poprzez właściwe rozmieszczenie i modernizację sieci gazowej i elektrycznej.

Sieć elektryczna

Województwo zasilane jest w energię elektryczną ze źródeł zewnętrznych sieciami wysokiego napięcia relacji Gdańsk Błonie – Olsztyn Mątki (400kV), Ostrołęka – Olsztyn 1, Włocławek – Olsztyn 1 i Ostrołęka – Elk (220 kV) oraz linią napowietrzną Gdańsk – Elbląg (110 kV). Łączą się one za pomocą węzłowych stacji transformatorowych z siecią wewnętrzną województwa.

Prace modernizacyjne w 2006 r. objęły **17,2 km** linii elektroenergetycznych kablowych i napowietrznych. Oprócz tego, w związku z przyłączaniem nowych odbiorców, zbudowano dodatkowo **106,8 km** linii elektroenergetycznych i postawiono **21** stacji transformatorowych.

Liczba odbiorców energii elektrycznej w gospodarstwach domowych w 2006 r. stanowiła 462,3 tys., czyli można zaobserwować niewielki wzrost (200 odbiorców) w stosunku do roku poprzedniego. Wzrosło również zużycie energii. W 2005 r. zużycie energii elektrycznej na jednego mieszkańca w ciągu roku wyniosło 544 kWh, w 2006 r. było to już 657,5 kWh.

Sieć gazowa

W 2005 r. zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych na jednego mieszkańca w ciągu roku wyniosło 67 m³, w 2006 r. natomiast 69,1 m³. Liczba odbiorców gazu w 2005 r. sięgała 181,3 tys., a w 2006 r. - 181,9 tys.

Według danych Pomorskiego Operatora Dystrybucji Gazu Oddziały w Olsztynie i w Gdańsku w 2006 r. wybudowano i zmodernizowano łącznie **76,792 km** sieci gazowej.

Wybudowano:

- gazociągi wysokiego ciśnienia – 28,300 km,
- gazociągi średniego ciśnienia – 25,771 km,
- gazociągi niskiego ciśnienia – 8,225 km,
- przyłącza gazowe średniego ciśnienia – 4,551 km,
- przyłącza gazowe niskiego ciśnienia – 5,031 km.

Prace modernizacyjne objęły gazociągi niskiego ciśnienia w liczbie kilometrów **1,914**.

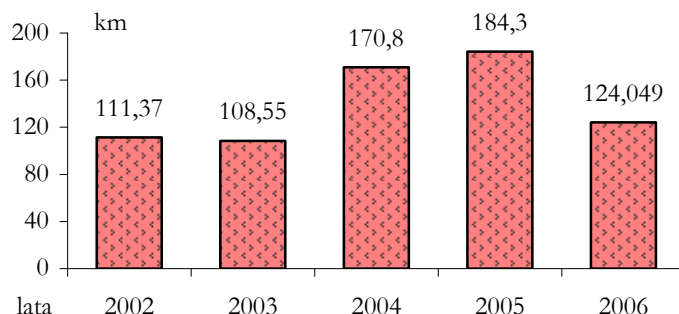
Pomorski Operator Dystrybucji Gazu Oddział w Gdańsku podaje, że w wyniku działań obejmujących sieć gazową będącą jego własnością w województwie warmińsko-mazurskim dokonano w tym czasie rozbudowy i modernizacji łącznie **3 km** sieci.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego

1. Km zbudowanych i zmodernizowanych linii energetycznych

Rycina nr 4

Długość zbudowanych i zmodernizowanych linii energetycznych w województwie w latach 2002-2006

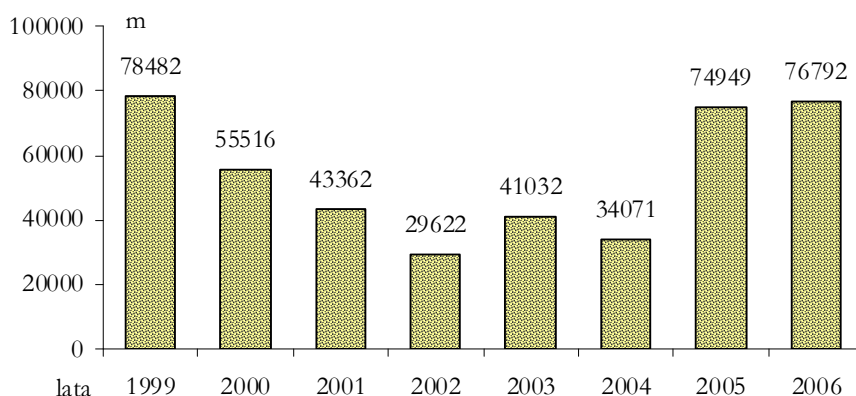
Źródło: ENERGA S.A. Oddział w Olsztynie

Analizując wskaźniki dla powyższego celu operacyjnego obserwujemy, że prace mające na celu budowę i modernizację sieci elektrycznej najbardziej intensywne były w 2005 r.

2. Km zbudowanych i zmodernizowanych sieci gazowych

Rycina nr 5

Długość zbudowanych i zmodernizowanych sieci gazowych w województwie w latach 1999-2006

Źródło: Pomorski Operator Systemu Dystrybucyjnego

Sieć gazowa najintensywniej rozbudowywana i modernizowana była w latach 1999, 2005 i 2006.

Podsumowanie i wnioski

W województwie dynamicznie rośnie liczba odbiorców energii elektrycznej oraz gazu. Z uwagi na to niezbędna jest rozbudowa i modernizacja istniejących sieci oraz dostosowanie ich do wymagań stawianych przez Unię Europejską oraz budowa nowych linii elektroenergetycznych i gazociągowych.

2.3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej

Współpraca z regionami bałtyckimi

W ramach tego działania zrealizowano wiele projektów, szczególnie we współpracy z duńską Gminą Regionalną Bornholm oraz szwedzkim województwem Halland, a także w ramach działań Euroregionu Bałtyk. Można do nich zaliczyć między innymi:

- projekt **Łuk Południowego Bałtyku** (lata 2002-2005) – strategie przestrzenne na rzecz przyspieszenia integracji oraz zrównoważonego rozwoju strefy Południowego Bałtyku;
- projekty **Seagull- DevERB** (lata 2002-2004) oraz **Seagull II** (lata 2005-2007) – pierwszy miał na celu pogłębienie oraz uszczegółowienie współpracy w Euroregionie Bałtyk poprzez opracowanie Wspólnego Programu Rozwoju dla Euroregionu, w którym za najważniejsze dziedziny uznano: rozwój innowacyjności i przedsiębiorczości, turystykę, rozwój obszarów wiejskich, infrastrukturę transportową, wymiar społeczny, energię, gospodarkę wodną oraz środowisko; celem drugiego z projektów była poprawa spójności na obszarze regionu południowo-wschodniego Bałtyku poprzez wspieranie zrównoważonego rozwoju w aspekcie gospodarczym, społecznym i środowiskowym; w efekcie powołano stałe sieci współpracy specjalistów w kluczowych dziedzinach, zainstalowano system umożliwiający odbywanie telekonferencji, utworzono bazę danych statystycznych, umożliwiono wymianę najlepszych praktyk wśród urzędników z regionów członkowskich, poprawiono zarządzanie w Euroregionie oraz promowano jego działania;
- projekty **Baltic Gateway** (lata 2003-2006) oraz **Baltic Gateway+** (lata 2006-2007) - pierwszy z projektów miał na celu włączenie autostrad morza Południowego Bałtyku w Paneuropejski System Transportowy; celem drugiego z projektów było zidentyfikowanie międzynarodowych projektów transportowych o dużym znaczeniu dla obszaru Południowego Bałtyku oraz nowych, innowacyjnych instrumentów finansowych dla projektów międzynarodowych (większość z nich to projekty *miękkie* stanowiące przygotowanie do przedsięwzięć infrastrukturalnych);
- projekt **SEBco** – współpraca miejsko-podmiejska jako motor rozwoju regionalnego w obszarze Południowego Bałtyku; celem projektu było tworzenie warunków dla jak najlepszego wykorzystania wewnętrznego potencjału społeczno-gospodarczego regionu;
- projekt **Śłużby ochrony zabytków w procesie rozszerzenia Unii Europejskiej – podwyższanie jakości administracji lokalnej i regionalnej** (lata 2002-2003) – realizowany wspólnie z regionami polskimi (woj. lubelskim, łódzkim i dolnośląskim), szwedzkim województwem Halland oraz partnerami z Litwy, Łotwy i Obwodu Kaliningradzkiego; projekt pozwolił na stworzenie regionalnej, międzysektorowej sieci współpracy związanej z ochroną zabytków;
- **Bliźniaczy Projekt Przedakcesyjny** (lata 1999-2001) oraz projekt **Pomoc duńska w rozwoju regionalnym i przygotowaniu administracji w zakresie działań przedakcesyjnych i Funduszy Strukturalnych w Województwie Warmińsko-Mazurskim** (lata 2002-2003) – oba projekty realizowane były wspólnie z Gminą Regionalną Bornholm; pierwszy z nich dotyczył przygotowania województwa do wykorzystania Funduszy Strukturalnych; drugi obejmował dodatkowo wzmocnienie potencjału lokalnego ze szczególnym uwzględnieniem rozwoju regionalnego, rozwoju obszarów wiejskich, rozwoju zasobów ludzkich oraz małych i średnich przedsiębiorstw;

Współpraca z pozostałymi regionami sąsiadującymi z Warmią i Mazurami

W ramach zacieśniania współpracy z regionami Polski w grudniu 2004 r. podpisane zostało IV Porozumienie Zielone Płuca Polski, którego podstawowymi sygnatariuszami były samorządy województw: podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego oraz Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska. Jednym z efektów podpisanego Porozumienia było utworzenie we wrześniu 2005 r. Fundacji Zielone Płuca Polski. Fundacja ma na swoim koncie wiele działań proekologicznych i wspierających rozwój turystyki oraz rozwój planowania

przestrzennego, m.in. utworzenie największego i najcenniejszego w skali kraju systemu obszarów chronionych, wybudowanie wielu obiektów technicznej ochrony środowiska, skorelowanie planów zagospodarowania przestrzennego, wypromowanie znaku Zielonych Płuc Polski w kraju i za granicą, działania edukacyjne i inne.

Poza tym zarówno Samorząd jak i jego jednostki organizacyjne realizowały liczne projekty z różnych dziedzin (zwłaszcza w zakresie polityki społecznej, zdrowia, oświaty i wspierania przedsiębiorczości) we współpracy z partnerami społecznymi (zwłaszcza fundacjami i stowarzyszeniami) z sąsiadujących województw.

Współpraca z Obwodem Kaliningradzkim

Szczególnie ważną inicjatywą w tym zakresie jest Trójstronna Współpraca Transgraniczna pomiędzy Gminą Regionalną Bornholm, Województwem Warmińsko-Mazurskim i Obwodem Kaliningradzkim zainicjowana w 2001 r. Od tego czasu ta forma współpracy jest nieustannie zacieśniana (w 2005 r. nastąpiło podpisanie stałego Porozumienia o Współpracy Trójstronnej) i owocuje licznymi wspólnymi działaniami oraz projektami. Współpraca dotyczy szczególnie czterech kluczowych obszarów: rozwoju biznesu (w tym szkoleń zawodowych), rozwoju obszarów wiejskich (w tym rolnictwa i leśnictwa), opieki społecznej i zdrowotnej oraz kultury i mediów. Współpraca ma na celu rozwój i wdrażanie konkretnych projektów dotyczących wymiany wiedzy i doświadczeń a także poprawy kontaktów pomiędzy firmami, szkołami i innymi instytucjami z regionów partnerskich. W rozpatrywanym okresie (do końca 2006 r.) w ramach Współpracy Trójstronnej utworzono ok. 30 partnerstw, zrealizowano 38 projektów, a całkowita wartość pozyskanych grantów wynosi 1 mln euro. We współpracę zaangażowanych było ponad 100 partnerów, w tym ok. 40 z Warmii i Mazur.

Niemalą rolę w rozwijaniu współpracy gospodarczej z Obwodem Kaliningradzkim odgrywają działania Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego. Przykładem mogą być:

- konferencja *Spotkanie małych i średnich firm: Polska – Rosja – Litwa* (Osieka, 2001 r.) – tematem spotkania było nawiązywanie współpracy pomiędzy polskimi, rosyjskimi i litewskimi przedsiębiorcami, szukanie rozwiązań mających na celu intensyfikację współpracy gospodarczej Warmii i Mazur z Obwodem Kaliningradzkim i Litwą; w konferencji uczestniczyli przedstawiciele Administracji Obwodu Kaliningradzkiego oraz Polsko-Litewskiej Izby Gospodarczej;
- konferencja *Polska – Litwa – Rosja: Internet jako narzędzie wspierania rozwoju transgranicznej współpracy MŚP* (Osieka, 2002 r.) – tematem było wykorzystanie internetu jako instrumentu zacieśniania ponadgranicznej współpracy przedsiębiorstw; w konferencji uczestniczyli przedstawiciele Administracji Obwodu Kaliningradzkiego oraz Polsko-Litewskiej Izby Gospodarczej;
- konferencja *Współpraca – rynki wschodnie* (2006 r.) – zaprezentowane na niej zostały doświadczenia ze współpracy WMARR S.A. z partnerami z krajów byłego ZSRR, a także przeanalizowano możliwości współpracy przedsiębiorstw i instytucji okołobiznesowych z Polski i krajów byłego ZSRR; w konferencji uczestniczyli przedstawiciele Administracji Obwodu Kaliningradzkiego, Agencji Rozwoju Regionalnego w Kaliningradzie, a także Administracji Obwodu Rówieńskiego oraz Agencji Rozwoju Regionalnego w Szawle (Litwa).

Wśród instytucji prowadzących współpracę z Obwodem Kaliningradzkim trzeba ponadto wymienić Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie. W ramach Programu Sąsiedztwa Litwa – Polska – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG III A w okresie od 15 maja 2006 roku Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie realizował projekt *Wymiana doświadczeń z zakresu rynku pracy pomiędzy Polską a Obwodem Kaliningradzkim*, który stanowił kontynuację wspólnych działań Wojewódzkiego Urzędu Pracy i Urzędu Federalnej Państwowej Służby Zatrudnienia w Obwodzie Kaliningradzkim. Głównym celem projektu była wymiana doświadczeń z zakresu

rynku pracy pomiędzy stroną polską i rosyjską, natomiast celami bezpośrednimi było: wdrażanie nowych idei i pomysłów w celu zmniejszenia skali bezrobocia, opracowanie oraz realizacja polskich i rosyjskich programów lokalnych w zakresie wdrażania i rozwijania aktywnych form sprzyjania zatrudnieniu ludności, wspieranie samozatrudnienia na wsi i w małych miastach, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, aktywizacja osób z grup ryzyka w rejonach przygranicznych oraz profesjonalne przygotowanie i doskonalenie kadr publicznych służb zatrudnienia.

Rozwojowi współpracy pomiędzy Warmią i Mazurami a Obwodem Kaliningradzkim służy także uczestnictwo w takich przedsięwzięciach kulturalnych jak I i II Dni Regionu Warmii i Mazur w Kaliningradzie (2005 i 2006 r.). Jednocześnie Dni te były okazją do zorganizowania oficjalnych spotkań władz obu regionów.

Należy wspomnieć także o Kalendarium Współpracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Obwodem Kaliningradzkim, które od 2004 r. przy współudziale Urzędu Marszałkowskiego naszego województwa i Rządu Obwodu Kaliningradzkiego opracowuje Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych. Kalendarium obejmuje przedsięwzięcia dotyczące współpracy z Obwodem planowane przez różnych partnerów z regionu, a wydawane jest zarówno po polsku, jak i po rosyjsku.

Ponadto dzięki staraniom obu naszych regionów w 2001 r. powołane zostało w Olsztynie oficjalne Przedstawicielstwo Obwodu Kaliningradzkiego w Polsce. Przestało istnieć w 2005 r.

Współpraca z innymi regionami partnerskimi

Wzmacnianie więzi gospodarczych z partnerami zagranicznymi a tym samym wspieranie wykorzystania potencjału gospodarczego regionu szczególnie poprzez rozwój turystyki i produkcji żywności odbywa się przede wszystkim poprzez współpracę z włoskim regionem Valle d'Aosta oraz francuskim departamentem Côtes d'Armor (ale także z Województwem Bańsko-Bystrzyckim (Słowacja) i duńską Gminą Regionalną Bornholm).

Wśród tego typu projektów można wymienić:

- misję techniczną w Valle d'Aosta zespołu przygotowującego wspólny projekt badawczo-wdrożeniowy Urzędu Marszałkowskiego i Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego pt. *Wykorzystanie walorów naturalnych środowiska Warmii i Mazur do produkcji artykułów mleczarskich chronionych oznaczeniem Unii Europejskiej* (2006 r.); misja (podobnie jak wcześniejsza wizyta robocza w Côtes d'Armor) przyczyniła się do opracowania wniosku o finansowanie w/w projektu złożonego potem do Ministerstwa Nauki;
- poszerzenie działalności Centrum Kształcenia Praktycznego w Karolewie w ramach współpracy rolniczej pomiędzy Warmią i Mazurami a Côtes d'Armor (2002 r.);
- uczestnictwo Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Europejskiej Sieci Regionalnego Dziedzictwa Kulinarne (od 2004 r.);
- członkostwo Warmii i Mazur w Międzynarodowym Stowarzyszeniu Miast Cittaslow oraz utworzenie Polskiej Krajowej Sieci Miast Cittaslow (od 2006 r.);
- projekt pt. *Działania na rzecz rozwoju i doskonalenia turystyki wiejskiej na Warmii i Mazurach* (2003-2004 r.) we współpracy z włoskim regionem Umbria.

Wspieranie inicjatyw wykorzystujących różnorodność kulturową i złożoność historii Warmii i Mazur w celu budowania trwałych więzi gospodarczych realizowane jest przez rozwój współpracy z Obwodem Rówieńskim (Ukraina), Okręgiem Taurogi (Litwa) oraz nieformalną współpracę z niemieckimi landami: Bawarią i Meklemburgią-Pomorzem Przednim.

- Współpraca z Obwodem Rówieńskim rozwija się od dawna, choć oficjalna umowa w tej sprawie została podpisana dopiero w 2003 r. W ramach tej współpracy województwo m. in. wzięło udział w obchodach Roku Polskiego na Ukrainie (2004 r.), natomiast w 2005 r. w ramach Roku Ukraińskiego w Polsce odbyła się prezentacja Obwodu Rówieńskiego na terenie województwa. W 2005 r. samorząd województwa zaproponował też partnerom ukraińskim możliwość korzystania z pomocy Biura Regionalnego Województwa

Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli, aby wspierać ich europejskie aspiracje. Natomiast dla wzmocnienia więzi gospodarczych pomiędzy naszymi regionami w 2006 r. uzgodniono szczegóły uczestnictwa Obwodu Rówieńskiego w międzynarodowym projekcie *Poprawa jakości usług gastronomicznych i hotelarskich w Regionie Warmii i Mazur w latach 2004-2013*.

- Współpraca z Okręgiem Taurogi to przede wszystkim działania w ramach inicjatywy INTERREG III (np. internetowy festiwal literacki *Euroczytanie 2007*) a także Dni Kultury Litewskiej na Warmii i Mazurach (2006 r.).
- Nieformalna współpraca z landami niemieckimi jest zaskakująco owocna. Samorzady z Warmii i Mazur w 2006 r. przygotowywały wspólnie z Bawarią dwa projekty o charakterze kulturalnym (dwustronny pomiędzy Neustadt a Nowym Miastem Lubawskim, oraz trójstronny bawarsko-polsko-ukraiński). Natomiast współpraca z Meklemburgią-Pomorzem Przednim zaowocowała uczestnictwem w VI Tygodniu Polskim w tym landzie (2005 r.). Ponadto w latach 2005-2006 w związku z uczestnictwem województwa w rządowym programie promocyjnym pt. *Rok Polski w Niemczech/Rok Niemiecki w Polsce* przygotowany został projekt pt. *Promocja zagraniczna Polski w ramach Roku Polsko-Niemieckiego poprzez prezentację Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Niemczech*. Zakładał on prezentację kulturalną i turystyczną regionu w różnych krajach związkowych Niemiec.

Należy także wspomnieć o współpracy Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie z Wileńską Giełdą Pracy w zakresie zagadnień związanych z działalnością służb zatrudnienia. Działania te realizowane są w oparciu o podpisane 21 października 1999 r. Porozumienie o wzajemnej współpracy. Podstawowym instrumentem konsultacji są seminaria, organizowane przez obie instytucje, które mają na celu inicjowanie działań na rzecz integrowania rynku pracy rejonów przygranicznych, podejmowanie wspólnych przedsięwzięć pozwalających na wzajemne wykorzystywanie doświadczeń służących ograniczeniu bezrobocia i łagodzeniu jego skutków oraz tworzenie warunków dla kontrolowanego wzajemnego zatrudnienia związanego ze współpracą gospodarczą firm. Ponadto celem wspólnych działań jest eliminowanie nielegalnego zatrudnienia i pośrednictwa pracy, wymiana doświadczeń w zakresie pośrednictwa pracy oraz innych zagadnień leżących w kręgu zainteresowań organów, zajmujących się problematyką rynku pracy, a także podejmowanie wspólnych przedsięwzięć dla realizacji zadań wynikających z programu współpracy, głównie szkoleń i re kwalifikacji zawodowej kadry urzędów pracy i bezrobotnych przy wykorzystaniu pomocy międzynarodowej. Szczegółowy zakres działań określany jest co roku poprzez protokoły wykonawcze do Porozumienia.

Wzmocnienie powstałego w 2003 r. Biura Regionalnego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli odbywa się w różnych aspektach. Jednym z ważniejszych jest jego wzmocnienie kadrowe – od 2005 r. działania Biura wspierają stażyści i wolontariusze z regionu, którzy ucząc się jednocześnie pomagają w jego pracach. Od 2006 r. natomiast Biuro zyskało dodatkowego pracownika, co pozwoliło zintensyfikować i usprawnić pracę. Poza tym Biuro nieustannie rozszerza zakres swojego działania, między innymi poprzez uczestnictwo w międzynarodowych, formalnych i nieformalnych sieciach, grupach oraz platformach. Należą do nich między innymi:

- NEEBOR (Sieć Europejskich Wschodnich Regionów Granicznych),
- EPRO (platforma biur regionalnych na rzecz środowiska),
- EUREGHA (sieć regionów europejskich na rzecz ochrony zdrowia),
- Grupa Palmerston (grupa biur regionalnych mieszczących się przy Av. Palmerston – w dużej mierze są to regiony z obszaru Morza Bałtyckiego).

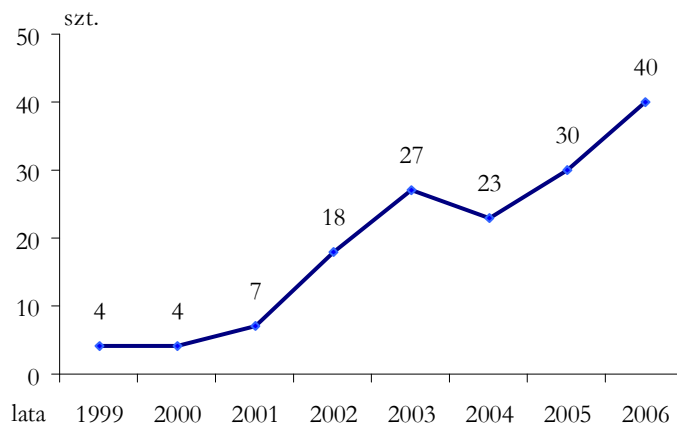
Wspieranie inicjatyw międzynarodowych samorządów lokalnych i powiatowych odbywało się przede wszystkim poprzez przekazywanie im środków na finansowanie tego rodzaju działań. Jednocześnie Samorząd Województwa umożliwiał gminom i powiatom korzystanie w tym zakresie z możliwości oferowanych przez Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Liczba projektów samorządu województwa z partnerami spoza regionu

Rycina nr 6

Liczba projektów samorządu województwa z partnerami spoza regionu w latach 1999-2006

Źródło: Departament Współpracy Międzynarodowej i Promocji

Ilość projektów realizowanych w poszczególnych latach systematycznie rosła z każdym rokiem w stosunku do roku poprzedniego (z wyjątkiem 2004 r., kiedy nieznacznie spadła w stosunku do 2003 r.). W 2006 r. była dziesięciokrotnie większa w porównaniu do 1999 r. Ten wzrostowy trend jest zgodny z założeniami strategii, trudno jednak powiedzieć, czy i jak wskaźnik będzie rósł dalej, ponieważ nie ma pewności, jaka jest możliwa osiągalna liczba projektów realizowanych w jednym roku. Należy przypuszczać, że dynamika wzrostu będzie z czasem maleć, a liczba projektów realizowanych w kolejnych latach zbliżać się będzie do pewnego określonego poziomu.

Podsumowanie i wnioski

W zakresie współpracy z regionami bałtyckimi brakuje projektów infrastrukturalnych służących przelamywaniu luki transportowej Polski północnej, a dotychczasowe działania w tym zakresie służą wyłącznie ich administracyjnemu przygotowaniu. Brak jest także działań związanych z rozwojem sektora przemysłów morskich i żeglugi, co jest spowodowane w dużej mierze problemami ze swobodną żeglugą przez Cieśninę Piławską.

Niedostatecznie rozwinięta wydaje się także współpraca z regionami sąsiadującymi z Województwem Warmińsko-Mazurskim – z pewnością potencjał tej współpracy jest ogromny, jednak ciągle pozostaje niewykorzystany.

Rozwój współpracy z Obwodem Kaliningradzkim pozwala przypuszczać, że ten obszar współpracy międzynarodowej regionu Warmii i Mazur będzie stanowił coraz ważniejszy kierunek działań – zwłaszcza w aspekcie gospodarczym, ale także kulturalnym i społecznym. Szczególnie cennym narzędziem jest tu Współpraca Trójstronna pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim, Obwodem Kaliningradzkim i Gminą Regionalną Bornholm. Należy jednak pamiętać, że współpraca z Obwodem jest szczególnie wrażliwa na zmieniające się uwarunkowania polityczne.

Współpraca z pozostałymi regionami partnerskimi jest coraz intensywniejsza i obejmuje bardzo wiele dziedzin życia. Nawiazywane są nowe kontakty, choć nie zawsze przynosi to od razu wymierne efekty. Być może należałoby dokonywać okresowego przeglądu kierunków współpracy, aby wzmacniać szczególnie te, które przynoszą konkretne rezultaty.

Coraz więcej jest inicjatyw wykorzystujących różnorodność kulturową i złożoność historii Warmii i Mazur w celu budowania więzi gospodarczych oraz zwiększania popytu na ofertę

turystyczno-kulturową regionu. Jednocześnie wydaje się, że brakuje działań rozwijających współpracę z Polonią oraz byłymi mieszkańcami Warmii i Mazur, którzy wyjechali, ale chcieliby utrzymywać kontakty z regionem.

2.3.4. Monitoring środowiska

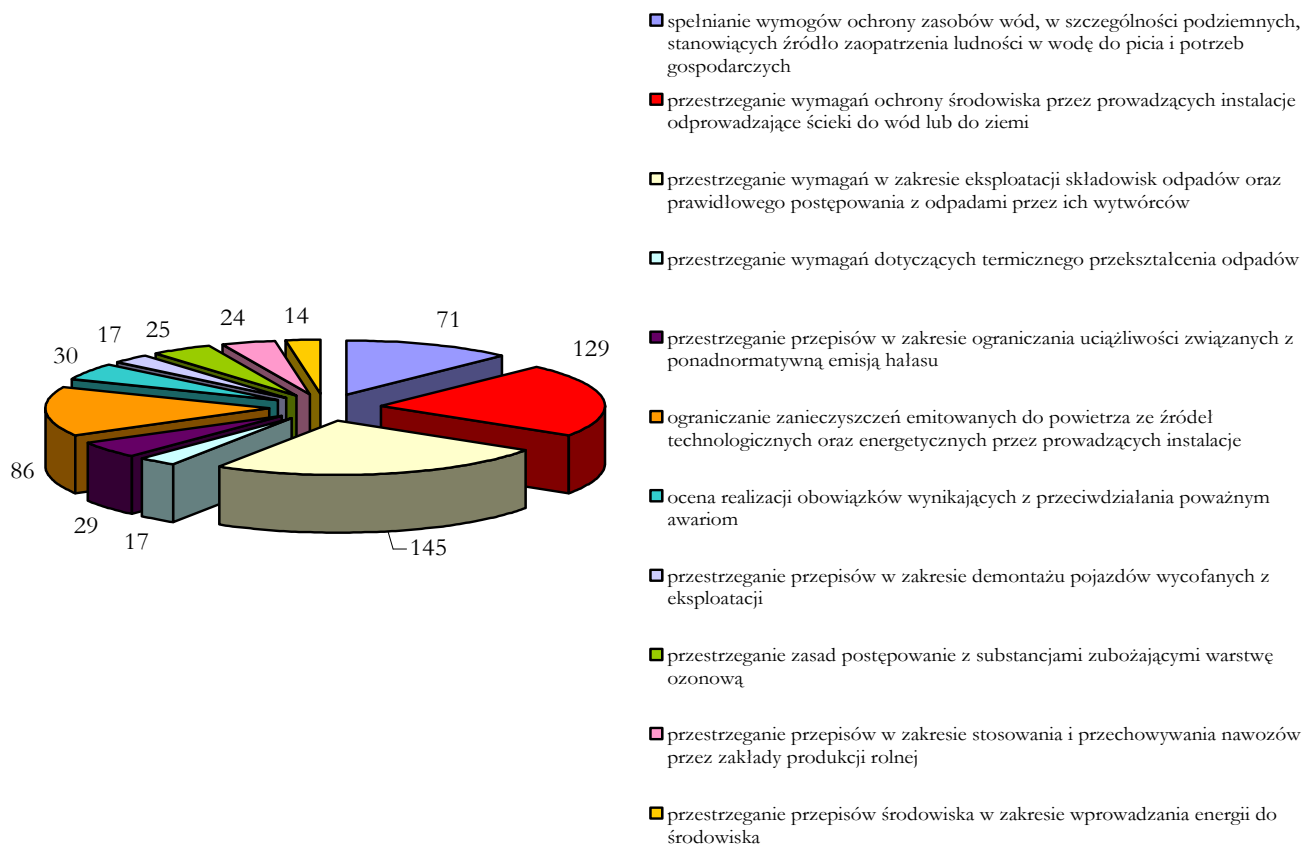
Cel ten realizowany jest poprzez działania:

- rozbudowa systemu monitoringu na wszystkie komponenty środowiska naturalnego i wszystkie uciążliwe obiekty i zjawiska,
- rozwój współpracy między monitorującymi jednostkami,
- utworzenie banku informacji o środowisku,
- utworzenie systemu ostrzegania i ratownictwa przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska.

W 2006 r. monitoring wszystkich komponentów środowiska oraz działań prowadzony był na bieżąco m.in. przez Inspekcję Ochrony Środowiska, Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, Stację Chemiczno-Rolniczą, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. WIOŚ przeprowadził 790 kontroli, którymi objęto 654 podmioty gospodarcze. Liczba kontroli w porównaniu do 2005 r. wzrosła o 6,2%, natomiast liczba podmiotów objętych kontrolami wzrosła o 6,7%. Wzrost ilości kontroli spowodowały liczne wnioski o podjęcie interwencji - w 2006 r. przeprowadzano 207 kontroli interwencyjnych. W sumie w wyniku przeprowadzonych 790 kontroli wydano 431 zarządzeń pokontrolnych, 59 mandatów, skierowano 44 wystąpienia do organów administracji rządowej, 142 wnioski do administracji samorządowej oraz 1 wystąpienie do organów ścigania.

Rycina nr 7

Liczba kontroli zrealizowanych w 2006 r. przez WIOŚ w ramach planu rocznego z podziałem na wybrane komponenty

Źródło: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

W 2006 r. ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie dofinansowano 3 zadania:

- badanie wód powierzchniowych w województwie warmińsko-mazurskim realizowane przez WIOŚ w Olsztynie,
- ocenę stanu ekologicznego i potencjału rekreacyjnego powiatu nidzickiego ze szczególnym uwzględnieniem wód powierzchniowych realizowane przez Uniwersytet Warmińsko-Mazurski,
- usprawnienie systemu monitorowania opłat za korzystanie ze środowiska realizowane przez Samorząd Województwa.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150) wojewódzkie bazy danych (dotyczące różnych zagadnień) prowadzone były w kilku instytucjach: Urzędzie Marszałkowskim, Urzędzie Wojewódzkim oraz w Wojewódzkim Inspektoracie Ochrony Środowiska. Corocznie Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Olsztynie przygotowuje *Raport o stanie środowiska województwa warmińsko-mazurskiego*. Publikacja zawiera kompleksową ocenę jakości środowiska województwa warmińsko-mazurskiego dokonaną w oparciu o badania przeprowadzone przez WIOŚ w Olsztynie oraz instytucje współpracujące w realizacji zadań Państwowego Monitoringu Środowiska.

WIOŚ prowadzi rejestr zakładów posiadających znaczne ilości substancji niebezpiecznych, tj. potencjalnych sprawców poważnych awarii. Ogółem zarejestrowano 60 zakładów, w tym 3 zaliczone do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i 5 do zakładów o zwiększonym ryzyku.

W 2006 r. w zakresie poważnych awarii skontrolowano 30 jednostek gospodarczych oraz przeprowadzono 4 kontrole transportu materiałów niebezpiecznych. Na wypadek wystąpienia zdarzenia o znamionach poważnej awarii prowadzone są całodobowe dyżury. Plany dyżurów przekazywane są do Departamentu Przeciwdziałania Poważnym Awariom Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z/s w Gdańsku, Centrum Zarządzania Kryzysowego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wojewódzkiej Komendy Straży Pożarnej i Powiatowych Komend Straży Pożarnej oraz Starostw. W sprawach zwalczania poważnych awarii współpracuje ze sobą wiele instytucji: WIOŚ, Państwowa Straż Pożarna, organy administracji rządowej i samorządowej, Policja, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Transportu Drogowego oraz organy Nadzoru Budowlanego.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego

1. Liczba badań monitoringowych z podziałem na komponenty

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
liczba badań monitoringowych z podziałem na komponenty	27410	29593	38887	36250	43232	41858	70138	69616

Źródło: *Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska*

Podsumowanie

Województwo należy do najczystszych w kraju. W 2006 r. 46,3% jego powierzchni objętych było różnymi formami ochrony przyrody. Dotychczasowy dobry stan środowiska predysponuje więc region Warmii i Mazur, jako priorytetowy obszar w kraju, do rozwoju zrównoważonego. Sprawnie działający monitoring środowiska stanowi cenne źródło kompleksowych informacji o środowisku wpływając na trafność podejmowanych decyzji. Dodatkowo monitoring obejmujący wszelkie aspekty stanu środowiska daje możliwość przeciwdziałania negatywnym skutkom dla środowiska (w tym na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć), nakładania

odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzanie zagrożeń dla środowiska oraz realizacji przedsięwzięć ochronnych poprzez odpowiednie środki prawne.

Wnioski

Dla poprawy oraz utrzymania sprawnie działającego monitoringu środowiska niezbędne jest wdrożenie wymaganych systemów informatycznych w instytucjach monitorujących stan środowiska oraz uzupełnienie ich wyposażenia w profesjonalny sprzęt.

Ze względu na duży obszar województwa objęty różnymi formami ochrony przyrody wskazane jest objęcie monitoringiem elementów przyrody oraz obiektów służących jej ochronie.

III. Podsumowanie i wnioski

Zaprezentowane w części wprowadzającej do Raportu główne tendencje w sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa warmińsko-mazurskiego na koniec 2006 r. w kontekście zróżnicowań na tle kraju a także Unii Europejskiej wskazują na występowanie i utrzymywanie się pozytywnych jak i negatywnych zjawisk (szczegółowa ocena sytuacji społeczno-ekonomicznej zawarta jest w załączeniu do niniejszego Raportu, jako baza informacyjna).

W 2006 r. umocniły się pozytywne tendencje w gospodarce województwa głównie w odniesieniu do:

- ożywienia działalności inwestycyjnej, wysokiej dynamiki inwestowania. Odnotowano najwyższą w ostatnich latach dynamikę nakładów inwestycyjnych spośród wszystkich województw w kraju,
- dalszej poprawy na rynku pracy - nadal rosło zatrudnienie i malała stopa bezrobocia,
- przyspieszenia wzrostu wynagrodzeń,
- korzystnego kształtowania się szeregu wskaźników w ochronie środowiska, rolnictwie.

W porównaniu do 1999 r. zmniejszył się dystans niektórych wskaźników charakteryzujących sytuację społeczno-ekonomiczną województwa do średniej krajowej, a także wskaźników unijnych, jednak poziom tych wskaźników nadal często zdecydowanie odbiegał zarówno od średniej krajowej, jak i unijnej.

Niekorzystna sytuacja dotyczy poziomu niektórych wskaźników, zarówno makroekonomicznych szczególnie PKB, jak i makrospołecznych np. stopa bezrobocia, wskaźniki zatrudnienia, aktywności zawodowej. Duże dysproporcje utrzymują się pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a średnimi wskaźnikami uzyskiwanymi w kraju oraz regionach Unii Europejskiej w zakresie infrastruktury transportowej, zwłaszcza drogowej, sytuacji mieszkaniowej, niskiego stopnia przedsiębiorczości, poziomu nakładów na działalność inwestycyjną oraz badawczo-naukową i innowacyjną.

Jak wykazano w części wstępnej Raportu analiza sytuacji społeczno-ekonomicznej Warmii i Mazur jest bardziej adekwatna w porównaniach do województw Polski Wschodniej, tj. podlaskiego, podkarpackiego, lubelskiego i świętokrzyskiego. Możliwości zmniejszania dystansu do pozostałych regionów kraju i Europy są na tym obszarze zbliżone, czego konsekwencją jest Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007 - 2013. Skutki wdrażania Programu i uzyskania dodatkowych środków unijnych na stopniowe niwelowanie różnic dzielących ten obszar od innych regionów w kraju i Europie zaczną być jednak odczuwalne dopiero w perspektywie najbliższych lat. Odrabianie dystansu w tym zakresie jest zadaniem długofalowym.

Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje duża rozległość obszarowa, przy relatywnie niskim stanie ludności. Duże dysproporcje powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego i stanu ludności regionu decydują, że jest to nadal obok podlaskiego najrzadziej zaludnione województwo (59 osób na 1 km², przy średniej krajowej 122 osoby na 1 km²). Jest to wskaźnik także dużo niższy niż w regionach Unii Europejskiej. Jak wynika z materiału diagnostycznego, znajduje to również konsekwencje w kształtowaniu się wskaźników przeliczeniowych, które często wykazują tendencje odmienne w przeliczeniu na 1 mieszkańca i na powierzchnię województwa. Aż 10 powiatów z Warmii i Mazur znajduje się w grupie 50 najrzadziej zaludnionych powiatów Polski. Przyrost naturalny wciąż należy do najwyższych w kraju – 2. lokata za pomorskim, a liczba ludności globalnie w skali województwa wykazuje stan stabilny przekraczający 1,4 mln osób, jednak w niektórych częściach regionu, zwłaszcza powiatach północnych procesy demograficzne są szczególnie niekorzystne, co może prowadzić do skrajnej depopulacji. Spadek ludności dotyczy głównie powiatów północnych województwa kętrzyńskiego, bartoszyckiego, braniewskiego a także miasta Elbląg. Olsztyn jako główny ośrodek

miejski w regionie, skupia największą liczbę ludności na 1 km² i wraz z powiatem olsztyńskim stanowi nadal miejsce napływu ludności (głównie z pozostałej części województwa), o czym świadczy dodatnie saldo migracji w tych powiatach.

Prognozy demograficzne opracowane dla Województw Polski Wschodniej potwierdzają, że procesy demograficzne na tym obszarze będą należeć do trudnych. Podobnie jak w całym kraju przy obniżającej się liczbie ludności – silnie wzrastać będzie ludność w wieku poprodukcyjnym, co wywoływać będzie konsekwencje na rynku pracy, zwiększone zapotrzebowaniu na usługi zdrowotne i opiekuńcze dla osób starszych.

Wskaźniki rynku pracy wyznaczone według kryteriów stosowanych w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) potwierdzają stopniową poprawę sytuacji, spadek stopy bezrobocia z 24% w 2003 r. do 15,9% w 2006 r. i przesunięcie województwa na 13. lokatę w kraju, przed województwem zachodniopomorskim, dolnośląskim i kujawsko-pomorskim. Odnotowano również poprawę wskaźnika zatrudnienia z 41% do 43,2%. Niepokojące podobnie jak w skali kraju jest zmniejszanie się wskaźnika aktywności zawodowej ludności – do 51,3%. Analogicznie jak w kraju oznacza to, iż do obniżenia się stopy bezrobocia przyczynił się nie tylko odpływ bezrobotnych do zatrudnienia, ale również wycofywanie się bezrobotnych poza rynek pracy. Zarówno w skali kraju, jak i województwa były to wskaźniki znacznie odbiegające od uzyskanych w Unii Europejskiej. Podobnie jak w całej Polsce nastąpił również spadek od 2003 r. stopy bezrobocia rejestrowanego. Wskaźnik ten z wartością 23,6% był w 2006 r. jednak nadal najwyższy w kraju (o 8,8 pkt procentowego wyższy od średniej krajowej). 11 powiatów uplasowało się w grupie 50 powiatów o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego w Polsce. Jedynie miasto Olsztyn o najniższej stopie bezrobocia w województwie uplasowało się na 11. lokacie w grupie powiatów i miast na prawach powiatu o najniższej wartości wskaźnika. Jednocześnie na rynku pracy sygnalizowane są problemy z pozyskaniem pracowników wysoko wykwalifikowanych, szczególnie w zawodach technicznych, budowlanych.

Warmińsko-mazurskie analogicznie jak pozostałe województwa Polski Wschodniej nadal utrzymuje się w grupie województw o niskim stopniu przedsiębiorczości, o czym świadczy wciąż 13. lokata województwa pod względem liczby pomiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców, a w odniesieniu do podmiotów osób fizycznych 14. lokata w kraju. Wolniejsze było również tempo wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, które w latach 1999-2006 wyniosło w województwie 15% (kraj 19,6%).

Relatywnie słabe uprzemysłowienie województwa plasuje je na końcowych lokatach w kraju. Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca stanowiła w 2006 r. tylko 57% średniej krajowej, podczas gdy w 1999 r. było to 66%. Warmia i Mazury nadal specjalizują się w produkcji artykułów żywnościowych i napojów (ok. 30% wartości produkcji sprzedanej) – mięso drobiowe, soki owocowe i warzywno, mrożonki, kasze, mąki, przetwory, galanteria mleczna, miód, ryby i piwo. Wciąż duże znaczenie ma także produkcja wyrobów z drewna, a przede wszystkim mebli. Szczególnie intensywnie rozwija się produkcja okien i drzwi. Udział województwa w produkcji krajowej tych produktów w 2006 r. stanowił 25,3%, podczas gdy w 1999 r. było to niespełna 3,8%.

W strukturze gospodarki województwa wciąż znacznie większą rolę niż w skali kraju odgrywa rolnictwo, leśnictwo i rybactwo, które w 2005 r. wytworzyło 8,5% wartości dodanej brutto (średnia w kraju 4,5%). Powierzchnia gospodarstwa indywidualnego jest dwukrotnie wyższa niż w kraju. W rolniczej produkcji towarowej dominujący kierunek stanowiła produkcja zwierzęca - 77%, w tym mleka krowiego 29,6% (średnia dla kraju 19,1%). W skupie żywca oraz mleka w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych uzyskano 5. lokatę w kraju.

Znaczne ożywienie zaobserwowano na rynku budowlanym. Liczba firm budowlanych wzrosła do 10,6 tys. podmiotów, tj. o 8,4% w porównaniu do 1999 r. i 6,6% do roku poprzedniego. Produkcja sprzedana budowlana na 1 mieszkańca stanowiła jednak tylko 69,1%

średniego poziomu krajowego, w porównaniu do 1999 r. relacja do średniej krajowej uległa poprawie o 9,6 punktu procentowego. W odniesieniu do wyjątkowo korzystnego roku poprzedniego był to wskaźnik niższy.

Ostatnie lata przyniosły w województwie, podobnie jak w skali kraju, wyraźne ożywienie działalności inwestycyjnej. Osiągnięty w 2006 r. poziom nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca w wysokości 3312 zł był wprawdzie wciąż niższy niż w kraju, tj. o 18,5%. Zdecydowanie pozytywnym jednak zjawiskiem była wydatna poprawa relacji kształtowania się tego wskaźnika w województwie w odniesieniu do średniego poziomu wskaźnika w kraju, tj. w przedziale czasowym 1999-2006 z 53,5% do 81,5%, tj. o 28 punktów procentowych. Był to najwyższy poziom wskaźnika w skali województw Polski Wschodniej. Podkreślić należy, że warmińsko-mazurskie osiągnęło w ostatnich latach najwyższą w kraju dynamikę nakładów inwestycyjnych. Prawie połowa nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw poniesiona została w Olsztynie i Elblągu. Natomiast ok. 18% wydatkowano w powiatach: ostródzkim, elckim i iławskim, co wskazuje na koncentrację inwestycji wokół największych miast województwa i w silniejszych ekonomicznie powiatach. W przeliczeniu na 1 mieszkańca poniesione nakłady inwestycyjne w stolicy województwa - Olsztynie były ponad czterokrotnie wyższe niż w Elblągu.

Niekorzystnym zjawiskiem, podobnie jak w innych województwach Polski Wschodniej był bardzo niski poziom nakładów na działalność badawczą i rozwojową. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie utrzymywał się poziom wskaźnika ponad trzykrotnie niższy niż w kraju. Uwzględniając środki finansowe, przewidziane w okresie programowym 2007-2013 na infrastrukturę B+R w regionie, należy zakładać, że wskaźnik ten ulegnie znaczącej poprawie.

Warmia i Mazury dysponują znaczącymi w skali kraju i Europy walorami turystycznymi. Licząca się w kraju jest baza noclegowa - liczba miejsc noclegowych od 1999 r. lokuje województwo na 5. miejscu w kraju. Nadal jednak jest zbyt niski stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania, w 2006 r. wynosił 31,3% przy średniej krajowej 36,4%. Baza noclegowa w ostatnich latach przeszła znaczne zmiany jakościowe oraz własnościowe. Potencjał ten nie jest wciąż dostatecznie wykorzystywany ze względu na niską jakość infrastruktury turystycznej i wciąż zbyt słabą ofertę dla turystyki poza sezonem letnim.

Środowisko przyrodnicze Warmii i Mazur charakteryzuje się walorami unikatowymi w skali europejskiej. Czystość i bogactwo środowiska należą do najmocniejszych stron regionu. Systematycznie wzrasta liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (w 2006 r. średnio w województwie 70,2%; kraj 61,4%), w krajach Unii Europejskiej jest to wskaźnik powyżej 70%. Nadal jednak w województwie występują rejony gdzie ten wskaźnik jest bardzo niski (np. powiat nowomiejski 36%, powiat elbląski 38,4%). Województwo charakteryzowało się najniższą ilością odpadów wytworzonych na 1 km² powierzchni ogólnej (31 ton) wobec średniej w kraju 395 ton (najwyższa – woj. śląskie 3379 ton). Niezbędne jest zatem w regionie dalsze inwestowanie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Województwo warmińsko-mazurskie poprzez swoje położenie na osi Wschód-Zachód Europy, w sąsiedztwie Obwodu Kaliningradzkiego oraz w regionie Bałtyku stanowi ważny obszar w europejskich powiązaniach komunikacyjnych. Jednak istniejąca infrastruktura transportowa, zwłaszcza drogowa wciąż nie pozwala na wykorzystanie tego atutu, co bezpośrednio wpływa na niską dostępność komunikacyjną a także atrakcyjność inwestycyjną regionu, rozwój przedsiębiorczości. Gęstość dróg w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej była wciąż zdecydowanie niższa niż w kraju (województwo 51,6 km/100km², kraj 81,7 km/100km²).

Bezpośredni wpływ na realizację Strategii, jak też sytuację społeczno-ekonomiczną województwa mają środki finansowe pozyskiwane zarówno ze źródeł krajowych, jak i zagranicznych. Stąd obok wycinkowych zapisów zawartych w części diagnostycznej Raportu w załączeniu przedłożono również zbiorczą szczegółową informację o wykorzystaniu tych

środków. Nie są to jeszcze kompleksowe, pełne informacje z uwagi, że realizacja projektów z okresu programowania 2004-2006 nie została jeszcze zakończona. Znacznie większy strumień pieniędzy z funduszy unijnych pochodzić będzie z okresu programowania na lata 2007-2013 i to właśnie te środki winny mieć znacznie silniejszy wpływ zarówno na realizację zadań zapisanych w Strategii, jak i ogólną sytuację społeczno-ekonomiczną województwa.

W części zasadniczej Raportu zaprezentowano syntezę wdrażania celu głównego oraz celów operacyjnych w ramach trzech priorytetów Strategii: *Konkurencyjna gospodarka, Otwarte społeczeństwo i Nowoczesne sieci*. Zgodnie z przyjętym trybem prac jednostki organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego, odpowiedzialne za opracowanie raportów cząstkowych z realizacji poszczególnych celów operacyjnych, dokonały analizy przyporządkowanych im do monitorowania obszarów tematycznych poprzez opis postępu w osiągnięciu wskaźników celów a także dokonały podsumowania wdrażania tych celów i wyciągnięcia wniosków. Stąd w ogólnym podsumowaniu ograniczono się do krótkiej reasumpcji, z ukierunkowaniem na dalsze działania.

Uzyskane dotychczas wartości wskaźników, służących mierzeniu postępów w osiągnięciu celu głównego Strategii *Spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej Warmii i Mazur z regionami Europy* wciąż jeszcze nie pokazują wyraźnego postępu w tym zakresie. Uwzględniając 20 letni horyzont czasowy obowiązywania dokumentu Strategii – jest to dotychczas zbyt krótki przedział czasowy jej realizacji, który umożliwiałby zdecydowane zmiany w dystansie jaki dzieli Warmię i Mazury od średnich wyników krajowych, tym bardziej unijnych. Nadal województwa najsłabsze ekonomicznie, do których zaliczono warmińsko-mazurskie zdecydowanie odbiegają, szczególnie we wskaźnikach dotyczących PKB, rynku pracy, przedsiębiorczości od pozostałych regionów kraju. Dodatkowe szanse na stopniowe niwelowanie tych różnic stwarzają regionalne programy operacyjne tych województw oraz Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej na lata 2007-2013.

Nadal Warmia i Mazury pozostają w grupie 5 województw o udziale poniżej 3% w Produkcie Krajowym Brutto (w 2005 r. wskaźnik dla województwa wyniósł 2,9% i plasuje region od 1999 r. na 12. lokacie w kraju). Natomiast w przeliczeniu PKB na 1 mieszkańca w latach 2003-2005 województwo zajęło 12. lokatę w kraju wobec 14. lokaty w latach 2001-2002. Relacja tego wskaźnika do średniej krajowej (76,5%) w porównaniu do 2000 r. uległa nieco pogorszeniu. A relacja do średniej unijnej (39,2%) uległa nieco poprawie, co potwierdzałoby zmniejszanie się dystansu dzielącego nasze województwo od regionów Unii Europejskiej. W poszczególnych latach tendencje te miały charakter zmienny. Odnosząc się do okresu po akcesji Polski do Unii Europejskiej dystans warmińsko-mazurskiego względem średniej unijnej UE-27 w porównaniu do 2003 r. uległ poprawie o 0,5 punktu procentowego, podczas gdy w kraju poprawił się o 2,3 punktu procentowego, a w mazowieckim o 5 punktów (w województwach Polski Wschodniej zmiana dystansu wahała się od 0 w świętokrzyskim do 0,7 punktu procentowego w podlaskim i podkarpackim). Warmińsko-mazurskie analogicznie jak pozostałe województwa Polski Wschodniej pomimo zachodzącej konwergencji, wciąż jeszcze nie przekroczyło 40% średniej UE-27, mierzonej parytetem PKB na 1 mieszkańca wg PPS, podczas gdy średnia dla kraju wyniosła 51,3%, a w mazowieckim przekroczyła poziom 80%. Oznacza to że dystans do średniej europejskiej nadal szybciej zmniejsza się w województwach o najwyższym poziomie rozwoju gospodarczego, niż w województwach najuboższych.

Szczególnie niekorzystna sytuacja utrzymuje się nadal pod względem spójności przestrzennej, względem regionów krajowych i unijnych. Poprawa w tym zakresie wymagać będzie zaangażowania wydatnych środków na inwestycje transportowe, zwłaszcza drogowe i to zarówno ze strony Unii Europejskiej, jak i samorządów terytorialnych wszystkich 3 szczebli. Ubieganie się o środki unijne wymagać będzie zabezpieczenia pokaźnych środków w budżetach jednostek samorządu terytorialnego.

W ramach trzech priorytetów Strategii: *Konkurencyjna gospodarka, Otwarte społeczeństwo, Nowoczesne sieci* podjęto szereg działań zmierzających do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych Strategii.

Wnioski wynikające z wdrażania działań w ramach niżej wymienionych celów operacyjnych Priorytetu 1 – *Konkurencyjna gospodarka* są następujące:

- **Wzrost konkurencyjności firm.** Od czasu wejścia do Unii Europejskiej notuje się stały wzrost inicjatyw w zakresie wzrostu przedsiębiorczości i promocji postaw innowacyjnych. Podejmowane były głównie działania skierowane na badania potencjału innowacyjnego regionu oraz jego konkurencyjności, instrumenty ułatwiające transfer technologii z instytucji naukowo-badawczych do sektora rynkowego. Nastąpił wzrost zainteresowania klastrami. W latach 2007-2013 działania skierowane będą m.in. na ułatwienia w dostępie firm do kapitału przez system dotacji, priorytetowe traktowanie projektów B+R, nowatorskie projekty w zakresie ochrony środowiska, podnoszące efektywność przedsiębiorstw. Jednocześnie wskazano na potrzebę aktualizacji Regionalnej Strategii Innowacyjności.
- **Wzrost liczby miejsc pracy.** W województwie realizowane były liczne projekty i programy, mające na celu wzrost zatrudnienia, co pozwoliło na wejście lub przywrócenie na rynek pracy osób poszukujących zatrudnienia, wzrostu liczby pracujących w regionie. Projekty z zakresu rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich były jednymi z najbardziej odczuwalnych dla obywateli. Dalsze działania na rzecz zwiększania miejsc pracy uwzględniać będą zarówno bezrobotnych i poszukujących pracy, a także osoby biernie zawodowo.
- **Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.** Istotne znaczenie miało rozpoczęcie działań Regionalnego Centrum Biznesu (RCB), w ramach którego funkcjonuje Warmińsko-Mazurskie Centrum Obsługi Inwestora, Punkt Wymiany Ofert Importowo - Eksportowych oraz Regionalny System Wspierania. W następnych latach ważne jest wykorzystanie dalszych możliwości w tym zakresie, zwłaszcza wynikających z Programów Operacyjnych na lata 2007-2013, tj. Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej oraz Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.
- **Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości.** Znaczący wpływ na podniesienie konkurencyjności gospodarstw rolnych oraz na poprawę jakości produkcji rolnej i przetworzonych artykułów rolnych miało wdrażanie programu przedakcesyjnego SAPARD, Sektorowego Programu Operacyjnego Restrukturyzacja i modernizacja sektora rolno-żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich na lata 2004-2006 oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006. Programy te były głównymi instrumentami realizacji zadań z zakresu przekształceń w obszarze rolnictwa i gospodarki żywnościowej oraz rozwoju obszarów wiejskich. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 wpłynie na dalszy rozwój rolnictwa, w tym realizację i wdrażanie programów rolnośrodowiskowych, a także na dalszy wzrost liczby gospodarstw ekologicznych oraz wzrost powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi.
- **Wzrost potencjału turystycznego.** Okres programowania 2007-2013 stwarza nowe możliwości wzrostu potencjału turystycznego, pozyskania funduszy unijnych na inwestycje turystyczne i paraturystyczne. Dalsze działania skierowane będą przede wszystkim na wzrost potencjału turystycznego Warmii i Mazur i promocję województwa oraz jego oferty turystycznej. Konieczne jest w szczególności wydłużenie sezonu turystycznego, poprzez rozwój usług całorocznych oraz lepsze wykorzystanie zasobów istniejących, rozwinięcie całorocznych usług sportowo-rekreacyjnych, funkcji uzdrowiskowych.

- **Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa.** Działania podjęte w ramach tego celu określono jako najslabszy dotychczas punkt. Stąd dla dalszej realizacji tego celu szczególnie ważne jest wykorzystanie możliwości, wynikających z programów operacyjnych na lata 2007-2013, w tym zwłaszcza Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Uwzględniając prognozy dotyczące dużego przyrostu ludności w wieku starszym – niezbędne jest uwzględnienie zwiększonego zapotrzebowania na usługi zdrowotne, pielęgnacyjne, opiekuńcze i bytowe. Rozwój tych usług winien być ważnym czynnikiem podniesienia konkurencyjności regionu.
- **Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu.** Ilość instytucji otoczenia biznesu w województwie w ostatnich latach wykazuje poziom stabilny, jednak wzrasta zakres oferowanych przez te instytucje usług skierowanych dla MŚP. Nowy okres programowania będzie niósł za sobą dalsze wyzwania dla instytucji otoczenia biznesu i możliwości rozwinięcia nowych instrumentów nie istniejących obecnie w województwie oraz wzmocnienie struktury promowania innowacyjności w regionie. Konieczne jest bezpośrednie wsparcie nie tylko inwestorów i instytucji otoczenia biznesu, ale także oddziaływanie na dziedziny umożliwiające lub ułatwiające prowadzenie biznesu.
- **Tworzenie społeczeństwa informacyjnego.** Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego przyczyni się do intensyfikacji rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez poprawę warunków dostępu do Internetu i telekomunikacji, warunków dla rozwoju komunikacji, co wiąże się z poprawą warunków dostępu do informacji publicznej, publicznych i komercyjnych e-usług, (w tym e-government, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa) świadczonych drogą elektroniczną oraz do gospodarki elektronicznej (e-business). Pozwoli to na włączenie naszego regionu w procesy rozwojowe kraju i umożliwi przełamanie peryferyjności oraz barier cyfrowego wykluczenia, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach.
- **Doskonalenie administracji.** Na terenie województwa realizowany jest Warmińsko-Mazurski Program Promocji Jakości na lata 2000-2015. Dalsze działania winny być skoncentrowane na rozszerzenie zakresu edukacji projakościowej skierowanej do samorządów lokalnych, w szczególności poprzez większy udział urzędów gminnych, miejskich, miejsko-gminnych, powiatowych w Warmińsko-Mazurskiej Nagrodzie Jakości.

Wnioski wynikające z wdrażania działań w ramach niżej wymienionych celów operacyjnych Priorytetu 2 – *Otwarte społeczeństwo* są następujące:

- **Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.** Działania muszą być skoncentrowane na tworzeniu warunków dla kształcenia kadr niezbędnych dla gospodarki województwa, uwzględniając kierunki poszukiwane na rynku pracy. Przy dużej stopie bezrobocia obserwuje się niedobór ludzi o kwalifikacjach zawodowych, znających nowe techniki i technologie, umiejących posługiwać się nowoczesnymi narzędziami pracy. Należy dążyć do rozwoju systemu praktyk zawodowych młodzieży uczącej się oraz takich zmian w systemie kształcenia zawodowego, by systematycznie ograniczać liczbę zawodów nadwyżkowych w celu równoważenia popytu na pracę z podażą w przekroju zawodowym.
- **Różnorodna i dostępna edukacja.** Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli i uczelnie wyższe regionu podejmują działania zmierzające do dostosowania do potrzeb nauczycieli oferty studiów podyplomowych, kursów kwalifikacyjnych i innych form doskonalenia. Zgłaszane są potrzeby w zakresie kierunków technicznych. Uczelnie wyższe regionu oferują kształcenie na kierunkach o profilu technicznym, jednak oferta

wymaga wzbogacenia o bardziej zaawansowane specjalności jak techniki multimedialne, polityka i ekonomika turystyki, systemy informatyczne w przedsiębiorstwach.

- **Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.** W okresie monitorowania strategii obserwuje się wzrost liczby organizacji pozarządowych będących podstawą rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Coraz więcej osób korzysta z prawa wsparcia organizacji pożytku publicznego przekazując 1% swojego podatku dochodowego na ich działalność.
- **Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych.** Podobnie jak w całym kraju poziom i dostępność do usług zdrowotnych jest w województwie wciąż niewystarczająca i odbiega od standardów unijnych. Problemem do rozwiązania jest konieczność restrukturyzacji szpitali i wprowadzenie nowych funkcji opieki paliatywnej, długoterminowej. Leczenie chorób cywilizacyjnych np. uzależnień, nowotworowych, układu krążenia nadal stanowić będzie duże wyzwanie w pozyskiwaniu środków finansowych na poprawę wyposażenia, wdrażanie programów profilaktycznych na terenie gmin i powiatów.
- **Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.** Rozwinięcie szerszego dialogu ze społecznością lokalną (gminy, powiatu) w celu uświadamiania społecznościom lokalnym spraw związanych z zagrożeniami i ich przyczynami.
- **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.** Należałoby wspierać rozwój poradnictwa specjalistycznego nie tylko w powiecie ale również na poziomie gminy, z uwagi na łatwiejszy dostęp do specjalisty. Wzrastać będzie zapotrzebowanie na usługi dla ludności w wieku senioralnym. Powinny to być zarówno placówki stacjonarne - domy pomocy społecznej, rodzinne domy pomocy społecznej, jak również ośrodki wsparcia dziennego - dzienne domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy. Niezbędne jest przygotowanie profesjonalnej kadry mogącej świadczyć usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osoby starszej.
- **Wzrost dostępności mieszkań.** Samorząd województwa w istniejących uwarunkowaniach prawnych ma niewielkie możliwości oddziaływania na poprawę sytuacji mieszkaniowej. Do tego zobligowane są głównie samorządy gminne odpowiedzialne za zapewnienie lokali mieszkalnych ludności biednej (lokale socjalne, ochronne, czynszowe TBS) oraz władze państwowe zobowiązane do wprowadzenia regulacji ustawowych wspierających rozwój różnych form budownictwa oraz zasilanie mieszkaniowych funduszy celowych Krajowego Funduszu Mieszkaniowego, Funduszu Doplac.
- **Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej.** Realizacja finansowanego z Funduszu Rozwoju Kultury Fizycznej Programu Rozwoju Bazy Sportowej stopniowo niweluje różnice w poziomie wyposażenia gmin województwa w bazę obiektów sportowych, jednak wciąż około 17% gmin nie posiada pełnowymiarowej sali gimnastycznej. Z roku na rok rośnie liczba pełnowymiarowych hal sportowych, zwiększa się również liczba różnorodnych imprez sportowo-rekreacyjnych. Działania wszystkich szczebli władzy w regionie powinny w dalszym ciągu prowadzić do rozwijania powszechnej aktywności sportowej mieszkańców.
- **Poprawa jakości i ochrona środowiska.** Działania skoncentrowane będą na dziedzinach najbardziej zagrożonych degradacją lub tam gdzie jest wymagane usunięcie zagrożeń. Są to czystość wód i ziemi, powietrza w aspekcie energii odnawialnej, ochrona przeciwpowodziowa i usuwanie skutków zanieczyszczeń.

Wnioski wynikające z wdrażania działań w ramach niżej wymienionych celów operacyjnych Priorytetu 3 – *Nowoczesne sieci* są następujące:

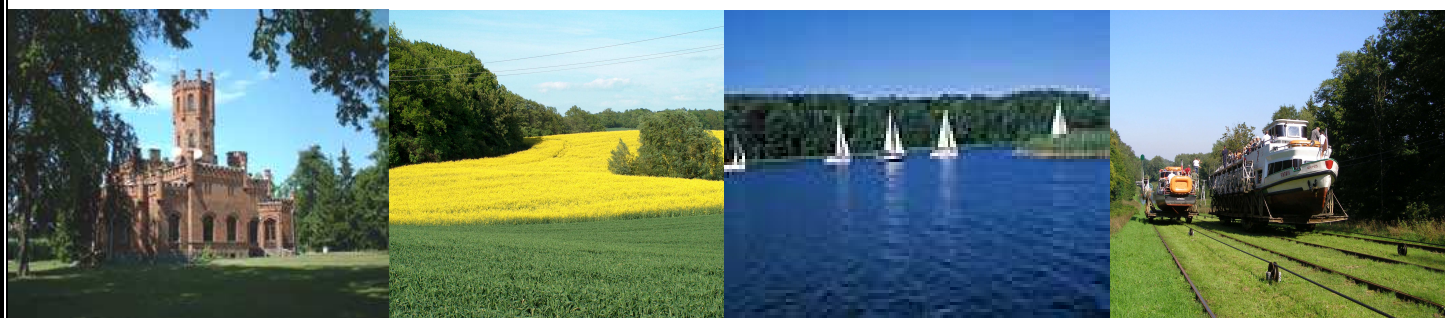
- **Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności.** Niezwykle istotne jest wzmocnienie sieci połączeń komunikacyjnych na tym terenie. Infrastruktura drogowa i kolejowa wymaga dalszej rozbudowy i modernizacji. Rozwój infrastruktury jest elementem niezbędnym do usprawnienia organizacji przewozów pasażerskich. Istnieje również silna potrzeba stworzenia koncepcji rozwoju komunikacji lotniczej jako ważnego elementu systemu transportowego regionu. Porty lotnicze regionalne i lokalne usytuowane na terenie województwa mogłyby pełnić rolę bramy wylotowej dla skomunikowania się z krajami leżącymi na wschód od granic Polski. Głównym punktem komunikacyjnym stałby się wtedy port lotniczy w Szymanach. Punkt ten scalałby sieć lotnisk lokalnych. Na bazie istniejącej infrastruktury mogą powstać lotniska dostosowane do komunikacji użytku publicznego.
- **Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii.** W województwie dynamicznie rośnie liczba odbiorców energii elektrycznej oraz gazu. Z uwagi na to niezbędna jest rozbudowa i modernizacja istniejących sieci oraz dostosowanie ich do wymagań stawianych przez Unię Europejską oraz budowa nowych linii elektroenergetycznych i gazociągowych.
- **Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej.** W zakresie współpracy z regionami bałtyckimi brakuje projektów infrastrukturalnych służących przelamywaniu luki transportowej Polski północnej. Brak jest także działań związanych z rozwojem sektora przemysłów morskich i żeglugi, co jest spowodowane w dużej mierze problemami ze swobodną żeglugą przez Cieśninę Pilawską.
- Dalszego pogłębienia wymaga współpraca z regionami sąsiadującymi z województwem warmińsko-mazurskim. Rozwój współpracy z Obwodem Kaliningradzkim winien stanowić coraz ważniejszy kierunek działań – zwłaszcza w aspekcie gospodarczym, ale także kulturalnym i społecznym. Szczególnie cennym narzędziem jest tu Współpraca Trójstronna pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim, Obwodem Kaliningradzkim i Gminą Regionalną Bornholm. Coraz więcej jest inicjatyw wykorzystujących różnorodność kulturową i złożoność historii Warmii i Mazur w celu budowania więzi gospodarczych oraz zwiększania popytu na ofertę turystyczno-kulturową regionu. Niezbędne są działania rozwijające współpracę z Polonią oraz byłymi mieszkańcami Warmii i Mazur, którzy wyjechali, ale chcieliby utrzymywać kontakty z regionem.
- **Monitoring środowiska.** Dla poprawy oraz utrzymania sprawnie działającego monitoringu środowiska niezbędne jest wdrożenie wymaganych systemów informatycznych w instytucjach monitorujących stan środowiska oraz uzupełnienie ich wyposażenia w profesjonalny sprzęt.
- Ze względu na duży obszar województwa objęty różnymi formami ochrony przyrody wskazane jest objęcie monitoringiem elementów przyrody oraz obiektów służących jej ochronie.

Działania na najbliższe lata na rzecz realizacji poszczególnych celów winny być komplementarne z zapisami dokumentów programowania regionalnego na lata 2007-2013, w tym RPO *Warmia i Mazury*, PO Innowacyjna Gospodarka, PO Rozwój Polski Wschodniej, PO Infrastruktura i Środowisko, PO Kapitał Ludzki, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich.

ZAŁĄCZNIK nr 1

do Raportu okresowego nr VII
z realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*
Stan na koniec 2006 r.

Synteza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa

Olsztyn, 28 sierpień 2008

SPIS TREŚCI

Gospodarka i innowacyjność.....	1
Zasoby ludzkie i społeczeństwo.....	17
Ochrona środowiska, infrastruktura	29
Obszary wiejskie i rolnictwo	36
Budżety jednostek samorządu terytorialnego	41

Gospodarka i innowacyjność

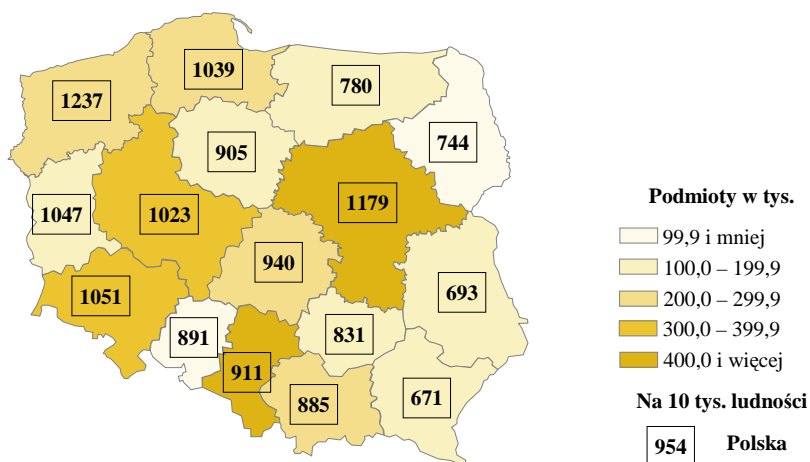
Podmioty gospodarki narodowej – przedsiębiorczość

Na koniec 2006 r. w województwie zarejestrowanych było 111,3 tysięcy podmiotów gospodarczych, co oznacza niezmiennie od 1999 r. 12. lokatę województwa w kraju i 3,1% krajowej liczby podmiotów. Tempo ich wzrostu w województwie w latach 1999-2006 wyniosło 15% i było znacznie niższe od średniej krajowej, gdzie notowano wzrost o 19,6%. Odnosząc się do roku poprzedniego przyrost podmiotów w województwie wyniósł 1,1% (kraj - 0,6%) co oznacza utrzymanie spowolnienia tempa ich przyrostu.

Zróżnicowania w nasyceniu podmiotami gospodarczymi według województw, podregionów i powiatów pokazano na rycinach.

Rycina nr 1

Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r. wg województw
(stan w dniu 31 XII)

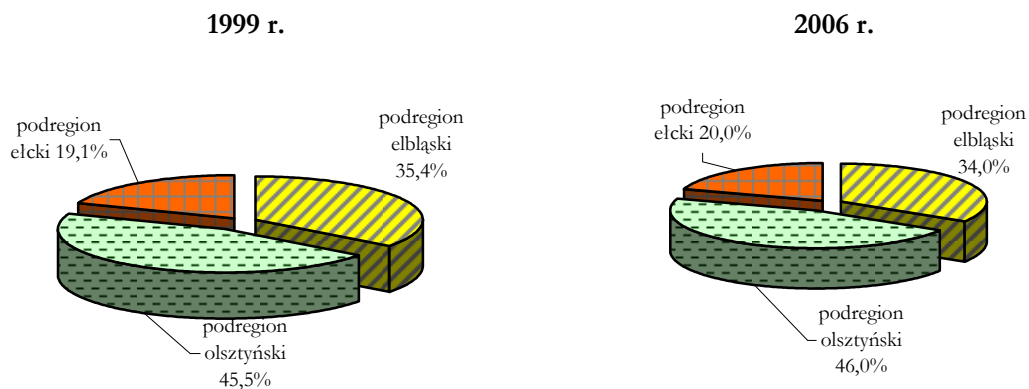

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006, US w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 84

Udział podmiotów w poszczególnych podregionach zasadniczo nie uległ zmianie, nieco zwiększył się udział podmiotów podregionu olsztyńskiego i elckiego, a zmalał elbląskiego.

Rycina nr 2

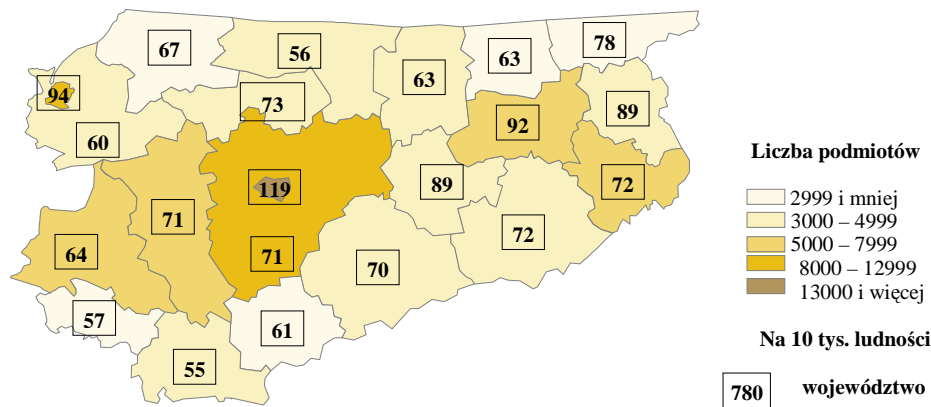
Udział podmiotów gospodarczych w podregionach w ogółem podmiotów gospodarczych województwa

Źródło: Opracowanie własne: na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 3

Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r. w powiatach
(stan w dniu 31 XII)

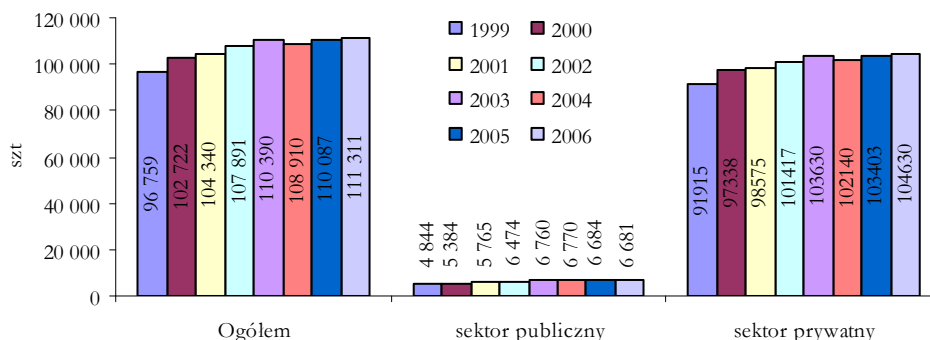

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim, 2006, US w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 85

Do sektora prywatnego zaliczało się w 2006 r. 94 % podmiotów gospodarczych (kraj - 96,2%).

Rycina nr 4

Podmioty gospodarki narodowej w województwie wg sektorów własności (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Opracowanie własne: na podstawie danych GUS BDR

W strukturze własnościowej zdecydowanie przeważają podmioty prowadzone przez osoby fizyczne – 74,4% podmiotów (kraj – 76,1%), spółki cywilne - 6,1% (kraj - 7,6%), spółki handlowe stanowiły 4,7% podmiotów (kraj – 6,7%), spółdzielnie – 0,7% (kraj – 0,5%). W końcu 2006 r. w regionie funkcjonowały tylko 23 przedsiębiorstwa państwowe, wobec 80 w 1999 r. – spadek o 71,2% (kraj - 64,9%).

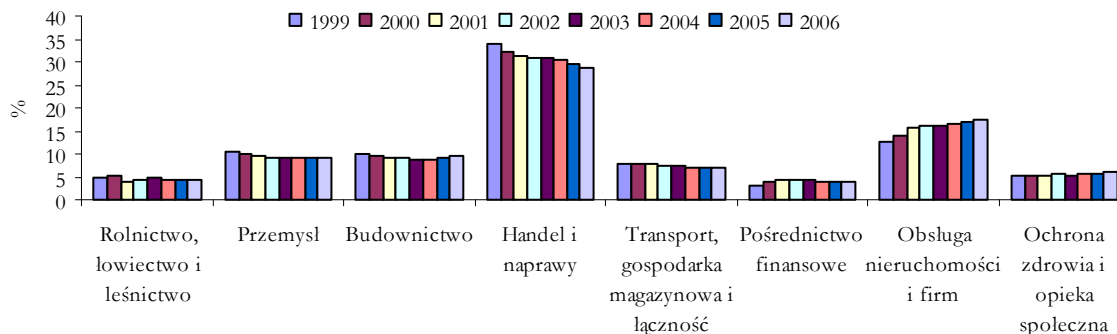
Najbardziej dynamiczną grupę stanowiły spółki handlowe, których liczba wzrosła w województwie w latach 1999-2006 o 60,1% (kraj – o 65,7%). Wśród nich 16,8% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego (średnio w kraju – 23,7%). Liczebność tych spółek od 1999 r. wzrosła w województwie o 35,1% (kraj - o 43%).

Analiza struktury podmiotów gospodarczych wg rodzajów działalności, tj. w przemyśle, budownictwie i usługach w województwie na tle kraju wskazuje, że w latach 1999-2006 zostały utrwalone podstawowe cechy struktury gospodarczej regionu – relatywnie niski udział przemysłu i budownictwa - 18,6% (kraj - 20,6%) – 14. lokata w kraju oraz stosunkowo duże znaczenie usług nierynkowych - 9,8 % (kraj - 7,7%), niższy udział usług rynkowych - 67,1% (kraj - 69,2%).

Rycina nr 5

Struktura podmiotów gospodarki narodowej w województwie wg wybranych sekcji PKD

[bez prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie] (stan w dniu 31 XII)

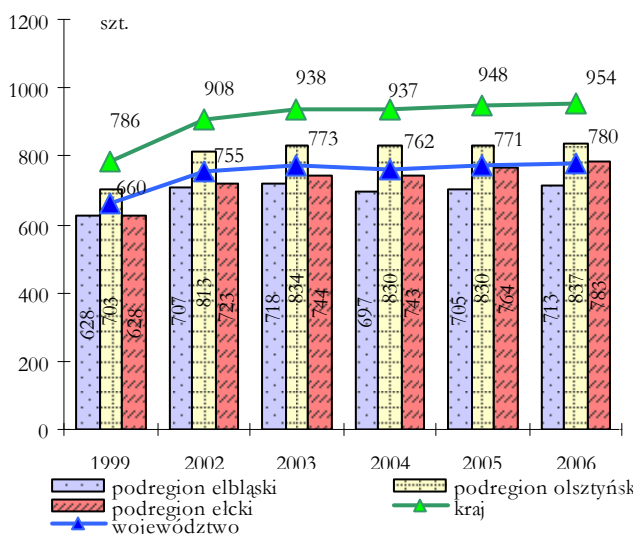

Źródło: Opracowanie własne: na podstawie danych GUS BDR

W strukturze według rodzajów działalności podstawowej dominują trwale firmy z sekcji handel i naprawy (28,6% wobec 34% w 1999 r.) oraz obsługa nieruchomości i firm (17,3% wobec 12,6% w 1999 r.). Udział podmiotów przemysłowych kształtuje się na poziomie 9,1%, a budowlanych 9,5%. Analogicznie jak w kraju zdecydowaną większość stanowiły podmioty małe, zatrudniające do 9 osób - 94,3% (kraj - 95%).

Rycina nr 6

Podmioty gospodarki narodowej ogółem na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów

Nasyconie podmiotami gospodarczymi, w tym osób fizycznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności było na tle kraju zdecydowanie niekorzystne. W 2006 r. przypadło 780 podmiotów gospodarczych (w 2005 r. - 771) przy średniej krajowej podmiotów 954 (w 2005 r. 948) – 13. lokata w kraju.

Relacje wskaźnika liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności uzyskanego w województwie do średniego poziomu w kraju uległa obniżeniu z 83,9% w 1999 r. do 81,8% w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

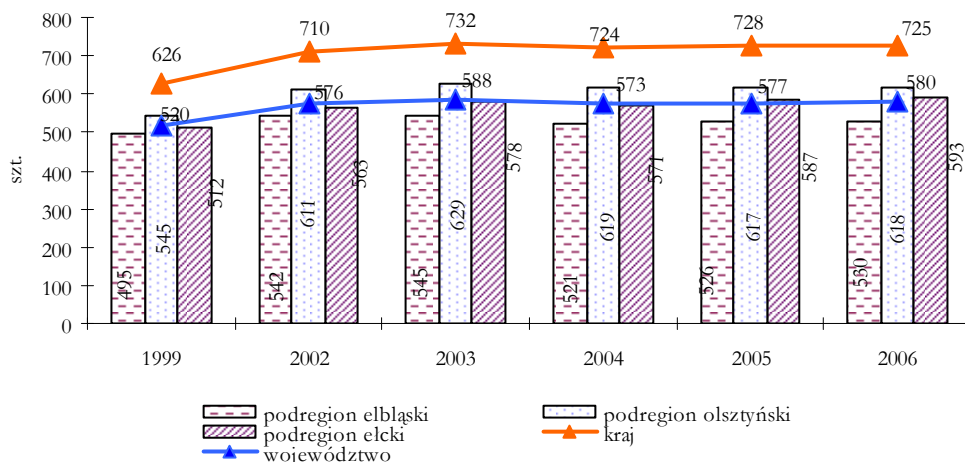
W latach 1999-2006 w podmiotach gospodarczych ogółem najwyższy wzrost odnotowano w powiatach: lidzbarskim 34%, olsztyńskim 31,3%, mrągowskim 25,8%. Natomiast najniższy w m. Elbląg 1,5%, powiecie działdowskim 4,2%.

Natomiast liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności wzrosła z 520 w 1999 r. (kraj - 625) do 580 (kraj - 725) w 2006 r. – 14. lokata w kraju. Różnicowania występują również w skali poszczególnych podregionów i powiatów a także gmin, co pokazano na rycinach. Najniższe wskaźniki utrzymują się w podregionie elbląskim.

Relacja wskaźnika osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 10 tys. ludności w województwie uległa obniżeniu z 83% w 1999 r. do 80,0% w 2006 r.

Rycina nr 7

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Rycina nr 8

Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w 2006 r. w powiatach województwa (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2006 r. US w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 77.

Uwzględniając niski stopień przedsiębiorczości, niezbędne są kompleksowe działania służące wzrostowi przedsiębiorczości, w tym w zakresie poprawy regionalnej i lokalnej infrastruktury, zwłaszcza transportowej, wzmocnienia instytucji otoczenia biznesu, transferu technologii, przekształceń na rynku pracy, poprawy jakości siły roboczej.

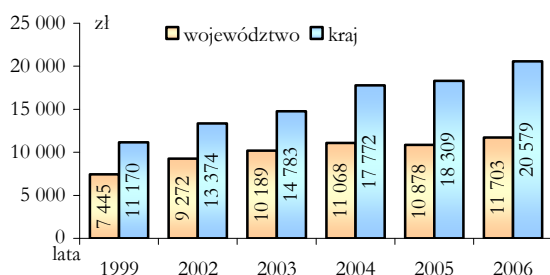
Przemysł

Województwo należy do grupy regionów uznawanych za relatywnie słabo uprzemysłowione, plasując się na końcowych lokatach w kraju.

Procentowy udział w wolumenie krajowym produkcji sprzedanej przemysłu w latach 1999-2005 kształtował się w przedziale 2,2% - 2,6%, a w 2006 r. obniżył się do 2,1% (14. lokata).

Rycina nr 9

Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (ceny bieżące)

W przeliczeniu wartości produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca województwo plasowało się w latach 2004-2006 na 14. miejscu w kraju (1999 r. – 13. lokata).

Dysproporcje w odniesieniu do średniej krajowej uległy dalszemu zwiększeniu. Produkcja przemysłowa na 1 mieszkańca w województwie w 2006 r. stanowiła ok. 57% średniej krajowej, podczas gdy w 1999 r. 66%, a w 2005 r. 59,4%.

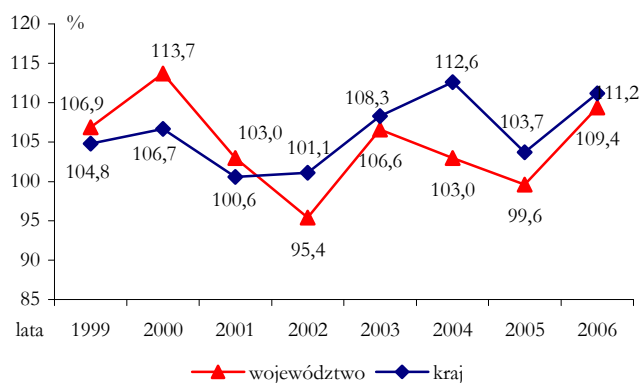
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS i BDR

Dominujący udział, ponad 95% w produkcji sprzedanej przemysłu województwa miały podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób (tj. ok. 6% wszystkich podmiotów w województwie), które wytworzyły w 2006 r. produkcję o wartości 15302 mln zł.

Rycina nr 10

Dynamika sprzedaży produkcji sprzedanej przemysłu [ceny stałe] (rok poprzedni = 100)

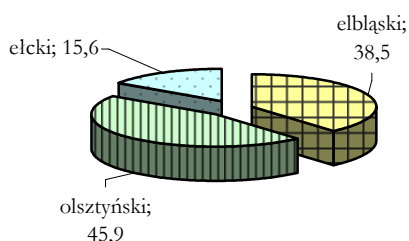
Na przestrzeni lat obserwowano znaczne wahania w poziomie dynamiki sprzedaży produkcji przemysłowej. Osiągany przyrost produkcji przemysłowej województwa w ostatnich latach był niższy niż średnia w kraju.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS i BDR

W 2006 r. produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (dane dla podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób) wynosiła w województwie 10,7 tys. zł, tj. 56,2% średniej krajowej (20,6 tys. zł). W podregionie elbląskim wyniosła 11,1 tys. zł, olsztyńskim 11,5 tys. zł, natomiast w podregionie elckim - 8,4 tys. zł.

Rycina nr 11
Udział procentowy podregionów w produkcji
sprzedanej przemysłu ogółem województwa
w 2006 r.

W przekroju podregionów w odniesieniu do 1999 r. umocnił się podregion olsztyński i elbląski, a zmalał elcki.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Nadal notowano duże zróżnicowanie w poziomie produkcji sprzedanej przemysłu w poszczególnych powiatach województwa. Spada udział produkcji sprzedanej w miastach na prawach powiatu. W 2006 r. 36% produkcji sprzedanej skupione było w Olsztynie i w Elblągu, (w 2002 r. 48,8%). W m. Elbląg odnotowano najwyższy spadek produkcji sprzedanej przemysłu w odniesieniu do 2005 r. - 27,2%, a najwyższy wzrost w powiecie gołdapskim o 35,6% i działdowskim o 28,7%.

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w 2006 r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa była najwyższa w Olsztynie – 23,9 tys. zł (wzrost o 2,0% w porównaniu do roku poprzedniego) i w powiecie elckim – 16,2 tys. zł (wzrost w stosunku do 2005 r. o 20,4%). Natomiast nadal wskaźnik ten był najniższy w powiecie węgorzewskim (1,3 tys. zł) i braniewskim (1,7 tys. zł). Występują zatem duże dysproporcje w rozmieszczeniu terytorialnym przemysłu. W Elblągu uległ obniżeniu z 14,6 tys. zł do 10,6 tys. zł, tj. o 27,5%.

Udział sektora prywatnego w produkcji sprzedanej przemysłu wzrósł z 85,9% w 2000 r. do 95,3% w 2006 r. Notowano stały wzrost wartości produkcji przemysłowej w przetwórstwie przemysłowym.

W województwie największe znaczenie ma produkcja artykułów żywnościowych i napojów. Jej wartość stanowi ok. 1/3 wartości produkcji sprzedanej. Z publikacji statystycznych dotyczących ważniejszych artykułów żywnościowych wynika, że udział województwa w ich produkcji krajowej w 2006 r. kształtował się następująco:

- ✓ produkty uboju trzody chlewnej – 8,5%,
- ✓ mięso drobiowe - 10,6 %
- ✓ masło - 9,6%.
- ✓ sery i twarogi - 8,2%.

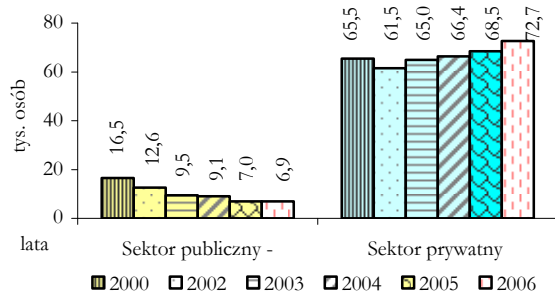
W regionie produkowane są także soki owocowe i warzywne, mrożonki, kasze, mąki, przetwory i galanteria mleczna, miód, ryby (wędzone i konserwy), piwo. Duży udział w produkcji krajowej mają też produkty stosowane w żywieniu zwierząt hodowlanych (9,7%).

W strukturze ważniejszych wyrobów przemysłowych w województwie w 2006 r. nadal wysoki udział w produkcji krajowej ma produkcja okien i drzwi, stanowiąc 25,3% (w 2005 r. - 31,5%) wobec wskaźnika 3,8% w 2001 r.

W 2006 r. w regionie wyprodukowano 8,0% (w 2005 r. - 8,9%) krajowej produkcji tarcicy iglastej, 7,6% tarcicy liściastej (w 2005 r. - 7,6%). Duże znaczenie ma produkcja wyrobów z drewna, a przede wszystkim mebli.

W przemyśle na koniec 2006 r. pracowało 100,8 tys. osób – 24,5% ogółu pracujących w województwie (kraj – 23,1%). Oznacza to wzrost o 3,8% w porównaniu z 2005 r. (kraj – 3,1%).

Rycina nr 12
Przeciętne zatrudnienie* w przemyśle
wg sektorów w województwie

*Dane dotyczą podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą
Źródło Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle w województwie wyniosło 79,6 tys. osób (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) i było niższe o 2,9% niż w 2000 r.

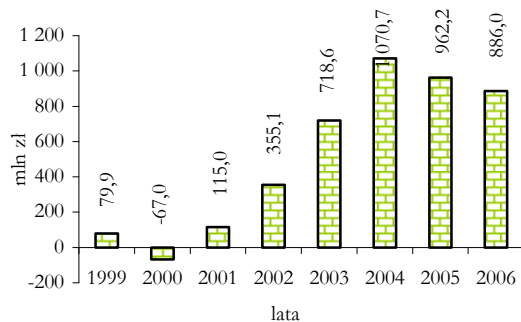
Spadek zatrudnienia dotyczył głównie sektora publicznego, w którym w latach 2000-2006 wyniósł 58,1%, podczas gdy w sektorze prywatnym zatrudnienie wzrosło o 10,9%.

Wskaźnik przeciętnego zatrudnienia w przemyśle ogółem na 1000 ludności uległ obniżeniu z 62 w 1999 r. do 59,3 w 2006 r. (kraj odpowiednio z 81 do 71,2) – 11. lokata w kraju wyprzedzając województwa: lubelskie, podlaskie, świętokrzyskie, zachodniopomorskie, małopolskie.

W odniesieniu do 2005 r. nastąpiła poprawa wskaźnika o 2,9 punktu (kraj - o 1,4 punktu) i poprawa lokaty o 1 pozycję. W 2006 r. w województwie nastąpił wzrost ogólnych przychodów z całokształtu działalności przemysłowej w stosunku do roku poprzedniego o 6,1% i 34,0% w stosunku do 2000 r.

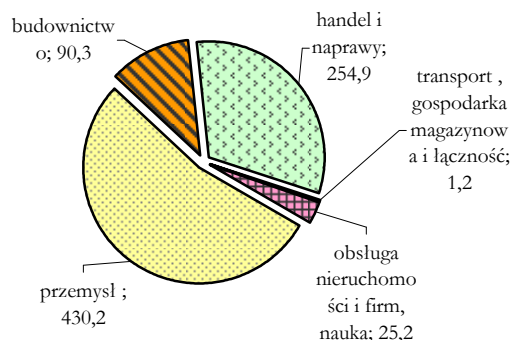
Wynik finansowy netto przedsiębiorstw przemysłowych wykazuje tendencje korzystne z minus 148,0 mln zł w 2000 r. do plus 638,6 mln zł w 2005 r. i plus 430,2 mln zł w 2006 r.

Rycina nr 13
Wynik finansowy netto przedsiębiorstw
w województwie

Źródło Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Rycina nr 14
Wynik finansowy netto przedsiębiorstw
wg sekcji w województwie w 2006 r. (mln zł)

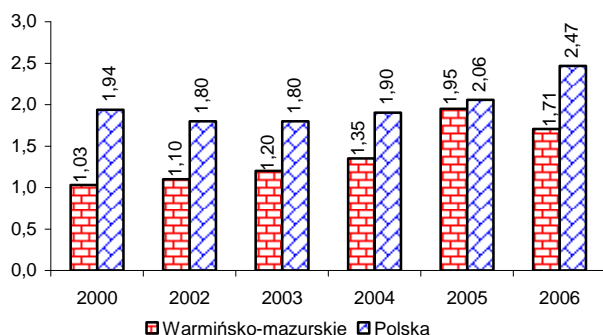
Udział przemysłu w strukturze wartości dodanej brutto w 2005 r. był nieco niższy niż w kraju – 22,0% (kraj - 23,9%) – 12. lokata. Natomiast poziom wartości dodanej brutto na 1 pracującego w przemyśle był zdecydowanie niższy, co nadal plasowało region w grupie 5 województw zajmujących końcowe miejsca w rankingu. Wskaźnik ten dla województwa wyniósł 57,3 tys. zł, tj. 79,9% średniej krajowej (kraj – 71,7 tys. zł). Potwierdza to niższą niż w innych regionach konkurencyjność i innowacyjność oraz wskazuje na konieczność dalszej restrukturyzacji i modernizacji przemysłu, wprowadzania nowoczesnych technologii.

Budownictwo

Ogólna liczba podmiotów budowlanych na koniec 2006 r. wyniosła 10,6 tys., co oznacza wzrost w stosunku do 1999 r. o 8,4%, a w odniesieniu do 2005 r. wzrost o 6,6% (kraj - 2,7%). Podmioty budowlane w 2006 r. sprzedały 2432,5 mln zł produkcji budowlano-montażowej – 12. miejsce w kraju (w latach 1999-2003 – 14. miejsce, a w 2005 r. 10. miejsce). Udział w krajowym wolumenie sprzedanej produkcji budowlano-montażowej wyniósł 2,6% (2005 r. - 3,6%), a w latach 1999-2004 wahał się w przedziale 2,0 - 2,7%. Uzyskany wzrost sprzedaży za okres 1999-2006 był znacznie wyższy niż średnia w kraju, wyniósł prawie 58% (kraj - 37,6%), tj. o 20,2 punktu więcej niż w kraju.

Rycina nr 15

Produkcja budowlano-montażowa na 1 mieszkańca w województwie i kraju

Źródło Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

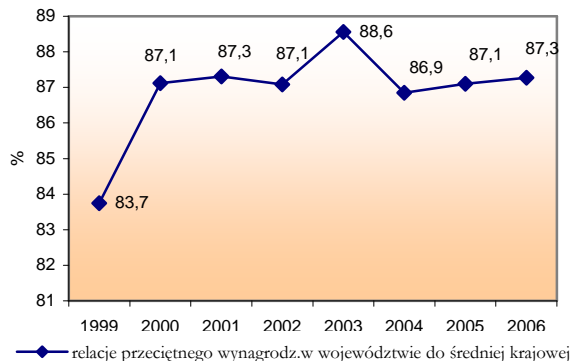
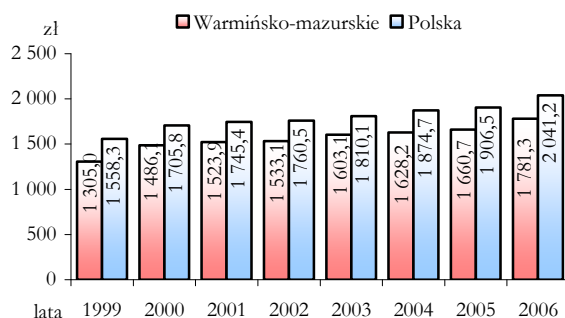
Produkcja budowlano-montażowa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie kształtowała się nadal poniżej średniej krajowej i wynosiła 1705 zł (kraj – 2469 zł, najwyższa: województwo mazowieckie – 3989 zł, najniższa: podkarpackie 1346 zł). Relacja wskaźnika uzyskanego w województwie do średniej krajowej uległa poprawie z 59,5% w 1999 r. do 69,1% w 2006 r. Jednak była zdecydowanie niższa niż w korzystnym dla budownictwa 2005 r. (11. lokata w kraju).

W budownictwie, analogicznie jak w kraju, poziom przeciętnego zatrudnienia od 1999 r. do 2004 r. wykazywał stałą tendencję malejącą. W latach 1999-2004 nastąpił łączny spadek zatrudnienia w tym sektorze o 7,5 tys. osób - 37% (kraj - o 36,2%) do 12,8 tys. osób. Zapoczątkowany w 2005 r. wzrost zatrudnienia w budownictwie, w 2006 r. uległ dalszemu zwiększeniu do 16,1 tys. osób. Świadczy to o rosnącym potencjale rozwojowym budownictwa.

Przeciętna płaca w budownictwie była nadal znacznie niższa od średniego poziomu w kraju 1781 zł (kraj - 2041 zł). Jednak relacja przeciętnej płacy w województwie do średniej krajowej uległa poprawie z 83,7% w 1999 r. do 87,3% w 2006 r. (11. lokata w kraju).

Rycina nr 16

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (bez zatrudnionych za granicą)

Źródło Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Udział budownictwa w wartości wytworzonej produkcji dodanej ogółem obniżył się z 7,4% w 1999 r. do 5,3% w 2005 r. (w kraju z 8% do 5,6%).

W przeliczeniu na 1 pracującego wartość produkcji dodanej w budownictwie wynosiła 71,6 tys. zł (kraj - 73,0 tys. zł). Relacja do średniej krajowej uległa poprawie z 93,6% w 1999 r. do 98% w 2005 r. (11. lokata). Świadczy to o wzroście znaczenia budownictwa w regionie.

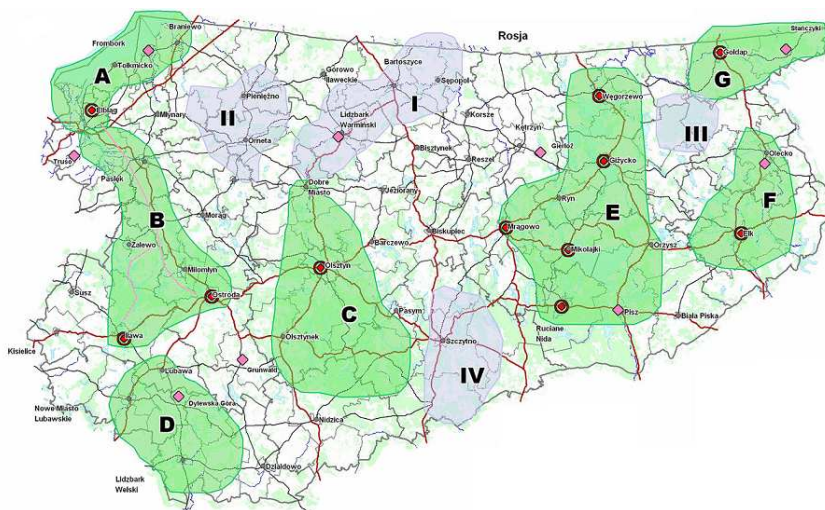
Turystyka

Położenie województwa warmińsko-mazurskiego, bogate walory przyrodnicze i kulturowe stanowią o sile jego potencjału turystycznego. Ukształtowanie terenu i bogactwo form morfologicznych z największą w kraju liczbą jezior i rozległymi kompleksami leśnymi, warunki klimatyczne, niezniszczona przyroda, bogactwo zabytków i miejsc historycznych oraz wielokulturowość sprawiają, że region Warmii i Mazur jest jednym z celów odwiedzin turystów w naszym kraju.

W województwie wyznaczono rejony turystyczne, do których należą: Zalew Wiślany, Wysoczyzna Elbląska i okolice (A), Pojezierze Iławskie, Kanał Ostródzko-Elbląski (B), Pojezierze Olsztyńskie i lasy napiwodzko-ramuckie (C), Pojezierze Brodnickie i dolina Drwęcy (D), Kraina Wielkich Jezior Mazurskich i pojezierze mrągowskie (E), Pojezierze elckie (F), Mazury Garbate (G) oraz potencjalne rejony turystyczne: Szlak Łyny (I), Równina ornecka (II), Puszcza Borecka (III), Równina Mazurska (IV).

Rycina nr 17

Obszary koncentracji funkcji turystycznej w województwie

Źródło: *Analiza rozmieszczenia funkcji turystycznej w województwie warmińsko-mazurskim*, Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, Olsztyn 2007, <http://www.wmbpp.olsztyn.pl>

Baza noclegowa województwa na koniec lipca 2006 r. obejmowała 365 obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania, w tym 192 całorocznych (tj. 52,6%) i 173 o charakterze sezonowym. Zapewniały one 38290 miejsc noclegowych, w tym 18836 całorocznych (49,2%). W odniesieniu do 2005 r. sytuacja uległa poprawie: liczba obiektów wzrosła o 3,4% (kraj – spadek o 0,4%), zaś miejsc noclegowych o 2,4% (kraj – wzrost o 0,8%). Jednak stanowiło to 42,7% liczby obiektów (kraj – 49,4%) i 68,7% liczby miejsc (kraj – 74,6%) z 1999 r., co jest wynikiem zachodzących w ostatnich latach zmian jakościowych i własnościowych, głównie prywatyzacji i likwidacji ośrodków czasowych należących do zakładów pracy.

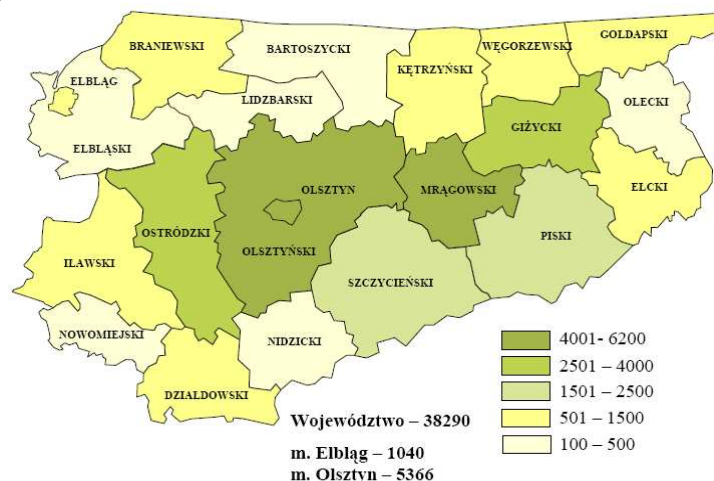
Baza noclegowa województwa stanowiła w 2006 r. 5,5% krajowej bazy obiektów (7. miejsce w kraju) i 6,7% ogółu miejsc noclegowych (5. miejsce od 1999 r.), wobec 7,2% w 1999 r. i 6,6%

w 2005 r. Najwięcej obiektów zbiorowego zakwaterowania występuje w podregionie olsztyńskim, głównie w powiecie mrągowskim (52), olsztyńskim (49) i ostródzkim (36). Najmniej w powiecie nowomiejskim (1), nidzickim (4) i lidzbarskim (5). Sytuacja ta przekłada się na liczbę dostępnych miejsc noclegowych.

Rycina nr 18

Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg powiatów

(stan w dniu 31.07.2006)

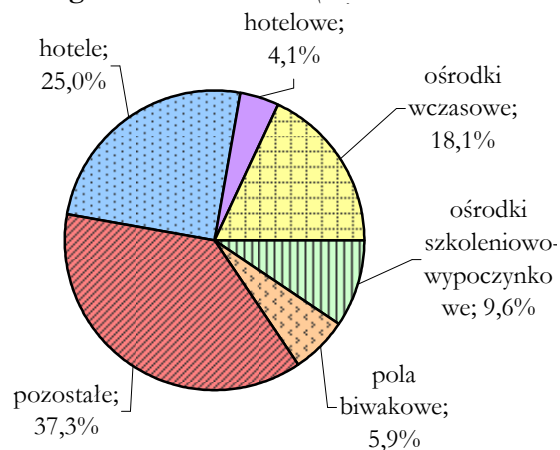
Źródło: *Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.37*

W przeliczeniu na 1000 ludności wskaźnik liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w województwie był zdecydowanie korzystniejszy niż w kraju i wyniósł 26,8 (kraj – 15,1), co zapewniło stałą 3. lokatę w kraju po województwie zachodniopomorskim i pomorskim.

W strukturze miejsc noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg rodzajów w 2006 r. największy udział miały: hotele – 9590 miejsc, ośrodki wczasowe – 6944 miejsca, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe – 3674 miejsca, obiekty niesklasyfikowane - pozostałe (tj. domy studenckie, internaty, hotele robotnicze) – 7024 miejsca. Województwo coraz częściej staje się atrakcyjnym miejscem dla organizowania przez cały rok szkoleń, konferencji i imprez firmowych. W porównaniu z rokiem ubiegłym, liczba całorocznych miejsc noclegowych wzrosła o 2,9%. W motelach, domach wycieczkowych, domach pracy twórczej i zakładach uzdrowiskowych wszystkie miejsca to miejsca całoroczne.

Rycina nr 19

Struktura miejsc noclegowych w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania (stan w dniu 31. VII. 2006r.)

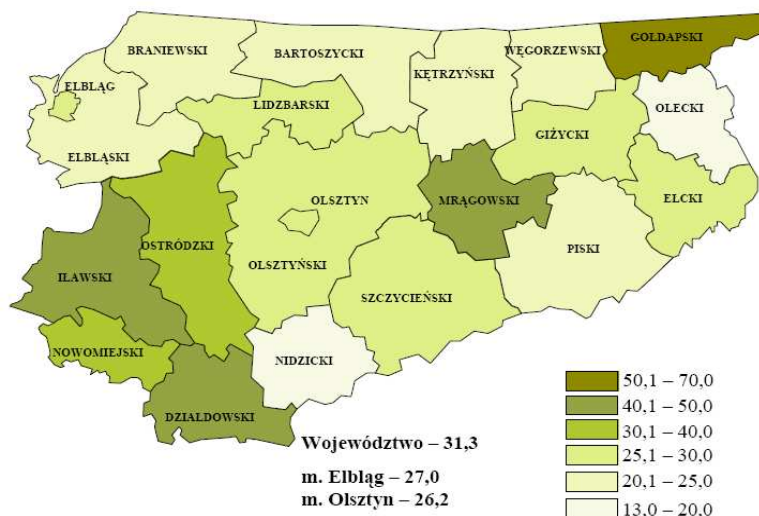

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2006 r. wyniósł 31,3% (w kraju przeciętnie 36,4%). W stosunku do 2005 r. nastąpił wzrost tego wskaźnika o 1,2 punktu procentowego. W 6 powiatach był on wyższy od średniej wojewódzkiej. Najwyższy był w gminie miejsko-wiejskiej Sępól – 96,8% i Gołdap – 69,2% oraz gminie wiejskiej Biskupiec – 70,8%.

Rycina nr 20

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania wg powiatów w 2006 r. (%)

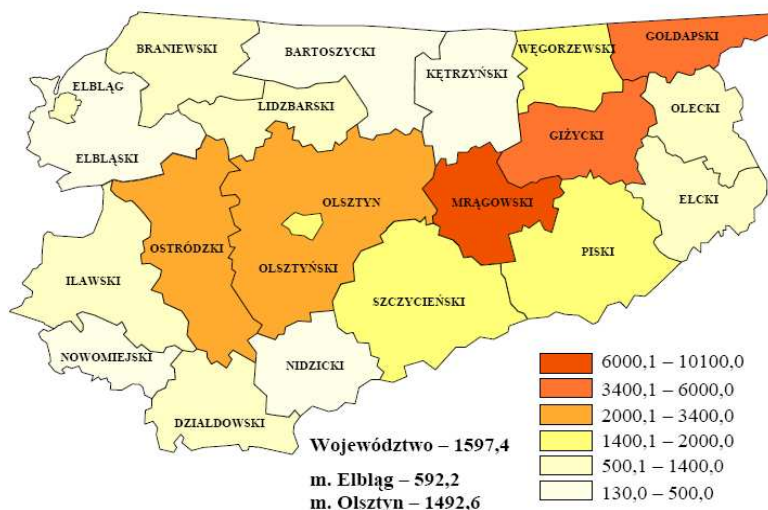

Źródło: Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.42

Wskaźnik udzielonych noclegów w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania w przeliczeniu na 1000 ludności wynoszący w województwie 1597,4 (kraj -1343,6) uplasował je na 5. miejscu w kraju. W powiatach kształtował się następująco:

Rycina nr 21

Udzielone noclegi w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania na 1000 ludności wg powiatów w 2006 r.

Źródło: Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.41

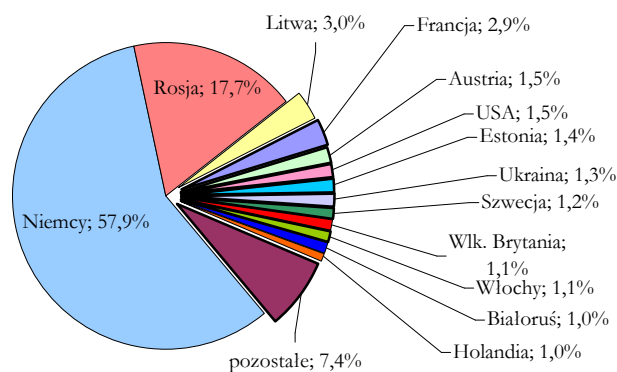
W przeliczeniu na 1000 ludności, średnio 574 osoby korzystały w województwie z noclegów (w kraju – 459), co plasuje województwo na 5. miejscu wobec 6. lokaty w 2005 r.

Cudzoziemcy odwiedzający województwo warmińsko-mazurskie korzystają z obiektów i usług o wysokim standardzie, które skupione są w miastach i renomowanych miejscowościach. Turysty zagraniczni stanowili w 2006 r. 22,8% ogółu korzystających z obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania (kraj – 24,6%), udzielono im 21% wszystkich noclegów w województwie (w kraju – 20,6%). Udział turystów zagranicznych korzystających z noclegów

zbiorowego zakwaterowania w województwie w stosunku do turystów zagranicznych ogółem w kraju wynosił 4,3% (wobec 5,1% w 2005 r.), co zapewniło analogiczną jak przed rokiem 8. lokatę w kraju.

Rycina nr 22
Turyści zagraniczni w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg obywatelstwa w 2006 r.

Najliczniejszą grupą cudzoziemców odwiedzającą województwo w 2006 r. byli Niemcy (57,9%) choć ich udział spadł o 14,1 punktów procentowych w stosunku do 2005 r., drugą pod względem wielkości grupą odwiedzających byli Rosjanie (17,7%), których udział wzrósł w stosunku do poprzedniego roku o 7,7 punktów. Udział turystów z pozostałych krajów nie przekroczył 3% ogólnej ich liczby.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

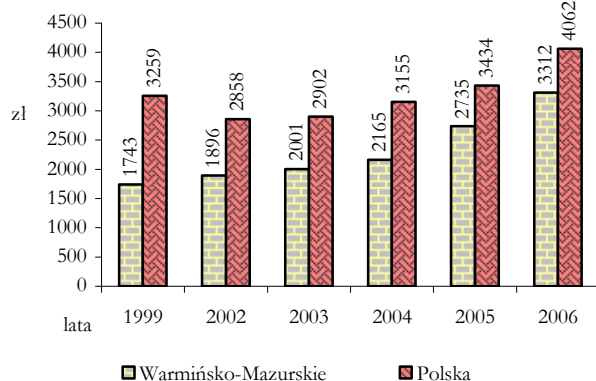
Mimo zachodzących pozytywnych zmian, istniejące uwarunkowania predestynują region do dalszego rozwoju funkcji turystycznych i tworzenia produktów turystycznych. Może się to dokonać m. in. poprzez poszerzenie oferty w celu wydłużenia sezonu turystycznego (w tym promocję wypoczynku zimowego), eksploatację nowych terenów, podwyższanie standardu usług. Wiąże się to również z poprawą stanu komunikacji w województwie.

Inwestycje, innowacyjność

W rankingach atrakcyjności inwestycyjnej województw warmińsko-mazurskie analogicznie jak pozostałe województwa Polski Wschodniej zaliczane jest do obszarów o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej, co decydująco wpływa na poziom konkurencyjności regionu. Wyniki badań atrakcyjności inwestycyjnej prowadzone przez Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową publikowane były dotychczas w trzech edycjach raportu pt. *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski*. Uwzględniając wartość wskaźnika syntetycznego opartego o szczegółowe wskaźniki cząstkowe, warmińsko-mazurskie w rankingu z 2005 r. plasowało się na 13. lokacie w kraju, w rankingu z 2006 r. na 12. miejscu, a w rankingu z 2007 r. ponownie na 13. miejscu. Pozostałe województwa Polski Wschodniej plasowały się na miejscach od 11. do 16.

Ogólne nakłady inwestycyjne w województwie w latach 1999-2006 były relatywnie niższe niż wymagały tego procesy restrukturyzacji gospodarki i niższe niż średni ich poziom w kraju. Według wskaźników instytucjonalnych publikowanych przez GUS w ostatnich latach, zwłaszcza 2006 r. odnotowano jednak znaczne ożywienie działalności inwestycyjnej, a poniesione w województwie nakłady wzrastały w tempie szybszym niż średnio w kraju. Łącznie w tym okresie wydatkowano prawie 25 mld zł, w tym 4,7 mld zł w 2006 r. W odniesieniu do 2002 r. nakłady wzrosły o 74,5% (kraj - o 41,7%), a do 2005 r. o 21% (kraj - o 18,2%). Udział inwestycji województwa w wolumenie krajowym wyniósł analogicznie jak w 2005 r. 3,0%, podczas gdy w latach 1999-2004 oscylował w granicach 2%-2,6%. Pozwoliło to na poprawę lokaty województwa z 16. w 1999 r. na 12. miejsce w latach 2004-2006.

Rycina nr 23
Nakłady inwestycyjne ogółem w województwie i w kraju na 1 mieszkańca

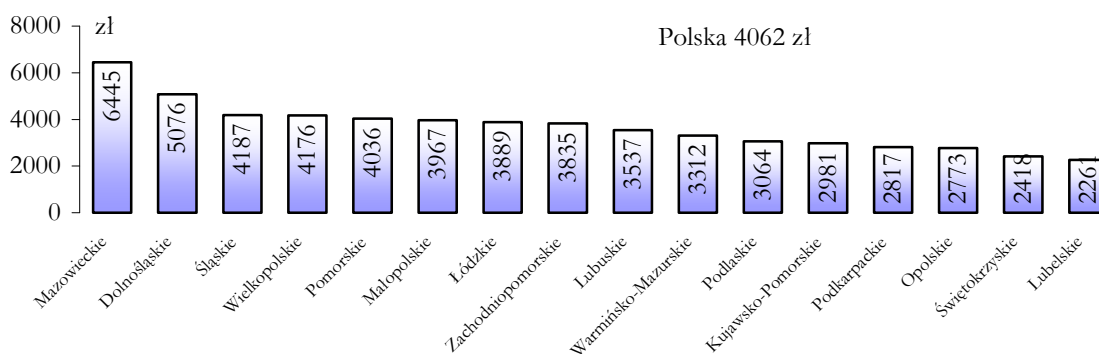

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Korzystnym zjawiskiem jest stale od 1999 r. zmniejszanie się dystansu do średniego poziomu inwestowania w kraju. Przy relatywnie niższym poziomie inwestycji per capita niż w kraju, notuje się dalszą poprawę relacji nakładów inwestycyjnych w województwie do średniego poziomu krajowego tj. z 53,5% w 1999 r. do 81,5% w 2006 r. Dotyczy to również inwestycji przedsiębiorstw, gdzie relacja uległa zwiększeniu odpowiednio z 48,1% do 75,8%.

Analiza nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca według województw wskazuje, że sukcesywnie zmniejsza się dystans warmińsko-mazurskiego nie tylko do średniego poziomu w kraju, a także innych województw. Pozwoliło to na polepszenie pozycji województwa w kraju o 6 lokat. Od 2005 r. warmińsko-mazurskie plasuje się na 10. lokacie w kraju, podczas gdy w 1999 r. województwo zajmowało 16 pozycję.

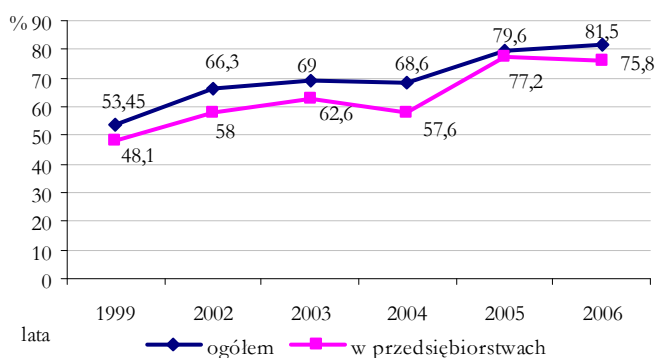
Rycina nr 25
Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca wg województw w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Posługując się miernikiem nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie odnotowano wzrost wartości wskaźnika z 1743 zł w 1999 r. do 3312 zł w 2006 r. Był to nadal poziom niższy niż średni w kraju, ale dysproporcja znacznie zmniejszyła się. Korzystniejsze niż średnio w kraju było tempo wzrostu tych nakładów. W odniesieniu do 2002 r. nastąpił ich wzrost o 74,7% (kraj - o 42,1%), a do 2005 r. o 21,1% (kraj - o 18,3%). Jest to najwyższy wskaźnik wśród wszystkich województw w kraju.

Rycina nr 24
Relacja nakładów inwestycyjnych ogółem w województwie na 1 mieszkańca do średniej krajowej

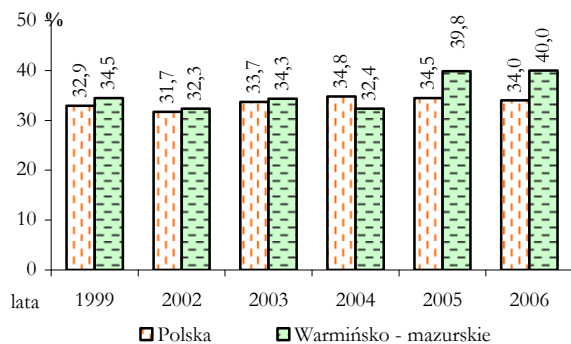

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w warmińsko-mazurskim w 2006 r. były niemal dwukrotnie niższe niż w województwie mazowieckim, plasującym się na 1. miejscu w kraju, natomiast o prawie 47% wyższe niż w lubelskim, które zajęło 16. miejsce w kraju. W strukturze działalności największy udział mają inwestycje w przemyśle stanowiące 40% nakładów inwestycyjnych ogółem województwa (kraj - 34%).

Rycina nr 26

Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle w ogółem poniesionych nakładach w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W latach 1999-2006 poniesiono 8,7 mld zł nakładów inwestycyjnych w przemyśle województwa, z tego 1,9 mld zł w 2006 r., głównie w przetwórstwie przemysłowym. Ich udział procentowy w nakładach ogółem był wyższy niż średnio w kraju, w 2006 r. o 6%.

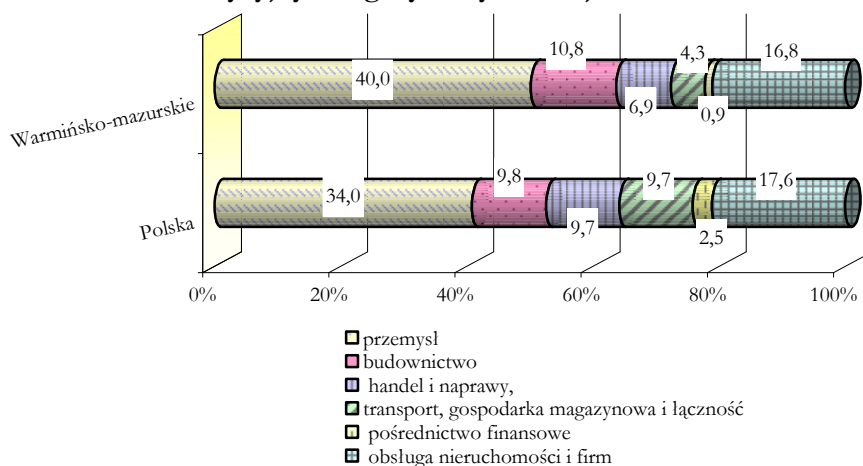
Udział nakładów inwestycyjnych poniesionych w przemyśle województwa w wolumenie krajowym wyniósł 3,6% w 2006 r., podczas gdy w latach 1999-2004 było to w granicach 2%-2,6% i 3,4% w 2005 r.

Drugą pozycję w strukturze inwestowania zajmuje sekcja obsługa nieruchomości i firm 16,8% (kraj - 17,6%) wobec 16% w 1999 r. (kraj - 15,2%) i 18,1% w 2005 r. (kraj - 17,5%).

W budownictwie poniesiono 10,8% ogółu nakładów inwestycyjnych (kraj - 9,8%), podczas gdy w 1999 r. 5,4% (kraj - 6,8%). Natomiast nadal zmniejszał się udział transportu, gospodarki magazynowej i łączności z 10,6% w 1999 r. do 4,3% w 2006 r., podczas gdy w kraju z 12% do 9,7%, a w handlu z 9,4% do 6,9% (kraj - z 11,5% do 9,7%). W porównaniu do roku poprzedniego praktycznie wzrósł tylko udział budownictwa o 2,5%.

Rycina nr 27

Struktura nakładów inwestycyjnych wg wybranych sekcji EKD w 2006 r.

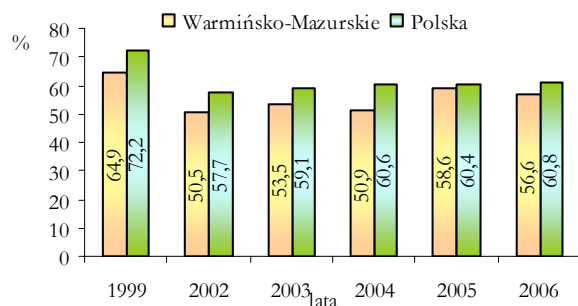
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W usługach rynkowych zainwestowano 36,6% ogółu nakładów inwestycyjnych (kraj - 45,8%), a w usługach nierynkowych 7,3% (kraj - 8,1%).

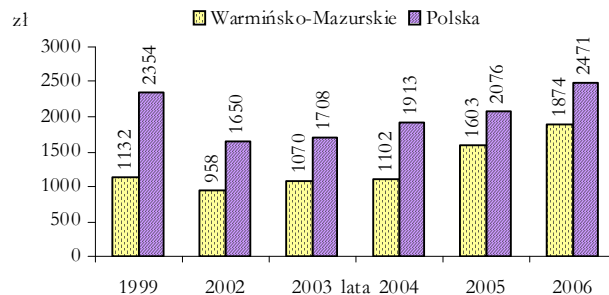
Istotne znaczenie ma poziom inwestowania w przedsiębiorstwach, stanowiąc ważny czynnik zarówno wzrostu ich konkurencyjności, jak i rozwoju całego regionu.

Poniesione nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (o liczbie zatrudnionych powyżej 9 osób) wyniosły w 2006 r. 2674,3 mln zł, co stanowiło 56,6% ogółu nakładów w województwie wobec 64,9% w 1999 r. (kraj odpowiednio: 60,8% i 72,2%).

Rycina nr 28
Procentowy udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w nakładach ogółem

Rycina nr 29
Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca

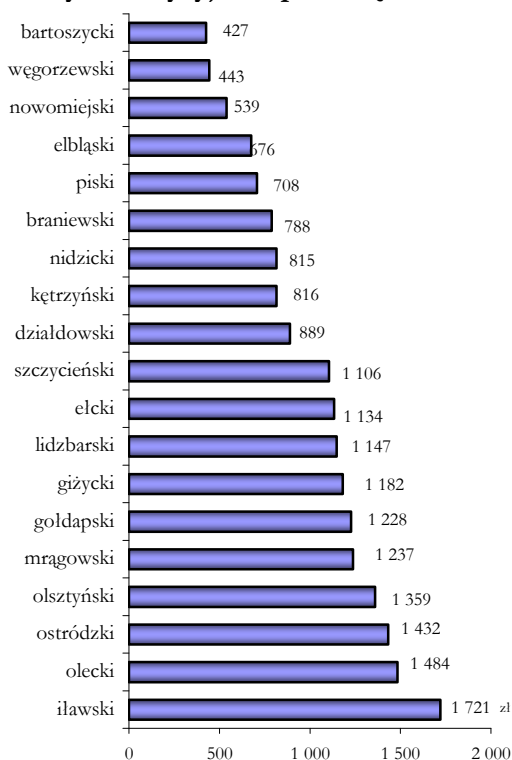

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w 2006 r. wyniosły 1874 zł. Był to poziom znacznie niższy niż w kraju. Jednak relacja do średniej krajowej uległa zdecydowanej poprawie z 48,1% w 1999 r. do 58,1% w 2002 r. i 75,8% w 2006 r. Zapewniło to analogicznie jak w 2005 r. 9. lokatę w kraju wobec 14. miejsca w 1999 r.

Łącznie w latach 1999-2006 w przedsiębiorstwach, zatrudniających powyżej 9 osób na inwestycje wydatковано 14,3 mld zł. W odniesieniu do 2002 r. osiągnięty wzrost nakładów był zdecydowanie wyższy w województwie niż w kraju – o 95,4% (kraj – o 49,4%). Najwięcej zainwestowano w podregionie olsztyńskim - 7992,4 mln zł, tj. 55,9% ogółu nakładów przedsiębiorstw w województwie w tym w Olsztynie 5277,2 mln zł (36,9%). W podregionie elbląskim zainwestowano 4321,3 mln zł (30,2%) ogółu nakładów, w tym 1446,6 mln zł w Elblągu (10,3%). W podregionie elckim wydatковано pozostałe 13,8% - 1974,8 mln zł.

Rycina nr 30
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w powiatach w 2006 r.

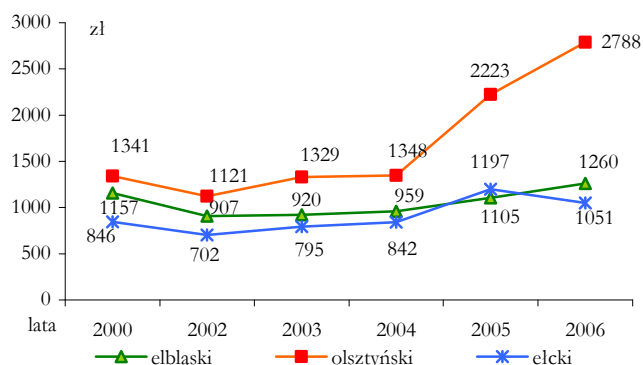
Wśród powiatów ziemskich najwięcej w latach 1999-2006 zainwestowały przedsiębiorstwa powiatu ostródzkiego (883,1 mln zł – 6,2%), ilawskiego (848,8 mln zł – 5,9%) i elckiego (806,4 mln zł – 5,6%), w których prężnie rozwija się przemysł drzewny i meblarski. Prawie połowa (47,2%) nakładów inwestycyjnych skoncentrowana była w Olsztynie i Elblągu. Duże dysproporcje występowały w także w odniesieniu do poziomu inwestycji przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

W 2006 r. w powiatach ziemskich wahały się w przedziale od 427 zł w powiecie bartoszyckim do 1721 zł w powiecie ilawskim. W Olsztynie nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca wyniosły 7193 zł (2005 r. – 5528 zł), a w Elblągu 1652 zł (2005 r. – 1391 zł).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Rycina nr 31

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca w podregionach

Relacje między najsilniejszym podregionem olsztyńskim a pozostałymi dwoma podregionami pogłębiły się.

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca przedsiębiorstw podregionu elckiego stanowiły w 2006 r. 37,7% nakładów podregionu olsztyńskiego wobec 63,1% w 2000 r. Natomiast relacje podregionu elbląskiego uległy obniżeniu odpowiednio z 86,3% do 45,2%.

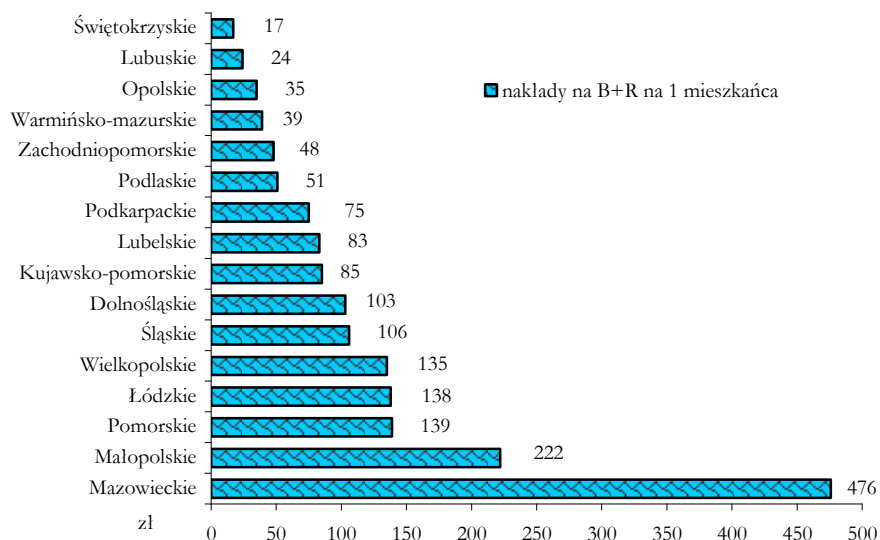
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Warmińsko – mazurskie zaliczane jest do grupy regionów mniej innowacyjnych. Poziom nasycenia instytucjami naukowo badawczymi jest niski. W województwie w 16 jednostkach badawczo-rozwojowych zatrudnione były 1183 osoby wobec 1258 osób w 2000 r. Wskaźnik zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo utrzymał się na poziomie ponad dwukrotnie niższym niż w kraju – 2,0 % (kraj - 4,3%).

Nakłady finansowe na działalność badawczą i rozwojową nadal należą do najniższych w kraju. W 2006 r. wyniosły 55,1 mln zł, co stanowi 0,9% wolumenu krajowego (2005 r. - 1,2%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca były trzykrotnie niższe niż w kraju – 39 zł (kraj - 155 zł) – 13. lokata w kraju, o jedną pozycję gorsza niż w roku poprzednim. Relacja nakładów na działalność badawczo-rozwojową do produktu krajowego brutto wynosiła w województwie w 2005 r. 0,24% - 12. lokata w kraju (kraj - 0,57%), podczas gdy w latach 1999–2003 było to 0,3%, a w 2004 r. - 0,21% (kraj - 0,56%). W strukturze finansowania działalności badawczej i rozwojowej nadal główne źródło stanowił budżet państwa - 81,1% - jest to najwyższy wskaźnik w kraju (kraj - 57,5%). Natomiast zdecydowanie niższy niż w kraju był udział w finansowaniu tej działalności przez podmioty gospodarcze - 9,9% (kraj – 25,1%) oraz jednostki badawczo-rozwojowe - 2,8% (kraj – 6,7%).

Rycina nr 32

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mieszkańca wg województw w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Poniesione nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle województwa (dane dla podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób) w 2006 r. wyniosły 275,8 mln zł, co stanowi 1,7% woluminu krajowym (wobec 1,3% w 2000 r.). Niższy wskaźnik wystąpił tylko w województwie lubuskim. 65,7% z tych nakładów przeznaczonych było na inwestycje w maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu (kraj - 58,8%), 29% na inwestycje w budynki i budowle (kraj – 22,8%), a na działalność badawczą i rozwojową jedynie 2,25% tych nakładów (kraj – 9,16%). W województwie zainstalowane są 412 automatyczne linie produkcyjne (13. lokata w kraju), 417 linii produkcyjnych sterowanych komputerowo (9. miejsce w kraju) 222 centra obróbkowe (10. miejsce w kraju) i 444 komputery (duże, minikomputery i mikrokomputery do sterowania i regulacji procesami technologicznymi (15. miejsce w kraju). Źródłem finansowania działalności innowacyjnej w przemyśle były środki własne – 75,4 %, kredyty bankowe 19,9 %, środki pozyskiwane z zagranicy – 2,6 %.

Udział przedsiębiorstw, które prowadziły działalność innowacyjną w ogóle przedsiębiorstw przemysłowych województwa wzrósł z 28,5% w 2000 r. do 35,6% w 2006 r. (kraj - z 35,1% do 37,3%).

Reasumując, osiągnięty w 2006 r. poziom nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca w województwie w wysokości 3312 zł był wciąż niższy niż w kraju, tj. o 18,5%.

Pozytywnym jednak zjawiskiem była wydatna poprawa relacji kształtowania się tego wskaźnika w województwie w odniesieniu do średniego poziomu wskaźnika w kraju w przedziale czasowym 1999-2006 z 53,5% do 81,5% tj. o 28 punktu procentowego. Był to najwyższy poziom wskaźnika w skali województw Polski Wschodniej.

Niekorzystnym zjawiskiem podobnie jak w innych województwach Polski Wschodniej był bardzo niski poziom nakładów na działalność badawczą i rozwojową. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie utrzymywał się poziom wskaźnika ponad trzykrotnie niższy niż w kraju.

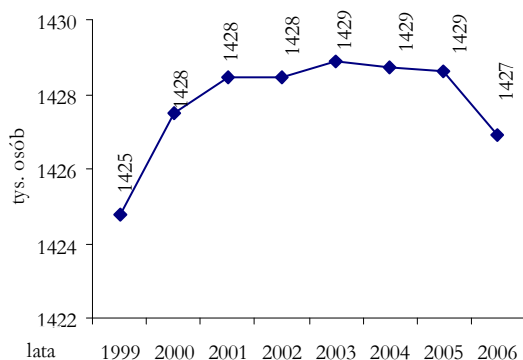
Zasoby ludzkie i społeczeństwo

Demografia

Od 1999 r. stan ludności kształtował się na stabilnym poziomie i nieco przewyższa 1,4 mln osób. Na koniec 2006 r. województwo zamieszkiwało 1426,9 tys. osób, co stanowiło 3,7% ludności kraju – 12. miejsce w kraju i 0,3 % ludności Unii Europejskiej.

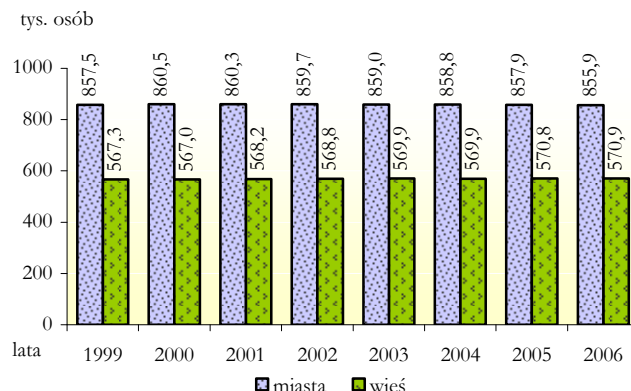
Rycina nr 33

Liczba ludności ogółem w województwie

Rycina nr 34

Liczba ludności w miastach i na wsi w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

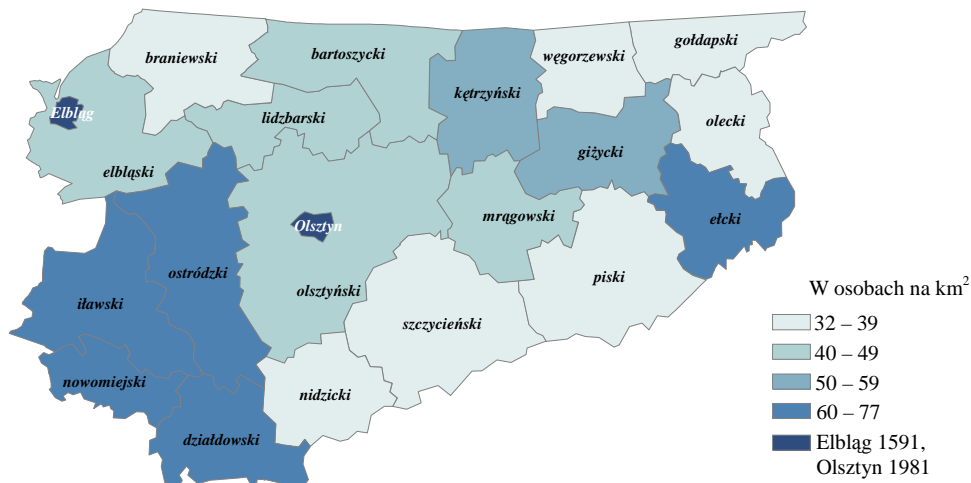
Są obszary, gdzie zanotowano wysoki ubytek ludności. Ekspertyzy w zakresie prognoz demograficznych opracowane dla województw Polski Wschodniej potwierdzają, że warmińsko – mazurskie w krótkim okresie czasu znalazło się w fazie stagnacji demograficznej, co może doprowadzić na niektórych obszarach do skrajnej depopulacji. Spadek ludności dotyczy przede wszystkim powiatów północnych: kętrzyńskiego - 2086 osób, bartoszyckiego - 1671 osób,

braniewskiego - 1015 osób, m. Elbląg - 1174 osoby, lidzbarskiego - 871 osób. Przyrost ludności odnotowano głównie w powiecie olsztyńskim - 4218 osób, m. Olsztyn - 3810 osób, powiecie elckim - 1551 osób, iławskim - 1429 osób.

W województwie występuje duże zróżnicowanie poziomu gęstości zaludnienia przy średnim wskaźniku 59 osób/km². Od 1999 r. jest to najniższa wartość wskaźnika w kraju (122 osoby/km²) i jeden z najniższych wśród regionów Unii Europejskiej (UE 27 - 114 osób/km²).

Rycina nr 35

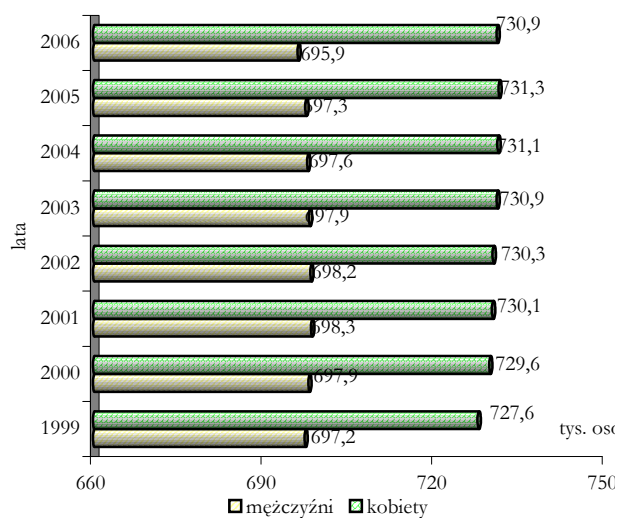
Gęstość zaludnienia według powiatów w 2006 r. (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 21

Rycina nr 36

Liczba kobiet i mężczyzn w województwie

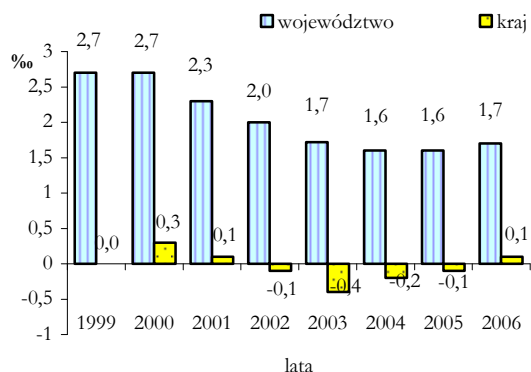
Relacje liczbowe mężczyzn i kobiet mierzone współczynnikiem feminizacji pozostawały na tym samym poziomie od 1999 r. z tendencją przewagi kobiet. Na 100 mężczyzn przypadło 105 kobiet (kraj 107), przy czym, w miastach występowała zdecydowana przewaga liczebna kobiet. Niższy poziom współczynnika odnotowano w grupie osób w wieku 20 -34 lata – 94,8 kobiet na 100 mężczyzn, natomiast najwyższy poziom współczynnika w rocznikach wieku 65 lat i więcej – 170. Najniższy poziom odnotowano w podregionie elckim - 103.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Województwo wyróżniało się drugim pod względem wielkości – 1,7 (po województwie pomorskim) wskaźnikiem przyrostu naturalnego w Polsce (kraj – 0,1). Jest on również wyższy od średniej UE 27, która wynosi 0,6%.

Przyrost naturalny w województwie ma mniejszą tendencję spadkową na obszarach wiejskich, niż na obszarach miejskich. Przyrost naturalny mimo tendencji spadkowej należy do najwyższych w kraju. Niski przyrost naturalny spowodowany jest utrwaloną niską dietnością kobiet.

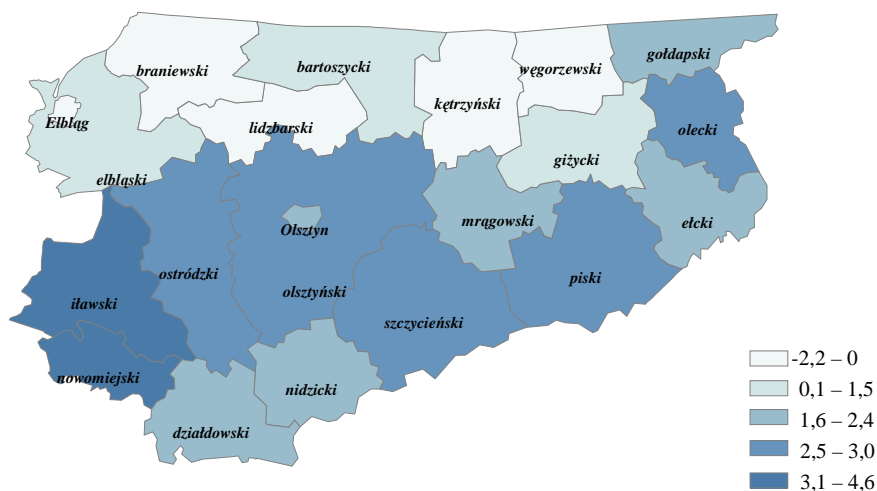
Rycina nr 37
Przyrost naturalny na 1000 ludności
w województwie i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Największym przyrostem naturalnym charakteryzował się powiat nowomiejski (4,6), iławski (3,8) szczycieński (3,0), natomiast wartość ujemną odnotowano w powiecie węgorzewskim (-2,2); lidzbarskim (-0,7), m. Elbląg (-0,5) i kętrzyńskim (-0,3).

Rycina nr 39
Przyrost naturalny na 1000 ludności wg powiatów w 2006 r.

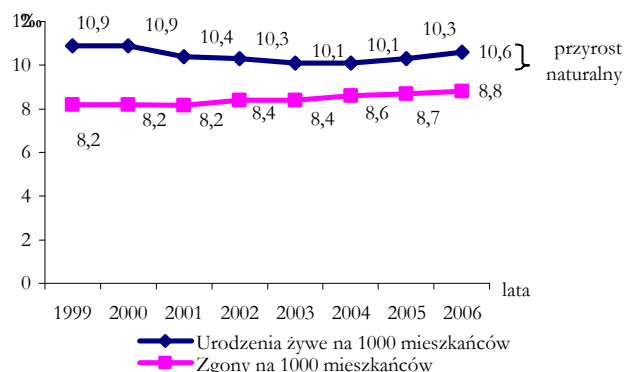

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 25

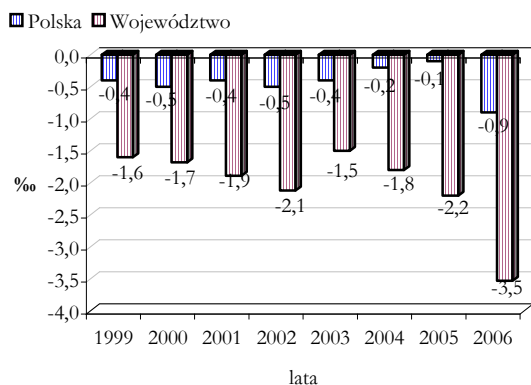
Utrzymującym się od lat niekorzystnym procesem demograficznym, jest ujemne saldo migracji, obejmujące w 2006 r. 5055 osób i wyrażające się wskaźnikiem (na 1000 mieszkańców) - 3,5 (kraj -0,9). Niższy wskaźnik odnotowano tylko w województwie opolskim -4,6.

Z analiz danych dotyczących migracji wynika, że zaczyna przybierać na sile zmniejszanie się liczebności mieszkańców związane z wyjazdami za granicę, szczególnie od 2004 r. a więc od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. W 2006 r. na stałe wyjechało poza granice województwa 24,3 tys. osób, w tym poza granice kraju 2350 osób. Saldo migracji zmieniło się z wartości minus 1,6 w 1999 r. do minus 3,5 w 2006 r.

Rycina nr 38
Ruch naturalny na 1000 ludności w województwie

Rycina nr 40
Saldo migracji na 1000 ludności w województwie i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Ocena zysków i strat z migracji zagranicznych jest niezwykle trudna. Składają się na to różne czynniki: demograficzne, ekonomiczne, społeczne - jakość życia, zadowolenia z życia, czy zmiany życia rodzinnego.

Tak, więc czysto demograficzna ocena zjawiska migracji jest trudna i niejednoznaczna. Efektem migracji jest zmniejszenie się liczby ludności ogółem, a w szczególności tej części, która w największym stopniu przyczynia się do wypracowania dochodu narodowego, jak również do dalszego podstarzenia struktury wieku ludności.

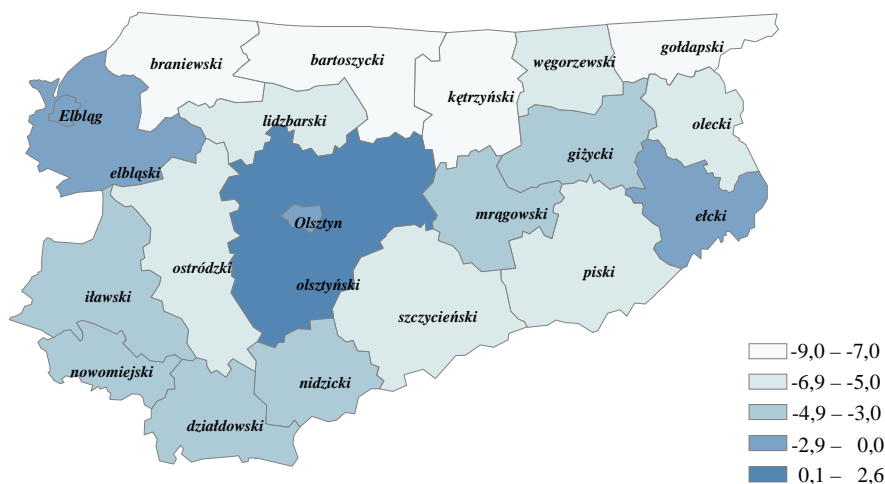
W migracjach wewnętrznych 65,8% stanowiła ludność przemieszczająca się w ramach regionu, pozostałe 34,2% to osoby, które wyjechały do innych województw w kraju, wśród nich 52,7% to osoby w wieku 20-34 lata. Udział kobiet w tej grupie wieku stanowił 56,7%.

Osoby wyjeżdżające za granicę to głównie ludność w wieku 20-24 lata (21%), 25-29 lat (25%) i 30-34 lata (11%). Emigranci zagraniczni to przede wszystkim mężczyźni – 58%.

W migracjach wewnętrznych przeważali mieszkańcy wsi, natomiast w zagranicznych mieszkańcy miast.

Saldo migracji w poszczególnych powiatach województwa w 2006 r. było zróżnicowane.

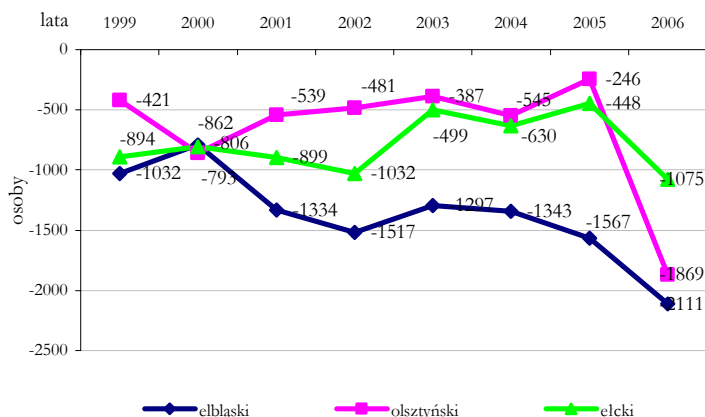
Rycina nr 41
Saldo migracji na 1000 ludności według powiatów w 2006 r.

Źródło: Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim 2006 r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 26.

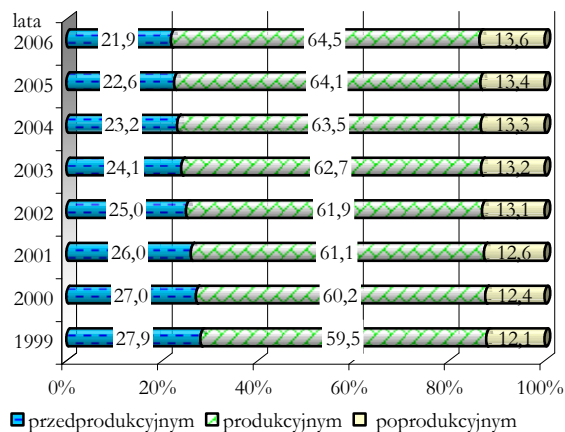
Rycina nr 42
Saldo migracji ludności w podregionach

Najwyższy odpływ ludności w wyniku migracji nadal dotyczy podregionu elbląskiego - w 2006 r. 2,1 tys. osób. Saldo migracji na 1000 ludności również było najwyższe w podregionie elbląskim - minus 3,9, elckim – minus 3,8, a w olsztyńskim minus 3,1.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Rycina nr 43
Struktura ludności województwa wg ekonomicznych grup wieku

Struktura wieku ludności województwa w 2006 r. nadal jest nieznacznie korzystniejsza od średniej dla kraju.

Przemiany demograficzne są wynikiem zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży oraz wzrostu ludności w wieku zdolności do pracy - produkcyjnym i w wieku nabywania uprawnień emerytalnych i starszych – tj. poprodukcyjnym. Liczba osób w wieku emerytalnym wzrosła w 2006 r., w porównaniu do 1999 r. o 14806 osób i stanowi 13,6% ogółu populacji (kraj - 15,7%).

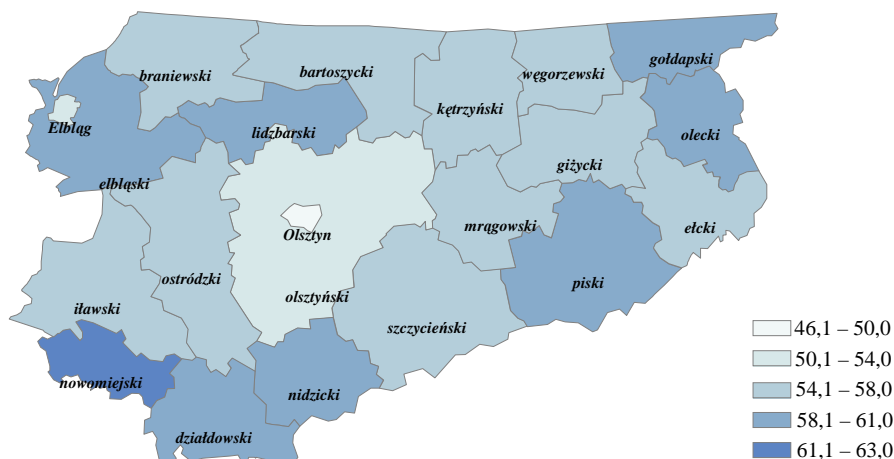
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS BDR

Struktura wieku ludności w 2006 r. w poszczególnych powiatach wykazuje stosunkowo niewielkie różnicowanie.

Współczynnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym) systematycznie zmniejsza się. W 2006 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło w województwie 55 osób w wieku nieprodukcyjnym (średnio w kraju – 56), w 1999 r. – 68 osób. Wskaźnik ten w 2006 r. był różny w populacjach miast i wsi (51 i 61). Niższy wskaźnik obciążenia demograficznego świadczy o wyższym przyroście ludności w wieku produkcyjnym (wyż demograficzny z lat 80-tych wszedł w wiek produkcyjny).

Rycina nr 44

Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2006 r.

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006. Urząd Statystyczny w Olsztynie.

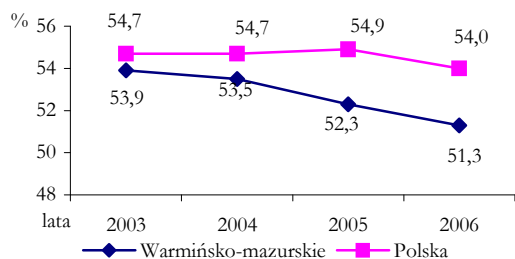
Rynek pracy

Zbiorowość aktywnych zawodowo wg BAEL w 2006 r. liczyła 605 tys. osób (przeciętna roczna). Wśród nich 509 tys. osób pracowało, a 97 tys. osób poszukiwało pracy jako osoby bezrobotne.

Liczebność populacji biernych zawodowo (z racji wieku lub nie spełniania warunków do uznania ich za bezrobotnych) wyniosła 573 tys. osób - 48,7% populacji (średnio w kraju – 46,0%), z tego: z powodu choroby, niepełnosprawności 119 tys. osób – 20,8 % ogółu biernych zawodowo i 10,1 % ludności ogółem w wieku powyżej 15 lat.

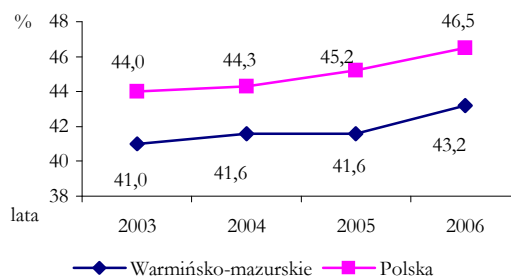
Rycina nr 45

Wskaźniki aktywności zawodowej ludności mierzonej metodą BAEL w województwie i kraju (przeciętne roczne)

Rycina nr 46

Wskaźnik zatrudnienia mierzony metodą BAEL w województwie i kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Aktywność zawodowa ludności w województwie podobnie jak w kraju systematycznie spada. Jednak tempo spadku aktywności w województwie jest wyższe niż w kraju.

Poziom aktywności zawodowej ludności nadal jest niski, ale województwo poprawiło lokatę w odniesieniu do 2005 r. o 2 pozycje, zajmując 14. miejsce. W 2006 r. gorsze wskaźniki odnotowano w województwie zachodniopomorskim i śląskim. Rozpiętość między średnim wskaźnikiem aktywności zawodowej w kraju i w województwie zwiększyła się jednak z 1,4 punktu procentowego w 2001 r. i 0,8 punktu procentowego w 2003 r. do 2,7 punktu w 2006 r.

Wskaźnik zatrudnienia poprawił się o 1,6 punktu procentowego i w 2006 r. wyniósł 43,2% (średnia dla UE27 – 52,8%, dla Polski – 46,5% – 15. lokata w kraju).

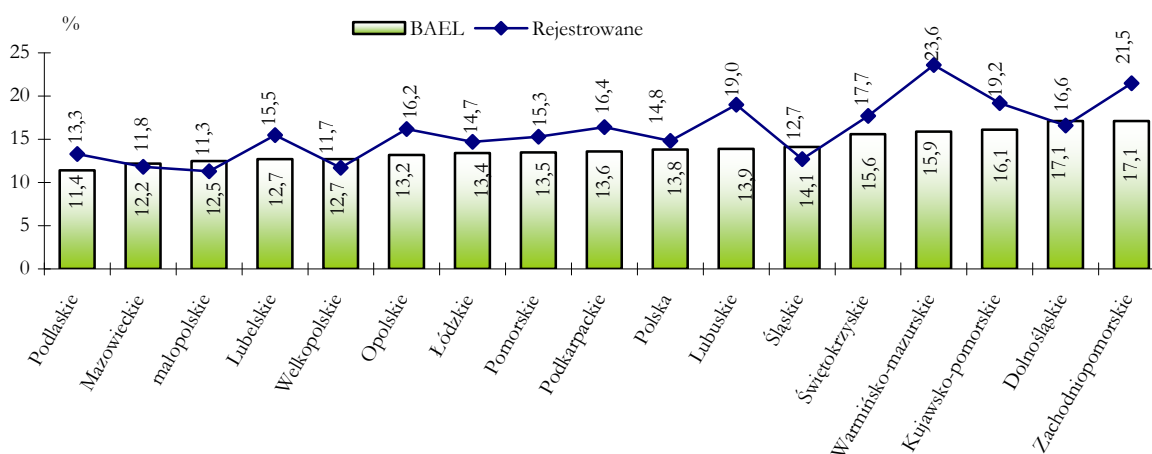
Wciąż zdecydowanie częściej bez pracy pozostawały kobiety (wskaźnik zatrudnienia - 36,0%, dla mężczyzn – 51,3%). Na obszarach wiejskich nadal sytuacja na rynku pracy była trudniejsza. W miastach pracowało 45,3% ludności, na wsi – 39,6%.

Stopa bezrobocia mierzona metodą BAEL w 2006 r. wyniosła 15,9% (kraj - 13,8%), co uplasowało województwo na 13. lokacie w kraju. Stopa bezrobocia wg BAEL w 2006 r. w miastach województwa wyniosła 13,6% (kraj - 14,4%, 6 lokata), na wsi - 20,0% (kraj - 12,9%, 15. lokata przed zachodniopomorskim).

Poziom bezrobocia rejestrowanego i mierzony metodą BAEL⁶ różni się. Najwyższa różnica dotyczy województwa warmińsko-mazurskiego. Świadczy to o wyższej niż w innych województwach aktywności osób w poszukiwaniu pracy. W 2006 r. stopa bezrobocia wg BAEL była o 7,7 punktu niższa od stopy bezrobocia rejestrowanego (kraj - o 1,1 punktu), natomiast w województwie śląskim wyższa o 1,4 punktu, małopolskim - o 1,2 punktu.

Rycina nr 47

Stopa bezrobocia wg BAEL i rejestrowanego wg województw w 2006 r.

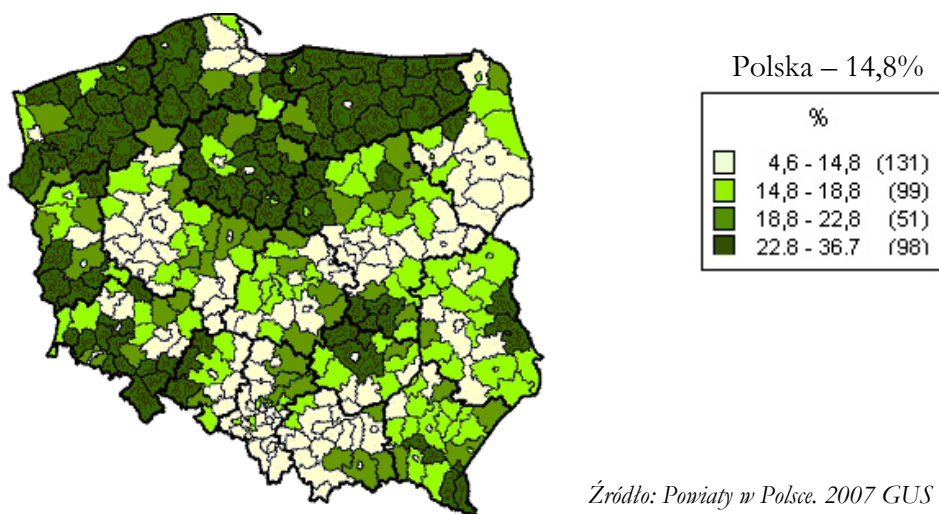

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Na koniec 2006 r. stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 23,6%, tj. o 8,8 punktu procentowego więcej niż średnio w kraju.

Rycina nr 48

Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2006 r. (stan na 31 XII)

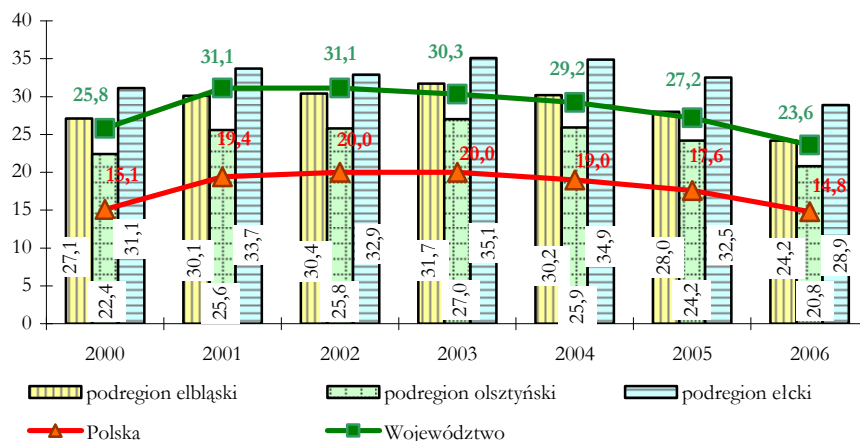

Źródło: Powiaty w Polsce. 2007 GUS

⁶ Przy mierzeniu poziomu bezrobocia metodą BAEL, do osób bezrobotnych nie wlicza się osób poszukujących pracy.

Rycina nr 49

Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie na tle kraju i podregionów

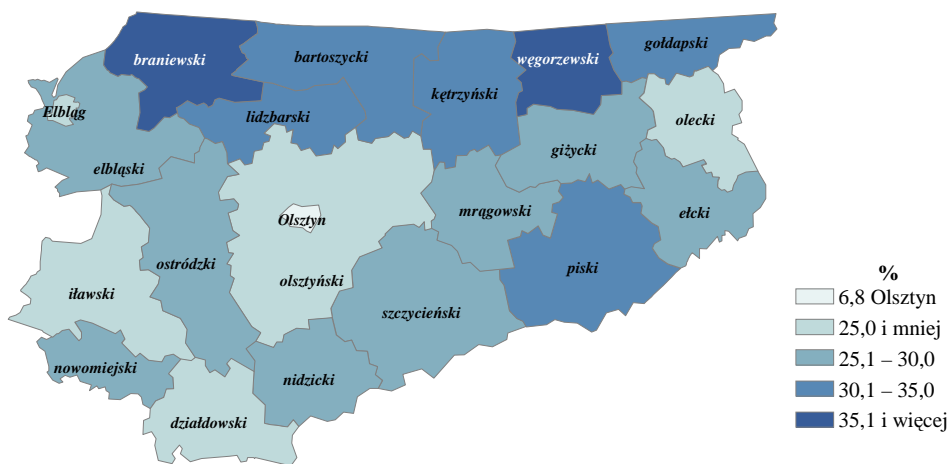
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDR

Stopa bezrobocia rejestrowanego jest zdecydowanie wyższa we wszystkich trzech podregionach województwa niż w kraju.

W poszczególnych powiatach województwa warmińsko-mazurskiego stopa bezrobocia rejestrowanego jest zróżnicowana. Oprócz miasta Olsztyn, miasta Elbląg i powiatu iławskiego, stopa bezrobocia rejestrowanego jest wyższa od średniej w województwie. Najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach w braniewskim – 36,7% i węgorzewskim – 35,8%, najniższą w mieście Olsztyn – 6,8%. W m. Elbląg stopa bezrobocia spadła do 17,9 % (w 2005 r. 21,2%).

Rycina nr 50

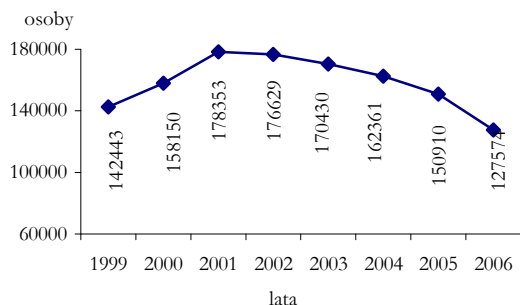
Stopa bezrobocia w powiatach województwa (stan na 31 XII)

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s. 32

W województwie w 2006 r. mimo znacznej poprawy na rynku pracy w dalszym ciągu w dużo wyższej skali niż średnio w kraju utrzymywały się problemy na rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych (wg stanu na koniec roku) od 2001 r. wykazuje tendencje spadkowe z 178,4 tys. osób do 126,7 tys. osób w 2006 r.

Rycina nr 51
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych
w województwie w latach (stan na koniec roku)

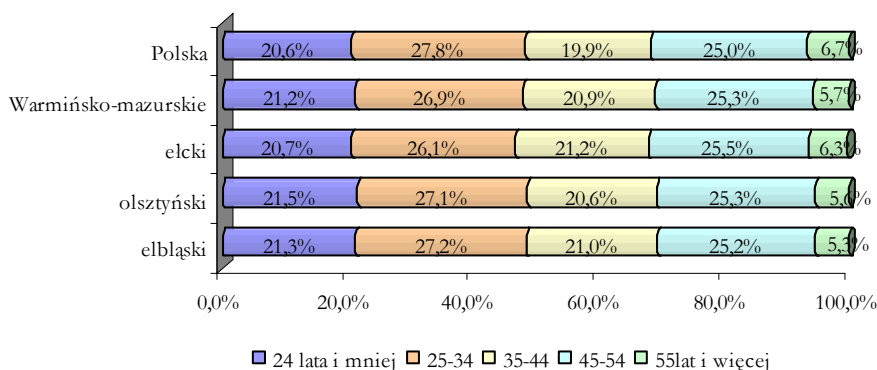
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w 2006 r. w stosunku do 1999 r. zmniejszyła się o 10,4 % (kraj – o 1,7%). Natomiast w końcu grudnia 2006 r. w odniesieniu do 2005 r. zaobserwowano spadek bezrobocia w regionie zbliżony do średniego w Polsce – ponad 15%.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Terytorialne rozmieszczenie bezrobotnych było zróżnicowane. Najwięcej tych osób na koniec 2006 r. odnotowano w powiecie ostródzkim (10,7 tys.), w powiecie olsztyńskim (9,1 tys.) oraz w mieście Elblągu (8,2 tys.), najmniej natomiast w powiecie węgorzewskim (3,1 tys.) i nidzickim (2,9 tys. osób).

Analiza bezrobotnych wskazuje na spadek bezrobocia w wśród ludzi młodych, ale duży wzrost wśród ludzi w wieku niemobilnym (45-59/64 lata).

Rycina nr 52
Struktura bezrobotnych w podregionach, województwie i kraju wg wieku w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDR

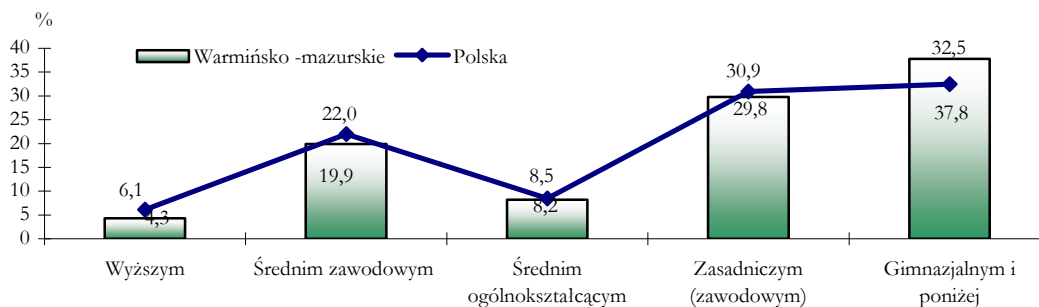
W przekroju terytorialnym największe bezrobocie wśród ludzi młodych w wieku do 24 lat w 2006 r. wystąpiło w powiecie iławskim (26,9% osób bezrobotnych) nidzickim (26,3%), i szczycieńskim (24,7%). W miastach na prawach powiatu (Olsztyn, Elbląg) w 2006 r. wystąpiło wysokie, w porównaniu do powiatów ziemskich, bezrobocie w przedziale wiekowym 45-54 lata (ponad 30% ogólnej liczby bezrobotnych w danym mieście), natomiast Olsztyn posiada najniższą liczbę bezrobotnych wśród osób poniżej 25 roku życia - 14,4% (województwo – 21,2%, kraj – 20,6%) i najwyższą wśród osób powyżej 55 lat i więcej - 10,4% (województwo - 5,7%, kraj – 6,7%).

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych przeważają osoby o niskim poziomie wykształcenia z malejącą tendencją. W 2006 r. w województwie, podobnie jak w kraju, największą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (w 1999 r. – 40,2%, w 2006 r. - 38,3%; odpowiednio kraj - 33,1%, 32,5%) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (w 1999 r. - 35,4%, 2006r - 32,3%; odpowiednio kraj - 38,2%, 30,9%). Najniższe

bezrobocie było wśród osób z wykształceniem wyższym (4,3% w województwie i 6,1% w kraju) i średnim ogólnokształcącym (8,1% w województwie i 8,4% w kraju). Niemniej należy podkreślić fakt, że analiza zmian poziomu bezrobocia w latach 1999-2006 w województwie wskazuje, iż najszybciej bezrobocie wzrastało wśród osób z wykształceniem wyższym (o 186,3%, kraj - 195,0%). W 2006 r. w stosunku do 2005 r. najwyższy spadek bezrobocia zanotowano wśród bezrobotnych w grupie osób z wykształceniem zawodowym – spadek o 20%.

Rycina nr 53

Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w województwie i kraju w 2006 r.

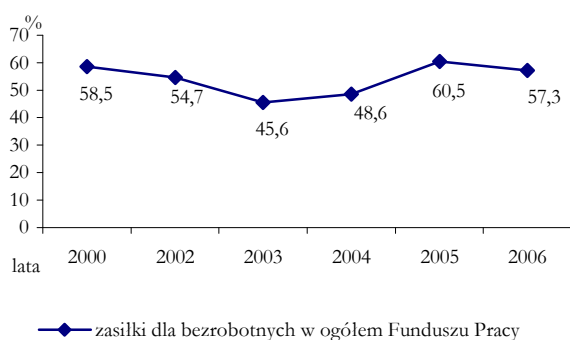
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: GUS BDR

Wśród bezrobotnych rośnie udział mieszkańców wsi. Stanowili oni 50,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (w 2000 r. - 48,1%). Obniża się udział bezrobotnych z prawem do zasiłków: w 2006 r. - 17,8% i w 2000 r. 22,7%. Bez pracy przez ponad 24 miesiące pozostawało 32% bezrobotnych. W 2006 r. bezrobotni niepełnosprawni stanowili 3,8 tys. osób tj. 3,0 % ogółu bezrobotnych.

Od 2003 r. zmniejsza się wysokość Funduszu Pracy. W 2006 r. województwo dysponowało na zasiłki dla bezrobotnych kwotą 198,2 tys. zł, tj. o 9,3% mniej niż w 2005 r. i o 26,2% niż w 2002 r.

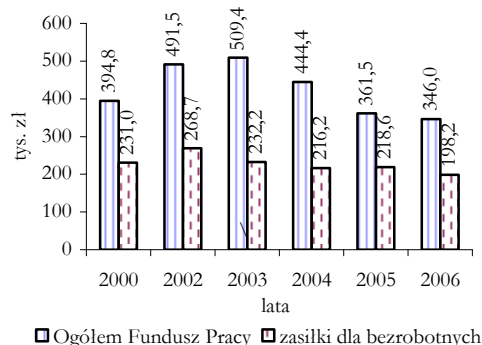
Rycina nr 54

Udział zasiłków dla bezrobotnych w Funduszu Pracy

Rycina nr 55

Fundusz Pracy i wysokość wypłaty zasiłków dla bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Przeciętne roczne wyniki badań BAEL dla ludności w wieku 15 lat i więcej wskazują na dalszą poprawę sytuacji na rynku pracy województwa. Zmniejszyła się liczba bezrobotnych oraz natężenie bezrobocia mierzone stopą bezrobocia, a wzrosła liczba pracujących.

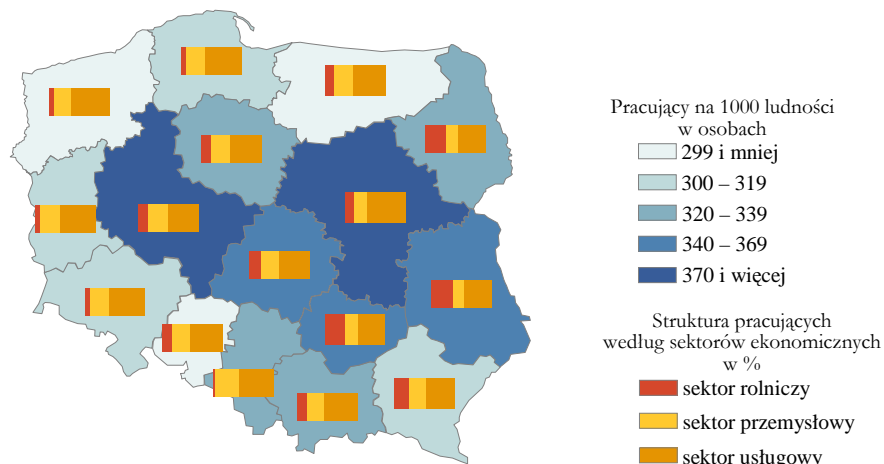
Liczba pracujących w gospodarce narodowej (wg faktycznego miejsca pracy) na koniec 2006 r. wyniosła 406,1 tys. osób (wzrost w stosunku do 2005 r. o 2,3 %, kraj - o 2,6 %), co nadal

utrzymuje województwo na 13. miejscu w kraju za opolskim, lubuskim i podlaskim. Z ogólnej liczby pracujących 72,5% pracowało w sektorze prywatnym.

Wskaźnik liczby pracujących w przeliczeniu na 10 tys. ludności na koniec 2006 r. wyniósł 284,6 osób (kraj – 338,5 osób) – 16. lokata w kraju.

Rycina nr 56

Pracujący w gospodarce narodowej wg województw w 2006 r. (stan w dniu 31 XII)

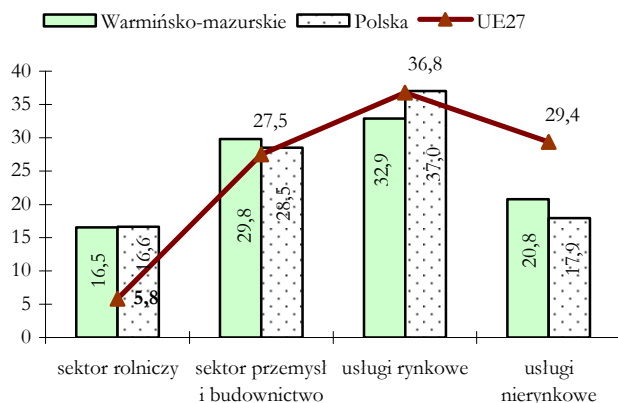

Źródło: *Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006*, Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.29.

Liczba pracujących w gospodarce narodowej (według siedziby jednostki macierzystej) w województwie na koniec 2006 r. wyniosła 382,6 tys. osób. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (74,3%). Właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin stanowili 25,2%.

Rycina nr 57

Struktura pracujących w UE 27, kraju i województwie w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

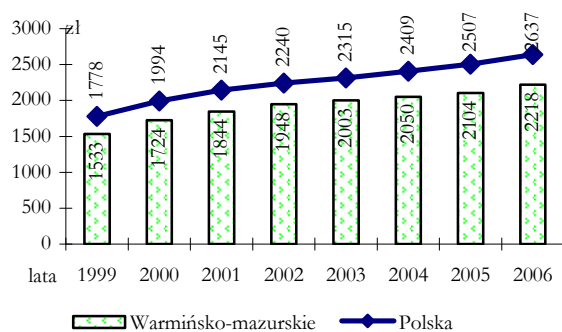
Struktura pracujących w gospodarce narodowej nieznacznie różniła się od średniej krajowej. Zbliżony był udział pracujących w sektorze rolniczym i przemysłowym, natomiast w usługach rynkowych był niższy niż w kraju, a w nierynkowych - wyższy. W porównaniu do 1999 r. wzrósł udział pracujących głównie w usługach rynkowych o 2,3 punktu (kraj – 7,0 punktu) i usługach nierynkowych o 3,6 punktu (kraj – 3,1 punktu), przy wydatnym obniżeniu w rolnictwie o 8,4 punktu (kraj - o 11,0 punktu). W 2006 r. udział pracujących w sektorze rolniczym UE-27 był trzykrotnie wyższy niż w województwie i kraju, natomiast udział sektora usług nierynkowych wyższy niż w kraju o 11,5 punktu, województwie 8,6 punktu.

W 2006 r. w sektorze rolniczym przewaga pracujących wystąpiła w powiecie węgorzewskim, nowomiejskim elbląskim i braniewskim. W sektorze przemysłowym najwięcej osób pracowało w powiecie iławskim, olsztyńskim i działdowskim. Sektor usług rynkowych dominował w Olsztynie i w Elblągu oraz powiatach bartoszyckim i giżyckim, usług nierynkowych w powiecie węgorzewskim i braniewskim.

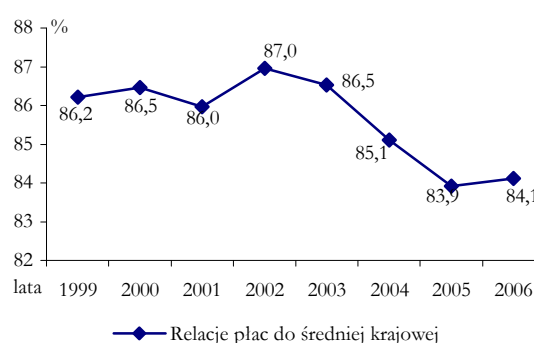
Utrzymało się zróżnicowanie w poziomie zatrudnienia w zależności od poziomu wykształcenia. Poprawiły się wskaźniki zatrudnienia w grupie osób z wykształceniem wyższym - wzrost do 77,7% (2005 r. – 75,4%), policealnym i średnim zawodowym - 59,6% (2005 r. – 55,9%).

Poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach (bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób) był w województwie znacznie niższy niż w kraju. Relacja przeciętnej płacy w województwie w stosunku do średniej krajowej w latach 1999-2002 kształtowała się w granicach 86-87%, od 2002 r. systematycznie spada. W 2006 r. wyniosła 84,1% wobec 83,9% w 2005 r. W 2006 r. przeciętne wynagrodzenie w województwie wzrosło do 2218 zł i było wyższe w stosunku do roku poprzedniego o 5,4% (kraj - 5,2%), a w odniesieniu do 1999 r. wzrost ten wyniósł 44,7% (kraj - 48,3%).

Rycina nr 58
Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie i kraju (bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób)

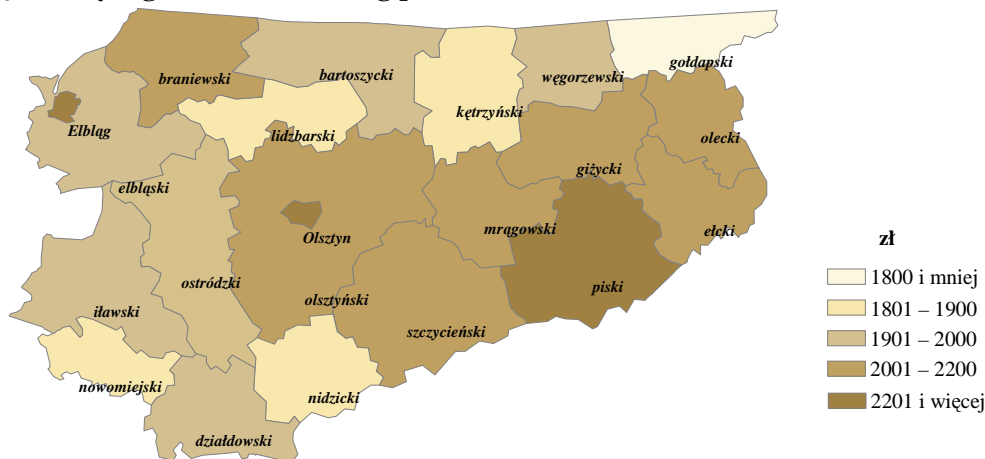
Rycina nr 59
Relacje przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie do średniej krajowej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS BDR

W przekroju terytorialnym województwa poziom i wzrost przeciętnej płacy był zróżnicowany. Wyższy przyrost od przeciętnego wynagrodzenia brutto (bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób) w województwie w 2006 r. w odniesieniu do 1999 r. odnotowano w pięciu powiatach ziemskich województwa: braniewskim (56,2%), piskim (51,6%), szczywieńskim (49,9%), giżyckim (47,6%), lidzbarskim (45,4%) oraz w m. Olsztyn (58,0%). Najniższy przyrost przeciętnego wynagrodzenia był w m. Elbląg (24,1%) i powiatach: kętrzyńskim (37,5%), ilawskim (38,7%), olsztyńskim (38,2%), elckim (38,9%).

Rycina nr 60
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wg powiatów w 2006 r.

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006.. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.36.

Ze szczegółowej analizy rynku pracy wynika konieczność podejmowania dalszych działań na rzecz aktywizacji zatrudnienia, w tym szczególnie w zakresie rozszerzenia poziomu kwalifikacji celem zwiększenia mobilności zatrudnionych. Zadaniem ważnym jest pozyskiwanie specjalistów o wysokich kwalifikacjach, jak również przeciwdziałanie odpływowi z rynku pracy ludzi tu mieszkających, zwłaszcza o wysokich kwalifikacjach, warunkujących podniesienie poziomu konkurencyjności regionu, innowacyjność, wprowadzenie nowych technologii.

Ochrona środowiska, infrastruktura

Ochrona środowiska

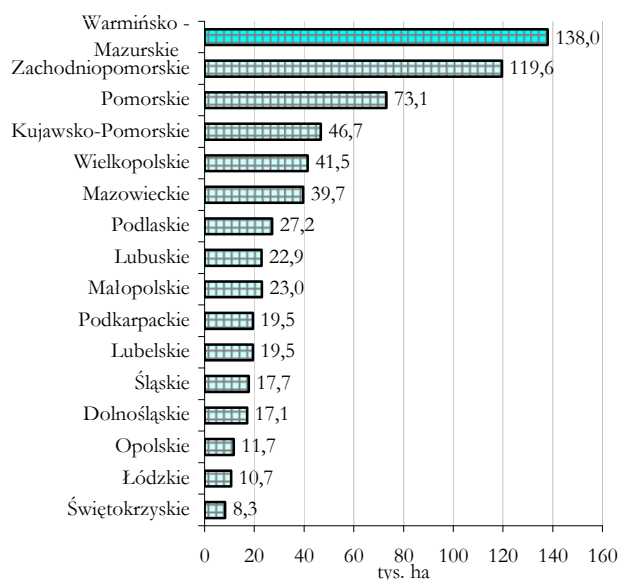
W zakresie ochrony środowiska działania są skierowane na ochronę ziemi i gleb, ochronę wód i powietrza

Warmińsko – mazurskie ma najwięcej gruntów pod wodami – 138 tys. ha tj. 5,7 % (średnio w kraju 2,0%), najmniej - świętokrzyskie 8,3 tys. ha.

Rycina nr 61

Grunty pod wodami wg województw w 2006 r.

(powierzchnia geodezyjna)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Ochrona środowiska 2007, GUS

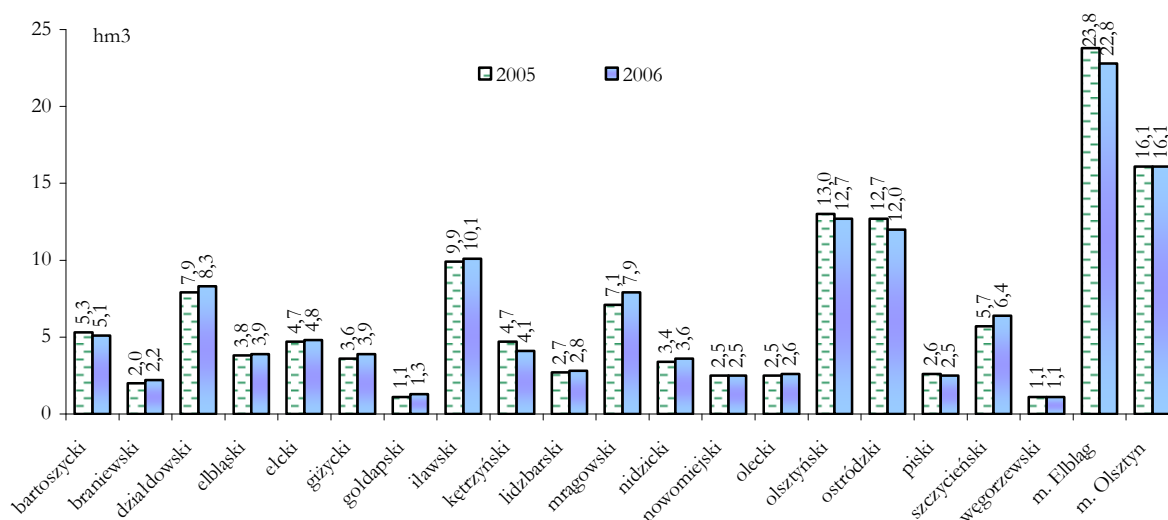
Pobór wód na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2006 r. wyniósł 136,8 hm³ wobec 146,2 hm³ w 1999 r., tj. mniej o 6,4% i 1,8% więcej w porównaniu do 2005 r.

Województwo dysponuje dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, składających się z licznych jezior, oczek wodnych, rzek, kanałów oraz części Zalewu Wiślanego.

Pobór wody na 1 km² w województwie w porównaniu z innymi województwami jest niski - 5,7 dam³ na 1 km² (kraj - 37,8 dam³/1km² - 15. miejsce). Najwyższy pobór wody mierzony w 1 km²/dam³ utrzymuje się w województwie świętokrzyskim (103,0), najniższy w województwie podlaskim (4,6).

Pobór wody na cele eksploatacji sieci wodociągowej w 2006 r. utrzymywał się na poziomie 2005 r. i wyniósł 71,2 hm³, ale mniej o 8,1% niż w 1999 r. Zużycie wody na cele produkcyjne z ujęć własnych spadło w porównaniu do 1999 r. o 36,7%, natomiast nastąpił wzrost zużycia wody do celów rolniczych o 68,6%.

Rycina nr 62
Pobór wody ogółem w powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Ochrona środowiska 2007 GUS

Najwyższe zużycie wody odnotowano w podregionie elbląskim – 56,5 hm³ w tym w Elblągu 20,8 hm³ z tego 66,8 % na potrzeby przemysłu. W podregionie olsztyńskim zużyto 52 hm³ wody w tym w Olsztynie 13,7 hm³ i podregionie elckim 13,6 hm³ w tym w Elku 4,2 hm³.

W województwie zmniejsza się ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi.

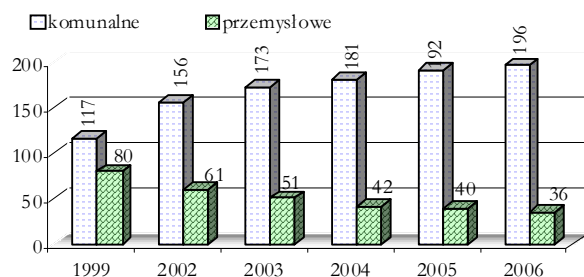
W 2006 r. było 66,3 hm³ ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi w województwie, z tego wymagających oczyszczenia 50,7 hm³ – tj. 76,5%. Siecią kanalizacyjną odprowadzanych było 72,1% ścieków. W podregionie elbląskim wytworzono 36,5% ścieków - oczyszczonych 97,0%, olsztyńskim 46,7% - oczyszczonych 97,3%, elckim 16,8% - oczyszczonych 99,0%.

W układzie powiatów najwięcej ścieków wytworzono w m. Olsztyn 10,1 hm³, tj. 19,7% ogółem wytworzonych ścieków w województwie - w 100% oczyszczone.

Systematycznie wzrasta liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Średnio w 2006 r. w województwie 70,2% (kraj - 61,4%) ludności korzystało z oczyszczalni ścieków, wobec 61,7% w 1999 r. (kraj - 51,1%) i 69,9% w 2005 r. (kraj - 60,2%).

Najniższy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków zanotowano w powiecie nowomiejskim (36%) i elbląskim (38,4%).

Rycina nr 63
Oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych w województwie

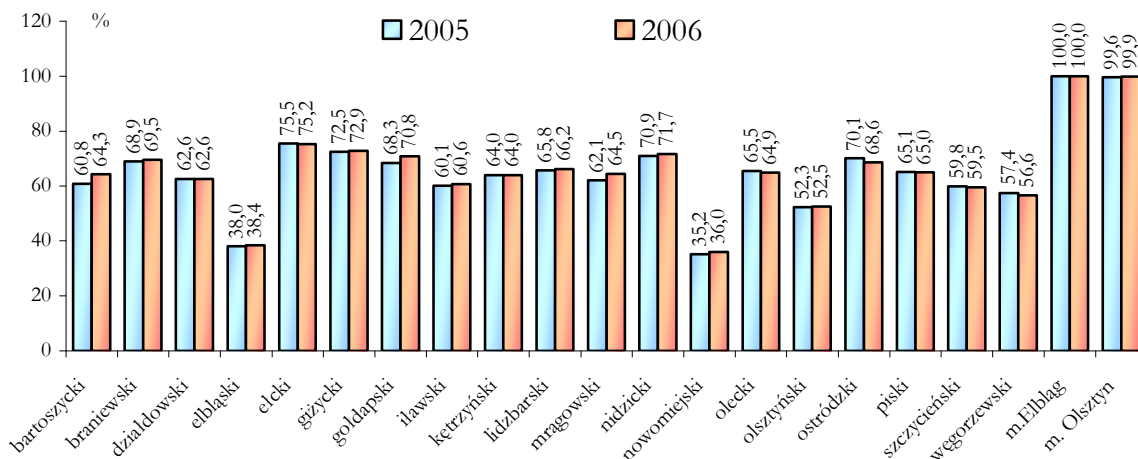
Czystość środowiska przyrodniczego należy do najmocniejszych stron regionu.

Ogółem w województwie w 2006 r. działało 36 oczyszczalni przemysłowych i 196 komunalnych oczyszczalni ścieków.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji US w Olsztynie

Rycina nr 64

Udział ludności, korzystającej z oczyszczalni ścieków w powiatach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Najwyższy wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2006 r. wobec roku poprzedniego odnotowano w powiecie bartoszyckim (o 3,5 punktu), goldapskim (o 2,5 punktu) i mrągowskim (o 2,4 punktu).

Następuje systematyczna poprawa w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. W województwie w 2006 r. były 41 zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (w 2000 r. – 49 zakładów). W 2006 r. zanieczyszczenia pyłowe wynosiły 1,6 tys. ton – 1 lokata w kraju (wobec 2,5 tys. ton w 2000 r.) (w tym ze spalania paliw 1,5 tys. ton, wobec 2,3 tys. ton w 2000 r.), gazowe 1409,4 tys. ton (wobec 1531,2 tys. ton w 2000 r.) (w tym dwutlenek węgla 1399,9 tys. ton, wobec 1516 tys. ton w 2000 r.). W powiatach: goldapskim, nowomiejskim i olsztyńskim nie zanotowano emisji zanieczyszczeń powietrza.

Liczba zakładów wytwarzających odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wzrosła z 49 w 2000 r. do 66 zakładów w 2006 r. Odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wytworzone w ciągu 2006 r. wyniosły 753,2 tys. ton, tj. wzrost w stosunku do 2000 r. o 63,9%. Odpady wytworzone w zakładach poddane odzyskowi w 2006 r. stanowiły 86,1% (2005 r. – 89,5%, 2000 r. – 75%).

Rycina nr 65

Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone na 1 km² powierzchni ogólnej wg województw w 2006 r.

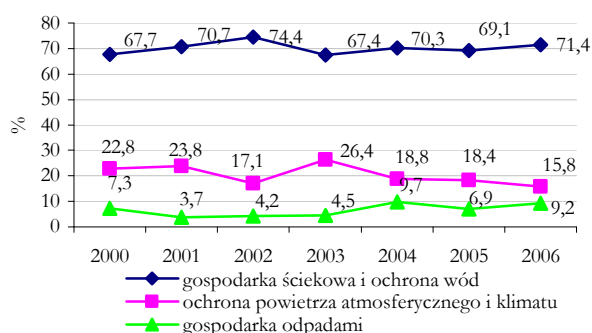
Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006 r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, Olsztyn 2007, s.50

Od 2003 r. dane dotyczące odpadów są nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę klasyfikacji odpadów zgodnie z Europejskim Katalogiem Odpadów. Odpady komunalne zebrane w ciągu roku w województwie przez zakłady oczyszczania w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły w 2006 r. 235 kg, wobec 219 kg w 2005 r.

Poziom nakładów na inwestycje chroniące środowisko w województwie jest najniższy w kraju. Najwięcej w 2006 r. zainwestowano w województwie śląskim 1153,0 mln zł.

Na ochronę środowiska w latach 1999-2006 w województwie wydankowano 999,9 mln zł. W 2006 r. nakłady ogółem wyniosły 145,5 mln zł (wzrost o 10,3% w porównaniu do 1999 r.), tj. 2,1% nakładów ogółem w kraju na ochronę środowiska, z tego na gospodarkę ściekową i ochronę wód 103,9 mln zł, ochronę powietrza i klimatu 23,0 mln zł i gospodarkę odpadami 11,7 mln zł.

Rycina nr 66
Struktura wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania w województwie

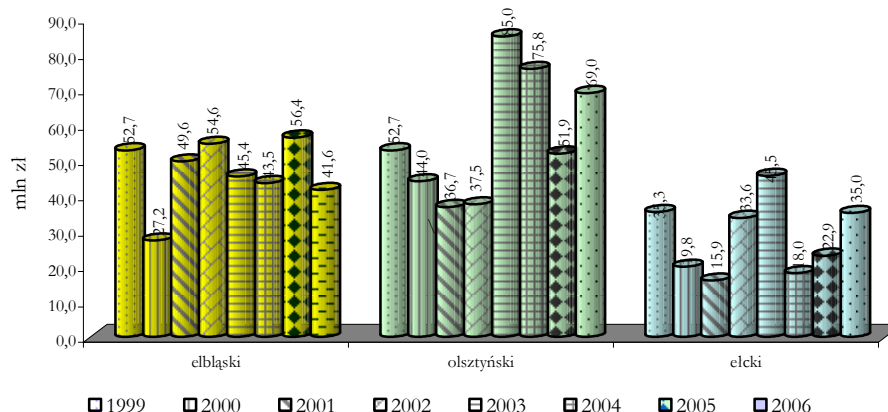

W strukturze inwestowania na ochronę środowiska wg głównych kierunków wydatkowania w latach 1999-2006 odnotowano wzrost udziału nakładów na gospodarkę ściekową i ochronę wód o 3,7 punktu do 71,4% oraz na gospodarkę odpadami o 1,9 punktu do 9,2%. Natomiast mniej o 7 punktów wydatkowano na ochronę powietrza.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji US w Olsztynie

Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska w 2006 r. w podregionie olsztyńskim wyniosły ponad 47% ogółu wydatków w województwie, w elbląskim 28,6% (w 2005 r. 43%), w elckim 24,1 % (w 2005 r. - 17,5%).

Rycina nr 67
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w podregionach

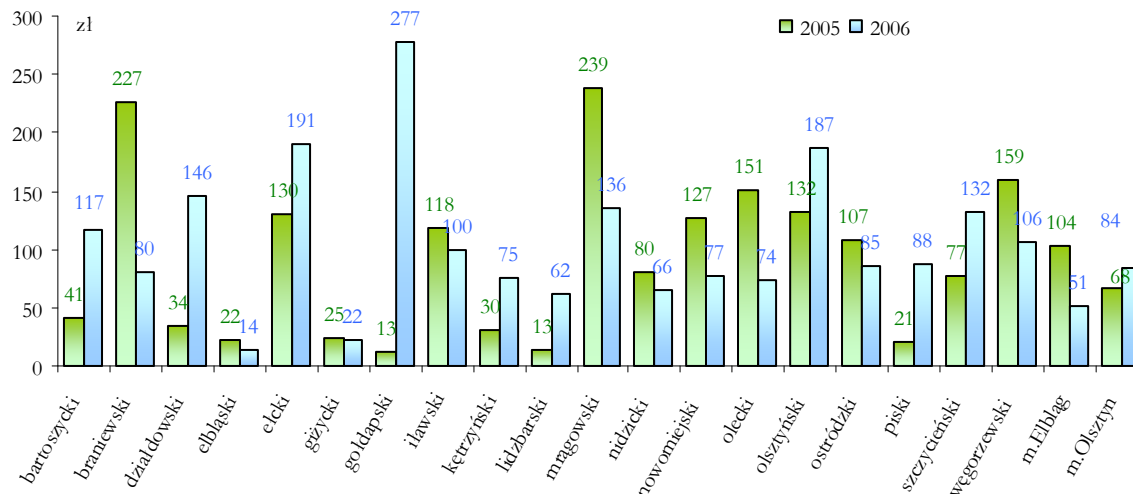
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji US Olsztyn

Najwięcej wydano na środki trwale służące ochronie środowiska w 2006 r. w powiecie olsztyńskim - 21,3 mln zł – 14,6% ogółu nakładów na ochronę środowiska w województwie, najmniej w powiecie elbląskim – 814,8 tys. zł (spadek o 35,7% w porównaniu do 2005 r.).

Poziom inwestycji na ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1999-2006 systematycznie wzrastał (za wyjątkiem 2004 r.). W 2006 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 102 zł (2005 r. - 92 zł), a w kraju 180 zł (2005 r. - 157 zł).

Rycina nr 68

Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca wg powiatów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Reasumując, sytuacja w zakresie ochrony środowiska w województwie na tle innych regionów kraju przedstawia się na ogół korzystnie.

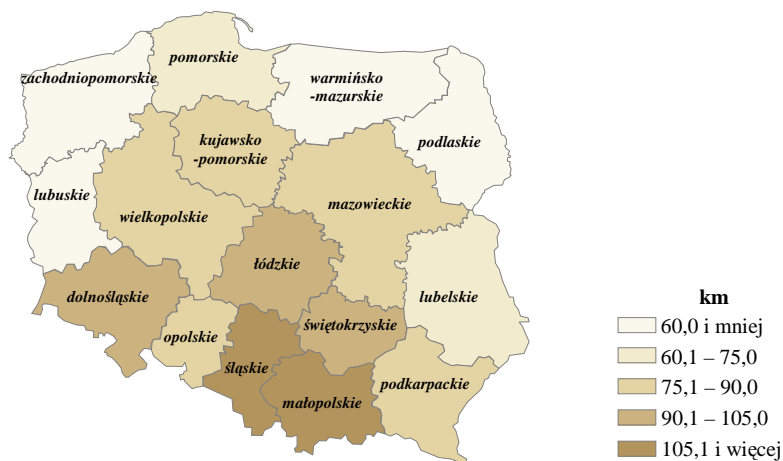
Infrastruktura - Transport i komunikacja

Wewnętrzna spójność transportowa województwa oraz jego dostępność ograniczane są złym stanem technicznym dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych oraz obiektów inżynierskich.

Ogólna sieć dróg publicznych o nawierzchni twardej w województwie wyniosła w 2006 r. 12230,6 km, co stanowiło 4,8% całości dróg w kraju. Gęstość dróg w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej była najniższa w kraju – 50,6 km (w kraju – 81,7 km), w 1999 r. wynosiła ona 50,3 km, zaś w 2005 r. 51,1 km. Zachodzące na przestrzeni lat zmiany w długości dróg o nawierzchni twardej wynikają ze zmian klasyfikacji dróg.

Rycina nr 69

Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km² powierzchni wg województw w 2006 r.

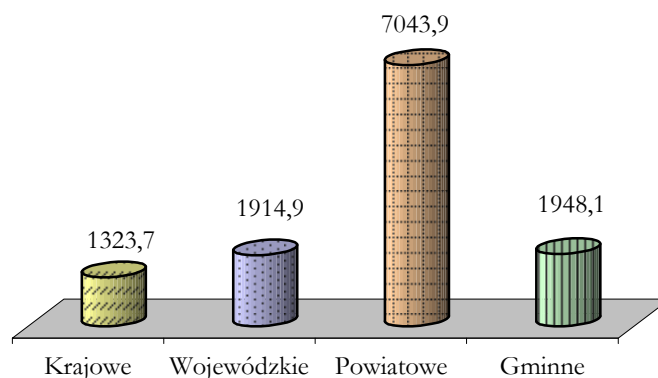

Źródło: Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006 r. Urząd Statystyczny w Olsztynie 2007, s.59

Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 93% długości dróg o nawierzchni twardej (kraj - 89,7%). W sieci dróg publicznych tylko 35 km, tj. 0,3% ogólnej liczby dróg stanowiły drogi dwujezdniowe (kraj - 1,6%). Większość dróg w województwie stanowiły drogi powiatowe – ok. 57,6%.

Rycina nr 70

Drogi publiczne o twardej nawierzchni w województwie w 2006 r. (km)

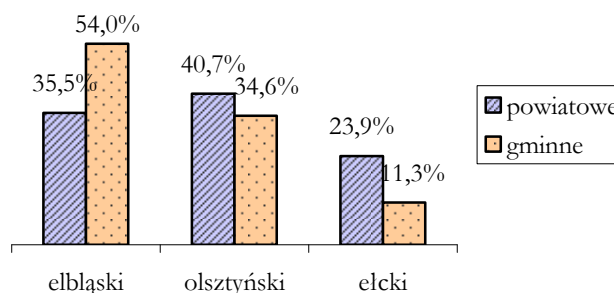

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Największy udział w sieci dróg o twardej nawierzchni w województwie miał podregion elbląski – 39,5%, gdzie większość z nich stanowiły drogi gminne. W podregionie olsztyńskim było 39,4% ogółu dróg o twardej nawierzchni, w większości powiatowych. Najmniejszy udział w sieci dróg o twardej nawierzchni miał podregion elcki – 21,1%, z przewagą dróg powiatowych.

Rycina nr 71

Udział podregionów w drogach publicznych (powiatowe i gminne) o twardej nawierzchni w ogółem dróg w województwie w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Drogi województwa są w większości wąskie i kręte, z drzewami w skrajni, bez utwardzonych poboczy, ze zdewastowaną nawierzchnią. Zły stan dróg w województwie jest jednym z powodów bardzo złej sytuacji pod względem bezpieczeństwa ruchu drogowego. W odniesieniu do 2005 r. spadła zarówno liczba wypadków drogowych (z 1936 do 1645, tj. o 15%), jak i ofiar śmiertelnych w wypadkach (z 279 do 248, tj. o 11%). Jednak wskaźnik liczby ofiar śmiertelnych w przeliczeniu na 100 tys. ludności daje wynik 17. (kraj – 14.), co oznacza 2. lokatę w kraju, zaś na 100 tys. pojazdów samochodowych zarejestrowanych wynosi 42 (kraj – 29) i plasuje województwo na pierwszym miejscu w kraju.

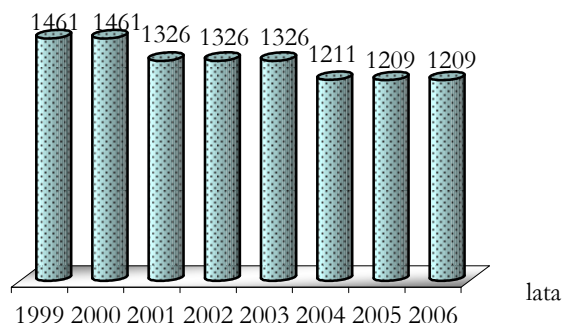
W województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r., nastąpiło odwrócenie sytuacji spadkowej zaobserwowanej w 2005 r. w odniesieniu do liczby pojazdów. Liczba samochodów osobowych wzrosła o 14,6% (w 2005 r. – spadek o 2,6%), autobusów o 7,9% (w 2005 r. – spadek o 9,5%), samochodów ciężarowych o 10,1% (w 2005 r. – spadek o 6,5%), motocykli o 4% (w 2005 r. – spadek o 15,5%). Zarejestrowanych było 431 tys. samochodów osobowych, tj. 302 samochody na 1000 ludności (kraj – 351), co plasuje województwo na przedostatnim miejscu. W przeliczeniu na 1000 ludności zarejestrowanych było 49 samochodów ciężarowych (kraj – 59) i 24 motocykle (kraj – 21).

Pomimo wzrostu liczby autobusów spadły przewozy pasażerów w komunikacji krajowej (o 1,3%). Wzrosły natomiast przewozy pasażerów w komunikacji międzynarodowej (o 20%). Wzrosły również przewozy ładunków transportem samochodowym zarobkowym (o 43%).

We wszystkich województwach Polski Wschodniej sieć kolejowa jest rozwinięta słabiej niż przeciętnie na terenie kraju.

Długość czynnych linii kolejowych wynosząca w 2006 r. 1209 km uplasowała województwo warmińsko-mazurskie na 7. pozycji w kraju. W ostatnich latach długość czynnych linii kolejowych normalnotorowych w województwie spada, co jest rezultatem likwidacji połączeń. W stosunku do 1999 r. zmalała ona o 252 km. Likwidacji uległy linie wąskotorowe. Gęstość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km² w województwie spadła z 6 km w 1999 r. do 5 km w 2005 i 2006 r.

Rycina nr 72
Długość czynnych linii kolejowych normalnotorowych w województwie (km)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Ruch graniczny (osobowy i towarowy) odbywa się przez następujące przejścia graniczne:

- drogowe do Obwodu Kaliningradzkiego: Bezledy – Bagrationowsk, Gronowo – Mamonowo, Goldap – Gusiew, Barciany,
- kolejowe do Obwodu Kaliningradzkiego: Braniewo – Mamonowo, Skandawa – Żeleznodorożnyj, Bartoszyce (Głomno) – Bagrationowsk,
- wodne: Frombork i Elbląg,
- lotnicze: Szymany k/Szczytna. (w 2005 r. na lotnisku było 151 startów krajowych i 152 lądowania oraz 1 start i lądowanie międzynarodowe). Według ULC port nie prowadził w 2006 r. żadnej działalności.

W 2006 r. granicę państwa przez przejścia graniczne województwa warmińsko-mazurskiego przekroczyło 3 732,5 tys. obywateli polskich i cudzoziemców, tj. o 3,6% mniej niż w 2005 r.

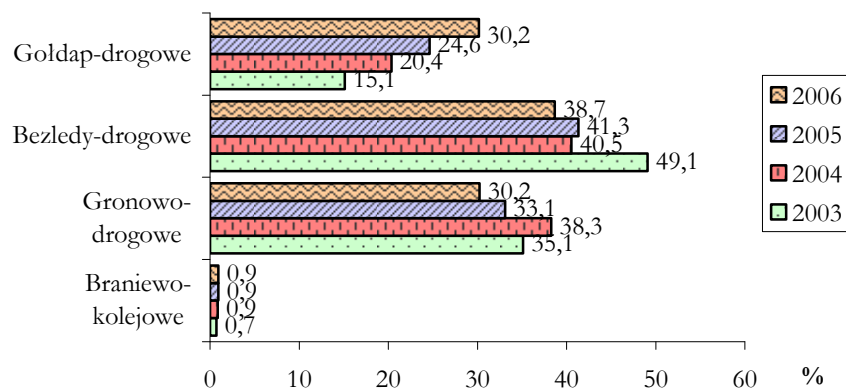
Przekraczających granice w kierunku:

- z Polski zarejestrowano 1862,6 tys. osób,
- do Polski 1869,9 tys. osób.

Wśród przejść granicznych w województwie, największy ruch odbywa się w Bezledach.

Rycina nr 73

Struktura osobowego ruchu granicznego na przejściach granicznych w województwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

W województwie, w rejestrze REGON w sekcji PKD Transport, gospodarka magazynowa i łączność w 2006 r. zarejestrowanych było 7509 podmiotów gospodarczych, w tym 213 spółek handlowych i 355 spółek cywilnych. Liczba podmiotów gospodarczych tej sekcji wzrosła w porównaniu do 2005 r. o 0,4%, natomiast w odniesieniu do 1999 r. spadła o 2,7%.

Liczba pracujących w sekcji PKD Transport, gospodarka magazynowa i łączność na koniec grudnia 2006 r. wyniosła 21869 osób (tj. 3% pracujących w tej sekcji w kraju), z czego 51,3% osób pracowało w sektorze prywatnym. W stosunku do roku ubiegłego nastąpił wzrost pracujących o 2,9%.

Dane statystyczne wskazują, że gęstość dróg w województwie, zwłaszcza we wschodniej części, nadal znacznie odbiega od średniej krajowej. Jest to jednak w dużym stopniu wynikiem warunków fizjograficznych regionu. Znikomy jest odsetek dróg dwujezdniowych. Sytuację pogarsza zły stan techniczny dróg, który przekłada się na bezpieczeństwo podróżnych. Mimo spadku (w stosunku do 2005 r.) liczby wypadków i ofiar śmiertelnych – województwo wciąż zajmuje czołowe miejsca w liczbie ofiar w przeliczeniu na 100 tys. ludności i 100 tys. pojazdów. Z roku na rok skraca się długość linii kolejowych normalnotorowych. W analizowanym okresie znikomą rolę w rozwoju transportu odegrało funkcjonowanie lotniska w Szymanach. Dostępność komunikacyjna jest wciąż podstawową barierą rozwojową województwa.

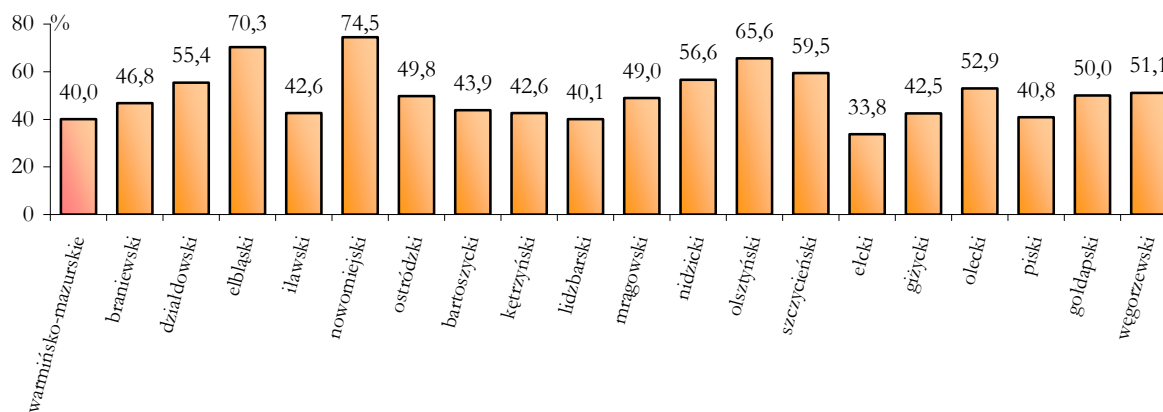
Obszary wiejskie i rolnictwo

Większość terenów wiejskich w województwie, pełni funkcje rolnicze, uzupełniane przez pozostałe formy działalności, w tym funkcje leśne i turystyczno-wypoczynkowe.

Obszary wiejskie zajmowały w 2006 r. 2357,6 tys. ha, tj. 97,5% ogólnej powierzchni województwa, co stanowi najwyższy udział w kraju. Ludność wiejska liczyła na koniec 2006 r. 570,9 mln osób, tj. 40% mieszkańców województwa. Udział ludności mieszkającej na wsi był największy w powiecie nowomiejskim (74,5%) i elbląskim (70,3%), najmniejszy w powiecie elckim (33,8%).

Rycina nr 74

Udział ludności mieszkającej na wsi w ogóle mieszkańców wg powiatów ziemskich w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich należy do najniższych w kraju – 24 osoby/km² (analogiczna jak w woj. zachodniopomorskim), wobec 51 osób w kraju. Wskaźnik zaludnienia poniżej 25 osób na km² dotyczy niemal połowy gmin województwa. Na 1 mieszkańca wsi przypadało średnio 4,13 ha terenów wiejskich, co dało najwyższą lokatę w kraju (kraj - 1,97 ha) i decyduje o znacznie wyższym niż w innych regionach kraju rozproszeniu sieci osadniczej. Przeciętna liczba ludności w jednej miejscowości wiejskiej wyniosła 151 osób (kraj – 278 osób). Niższy wskaźnik wystąpił tylko w województwie pomorskim (124 osoby). Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 62% ogółu ludności wiejskiej (kraj - 61%, 8. lokata).

Sytuacja społeczno-ekonomiczna ludności zamieszkanej na obszarach wiejskich województwa na koniec 2006 r. była gorsza niż w miastach. Przeciętne trwanie życia kobiety mieszkającej na wsi wyniosło 78,8 lat (kraj – 79,9 lat), a mieszkającej w mieście 79,9 lat (kraj – 79,5 lat). Mężczyzna mieszkający na wsi osiąga wiek 69 lat (kraj – 70,6 lat), a mieszkający w mieście 70,8 lat (kraj – 71,2 lat). Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło 61 osób w wieku nieprodukcyjnym (kraj – 63), a w miastach było to 51 osób.

Średnioroczny współczynnik aktywności zawodowej na wsi wyniósł 49,4% i był niższy o 3,1 punktu procentowego niż w miastach, a wskaźnik zatrudnienia – 39,6% (kraj – 47,8) i był niższy o 5,7 punktu niż w mieście (w kraju różnica wyniosła 2 punkty procentowe). Średnioroczna stopa bezrobocia według BAEL wyniosła 19,8% (kraj – 13,0%) i była wyższa niż w miastach o 6,2 punktu procentowego (w kraju – niższa o 1,4 punktu). Zarejestrowani na wsi bezrobotni stanowili ponad połowę bezrobotnych w województwie (50,8%, kraj – 43,5%). W rolnictwie i leśnictwie pracowało, analogicznie jak w kraju, 16,6% ogółu pracujących. Liczba pracujących na 100 ha w rolnictwie wynosiła 6,2 osób (w kraju 13,1 osób).

Również warunki mieszkaniowe na wsi były trudniejsze niż w mieście. Liczba oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców wyniosła 2,1, a w miastach 3,8. Średnio, na osobę przypadało 21,4 m² powierzchni użytkowej mieszkania (kraj – 25,4 m²). Liczba osób przypadających na 1 izbę mieszkalną wyniosła 0,90 (kraj – 0,88), a w mieście – 0,80. Wyposażenie mieszkań na terenach wiejskich w instalacje sanitarne kształtowało się następująco:

- mieszkania wyposażone w gaz z sieci stanowiły tylko 2,5% ogółu mieszkań – 15. lokata w kraju (kraj – 17,9%), a w miastach wskaźnik ten wyniósł 73,4% (kraj – 73,9%),
- w kanalizację (ustęp) wyposażonych było 74,7% mieszkań, tj. o 22,9 punktu procentowego mniej niż w miastach (kraj - o 20,7 punktu), w wodociąg wyposażonych było 90,3% mieszkań, tj. o 9,5 punktu mniej niż w miastach (kraj - o 10,2 punktu),
- w łazienkę wyposażonych było 75,6% mieszkań, tj. o 19,1 punktu mniej niż w miastach (kraj – o 17 punktów),
- w centralne ogrzewanie wyposażonych było 60,7% mieszkań, tj. 27,4 punktu mniej niż w miastach (kraj – o 20,6 punktu).

Z oczyszczalni ścieków korzystało 27,5% ludności (kraj – 22%, 4. lokata). Na 1000 mieszkańców przypadało 166 abonentów radiowych (o 75 mniej niż w miastach) i 163 telewizyjnych (o 71 mniej niż w miastach).

Lesistość w województwie w 2006 r. wyniosła 30,2% (kraj – 28,9%, 6. lokata). Najwyższa lesistość występuje w powiecie szczycieńskim (49,1%), piskim (48,4%), nidzickim (38,3%) i olsztyńskim (37,3%).

Rycina nr 75
Lesistość wg powiatów w 2006 r. (stan w dniu 31 XII)

Źródło: Publikacje US w Olsztynie, <http://www.stat.gov.pl>

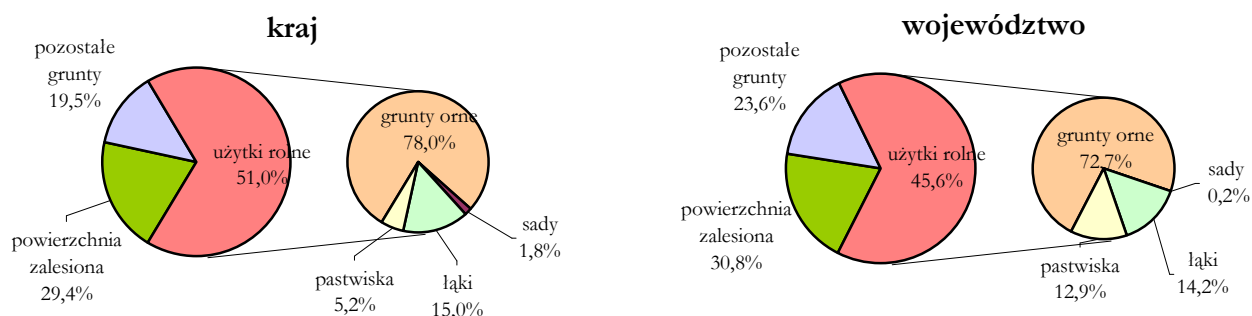
W województwie w 2006 r. użytkowano rolniczo 1101,2 tys. ha, co stanowiło 45,6% jego obszaru (kraj - 51%). W latach 1999-2006 nastąpił spadek powierzchni użytków rolnych w województwie o 15,7%, podczas gdy w kraju o 13,4%.

W województwie najwyższy spadek dotyczył sadów – o 39%, podczas gdy w kraju nastąpił wzrost o 9,7%. Areal gruntów ornych obniżył się o 12,1% (kraj – 11,9%), łąk o 9,7% (kraj – 7,4%) i pastwisk o 34,9% (kraj – 43,2%).

W porównaniu do 1999 r. nie nastąpiły zmiany w strukturze użytków rolnych, ale różni się ona od struktury krajowej. Rolnicy województwa dysponowali w 2006 r. mniejszym udziałem areалу gruntów ornych o 5,3 punktu procentowego, sadów o 1,6 punktu i łąk o 0,8 punktu, wyższym natomiast udziałem areалу pastwisk o 7,7 punktu niż średnio w kraju.

Rycina nr 76

Struktura użytkowania gruntów w kraju i w województwie w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

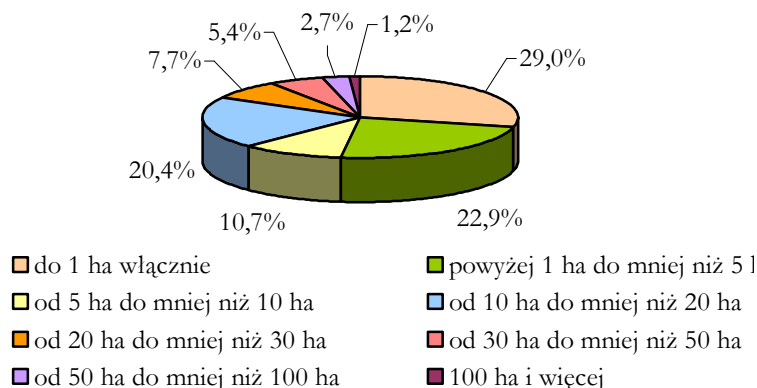
Nakłady inwestycyjne na 1 ha użytków rolnych w 2006 r. wyniosły 189,6 ha (kraj – 185,9 ha, 7. lokata).

Obok znacznego arealu użytków rolnych, korzystnym czynnikiem charakteryzującym rolnictwo w województwie jest struktura wielkościowa gospodarstw. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w województwie była dwukrotnie wyższa niż w kraju (województwo - 19,4 ha, kraj - 8,6 ha).

Największą grupę gospodarstw rolnych stanowiły gospodarstwa o areale do 1 ha – 29,0% (kraj – 30,3%) oraz od 1 ha do 5 ha – 22,9% (kraj – 39,6%). Znaczny udział w ogóle gospodarstw stanowiły również gospodarstwa o wielkości od 10 ha do 20 ha – 20,4% (kraj – 9,5%).

Rycina nr 77

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w województwie w 2006 r.

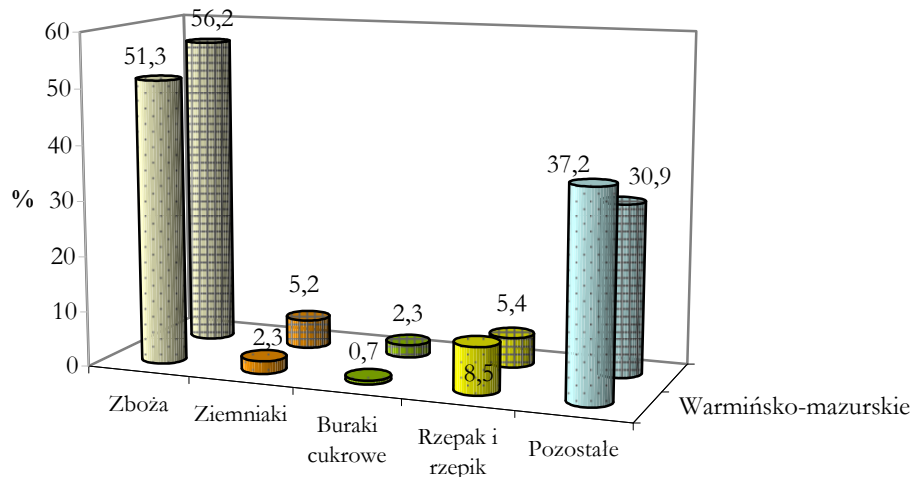

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

W województwie uprawiane były głównie zboża, które stanowiły ponad 51% powierzchni zasiewów, rośliny przemysłowe (głównie rzepak i rzepik – 8,5%). W latach 1999-2006 udział zbóż wahał się w granicach 57%-61,9%, rzepaku: 6,2%-8,3%.

Rycina nr 78

Udział ziemiopłodów w ogólnej powierzchni zasiewów w kraju i w województwie w 2006 r.

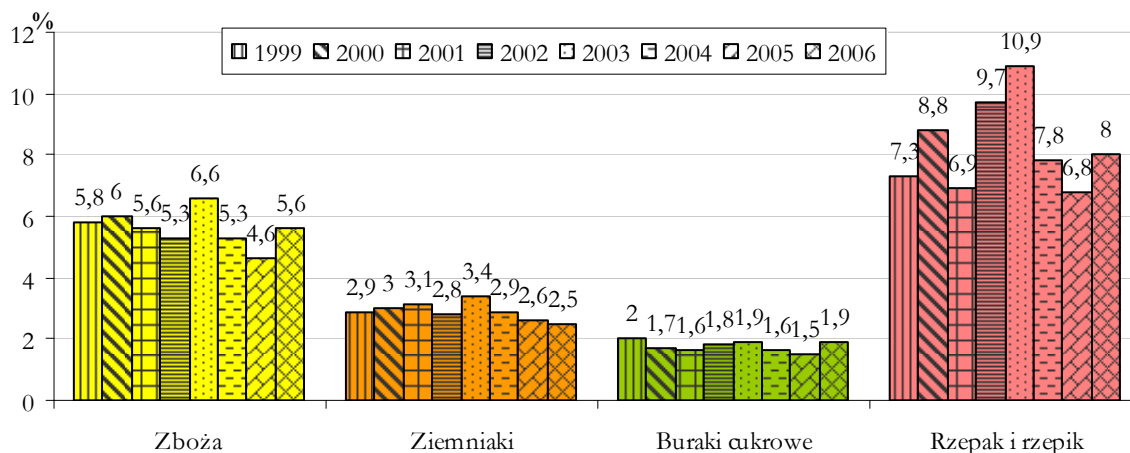
Do pozostałych zalicza się m. in. rośliny strączkowe i motylkowe, len, tytoń, owoce, pozostałe warzywa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

W analizowanym okresie 1999-2006 najwyższy udział w zbiorach krajowych województwo zajmowało w rzepaku i rzepiku.

Rycina nr 79

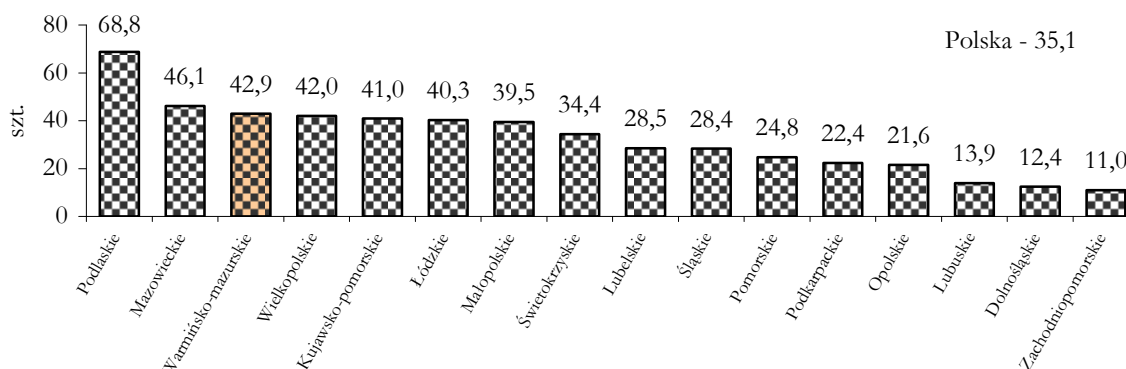
Udział województwa w zbiorach kraju

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

W produkcji zwierzęcej dominuje hodowla bydła, chów trzody chlewnej oraz drobiarstwo, zwłaszcza produkcja indyków. Obsada bydła na 100 ha w województwie wyniosła 42,9 sztuk (3. lokata, kraj – 35,1), a trzody chlewnej 83,6 sztuk (11. lokata – spadek z 7. lokaty w 2005 r., kraj – 118,3). W odniesieniu do 1999 r. zarówno obsada bydła, jak i trzody chlewnej zwiększyły się, odpowiednio o 33,2% i 20,9%.

Rycina nr 80
Obsada bydła wg województw w 2006 r.

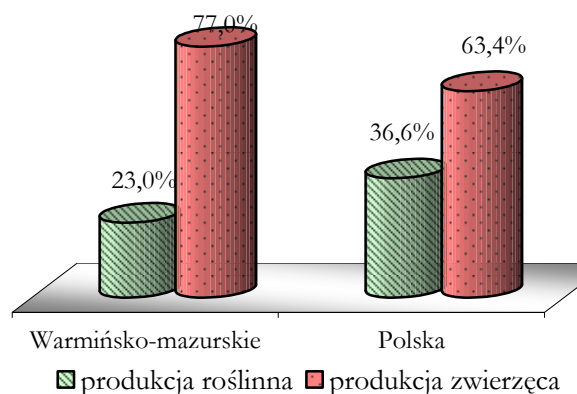
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W zakresie produkcji żywca mięsnego w przeliczeniu na mięso na 1 mieszkańca, województwo uplasowało się na 4. miejscu w kraju (spadek z 2. w 2005 r.) – 159,2 kg (kraj – 101,3 kg), a w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zajęło 7. miejsce (spadek z 5. w 2005 r.) – 224,6 kg (kraj – 242,0 kg). W produkcji mleka na 1 ha użytków rolnych województwo utrzymało 4. lokatę w kraju (844 l, kraj - 729 l). W zakresie drobiu w dużym tempie wzrastała hodowla indyków. Ich stan zwiększył się z 49,9 tys. szt. w 2000 r. do 3,8 mln szt. w 2006 r.

Rolnictwo regionu było słabo wyposażone w środki produkcji. W 2005 r. na 100 ha użytków rolnych przypadało 4,7 ciągnika, o nieco ponad połowę mniej niż średnio w kraju (9,0). Zużycie energii elektrycznej na 1 ha użytków rolnych stanowiło tylko 65% średniej krajowej. W roku gospodarczym 2005/6 w przeliczeniu na 1 ha zużyto 124,4 kg nawozów mineralnych lub chemicznych (kraj – 123,3 kg) oraz 36 kg nawozów wapniowych (kraj – 54,8 kg).

Rolnictwo odgrywa istotną rolę w strukturze gospodarki. Sektor rolnictwa, łowiectwa, leśnictwa i rybactwa wytworzył w 2005 r. 8,5% wartości dodanej brutto (kraj – 4,5%). Wartość produkcji dodanej na pracującego wyniosła 30,5 tys. zł (2. lokata wobec 4. w roku poprzednim, kraj - 16,6 tys. zł). W 2005 r. województwo wytworzyło 4,8% krajowej produkcji globalnej rolnictwa i 5,2% towarowej produkcji rolniczej. W produkcji towarowej dominowała produkcja zwierzęca - 77%. W produkcji roślinnej najwyższy udział miały zboża 13,5% (kraj - 10,5%), natomiast w produkcji zwierzęcej mleko krowie – 29,6% (kraj - 19,1%).

Rycina nr 81
Struktura towarowej produkcji rolniczej w kraju i w województwie w 2005 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS BDR

Obszary wiejskie województwa charakteryzuje niski poziom przedsiębiorczości. Na terenach wiejskich zarejestrowanych było 27,2 tys. podmiotów gospodarczych, tj. 24,4% ogółu podmiotów w województwie, w tym 21,3 tys. osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W przeliczeniu na 10 tys. ludności na wsi było 477 podmiotów, a w miastach 983.

Na koniec 2006 r. w województwie funkcjonowało 221 ekologicznych gospodarstw rolnych z certyfikatem (w kraju - 3504) oraz 365 w trakcie przestawiania (w kraju - 5683).

Do ewidencji producentów w województwie wpisanych było w 53866 producentów rolnych (2,9% ogółu kraju - 12 miejsce).

Rolnictwo odgrywa wciąż istotną rolę w strukturze gospodarki województwa – sektor rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa stanowił w 2005 r. 8,5% wartości dodanej brutto, podczas gdy w kraju 4,5%, a średnio w UE-27 2%. Udział pracujących w tych sektorach w województwie był niemal trzykrotnie wyższy niż średnio w Unii. Na zajmujących większość powierzchni województwa obszarach wiejskich sytuacja społeczno-ekonomiczna mieszkańców była gorsza niż w miastach. W rolniczej produkcji towarowej dominowała produkcja zwierzęca, a w niej produkcja mleka krowiego. W zakresie produkcji roślinnej dominują zbiory rzepaku i rzepiku.

Budżety jednostek samorządu terytorialnego

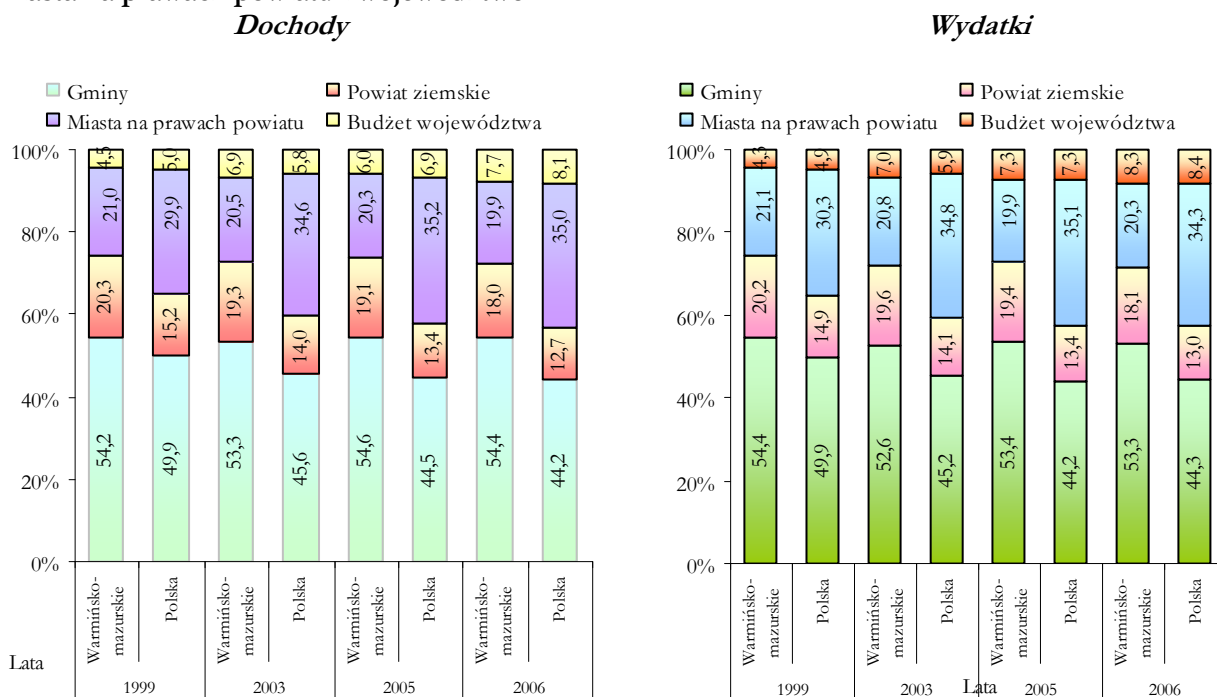
Rok 2006 był trzecim rokiem funkcjonowania stabilnych zasad kształtowania dochodów określonych ustawą z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (JST), który nie przyniósł znacznych zmian w zakresie zadań realizowanych przez JST oraz w zasadach ich funkcjonowania.

W 2006 r. jednostki samorządu terytorialnego województwa wszystkich trzech szczebli uzyskały dochody w wysokości 4412 mln zł, a wydatki sięgały 4578,8 mln zł. Zrealizowany deficyt wyniósł minus 166,8 mln zł, na planowaną wielkość minus 425,1 mln zł (kraj odpowiednio: minus 2998 mln zł i minus 11273,6 mln zł). Podobnie jak w roku poprzednim wyższy planowany deficyt w części związany był z realizacją zadań, przy udziale środków unijnych, które przekazywane były do budżetów JST po zrealizowaniu zadania, często w następnym roku po dokonaniu wydatków. Finansowanie zadań najczęściej odbywało się w oparciu o zaciągnięte kredyty i pożyczki.

W przekroju poszczególnych poziomów JST największymi środkami dysponowały gminy. Od początku funkcjonowania województwa dochody gmin stanowiły ponad 54% ogółu dochodów JST. Udział powiatów ziemskich wahał się w granicach 20,3%-18%, miast na prawach powiatu - około 20%, a województwa wzrósł z 4,5% do 8,1%.

Rycina nr 82

Dochody i wydatki budżetów JST Warmii i Mazur w podziale na gminy, powiaty ziemskie, miasta na prawach powiatu i województwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Dochody budżetowe JST województwa wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego na poziomie zbliżonym do średniej krajowej, tj. o 13,5% (kraj o 13,7%), a wydatki o 15,4% (kraj o 15,6%). Udział dochodów własnych (łącznie ze środkami pozabudżetowymi na dofinansowanie zadań własnych) w dochodach JST ogółem analogicznie jak w pozostałych województwach Polski Wschodniej był nadal znacznie niższy niż średni wskaźnik w kraju – wyniósł 42,0% (kraj - 53,7%) – 13. lokata w kraju. Podkreślić należy, że wyższy udział niż średni poziom krajowy odnotowano tylko w 4 województwach, tj. mazowieckim, dolnośląskim, śląskim i pomorskim. Wyniki tych województw decydująco wpłynęły na średni poziom w skali kraju. W pozostałych województwach dysproporcje są znacznie mniejsze.

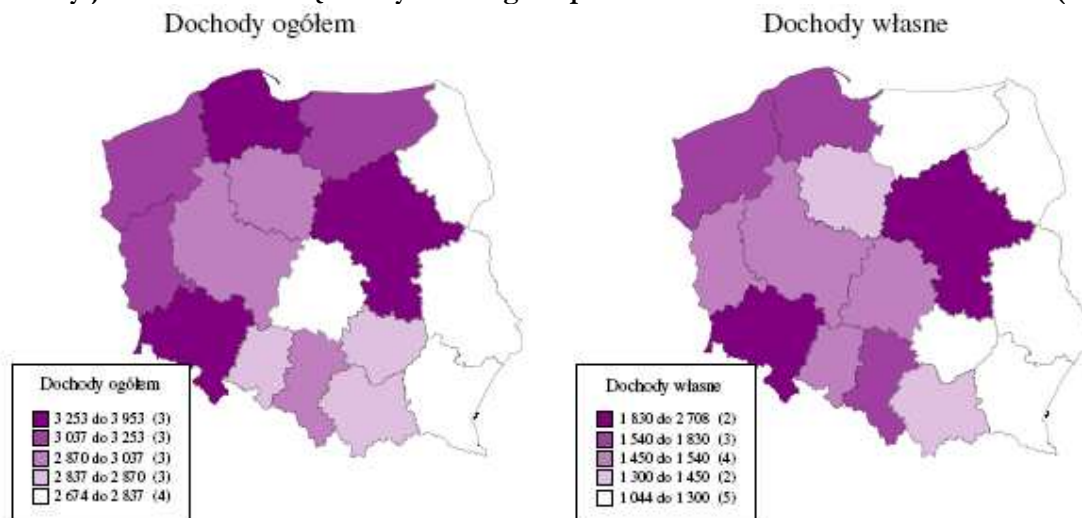
Natomiast JST warmińsko-mazurskiego nadal w zdecydowanie większym stopniu niż średnio w kraju korzystały z subwencji ogólnej, która stanowiła 35,9% dochodów ogółem (kraj – 29,5%) – 5. lokata w kraju - i dotacji celowych 22% (kraj – 16,8%) – 1. lokata w kraju.

Wysoka dynamika dochodów budżetowych spowodowała znaczny ich wzrost w przeliczeniu na 1 mieszkańca, tj. z 1617 zł, w 1999 r. (kraj - 1679 zł) do 3092 zł w 2006 r. (kraj - 3069 zł), tj. o 91,2% (kraj o 82,8%). Zapewniło to poprawę województwa w rankingu krajowym z 6. na 4. miejsce, przesunięcie województwa z grupy uzyskujących w 1999 r. dochody niższe od średniej krajowej do grupy województw przekraczających ten poziom.

Relacja dochodów ogółem przypadających na 1 mieszkańca w porównaniu do średniego poziomu w kraju uległa poprawie z 96% w 1999 r. do 104% w 2003 r., a w latach 2004-2006 wynosiła 101% - 4. lokata. Mniej korzystna sytuacja nadal dotyczy dochodów własnych per capita, gdzie relacja do średniej krajowej wyniosła ok. 80% co zapewniło analogicznie jak w 2005 r. 12. lokatę w kraju. Umocniła się przewaga województw silnych ekonomicznie, tj. mazowieckiego – relacja -164%, dolnośląskiego – 122%, pomorskiego 111%.

Rycina nr 83

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2006 r. (zł)

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2006 roku. <http://www:rio.gov.pl>

Warmińsko-mazurskie podobnie jak w latach poprzednich uzyskało najwyższe w kraju kwoty dotacji celowych, przypadających na 1 mieszkańca. Ich poziom w 2006 r. był wyższy niż średnia krajowa o 32% - 1. lokata, a subwencji z budżetu państwa o 23% - 2. lokata.

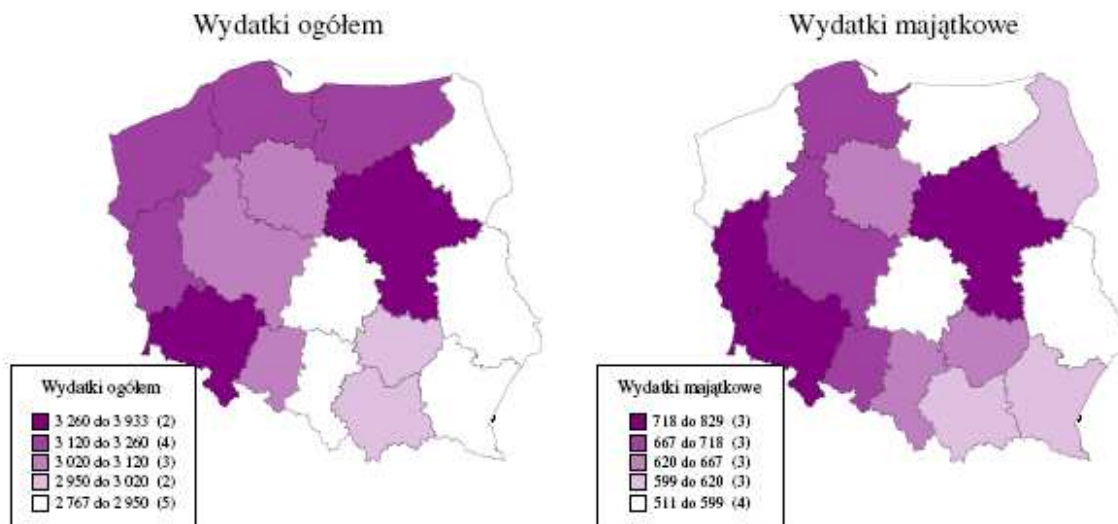
Korzystanie przez JST w coraz większym zakresie z kredytów i pożyczek pozwala realizować im wydatki budżetowe przekraczające poziom uzyskanych dochodów.

Poziom wydatków na 1 mieszkańca wyniósł 3208 zł (kraj - 3148 zł) – był wyższy o 116 zł niż dochodów per capita, co uplasowało województwo na 5. lokacie w kraju.

Mapa obrazująca poziom wydatków budżetowych na 1 mieszkańca w przekroju województw w dużym stopniu pokrywała się z mapą zróżnicowania dochodów.

Rycina nr 84

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2006 r. (zł)

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2006 roku. www.rio.gov.pl

Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem wahał się w granicach od 12,6% w 2000 r. do 15,5% w latach 2004-2005 (kraj - 17,8%), a w 2006 r. wzrósł do 18,2% (kraj - 20,8%), co jednak plasuje województwo na 16. miejscu w kraju. W 1999 r. był to wskaźnik 14,6%.

W przeliczeniu na 1 mieszkańca poniesione wydatki majątkowe wyniosły 583 zł (kraj - 655 zł), co dało 13. lokatę w kraju.

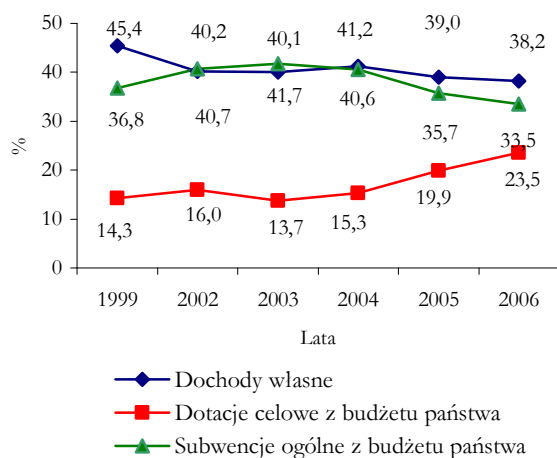
Budżety gmin

W 2006 r. gminy zrealizowały dochody budżetowe na poziomie 2398,2 mln zł, co stanowiło 54,4% ogółu dochodów budżetów JST (kraj - 44,2%). Dochody w odniesieniu do 2005 r. wzrosły na poziom zbliżony do kraju, tj. o 13% a w porównaniu do 1999 r. o 87,4% (kraj - 59,9%). Najszybciej dochody wzrastały w gminach miejsko-wiejskich, najwolniej w miejskich. W odniesieniu do roku poprzedniego dochody wzrosły w gminach miejskich o 10,7% (kraj - 11,9%), miejsko-wiejskich o 14,3% (kraj - 12,7%) i o 13,4% w gminach wiejskich (kraj - 13,6%). Natomiast w porównaniu do 1999 r. w gminach miejskich nastąpił ich wzrost o 80% (kraj - 6,7%), miejsko-wiejskich o 94% (kraj - 84,5%) i o 87,1% w gminach wiejskich (kraj - 92,2%).

Wydatki budżetów gmin wyniosły odpowiednio 2440,2 mln zł – 53,3% wydatków łącznych budżetów JST (kraj - 44,3%). Wydatki wzrosły o 15,1% odnosząc się do 2005 r. (kraj o 16%) i ponad 86% do 1999 r. (kraj o 62%).

Gminy zamknęły rok 2006 ujemnym wynikiem finansowym – 42 mln zł wobec minus 39,3 mln zł w 2003 r. i minus 31,2 mln zł w 1999 r. (2005 r. plus 1,9 mln zł).

Rycina nr 85
Struktura według głównych źródeł dochodów budżetów gmin w województwie

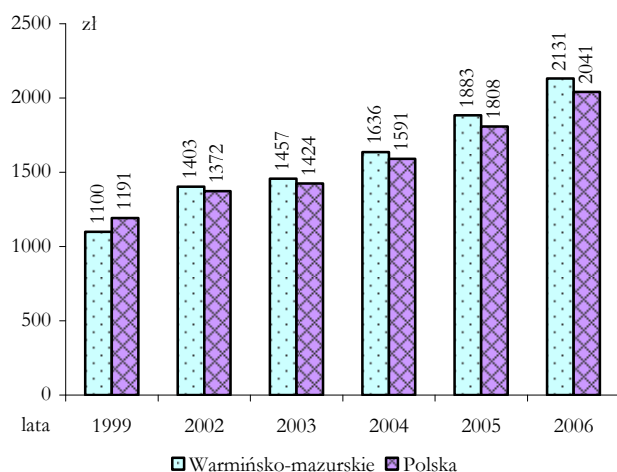

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Dochody budżetów gmin ogółem per capita wyniosły 2131 zł (kraj - 2041 zł). Uplasowało to gminy województwa na 5. miejscu w kraju, a w dochodach własnych utrzymała się 10. lokata. Dochody własne na 1 mieszkańca były nadal niższe o 7% niż średnio w kraju. Natomiast dotacje celowe były wyższe o 27% (najwyższy wskaźnik w kraju), a subwencje o 7%. Zarówno dotacje, jak i subwencje były najwyższe w gminach wiejskich, natomiast dochody własne w gminach miejskich.

Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca województwa nadal zwiększały się w tempie szybszym niż średnia w kraju. Wzrosły o 13,2% w odniesieniu do 2005 r. (kraj o 12,9%), a w stosunku do 1999 r. o 93,7% (kraj ok. 71%).

Rycina nr 86
Dochody na 1 mieszkańca w gminach województwa i w kraju

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Występuje zróżnicowanie w poziomie dochodów na 1 mieszkańca w poszczególnych typach gmin. Najwyższy ich poziom od początku funkcjonowania województwa dotyczył gmin wiejskich ze średnią 2242 zł, przy średniej dla wszystkich typów gmin 2131 zł.

Najwyższe wpływy w 2006 r. analogicznie jak w latach poprzednich uzyskano z tytułu:

- dochodów własnych- 916,7 mln zł- 38,2% ogółu dochodów gmin (kraj - 43,9%). Ogółem z środkami ze źródeł pozabudżetowych stanowiły 42,2% (kraj - 47,4%) – 10. lokata w kraju,
- subwencji ogólnej– 803,5 mln zł, - 33,5% dochodów ogółem gmin (kraj - 32,6%) Część oświatowa -24,1% - 7. lokata,
- udział dotacji celowych z budżetu państwa wyniósł 564,2 mln zł – 23,5% (kraj - 18,9%). Dotacje ogółem łącznie z funduszami celowymi stanowiły 24,3% (kraj - 20%) – 2. lokata za kujawsko-pomorskim.

Dochody te podobnie jak dochody ogółem wzrastały najszybciej w gminach miejsko-wiejskich, najwolniej w miejskich. Zbliżone tendencje dotyczą wydatków budżetów gmin per capita.

Tabela nr 1

Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w województwie w latach 1999-2006

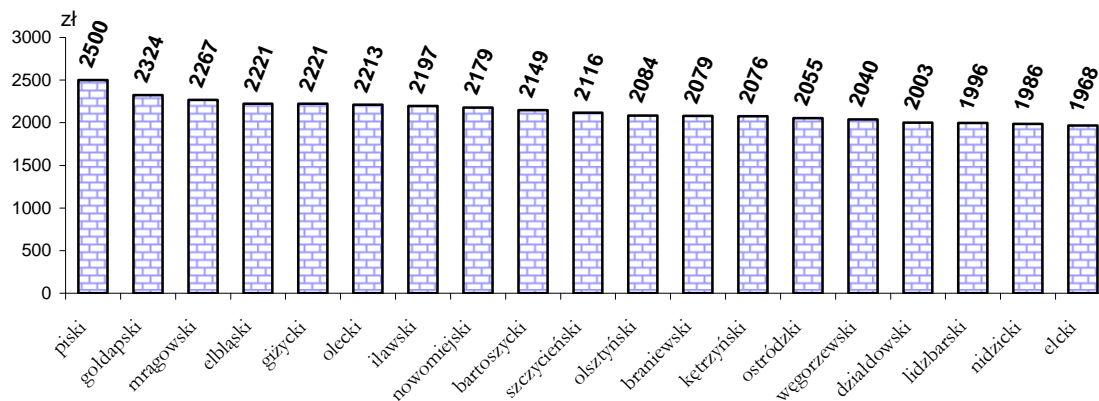
Gminy	1999	2002	2003	2004	2005	2006
Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł w województwie						
Miejskie	1053	1326	1410	1582	1777	1975
Miejsko-wiejskie	1066	1401	1425	1604	1876	2151
Wiejskie	1174	1468	1527	1714	1978	2242
Ogółem gminy	1100	1403	1457	1636	1883	2131
Wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w zł w województwie						
Miejskie	1059	1358	1414	1575	1797	1999
Miejsko-wiejskie	1120	1444	1455	1628	1856	2195
Wiejskie	1191	1488	1593	1770	1977	2283
Ogółem gminy	1127	1434	1492	1663	1881	2168

Źródło: Obliczenia własne na podstawie opracowań *Budżety jednostek samorządu terytorialnego 1999-2002 i 2003-2006*,

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach poszczególnych powiatów wahały się w 2006 r. od 1968 zł w powiecie elckim do 2500 zł w gminach powiatu piskiego. Relacja między wskaźnikiem najniższym a najwyższym wyniosła 78,7%.

Rycina nr 87

Dochody budżetów gmin na jednego mieszkańca w poszczególnych powiatach w 2006 r.

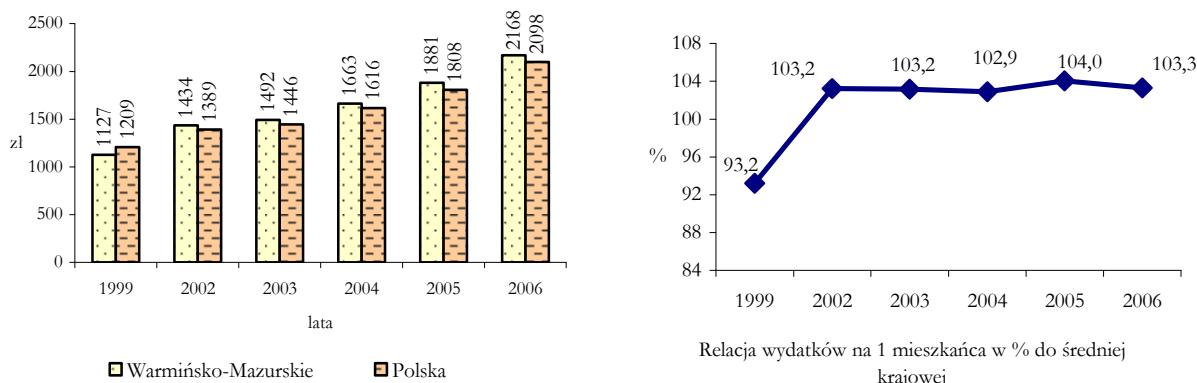
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W przekroju podregionów najwyższy udział w dochodach budżetów gmin województwa dotyczył gmin podregionu olsztyńskiego - w dochodach budżetów gmin województwa wyniósł 38,3%, elbląskiego 35,7%, a elckiego 26%.

Wydatki budżetowe gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca oraz relacje do średniej krajowej od 2002 r. kształtują się korzystnie.

Rycina nr 88

Wydatki budżetowe gmin ogółem na 1 mieszkańca w województwie i w kraju

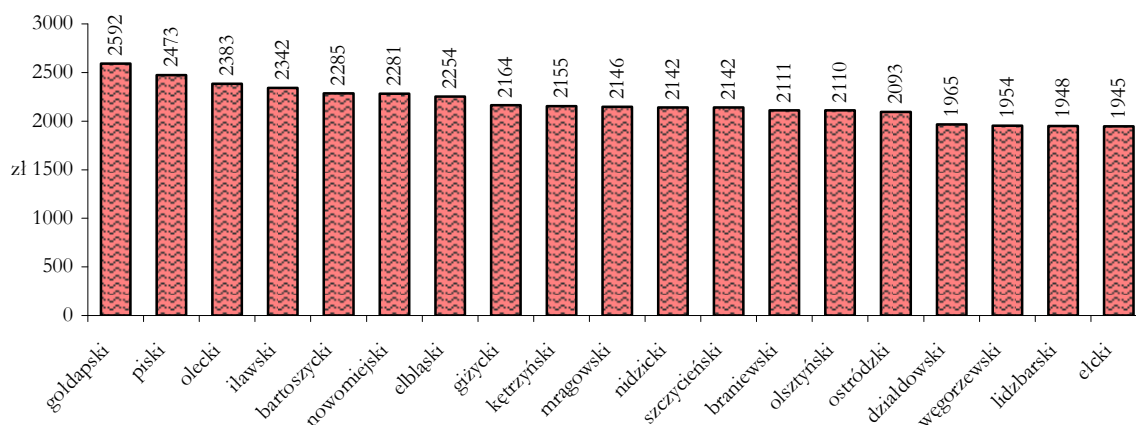

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Wydatki budżetowe gmin per capita, podobnie jak dochody budżetowe wykazują zróżnicowanie w układzie terytorialnym: od 1945 zł w gminach powiatu elckiego do 2592 zł w gminach powiatu goldapskiego. Relacja między wskaźnikiem najwyższym a najniższym wyniosła 75%. Analogicznie jak w dochodach ich poziom najwyższy był w gminach wiejskich – 2283 zł (5,3% wyższy niż średni poziom wskaźnika w gminach ogółem), a najniższy w gminach miejskich 1999 zł (7,8% niższy jak w gminach ogółem). W gminach miejsko-gminnych przewyższał średni wskaźnik dla gmin województwa o 1,2% i wyniósł 2195 zł.

Rycina nr 89

Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach ziemskich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetów gmin ogółem wyniósł na koniec 2006 r. 16,5% (kraj – 20,1%), wobec 18,6% w 1999 r. i około 15% w latach 2000-2005, co plasuje gminy województwa na 16. lokacie w kraju. W przekroju powiatów pierwszą lokatę zajęły gminy powiatu iławskiego - 23,5%, a ostatnią lidzbarskiego - 9,9%.

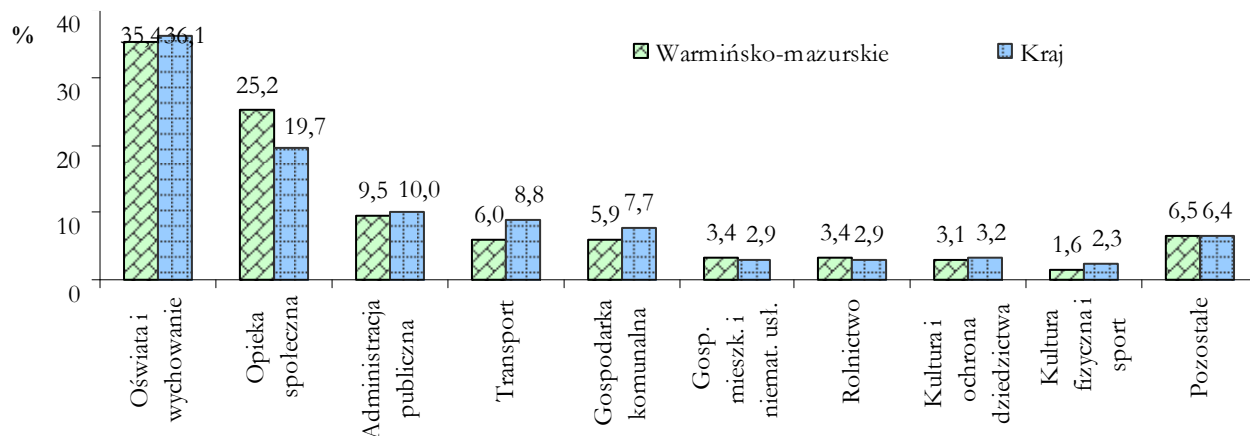
Natomiast poziom gminnych wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca gminy w województwie wyniósł 358 zł i był niższy o 15,2% niż średni poziom krajowy, co plasuje gminy województwa na 14. miejscu w kraju za lubelskim i podkarpackim (2005 r. – 13. lokata).

Poziom tych wydatków wahał się od 330 zł w gminach wiejskich do 386 w gminach miejsko-wiejskich, a miejskich stanowił 358 zł.

W strukturze działowej wydatki koncentrowały się, podobnie jak w kraju, w dziale oświaty i wychowania stanowiąc ponad 35,4% ogółu wydatków (kraj - 36,1%) oraz opiece społecznej – 25,2% wydatków (kraj - 19,7%).

Rycina nr 90

Struktura procentowa wydatków budżetów gmin wg działów w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Budżety powiatów

Dochody budżetów powiatów ziemskich w 2006 r. ukształtowały się na poziomie 793,9 mln zł, co stanowiło 18% ogółu dochodów budżetów JST (kraj - 12,7%).

Dochody w odniesieniu do 2005 r. wzrosły na poziomie zbliżonym do kraju, tj. o 6,9%, a w porównaniu do 1999 r. w tempie szybszym niż średnio w kraju, tj. o 65,3% (kraj o 50,7%).

Wydatki budżetów powiatów wyniosły 830,2 mln zł, tj. 18,1% wydatków łącznych budżetów JST (kraj - 13,0%). Od 1999 r. utrzymał się ujemny wynik budżetów powiatów, który na koniec 2006 r. wyniósł minus 36,3 mln zł wobec minus 22,3 mln zł w 2005 r., minus 31,7 mln zł w 2003 r. i minus 4,9 mln zł w 1999 r.

Główne źródła dochodów powiatów w 2006 r.:

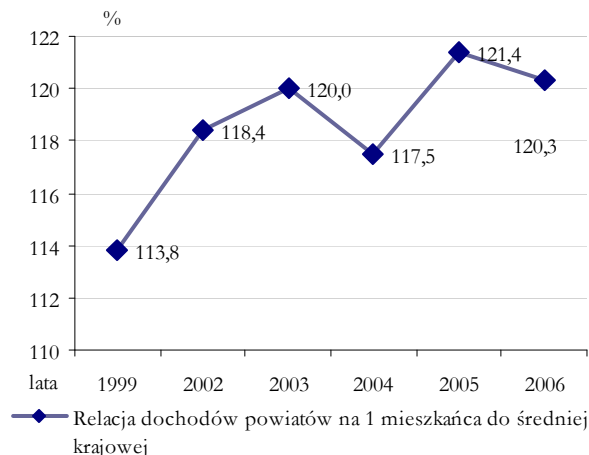
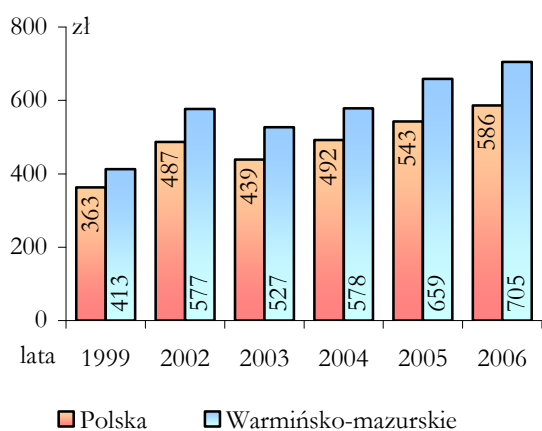
- subwencja ogólna budżetu państwa 409,8 mln zł, podstawowe źródło dochodów powiatów. Stanowiła 51,6% dochodów ogółem powiatów – 1. lokata w kraju (kraj – 46,1%), wobec 57,1% w 2003 r. 52,5% w 2005 r. oraz 45,1% w 1999 r. Część oświatowa, podobnie jak w gminach stanowiła zasadniczą część tej subwencji i wynosiła 40,2% (kraj – 38,1%) dochodów ogółem wobec 44,8% w 2003 r. i 33,7% w 1999 r.,
- dotacje celowe z budżetu państwa, których udział w dochodach budżetów powiatów ogółem analogicznie jak w kraju wyniósł 18,4% wobec 48,8% w 1999 r. i 30,9% w 2003 r. Dotacje ogółem łącznie z funduszami celowymi stanowiły 24,4% (kraj - 23,1%) – 5. lokata w kraju,
- dochody własne stanowiły 20,7% (kraj - 27,9%) dochodów budżetów powiatów, wobec 5,5% w 1999 r. i 9,5% w 2003 r. Dochody własne łącznie ze środkami na ich dofinansowanie ze źródeł pozabudżetowych stanowiły 24,0% dochodów (kraj - 30,8%), co plasuje powiaty województwa na 16. lokacie. Udział dochodów własnych w dochodach budżetów powiatów powyżej średniej krajowej występował tylko w 5 województwach.

Dochody budżetów powiatów ogółem w 2006 r. per capita wyniosły 705 zł (kraj - 586 zł), nadal kształtowały się w układzie województw na poziomie najwyższym w kraju, natomiast w dochodach własnych – utrzymano 10. miejsce. Relacja do średniej krajowej korzystna, uległa poprawie z 113,8% w 1999 r. do 120,3% w 2006 r.

Powiaty województwa osiągnęły najwyższe w kraju dochody per capita z subwencji ogólnej i dotacji celowych, odpowiednio 364 zł (kraj - 270 zł) i 172 zł (kraj - 135 zł).

Subwencje na 1 mieszkańca powiatu w województwie były wyższe o 35% niż średni ich poziom w kraju, a dotacje celowe o ponad 27%, co zapewniło 1. lokatę.

Rycina nr 91
Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca

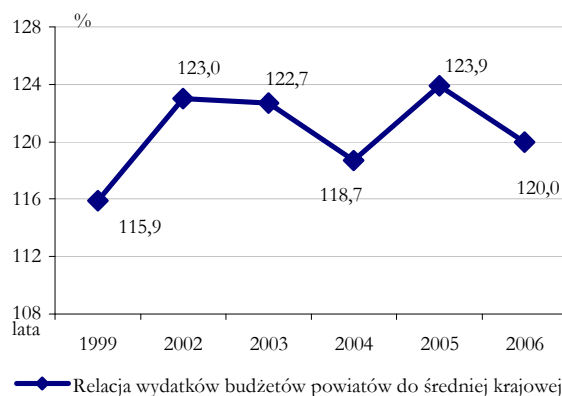
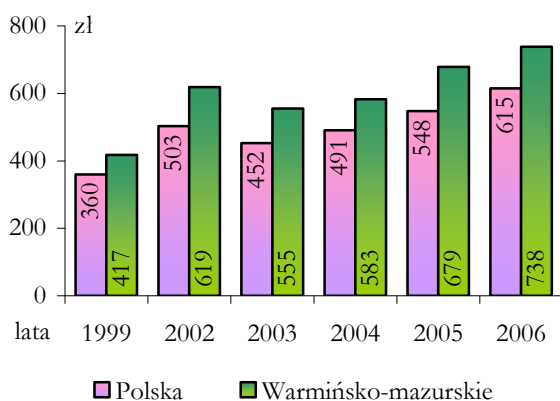

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W przekroju powiatów najniższy dochód budżetowy powiatu per capita wyniósł 526 zł w powiecie działdowskim a najwyższy 1095 zł w węgorzewskim - był to jednocześnie najwyższy poziom wśród powiatów ziemskich w skali całego kraju. Rozpiętość między powiatami najbogatszymi i najbiedniejszymi była zatem nadal duża, ponad dwukrotna.

Mierząc poniesione wydatki budżetowe powiatów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa osiągnięto poziom 738 zł (kraj – 615 zł), co oznacza najwyższą lokatę w kraju.

Rycina nr 92
Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca

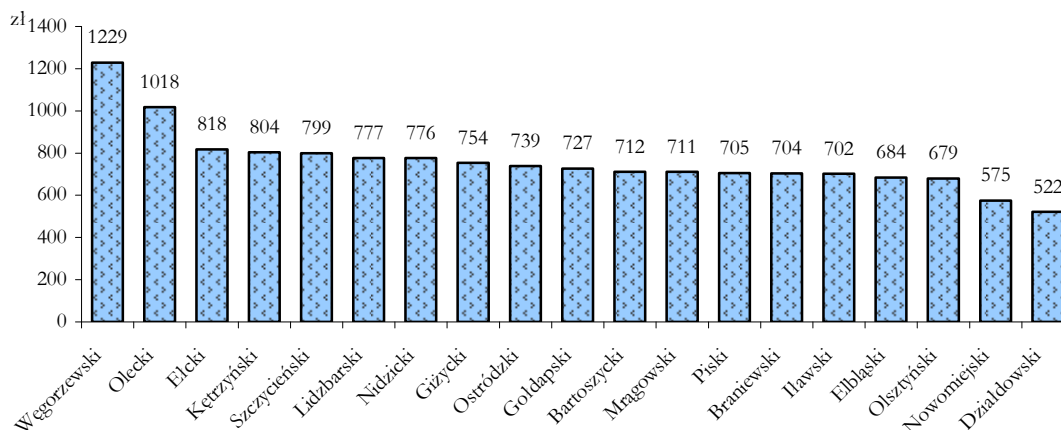

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Analogicznie jak w dochodach - najwyższy poziom wydatków budżetowych powiatów per capita występował w powiecie węgorzewskim, a najniższy w działdowskim.

Rycina nr 93

Wydatki budżetów powiatów ziemskich na 1 mieszkańca w 2006 r.

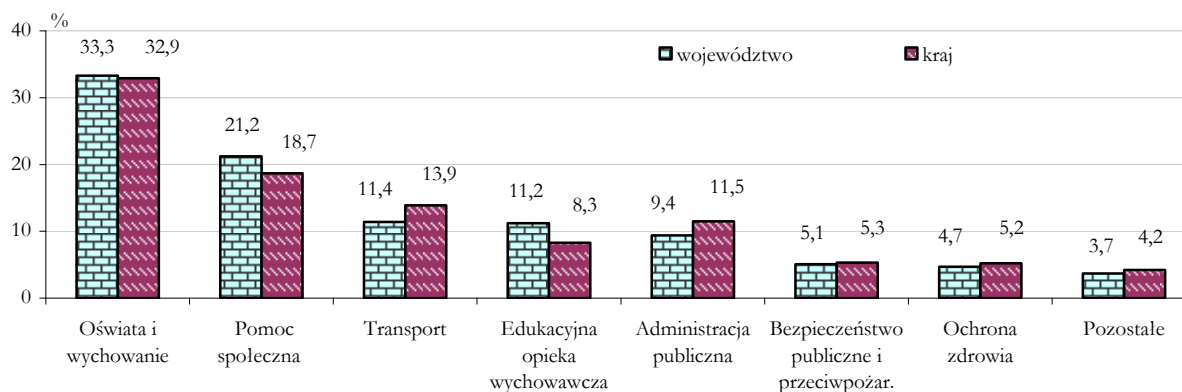

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Struktura działowa wydatków budżetowych powiatów ziemskich zbliżona była do średnich uzyskiwanych w kraju. Dominowały wydatki na oświatę i wychowanie oraz na opiekę społeczną.

Rycina nr 94

Struktura działowa wydatków budżetowych powiatów ziemskich w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Procentowy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach powiatów ogółem zwiększył się z 5,3% w 1999 r. do 8,5% w latach 2003–2004, 11,5% w 2005 r. i 11,6% w 2006 r. (kraj - 14,6%) – 13. lokata. Udział wyższy niż średni poziom w kraju wystąpił w 6 województwach. Wydatki inwestycyjne powiatów na 1 mieszkańca powiatu w województwie wyniosły 86 zł i stanowiły 95,6% średniego poziomu w kraju (8. lokata).

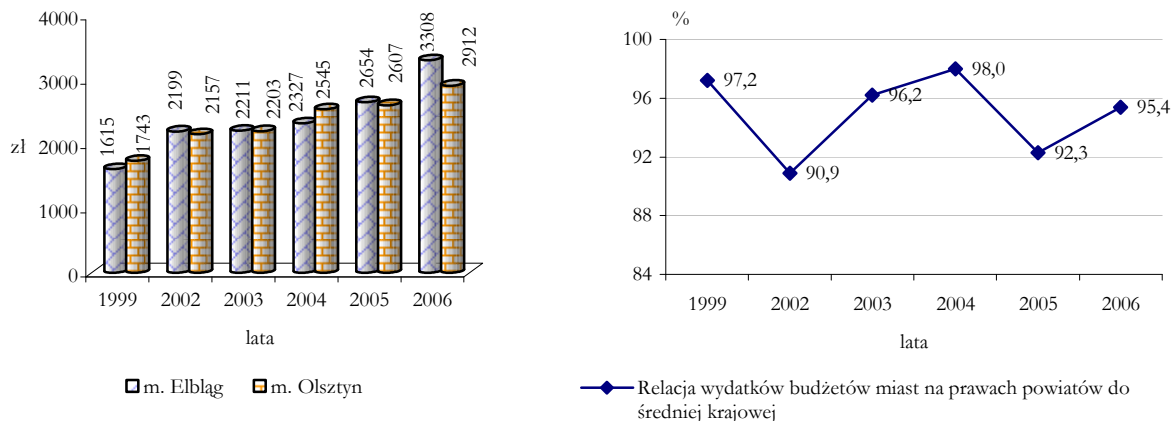
Miasta na prawach powiatu jako szczególna kategoria gmin realizują zadania przypisane zarówno gminom, jak i powiatom. Ich dochody wyniosły 879,0 mln zł, a wydatki 929,1 mln zł. W wyniku nowej regulacji ustawy zwiększył się udział dochodów własnych miast na prawach powiatu z 44,3% w 1999 r. i 47,5% w 2003 r. do 53,3% w 2005 r. i 55,1% w 2006 r. Łącznie ze środkami pozabudżetowymi na dofinansowanie zadań własnych – udział wyniósł 58,5% (kraj - 63,1%). Wyższy poziom niż średni w kraju wystąpił w 5 województwach. Udział subwencji ogólnej wyniósł 27,3% (kraj - 24,3%) a dotacji celowych 14,2% (kraj - 12,6%).

W strukturze działowej największy udział w wydatkach budżetowych miast na prawach powiatu stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie – 31,4% (kraj - 29,3%) wobec 35,1% w 2005 r. i 32,6% w 2003 r. oraz opiekę społeczną – 17,5% (18,3% w 2005 r. i 15% w 2003 r.) przy średniej w kraju 14%.

Dochody budżetowe miast na prawach powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły z 1643 zł w 1999 r. do 2913 zł w 2006 r. (kraj - 3206 zł) – 8. lokata, a wydatki z 1688 zł do 3079 zł (kraj - 3226 zł) – 7. lokata w kraju. Relacja do średnich krajowych w dochodach ogółem obniżyła się z 97% do 90,9%, a w wydatkach z 97,2% do 95,4%. Dochody własne per capita stanowiły 77,6% średniego poziomu w kraju – 9. lokata.. Dotacje celowe na 1 mieszkańca były wyższe o 13% niż średni ich poziom w kraju – 5. lokata, a subwencje o 12% - 5. lokata.

Rycina nr 95

Wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Przy badaniach budżetów miast na prawach powiatu wyłączając miasto Warszawę wskaźniki przeliczeniowe per capita w dochodach i wydatkach miast na prawach powiatu województwa warmińsko-mazurskiego są korzystniejsze niż średnie w kraju.

Budżet województwa

W 2006 r. dochody budżetu województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły 340,8 mln zł i były wyższe w porównaniu do 2005 r. o 47,4% (kraj o 34,2%), podczas gdy w latach 2004-2005 uzyskane wskaźniki dynamiki w województwie, licząc do roku poprzedniego, były niższe niż średnio w kraju. Łącznie w latach 2004-2006 uzyskano dynamikę dochodów budżetu województwa w wysokości -134,2%, oscylującą w granicach średniej krajowej (136,1%). W odniesieniu do 1999 r. dochody budżetu województwa w skali województwa wzrosły – 3,2 krotnie (kraj - 2,9 krotnie).

Tabela nr 2

Wskaźniki dynamiki dochodów budżetu województwa na tle kraju w latach 2003-2006

Wyszczególnienie	2006 r. Dochody (mln zł)	Wskaźniki dynamiki dochodów budżetu województwa ogółem				
		2004/2003	2005/2004	2006/2005	2006/2003	2006/2004
Kraj	9485,8	152,7	101,4	134,2	207,8	136,1
Warmińsko-mazurskie	340,8	120,0	91,1	147,4	161,1	134,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2006 roku oraz Sprawozdań rocznych z wykonania budżetu województwa warmińsko-mazurskiego za lata 2003-2006, <http://www.rio.gov.pl>; <http://www.warmia.mazury.pl>

Tabela nr 3

Wskaźniki dynamiki dochodów budżetu województwa na tle kraju w podziale na podstawowe części w latach 2004-2006

Wyszczególnienie	Dochody ogółem		w tym					
			Dochody własne		Dotacje celowe		Subwencja ogólna	
	2006/2005	2006/2004	2006/2005	2006/2004	2006/2005	2006/2004	2006/2005	2006/2004
Kraj	134,2	136,1	132	146,9	119,5	86,5	154,1	161,3
Warmińsko-mazurskie	147,4	134,2	154,5	159,8	123,9	79,7	155,4	167,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2006 roku oraz Sprawozdań rocznych z wykonania budżetu województwa warmińsko-mazurskiego za lata 2003-2006, <http://www.rio.gov.pl>; <http://www.warmia.mazury.pl>

Po relatywnie wysokiej dynamice dochodów budżetów województw uzyskanej w 2004 r., w 2005 r. nastąpiło spowolnienie dochodów budżetów województw w skali całego kraju. W 2006 r. nastąpiła ponownie wysoka dynamika – wzrost dochodów w warmińsko-mazurskim o 47,4% (kraj o 34,2%).

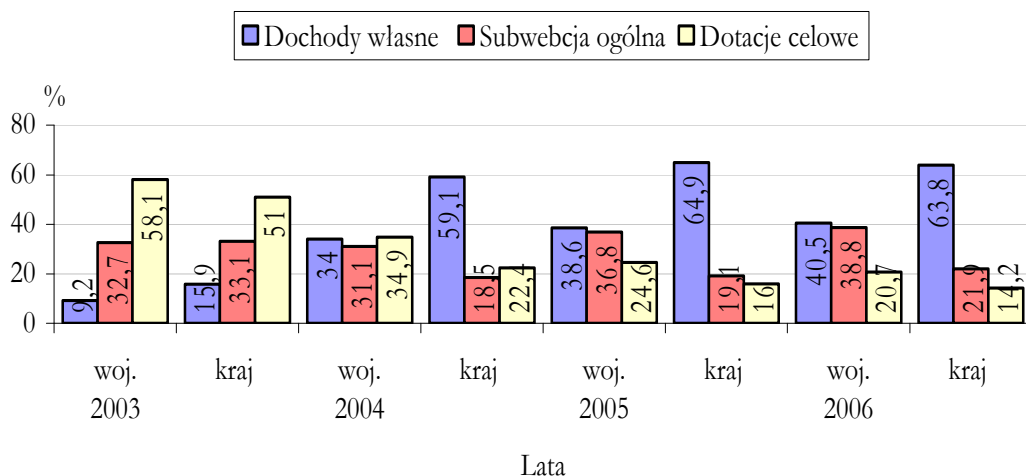
Zróżnicowane były wskaźniki dynamiki poszczególnych części składających się na dochody samorządu województwa. Korzystnym zjawiskiem było szybsze niż w skali kraju tempo wzrostu dochodów własnych budżetu województwa w latach 2004-2006 tj. o niemal 60% (kraj ok. 47%). Wyższe też było tempo wzrostu subwencji o 67,3% (kraj o 61,3%). Natomiast w większym stopniu niż w kraju obniżyła się dynamika dotacji celowych, w województwie i wyniosła 79,7% (kraj - 86,5%).

W efekcie zmian poszczególnych składników zasadniczo zmieniła się ich struktura od 2003 r.:

- w największym stopniu wzrósł udział dochodów własnych (łącznie ze środkami pozabudżetowymi na dofinansowanie zadań własnych) w dochodach ogółem, tj. z 9,2% w 2003 r. (kraj - 15,9%) do 40,5% w 2006 r. (kraj - 63,8%) wobec 14,9% w 1999 r. (kraj - 17,7%) Udział wyższy od średniego w kraju wystąpił w 6 województwach,
- dotacje celowe ogółem zmniejszyły się wydatnie, szczególnie w ostatnich trzech latach. Procentowy udział w dochodach budżetu województwa zmalał z 58,1% w 2003 r. (kraj - 51%) do 20,7% w 2006 r. (kraj - 14,2 %) wobec 33,5% w 1999 r. (kraj – 34,7%),
- udział subwencji ogólnej w dochodach budżetu województwa wzrósł z 32,7% w 2003 r. do 38,8% w 2006 r. - w kraju zmalał z 33,1% do 21,9%.

W porównaniu do średnich wskaźników krajowych, podobnie jak innych województwach Polski Wschodniej, przy relatywnie niższym udziale środków własnych w dochodach ogółem utrzymuje się znacznie wyższy niż w skali kraju poziom dotowania budżetu województwa warmińsko-mazurskiego i wyższy udział subwencji ogólnej.

Rycina nr 96
Struktura dochodów budżetu województwa (% udział w dochodach ogółem)

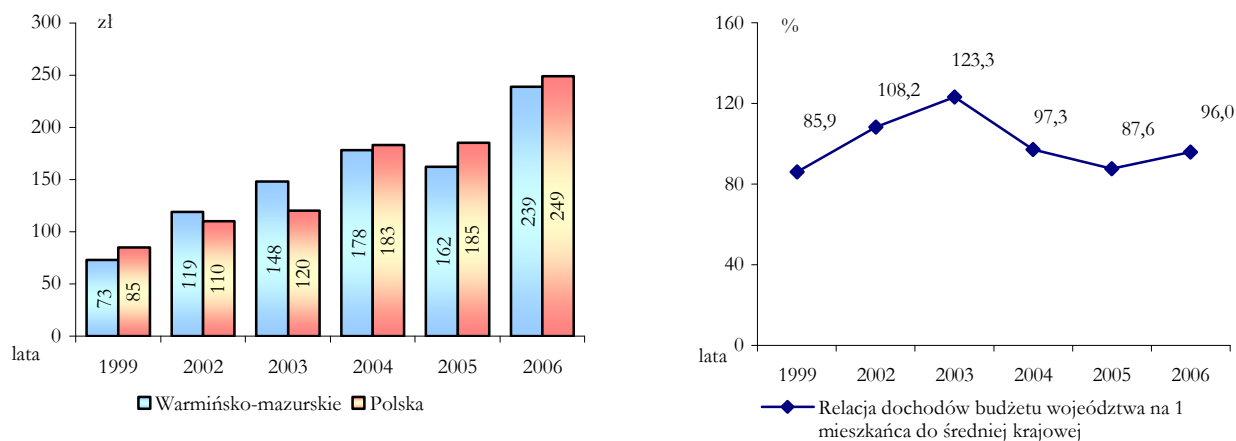

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania z działalności regionalnych izb obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2006 roku oraz Sprawozdań rocznych z wykonania budżetu województwa warmińsko-mazurskiego za lata 2003-2006, <http://www.rio.gov.pl>; <http://www.warmia.mazury.pl>

Dochody ogółem uzyskane w ramach budżetu województwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca od 1999 r. (za wyjątkiem 2005 r.) wykazywały stałą tendencję wzrostową.

Relacja do średniego poziomu w kraju miała charakter skokowy od 85,9% w 1999 r. do 123,3 % w 2003 r. i ponownie 87,6% w 2005 r. i 96% w 2006 r. Pod względem dochodów budżetu województwa na 1 mieszkańca warmińsko-mazurskie w 2006 r. plasowało się na 7. lokacie w kraju.

Rycina nr 97
Dochody budżetu województwa ogółem na 1 mieszkańca w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Sytuacja jest zróżnicowana w przeliczeniu poszczególnych składników budżetu województwa na 1 mieszkańca. Poziom dochodów własnych na 1 mieszkańca warmińsko-mazurskiego w relacji do średniej krajowej był mniej korzystny – na koniec 2006 r. stanowił 61% średniego poziomu krajowego (13. lokata w kraju przed województwem podlaskimi, lubelskim i kujawsko-pomorskim).

Korzystniejszy wskaźnik niż średni w kraju wystąpił jedynie w 4 województwach, w których osiągnięto najwyższe dochody i najkorzystniejsze relacje do średniej krajowej, tj. mazowieckim (219%), dolnośląskim (108%), pomorskim (105%) i wielkopolskim (102%).

Natomiast poziom dotacji celowych na 1 mieszkańca w 2006 r. był wyższy o 40% niż średnia w kraju (2. lokata w kraju za województwem śląskim), a subwencje ogólne były wyższe o 70% niż średni ich poziom w kraju w 2006 r. (3. lokata za województwem lubuskim i lubelskim).

W ramach dotacji celowych – dotacje z budżetu państwa na finansowanie zadań z administracji rządowej były wyższe o 85,8% niż w kraju (2. lokata za woj. lubuskim), a dotacje celowe na finansowanie zadań własnych o 64,7% - 1. lokata w kraju.

Wydatki budżetu samorządu województwa w 2006 r. wyniosły 379,2 mln zł i zwiększyły się o 30,3% w odniesieniu do 2005 r. (kraj o 32,2%), a w stosunku do 1999 r. 3,7 krotnie (kraj - 3,1 krotnie).

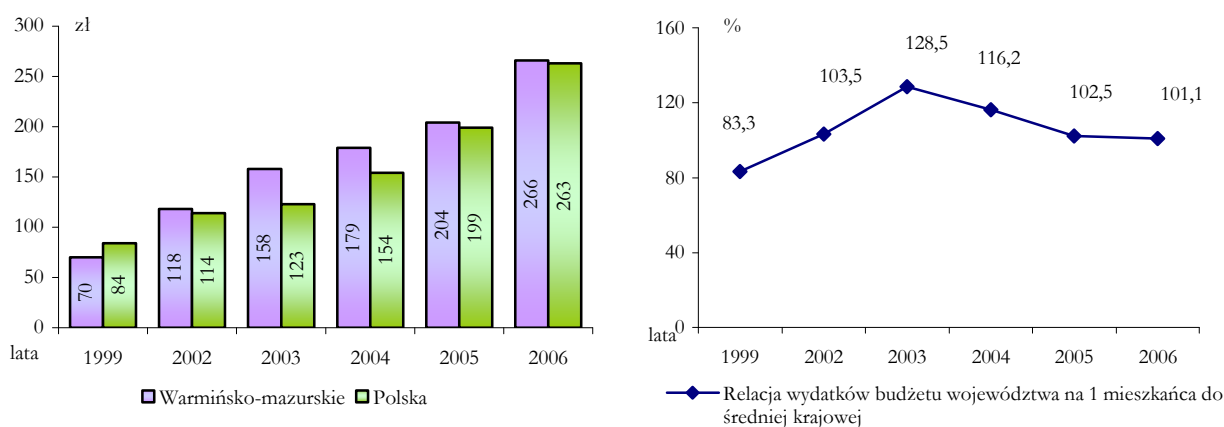
Wydatki podobnie jak w kraju rosły w szybszym tempie niż dochody. W latach 2003-2006 wydatki budżetu województwa wzrosły o 68,5%, tj. o 7,4 punktu procentowego wyżej niż dochody (w kraju odnotowano wzrost o 112,8% - rozpiętość w tempie wzrostu wydatków i dochodów wyniosła 5 punktów).

Poziom wydatków budżetu województwa na 1 mieszkańca od 2002 r. przewyższał średni wskaźnik w kraju. Relacja do średniej krajowej w latach 1999-2005 wahała się w granicach od 83,3% do 128,5%.

Na koniec 2006 r. kształtowała się na poziomie zbliżonym do średniej krajowej i wyniosła 101,1% - 5. miejsce w kraju.

Rycina nr 98

Wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca w latach 1999-2006

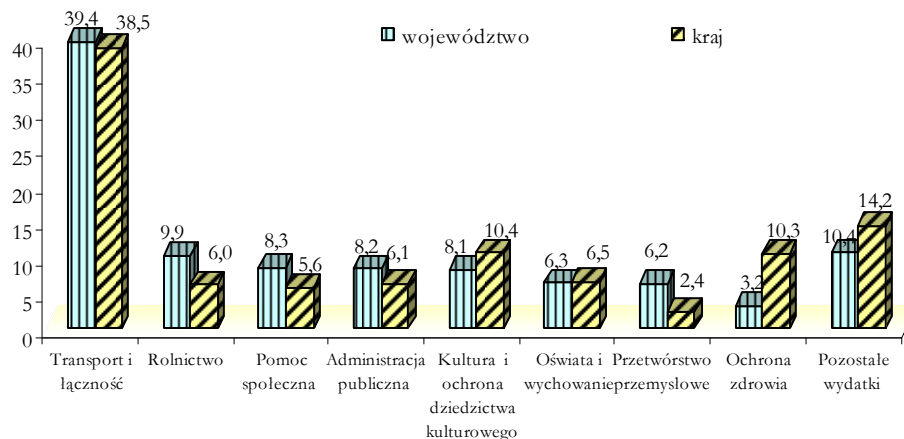
Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Podstawowe kierunki wydatkowania środków finansowych w układzie działowym klasyfikacji budżetowej w 2006 r. w porównaniu do 1999 r. stanowiły:

- zadania związane z transportem, którego udział w wydatkach ogółem zwiększył się z 27,5% w 1999 r. do 39,4% w 2006 r. (kraj - wzrost z 20,8% do 38,5%),
- rolnictwo 9,9% (kraj - 6,0%) wobec 17,6% w 1999 r. (kraj - 16,4%),
- pomoc społeczna i pozostałe zadania z polityki społecznej, gdzie nastąpił wzrost udziału z 0,3% do 8,3% (kraj - z 0,3% do 5,6%),
- administracja publiczna, gdzie nastąpił wzrost udziału z 6,5% do 8,2% (kraj z 7% do 6,1%),
- kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego, której udział obniżył się z 17,6% do 8,1% (kraj z 15,3% do 10,4%),

- oświata i wychowanie, których udział obniżył się z 16,5% do 6,3% (kraj z 14,1% do 6,5%),
- przetwórstwo przemysłowe (przedsiębiorczość) – udział w budżecie wydatków województwa – 6% (kraj - 2,4%).

Rycina nr 99
Struktura wydatków budżetu województwa w 2006 r.

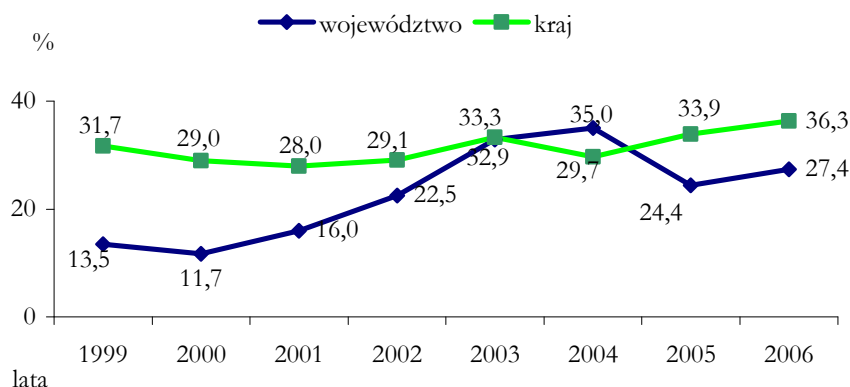

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

W latach 1999-2006 wydatnie wzrósł udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w województwie z 13,5% w 1999 r. do 32,9% w 2003 r. W 2006 r. wyniósł 27,4%. Kształtował się on poniżej średniej krajowej, dystans do średniej krajowej jednak uległ poprawie. Poziom wydatków majątkowych na 1 mieszkańca wyniósł w województwie 73 zł, przy średniej w kraju 96 zł.

Relacja wydatków majątkowych samorządu województwa na 1 mieszkańca do średniego poziomu w kraju wyniosła w 2006 r. 76%, w tym inwestycyjnych 78%. Województwo warmińsko-mazurskie znajduje się w grupie 13 województw, które zamknęły rok 2006 ujemnym wynikiem finansowym – w wysokości 38,4 mln zł. Stosunek deficytu do dochodów wyniósł 11,3% (kraj - 9%).

Rycina nr 100
Udział wydatków majątkowych samorządu województwa w wydatkach ogółem w latach 1999-2006

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS

Wyższy udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem niż średni w kraju odnotowano w 7 województwach.

Reasumując, wysoka dynamika dochodów budżetowych w województwie podobnie jak w skali kraju spowodowała znaczny ich wzrost w przeliczeniu na 1 mieszkańca, tj. z 1617 zł w 1999 r. (kraj 1679 zł) do 3092 zł w 2006 r. (kraj 3069 zł). Wpłynęło to na poprawę lokaty województwa w rankingu krajowym z 6. na 4., przesunięcie z grupy województw uzyskujących niższe dochody niż średni poziom w kraju do grupy przekraczającej ten poziom.

Uzyskany poziom dochodów budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca zapewnił 5. lokatę w kraju, w odniesieniu do powiatów ziemskich 1. lokatę w kraju, miast na prawach powiatu – 8. lokatę, a w odniesieniu do budżetu województwa 7. lokatę.

Stanowiło to wynik zdecydowanie wyższego niż w skali kraju zakresu dotowania i subwencjonowania, przy relatywnie niższych dochodach własnych.

Szczegółowe analizy budżetów jednostek samorządu terytorialnego na wszystkich poziomach podziału administracyjnego potwierdzają narastanie różnic poziomu dochodów własnych między województwami.

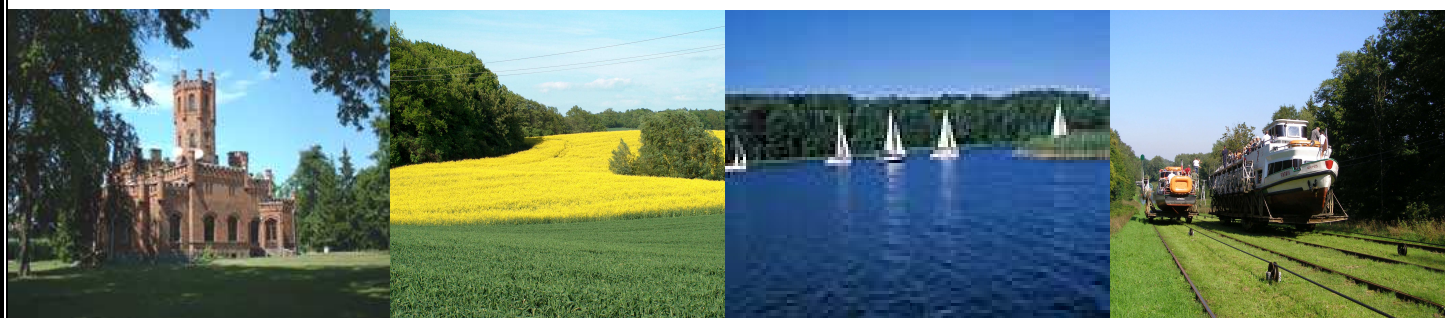
Udział dochodów własnych łącznie ze środkami ze źródeł pozabudżetowych w strukturze dochodów ogółem na wszystkich poziomach podziału administracyjnego był w województwie warmińsko-mazurskim podobnie jak w pozostałych województwach Polski Wschodniej niższy niż średni poziom w kraju.

Wprowadzone dotychczas zmiany w finansach publicznych, ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego nie przyniosły wydatnej poprawy w zakresie dochodów własnych województw najsłabszych ekonomicznie, do których zaliczono warmińsko-mazurskie.

ZAŁĄCZNIK nr 2

do Raportu okresowego nr VII
z realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*
Stan na koniec 2006 r.

Wybrane informacje o programach pomocowych

Olsztyn, 28 sierpień 2008

SPIS TREŚCI

A. I. Fundusze Przedakcesyjne	1
PHARE.....	1
ISPA	16
SAPARD	18
A. II. Fundusze Strukturalne.....	21
SPO ROL	22
SPO RYBY.....	24
SPO TRANSPORT	26
SPO WKP	27
SPO RZL.....	31
ZPORR.....	32
A. III. Inicjatywy wspólnotowe INTERREG.....	43
B. I. Kontrakt Wojewódzki	48
B. II. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich.....	50

Niniejszy materiał poświęcony jest przedstawieniu kompleksowej informacji nt. skali i stopnia wykorzystania programów współfinansowanych zarówno ze środków krajowych, w tym budżetu państwa, jak i środków Unii Europejskiej w ramach funduszy przedakcesyjnych i strukturalnych w okresie programowania 2004-2006. Rozdział zawiera krótki opis realizowanych programów oraz ich wykorzystanie, w tym absorpcję w ujęciu przestrzennym. Przedstawiane dane prezentują stan na koniec grudnia 2006 r., poza nielicznymi wyjątkami gdzie występował brak danych bądź gdzie dane dopiero są agregowane.

W latach 2000-2006 krajowe i zagraniczne wsparcie związane z rozwojem regionalnym województwa warmińsko-mazurskiego pochodziło przede wszystkim z następujących źródeł:

- A. Programy unijne:
 - I. Przedakcesyjne
 - II. Strukturalne
 - III. Inicjatywy wspólnotowe INTERREG
- B. Środki budżetu państwa:
 - I. Kontrakt Wojewódzki
 - II. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich

A. I. Fundusze Przedakcesyjne

Fundusze przedakcesyjne były to środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej Polsce przez Unię Europejską. Ich najważniejszym zadaniem było przygotowanie Polski do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do 1 maja 2004 roku funkcjonowały następujące fundusze przedakcesyjne:

- a) PHARE
- b) ISPA
- c) SAPARD

PHARE

Poland and Hungary Assistance for Reconstructing of their Economies

Phare 99 – PL 9909.01 Fundusz Dotacji Lokalnych 2000 – 2002

Celem Funduszu Dotacji Lokalnych była pomoc gminom województwa warmińsko – mazurskiego w realizacji projektów rozwoju społeczno-gospodarczego, służących realizacji strategii rozwoju województwa. Budżet Funduszu Dotacji Lokalnych dla województwa warmińsko-mazurskiego wyniósł 4,5 mln EUR. Dotacje dla 19 beneficjentów zostały przyznane na współfinansowanie lokalnych projektów infrastrukturalnych z następujących dziedzin:

- Ochrona środowiska – 1,82 mln EUR
- Infrastruktura wodno – kanalizacyjna – 1,36 mln EUR
- Infrastruktura drogowa – 1,29 mln EUR

Łączna kwota dofinansowania Phare FDL wstępnie wyniosła ok. 4,47 mln EUR, natomiast całkowity budżet projektów 11,07 mln EUR.

Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Phare 2000, 2001, 2002, 2003 – Spójność Społeczna i Gospodarcza

Program Phare jest pierwszym kompleksowym mechanizmem pomocy finansowej Unii Europejskiej dla województwa warmińsko-mazurskiego. Głównymi celami Programów Phare SSG było: zwiększenie spójności społeczno – gospodarczej województwa, podniesienie jego potencjału gospodarczego i społecznego poprzez rozwój infrastruktury ponadlokalnej, rozwój zasobów ludzkich, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw. Służył on również przygotowaniu administracji regionalnej do uczestnictwa w polityce regionalnej UE po akcesji.

Okres realizacji poszczególnych programów przedstawia się następująco:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
PHARE 2000	■	■	■	■	■	
PHARE 2001		■	■	■	■	
PHARE 2002			■	■	■	■
PHARE 2003				■	■	■

W ramach wszystkich Programów Phare SSG łączna alokacja środków przeznaczonych na realizację projektów w województwie warmińsko mazurskim wyniosła ponad 119 mln Euro, z czego ponad 55,5 mln Euro, czyli 46,5 % wszystkich środków, pochodzi z funduszy unijnych. Prawie 95 % przyznanych środków Phare, czyli ponad 52,7 mln Euro województwo wykorzystало na realizację projektów. Szczegółowy podział środków na poszczególne edycje przedstawia się następująco:

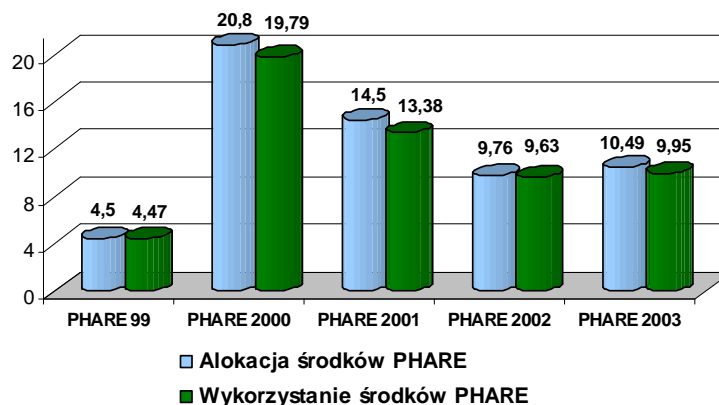
Tabela nr 1
Szczegółowy budżet poszczególnych Programów Phare SSG (w mln EUR)

Edycja Programu	Środki przeznaczone na realizację Programu				Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Publiczne krajowe	Prywatne	Łącznie	
PHARE 2000	Alokacja	20,8	16,03	13,51	95,14 %
	Wykorzystanie	19,79	16,52	12,58	
PHARE 2001	Alokacja	14,5	5,74	12,34	92,28 %
	Wykorzystanie	13,38	5,37	10,79	
PHARE 2002	Alokacja	9,76	6,77	2,13	98,67 %
	Wykorzystanie	9,63	7,63	2,06	
PHARE 2003	Alokacja	10,49	4,97	2,42	94,85 %
	Wykorzystanie	9,95	4,9	2,06	
Ogółem	Alokacja	55,55	33,51	30,4	94,96 %
	Wykorzystanie	52,75	34,42	27,49	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Kształtowanie się wysokości środków Phare przyznanych i wykorzystanych w ramach poszczególnych programów Phare w województwie przedstawia rycina nr 1.

Rycina nr 1
Środki Phare (mln EUR) przyznane oraz wykorzystane na realizację projektów z poszczególnych programów Phare

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

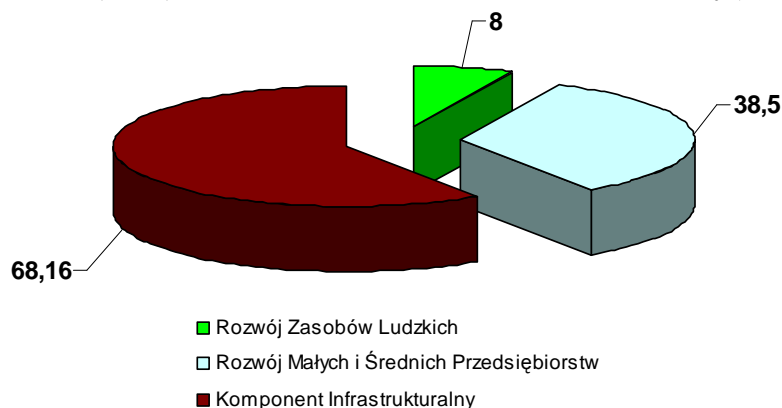
W ramach Programu Phare SSG realizowane były trzy typy projektów:

- projekty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- projekty rozwoju zasobów ludzkich,
- projekty rozbudowy i modernizacji infrastruktury.

Rycina nr 2 przedstawia całość środków wydatkowanych we wszystkich programach Phare w województwie w podziale na realizowane komponenty.

Rycina nr 2

Całkowity koszt realizacji projektów Phare SSG w podziale na komponenty (w mln EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Komponent: Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw

Komponent Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw Phare SSG obejmował następujące projekty realizowane przez Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie:

Tabela nr 2

Zestawienie projektów komponentu MSP (w mln EUR)

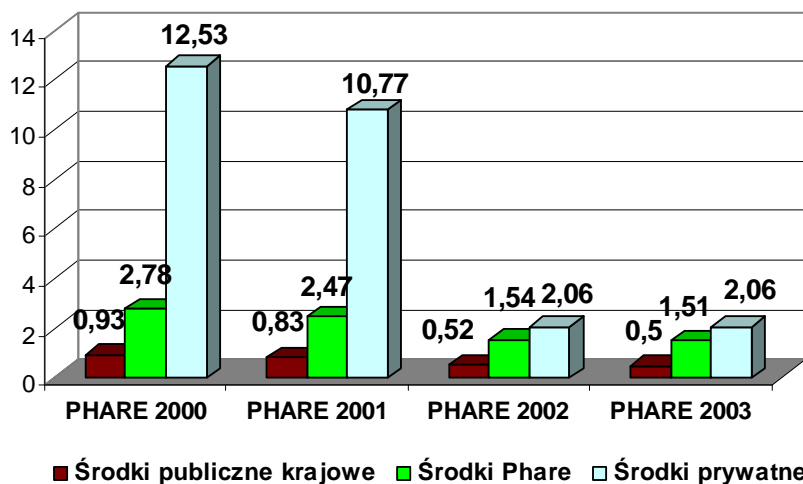
Numer i tytuł projektu	Przyznana alokacja w ramach projektu (całkowity koszt realizacji projektu)			Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Kraj	Łącznie	
PHARE 2000				
PL 0008.01.02 „Wsparcie Małych i Średnich Przedsiębiorstw ”	3,39 (2,78)	14,58 (13,46)	17,97 (16,24)	82 %
PHARE 2001				
PL.0106.09.02 „Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw”	3,18 (2,47)	13,4 (11,6)	16,58 (14,07)	77,67 %
PHARE 2002				
PL.2002/000–580.06.05 „Przedsiębiorczość w Polsce: Regionalny Program Wsparcia MŚP ”	1,6 (1,54)	2,67 (2,58)	4,27 (4,12)	96,25 %
PHARE 2003				
PL 2003/004-379.05.04 „Regionalny Program wsparcia MŚP ”	1,82 (1,51)	3,02 (2,56)	4,84 (4,07)	82,97 %
Ogółem	9,99 (8,3)	33,67 (30,2)	43,66 (38,5)	83,08 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Kwota wydatkowania dla województwa warmińsko-mazurskiego w kompetencji MSP we wszystkich edycjach Phare SSG przekroczyła wartość 38,5 mln EUR. Źródła finansowania w poszczególnych programach przedstawiają się następująco:

Rycina nr 3

Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw (w mln EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Komponent Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw składał się z następujących podprogramów:

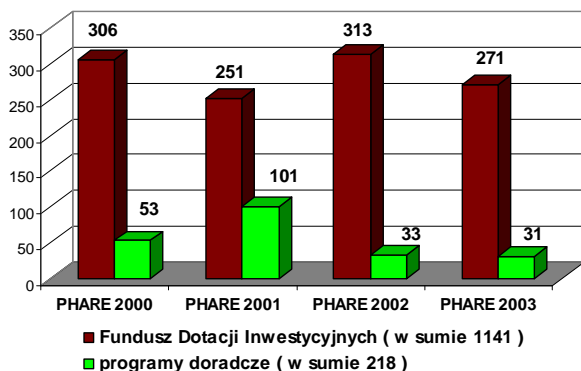
- Fundusz Dotacji Inwestycyjnych - w którym przyznane zostały dotacje na inwestycje w środki trwałe,
- podprogramy doradcze – w których przyznawano dotacje na m.in. usługi doradcze z zakresu planowania rozwoju firmy, wdrażanie technologii informatycznych, udział w targach zagranicznych i misjach gospodarczych.

We wszystkich edycjach Phare SSG w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw:

- złożono 1359 wniosków o dofinansowanie,
- podpisano 765 umów z beneficjentami,
- rozwiązanych zostało 111 umów, czyli 654 przedsiębiorców skorzystało z dotacji na łączną kwotę około 8 mln Euro.

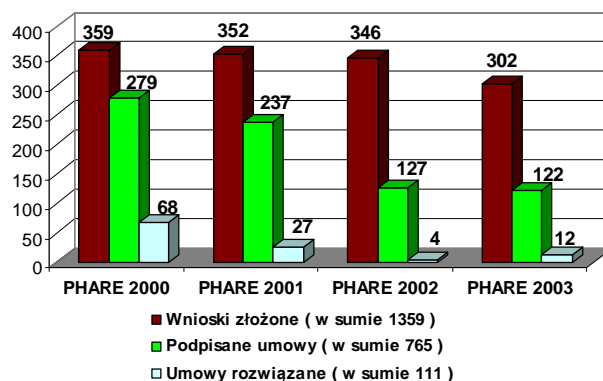
Rycina nr 4 przedstawia zainteresowanie przedsiębiorców poszczególnymi podprogramami, natomiast na rycinie nr 5 przedstawiona jest ilość podpisanych i rozwiązanych umów w stosunku do wniosków złożonych w poszczególnych programach Phare.

Rycina nr 4
Ilość złożonych wniosków w ramach komponentu
Rozwój Małych Średnich Przedsiębiorstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Warmińsko - Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Olsztynie

Rycina nr 5
Ilość złożonych wniosków, umów podpisanych
i rozwiązanych w ramach komponentu Rozwój
Małych Średnich Przedsiębiorstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Warmińsko - Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w Olsztynie

Komponent: Rozwój Zasobów Ludzkich

Komponent *Rozwój Zasobów Ludzkich* był realizowany tylko w trzech edycjach Phare: 2000, 2001 oraz 2002. Obejmował on następujące projekty realizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie:

Tabela nr 3
Zestawienie projektów komponentu RZL (w mln EUR)

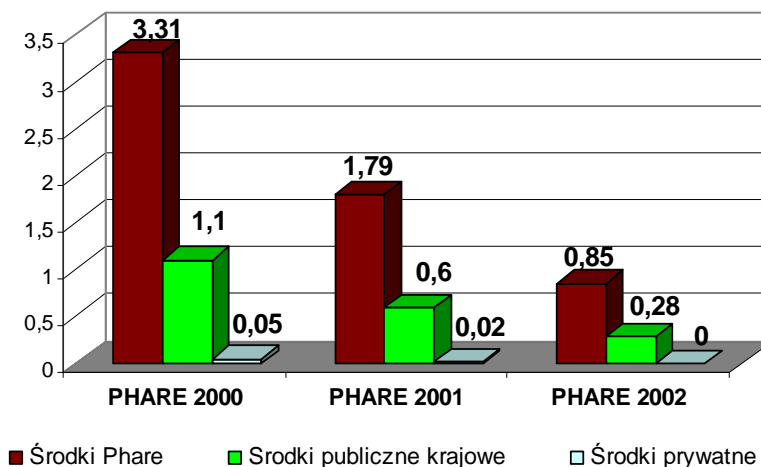
Numer i tytuł projektu	Przyznana alokacja w ramach projektu (całkowity koszt realizacji projektu)			Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Kraj	Łącznie	
PHARE 2000				
PL 0008.01.01 „Warmińsko-Mazurski Program Doskonalenia Kadr”	3,38 (3,31)	1,18 (1,15)	4,56 (4,46)	97,8 %
PHARE 2001				
PL 0106.09.01-02-14 „Promocja zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich”	2,18 (1,79)	0,73 (0,62)	2,91 (2,41)	82,11 %
PHARE 2002				
PL.2002/000-580.06.04 „Rozwój zasobów ludzkich”	0,91 (0,85)	0,3 (0,28)	1,21 (1,13)	93,41 %
Ogółem	6,47 (5,95)	2,21 (2,05)	8,68 (8)	91,96 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Kwota wydatkowania dla województwa warmińsko-mazurskiego w komponencie RZL we wszystkich edycjach Phare SSG wyniosła 8 mln EUR. Źródła finansowania w poszczególnych programach przedstawiają się następująco:

Rycina nr 6

Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich (w mln EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

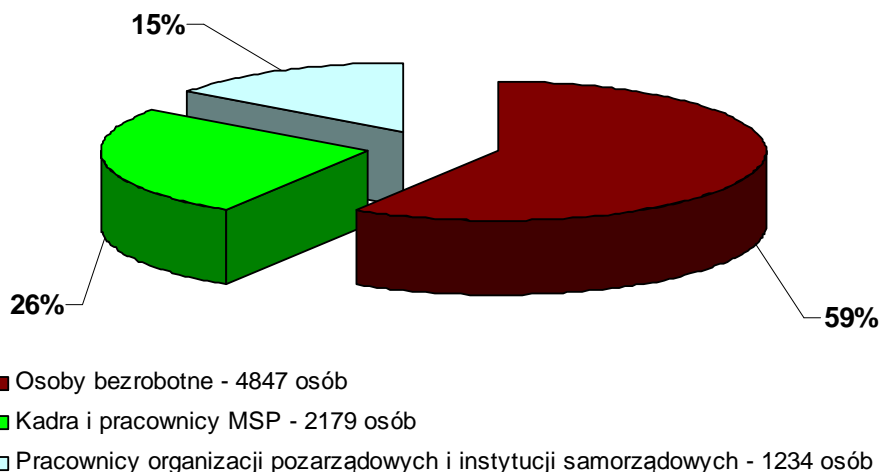
W ramach tego komponentu można wyróżnić następujące typy realizowanych projektów:

- aktywizujące w dużej skali grupy osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, ukierunkowane na ich reorientację zawodową, podniesienie lub zmianę kwalifikacji, wspierające osoby chcące założyć własną działalność gospodarczą,
- ukierunkowane na zwiększenie zdolności adaptacyjnych firm sektora MSP i ich pracowników,
- promujące ideę partnerstwa lokalnego na rzecz zatrudnienia.

Grupy beneficjentów objętych programem przedstawione zostały na poniższej rycinie.

Rycina nr 7

Struktura beneficjentów w komponentie Rozwój Zasobów Ludzkich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Na dzień zakończenia realizacji projektów zostały osiągnięte następujące efekty:

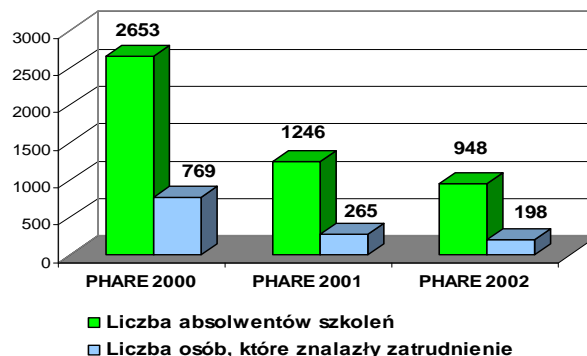
Osoby bezrobotne

W szkoleniach dla osób bezrobotnych wzięło udział 4847 beneficjentów, z czego 1232 absolwentów (25,42% osób którzy ukończyli szkolenia) znalazło zatrudnienie w wyniku:

- podjęcia zatrudnienia – 1200 osób
- założenia własnej firmy – 32 osoby.

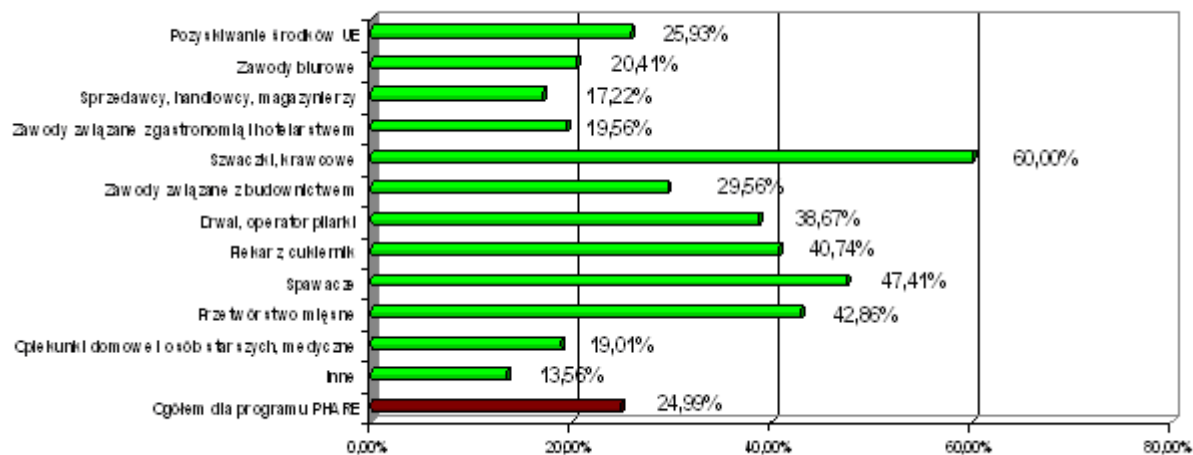
Dodatkowo 132 osoby wyrejestrowało się z ewidencji osób bezrobotnych z powodu kontynuacji nauki.

Rycina nr 8
Efektywność szkoleń przeznaczonych dla osób bezrobotnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Rycina nr 9
Efektywność zatrudnienia absolwentów szkoleń zawodowych wg określonych grup zawodowych

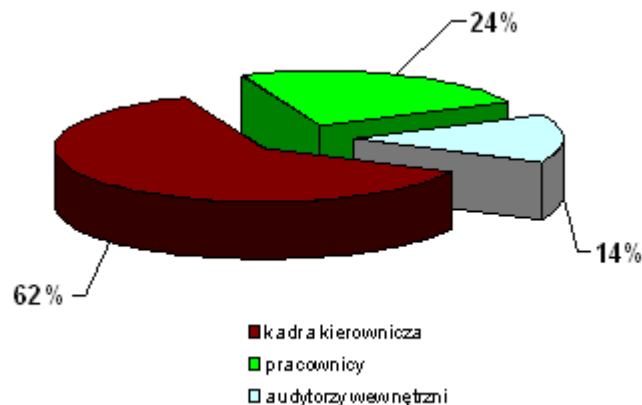
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Kadra i pracownicy MSP

Przeprowadzono 153 szkolenia z których skorzystało 2179 osób z sektora MSP, w tym:

- 885 menedżerów w zakresie organizacji i zarządzania przedsiębiorstwem,
- 194 menedżerów w zakresie wdrażania systemów jakości,
- 266 menedżerów w zakresie negocjacji biznesowych, sposobów pozyskiwania środków pomocowych, zarządzania zasobami ludzkimi
- 313 audytorów wewnętrznych systemów jakości w zakresie wdrażania systemów zarządzania jakością,

Rycina nr 10
Struktura absolwentów szkoleń przeznaczonych dla MSP

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

- 521 pracowników w zakresie m.in. psychologii obsługi klienta, nowoczesnej logistyki w firmie, zmian w ustawach podatkowych i rachunkowości.

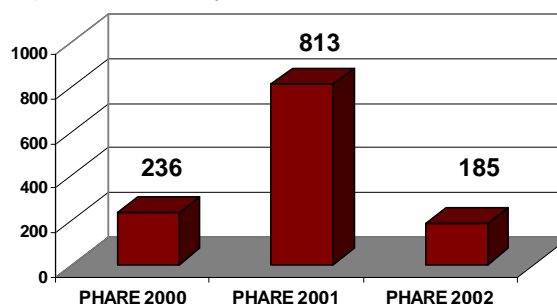
Dodatkowo 193 MSP skorzystało ze wsparcia audytorów zewnętrznych w opracowaniu dokumentacji i procedur niezbędnych przy wdrażaniu systemów jakości.

Pracownicy organizacji pozarządowych oraz instytucji samorządowych

W obrębie tej grupy zawodowej przeprowadzono następujące działania:

- przeszkolono 1234 osoby (nauczycieli szkół zawodowych, partnerów lokalnych),
- podpisano 19 porozumień na rzecz zatrudnienia (we wszystkich powiatach województwa),
- przeprowadzono 2 konkursy na modernizację oferty edukacyjnej dla szkół zawodowych, w wyniku których 15 szkół zawodowych otrzymało sprzęt informatyczny

Rycina nr 11
Ilość absolwentów szkoleń przeznaczonych dla pracowników organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Komponent: Infrastruktura

W ramach realizacji komponentu infrastrukturalnego Programów Phare SSG Zarząd Województwa dokonał wyboru następujących projektów, zaakceptowanych następnie do realizacji przez Komisję Europejską i Ministerstwo Gospodarki:

Tabela nr 4

Zestawienie projektów komponentu infrastrukturalnego (w mln EUR)

Numer i tytuł projektu	Przyznana alokacja w ramach projektu (całkowity koszt realizacji projektu)			Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Kraj	Łącznie	
PHARE 2000				
PL 0008.01.03 „Modernizacja drogi krajowej nr 16 wokół Olsztyna” Beneficjent : Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	6,01 (6,01)	7,36 (7,12)	13,37 (13,13)	100 %
PL 0008.01.04 „Droga dojazdowa do mostu nad rzeką Elbląg” Beneficjent : Miasto Elbląg	2,48 (2,48)	3,03 (3,8)	5,51 (6,28)	100 %
PL 0008.01.05 „Ochrona środowiska naturalnego Wielkich Jezior Mazurskich” Beneficjent : Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich	2,84 (2,8)	2,49 (2,43)	5,33 (5,23)	98,59 %
PL 0008.01.06 „Fundusz Małych Inwestycji Infrastrukturalnych” – 10 małych projektów infrastrukturalnych Realizowane przez : Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego	2,7 (2,41)	0,9 (1,14)	3,6 (3,55)	89,26 %
Ogółem: Phare 2000	14,03 (13,7)	13,78 (14,49)	27,81 (28,19)	97,65 %

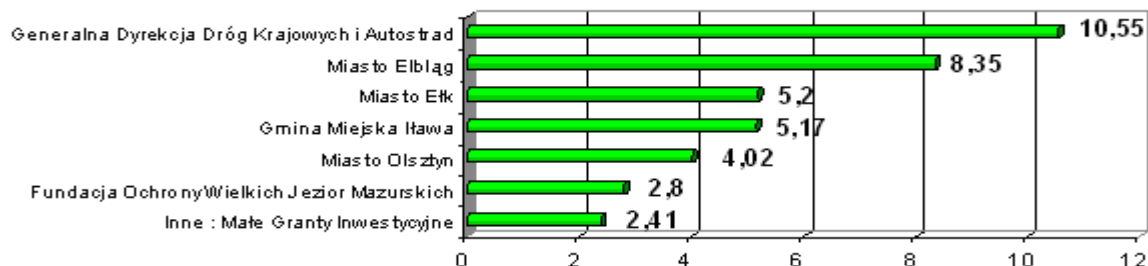
PHARE 2001				
PL 0106.08.03 „Droga nr 16 wokół Olsztyna” Beneficjent : Miasto Olsztyn	1,93 (1,92)	0,79 (0,78)	2,72 (2,7)	99,48 %
PL 0106.08.01 „Wschodnia Obwodnica Elbląga” Beneficjent : Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	4,55 (4,54)	2,05 (2,05)	6,6 (6,59)	99,78 %
PL 0106.08.02 „Budowa obwodnicy miejskiej w Elku I i II etap” Beneficjent : Miasto Elk	2,66 (2,66)	1,11 (1,11)	3,77 (3,77)	100 %
Ogółem Phare 2001	9,14 (9,12)	3,95 (3,94)	13,09 (13,06)	99,78 %
PHARE 2002				
PL2002/000-580.06.30 „Rozwój MŚP w Olsztynie” Beneficjent : Miasto Olsztyn	2,1 (2,1)	3,6 (4,49)	5,7 (6,59)	100 %
PL2002/000-580.06.31 „Poprawa dostępności terenów inwestycyjnych w Iławie” Beneficjent : Gmina Miejska Iława	1,9 (1,89)	0,73 (0,72)	2,63 (2,61)	99,47 %
PL 2002/000-580.06.32 „Rozwój Portu Morskiego w Elblągu” Beneficjent : Miasto Elbląg	3,25 (3,25)	1,6 (1,62)	4,85 (4,87)	100 %
Ogółem Phare 2002	7,25 (7,24)	5,93 (6,83)	13,18 (14,07)	99,86 %
PHARE 2003				
PL 2003/004-379.05.35 „Rozwój infrastruktury lokalnej w Elblągu ” Beneficjent : Miasto Elbląg	2,73 (2,62)	0,99 (1,08)	3,72 (3,7)	95,97 %
PL 2003/004-379.05.36 „Wsparcie MŚP w Elku poprzez modernizację dostępu do obwodnicy miasta ” Beneficjent : Miasto Elk	2,55 (2,54)	1,3 (1,3)	3,85 (3,84)	99,61 %
PL 2003/004-379.05.37 „Strefy inwestycyjne Iławy ” Beneficjent : Gmina Miejska Iława	3,39 (3,28)	2,08 (2,02)	5,47 (5,3)	96,75 %
Ogółem Phare 2003	8,67 (8,44)	4,37 (4,4)	13,04 (12,84)	97,35 %
Ogółem PHARE	39,09 (38,5)	28,03 (29,66)	67,12 (68,16)	98,49 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

We wszystkich edycjach Programu Phare SSG zrealizowano 13 projektów infrastrukturalnych za łączną kwotę ponad 68 mln EUR, z czego 38,5 mln Euro stanowią środki Phare. Podział pozyskanych środków Phare na poszczególnych Beneficjentów zaprezentowany jest na rycinie nr 12.

Rycina nr 12

Łączna suma środków Phare w podziale na Beneficjentów (w mln EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

W wyniku realizacji projektów infrastrukturalnych w woj. warmińsko-mazurskim osiągnięto następujące rezultaty:

- uporządkowano układ komunikacyjny w północno-zachodniej części miasta Elbląg poprzez budowę dróg dojazdowych do mostu nad rzeką Elbląg o łącznej długości ponad 4 km (w ramach projektu PL 0008.01.04);
- wybudowano węzeł drogowy „Elbląg-Wschód” (wschodnia obwodnica Elbląga) poprzez budowę niezbędnych odcinków dróg krajowych nr 7 i 22 i łącznic (o łącznej długości 3,8 km) oraz czterech wiaduktów (w ramach projektu PL 0106.08.01);
- wybudowano w Elblągu uniwersalny terminal portowy oraz zmodernizowano infrastrukturę basenu jachtowego (w ramach projektu PL 2002/000-580.06.32);
- w Elblągu wybudowano wielofunkcyjny obiekt sportowo-widowiskowy z Elbląskim Inkubatorem Nowoczesnych Technologii Informatycznych (w ramach projektu PL 2003/004-379.05.35);
- przebudowano drogę nr 16 wokół Olsztyna na odcinkach: Nagłady - Olsztyn (ponad 8 km), ul. Sielska – ul. Kłosowa w Olsztynie (około 1,6 km), Olsztyn - Wójtowo (ponad 3,5 km), wraz z dwoma przejściami podziemnymi dla pieszych (w ramach projektu PL 0008.01.03) oraz odcinek ul. Sielska – ul. Bałtycka (ponad 2 km) wraz z tunelem dla pieszych i wiaduktem kolejowym (w ramach projektu PL 0106.08.03);
- przeprowadzono inwestycje poprawiające dostęp do strefy gospodarczej Olsztyna oraz jeziora Ukiel poprzez wybudowanie 1,5 km drogi (ul. Sielska) wraz z rondem i wiaduktem, budowę sieci gazowej i telekomunikacyjnej oraz poprawę sieci kolejowej (w ramach projektu PL 2002/000-580.06.30);
- wybudowano obwodnicę miasta Elk poprzez zmodernizowanie 6,9 km drogi oraz wybudowanie 4,1 km nowej drogi wraz z budową mostu, ronda i modernizacją wiaduktu i mostu (w ramach projektu PL 0106.08.02);
- zmodernizowano dostęp do obwodnicy miasta Elk poprzez budowę 1,2 km drogi oraz jednego węzła komunikacyjnego (w ramach projektu PL 2003/004-379.05.36);
- przeprowadzono modernizację dróg w Iławie (o łącznej długości około 1 km) wraz z budową ronda, modernizacją wiaduktu, ułożeniem ponad 6 tys. m² chodników oraz ponad 2,5 tys. m² ścieżek rowerowych, przebudową sieci elektroenergetycznej, wodociągowej, sanitarnej, gazowej oraz telekomunikacyjnej (w ramach projektu PL 2002/000-580.06.31);
- przeprowadzono II etap budowy obwodnicy wewnętrznej w Iławie, w wyniku czego położono 25,7 tys. m² nawierzchni ścieralnej jezdnej, wybudowano dwa ronda, ułożono ponad 12,3 tys m² chodników oraz ponad 5,8 tys.m² ścieżek rowerowych (w ramach projektu PL 2003/004-379.05.37);
- przeprowadzono budowę kanalizacji oraz modernizację oczyszczalni ścieków na obszarze zlewni Wielkich Jezior Mazurskich w wyniku czego rozbudowano sieć kanalizacji o ponad 130 km i 101 pompowni ścieków, podłączono do systemu kanalizacji 20 tys. mieszkańców, wybudowano dwie nowe oczyszczalnie ścieków (w ramach projektu PL 0008.01.05);
- przeprowadzono 10 małych inwestycji infrastrukturalnych dla następujących Beneficjentów: Gmina Gietrzwałd, Miasto Lidzbark Warmiński, Miasto Olecko, Gmina Nidzica, Miasto

Ilawa, Gmina Elbląg, Miasto Elbląg, Miasto Mrągowo, Gmina Lubomino, Miasto Lubawa
(w ramach projektu PL 0008.01.06);

Ocena po zakończeniu realizacji programu Phare 2000, 2001, 2002, 2003 – Spójność Społeczna i Gospodarcza

Komponent: Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw⁷

Celem strategicznym komponentu Rozwój MŚP było zmniejszenie poziomu bezrobocia w regionach i stworzenie warunków dla osiągnięcia wyższego poziomu spójności społecznej i gospodarczej dzięki rozwojowi małych i średnich przedsiębiorstw.

Generalnie program w zadowalającym stopniu osiągnął zakładane cele i wskaźniki ilościowe. Stworzony został szereg instrumentów wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw, dzięki którym duża część przedsiębiorstw zwiększyła nakłady inwestycyjne oraz podniosła swoją konkurencyjność na rynku. W okresie 12 miesięcy od zakończenia programu, w MŚP objętych wsparciem ilość powstałych nowych miejsc pracy znacznie przekroczyła zakładane rezultaty programu. Należy dodać, iż program wpłynął na aktywność przedsiębiorców, którzy złożyli wnioski, a nie otrzymali dofinansowania. Świadczy o tym fakt, iż większość nieskutecznych wnioskodawców (ok. 60%) zrealizowała inwestycję, którą zamierzała sfinansować ze środków Phare.

Opinie beneficjentów dotyczące sposobu obsługi oraz wpływu rezultatów programu na poszczególne aspekty funkcjonowania przedsiębiorstw, pozwalają stwierdzić, że beneficjenci oceniają udział w programie jednoznacznie pozytywnie. Ogólne zadowolenie z udziału w programie wyraziło ok. 83% badanych beneficjentów. Udział w programie był szczególnie satysfakcjonujący dla firm z województwa warmińsko-mazurskiego. Potwierdzeniem tej opinii jest fakt, iż zdecydowana większość beneficjentów zadeklarowała chęć ponownego wzięcia udziału w programie (ponad 90% badanych beneficjentów) oraz stwierdziła, że efekty programu warte były poniesionych nakładów (ok. 95% badanych beneficjentów).

Pozycja rynkowa większości beneficjentów (ok. 84% badanych firm) uległa poprawie. Wśród tych przedsiębiorstw ponad połowa określiła poprawę jako znaczną. Większość przedsiębiorstw uczestniczących w programie zwiększyła sprzedaż, obroty i zatrudnienie, co wskazuje na ich lepszą niż przed udziałem w programie kondycję ekonomiczną i przypuszczalnie również większą niż dotychczas konkurencyjność.

Na podstawie przeprowadzonych badań można wyraźnie zaobserwować trwałość efektów programu przejawiającą się w skłonności przedsiębiorstw do dalszego inwestowania. Na podstawie zebranych danych ustalono, że większość firm uczestniczących w badaniu przeznaczala środki na różnego rodzaju inwestycje po wykorzystaniu dotacji i nadal zamierza przeznaczać środki na ten cel.

Jednak końcowa ocena programu wykazała również wiele niedociągnięć w trakcie jego realizacji. Niedociągnięcia te miały głównie charakter organizacyjny i informacyjny. Niewystarczająca dostępność informacji o programie jest wspólną cechą wszystkich realizowanych w ramach Phare podprogramów. Przedsiębiorcy w sondażu wskazywali przede wszystkim na brak wiedzy na temat programów, rozumianej zarówno jako niedostępność informacji o programach wsparcia MŚP, jak i brak odpowiednich umiejętności w przygotowaniu dokumentacji aplikacyjnych. Najlepiej oceniono dostępność informacji m.in. w województwie

⁷ Opracowano na podstawie następujących raportów z badań ewaluacyjnych: „Ewaluacja końcowa Funduszu Dotacji Inwestycyjnych (FDI) w Phare 2000 Spójność Społeczno Gospodarcza (SSG) – komponent Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw (MSP)”, „Ewaluacja ex-post Programu PL01.06.09.02 Promocja Rozwoju MSP (Phare 2001 SSG komponent MSP)”, „Ewaluacja ex-post regionalnego komponentu MSP Phare 2003 SSG (2003/004-379-05.04 Regionalny program wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw)” wykonanych na zlecenie PARP.

warmińsko-mazurskim, co wynika z tego, iż województwo warmińsko-mazurskie posiadało już doświadczenia z realizacji programu Phare 2000. Najlepsza pod tym względem była edycja Phare 2003, gdyż wiele problemów i barier, występujących w poprzednich edycjach, zostało rozwiązanych.

Ocena programu pokazała również, że wystąpili przedsiębiorcy dla których udział w programie nie przyniósł żadnych korzyści (ok. 10% badanych beneficjentów) oraz przedsiębiorcy dla których program przyczynił się jedynie do bieżącej redukcji kosztów (ok. 30-40% badanych beneficjentów), co nie było bezpośrednim celem programu. Wykazana została również obniżona użyteczność wynikająca z niedopasowania części instrumentów wsparcia do potrzeb firm oraz niska skuteczność programów doradczych wynikająca z korzystania przez beneficjentów jedynie z pomocy doradczej nie prowadzącej do wdrożenia zaleceń, strategii czy inwestycji zaplanowanej i rekomendowanej do realizacji w ramach programu.

Podsumowując, wyniki ewaluacji komponentu wykazały, że program pozytywnie odpowiedział na potrzeby gospodarki oraz małych i średnich firm. Program pokazał, że możliwe jest wsparcie przedsiębiorstw w realizacji ich długookresowej strategii, zwiększaniu nakładów inwestycyjnych, zatrudnienia i zysków przedsiębiorstwa. Jednak z uwagi na niskie nakłady finansowe przeznaczone na realizację komponentu, efekty jego realizacji wystąpiły w stosunkowo małej skali. Program przyniósł jeszcze dodatkową korzyść, a mianowicie przyczynił się do wzmocnienia regionalnych instytucji wspierających MŚP oraz rozwoju instrumentów wsparcie MŚP pod kątem przyszłego finansowania z funduszy strukturalnych UE.

Komponent: Rozwój Zasobów Ludzkich⁸

Cel strategiczny komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich zakładał przede wszystkim wzmocnienie potencjału ludzkiego w postaci wsparcia dla wzrostu zatrudnienia, rozwoju przedsiębiorczości, poprawy zdolności adaptacyjnych firm i ich pracowników oraz wyrównywania szans na rynku pracy.

Wyniki ewaluacji programu Phare wskazują, że zaplanowane cele tylko w pewnym stopniu zostały osiągnięte na drodze implementacji projektów wchodzących w skład Programu. Biorąc pod uwagę skuteczność projektów w zakresie osiągania planowanych celów na poziomie rezultatów i produktów, właściwie wszystkie projekty spełniły swoje założenia, gdyż zasadniczo została zrealizowana zakładana liczba szkoleń i objęto usługami zakładaną liczbę beneficjentów. Natomiast rozpatrując efekty szkoleń w kategoriach oddziaływania po zakończeniu realizacji programu, wówczas szkoleniom tym nie można wystawić tak jednoznacznie pozytywnej oceny.

Odsetek zatrudnionych beneficjentów szkoleń dla bezrobotnych w poszczególnych edycjach komponentu systematycznie wzrastał i wynosi odpowiednio ok. 31%, 47% i 54% wszystkich beneficjentów. Znacznie przekroczone zostały zakładane wartości, ale zaznaczyć trzeba, że w tych wyliczeniach uwzględniono beneficjentów, którzy przed rozpoczęciem szkolenia byli zarówno bezrobotni jak i zagrożeni bezrobociem. Jednakże w trakcie oceny programu ustalono, że część badanych pracujących przed szkoleniem nie była zagrożona bezrobociem, tzn. nie były to osoby, które otrzymały od swego pracodawcy wypowiedzenie, lecz osoby wysłane przez pracodawcę na szkolenie.

Zauważyć należy, że beneficjentom, którzy nie znaleźli pracy, szkolenia mimo to przyniosły korzyści w postaci zmniejszenia wykluczenia społecznego przejawiającego się zmianą podejścia do życia oraz pozbyciem się depresji. Ponadto bezrobotni dzięki poznanym na szkoleniach

⁸ Opracowano na podstawie następujących raportów z badań ewaluacyjnych: „Ewaluacja ex-post programu PHARE 2000 SSG komponent RZL”, „Wstęp do ewaluacji ex-post Programu PL01.06.09.01-02 Promocja Zatrudnienia i Rozwój Zasobów Ludzkich (Phare 2001 SSG komponent RZL)”, „Raport z monitoringu beneficjentów ostatecznych komponentu regionalnego programu Phare 2002 Spójność Społeczna i Gospodarcza – komponent Rozwój Zasobów Ludzkich” wykonanych na zlecenie PARP.

sposobom starania się o pracę zaczęli jej szukać w inny sposób niż przed szkoleniem oraz w okresie tuż po szkoleniu zintensyfikowali poszukiwania pracy.

Wśród beneficjentów, którzy po szkoleniu znaleźli pracę, 80% przyznało, że duży lub bardzo duży wpływ na jej znalezienie miały poznane podczas szkolenia sposoby ubiegania się o pracę, ponad 60% przypisała taki wpływ nabytym podczas szkolenia umiejętnościom zawodowym, natomiast ponad 50% certyfikatowi uzyskanemu po szkoleniu. Ponadto beneficjenci, którzy po szkoleniu podjęli pracę w większości (ok. 60% badanych beneficjentów) deklarowali, że podczas jej wykonywania wykorzystują wiedzę i umiejętności nabyte podczas szkolenia.

Dopasowanie szkoleń do potrzeb uczestników w czasie gdy ci przystępowali do podprojektu zostało zaobserwowane jedynie w przypadku ok. 80% osób. Występowali beneficjenci, którzy uczestniczyli w nie tych szkoleniach na które starali się dostać, a zostali na nie skierowani nie mając wcześniej zamiaru korzystać z tego typu usługi, co znacznie obniża skuteczność szkoleń. Należy jednak zauważyć, że występowały projekty skierowane do dokładnie określonej grupy beneficjentów i mające zaspokoić precyzyjnie zdefiniowane potrzeby konkretnych regionów. Przykładem takiego projektu są szkolenia dla pracowników nowoutworzonych regionalnych Ośrodków Informacji Turystycznej w województwie warmińsko – mazurskim. Ich skuteczność była stosunkowo wysoka, ponieważ zatrudnionych zostało ok. 66% bezrobotnych uczestniczących w szkoleniach. Jest to najwyższy wskaźnik zatrudnienia w przypadku szkoleń odnotowany w ewaluacji szkoleń dla bezrobotnych prowadzonych w ramach całego programu Phare.

Wśród beneficjentów szkoleń dla MŚP przedstawiciele 45% firm uczestniczących w szkoleniach stwierdzili, że po odbyciu szkoleń poprawiła się konkurencyjność ich firm. Badania wykazały również, że pracownicy MŚP przed szkoleniem w ramach programu Phare nie często byli wysyłani przez swoich pracodawców na szkolenia, natomiast po tymże szkoleniu w 20% firm zwiększyła się częstotliwość wysyłania pracowników na szkolenia. Wpływ szkoleń dla menedżerów na organizację pracy był znaczny, w 60% przypadków organizacja pracy w firmie wskutek udziału w szkoleniu poprawiła się, za to oddziaływanie programu na inne aspekty działania przedsiębiorstw: wielkość obrotów (wzrosła w 28% firm) i zasięg działalności firmy (zwiększył się w 22% przedsiębiorstw), można uznać za nikłe. Wyżej przedstawione wnioski pozwalają na sformułowanie konkluzji o stosunkowo wysokiej skuteczności i efektywności projektów skierowanych do sektora MŚP oraz zasadności realizacji tego typu projektów.

Wśród beneficjentów szkoleń wspierających podpisanie paktów na rzecz zatrudnienia, 62% stanowiły osoby, których instytucje lub firmy podpisały pakt. Z wypowiedzi beneficjentów wynika, że gdyby nie realizacja szkolenia w ich powiecie nie doszłoby do podpisania tego typu dokumentu. Szkolenia te najlepsze efekty przyniosły w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie przedstawiciele trzech stron (samorządu, biznesu i organizacji pozarządowych) po zakończeniu szkoleń najczęściej podejmowali wspólne działania (55% badanych wobec średniej krajowej 43%), najczęściej wskazywano korzyści związane z nawiązaniem kontaktów z innymi partnerami (90% wobec średniej krajowej 82%) oraz korzyści związane z nabyciem wiedzy lub umiejętności ubiegania się o fundusze (90% wobec średniej krajowej 78%).

Niestety w części przypadków (16% beneficjentów) podpisanie paktów nie wiązało się z podejmowaniem przez ich sygnatariuszy konkretnych działań na rzecz lokalnej społeczności. Mimo to ważnym efektem szkoleń wspierających podpisanie paktów na rzecz zatrudnienia było uświadomienie uczestnikom szkoleń należącym do różnych stron lokalnych elit, że ich wzajemna współpraca korzystna jest dla nich oraz dla społeczności, w której funkcjonują. Podobnie ważnym aspektem szkoleń było zdobycie przez beneficjentów wiedzy oraz praktycznych umiejętności związanych ze współpracą lokalnych liderów oraz ubieganiem się o dofinansowanie projektów, w tym ubieganiem się o fundusze unijne. Rezultat ten należy uznać za szczególnie istotny w sytuacji, gdy pojawiły się realne szanse pozyskania znaczących funduszy

na implementację wypracowanych pomysłów np. w postaci uczestnictwa w Sektorowych Programach Operacyjnych.

Podsumowując zastosowany w województwie warmińsko-mazurskim zestaw projektów odpowiadał problemom zidentyfikowanym w województwie, poza tym uwzględniał turystyczny charakter regionu, co wskazuje na to, iż był dobrany właściwie. Niemniej realizacja projektów nie zawsze przynosiła zamierzone efekty, co z kolei oznacza, że pewne elementy programu należało przeprowadzić inaczej. Dokonując ogólnej oceny programu można wskazać, że realizacja projektów szkoleniowych dla osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem nie stanowi znaczącego wkładu w walkę z bezrobociem. Natomiast pozytywnie ocenić można wsparcie w zakresie zdolności adaptacyjnych firm i ich pracowników. Można również przypuszczać, że w dłuższej perspektywie czasowej również pakt na rzecz zatrudnienia przyniosą pozytywne efekty w rozwoju lokalnych działań na rynku pracy.

Program Phare był pierwszym tej skali programem UE w Polsce realizowanym w obszarze rynku pracy w okresie poważnego kryzysu na rynku pracy i nie ulega wątpliwości, iż doświadczenia zdobyte w toku jego realizacji mogą znaleźć zastosowanie w innych przedsięwzięciach na regionalnym rynku pracy, wymagających zaangażowania wielu kategorii podmiotów (administracja lokalna i centralna, środowiska akademickie, przedsiębiorcy).

Komponent: Infrastruktura⁹

Do głównych celów komponentu infrastrukturalnego należały rozwój i modernizacja infrastruktury przyczyniającej się do wzmocnienia konkurencyjności regionów, rozwój infrastruktury podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną regionów oraz rozwój lokalnych firm sektora MŚP.

W województwie warmińsko-mazurskim realizowano kilka typów projektów. Były to projekty komunikacyjne (drogowe, portowe), dotyczące infrastruktury stref przemysłowych oraz sieci wodno – kanalizacyjnych wraz z oczyszczalniami. Wszystkie typy inwestycji były zorientowane na rozwój przedsiębiorczości regionu i poprawę jego atrakcyjności inwestycyjnej. Na podstawie wstępnych ocen komponentu wynika, iż projekty infrastrukturalne zrealizowane w ramach Phare SSG stanowiły odpowiednią, spójną i dobrze ustrukturyzowaną odpowiedź na potrzeby województwa warmińsko-mazurskiego. W szczególności projekty odpowiadały na regionalne potrzeby związane z niewystarczająco rozwiniętą siecią drogową oraz infrastrukturą ochrony środowiska. Były to niewątpliwie jedne z najpilniejszych problemów dotyczących spójności gospodarczej i społecznej dla regionu.

Niewątpliwą korzyścią komponentu infrastrukturalnego Phare SSG dla województwa warmińsko-mazurskiego była możliwość realizacji złożonych inwestycji poprzez wdrażanie projektów, które stanowiły logiczne etapy wykonania całości działań inwestycyjnych. Takimi przekrojowymi projektami były modernizacje drogi krajowej nr 16 (na odcinkach Nagłady – Olsztyn - ponad 8 km, ul. Sielska – ul. Kłosowa w Olsztynie - około 1,6 km, Olsztyn - Wójtowo - ponad 3,5 km oraz odcinek ul. Sielska – ul. Bałtycka w Olsztynie - ponad 2 km) oraz inwestycje w Elku (wybudowanie obwodnicy miasta Elk poprzez zmodernizowanie 6,9 km drogi i wybudowanie 4,1 km nowej drogi oraz modernizacja dostępu do obwodnicy miasta Elk poprzez budowę 1,2 km drogi), i Iławie (budowa obwodnicy wewnętrznej w Iławie oraz modernizacja dróg o łącznej długości około 1 km wraz z ułożeniem chodników, ścieżek rowerowych i przebudową sieci elektroenergetycznej, wodociągowej, sanitarnej, gazowej oraz telekomunikacyjnej). Szczególnym przykładem inwestycji, która była realizowana w poszczególnych edycjach Phare SSG były komplementarne działania podejmowane przez miasto Elbląg. Postawiło ono

⁹ Opracowano na podstawie opracowania MRR „Phare Spójność Społeczno-Gospodarcza. Podsumowanie Programu” oraz raportów „Pomoc techniczna dla projektu Program Współpracy Przygranicznej Phare dla Polski (audyt, ewaluacja)”, „Ewaluacja końcowa funduszu małych projektów infrastrukturalnych – narodowy program dla Polski Phare 2002 i 2003” z badań ewaluacyjnych zleconych przez Władzę Wdrażającą Programy Europejskie.

na tworzenie bardzo nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej. W ramach podjętych działań zbudowano drogę dojazdową do mostu na rzece Elbląg, zmodernizowano odcinek obwodnicy miast. Inwestycją bezpośrednio związaną z projektami drogowymi była rozbudowa i modernizacja publicznej infrastruktury portu morskiego wraz z usprawnieniem jego lądowej dostępności komunikacyjnej.

Program Phare zainicjował pewne działania, które będą kontynuowane w ramach programów posiadających znacznie większe budżety. Przykładem tego był projekt Fundacji Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich pn. „Ochrona środowiska naturalnego Wielkich Jezior Mazurskich”. Realizacja projektu na obszarze Krainy Wielkich Jezior Mazurskich była pierwszą, prowadzoną na tak szeroką skalę inwestycją wodno-kanalizacyjną, na terenie kilku gmin województwa warmińsko-mazurskiego. Mimo swojego zasięgu, projekt nie wyczerpał potrzeb inwestycyjnych w tym obszarze, w związku z tym zostały przygotowane dwa projekty środowiskowe o wartości kilkudziesięciu milionów euro (projekt „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminach Regionu Wielkich Jezior Mazurskich” – przedsięwzięcie zgłoszone do uwzględnienia w Indykatoryjnym Wykazie Projektów Kluczowych Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz projekt „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej w Regionie Wielkich Jezior Mazurskich” do dofinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2013).

Podsumowując można stwierdzić, że w wyniku przyznanej małej alokacji na realizację komponentu, zrealizowane zostały małe projekty o stosunkowo wąskim budżecie, które pozwoliły w ograniczonym stopniu poprawić spójność społeczno-gospodarczą regionu. Dzięki ich realizacji udało się interweniować jedynie punktowo, nie udało się natomiast rozwiązać strategicznych problemów regionu.

Należy jednak dodać, że program Phare SSG był pierwszym przedakcesyjnym regionalnym programem Unii Europejskiej ukierunkowanym bezpośrednio na przygotowanie do wdrażania wielokrotnie większych programów współfinansowanych w ramach funduszy strukturalnych. Ze względu na przygotowanie do absorpcji funduszy strukturalnych, niezwykle istotna była identyfikacja i ocena najsłabszych elementów systemu odpowiedzialnego za pełne i prawidłowe wykorzystanie środków UE.

W przygotowaniu, ocenie i monitorowaniu projektów infrastrukturalnych brały udział władze regionalne – Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego i Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki. Te same instytucje odpowiedzialne są za podobne działania realizowane w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006. W tym kontekście doświadczenia zdobyte przy wdrażaniu programu Phare SSG stanowią istotny element przygotowania administracji regionalnej do korzystania z funduszy strukturalnych.

Ponadto doświadczenie zdobyte przez beneficjentów w kwestii sporządzania dokumentacji aplikacyjnej, procesu przygotowywania i przeprowadzania postępowań przetargowych, a także procedur wydatkowania środków stanowiły znakomite przygotowanie do absorpcji funduszy strukturalnych. Beneficjenci ci znacznie częściej ubiegali się o dofinansowanie w ramach funduszy strukturalnych, a realizacja poszczególnych ich projektów sprawiała mniej trudności i problemów.

Program Phare SSG można zatem traktować jako „laboratorium testowe” dostarczające przesłanek dla właściwego skonstruowania programów finansowanych z funduszy strukturalnych. Natomiast racjonalność wydatkowania środków w ramach programu oraz ich korzystny społeczny wizerunek pozwalają na stwierdzenie, że te znaczące już fundusze napływające do Polski zostaną w regionie wykorzystane z pożytkiem, co zbliży województwo warmińsko-mazurskie do poziomu wyżej rozwiniętych regionów Europy Zachodniej.

ISPA Instrument for Structural Policies for Pre-Accession (Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej)

Podstawowym celem funduszu ISPA było wsparcie krajów kandydujących do członkostwa w UE w zakresie społecznej i gospodarczej spójności poprzez współfinansowanie dużych projektów inwestycyjnych w sektorze środowiska i transportu. Składane projekty musiały być na tyle duże, aby ich realizacja wywarła znaczący wpływ na rozwój gospodarczy. Dlatego przyjęto, że koszt jednego przedsięwzięcia nie może być niższy niż 5 mln euro. Dofinansowanie z funduszu ISPA mogło wynosić maksymalnie 75% wydatków publicznych. Instytucje zaangażowane we wdrażanie funduszu ISPA to, oprócz Komisji Europejskiej, Ministerstwo Gospodarki i Pracy oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Propozycje finansowania przedsięwzięć w ramach programu ISPA mogły być składane do dnia 31 marca 2003r na projekty:

- w sektorze drogowym — Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- w sektorze kolejowym — PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
- w dziedzinie ochrony środowiska projekty przedstawiają samorzady lub związki samorządowe

W województwie warmińsko – mazurskim zrealizowane zostały dwa projekty z zakresu ochrony środowiska na ogólną wartość dofinansowania z funduszu ISPA w kwocie 31,09 mln EUR (Tabela nr 5).

Tabela nr 5

Projekty realizowane w ramach ISPA w woj. warmińsko – mazurskim (w mln EUR)

Lokalizacja	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Koszt całkowity	Wkład ISPA
Olsztyn	Gospodarka wodno – ściekowa w Olsztynie	Urząd Miasta Olsztyn	38,14	21,74
Elbląg	Zaopatrzenie w wodę pitną w Elblągu	Urząd Miasta Elbląg	15,58	9,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://wm.mos.gov.pl/>

Pierwszy projekt pt. „Gospodarka wodno – ściekowa w Olsztynie” składa się z dwóch faz. Pierwsza z nich została zakończona, która dotyczyła modernizacji olsztyńskiej oczyszczalni (obecnie ścieki odprowadzane do rzeki Łyny spełniają wymogi norm Unii Europejskiej). Druga faza obejmuje dużo poważniejsze prace, które zapewnić mają Olsztynowi lepszy system oczyszczania wody pitnej, modernizację systemu zarządzania wodą poprzez dalsze modernizacje oczyszczalni – ta faza jest jeszcze w trakcie realizacji.

Natomiast drugi projekt pt. „Zaopatrzenie w wodę pitną w Elblągu” dotyczy sieci wodociągowej miasta Elbląg, do której podłączonych jest 99% mieszkańców. Woda wydobywana jest z ośmiu ujęć gruntowych i uzdatniana w 6 zakładach uzdatniania, z których trzy obsługują 97 % użytkowników. Projekt przewiduje modernizację trzech większych zakładów oraz zamknięcie jednego z mniejszych. Pozostałe dwa nie są uwzględnione w projekcie z powodu swojej zgodności z normami europejskimi. Dodatkowo główny wodociąg Elbląg – Szopy zostanie zabezpieczony antykorozyjnie, a prawie 10 km zużytych rur wodociągowych zostanie wymienionych na nowe. Planowany termin zakończenia inwestycji to 31.12.2009r.

Poniższa mapa prezentuje rozlokowanie inwestycji finansowanych z instrumentu ISPA w sektorze ochrony środowiska w woj. warmińsko – mazurskim i w Polsce (Rycina nr 13).

Rycina nr 13

Lokalizacja inwestycji realizowanych i zakończonych w ramach instrumentu ISPA w sektorze ochrony środowiska

Legenda

 miejsca realizacji inwestycji w ramach ISPA w sektorze ochrony środowiska

L.p.	województwo	liczba projektów realizowanych i zrealizowanych
1	śląskie	8
2	dolnośląskie	5
3	kujawsko-pomorskie	4
4	małopolskie	4
5	podkarpackie	4
6	opolskie	3
7	wielkopolskie	3
8	łódzkie	2
9	mazowieckie	2
10	podlaskie	2
11	pomorskie	2
12	warmińsko-mazurskie	2
13	lubelskie	1
14	zachodniopomorskie	1
15	lubuskie	0
16	świętokrzyskie	0
	RAZEM	43

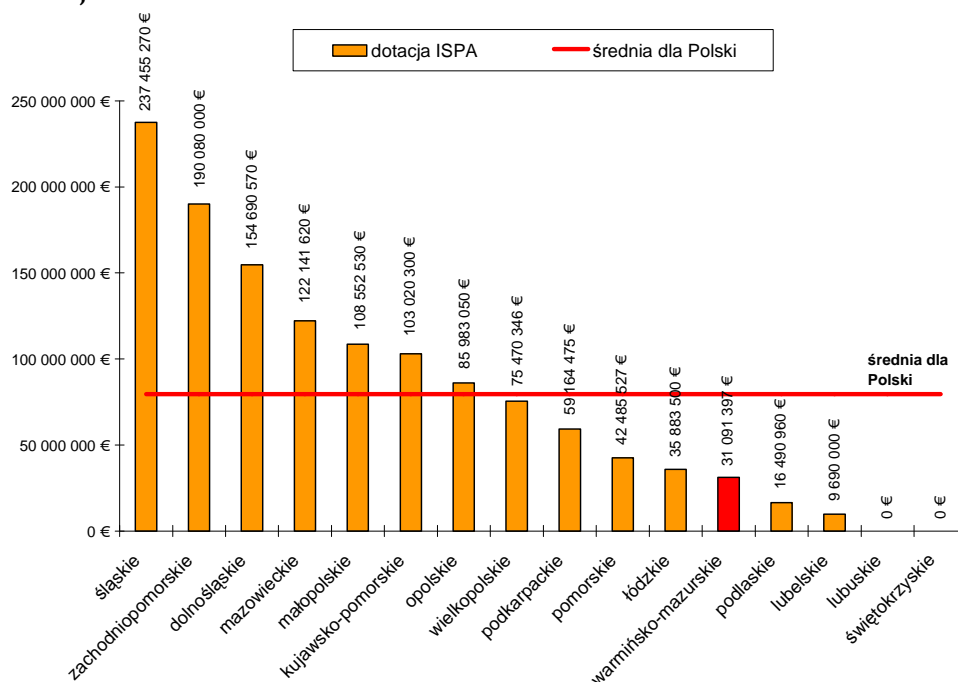
Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://ww.mos.gov.pl/>

W województwie warmińsko – mazurskim zaledwie 2 projekty są realizowane w ramach instrumentu ISPA, co pod względem liczby projektów jest średnim wynikiem (średnia dla Polski to 2,69 projektu).

Na poniższym wykresie zaprezentowano łączne kwoty pozyskanego dofinansowania w ramach instrumentu ISPA w podziale na województwa (Rycina nr 14).

Rycina nr 14

Wielkość dotacji w ramach ISPA w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.nfosigw.gov.pl/>

Średnia (dla Polski) kwota dofinansowania w ramach instrumentu ISPA to 79 512 472 euro. Wartość dofinansowania wg podpisanych umów w woj. warmińsko – mazurskim wynosi 31 091 397 euro i jest niższa od średniej dla Polski o ponad 60 %. Tym samym woj. warmińsko – mazurskie plasuje się na 12 pozycji pod względem wartości otrzymanego dofinansowania wg podpisanych umów w ramach instrumentu ISPA. Niemniej należy wziąć pod uwagę, iż wielkość środków pozyskanych przez woj. warmińsko – mazurskie jest na akceptowalnym poziomie - wynika to z faktu iż 45,7 % wszystkich środków w ramach instrumentu ISPA otrzymały tylko 3 województwa: śląskie, zachodniopomorskie, dolnośląskie.

Z dniem wejścia Polski do Unii Europejskiej Fundusz ISPA zakończył swoje funkcjonowanie. Od 1 maja 2004 roku do 31 grudnia 2006 beneficjentami funduszu ISPA były tylko 4 kraje, które przygotowywały się do wejścia w struktury Unii Europejskiej (Bulgaria, Rumunia, Chorwacja oraz Turcja).

W Polsce w miejsce funduszu ISPA uruchomiono 1 maja 2004 roku Fundusz Spójności, który przejął zobowiązania swojego poprzednika. Zasady funkcjonowania obu funduszy są bardzo podobne. Do końca 2006 roku w ramach Funduszu Spójności podpisano w Polsce 45 umów, jednak z woj. warmińsko – mazurskiego nie zawarto ani jednej umowy.

SAPARD **Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development** **(Przedakcesyjnym Instrumentem Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich)**

Głównym celem programu SAPARD w Polsce było ułatwienie wdrożenia *acquis communautaire*¹⁰ i przygotowania rolnictwa i mieszkańców wsi do wyzwań związanych z wejściem Polski do UE. W ramach programu beneficjenci mogli otrzymać dofinansowanie do 50% kosztów kwalifikowanych. Program SAPARD został uruchomiony w 2002 r. i objął następujące działania:

- Działanie 1. *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych,*
- Działanie 2. *Inwestycje w gospodarstwach rolnych,*
- Działanie 3. *Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich,*
- Działanie 4. *Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.*

Działanie 1 *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych* było skierowane m.in. na poprawę bezpieczeństwa produkcji i jakości żywności, zwiększenie liczby zakładów spełniających wymagania sanitarne i weterynaryjne UE w zakresie przetwórstwa żywności, a także na wzmocnienie grup producentów rolnych i ich związków, czy choćby ograniczenie niekorzystnego oddziaływania zakładów przetwórczych na środowisko naturalne. Działanie te było adresowane głównie do przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa mleka, ryb, uboju, rozbioru lub przetwórstwa mięsa oraz beneficjentami mogli być przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie przetwórstwa owoców i warzyw.

Natomiast działanie 2 *Inwestycje w gospodarstwach rolnych* było skierowane wyłącznie do rolników. Działanie te miało na celu poprawę jakości produkcji rolniczej, restrukturyzację i różnicowanie produkcji rolniczej, a także ukierunkowanie produkcji zgodnie z naturalnymi

¹⁰ Dorobek prawny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej, obejmujący wszystkie traktaty założycielskie i akcesyjne oraz umowy międzynarodowe je zmieniające (tzw. prawo pierwotne), przepisy wydawane na ich podstawie przez organy Wspólnot (prawo wtórne), umowy międzynarodowe zawarte przez Wspólnoty i Unię Europejską, orzecznictwo sądów europejskich, a także deklaracje i rezolucje. Obowiązkiem każdego państwa wstępującego do Unii Europejskiej jest wprowadzenie *acquis communautaire* do własnego systemu prawnego.

warunkami środowiska przyrodniczego i zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania produkcji rolniczej na środowisko.

W ramach działania 3 *Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich* ze względu na charakter działania beneficjentami mogli być powiaty, gminy i związki gminne, które to miały możliwość realizacji inwestycji z zakresu:

- zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych,
- zapewnienie mieszkańcom wsi odpowiedniego standardu życia,
- zapewnienie warunków dla wdrażania *acquis communautaire*.

Jako czwarte działanie pt. *Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich* odnosiło się do rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich oraz tworzenie warunków dla rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. W ramach tego działania beneficjentami mogły być: osoby fizyczne (rolnik lub domownik)¹¹, przedsiębiorcy, gminy, związki międzygminne lub organizacje pozarządowe.

Dane dotyczące realizacji programu SAPARD w województwie warmińsko – mazurskim przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 6

Wykorzystanie środków SAPARD w województwie warmińsko-mazurskim (w PLN)

Program	Działanie	Schematy/komponenty	Planowany budżet Programu	Ilość zatwierdzonych projektów (podpisane umowy)	Wartość zatwierdzonych projektów (popisane umowy)	
			Środki SAPARD		Środki SAPARD	Łącznie
SAPARD	Działanie 1 - Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych	1.1. Sektor mleczarski	limit krajowy*	31	36 253 406,59	107 618 050,23
		1.1. Sektor mięsny		34	47 027 567,34	
		1.1. Sektor rybny		5	9 778 252,40	
		1.2. Wsparcie restrukturyzacji przetwórstwa i poprawy marketingu owoców i warzyw		10	14 558 823,90	
	Działanie 2 - Inwestycje w gospodarstwach rolnych	2.1. Restrukturyzacja produkcji mleka	20 100 508,79	35	2 958 529,95	19 349 347,03
		2.2.1. Modernizacja gospodarstw - produkcja bydła mięsnego		1	70 000,00	
		2.2.2. Odbudowa produkcji owczarskiej		0	0	
		2.2.3. Modernizacja produkcji trzody chlewnej i drobiu		37	2 820 397,05	
		2.3. Zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych		304	13 500 420,03	
	Działanie 3 - Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich	3.1. Zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę wraz z uzdatnianiem	76 267 401,17	55	22 900 131,51	76 066 642,23
		3.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych		39	29 798 164,72	
		3.3. Gospodarka odpadami stałymi		1	861 952,78	
		3.4. Drogi gminne i powiatowe na obszarach wiejskich		53	22 506 393,22	
		3.5. Zaopatrzenie w energię		0	0	

¹¹ W rozumieniu Ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Działanie 4 - Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	4.1. Tworzenie źródeł dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych	25 707 223,54	153	5 068 553,78	25 097 747,68
	4.2. Tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich		135	19 272 414,05	
	4.3. Publiczna infrastruktura turystyczna na obszarach wiejskich		15	756 779,85	
Łącznie			908	228 131 787,17	228 131 787,17

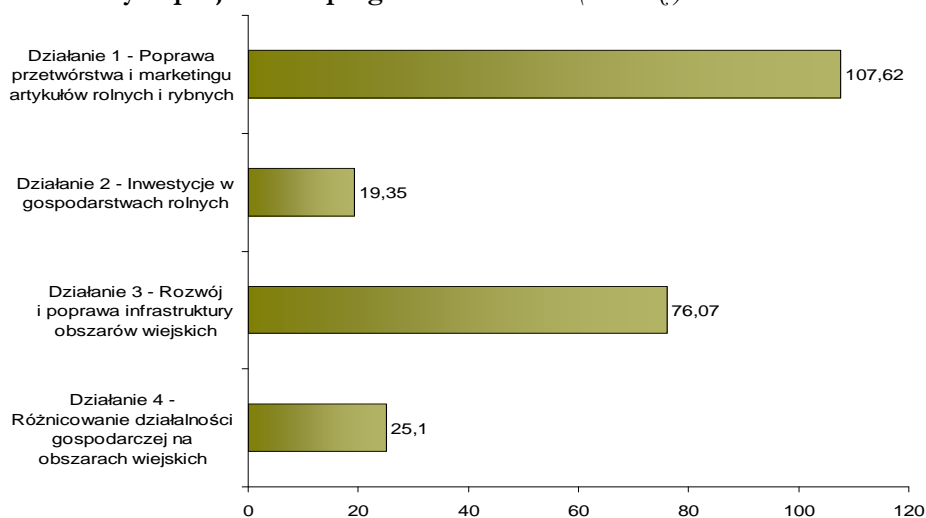
Źródło: Dane Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie

* **Limit krajowy** – wielkość alokacji dla całego kraju

W województwie warmińsko – mazurskim łącznie we wszystkich działaniach programu SAPARD zawarto 908 umów, na łączną kwotę 228 131 787,17 PLN. Środki przedakcesyjna przyznane dla województwa warmińsko – mazurskiego w ramach Programu SAPARD zostały przeznaczone na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, a ich rozkład w poszczególnych działaniach prezentuje wykres poniżej (Rycina nr 15).

Rycina nr 15

Wartość zatwierdzonych projektów z programu SAPARD (w mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie.

W województwie warmińsko – mazurskim jedną trzecią środków SAPARD (76,07 mln zł) przeznaczono na realizację 148 umów zawartych przez gminy na rozwój i poprawę infrastruktury obszarów wiejskich (Tabela nr 6, Rycina nr 15). Na działanie 1 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych” przeznaczone zostało 107,6 mln zł środków SAPARD (80 umów, głównie o obszarze produkcji mięsa i mleka).

A. II. Fundusze Strukturalne

Fundusze strukturalne są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem w okresie programowania 2000 – 2006 było wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE w celu zwiększenia spójności ekonomicznej i społecznej. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Polityka Strukturalna i Fundusze mają pomóc władzom centralnym i regionalnym słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych.

W latach 2004-2006 w Polsce funkcjonowały cztery Fundusze Strukturalne:

- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- Europejski Fundusz Socjalny,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa.

Kierunki i wysokość wsparcia finansowego w ramach Funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych w Polsce po przystąpieniu do UE określały Podstawy Wsparcia Wspólnoty (PWW). W latach 2004-2006 był to dokument przedstawiający strategię i priorytety działań funduszy i państwa członkowskiego UE, ich cele szczegółowe, wielkość wkładu funduszy i innych środków finansowych.

PWW w Polsce były wdrażane za pomocą pięciu jednofunduszowych Sektorowych Programów Operacyjnych (SPO) oraz dwufunduszowego Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR), w ramach których beneficjenci mogli ubiegać się o dofinansowanie.

Sektorowe Programy Operacyjne dotyczyły:

- 1) restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich (SPO ROL),
- 2) rybołówstwa i przetwórstwa ryb (SPO Ryby),
- 3) infrastruktury transportowej i gospodarki morskiej (SPO Transport),
- 4) wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw (SPO WKP),
- 5) rozwoju zasobów ludzkich (SPO RZL).

Natomiast Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) miał na celu tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów, przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów, sprzyjanie długotrwałemu rozwojowi gospodarczemu i spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej.

SPO ROL

Sektorowy Program Operacyjny

Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich

Źródła finansowania tego programu to zarówno środki publiczne (z: budżetu państwa, budżetów samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej - Sekcja Orientacji), jak i środki inwestorów prywatnych.

SPO ROL to narzędzie w realizacji celu Narodowego Planu Rozwoju - Restrukturyzacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich. Planowane działania mają służyć realizacji dwóch celów strategicznych programu:

Cel 1 Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej – traktowany jako priorytetowy cel rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE.

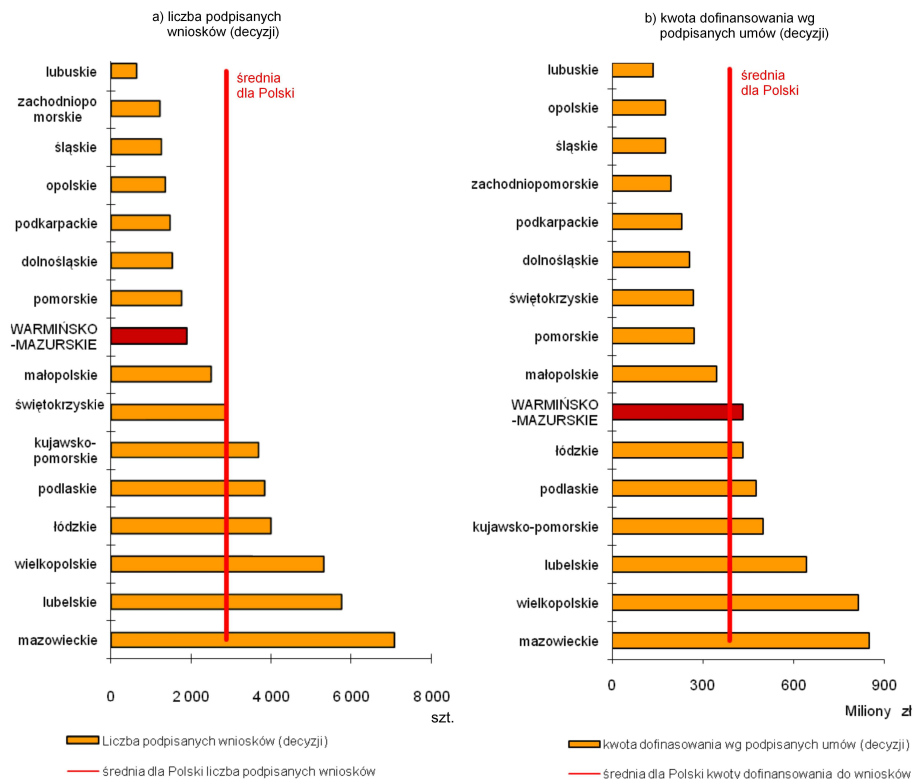
Cel 2 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich – realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Powyższe cele realizowane są w ramach 2 priorytetów:

1. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym
2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich

Rycina nr 16

Liczba podpisanych projektów oraz wielkość dofinansowania w ramach SPO ROL w podziale na województwa (stan na 31.10.2006r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Urzędu Marszałkowskiego Woj. Warmińsko-Mazurskiego - Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa oraz biuletynu "SPOTkania miesięczne" Nr 11/2006 (16)

Na dzień 31 października 2006 r. średnia (dla Polski) liczba podpisanych umów o dofinansowanie w ramach SPO ROL to 2 878. Liczba podpisanych umów w woj. warmińsko-mazurskim wynosiła 1 875 i była mniejsza niż średnia dla Polski. Tym samym woj. warmińsko-mazurskie plasowało się na 9 pozycji pod względem liczby podpisanych umów o dofinansowanie z SPO ROL. Pozycję 1 (najwięcej podpisanych umów) zajęło woj. mazowieckie z liczbą 7 059 podpisanych umów, a ostatnie miejsce zajęło woj. lubuskie z liczbą 630 podpisanych umów. Średnia (dla Polski) kwota dofinansowania wg podpisanych umów w ramach SPO ROL wyniosła 387 377 086 zł. Wartość dofinansowania wg podpisanych umów w woj. warmińsko-mazurskim wynosiła 432 198 434 zł i była znacznie wyższa od średniej dla Polski. Tym samym woj. warmińsko-mazurskie uplasowało się na 7 pozycji pod względem wartości otrzymanego dofinansowania wg podpisanych umów z SPO ROL. Choć liczba podpisanych umów była mniejsza od średniej krajowej to wartość umów znacznie przewyższyła średnią w kraju.

Liczba i wartość podpisanych umów w ramach SPO ROL w województwie warmińsko-mazurskim na dzień 31.12.2006 kształtowała się następująco (Tabela nr 7):

Tabela nr 7

Wykorzystanie środków w ramach SPO ROL w woj. warmińsko-mazurskim (stan na 31. 12. 2006)

Wyszczególnienie	Liczba złożonych wniosków	Liczba podpisanych umów	Kwota dofinansowania wg podpisanych umów
Priorytet I. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym.	2 200	1 534	320 503 735 zł
1.1 Inwestycje w gospodarstwa rolnych	1 104	755	117 269 587 zł
1.2 Ułatwienie startu młodym rolnikom	958	700	35 000 000 zł
1.3 Szkolenia *	37	4	891 590 zł
1.4 Wsparcie doradztwa rolniczego *	3	2	4 986 012 zł
1.5 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych	98	73	162 356 547 zł
Priorytet II. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich	639	372	112 166 988 zł
2.1 Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą ...	53	37	46 881 775 zł
2.2 Scalanie gruntów	0	0	0 zł
2.3 Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego	188	104	17 449 770 zł
2.4 Różnicowanie działalności rolniczej i zblizonej do rolnictwa ...	225	130	9 955 834 zł
2.5 Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi	35	25	30 920 770 zł
2.6 Rozwój i ulepszenie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem	114	67	5 863 575 zł
2.7 Pilotażowy Program LEADER+ *	24	9	1 095 264 zł
RAZEM	2 839	1 906	432 670 723 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: biuletynu "SPOtkania miesięczne" Nr 11/2006 (16), materiałów Urzędu Marszałkowskiego Woj. Warmińsko-Mazurskiego (Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa) oraz materiałów Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Departament Analiz Działalności i Rozwoju)

* dane na dzień 31.10.2006 r.

W województwie warmińsko – mazurskim podobnie jak i w całym kraju największym zainteresowaniem cieszyły się działania 1.1 *Inwestycje w gospodarstwa rolnych* i 1.2. *Ułatwienie startu młodym rolnikom* (Tabela nr 7). Działania te wspierały projekty związane z modernizacją gospodarstw rolnych, prowadząc do ich dostosowania do warunków funkcjonowania na Jednolitym Rynku Unii Europejskiej oraz oferowały wsparcie finansowe młodym rolnikom, rozpoczynających samodzielne gospodarowanie. Natomiast z powodu braku zainteresowania

ze strony beneficjentów, samorzady trzech województw – w tym warmińsko-mazurskiego – zrezygnowały z realizacji działania 2.2, a środki finansowe przesunięto na realizację projektów w innych województwach.

Institucją wdrażającą dla SPO ROL została Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa poza dwoma działaniami, gdzie funkcję instytucji wdrażającej otrzymała Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (dla działań 1.3 „Szkolenia”, 1.4 „Wsparcie doradztwa rolniczego” i 2.7 „Pilotażowy program LEADER+”). Program operacyjny wdrażany był na terenie całego kraju w latach 2004 – 2006, przy założeniu, że realizacja płatności odbywać się będzie do końca 2008 roku.

SPO RYBY

Sektorowy Program Operacyjny Rybołówstwo i przetwórstwo ryb

Główny cel SPO RYBY to: racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego oraz podniesienie konkurencyjności polskiego rybactwa i przetwórstwa rybnego. Jest on realizowany w ramach następujących priorytetów:

1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów
2. Odnowa i modernizacja floty rybackiej
3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla, rybacka infrastruktura portowa, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe
4. Inne działania

Zasięg geograficzny priorytetu 1 i 2, działania 3.3 oraz priorytetu 4, za wyjątkiem działań 4.3, 4.4, i 4.6, obejmuje województwa zachodniopomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie, priorytet 3 za wyjątkiem działania 3.3 oraz działania 4.4 i 4.6 priorytetu 4 realizowane są na obszarze całego kraju, zaś działanie 4.3 na obszarze Unii Europejskiej.

SPO RYBY skierowany był do sektora rybackiego: właścicieli statków rybackich; właścicieli i administratorów portów; rybaków morskich i śródlądowych; właścicieli, dzierżawców jezior i rybackich gospodarstw hodowlanych; właścicieli zakładów przetwórstwa rybnego; hurtowników; placówek naukowo- badawczych, uczelni i szkół technicznych związanych z rybactwem.

Institucją Wdrażającą Program została Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Wnioski składało się w trybie ciągłym w oddziałach regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa właściwych dla portu macierzystego statku rybackiego lub miejsca inwestycji.

Poniższa tabela (Tabela nr 8) przedstawia w jaki sposób dofinansowanie w ramach SPO RYBY rozłożyło się w województwie warmińsko-mazurskim.

Tabela nr 8

Kwota wnioskowanej pomocy wg podpisanych umów w ramach SPO RYBY (stan na 31.12.2006)

Priorytet/działanie/Operacja	Alokacja dla programu	Liczba podpisanych umów	Kwota podpisanych umów	Udział % zakontraktowanych środków
1. Dostosowywanie nakładu połowowego do zasobów	382 561 026,09	39	7 852 010,84	2,05%
1.1. Złomowanie statków rybackich	368 020 535,66	33	6 645 017,84	1,81%
1.2. Przeniesienie statków do krajów trzecich lub zmian ich przeznaczenia	12 469 989,27	6	1 206 993,00	9,68%
1.3. Wspólne przedsięwzięcia (działanie nie jest realizowane)	2 070 501,16	0	0,00	
2. Odnowa i modernizacja floty rybackiej	28 164 252,88	0	0,00	0,00%
2.1. Budowa nowych statków rybackich (działanie nie jest realizowane)		0	0,00	
2.2. Modernizacja istniejących statków rybackich	28 164 252,88	0	0,00	0,00%
2.3. Wycofanie (bez pomocy publicznej) związane z odnową (działanie nie jest realizowane)		0	0,00	
3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	504 229 575,37	22	3 148 439,02	0,62%
3.1. Ochrona i rozwój zasobów wodnych	26 280 270,33	0	0,00	0,00%
3.2. Chów i hodowla ryb	55 303 656,06	11	1 861 066,00	3,37%
3.3. Rybacka infrastruktura portowa	122 643 642,19	0	0,00	0,00%
3.4. Przetwórstwo i rynek rybny	299 350 257,81	5	793 033,02	0,26%
3.5. Rybołówstwo śródlądowe	651 748,98	6	494 340,00	75,85%
4. Inne działania	180 385 022,46	51	4 889 654,53	2,71%
4.1. Rybołówstwo przybrzeżne	15 684 514,65	0	0,00	0,00%
4.2. Działania społeczno-ekonomiczne	81 703 807,59	46	1 937 548,53	2,37%
4.3. Znajdowanie oraz promowanie nowych rynków zbytu na produkty rybne	18 202 001,73	3	1 783 640,00	9,80%
4.4. Działania organizacji obrotu rynkowego	6 893 804,79	0	0,00	0,00%
4.5. Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe	31 590 955,25	0	0,00	0,00%
4.6. Działania innowacyjne i inne	26 309 938,45	2	1 168 466,00	4,44%
Razem Działania	1 095 339 876,80	112	15 890 104,39	1,45%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów ARiMR (Departament Analiz Działalności i Rozwoju)

W woj. warmińsko – mazurskim podpisano 112 umów z SPO RYBY na ogólną kwotę 15 890 104,39 zł. W woj. warmińsko – mazurskim nie były i nie są realizowane projekty w ramach działań 3.1 *Ochrona i rozwój zasobów wodnych*, 4.4 *Działania organizacji obrotu rynkowego* i 4.5 *Czasowe zawieszenia działalności i inne rekompensaty finansowe* ze względu na brak zainteresowania ze strony inwestorów oraz ich zdolności inwestycyjnych (Tabela nr 8).

Przyczyną braku zainteresowania beneficjentów z województwa warmińsko – mazurskiego działaniem 3.1 jest między innymi to, że odnosi się ono do inwestycji dużych, związanych przeważnie z budownictwem, a w związku z tym wymagających długiego przygotowania, rozstrzygnięcia przetargów oraz ponad rocznego cyklu realizacji.

Część działań SPO RYBY (tj. 1.3. *Wspólne przedsięwzięcia* i 2.1. *Budowa nowych statków rybackich*) nie została uruchomiona, gdyż zgodnie z przepisami Unii Europejskiej mogły być one realizowane do 31 grudnia 2004 r. Natomiast działanie 2.3. *Wycofanie (bez pomocy publicznej) związane z odnową* służy wyłącznie celom statystycznym i stanowi uzupełnienie do zakończonego już działania 2.1 *Budowa nowych statków rybackich*. W ramach działania 2.3 nie jest udzielana pomoc finansowa.

SPO TRANSPORT

Sektorowy Program Operacyjny pt. Infrastruktura transportowa i gospodarka morska

Celem SPO Transport jest zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej miast, obszarów i regionów Polski w układzie Unii Europejskiej.

Przedsięwzięcia mogą być realizowane w ramach dwóch priorytetów:

1. Zrównoważony gałęziowo rozwój transportu
2. Bezpieczniejsza infrastruktura drogowa

Ostatecznymi beneficjentami (tj. rzeczywiście i bezpośrednio korzystającymi z wdrażanej pomocy) działań i poddziałań w ramach SPOT są zarządcy dróg, kolei, portów morskich, terminali intermodalnych, w tym zarówno instytucje publiczne, jak i podmioty prawne.

W ramach SPOT w województwie zawarto jedną umowę dot. „Zakup autobusu szynowego dla województwa warmińsko – mazurskiego”. Beneficjentem projektu jest Województwo Warmińsko – Mazurskie. Kwota dofinansowania wyniosła 50 % kosztów kwalifikowalnych tj. 2 701 812 zł. Celem bezpośrednim projektu jest poprawa warunków przejazdów pasażerów transportem kolejowym między ważnymi centrami miejskimi. Zakupiony szynobus obsługuje trasę na odcinkach: Braniewo – Olsztyn i Olsztyn – Szczytno.

W ramach SPOT realizowany jest również projekt „Przebudowa drogi krajowej nr S22 na odcinku Elbląg – Grzechotki”. Całkowita wartość dofinansowania projektu ze środków UE to 155 235 394,53 PLN. Podstawową funkcją przebudowywanej drogi jest połączenie budowanej w Rosji drogi wraz z przejściem granicznym Grzechotki – Mamonowo II z siecią dróg krajowych w Polsce.

Jednak trzeba nadmienić, iż na terenie województwa pomorskiego i warmińsko - mazurskim realizowany jest projekty „Przebudowa drogi krajowej nr 7 na odcinku Jazowa – Elbląg od 68+244,115 do km 82+315”. Droga krajowa nr 7 stanowi jedną z najważniejszych arterii komunikacyjnych Polski, łącząc Gdańsk z przejściem granicznym ze Słowacją w miejscowości Chyżne. Inwestycje podzielono na dwa odcinki charakteryzujące się następującymi założeniami technicznymi:

- na odcinku od m. Jazowa do m. Kazimierzowo droga została zaprojektowana jako jednojezdniowa droga klasy GP o prędkości projektowej 100 km/h,
- na odcinku od m. Kazimierzowo do Węzła Elbląg – Wschód droga została zaprojektowana jako dwujezdniowa droga klasy GP o prędkości projektowej 100 km/h,

Przebudowa drogi krajowej nr 7 na odcinku Jazowa – Elbląg pozwoli na osiągnięcie następujących celów:

- Wzrost nośności nawierzchni i obiektów inżynierskich,
- Zmniejszenie niekorzystnego wpływu transportu na zanieczyszczenie środowiska naturalnego,
- Wzrost bezpieczeństwa ruchu,
- Likwidacji wąskich gardeł i poprawę przepustowości.

SPO WKP

Sektorowy Program Operacyjny Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw

Celem SPO WKP jest poprawa pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na terenie Polski w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego. SPO WKP, wykorzystując zasoby sfery naukowo-badawczej oraz korzyści związane ze stosowaniem nowoczesnych technologii, w tym technologii informacyjnych oraz technologii wspierających ochronę środowiska, określa cele, priorytety i działania dotyczące realizacji polityki w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności.

Projekty mogą być realizowane w ramach dwóch priorytetów SPO WKP:

1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu
2. Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw

Instytucjami Wdrażającymi, czyli instytucjami odpowiedzialnymi za realizację powierzonych im działań w ramach SPO WKP, są: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Agencja Rozwoju Przemysłu S.A., Minister Nauki i Informatyzacji, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, obecnie Ministerstwo Gospodarki i Pracy.

Beneficjenci SPO WKP to przedsiębiorcy oraz instytucje otoczenia biznesu.

Tabela nr 9

Liczba podpisanych projektów oraz wielkość dofinansowania w województwie warmińsko – mazurskim w ramach SPO WKP w podziale na działania (stan na 31 grudnia 2006)

L.p.	Wyszczególnienie		Liczba podpisanych umów	Wysokość dofinansowania wg podpisanych umów
1.	Priorytet 1	Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu	15	50 047 950,49
2.	Działanie 1.1.	Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw	5	5 772 950,49
3.	Działanie 1.2.	Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw	9	44 000 000,00
4.	Działanie 1.3.	Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm	0	0,00
5.	Działanie 1.4.	Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką	1	275 000,00
6.	Działanie 1.5.	Rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on-line	0	0,00
7.	Priorytet 2	Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw	144	83 146 988,97
8.	Działanie 2.1.	Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo	33	909 165,00
9.	Działanie 2.2.	Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw	1	4 101 797,61
10.	Działanie 2.3.	Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje	106	70 147 271,36
11.	Działanie 2.4.	Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony Środowiska	4	7 988 755,00
	RAZEM		159	133 194 939,46

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Agencji Rozwoju Przemysłu, Ministerstwa Gospodarki, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

SPO WKP to jeden z nielicznych programów skierowanych do przedsiębiorców. W województwie warmińsko-mazurskim podpisanych zostało 159 umów na ogólną sumę 133 194 939,46 PLN (Tabela nr 9).

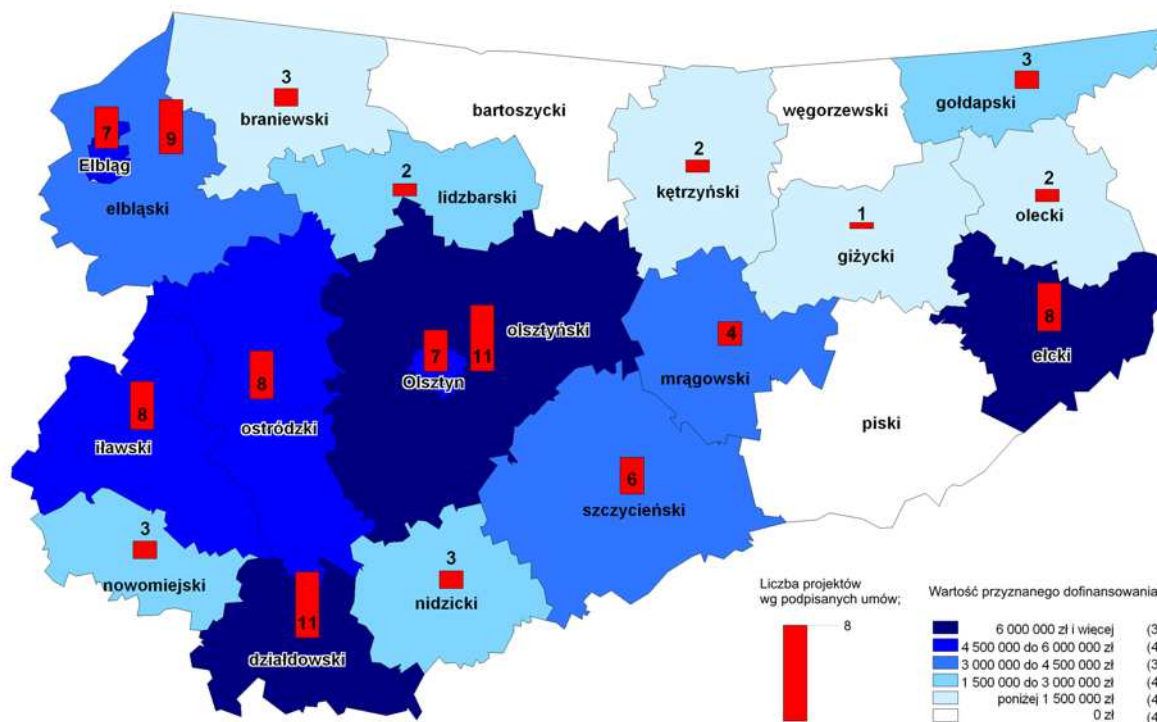
W ramach pierwszego priorytetu skierowanego głównie do Instytucji Otoczenia Biznesu oraz sfery B+R podpisano 15 umów. Na uwagę zasługuje fakt, iż w Działaniu 1.2. *Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw* mimo małej liczby umów (9 umów) ich wartość (44 000 000,00 PLN) stanowi blisko 30% wszystkich zakontraktowanych w województwie warmińsko – mazurskim środków w ramach całego programu SPO WKP. Jest to o tyle istotne, iż działanie ma na celu wsparcie przedsiębiorczości poprzez ułatwienie przedsiębiorcom dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji, zwłaszcza przedsiębiorcom tworzącym nowe przedsiębiorstwa oraz realizującym inwestycje o charakterze innowacyjnym.

Największym zainteresowaniem w województwie cieszył się Priorytet 2. Działanie 2.3. *Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje* - świadczy o tym liczba: 106 podpisanych umów o łącznej wartości 70 147 271,36 PLN w ramach tego działania.

W ramach Działania 2.3 realizowane były inwestycje związane z działaniami modernizacyjnymi w małych i średnich przedsiębiorstwach, zakupem wyników prac badawczo-rozwojowych (i praw własności przemysłowej) przez przedsiębiorstwa, wdrażaniem wspólnych przedsięwzięć inwestycyjnych podejmowanych przez przedsiębiorstwa, zastosowaniem i wykorzystaniem technologii informatycznych i gospodarki elektronicznej w procesach zarządzania przedsiębiorstwem, wdrażaniem i komercjalizacją technologii i produktów innowacyjnych, dostosowaniem technologii i produktów do wymagań dyrektyw unijnych (zwłaszcza norm zharmonizowanych i prawodawstwa w zakresie BHP).

Rycina nr 17

Liczba podpisanych umów i wartość ich dofinansowania w ramach działania 2.3 SPO WKP w woj. warmińsko-mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) stan na 31.12. 2006r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie

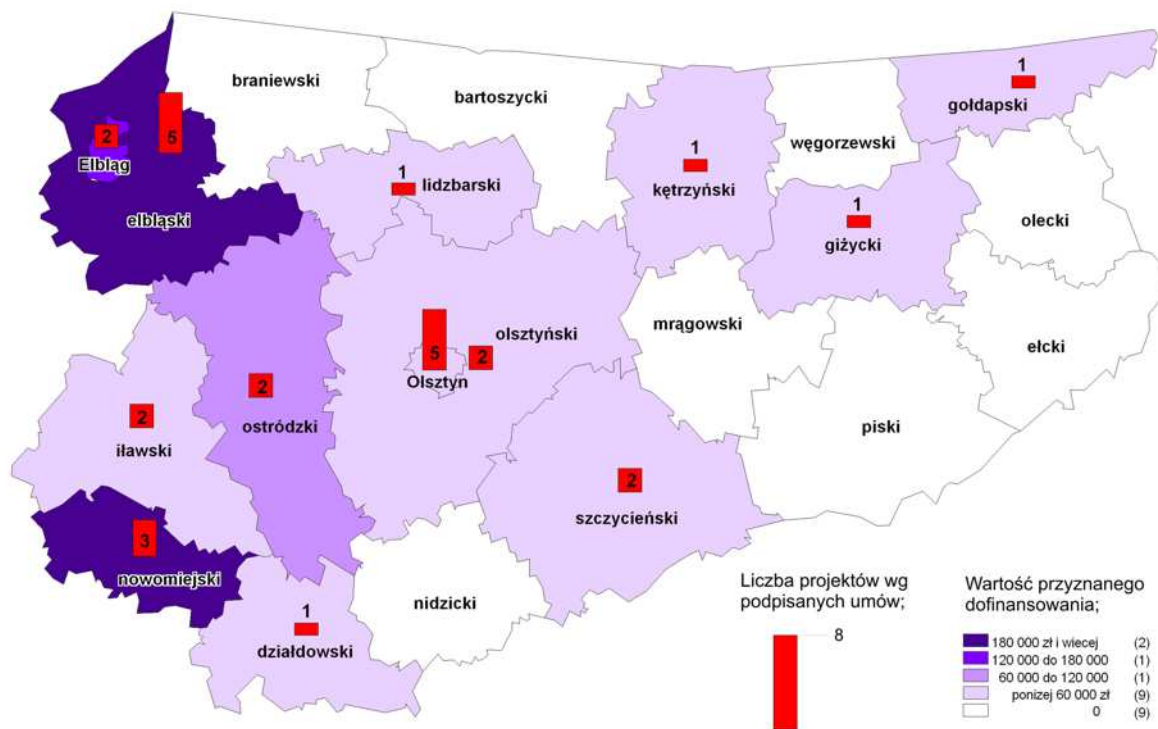
Najwięcej umów w ramach działania 2.3 SPO WKP podpisanych zostało z przedsiębiorcami mającymi siedzibę w powiecie olsztyńskim (11 umów o wartości całkowitej 20 021 489,63 zł) i powiecie działdowskim (11 umów o wartości całkowitej 28 542 682,52 zł). Zarazem oba te powiaty otrzymały największe dofinansowanie: olsztyński – 7 550 807,19 zł, działdowski – 10 084 933,86 zł. Natomiast powiaty, w których beneficjenci nie podpisali umów na realizację projektów z działania 2.3 to powiaty: węgorzewski, piski i bartoszycki. Należy jednak wziąć pod uwagę, iż realizacja projektów odbywała się niekiedy w innym powiecie niż siedziba beneficjenta. Spośród 106 projektów w ramach Działania 2.3 w województwie warmińsko-mazurskim do dnia 31.12.2006r. zakończonych zostało 39 projektów na łączną kwotę 51 715 481,93 zł (w tym wartość dofinansowania: 22 185 700,57 zł).

Na realizację projektów w zakresie Priorytetu 2. Działania 2.1. *Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo* podpisane zostały 33 umowy na łączną kwotę dofinansowania 909 165,00 zł.

Działanie to realizowane było poprzez doradztwo w zakresie zasad prowadzenia przedsiębiorstwa w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego, wdrażania strategii rozwoju przedsiębiorstw w oparciu o nowe technologie i innowacyjne rozwiązania, wdrażania systemów zarządzania jakością, zarządzania środowiskiem oraz bezpieczeństwa i higieny pracy, uzyskiwania certyfikatów zgodności dla wyrobów, surowców, maszyn i urządzeń oraz dla personelu, podejmowania i rozwijania działalności eksportowej.

Rycina nr 18

Liczba podpisanych umów i wartość ich dofinansowania w ramach działania 2.1 SPO WKP w woj. warmińsko-mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) stan na 31.12. 2006r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie

Najwięcej umów na realizację projektów z działania 2.1 SPO WKP podpisali beneficjenci z powiatów: elbąskiego (5 umów na sumę 472 500 zł), m. Olsztyn (5 umów na sumę 129 264 zł) i nowomiejskiego (3 umowy na sumę 528 404 zł). Największą absorpcją dofinansowania charakteryzowały się trzy powiaty: m. Elbląg (131 400 zł), elbąski (226 650 zł) i nowomiejski

(233 400 zł). Natomiast z dofinansowania w ramach Działania 2.1 nie skorzystało 8 spośród 21 powiatów województwa (braniewski, bartoszycki, węgorzewski, olecki, elcki, piski, mragowski, nidzicki) – z beneficjentami z tych powiatów nie podpisano ani jednej umowy na realizację projektu. W ramach Działania 2.1 w województwie warmińsko-mazurskim do dnia 31.12.2006r. spośród 33 projektów zakończono realizację 12, o łącznej wartości 353 522,47 zł (w tym wartość dofinansowania 140 903,00 zł).

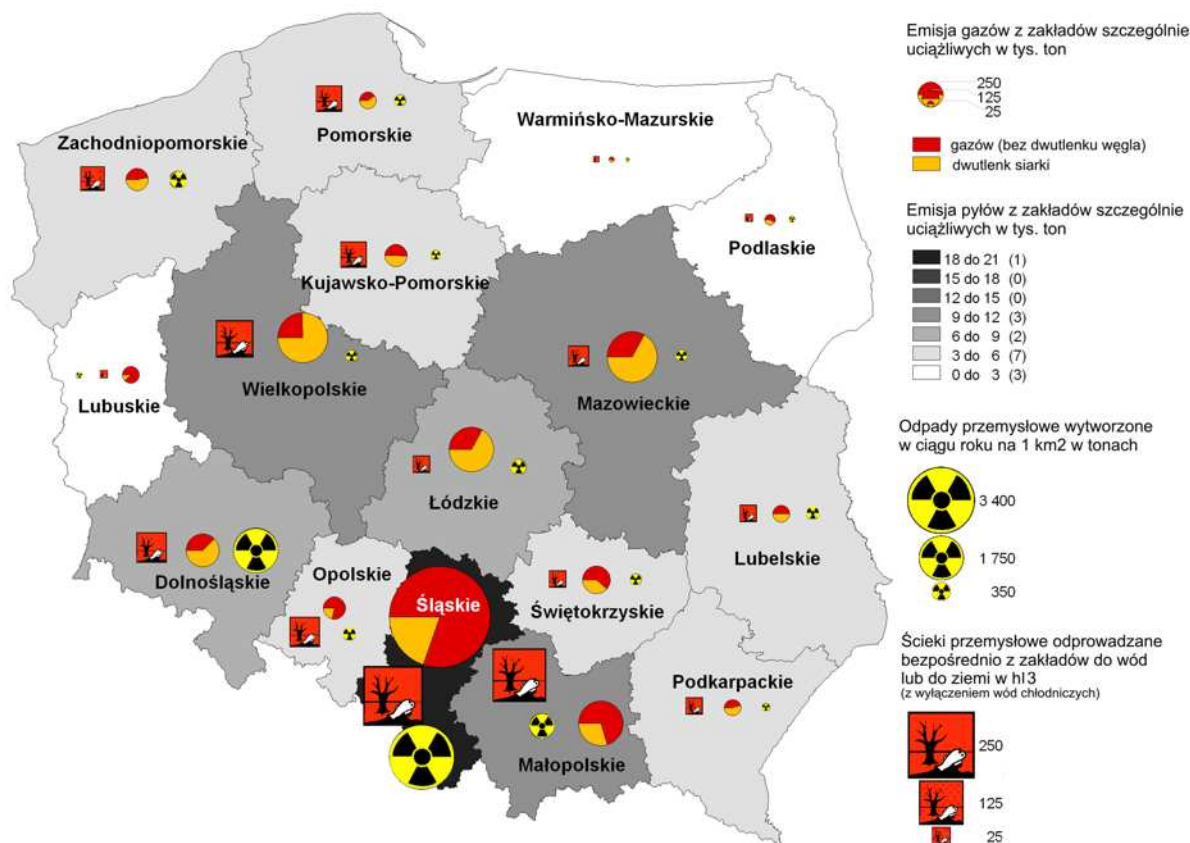
W ramach działań 2.3 i 2.1 o dofinansowanie mogły ubiegać się mali i średni przedsiębiorcy oraz mikroprzedsiębiorcy działający na rynku minimum 3 lata lub nowoutworzone mikroprzedsiębiorstwa oparte na zaawansowanych technologiach. Do pozostałych mikroprzedsiębiorców było skierowane działanie 3.4 ZPORR. Dodatkowo w analizowanych działaniach 2.3 i 2.1 sformułowano kryteria podmiotowe wykluczające przedsiębiorstwa duże. Dla nich przygotowano było działanie 2.4 „Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska”, w ramach którego podpisano w województwie warmińsko – mazurskim tylko 4 umowy o dofinansowanie.

W ramach Działania 2.4 mogły być realizowane inwestycje o charakterze innowacyjnym powodującym ograniczenie emisji zanieczyszczeń do środowiska naturalnego.

Rozkład liczby i wartości realizowanych w Polsce projektów z zakresu dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska kształtował się w sposób skorelowany do stężenia zanieczyszczeń środowiska w obrębie wspieranych obszarów. Największa liczba i wartość podpisanych umów jest w województwie śląskim (41 umów / na kwotę dofinansowania ponad 165 mln zł), natomiast jedna z najniższych w województwie warmińsko - mazurskim (4 umowy na blisko 8 mln zł dofinansowania).

Rycina nr 19

Emisja pyłów i gazów z zakładów szczególnie uciążliwych oraz odpady i ścieki wytwarzanie przez przedsiębiorstwa wg województw w 2006 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie

Biorąc pod uwagę wartości zanieczyszczeń w poszczególnych grupach wytworzonych w roku 2006 przez przedsiębiorstwa szczególnie uciążliwe dla środowiska to w województwie warmińsko – mazurskie wskaźniki te należą do najniższych w kraju.

Odnosząc liczbę podpisanych umów w ramach działania 2.4 w województwie warmińsko – mazurskim do łącznej liczby umów podpisanych w Polsce (tj. 249) otrzymujemy udział na poziomie 1,6%, analogicznie – wartość otrzymanego dofinansowania w województwie warmińsko – mazurskim to udział zaledwie 1% wartości dofinansowania wszystkich projektów w kraju. Udział zanieczyszczeń pochodzących z zakładów szczególnie uciążliwych dla środowiska w województwie (wg powyższych danych) nie przekracza 0,5 % ogólnej wielkości zanieczyszczeń Polski, poza zanieczyszczeniem pyłami, gdzie ten udział sięga około 1,5% w ogólnej wartości zanieczyszczeń pyłami Polski. Niewątpliwie wiąże się to z dość niskim stopniem uprzemysłowienia regionu, jego udział w wolumenie krajowym produkcji sprzedanej przemysłu w roku 2006 wyniósł 2,1 % (14 lokata).

SPO RZL

Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich

Podstawowym celem tego programu jest *budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy*. Realizacja tego celu przyczyni się do rozwijania konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości. Rozwój ten ma zapewnić wzrost zatrudnienia i osiągnięcie spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Cele SPO RZL realizowane są poprzez następujące priorytety i działania:

1. Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej
 - a. Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy
 - b. Perspektywy dla młodzieży
 - c. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia
 - d. Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych
 - e. Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka
 - f. Integracja i reintegracja zawodowa kobiet
2. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy
 - a. Zwiększenie dostępu do edukacji – promocja kształcenia przez całe życie
 - b. Podniesienie jakości edukacji w odniesieniu do potrzeb rynku pracy
 - c. Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki
 - d. Wzmocnieni zdolności administracyjnych

Instytucje Wdrażające SPO RZL:

- Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu do 5 maja 2006 r., a obecnie Ministerstwo Edukacji Narodowej – w wyniku zniesienia MENiS i powołania w te miejsce MEN (**działanie 2.1, 2.2**),
- Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej do 2 maja 2004 r., a następnie powołane w te miejsce Ministerstwo Gospodarki i Pracy, aż do 31 października 2005 r. gdzie zadania IW przejęło nowopowstałe Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (**działanie 1.1, 1.5, 1.6**),
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (**działanie 1.4**),
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (**działanie 2.3**),
- Urząd Służby Cywilnej (**działanie 2.4**),

- Wojewódzkie Urzędy Pracy (**działanie 1.2, 1.3**).

SPO RZL to program realizowany głównie na szczeblu krajowym, a projekty obejmowały obszar większy niż obszar jednego województwa. Z tego też względu niemożliwe jest wyodrębnienie i przypisanie do poszczególnych województw konkretnych projektów. W związku z powyższym możliwe jest obecnie przedstawienie bliżej tylko dwóch działań w ramach SPO RZL: 1.2 i 1.3. Działania te wdrażane były na poziomie regionalnym przez Wojewódzkie Urzędy Pracy.

Poniższa tabela to zestawienie działań 1.2 i 1.3 w ramach priorytetu pierwszego SPO RZL w której zaprezentowane zostały informacje nt. realizowanych projektów w województwie warmińsko-mazurskim (Tabela nr 20).

Ostatecznymi beneficjentami Działania 1.2 są bezrobotni absolwenci wszystkich typów szkół, młodzież poniżej 25 roku życia bezrobotna przez okres do 24 miesięcy oraz osoby poniżej 25 roku życia zarejestrowane jako bezrobotne przez okres do 24 miesięcy, chcące rozpocząć działalność gospodarczą.

Ostatecznymi beneficjentami Działania 1.3 są osoby powyżej 25 roku życia, bezrobotne przez okres do 12 miesięcy, z wyłączeniem bezrobotnych absolwentów, a także osoby powyżej 25 roku życia, długotrwale bezrobotne (przez okres od 12 do 24 miesięcy)

Rycina nr 20

Liczba i wartość podpisanych umów w województwie w ramach SPO RZL (stan na 31.12.2006)

L.p.	Priorytet / działanie	Alokacja dla priorytetu / działania	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie	Wartość realizowanych projektów (zgodnie z podpisanymi umowami)		Liczba osób objętych wsparciem
				całkowita	W tym wartość otrzymanego dofinansowania	
1	Priorytet I Działanie 1.2 (schemat a i b)	48 928 466,14	45	49 111 892,75	37 361 668,60	12 540
2	Priorytet I Działanie 1.3 (schemat a i b)	51 797 331,12	45	47 154 219,43	34 698 776,24	11 196

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie jest instytucją wdrażającą dla działań: 1.2 „Perspektywy dla młodzieży” oraz 1.3 „Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia”. W okresie 2004-2006 w województwie warmińsko-mazurskim podpisano 90 umów głównie z Powiatowymi Urzędami Pracy (po 45 z każdego działania) na łączną kwotę dofinansowania 72 060 444,84 zł. W ramach realizacji umów 23 736 osób zostało objętych wsparciem.

Ze względu na to, iż reszta działań była wdrażana na poziomie krajowym, analiza pozostałych komponentów będzie możliwa tylko po zebraniu i zaprezentowaniu danych przez te instytucje, co obecnie nie jest możliwe.

ZPORR **Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego**

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) to program dwufunduszowy – finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Główne cele ZPORR to:

1. Tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów;
2. Przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów;
3. Sprzyjanie długotrwałemu rozwojowi gospodarczemu;
4. Sprzyjanie spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej.

ZPORA skierowany był do:

- samorządów (wojewódzkich, powiatowych i gminnych),
- jednostek organizacyjnych działających w imieniu samorządów,
- porozumień lub stowarzyszeń JST,
- szkół wyższych,
- szpitali,
- mikroprzedsiębiorstw i osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- osób zagrożonych bezrobociem,
- absolwentów,
- osób zainteresowanych podnoszeniem swoich kwalifikacji.

Instytucją Wdrażającą w województwie warmińsko-mazurskiego był Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego w Olsztynie poza niżej wymienionymi działaniami, które Zarząd Województwa powierzył do wdrażania dwóm instytucjom, tj.:

- Działania 2.1, 2.3 i 2.4, dla których Instytucją Wdrażającą był Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
- Działania 2.5, 2.6 i 3.4, dla których Instytucją Wdrażającą była Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie.

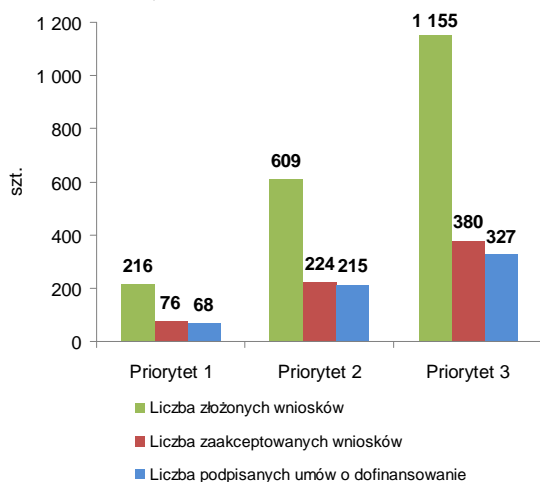
ZPORA realizowany był za pomocą czterech priorytetów:

- Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów;
- Priorytet 2. Wzmocnienie zasobów ludzkich w regionach;
- Priorytet 3. Rozwój lokalny;
- Priorytet 4. Pomoc techniczna.

Ze względu na różnorodność priorytetów ZPORA każdy z nich został przedstawiony osobno w niniejszym opracowaniu.

Rycina nr 21

Zainteresowanie beneficjentów programem ZPORA w woj. warmińsko-mazurskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego i Departamentu Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego; Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie, Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

ZPORA to program, który w woj. warmińsko-mazurskim cieszył się największym zainteresowaniem ze strony beneficjentów spośród programów pomocowych UE w okresie 2004-2006 z uwagi na swój regionalny charakter. W okresie tym w województwie warmińsko – mazurskim złożone zostały 1 980 wnioski o dofinansowanie ze ZPORA; w tym w ramach Priorytetu 1 złożono 216 wniosków, w ramach Priorytetu 2 – 609 wniosków i 1 155 wniosków w ramach Priorytetu 3. Z tej liczby złożonych wniosków zaakceptowano ogółem 680 wniosków (odpowiednio: Priorytet 1 – 76, Priorytet 2 – 224, Priorytet 3 – 380), co stanowi zaledwie około 35 % liczby wszystkich wniosków złożonych. Ze wszystkich wniosków, które spełniały wymogi formalne i merytoryczne podpisane zostały 610 umowy na łączną kwotę dofinansowania 750 376 628,90 zł (Tabela nr 10).

Stanowi to niespełna 90 % liczby wniosków zaakceptowanych. Różnica między ilością zaakceptowanych wniosków, a ilością podpisanych umów o dofinansowanie wynika stąd, że umowy z beneficjentami podpisywane są sukcesywnie, część beneficjentów wycofała się, a część jest na tzw. liście rezerwowej z powodu braku środków na dofinansowanie inwestycji.

Tabela nr 10

Umowy o dofinansowanie realizacji projektów w ramach poszczególnych działań ZPORR w województwie warmińsko – mazurskim (stan na 31.12.2006 r.)

Nr priorytetu/działania	Nazwa priorytetu/działania	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie	Wartość realizowanych i zrealizowanych projektów (zgodnie z podpisanymi umowami/aneksami) w PLN	
			całkowita	w tym wartość otrzymanego dofinansowania
1	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	68	570 213 645,24	383 751 876,85
1.1	Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	17	310 702 050,58	209 134 202,59
1.1.1	Infrastruktura drogowa	14	223 606 673,40	147 670 689,14
1.1.2	Infrastruktura transportu publicznego	3	87 095 377,18	61 463 513,45
1.2	Infrastruktura ochrony środowiska	15	109 303 775,05	71 668 155,13
1.3	Regionalna infrastruktura społeczna	15	58 580 343,88	37 790 434,97
1.3.1	Regionalna infrastruktura edukacyjna	6	32 466 730,94	22 576 485,49
1.3.2	Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia	9	26 113 612,94	15 213 949,48
1.4	Rozwój turystyki i kultury	13	59 901 717,45	41 364 765,46
1.5	Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	8	31 725 758,28	23 794 318,70
1.6	Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach	x	x	x
2	Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	215	153 135 540,20	135 784 207,88
2.1	Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie	41	29 266 377,96	21 949 783,49
2.2.	Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne	95	63 164 504,81	63 164 504,85
2.2. Typ I	Wspieranie rozwoju edukacyjnego studentów	53	42 431 935,92	42 431 935,92
2.2. Typ II	Wspieranie rozwoju edukacyjnego młodzieży wiejskiej	42	20 732 568,89	20 732 568,93
2.3	Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa	26	17 292 971,51	12 969 728,65
2.4	Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi	7	11 124 591,99	8 695 773,91
2.5	Promocja przedsiębiorczości	27	19 907 629,08	16 624 952,13
2.6	Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy	19	12 379 464,85	12 379 464,85
3	Rozwój lokalny	327	349 388 153,62	230 840 544,17
3.1	Obszary wiejskie	92	178 514 178,42	127 882 905,04
3.2	Obszary podlegające restrukturyzacji	10	19 298 527,77	13 994 698,21
3.3	Zdegradowane obszary miejskie przemysłowe i powojskowe	14	55 235 401,13	39 924 495,36
3.3.1.	Rewitalizacja obszarów miejskich	9	24 705 233,20	17 477 068,95
3.3.2.	Rewitalizacja obszarów przemysłowych i powojskowych	5	30 530 167,93	22 447 426,41
3.4	Mikroprzedsiębiorstwa	185	52 679 169,36	20 322 467,40
3.5.	Lokalna infrastruktura społeczna	26	43 660 876,94	28 715 978,16
3.5.1	Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa	7	20 567 479,80	14 846 190,03
3.5.2	Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia	19	23 093 397,14	13 869 788,13
	Razem	610	1 072 737 339,06	750 376 628,90

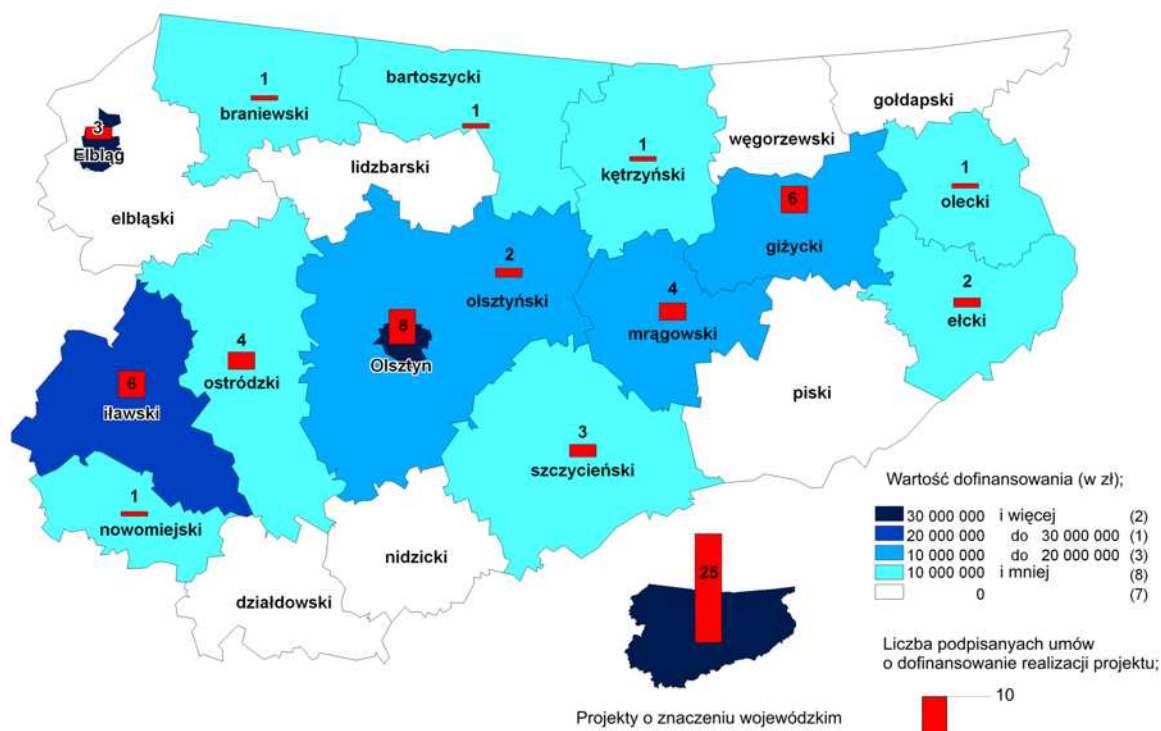
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie, Warmińsko-Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie oraz Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

Wykorzystanie środków ze ZPORR w podziale na poszczególne priorytety zobrazowano na poniższych mapach.

Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów był skierowany na modernizację i rozwój infrastruktury technicznej i społecznej wpływającej na rozwój potencjału regionu jako całości, w tym ze znajdującymi się na jego obszarze najbardziej dynamicznymi centrami wzrostu.

Rycina nr 22

Umowy podpisane w ramach Priorytetu 1 ZPORR w woj. warmińsko – mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) (stan na 31. 12. 2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

W województwie warmińsko – mazurskim w ramach Priorytetu 1 ZPORR podpisano ogółem 68 umów na łączną kwotę dofinansowanie 383 751 877 zł. Najwięcej – 8 umów (na ponad 60 mln zł dofinansowania) – podpisano w powiecie grodzkim Olsztyn. Po 6 umów podpisano w powiatach giżyckim i iławskim (na dofinansowanie analogicznie 13,7 mln zł i 24,5 mln zł). Natomiast 25 umów podpisano na realizację projektów o znaczeniu wojewódzkim na łączną kwotę dofinansowania 153 942 693,15 zł – stanowi to aż 40 % w ogólnej wartości dofinansowania w ramach Priorytetu 1 ZPORR. Były to projekty o znaczeniu wojewódzkim realizowane i przez Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz inne jednostki i instytucje o znaczeniu wojewódzkim (Tabela nr 11).

Tabela nr 11

Wykaz projektów realizowanych i zakończonych przez Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego oraz inne jednostki i instytucje o znaczeniu wojewódzkim (stan na 31. 12. 2006 r.)

L.p.	Beneficjent	Tytuł projektu
W ramach poddziałania 1.1.1		
1.	Województwo Warmińsko-Mazurskie	Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 593 z budową mostu na odcinku Miłakowo-Dobre Miasto
2.	Województwo Warmińsko-Mazurskie	Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 592 na odcinku Bartoszyce-Kętrzyn
3.	Województwo Warmińsko-Mazurskie	Przebudowa drogi wojewódzkiej Nr 650 na odcinku Boćwinka-Grabowo
4.	Województwo Warmińsko-Mazurskie	Przywrócenie przejezdności drogi wojewódzkiej nr 655 na odcinku Kap-Mazuchówka
W ramach poddziałania 1.3.1		
5.	Olsztyńska Szkoła Wyższa	Budowa stadionu lekkoatletycznego z boiskiem oraz infrastrukturą przy OSW w Olsztynie
6.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski	Modernizacja i wyposażenie obiektów celem harmonizacji z UE kształcenia z medycyny weterynaryjnej
7.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski	Budowa i wyposażenie obiektów edukacyjnych w Baldach z zakresu drobiarstwa i agrotechnologii
8.	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	Komputerowe laboratorium autoryzowanych szkoleń "FUNDAMENTALS OF UNIX"
9.	Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej HOSIANUM	Poprawa jakości kształcenia w Wyższym Seminarium Duchownym w Olsztynie poprzez budowę sali gimnastycznej
10.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski	Zakup wyposażenia i elektronicznego systemu udostępniania zbiorów nowej biblioteki UWM w Olsztynie
W ramach poddziałania 1.3.2		
11.	Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu	Modernizacja zakładu radiologii
12.	Wojewódzka Stacja Pogotowia Ratunkowego w Olsztynie	Zakup karetki noworodkowej i trzech karetek reanimacyjno-wypadkowych wraz z podstawowym wyposażeniem
13.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie	Doposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną Oddziału Kardiologii - etap II
14.	Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie	Poprawa systemu ratownictwa medycznego - doposażenie w aparaturę specjalistyczną oraz sprzęt medyczny OIT oraz SOR
15.	Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce	Przebudowa, modernizacja i wyposażenie Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego dla Dzieci w Ameryce
16.	Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie	Modernizacja Samodzielnego Publicznego Zespołu Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie
W ramach działania 1.4		
17.	Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie	Rewitalizacja Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie
18.	Teatr im. S. Jaracza	Promocja regionu warmińsko-mazurskiego poprzez działalność Teatru im. Stefana Jaracza
19.	Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej "Światowid" w Elblągu	Międzynarodowy Festiwal Tańca BALTIC CUP - kulturalna wizytówka Warmii i Mazur
W ramach działania 1.5		
20.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski	Rozbudowa miejskiej sieci komputerowej w Olsztynie wraz z rozszerzeniem usług publicznych
21.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie	Platforma elektronicznego obiegu dokumentów i ich elektronicznej archiwizacji wspomagająca zarządzanie na poziomie wojewódzkim
22.	Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie	Rozwój e-usług publicznych i e-komunikacji między społecznością regionu a Policją województwa warmińsko-mazurskiego
23.	Województwo Warmińsko-Mazurskie	Kultura Informacja Sukces - Sieć PIAP w województwie warmińsko-mazurskim
24.	Województwo Warmińsko-Mazurskie	Wrota Warmii i Mazur - elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej oraz świadczenia usług publicznych
25.	Wojewódzki Zespół Lecznictwa Psychiatrycznego	e-Poradnia Psychiatryczna oknem unijnego pacjenta

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie

W 7 powiatach (1/3 wszystkich powiatów województwa): działdowskim, elbląskim, gołdapskim, lidzbarskim, nidzickim, piskim i węgorzewskim nie zawarto ani jednej umowy o dofinansowanie projektu w ramach Priorytetu 1 ZPORR. Powiaty te charakteryzowały się najmniejszą aktywnością w procesie aplikacyjnym (a nawet jej brakiem jak powiat elbląski, który nie złożył żadnego wniosku aplikacyjnego o dofinansowanie w ramach Priorytetu 1 ZPORR).

Należy nadmienić, że w ramach Priorytetu 1 nie realizowano w województwie warmińsko – mazurskim Działania 1.6, gdyż dotyczyło ono wyłącznie aglomeracji warszawskiej, górnośląskiej i innych aglomeracji powyżej 500 tys. mieszkańców.

Priorytet 2. Wzmocnienie zasobów ludzkich w regionach miał na celu stworzenie warunków dla rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym i regionalnym. Skupiał się na działaniach mających na celu reorientację zawodową pracowników zanim staną się bezrobotnymi oraz przekwalifikowanie osób odchodzących z rolnictwa.

Działania realizowane w ramach Priorytetu 2 skoncentrowane zostały na obszarach zagrożonych marginalizacją, w tym w szczególności na obszarach wiejskich i obszarach restrukturyzacji przemysłów. Na tych obszarach należało podjąć interwencję publiczną dostosowaną do specyfiki regionalnej i uzupełniającą ogólnokrajowe programy wsparcia rozwoju zatrudnienia i edukacji. W celu wyrównania szans na zdobycie wykształcenia przez młodych ludzi pochodzących z obszarów o utrudnionym dostępie do kształcenia, w zakresie tego Priorytetu realizowane były również programy stypendialne.

Działania najistotniejsze z punktu widzenia rynku pracy woj. warmińsko – mazurskiego to Działania 2.1, 2.3 i 2.4, których wdrażanie Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego powierzył Wojewódzkiemu Urzędowi Pracy w Olsztynie.

Cel Działania 2.1 *Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie* to zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców i ich zdolności w zakresie dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do wymogów regionalnego rynku pracy w warunkach członkostwa w UE, a także lepsze dostosowanie potrzeb szkoleniowych i kwalifikacji mieszkańców do wymogów regionalnego rynku pracy poprzez monitoring regionalnego rynku pracy i upowszechnianie zebranych informacji. W ramach Działania 2.1 przewidziano wsparcie organizacji szkoleń i usług doradczych przygotowujących rolników i ich rodziny do podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa na bazie gospodarstwa rolnego. Wsparcie w postaci szkoleń otrzymali także doradcy rolniczy. Działanie 2.1 miało na celu umożliwienie udzielenia wsparcia osobom, które z własnej inicjatywy i w oparciu o indywidualne potrzeby pragną rozwijać się zawodowo w czasie wolnym od pracy.

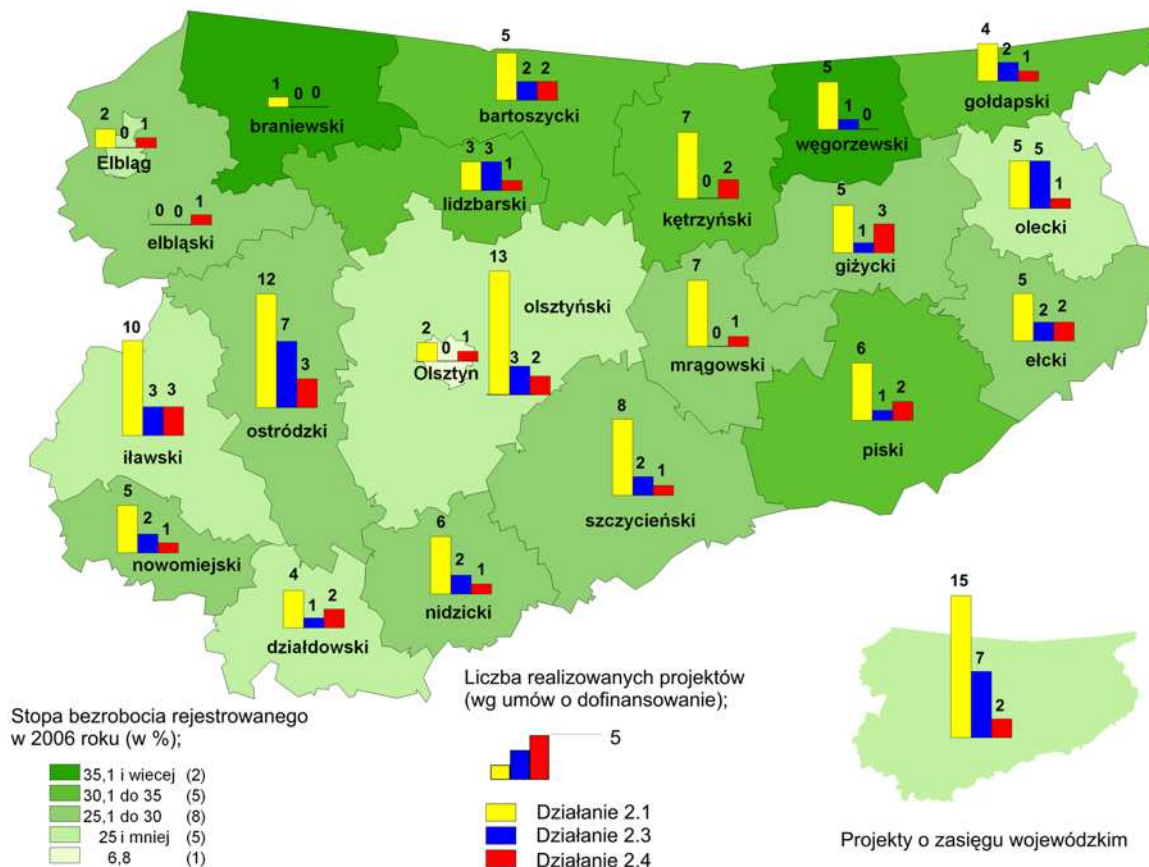
Działanie 2.3 *Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa* miało na celu dostosowywanie osób do funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno-ekonomicznych oraz przygotowywanie ich do wykorzystania szans związanych z powstawaniem nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich poprzez stworzenie warunków ułatwiających osobom zatrudnionym w rolnictwie znalezienie zatrudnienia poza sektorem rolnym. Aby zapobiec dalszemu wzrostowi bezrobocia na obszarach wiejskich oraz marginalizacji osób zaprzestających prowadzenia działalności rolniczej, należało stworzyć warunki, ułatwiające takim osobom znalezienie zatrudnienia poza sektorem. Pomoc w ramach tego działania była kierowana do rolników i innych osób pracujących w rolnictwie, którzy pod wpływem zwiększonej presji konkurencyjnej rezygnować będą z prowadzenia gospodarstw rolnych lub z pracy w sektorze.

Celem Działania 2.4 *Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi* było dostosowanie osób do funkcjonowania w zmieniających się warunkach społeczno-ekonomicznych oraz przygotowywanie ich do wykorzystania szans związanych z powstawaniem nowych miejsc pracy poprzez zmianę kwalifikacji osób zagrożonych utratą zatrudnienia. Działanie miało na celu zwłaszcza zmianę kwalifikacji zawodowych pracowników przemysłów i sektorów podlegających restrukturyzacji, a także innych osób zagrożonych utratą zatrudnienia w wyniku procesów restrukturyzacyjnych w celu umożliwienia tym osobom wykonywania nowych zawodów.

Na poniższej mapie zaprezentowano zestawienie wszystkich projektów realizowanych w ramach Działań 2.1, 2.3 i 2.4 Priorytetu 2 ZPORR na tle bezrobocia rejestrowanego w województwie warmińsko – mazurskim (Rycina nr 23).

Rycina nr 23

Liczba projektów z Działan 2.1, 2.3 i 2.4 Priorytetu 2 ZPORR, z których mogli skorzystać mieszkańcy w danym powiecie (stan na 31. 12. 2006r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie oraz danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Poza 24 projektami obejmującymi swym zasięgiem całe województwo realizowane były również projekty, z których mogli skorzystać mieszkańcy poszczególnych powiatów. Największa dostępność mieszkańców do projektów realizowanych w ramach trzech powyższych działań charakteryzowała powiaty: ostródzki (46 projektów; w tym 24 o zasięgu wojewódzkim), olsztyński (42 projekty; w tym 24 o zasięgu wojewódzkim) i ilawski (40 projektów; w tym 24 o zasięgu wojewódzkim). Natomiast najmniej projektów zrealizowano w powiecie braniewskim i powiecie elbląskim (w każdym po 25 projektów, w tym 24 o zasięgu wojewódzkim). Ogółem w województwie warmińsko – mazurskim zrealizowano 74 projekty o wartości blisko 58 mln zł (w tym wartość dofinansowania – ponad 43 mln zł).

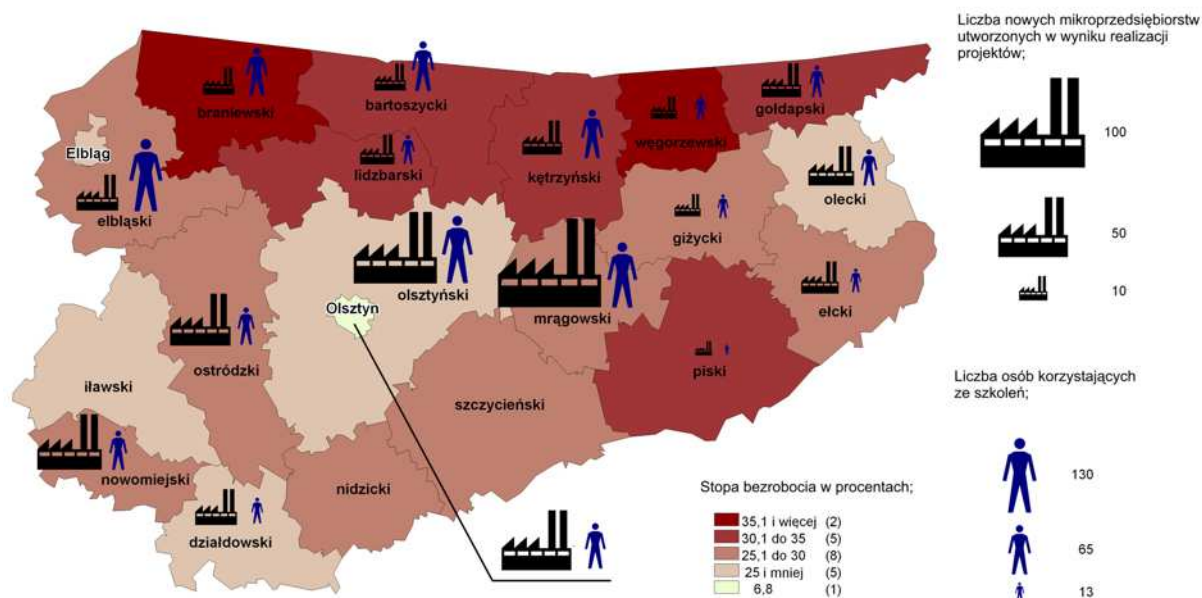
Najbardziej specyficznymi działaniami Priorytetu 2 okazały się Działanie 2.5. *Promocja przedsiębiorczości* oraz Działanie 2.6. *Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*.

Działanie 2.5. *Promocja przedsiębiorczości* miało na celu aktywne wspieranie zatrudnienia poprzez stymulowanie powstawania nowych mikroprzedsiębiorstw oraz zapewnienie takim przedsiębiorcom pomocy w wykorzystaniu dostępnych instrumentów wsparcia (np. poprzez szkolenia i doradztwo). W ramach Działania 2.5 w województwie warmińsko – mazurskim do końca 2006r. podpisano 27 umów na łączną kwotę dofinansowania 16 624 952,13 zł. W ramach tych 27 projektów przeszkolono 831 osób chcących rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej oraz udzielono wsparcia przy tworzeniu 475 mikroprzedsiębiorstw. Do końca 2006r. ze wsparcia pomostowego skorzystało 411 osób, a z jednorazowej dotacji skorzystało 314 osób w województwie.

W ramach tego Działania oprócz szkoleń i dotacji na rozwój działalności przewidziane były także inne formy pomocy wspomagające mikroprzedsiębiorcę zarówno w momencie rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej, jak i w początkowym okresie funkcjonowania mikroprzedsiębiorstwa, tj. doradztwo czy „wsparcie pomostowe”.

Rycina nr 24

Liczba osób korzystających ze szkoleń i liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw w ramach wsparcia z Działania 2.5 ZPORR na tle stopy bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa (stan na 31. 12. 2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie; Warunki Życia Ludności w Województwie Warmińsko-Mazurskim 2006. Urząd Statystyczny w Olsztynie

Do końca roku 2006 w ramach Działania 2.5 ZPORR najczęściej osób skorzystało ze szkoleń w powiatach: elbląskim (125 osób), olsztyńskim (110 osób) i mrągowskim (104 osoby), najmniej zaś w powiecie piskim (tylko 4 osoby). Natomiast w powiatach: grodzkim m. Elbląg, ilawskim, nidzickim i szczywieńskim nie skorzystano ze szkoleń. Ogółem ze szkoleń w województwie warmińsko – mazurskim skorzystało do końca 2006 r. 831 osób.

W ramach Działania 2.5 ZPORR najczęściej nowoutworzonych mikroprzedsiębiorstw było w powiecie mrągowskim (99 mikroprzedsiębiorstw), natomiast najmniej w powiecie piskim (tylko 4 mikroprzedsiębiorstwa) oraz giżyckim i węgorzewskim (po 9 mikroprzedsiębiorstw).

Dla działania 2.6 ZPORR Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy charakterystyczne było to, że realizowane projekty obejmowały swym zasięgiem obszar całego województwa. Poza tym w prawie wszystkich przypadkach beneficjenci mieli swoją siedzibę w powiecie grodzkim Olsztyn.

Celem działania było podniesienie potencjału regionów w sferze innowacji, poprzez wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem badawczo – rozwojowym a gospodarką. W ramach Działania 2.6 wspierane było budowanie regionalnych systemów innowacji, które tworzą podstawę wspierania innowacyjności w regionach.

Tabela nr 12

Zestawienie projektów realizowanych w ramach Działania 2.6 ZPORR (stan na 31. 12. 2006 r.)

L.p.	Beneficjent (nazwa prawna)	Nazwa projektu
1	Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko - Mazurskiego	Badanie przedsiębiorstw Warmii i Mazur w zakresie konkurencyjności i innowacyjności
2	Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	Utworzenie i prowadzenie Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji
3	Fundacja "Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach"	Stypendia dla absolwentów kontynuujących naukę na studiach doktoranckich
4	Fundacja "Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach"	Staże dla absolwentów szkół wyższych i pracowników sektora badawczo-rozwojowego
5	Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie	Wzmocnienie współpracy UWM z gospodarką regionu poprzez stypendia doktoranckie
6	Fundacja "Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach"	Staże dla absolwentów szkół wyższych i pracowników sektora badawczo-rozwojowego
7	Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie	Regionalny transfer wiedzy UWM - staże pracowników i absolwentów w firmach
8	Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie	Kreowanie wysoko kwalifikowanych kadr gospodarki regionu - stypendia doktoranckie
9	Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania im. Prof. T. Kotarbińskiego w Olsztynie	Wysoko wykwalifikowane kadry dla Warmii i Mazur - stypendia doktoranckie
10	Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	Innowacyjność samorządów lokalnych w konkurowaniu o zewnętrzne czynniki rozwoju
11	Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	Barometr Innowacyjności województwa warmińsko - mazurskiego
12	Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	Stymulowanie innowacyjności gospodarki województwa warmińsko - mazurskiego przez wspieranie rozwoju klastrów - działania pilotażowe
13	Fundacja "Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach"	Staże dla pracowników sektora badawczo - rozwojowego i absolwentów szkół wyższych
14	Uniwersytet Warmińsko - Mazurski w Olsztynie	Transfer wiedzy pomostem do innowacyjności i konkurencyjności gospodarczej regionu - stypendia doktoranckie
15	Powiat Lidzbarski	Transfer innowacyjnych rozwiązań technologicznych w zakresie geotermii - przygotowanie koncepcji rozwoju regionalnego w oparciu o gospodarcze wykorzystanie wód geotermalnych
16	Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie	Regionalny System Wspierania Innowacji - kontynuacja działań
17	Gmina Olsztyn	Budowanie potencjału innowacyjnego Warmii i Mazur poprzez utworzenie Olsztyńskiego Parku Naukowo - Technologicznego - prace przygotowawcze
18	Gmina Olsztyn	Budowanie potencjału innowacyjnego Warmii i Mazur poprzez utworzenie Olsztyńskiego Parku Naukowo - Technologicznego - prace koncepcyjne
19	Gmina Miast Elbląg	Elbląski Park Technologiczny: badania, analizy wspierające budowanie regionalnego systemu innowacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie.

Priorytet 3. Rozwój lokalny (bez Działania 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*) skierowany był na aktywizację społeczną i gospodarczą obszarów zagrożonych marginalizacją i włączenia ich w procesy rozwojowe kraju i Europy.

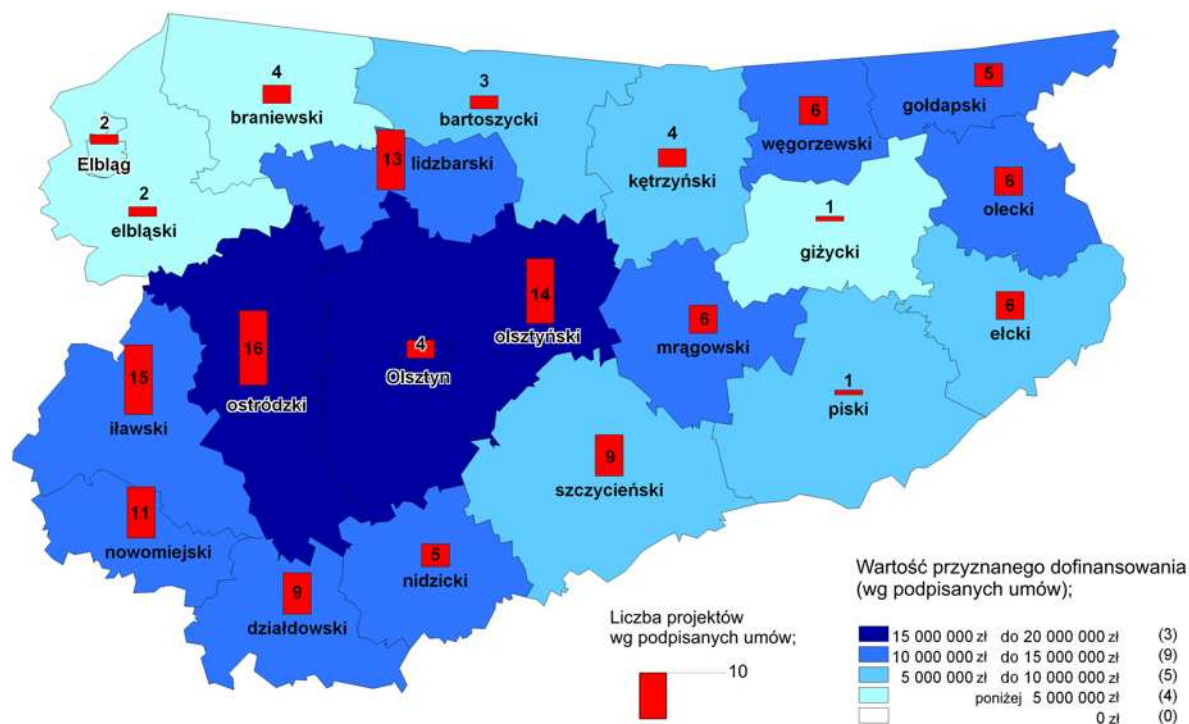
Realizacja działań w ramach Priorytetu 3 ZPORR ukierunkowana była na wspomaganie procesu restrukturyzacyjnego rozwoju lokalnego poprzez wsparcie lokalnych projektów z zakresu infrastruktury technicznej, infrastruktury turystycznej, kulturalnej i społecznej, infrastruktury służącej rozwojowi działalności gospodarczej a także rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich i przemysłowych oraz rewitalizacji obiektów i obszarów powojсковych.

Pośród wszystkich priorytetów ZPORR największym zainteresowaniem cieszył się Priorytet 3 – w ramach tego priorytetu złożono 638 wniosków o dofinansowanie (bez Działania 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*). Wyjątkowo dużym zainteresowaniem ze strony beneficjentów cieszyło się Działanie 3.1 *Obszary wiejskie* – złożono 375 wniosków o dofinansowanie (najwięcej z powiatu nowomiejskiego – 48 wniosków i z powiatu olsztyńskiego – 41 wniosków). W ramach tego działania podpisane zostały 92 umowy o dofinansowanie, najwięcej w powiecie ostródzkim 14 umów i powiecie iławskim 11 umów, co świadczy o przygotowaniu beneficjentów – najlepszym spośród wszystkich powiatów.

Rycina nr 25

Umowy podpisane w ramach Priorytetu 3 (bez działania 3.4) ZPORR w woj.

warmińsko-mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) (stan na 31. 12. 2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie.

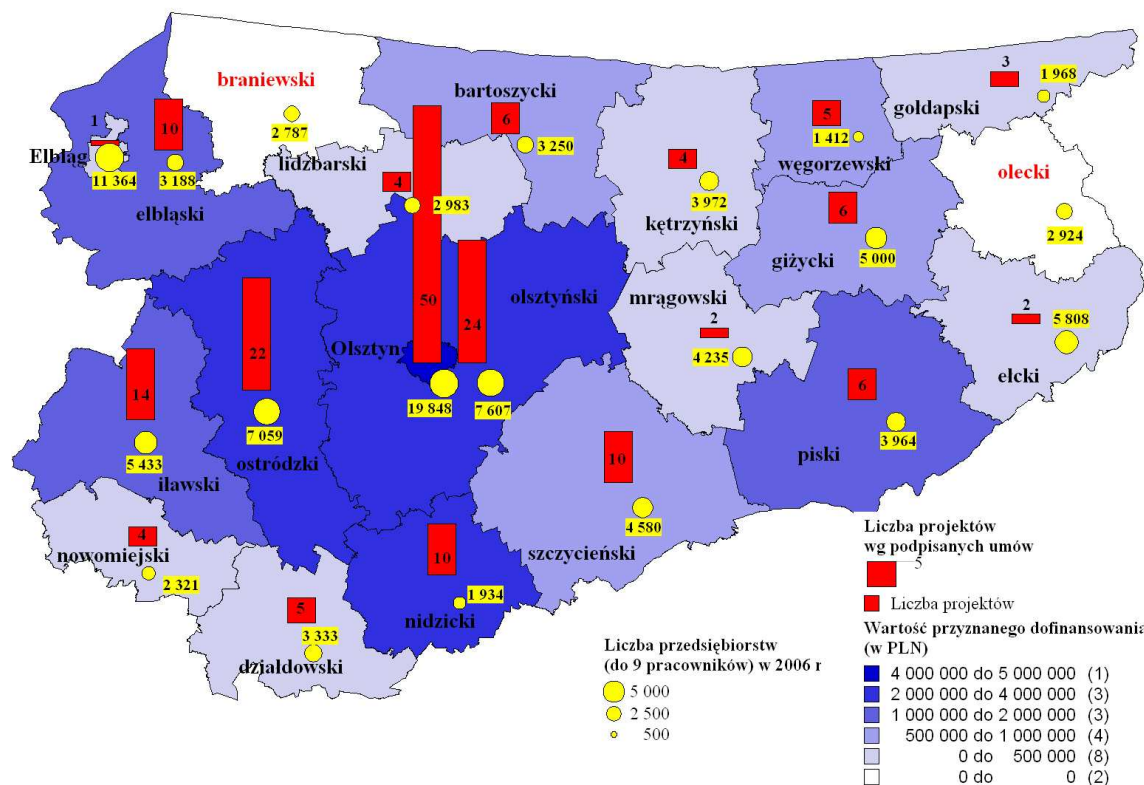
Na powyższej mapie (Rycina nr 25) przedstawiono absorpcję środków z priorytetu 3 ZPORR. Nie uwzględniono tu jednak działania 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*, które zaprezentowano osobno ze względu na jego specyficzny charakter. W ramach pozostałych działań Priorytetu 3 w województwie warmińsko – mazurskim podpisano ogółem 142 umowy na łączną kwotę dofinansowania 210 518 076,77 zł. Najwięcej umów zawarto w trzech powiatach: iławskim (15 umów na kwotę dofinansowania 14 183 659,43 zł), olsztyńskim (14 umów na kwotę dofinansowania 16 587 244,42 zł) i ostródzkim (16 umów na kwotę dofinansowania 18 492 501,33 zł). Liczba umów podpisanych w tych trzech powiatach stanowi blisko 1/3 liczby wszystkich podpisanych umów w ramach Priorytetu 3 (bez działania 3.4) w województwie warmińsko - mazurskim.

Działanie 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa w ramach Priorytetu 3 ZPORR miało na celu zwiększenie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznego doradztwa oraz zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania przedsiębiorstw.

Projekty obu typów (usługi doradcze i dotacje inwestycyjne) realizowane w ramach Działania 3.4 dotyczyły takich usług i inwestycji, które przyczynią się do zwiększenia zdolności przetrwania i kontynuacji działania nowopowstałych mikroprzedsiębiorstw, unowocześnienia zarówno sposobu ich funkcjonowania jak i wyposażenia, a w efekcie dostosowania do konkurencji na Jednolitym Rynku Europejskim.

Rycina nr 26

Umowy podpisane w ramach działania 3.4 ZPORR w woj. warmińsko – mazurskim wg powiatów (zgodnie z miejscem realizacji projektu) (stan na 31. 12. 2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Warmińsko – Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S. A. w Olsztynie.

Działanie 3.4 było skierowane do mikroprzedsiębiorców. W przypadku działania 3.4 podział wartości na powiaty dokonano nie w oparciu o lokalizację beneficjenta, a o miejsce realizacji projektu. Natomiast w przypadku gdy projekt realizowany był w partnerstwie to wszystkie wartości dzielone były proporcjonalnie do liczby partnerów. Największą absorpcją środków wykazał się powiat grodzki Olsztyn (powiat charakteryzujący się największym skupieniem mikroprzedsiębiorstw w województwie – w 2006r. istniało 19 848 mikroprzedsiębiorstw), w którym podpisano 50 umów o dofinansowanie realizacji projektu na łączną kwotę dofinansowania 4 948 084,99 zł. W powiecie braniewskim i oleckim nie podpisano ani jednej umowy o dofinansowanie realizacji projektu w ramach Działania 3.4 ZPORR, mimo iż mikroprzedsiębiorstwa działające na terenie tych powiatów ubiegały się o wsparcie (do Instytucji Wdrażającej Działanie 3.4 ZPORR wpłynęły 4 wnioski aplikacyjne z powiatu braniewskiego i 11 z powiatu oleckiego).

A. III. Inicjatywy wspólnotowe INTERREG

Celem Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG finansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) jest wspieranie współpracy przygranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych granicach Unii Europejskiej. W ramach INTERREG III wydzielone zostały trzy komponenty:

- Komponent A – współpraca przygraniczna
- Komponent B – współpraca transnarodowa
- Komponent C – współpraca międzyregionalna

W ramach komponentu A inicjatywy INTERREG realizowany jest:

Program Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód-Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006.

Lata 2002-2006

W latach 2002-2004 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego aktywnie uczestniczył w pracach nad przygotowaniem programu o charakterze transgranicznym, finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Efektorem podjętych prac była Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 22 grudnia 2004 r. (C (2004) 5604), zatwierdzająca *Program Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006.*

Celem programu jest powstanie otwartego, transgranicznego regionu europejskiego posiadającego bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe, czyste środowisko naturalne, rozwiniętego pod względem gospodarczym, społecznym i technologicznym.

Obszar wsparcia po stronie polskiej obejmuje podregiony: białostocko-suwalski, łomżyński, elbląski, elcki, olsztyński, gdański, Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz podregion słupski (zgodnie z zasadą elastyczności region ten może ubiegać się o dofinansowanie, lecz łączne wydatki w ramach projektów realizowanych na tym obszarze nie mogą przekroczyć 20% całkowitych wydatków realizowanych w Programie). Natomiast po stronie litewskiej obszar wsparcia obejmuje regiony: Alytus, Klaipėda, Marijampolė i Tauragė, a po stronie rosyjskiej obszar ten obejmuje cały Obwód Kaliningradzki.

Rycina nr 27

Zasięg terytorialny Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA

Źródło: http://bip.um.olsztyn.pl/pl/bip/urzad_wojewodzki/wydzialy_i_delegatury/wydzialy/biuro_integracji_europejskiej/interreg

Program jest współfinansowany z dwóch linii budżetowych: po stronie polskiej i litewskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), zaś po stronie rosyjskiej ze środków TACIS CBC (wspólnotowego programu pomocy dla byłych republik radzieckich i Mongolii – z wyłączeniem Litwy, Łotwy i Estonii). W latach 2004-2006 udział EFRR w budżecie programu wyniósł łącznie 36,5 mln €, natomiast alokacja TACIS CBC dla Obwodu Kaliningradzkiego 4,5 mln €.

Polscy partnerzy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków EFRR w wysokości do 75% kosztów kwalifikowalnych projektu, środki EFRR są przekazywane w postaci refundacji.

Potencjalni beneficjenci programu:

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki,
- partnerzy społeczno-ekonomiczni,
- organizacje pozarządowe i inne organizacje „non-profit”,
- instytucje edukacyjne i kulturalne,
- inne.

Pierwszy nabór wniosków ogłoszony przez Wspólny Sekretariat Techniczny w Wilnie utworzony przy współudziale województwa, odbył się w lipcu 2005 r. Do końca 2006 r. zakończono cztery rundy aplikacyjne.

Łączna liczba umów podpisanych z partnerem z województwa warmińsko-mazurskiego wyniosła 19 na łączną kwotę dofinansowania blisko 3,6 mln euro.

W realizacji projektów uczestniczyło 30 partnerów z siedzibą w województwie warmińsko – mazurskim, w tym w charakterze:

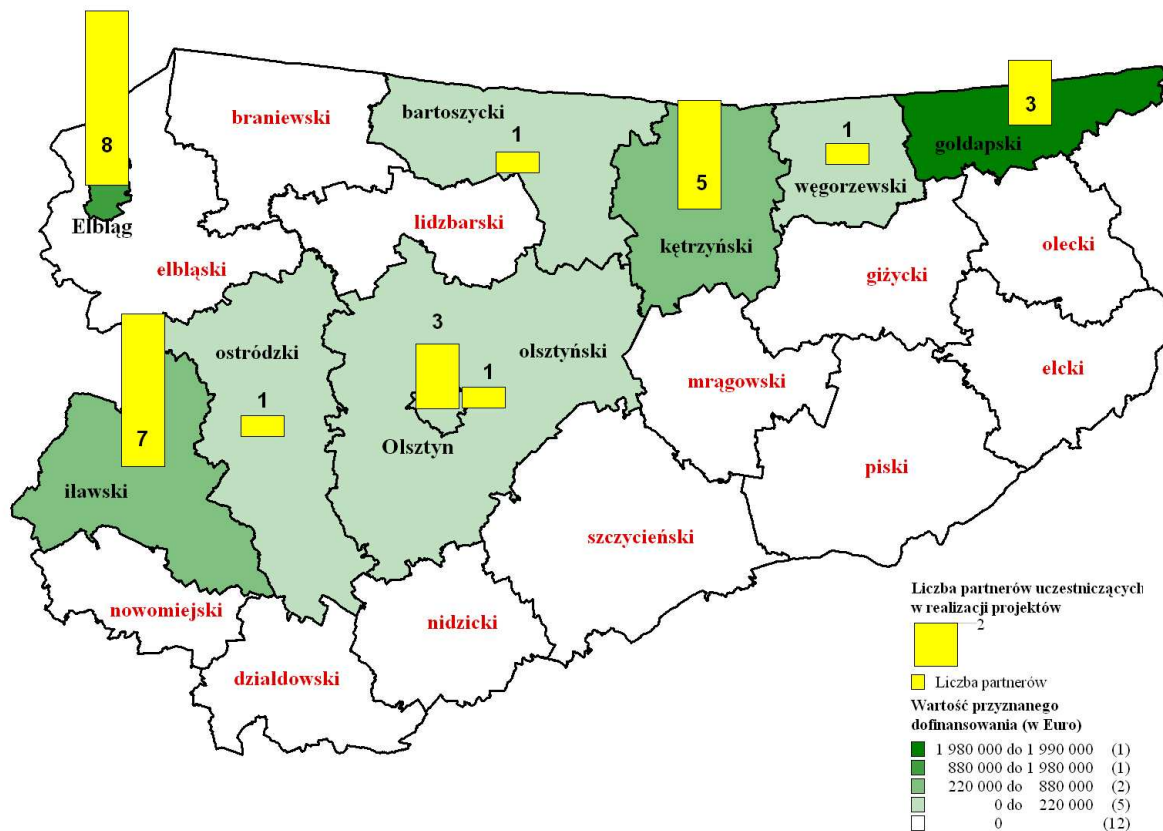
- partnera wiodącego – 17 partnerów (łączna kwota dofinansowania umów na ponad 3,3 mln euro),
- partnera finansowego – 3 partnerów (łączna kwota dofinansowania umów w kwocie 142 300 euro),
- partnera zwykłego – 10 partnerów nie będących partnerem wiodącym ani finansowym w projekcie (łączna kwota dofinansowania umów wyniosła 76 089,16 euro).

W Urzędzie Marszałkowskim znajduje się Regionalny Punkt Kontaktowy, który udziela bieżących informacji o Programie oraz oferuje wsparcie logistyczne Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu dla działań podejmowanych na terenie województwa.

Poniższa mapa województwa przedstawia liczbę projektów realizowanych w ramach INTERREG III A w województwie (Rycina nr 28). Dokonując podziału według powiatów kierowano się lokalizacją/siedzibą beneficjenta.

Rycina nr 28

Liczba partnerów w poszczególnych powiatach realizujących projekty w ramach INTERREG III A oraz wartość dofinansowania w podziale na powiaty województwa warmińsko – mazurskiego (stan na 31. 12. 2006 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Z powyższej mapy (Rycina nr 28) wynika, że miasto Elbląg charakteryzuje się największą liczbą partnerów (aż ośmiu) uczestniczących w realizacji projektów w ramach Interreg III A. Natomiast największe dofinansowanie otrzymali beneficjenci z powiatu goldapskiego – łącznie 1 980 971,98 euro.

Środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego przyznane dla województwa warmińsko – mazurskiego (po czterech rundach aplikacyjnych) w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A / TACIS CBC 2004 – 2006 przedstawiają się następująco (Tabela nr 13):

Tabela nr 13

Środki EFRR przyznane dla woj. warmińsko-mazurskiego w ramach poszczególnych działań Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A / TACIS CBC 2004-2006 (stan na dzień 31.12.2006 r.)

Nr priorytetu/działania	Nazwa priorytetu/działania	Projekty zrealizowane oraz w trakcie realizacji		Alokacja środków na lata 2004 - 2006	Wykorzystanie środków przez województwo
		Ilość	Wkład środków EFRR	Wartość EUR	% udział
1	Wzrost konkurencyjności i produktywności obszaru współpracy poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury transgranicznej, ochronę granic oraz współpracę gospodarczą i naukowo - techniczną	7	2 967 903,54	25 343 480,00	11,71%
1.1	Wspieranie współpracy gospodarczej i naukowo-technicznej	0	0,00	6 251 392,00	0,00%
1.2	Wzmocnienie infrastruktury granicznej i przygranicznej w celu zapewnienia rozwoju obszaru przygranicznego	4	892 460,56	7 265 131,00	12,28%
1.3	Ochrona środowiska, wzrost efektywności wykorzystania energii, promowanie odnawialnych źródeł energii	2	1 098 970,85	4 561 826,00	24,09%
1.4	Rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej przyczyniający się do rozwoju obszaru przygranicznego, jak również zachowanie obiektów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu transgranicznym	1	976 472,13	7 265 131,00	13,44%
2	Współpraca pomiędzy społecznościami, integracja społeczno-kulturowa, wzmocnienie rynku pracy	12	627 281,18	8 447 827,00	7,43%
2.1	Wspieranie inicjatyw społeczności lokalnych	8	404 101,45	5 068 696,00	7,97%
2.2	Regionalna tożsamość kulturowa i dziedzictwo kulturowe	4	223 179,73	3 379 131,00	6,60%
Razem		19	3 595 184,72	33 791 307,00	10,64%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

W ramach komponentu B inicjatywy INTERREG realizowane są następujące programy:

W ramach inicjatywy wspólnotowej INTERREG III B na lata 2004-2006 władze krajowe, regionalne i lokalne miały możliwość uczestniczyć w programach współpracy transnarodowej: *Regionu Morza Bałtyckiego – (Baltic Sea Region-BSR)* i *Programu dla Europy Środkowej, Adriatyckiej, Naddunajskiej i Południowo-Wschodniej – (CADSES)*. Głównymi zakresami tematycznymi w ramach INTERREG III B były ponadnarodowe strategie rozwoju, w zakresie zagospodarowania przestrzennego, współpraca pomiędzy miastami oraz między strefami miejskimi i wiejskimi, rozwój wydajnych i trwałych systemów w zakresie transportu i komunikacji, efektywne zarządzanie środowiskiem i waloryzacja zasobów naturalnych, a także promowanie i efektywne zarządzanie dziedzictwem historycznym i kulturowym. W projektach z Programu CADSES partycypował jeden partner z województwa - miasto Olsztyn w ramach projektu MAGIC (Management of Groundwater at Industrially Contaminated Areas – Gospodarka wód gruntowych w obszarach zanieczyszczonych przemysłowo). Projekt MAGIC opierał się na działaniu 4.1. Programu - Wspieranie ochrony środowiska i gospodarowania zasobami. Celem projektu było zidentyfikowanie głównych źródeł zanieczyszczeń i kierunków akcji oczyszczających poprzez wypracowanie metod zarządzania oraz planów. Okres realizacji projektu: od czerwca 2005 r. do marca 2008 r.

Znacznie większe zainteresowanie i uczestnictwo podmiotów z województwa warmińsko-mazurskiego odnotowano w Programie Region Morza Bałtyckiego. W ramach tego Programu, obejmującego 11 krajów członkowskich Unii Europejskiej, partnerzy z województwa zaangażowali się w 20 projektów. W 19 projektach uczestnicy z województwa brali udział jako partnerzy, w przypadku jednego przedsięwzięcia Seagull II (Strengthening institutional structures

and spacial development capacities of Euroregion Baltic – Wzmocnienie struktur instytucjonalnych oraz zdolności planowania przestrzennego w Euroregionie Bałtyk) Związek Gmin RP Euroregion Bałtyk z siedzibą w Elblągu podjął się roli partnera wiodącego. Województwo zajmuje piąte miejsce pod względem ilości środków pozyskanych przez beneficjentów (około 9%) na tle polskich województw¹². Realizacja projektów w ramach priorytetów Programu przedstawia się następująco:

Tabela nr 14

Realizacja projektów w ramach priorytetów programu Interreg III B (stan na dzień 31.12.2006 r.)

Priorytet 1	Promowanie podejść i działań w zakresie rozwoju przestrzennego dla poszczególnych terytoriów i sektorów	Ilość projektów	W tym podwójne partnerstwa*
Działanie 1.1	Wspieranie wspólnych strategii i działań wdrożeniowych dla makroregionów	3	2
Działanie 1.2	Promowanie zrównoważonego rozwoju przestrzennego poszczególnych sektorów	1	-
Działanie 1.3	Wzmocnienie zintegrowanego rozwoju stref nadbrzeżnych, wysp i innych specyficznych obszarów	-	-
Priorytet 2	Promowanie struktur terytorialnych wspierających zrównoważony rozwój RMB		
Działanie 2.1	Promowanie zharmonizowanych policentrycznych struktur osadniczych	2	-
Działanie 2.2	Tworzenie zrównoważonych powiązań komunikacyjnych dla celów usprawnionej integracji przestrzennej.	3	-
Działanie 2.3	Stymulowanie właściwego zarządzania dziedzictwem kulturowym i naturalnym oraz zasobami naturalnymi	4	2
Priorytet 3	Budowanie instytucji transnarodowych i dwustronnych oraz rozwijanie ich potencjału w Regionie Morza Bałtyckiego		
Działanie 3.1	Promowanie budowy instytucji transnarodowych oraz rozwoju potencjału	6	-
Działanie 3.2	Dwustronna współpraca morska nad Morzem Bałtyckim	-	-
Priorytet 4	Szczególne wsparcie dla regionów graniczących z krajami kandydującymi.	1	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z oficjalnej strony Programu BSR, <http://www.bsrinterreg.net/projects.html>

* Poprzez termin podwójne partnerstwa należy rozumieć ilość projektów z dwoma podmiotami biorącymi udział w przedsięwzięciu z województwa warmińsko - mazurskiego.

Projekty dotyczyły głównie tematyki związanej z promocją budowy instytucji transnarodowych (Priorytet Trzeci, Działanie 1) oraz wspólnego rozwoju potencjału. Dużym zainteresowaniem cieszył się także Priorytet 2 z działaniem 3, w ramach którego powstały cztery projekty. Jednym z produktów projektu jest m.in. dołączenie do Europejskiego Szlaku Budowli Gotyckich. Pozostałe projekty w tym działaniu dotyczyły zarządzania turystyką w obszarze Natura 2000 oraz wyzwań dla ochrony środowiska w obszarze południowego Bałtyku.

Podmioty, które najczęściej brały udział w projektach to: Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego (4), Związek Gmin RP Euroregion Bałtyk (4), Miasto Elbląg (3), Miasto Olsztyn (3), Muzeum Archeologiczno-Historyczne w Elblągu (2) oraz Uniwersytet Warmińsko-Mazurski (2).

¹² Od inicjatywy INTERREG III do Europejskiej Współpracy Terytorialnej, Doświadczenia Pomorskie, pod red. Tomusza Pactwy, Wyd. Pomorskie Studia Regionalne, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gdańsk 2007, s. 31.

INTEREG III C 2004-2006

W latach 2004-2006 w ramach inicjatywy wspólnotowej INTERREG Polska uczestniczyła w programie współpracy międzyregionalnej INTEREG III C. Obszar programu obejmujący całe terytorium Unii Europejskiej został administracyjnie podzielony na cztery obszary: Północ, Południe, Wschód, Zachód. Polska przynależała do strefy Północ. Podział ten nie ograniczał w żaden sposób doboru partnerów. Województwo warmińsko – mazurskie razem z zachodniopomorskim, pomorskim, kujawsko-pomorskim i podlaskim należało do obszaru Północ. Celem INTEREG III C była poprawa efektywności polityk i instrumentów rozwoju regionalnego oraz spójności poprzez wymianę na dużą skalę informacji, a także wzajemne wykorzystanie doświadczeń zwłaszcza w dziedzinie administracji. Współpraca międzyregionalna w ramach INTEREGU III C została podzielona według tematów: regionalne działania ramowe, sieci i projekty indywidualne.

Partnerzy z województwa uczestniczyli w dwóch projektach. W projekt PME: Porte d'entree pour petites et moyennes enterprises – zaangażowało się Starostwo Powiatowe w Braniewie poprzez Powiatowy Urząd Pracy. Projekt wpisany został w grupę tematów indywidualnych, działania realizowano od stycznia 2004 do grudnia 2006 r. Natomiast inicjatywa Port-Net (Promoting interregional cooperation of ports and multimodal transport structures in the UE – Promocja współpracy międzyregionalnej między portami w strukturze multimodalnego transportu Unii Europejskiej) w ramach współpracy sieciowej była realizowana z uczestnictwem Portu Morskiego w Elblągu, w okresie od stycznia 2005 r. do grudnia 2007 r.

Projekty w ramach INTEREGU III C to projekty tzw. miękkie nastawione są na wymianę informacji, konfrontację doświadczeń, wymianę dobrych praktyk zwłaszcza administracyjnych. Działania w nich podejmowane to głównie wizyty i konferencje.

B. I. Kontrakt Wojewódzki

W wyniku reformy administracji publicznej (*Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o wspieraniu rozwoju regionalnego, Dz. U. nr 48 poz. 550 z późn. zmianami*) nastąpiła zmiana sposobu zarządzania, administrowania i organizacji przepływu środków publicznych, której zadaniem było usprawnienie finansowania najtrudniejszych zadań inwestycyjnych o charakterze regionalnym, pochłaniających najwięcej środków finansowych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym narzędziem dofinansowania zadań służących rozwojowi regionalnemu stały się środki finansowe w ramach kontraktów wojewódzkich.

W ramach kontraktów wojewódzkich, zawartych pomiędzy Radą Ministrów a Samorządem Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2001 – 2003, na rok 2004, na rok 2005 oraz na rok 2006 zrealizowane zostało w regionie 194 zadania o łącznej wartości 426 042,31 tys. zł. Wkład budżetu państwa stanowił około 54%, pozostałe środki pochodziły z budżetu jednostek samorządu terytorialnego (gminy, miasta, powiaty) oraz środków innych podmiotów.

Zaangażowanie środków finansowych na zadania Kontraktu Wojewódzkiego dla województwa warmińsko – mazurskiego, finansowane ze środków krajowych w latach 2001 – 2003, w roku 2004, w roku 2005 oraz w roku 2006 (w tys. zł) przedstawia się następująco:

Tabela nr 15

Realizacja Kontraktu wojewódzkiego (w tys. zł)

Środki krajowe		Plan	Wykonanie	% wykonania
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w latach 2001 - 2003	Dotacja budżetu państwa	128 674,00	122 148,48	94,93%
	Dotacja JST i innych podmiotów	125 593,72	143 851,13	114,54%
	Łączna dotacja	254 267,72	265 999,61	104,61%
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w 2004 r.	Dotacja budżetu państwa	63 704,00	60 366,71	94,76%
	Dotacja JST i innych podmiotów	24 793,69	25 261,72	101,89%
	Łączna dotacja	88 497,69	85 628,43	96,76%
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w 2005 r.	Dotacja budżetu państwa	21 946,00	21 902,58	99,80%
	Dotacja JST i innych podmiotów	7 316,00	10 594,57	144,81%
	Łączna dotacja	29 262,00	32 497,15	111,06%
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w 2006 r.	Dotacja budżetu państwa	29 221,97	27 073,89	92,65%
	Dotacja JST i innych podmiotów	14 779,31	14 843,23	100,43%
	Łączna dotacja	44 001,28	41 917,12	95,26%
Łącznie lata 2001-2006	Dotacja budżetu państwa	243 545,97	231 491,66	95,05%
	Dotacja JST i innych podmiotów	172 482,72	194 550,65	112,79%
	Łączna dotacja	416 028,69	426 042,31	102,41%

¹⁾ Bez uwzględnienia środków na ZPORR oraz IW INTERREG.

²⁾ Z uwzględnieniem środków przeznaczonych na inwestycje w środki trwałe w zakresie regionalnych pasażerskich przewozów kolejowych.

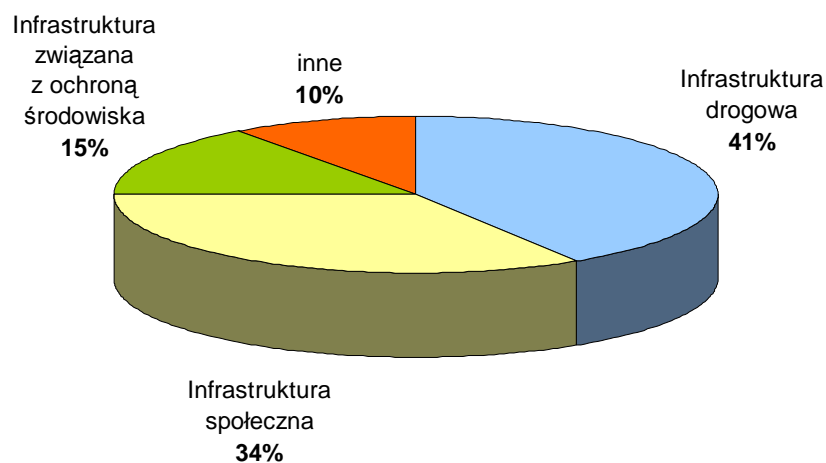
Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego

Podstawowe kierunki inwestowania (Rycina nr 29), zgodnie z przyjętą procedurą wyboru zadań stanowiły w latach 2001 – 2005:

- infrastruktura drogowa – ok. 41 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktów,
- infrastruktura związana z ochroną środowiska (kanalizacje, oczyszczalnie, przepompownie ścieków, wodociągi) – ok. 15 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktów,
- infrastruktura społeczna – szpitale, szkoły, opieka społeczna – ok. 34 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktów,
- inne – turystyka, kultura, rozwój przedsiębiorczości (fundusz pożyczkowy dla przedsiębiorczości), rozwój zasobów ludzkich – ok. 10 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu.

Rycina nr 29

Podstawowe kierunki inwestowania w ramach Kontraktów dla woj. warmińsko mazurskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko - Mazurskiego

Oprócz realizacji wielu inwestycji rozwojowych w województwach, kontrakty wojewódzkie były także kolejnym krokiem na drodze do osiągnięcia przez Polskę odpowiedniej zdolności projektowej i administracyjnej do wdrożenia funduszy strukturalnych, gdyż posiadały zbliżoną formę do programu rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej.

B. II. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich

Program funkcjonował w oparciu o umowę kredytową, podpisaną między Polską a Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju (Bankiem Światowym) w 2000 r. Głównym celem programu było wniesienie wkładu finansowego, inwestycyjnego oraz wiedzy i umiejętności w szeroko rozumiany rozwój gospodarczy obszarów wiejskich poprzez:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich,
- wsparcie procesu decentralizacji samorządów i rozwoju regionalnego,
- zapewnienie Polsce pomocy w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy UE.

Program realizowany był na terenie siedmiu województw charakteryzujących się dużym odsetkiem ludności wiejskiej i stosunkowo wysokim bezrobociem ukrytym (kujawsko – pomorskie, lubelskie, małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie i zachodniopomorskie).

PAOW składał się z następujących komponentów:

- Mikropożyczki (A) *[wdrażany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy]*
- Aktywizacja kapitału ludzkiego (B)
 - Program Reorientacji/Przekwalifikowań (B1) *[wdrażany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy]*
 - Edukacja (B2) *[wdrażany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu]*
 - Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej (B3) *[wdrażany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji]*
- Infrastruktura wiejska (C) *[wdrażany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa]*
- Zarządzanie Programem (w tym opłata bankowa) (D)

Za koordynację wdrażania poszczególnych komponentów PAOW na poziomie województw odpowiedzialne były Wojewódzkie Biura Wdrażania Programu (WBWP), powstałe na mocy porozumień zawartych pomiędzy Marszałkami Województw a Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie był koordynatorem działań w ramach Programu Reorientacji/Przekwalifikowań (Podkomponent B1 Programu). Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego powierzył Dyrektorowi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie realizację Pokomponentu B1 PAOW, w ramach której był on upoważniony do: ogłaszania zaproszeń do składania ofert, zatwierdzania dokumentacji przetargowej, podpisywania w imieniu Zarządu Województwa umów z wykonawcami usług, zatwierdzania faktur za wykonane usługi

W ramach komponentu B — osoby, które w momencie zakwalifikowania do PR/P posiadały miejsce zameldowania na terenie gmin wiejskich, miejsko-wiejskich albo w miastach, których liczba mieszkańców nie przekracza 20 tysięcy osób i nie są emerytami, nie nabyły praw do świadczeń emerytalnych i zasiłków przedemerytalnych i jednocześnie osoby te kwalifikowały się do przynajmniej jednej z poniższych grup:

- bezrobotni w rozumieniu przepisów ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu,
- osoby zagrożone utratą pracy z przyczyn zmian technologicznych, prywatyzacyjnych i ekonomicznych w zakładzie pracy,
- osoby, których jedynym źródłem utrzymania jest gospodarstwo rolne o powierzchni poniżej 3 ha przeliczeniowych,
- osoby w wieku 16-24 lat i zamieszkujące we wspólnym gospodarstwie domowym z osobami, o których mowa w pkt. 1, 2 i 3,
- osoby zamieszkujące w gospodarstwie domowym, w którym dochód na jedną osobę wynosi mniej niż jedna trzecia przeciętnego wynagrodzenia,

Wykorzystanie środków PAOW w województwie warmińsko – mazurskim w stosunku do planowanego budżetu Programu przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 16

Wykorzystanie środków PAOW w województwie warmińsko – mazurskim (w EUR)

Program	Komponent	Planowany budżet Programu			Ilość zatwierdzonych projektów	Wartość wykorzystanych środków		
		Dotacja PAOW	Wkład krajowy	Łącznie		Dotacja PAOW	Wkład krajowy	Łącznie
Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich	A - Mikrokredyt	1 610 000	1 834 000	3 444 000	1	1 610 000	1 830 596	3 440 596
	B-1 - Program przekwalifikowań	2 043 000	9 184 000	11 227 000	351	2 037 031	9 175 872	11 212 903
	B-2 - Edukacja	3 122 000	brak danych	3 122 000	218	2 966 374	17 271 324	20 237 698
	C - Infrastruktura	3 271 000	brak danych	3 271 000	46	3 271 287	19 315 026	22 586 313
	Łącznie	10 046 000	11 018 000	21 064 000	616	9 884 692	47 592 818	57 477 510

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

W województwie warmińsko – mazurskim w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich zawarto łącznie 616 umów na ogólną wartość dofinansowania (środki zagraniczne) w kwocie 9 884 692 EUR.

Spis rycin i tabel

Tabela nr 1 Województwo warmińsko – mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2006 r.5
SYNTETYCZNA KARTA WSKAZNIKÓW KONTEKSTOWYCH
- PROFIL WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO16

CEL GŁÓWNY

Rycina nr 1 PKB na 1 mieszkańca w PPS (UE27=100)	24
Rycina nr 2 PKB w województwie i jego udział w PKB kraju	25
Rycina nr 3 Przyrosty PKB (rok poprzedni=100)	25
Rycina nr 4 PKB na 1 mieszkańca w województwie i jego udział w PKB na 1 mieszkańca wytworzonym w Polsce	25
Rycina nr 5 Udział podregionów w wytwarzaniu PKB województwa oraz poziom PKB na mieszkańca w podregionach względem wartości wojewódzkiej w 2005 r.	26
Rycina nr 6 Udział PKB per capita wg PPS (UE27=100).....	26
Rycina nr 7 Aktywność zawodowa na 1000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL.....	27
Rycina nr 8 Bezrobotni na 1000 mieszkańców czynnych zawodowo wg bezrobocia rejestrowanego.....	27
Rycina nr 9 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej	28
Rycina nr 10 Przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym (zł)..	28
Rycina nr 11 Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności wg województw w 2006 r.	28
Rycina nr 12 Liczba pełnowymiarowych sal sportowych w województwie.....	30
Rycina nr 13 Liczba mieszkańców przypadająca na 1 salę sportową	30
Rycina nr 14 Dostępność transportowa regionów Unii Europejskiej w 2005 r.	31
Rycina nr 15 Zmiany potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wynikającego z sieci:	32
Rycina nr 16 Dostępność Olsztyna dla miast powiatowych województwa	32
Tabela nr 1 Współczynnik skolaryzacji brutto wg typów szkół w 2006 r. (%)	29

PRIORYTET 1 Konkurencyjna gospodarka

Rycina nr 1 PKB na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2005	33
Rycina nr 2 PKB na jednego pracującego w podregionach w 2005 r.	34
Rycina nr 3 Wartość sprzedaży na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2006	43
Rycina nr 4 Nakłady na realizację projektów (współfinansowanych środkami z UE) związanych z rozbudową i rozwojem przedsiębiorstw w województwie w latach 2003-2006.....	44
Rycina nr 5 Struktura uczestników aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu w województwie w 2006 r.	45
Rycina nr 6 Liczba pracujących w województwie w latach 1999-2006.....	50
Rycina nr 7 Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie w latach 1999-2006.....	56
Rycina nr 8 Areal upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi w województwie w latach 1999-2006	56
Rycina nr 9 Obiekty zbiorowego zakwaterowania w województwie w latach 1999-2006.....	71
Rycina nr 10 Miejsca noclegowe w województwie w latach 1999-2006	71
Rycina nr 11 Korzystający z noclegów w województwie w latach 1999-2006.....	74
Rycina nr 12 Średnia długość życia w latach 1999-2006.....	75
Rycina nr 13 Liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi w latach 1999-2006....	75
Rycina nr 14 Napływ do województwa ludności pow. 60 roku życia w latach 1999-2006.....	76
Rycina nr 15 Imigracja ludności powyżej 60. roku życia w podziale na podregiony w 2006 r.....	76
Rycina nr 16 Liczba instytucji otoczenia biznesu w województwie w latach 1999-2006.....	87

Rycina nr 17	Liczba wniosków złożonych przez IOB o wsparcie ze środków Unii Europejskiej w województwie w latach 1999-2006.....	87
Rycina nr 18	Gospodarstwa domowe z dostępem do Internetu w latach 2003-2006 (w %)	90
Rycina nr 19	Przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu w 2006 r. (w %)	91
Rycina nr 20	Udział liczby uchylonych decyzji w liczbie spraw rozstrzygniętych decyzjami SKO.....	94
Rycina nr 21	Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej w województwie w latach 1999-2006.....	95
Tabela nr 1	SAPARD Działanie 1 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych 2006 r.....	54
Tabela nr 2	SPO Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich Działanie 1.5 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych 2006 r.....	54
Tabela nr 3	Ilość obiektów hotelarskich w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2006 (<i>stan na 31 grudnia</i>)	59
Tabela nr 4	Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania wg rodzajów w latach 2005-2006	72
Tabela nr 5	Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania (<i>stan w dniu 31.VII. 2006</i>).....	73
Tabela nr 6	Zasoby bazy noclegowej w 2006 r. wg województw.....	73
Tabela nr 7	Decyzje uchylane przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze.....	94

PRIORYTET 2 Otwarte społeczeństwo

Rycina nr 1	Liczba studentów szkół wyższych ogółem w województwie w latach 1999-2006	97
Rycina nr 2	Bezrobotni w wieku do 25 lat w % ogółu bezrobotnych.....	99
Rycina nr 3	Liczba kierunków o profilu technicznym w szkołach wyższych województwa.....	100
Rycina nr 4	Ilość komputerów z dostępem do internetu przeznaczonych do użytku dzieci w szkołach gimnazjalnych	102
Rycina nr 5	Liczba czynnych nauczycieli w szkołach i placówkach województwa w latach 2000-2006	106
Rycina nr 6	Absolwenci szkół średnich, policealnych i wyższych.....	107
Rycina nr 7	Studenci na 10 tys. mieszkańców w województwach w 2006 r.	108
Rycina nr 8	Studenci na 10 tys. mieszkańców w kraju i województwie w latach 2002-2006	108
Rycina nr 9	Planowane wydatki z budżetu województwa przeznaczone na wsparcie zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe w latach 1999-2006	110
Rycina nr 10	Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w województwie na 10 tys. mieszkańców w latach 1999-2006	120
Rycina nr 11	Umieralność niemowląt na 1000 urodzeń.....	121
Rycina nr 12	Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn.....	121
Rycina nr 13	Ilość stanowisk w służbie prewencyjnej w województwie w latach 1999 - 2006...123	
Rycina nr 14	Ilość stanowisk w służbie dzielnicowych w województwie w latach 1999 - 2006.123	
Rycina nr 15	Ilość stanowisk w służbie patrolowo-interwencyjnej w województwie w latach 1999-2006	123
Rycina nr 16	Samochody zakupione i wycofane z eksploatacji i przez KWP w Olsztynie.....	125
Rycina nr 17	Ilość radiotelefonów przewoźnych w latach 1999-2006.....	125
Rycina nr 18	Ilość radiotelefonów noszonych w latach 1999-2006	125
Rycina nr 19	Ilość komputerów PC i laptopów w latach 1999-2006	126
Rycina nr 20	Wysokość środków finansowych wydatkowanych z budżetu województwa na zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	134
Rycina nr 21	Liczba placówek zorganizowanych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	134
Rycina nr 22	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną na 10 tys. mieszkańców...148	

Rycina nr 23	Udział mieszkań komunalnych i społecznych w ogólnej liczbie nowooddanych mieszkań w województwie w latach 1999-2006	151
Rycina nr 24	Remonty i modernizacje zasobów mieszkaniowych w 2005 r.....	153
Rycina nr 25	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w latach 1999-2006.....	154
Rycina nr 26	Liczba gmin nieposiadających sali sportowej o wym. min. 12 x 24 m	157
Rycina nr 27	Liczba pełnowymiarowych sal sportowych w województwie	158
Rycina nr 28	Sieć kanalizacyjna rozdzielcza na 100 m ² powierzchni wg województw w 2006 r. <i>Stan w dniu 31.12.2006</i>	160
Rycina nr 29	Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km ² powierzchni wg województw w 2006 r. <i>Stan w dniu 31.12.2006</i>	161
Rycina nr 30	Powierzchnia lasów ochronnych w zarządzie Lasów Państwowych wg funkcji ochronnych w 2006 r.	162
Rycina nr 31	Potrzeba wapnowania gleb województwa w 2006 r. wg danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Olsztynie	163
Rycina nr 32	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń	164
Rycina nr 33	Produkcja energii elektrycznej w województwie w GWh	166
Rycina nr 34	Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem według powiatów w 2006 r. <i>Stan w dniu 31.12.2006</i>	167
Tabela nr 1	Liczba kierunków studiów z uprawnieniami do nadawania stopnia magistra w roku akademickim 2006/2007	96
Tabela nr 2	Kierunki studiów technicznych funkcjonujące w szkołach wyższych regionu w roku akademickim 2006/2007	100
Tabela nr 3	Udział uczniów w szkołach niepublicznych.....	108
Tabela nr 4	Liczba osób przekazujących 1% podatku dochodowego na rzecz organizacji pożytku publicznego.....	113
Tabela nr 5	Wskaźniki oceny realizacji celu operacyjnego <i>Rozwój społeczeństwa obywatelskiego</i>	113
Tabela nr 6	Wartość pojazdów i sprzętu specjalistycznego nowo zakupionego oraz pozyskanego przez jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej w latach 1999-2006.....	126
Tabela nr 7	Pojazdy i sprzęt zakupione z udziałem środków z dotacji dla jednostek OSP KSRG w latach 1999-2006.....	127
Tabela nr 8	Udział służb współdziałających w działaniach ratowniczych Państwowej Straży Pożarnej w latach 2002-2006.....	128
Tabela nr 9	Programy zapobiegania przestępczości i przeciwdziałania zjawiskom patologii społecznej	133
Tabela nr 10	Szkolenia w zakresie mediacji sądowych.....	135
Tabela nr 11	Działalność profilaktyczno – wychowawcza w latach 2004-2006	135
Tabela nr 12	Ewidencyjny rozmiar rzeczowy urządzeń melioracji wodnych z ŻZMiUW w Elblągu.....	137
Tabela nr 13	Stan obiektów technicznych, do których utrzymania zobowiązany jest ZMiUW w Olsztynie.....	140
Tabela nr 14	Obiekty administrowane przez RZGW w Gdańsku.....	140
Tabela nr 15	Liczba przestępstw i ich wykrywalność na terenie województwa w latach 1999-2006	141
Tabela nr 16	Liczba zdarzeń na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999-2006	141
Tabela nr 17	Poradnie w powiatach województwa.....	143
Tabela nr 18	Poradnie w gminach województwa.....	143
Tabela nr 19	Realizacja programów aktywizujących w gminach	143
Tabela nr 20	Infrastruktura socjalna w województwie warmińsko-mazurskim	146
Tabela nr 21	Rodziny zastępcze w kraju i województwie	147

Tabela nr 22 Rodzinne domy dziecka w województwie.....	147
Tabela nr 23 Nakłady z budżetu województwa na wspieranie rozwoju działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego w latach 2000 – 2006.....	158
Tabela nr 24 Wskaźniki oceny celu operacyjnego	169

PRIORYTET 3 Nowoczesne sieci

Rycina nr 1 Ludność obsługiwana przez zakłady komunikacji miejskiej oraz jej udział w ogóle ludności miast w województwie.....	173
Rycina nr 2 Długość zbudowanych i zmodernizowanych dróg w województwie w latach 1999-2006	174
Rycina nr 3 Liczba PIAP w województwie w latach 1999-2006	175
Rycina nr 4 Długość zbudowanych i zmodernizowanych linii energetycznych w województwie w latach 2002-2006	177
Rycina nr 5 Długość zbudowanych i zmodernizowanych sieci gazowych w województwie w latach 1999-2006.....	177
Rycina nr 6 Liczba projektów samorządu województwa z partnerami spoza regionu w latach 1999-2006	182
Rycina nr 7 Liczba kontroli zrealizowanych w 2006 r. przez WIOŚ w ramach planu rocznego z podziałem na wybrane komponenty.....	183

ZAŁĄCZNIK nr 1. Synteza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa

Rycina nr 1 Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r. wg województw (<i>stan w dniu 31 XII</i>).....	1
Rycina nr 2 Udział podmiotów gospodarczych w podregionach w ogółem podmiotów gospodarczych województwa.....	1
Rycina nr 3 Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON w 2006 r. w powiatach (<i>stan w dniu 31 XII</i>).....	2
Rycina nr 4 Podmioty gospodarki narodowej w województwie wg sektorów własności (<i>stan w dniu 31 XII</i>)	2
Rycina nr 5 Struktura podmiotów gospodarki narodowej w województwie wg wybranych sekcji PKD [<i>bez prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie</i>] (<i>stan w dniu 31 XII</i>)	3
Rycina nr 6 Podmioty gospodarki narodowej ogółem na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów	3
Rycina nr 7 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów.....	4
Rycina nr 8 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności w 2006 r. w powiatach województwa (<i>stan w dniu 31 XII</i>).....	4
Rycina nr 9 Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (<i>ceny bieżące</i>)	5
Rycina nr 10 Dynamika sprzedaży produkcji sprzedanej przemysłu [<i>ceny stałe</i>]	5
Rycina nr 11 Udział procentowy podregionów w produkcji sprzedanej przemysłu ogółem województwa w 2006 r.....	6
Rycina nr 12 Przeciętne zatrudnienie w przemyśle wg sektorów w województwie	7
Rycina nr 13 Wynik finansowy netto przedsiębiorstw w województwie.....	7
Rycina nr 14 Wynik finansowy netto przedsiębiorstw wg sekcji w województwie w 2006 r.	7
Rycina nr 15 Produkcja budowlano-montażowa na 1 mieszkańca w województwie i kraju.....	8
Rycina nr 16 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (<i>bez zatrudnionych za granicą</i>).....	8
Rycina nr 17 Obszary koncentracji funkcji turystycznej w województwie.....	9
Rycina nr 18 Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg powiatów (<i>stan w dniu 31.07.2006</i>)	10

Rycina nr 19 Struktura miejsc noclegowych w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania (<i>stan w dniu 31. VII. 2006r.</i>).....	10
Rycina nr 20 Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania wg powiatów w 2006 r. (%).....	11
Rycina nr 21 Udzielone noclegi w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania na 1000 ludności wg powiatów w 2006 r.	11
Rycina nr 22 Turyści zagraniczni w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg obywatelstwa w 2006 r.	12
Rycina nr 23 Nakłady inwestycyjne ogółem w województwie i w kraju na 1 mieszkańca.....	13
Rycina nr 24 Relacja nakładów inwestycyjnych ogółem w województwie na 1 mieszkańca do średniej krajowej.....	13
Rycina nr 25 Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca wg województw w 2006 r.....	13
Rycina nr 26 Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle w ogółem poniesionych nakładach w województwie.....	14
Rycina nr 27 Struktura nakładów inwestycyjnych wg wybranych sekcji EKD w 2006 r.....	14
Rycina nr 28 Procentowy udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w nakładach ogółem.....	15
Rycina nr 29 Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca	15
Rycina nr 30 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca w powiatach w 2006 r.....	15
Rycina nr 31 Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca w podregionach.....	16
Rycina nr 32 Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mieszkańca wg województw w 2006 r.	16
Rycina nr 33 Liczba ludności ogółem w województwie.....	17
Rycina nr 34 Liczba ludności w miastach i na wsi w województwie	17
Rycina nr 35 Gęstość zaludnienia według powiatów w 2006 r. (<i>stan w dniu 31 XII</i>)	18
Rycina nr 36 Liczba kobiet i mężczyzn w województwie.....	18
Rycina nr 37 Przyrost naturalny na 1000 ludności w województwie i kraju.....	19
Rycina nr 38 Ruch naturalny na 1000 ludności w województwie	19
Rycina nr 39 Przyrost naturalny na 1000 ludności wg powiatów w 2006 r.	19
Rycina nr 40 Saldo migracji na 1000 ludności w województwie i kraju	20
Rycina nr 41 Saldo migracji na 1000 ludności według powiatów w 2006 r.	20
Rycina nr 42 Saldo migracji ludności w podregionach	21
Rycina nr 43 Struktura ludności województwa wg ekonomicznych grup wieku	21
Rycina nr 44 Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2006 r.	22
Rycina nr 45 Wskaźniki aktywności zawodowej ludności mierzonej metodą BAEL w województwie i kraju (<i>przeciętne roczne</i>).....	22
Rycina nr 46 Wskaźnik zatrudnienia mierzonej metodą BAEL w województwie i kraju.....	22
Rycina nr 47 Stopa bezrobocia wg BAEL i rejestrowanego wg województw w 2006 r.	23
Rycina nr 48 Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2006 r. (<i>stan na 31 XII</i>).....	23
Rycina nr 49 Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie na tle kraju i podregionów.....	24
Rycina nr 50 Stopa bezrobocia w powiatach województwa (<i>stan na 31 XII</i>).....	24
Rycina nr 51 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie w latach	25
Rycina nr 52 Struktura bezrobotnych w podregionach, województwie i kraju wg wieku w 2006 r.	25
Rycina nr 53 Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w województwie i kraju w 2006 r.	26
Rycina nr 54 Udział zasiłków dla bezrobotnych w Funduszu Pracy.....	26
Rycina nr 55 Fundusz Pracy i wysokość wypłaty zasiłków dla bezrobotnych	26
Rycina nr 56 Pracujący w gospodarce narodowej wg województw w 2006 r.	27
Rycina nr 57 Struktura pracujących w UE 27, kraju i województwie w 2006 r.....	27

Rycina nr 58	Przeciętne wynagrodzenie brutto w województwie i kraju (<i>bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób</i>).....	28
Rycina nr 59	Relacje przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie do średniej krajowej.....	28
Rycina nr 60	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto wg powiatów w 2006 r.	28
Rycina nr 61	Grunty pod wodami wg województw w 2006 r. (<i>powierzchnia geodezyjna</i>).....	29
Rycina nr 62	Pobór wody ogółem w powiatach.....	30
Rycina nr 63	Oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych w województwie	30
Rycina nr 64	Udział ludności, korzystającej z oczyszczalni ścieków w powiatach	31
Rycina nr 65	Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone na 1 km ² powierzchni ogólnej wg województw w 2006 r.	31
Rycina nr 66	Struktura wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania w województwie.....	32
Rycina nr 67	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w podregionach.....	32
Rycina nr 68	Nakłady na środki trwale służące ochronie środowiska na 1 mieszkańca wg powiatów.....	33
Rycina nr 69	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni wg województw w 2006 r.	33
Rycina nr 70	Drogi publiczne o twardej nawierzchni w województwie w 2006 r. (km).....	34
Rycina nr 71	Udział podregionów w drogach publicznych (powiatowe i gminne) o twardej nawierzchni w ogółem dróg w województwie w 2006 r.....	34
Rycina nr 72	Długość czynnych linii kolejowych normalnotorowych w województwie (km)	35
Rycina nr 73	Struktura osobowego ruchu granicznego na przejściach granicznych w województwie.....	35
Rycina nr 74	Udział ludności mieszkającej na wsi w ogóle mieszkańców wg powiatów ziemskich w 2006 r.....	36
Rycina nr 75	Lesistość wg powiatów w 2006 r. (<i>stan w dniu 31 XII</i>)	37
Rycina nr 76	Struktura użytkowania gruntów w kraju i w województwie w 2006 r.	38
Rycina nr 77	Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w województwie w 2006 r.....	38
Rycina nr 78	Udział ziemiopłodów w ogólnej powierzchni zasiewów w kraju i w województwie w 2006 r.	39
Rycina nr 79	Udział województwa w zbiorach kraju	39
Rycina nr 80	Obsada bydła wg województw w 2006 r.	40
Rycina nr 81	Struktura towarowej produkcji rolniczej w kraju i w województwie w 2005 r.....	40
Rycina nr 82	Dochody i wydatki budżetów JST Warmii i Mazur w podziale na gminy, powiaty ziemskie, miasta na prawach powiatu i województwo.....	41
Rycina nr 83	Dochody jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2006 r. (zł).....	42
Rycina nr 84	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2006 r. (zł).....	43
Rycina nr 85	Struktura według głównych źródeł dochodów budżetów gmin w województwie..	44
Rycina nr 86	Dochody na 1 mieszkańca w gminach województwa i w kraju.....	44
Rycina nr 87	Dochody budżetów gmin na jednego mieszkańca w poszczególnych powiatach w 2006 r.....	45
Rycina nr 88	Wydatki budżetowe gmin ogółem na 1 mieszkańca w województwie i w kraju	46
Rycina nr 89	Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach ziemskich.	46
Rycina nr 90	Struktura procentowa wydatków budżetów gmin wg działów w 2006 r.	47
Rycina nr 91	Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca.....	48
Rycina nr 92	Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca	48
Rycina nr 93	Wydatki budżetów powiatów ziemskich na 1 mieszkańca w 2006 r.	49

Rycina nr 94	Struktura działowa wydatków budżetowych powiatów ziemskich w 2006 r.	49
Rycina nr 95	Wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca w latach 1999-2006	50
Rycina nr 96	Struktura dochodów budżetu województwa (<i>% udział w dochodach ogółem</i>).....	52
Rycina nr 97	Dochody budżetu województwa ogółem na 1 mieszkańca w latach 1999-2006.....	52
Rycina nr 98	Wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca w latach 1999-2006	53
Rycina nr 99	Struktura wydatków budżetu województwa w 2006 r.	54
Rycina nr 100	Udział wydatków majątkowych samorządu województwa w wydatkach ogółem w latach 1999-2006	54
Tabela nr 1	Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca w województwie w latach 1999-2006	45
Tabela nr 2	Wskaźniki dynamiki dochodów budżetu województwa na tle kraju w latach 2003-2006	50
Tabela nr 3	Wskaźniki dynamiki dochodów budżetu województwa na tle kraju w podziale na podstawowe części w latach 2004-2006	51
ZAŁĄCZNIK nr 2. Wybrane informacje o programach pomocowych		
Rycina nr 1	Środki Phare (<i>mln EUR</i>) przyznane oraz wykorzystane na realizację projektów z poszczególnych programów Phare.....	2
Rycina nr 2	Całkowity koszt realizacji projektów Phare SSG w podziale na komponenty (<i>w mln EUR</i>).....	3
Rycina nr 3	Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw (<i>w mln EUR</i>)	4
Rycina nr 4	Ilość złożonych wniosków w ramach komponentu Rozwój Małych Średnich Przedsiębiorstw	5
Rycina nr 5	Ilość złożonych wniosków, umów podpisanych i rozwiązanych w ramach komponentu Rozwój Małych Średnich Przedsiębiorstw	5
Rycina nr 6	Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich (<i>w mln EUR</i>)	6
Rycina nr 7	Struktura beneficjentów w komponentie Rozwój Zasobów Ludzkich	6
Rycina nr 8	Efektywność szkoleń przeznaczonych dla osób bezrobotnych	7
Rycina nr 9	Efektywność zatrudnienia absolwentów szkoleń zawodowych wg określonych grup zawodowych	7
Rycina nr 10	Struktura absolwentów szkoleń przeznaczonych dla MSP	7
Rycina nr 11	Ilość absolwentów szkoleń przeznaczonych dla pracowników organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych	8
Rycina nr 12	Łączna suma środków Phare w podziale na Beneficjentów (<i>w mln EUR</i>).....	9
Rycina nr 13	Lokalizacja inwestycji realizowanych i zakończonych w ramach instrumentu ISPA w sektorze ochrony środowiska.....	17
Rycina nr 14	Wielkość dotacji w ramach ISPA w Polsce	17
Rycina nr 15	Wartość zatwierdzonych projektów z programu SAPARD (<i>w mln zł</i>)	20
Rycina nr 16	Liczba podpisanych projektów oraz wielkość dofinansowania w ramach SPO ROL w podziale na województwa (<i>stan na 31.10.2006r.</i>).....	22
Rycina nr 17	Liczba podpisanych umów i wartość ich dofinansowania w ramach działania 2.3 SPO WKP w woj. warmińsko-mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) <i>stan na 31.12. 2006r.</i>	28
Rycina nr 18	Liczba podpisanych umów i wartość ich dofinansowania w ramach działania 2.1 SPO WKP w woj. warmińsko-mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) <i>stan na 31.12. 2006r.</i>	29

Rycina nr 19	Emisja pyłów i gazów z zakładów szczególnie uciążliwych oraz odpady i ścieki wytwarzane przez przedsiębiorstwa wg województw w 2006 r.....	30
Rycina nr 20	Liczba i wartość podpisanych umów w województwie w ramach SPO RZL (stan na 31.12.2006)	32
Rycina nr 21	Zainteresowanie beneficjentów programem ZPORR w woj. warmińsko-mazurskim	33
Rycina nr 22	Umowy podpisane w ramach Priorytetu 1 ZPORR w woj. warmińsko – mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) (stan na 31. 12. 2006 r.).....	35
Rycina nr 23	Liczba projektów z Działań 2.1, 2.3 i 2.4 Priorytetu 2 ZPORR, z których mogli skorzystać mieszkańcy w danym powiecie (stan na 31. 12. 2006r.)	38
Rycina nr 24	Liczba osób korzystających ze szkoleń i liczba nowoutworzonych przedsiębiorstw w ramach wsparcia z Działania 2.5 ZPORR na tle stopy bezrobocia rejestrowanego w powiatach województwa (stan na 31. 12. 2006 r.)	39
Rycina nr 25	Umowy podpisane w ramach Priorytetu 3 (bez działania 3.4) ZPORR w woj. warmińsko-mazurskim wg powiatów (zgodnie z siedzibą beneficjenta) (stan na 31. 12. 2006 r.).....	41
Rycina nr 26	Umowy podpisane w ramach działania 3.4 ZPORR w warmińsko – mazurskim wg powiatów (zgodnie z miejscem realizacji projektu) (stan na 31. 12. 2006 r.).....	42
Rycina nr 27	Zasięg terytorialny Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA	43
Rycina nr 28	Liczba partnerów w poszczególnych powiatach realizujących projekty w ramach INTERREG III A oraz wartość dofinansowania w podziale na powiaty województwa warmińsko – mazurskiego (stan na 31. 12. 2006 r.)	45
Rycina nr 29	Podstawowe kierunki inwestowania w ramach Kontraktów dla woj. warmińsko mazurskiego.....	49
Tabela nr 1	Szczegółowy budżet poszczególnych Programów Phare SSG (w mln EUR).....	2
Tabela nr 2	Zestawienie projektów komponentu MSP (w mln EUR).....	3
Tabela nr 3	Zestawienie projektów komponentu RZL (w mln EUR).....	5
Tabela nr 4	Zestawienie projektów komponentu infrastrukturalnego (w mln EUR).....	8
Tabela nr 5	Projekty realizowane w ramach ISPA w woj. warmińsko – mazurskim (w mln EUR).....	16
Tabela nr 6	Wykorzystanie środków SAPARD w województwie warmińsko-mazurskim (w PLN).....	19
Tabela nr 7	Wykorzystanie środków w ramach SPO ROL w woj. warmińsko-mazurskim (stan na 31. 12. 2006).....	23
Tabela nr 8	Kwota wnioskowanej pomocy wg podpisanych umów w ramach SPO RYBY (stan na 31.12.2006)	25
Tabela nr 9	Liczba podpisanych projektów oraz wielkość dofinansowania w województwie warmińsko – mazurskim w ramach SPO WKP w podziale na działania (stan na 31 grudnia 2006).....	27
Tabela nr 10	Umowy o dofinansowanie realizacji projektów w ramach poszczególnych działań ZPORR w województwie warmińsko – mazurskim (stan na 31.12.2006 r.).....	34
Tabela nr 11	Wykaz projektów realizowanych i zakończonych przez Samorząd Województwa Warmińsko –Mazurskiego oraz inne jednostki i instytucje o znaczeniu wojewódzkim (stan na 31. 12. 2006 r.).....	36
Tabela nr 12	Zestawienie projektów realizowanych w ramach Działania 2.6 ZPORR (stan na 31. 12. 2006 r.).....	40
Tabela nr 13	Środki EFRR przyznane dla woj. warmińsko-mazurskiego w ramach poszczególnych działań Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III A / TACIS CBC 2004-2006 (stan na dzień 31.12.2006 r.).....	46

Tabela nr 14 Realizacja projektów w ramach priorytetów programu Interreg III B (stan na dzień 31.12.2006 r.).....	47
Tabela nr 15 Realizacja Kontraktu wojewódzkiego (w tys. zł).....	49
Tabela nr 16 Wykorzystanie środków PAOW w województwie warmińsko – mazurskim (w EUR).....	51

Wykaz źródeł wykorzystanych do opracowania Raportu nr VII

Publikacje i inne opracowania

1. Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2007; Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk, 2007
2. Bank Danych Regionalnych
3. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 1999-2003, GUS, Warszawa 2004
4. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 2002-2005, GUS, Warszawa 2006
5. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 2003-2006, GUS, Warszawa 2007
6. Dane do aktualizacji diagnozy stanu i procesów zachodzących w województwie w latach 1999-2003, US, Olsztyn 2004
7. Diagnoza społeczna 2007, Warunki i jakość życia Polaków. Raport. Warszawa, Rada Monitoringu Społecznego. Red. Janusz Czaplíński, Tomasz Panek
8. Ekspertyza Zmiany i problemy demograficzne a rozwój przestrzenny, Środkowoeuropejskie Forum Badań Migracyjnych i Ludnościowych, Warszawa 2007
9. Ekspertyzy do Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, Tom I Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007
10. EUROSTAT, <http://www.epp.eurostat.ec.europa.eu>
11. Ewaluacja ex-post programu PHARE 2000 SSG komponent RZL, PARP
12. Ewaluacja końcowa funduszu małych projektów infrastrukturalnych – narodowy program dla Polski Phare 2002 i 2003, MRR
13. Fundusze unijne a różnicowanie regionalne kraju, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa 2008 r.
14. Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko- mazurskim w 2006r., US, Olsztyn 2006
15. Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31. XII. 2006r. GUS Warszawa 2007
16. Infrastruktura komunalna i gospodarka mieszkaniowa w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2002 -2006. US Olsztyn 2007
17. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań. GUS 2002
18. Ochrona środowiska 2007; GUS, Warszawa 2006
19. Phare Spójność Społeczno-Gospodarcza. Podsumowanie Programu, MRR
20. Pomoc techniczna dla projektu Program Współpracy Przygranicznej Phare dla Polski (audyt, ewaluacja), MRR
21. Pracujący w gospodarce narodowej w 2006 r. GUS, Warszawa 2007
22. Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne 2004, GUS, US, Katowice 2006
23. Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne 2005, GUS, US, Katowice 2007
24. Popyt na pracę 2006, GUS Warszawa 2007
25. Powiaty w Polsce, GUS Warszawa 2007
26. Raport z monitoringu beneficjentów ostatecznych komponentu regionalnego programu Phare 2002 Spójność Społeczna i Gospodarcza – komponent Rozwój Zasobów Ludzkich, PARP
27. Raporty i opracowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Olsztynie

28. Rocznik demograficzny 2006 GUS, Warszawa 2006
29. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2006 GUS, Warszawa 2007
30. Rocznik Statystyczny Województw 2000, GUS, Warszawa
31. Rocznik Statystyczny Województw 2001, GUS, Warszawa
32. Rocznik Statystyczny Województw 2002, GUS, Warszawa
33. Rocznik Statystyczny Województw 2003, GUS, Warszawa
34. Rocznik Statystyczny Województw 2004, GUS, Warszawa
35. Rocznik Statystyczny Województw 2005, GUS, Warszawa
36. Rocznik Statystyczny Województw 2006, GUS, Warszawa
37. Rocznik Statystyczny Województw 2007 GUS, Warszawa
38. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2000, US, Olsztyn 2000
39. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, US, Olsztyn 2001
40. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, US, Olsztyn 2002
41. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2003, US, Olsztyn 2003
42. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2004; US, Olsztyn 2004
43. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2005; US, Olsztyn 2005
44. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2006; US, Olsztyn 2006
45. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2007 US, Olsztyn 2007
46. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2004. Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2004
47. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2005. Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2005
48. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2006. Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2006
49. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2007 Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2007
50. Rocznik statystyczny Rolnictwa i obszarów wiejskich, Warszawa 2006,
51. Rocznik statystyczny Rolnictwa i obszarów wiejskich, GUS, Warszawa 2007
52. Rolnictwo w 2006 r., GUS Warszawa 2007
53. Rozwijające się regiony – rozwijająca się Europa. Czwarty raport na temat spójności gospodarczej i społecznej. Unia Europejska; maj 2007
54. SPOTkania miesięczne Nr 11/2006, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
55. Sprawozdania z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych, www: rio.gov.pl
56. Sytuacja demograficzna Polski, Synteza Raportu 2005-2006, Rządowa Komisja Ludnościowa, Warszawa 2007
57. The Baltic Sea Region INTERREG III B Neighbourhood Programme 2000-2006, <http://www.bsrinterreg.net/projects.html>
58. Transport – Wyniki działalności w 2006 r. GUS, Warszawa 2007
59. Turystyka 2003, GUS, Warszawa 2003
60. Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2003r., US w Olsztynie, 2004
61. Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2004r., US w Olsztynie, 2005
62. Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2006r., US w Olsztynie, 2007
63. Turystyka w 2006 r. GUS, Warszawa 2007
64. Trwanie życia w 2005 r. GUS, Warszawa 2006
65. Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim 2006, US w Olsztynie, Olsztyn 2007
66. Wstęp do ewaluacji ex-post Programu PL01.06.09.01-02 Promocja Zatrudnienia i Rozwój Zasobów Ludzkich (Phare 2001 SSG komponent RZL), PARP

67. Podmioty gospodarcze według rodzajów i miejsc prowadzenia działalności w 2006 r. GUS Warszawa 2007
68. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r., US, Olsztyn 2003
69. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2004r., US, Olsztyn 2005
70. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2005r., US, Olsztyn 2006
71. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2006r., US, Olsztyn 2007

Jednostki, z których pozyskano materiały źródłowe

1. Agencja Rozwoju Przemysłu
2. Energia S.A. Oddział w Olsztynie
3. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
4. Komenda Wojewódzka Państwowych Straży Pożarnych w Olsztynie
5. Ministerstwo Gospodarki
6. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
7. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
8. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego
9. Ministerstwo Środowiska
10. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
11. Państwowa Komisja Wyborcza
12. Pomorski Operator Dystrybucji Gazu, Oddział w Olsztynie
13. Pomorski Operator Systemu Dystrybucyjnego
14. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
15. Polskie Koleje Państwowe Linie Kolejowe S.A
16. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku
17. Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu i Olsztynie
18. Urząd Skarbowy w Olsztynie
19. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A
20. Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty
21. Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki w Olsztynie
22. Wojewódzki Biblioteka Publiczna w Olsztynie
23. Wojewódzka Komenda Policji w Olsztynie
24. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie
25. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
26. Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
27. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Olsztynie
28. Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie
29. Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu

Ważniejsze użyte skróty

BDR	Bank Danych Regionalnych	PKP	Polskie Koleje Państwowe
CIS	Centrum Integracji Społecznej	PLN	złoty
dam3	dekametr sześcienny	POT	Polska Organizacja Turystyczna
EKD	Europejska Klasyfikacja Działalności	PPS	Parytet siły nabywczej
ERB	Euroregion Bałtyk	PRM	Państwowe Ratownictwo Medyczne
EUR	euro	PSP	Państwowa Straż Pożarna
FOS	Federacja Organizacji Socjalnych	PSR	Powszechny Spis Rolny
GDDKiA	Generalna Dyrekcja dróg Krajowych i Autostrad	PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
GJ	gigadzul	RDP	Rodzinny Dom Pomocy
GUS	Główny Urząd Statystyczny	RIS	Regionalna Strategia Innowacyjności
ha	hektar	ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
hl	hektolitr	ROSzEFS	Regionalny Ośrodek Szkoleniowy Europejskiego Funduszu Społecznego
ISO	International Organization for Standardization	RS RP	Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej
JST	jednostka samorządu terytorialnego	RSW	Rocznik Statystyczny Województw
kg	kilogram	RSW W-M	Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego
KIS	Klub Integracji Społecznej	RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku
km	kilometr	s.	strona
km2	kilometr kwadratowy	S.A.	Spółka Akcyjna
KSRG	Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy	SKO	Samorządowe Kolegium Odwoławcze
l	litr	SPO	Sektorowy Program Operacyjny
Lp.	liczba porządkowa	SSG	Spójność Społeczna i Gospodarcza
m	metr	strategia	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego
m2	metr kwadratowy	szt.	sztuka
m3	metr sześcienny	t	tona
mln	milion	TBS	Towarzystwo Budownictwo Społeczne
MSP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	TQM	Totalne Zarządzanie Jakością (Total Quality Management)

MZDMiZ	Miejski Zarząd Dróg Mostów i Zieleni	tys.	tysiąc
nr	numer	UE	Unia Europejska
NSP	Narodowy Spis Powszechny	US	Urząd Statystyczny
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych	wg	według
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna	WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
PARPA	Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	W-M ROT	Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	WOPR	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich
PIAP	Publiczny punkt dostępu do internetu	zł	złoty
PIG	Państwowy Instytut Geologiczny	ZMiUW	Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Olsztynie
PKB	Produkt Krajowy Brutto	ŻZMiUW	Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności		